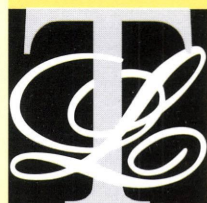

FORDRÁS

BÁCS-KISKUN
M E G Y E I
ÖNKORMÁNYZAT

KÖZLEMÉNYEK

LEVÉLTÁRA

Kemény János

**Baja mezőváros szerepe
az 1848–1849. évi
szabadságharcban**

(2. kötet)

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK
XI.

Kiadja a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára

**BAJA MEZŐVÁROS SZEREPE
AZ 1848–1849. ÉVI SZABADSÁGHARCBAN**

II. kötet

Összeállította, jegyzetekkel ellátta, a bevezető tanulmány írta,
a német nyelvű dokumentumokat fordította, szerkesztette:

Kemény János

A kutatás lezárva 2001. december 31-ével.

Kecskemét, 2008

A kiadvány megjelenését támogatták:

nka

Nemzeti Kulturális Alap

BÁCS-KISKUN MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT

Lektor: Dr. Hermann Róbert

Korrektúra: Erdélyi Erzsébet

Tipográfia: Mudri Andor

Összefoglalót fordította:

Bögös Ágnes (angol), Köfalviné Önodi Márta (német)

ISSN 1219-8412

ISBN 978-963-7236-63-1 Ö

ISBN 978-963-7236-65-5

Kiadja a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára

Felelős kiadó:

Dr. Gyenesei József
levéltár-igazgató

DOKUMENTUMOK

361.

Baja, 1849. február 5., 7., 9. és 10.

**Baja város lovas futárt küld Szabadkára és Zomborba
a napi hírek megszerzésére**

Felhozatván, miként az ellenséges rácok állásáróli biztos hírek szerzése végett Szabadka és Zombor Városok közti állomásokon lovasposta felállítása szükségeltetnék.

Határozat

Melynek folytán Szabadka és Zombor városok közti állomásokon lovas futárok naponkénti négy ezüsthuzas fizetés, s lórészlet mellett felállítatni rendeltetvén, egyszersmint Szabadka és Zombor Város polgármesterei megkeresendők, hogy a kebelükbe rendelt futárainknak az ellenség mozgalmairóli biztos híreket vélünk azonnali közlendés végett átszolgáltatni szíveskedjenek.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 69/1849. tan. törv. jkvi szám

362.

Baja, 1849. február 5., 7., 9. és 10.

**Petrovácz István tanácsnok jelentést tesz a városi tanácsnak
a Baján januárban átvonult katonaságnak kiszolgáltatott
zab mennyiségéről**

Petrovácz István Tanácsnok Úr hivatalos tudósításában jelenté, hogy ő a múlt hónapban a katonaságnak Városunkon keresztül nagy csapatokban történt átvonulása alkalmával nagyobb mennyiségű zabra lévén szükség, a Városi Főbíró Úr általi megbízatása következtében 85 és fél mérő zabot 2 ft 36 kr-jával vásárolt légyen, mely összeget a városi Kasznárnak bevételébe, a zab ára fejében fizetett pengő 88 forint 55 1/5 krajcárt pedig a pénztárnok kiadásába rendeltetni kéri.

Határozat

Hankovszky József Kasznár Úr a 85 1/2 pesti mérő zabot iktassa számadásainak bevételi sorába, Harlikovics Benjámín Pénztárnok Úr pedig a zab ára fejében fizetett pengő 88 ft 55 1/5 kr-t tegye kiadásba.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 70/1849. tan. törv. jkvi szám

363.

Baja, 1849. február 5., 7., 9. és 10.

A védelmi bizottmány elbocsátja a gyanús rác vámosokat

A pesti, a vaskúti és a szeremlei vámkapuknál lévő gyanús rác vámosok elbocsáttatván.

Határozat

A pesti kapuhoz Király János, a vaskútihoz Szűcs János, a szeremleihez Bodor Sándor, a monostorihoz Sztrilics János tétettek.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvénysekének iratai 76/1849. tan. törv. jkvi szám

364.

Nagyvárad, 1849. február 9. és Debrecen, 1849. február 12.

Rákóczy Zsigmond őrnagy jelenti az OHB-nek, hogy a felügyeletére bízott Mihájlovics János bajai ügyvédnek sem téli ruhája, sem ételmezési költsége nincs, ezeket a saját pénzén beszerezte, kéri a kifizetett összeg megtérítését

a) 7/1849.

Rákóczy Zsigmond Őrnagy

A Honvédelmi Bizottmányhoz!

Nagyváradon, 1849. évi február hó 9-én

A felügyeletem alá Szegeden bízott foglyok között Mihájlovics János bajai ügyvédet is Nagyváradra kísérem, ennek az úton sem téli ruhája, de ételmezésére költsége sem lévén, egy bunda és téli sapka vételére 15, ételmezésére 10 ft-okat pengő pénzben magaméból kifizeték, nem hagyhatván őtet a hideg vagy éhelhalás által elveszni, olyformán mindazáltal, hogy ő Baján lévő minden vagyonát leköté, tisztelettel kérem a Honvédelmi Bizottmányt, legyen kegyes a kiadott mennyiséget részemre megtéríttetni.

Rákóczy őrnagy

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 1943/e/1849.

b) 1943/e/1849.

a Honvédelmi Bizottmány elnöke

A pénzügyi Minisztériumnak!

Rákóczy Zsigmond Őrnagy, ki Vécsey Tábornok Úr által foglyoknak Szegedről Nagyváradra kísérésével van megbízva, jelentést tevén a Honvédelmi Bizottmánynak, hogy a felügyelete alatt lévő foglyok egyike Mihájlovics János ügyvéd téli ruha és ételmezési költség hiányában a megfagyásnak és éhelhalásnak lévén kiteve, ennek egy bundát vett 15, és 10 pft-ot ételme-

zésére költött el, kérvén magának összesen 25 pft-ot a Status pénztárából megtéríteni. Minek következtében ezennel utasítatik a Minisztérium, hogy nevezett Örnagynak méltányos kérelméhez képest 25 pft-ot nyugtatványára fizessen ki, s tegye számadásba.

Kelt Debrecenben, 1849. február 12.

a Honvédelmi Bizottmány elnöke

Eredeti irat, fogalmazvány. MOL H 2 OHB 1943/e/1849.; Közli: KLÖM XIV. k. Bp., 1953. 423.

365.

Debrecen, 1849. február 9.

Baja város hazafias érzését fejezi ki az OHB iránt

Baja város közönsége a Honvédelmi Bizottmányhoz folyó év január 24-ről kelt nyilatkozatában hazafiúi lelkesedéstől áthatva kijelentette, hogy habár Pest felől az ismeretes zsarnoknak, az alsó vidékről pedig a mindinkább közeledő rablócsoportnak az uralma aggodalmas, s nyomasztó fájdalmat élesztett is Baja város lakosainak lelkökben, a vészes pillanatok közepette hazafiúi érzésüket mindinkább erősödöttnek vallják, és a legkevésbé sem késedelmeskedtek akkint intézkedni, mint azt tőlök a nemzet, a kormány a közös hon érdekében jogszerűleg igényelheti.

Kelt Debrecenben, 1849. február 9-én

A Honvédelmi Bizottmány

Közlöny Debrecen, 1849. február 10. 24. sz. 85. – Hivatalos rész. Közli: KLÖM XIV. k. Bp., 1953. 393.

366.

Baja, 1849. február 11.

Horváth Antal Bács-Bodrog megye főispánja jelentést tesz az OHB-nek a rácok által elfogott állami pénzekről, Nemegeyi őrnagy seregének a megyébe érkezéséről, valamint Zombor elestéről

a) 105/1849. H.

Bács megyei Főispántól
a Honvédelmi Bizottmánynak!

Baja, 1849. február hó 11-én

Debrecenben

Rác elleneink rablásait, s pusztításait naponta folytatják, a további foglalásban azonban most némileg már megakadályoztattak, miután tudniillik Örnagy Nemegeyi lelkes csapatjával, s 8 háromfontos ágyúival Baranya Megyéből véletlenül hozzánk érkezett.

Nemeyei Őrnagynak köszönhetjük egyenesen, hogy Megyénk a további pusztítástól megóvatván, hazánk részére megtartott.

Kettős örömmel, s szorgalommal tesz népünk most mindent, mi a Haza ezen része megmentésére szolgálhatna.

A bizodalmatlanság, mely már csaknem gyűlöletesség, s egyenes boszszúvágyra fajult, lassan-lassan enyészni kezd, értem itt a magyart, mert ez nyelvegységénél fogva is, inkább viseltetik rokonszenvvel a feljebbvalóság iránt, a német azonban egyedül személyét és vagyonát kívánván megmenteni odahajul, hol az erőt látja.

Némely német községek gazságai csaknem felülmúlják a rácokét, így történt Hodzsák német Mezővárosban, hol is a németek az éppen hivataloskodásból hazatért, megyém egyik legpontosabb s lelelkesebb szolgabírája Sorok Sándor lakását körülvévén, egy esküdtet a szomszéd Lality községbe rácokért küldöttek, ahonnan az érkezett 20–30 rablók Sorok Sándor szolgabíró, Vidákovics György esküdtet, Fitos István Aljegyzőt, ki múltkor Debrecenben volt, s a küldött százezer forintot pontosan elhozta, Zdráhál János és Farkas állodalmi Ispánokat, s még néhány ott lévőt ezer német szeme láttára megkötözték, megkínózták, a rablófészekbe hurcolták, mi történt későbbben a szerencsétlenekkel előttem még tudva nincs.

Az elfogottak közt volt, mint érintém Zdráhál János állodalmi Ispán is, ezen egyén Alezredes Bezerédy Miklós által hozzám küldetett a parancsnoksága alatt álló nemzetőrök fizetése felvételére, én Bezerédy Miklós nyugtáványára pengő 5000 forintot utalványoztam, s ezen pénzüsszeg a vivővel együtt a hodzsáki németek gaz árulása következtében szintén az ellenség kezébe került, valamint Sorok szolgabírónál volt, s az ellenségtől elfoglalt holmik eladásából befolyt mintegy 2400 ft.

A Tolna megyei nemzetőrség, Baranya Megyének az ellenség által történt elfoglalása után elszéledvén, a nemzetőrség fizetésére szánt pénzüsszegből fennmaradt pengő 3823 ft 25 xr, Radocsay József Tolna megyei nemzetőrségi pénztárnok által, az itteni táborig pénztárba tétetett, s általam bevételbe utalványoztatott.

Scheer Miklós újverbázi bírónak, ki az ellenségtől, miután hivatalát az egész táborozás alatt a legpontosabban vitte, s a Rögönítelő Bíróságnál, mint közbíró használtatott, és evégett a rácok által előlegesen is áldozatul tüzetett ki, menekülni kénytelenítettvén, mindenétől megfosztatott, az Önök jóváhagyása reményében az ide másolatban mellékelt folyamodványára pengő 100 forintot fizettem ki.

Chernel Ferenc honvéd hadnagynak, s Alezredes Bezerédy Miklós segédjének káratlanítása iránt hozzám áttett folyamodványát eredetben ide-mellékelve figyelembe leendő vétel, s intézkedés végett szerencsétetek felterjeszteni.

Hunkár Antal teljhatalmú Kormánybiztos Úr egy napra ide Bajára eljövén, ismét visszament Szegedre, reményelem azonban, hogy nemsokára ismét el fog jönni.

Éppen, midőn levelem elbocsátani akarom, veszem a szerencsétlen tudósítást, hogy Megyéem Székvárosa Zombor, hol Őrnagy Nemegyei is csapatjával volt, ma délelőtti 9 órakor a rácok által megtámadtatott, s elfoglaltatott.

Megyénk megmentéséről, s további védelmünkről szó sem lehet, Bács Megye volt.

Pénztárunkat Szegedre küldöm, megyémet még csak lehetséges, el nem hagyandom.

Horváth Antal Főispán

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 2065/E/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 2065/e/1849. február 14. Horváth Antal Bács megyei főispán jelentése február 11-ről a rácok által elfoglalt álladalmi pénzekről. – Nemegyei őrnagy seregével meghozta egy időre a nyugalmat. Zombornak a rácok által történt megtámadásáról. – A jelentéshez van mellékelve Chernel Ferenc honvéd hadnagy Petrovácon, 1849. február 3-án kelt azon jelentése, amelyben a Torzsánál elfoglalt vagyonának pótlásáért folyamodik Bács megye főispánjához, mint kormánybiztoshoz. Másolatban hozzá van mellékelve Scheer Miklós verbászi bíró alábbi kérelme is:

b) Másolat

Méltóságos Főispán s Kormánybiztos Úr!

Tudva van Méltóságod és a Tábori Bizottmány összes személyzete előtt, hogy a márciusi napok óta német származásom mellett, a magyar szabadság mellett forrón buzogván, Hazámnak mindent, mi csekély tehetségemtől kitellett örömezt áldozék. Így a szerb lázadás elején, mint rögtönítélő bíró havakig eljárultam, s emellett, mint Újverbász községének bírása a Tábori Bizottmány rendeleteit pontosan teljesítve gondviselésem alá bízott népemet a magyar kormány iránt hűségre, és nyert szabadságai bátor védelmére buzdítottam.

De mindezt távol sem azért tevém, hogy fáradozásaimért jutalmat várjak, tevém egyedül meggyőződésből és hazafiúi kötelességből.

Ámde a katonaságnak megyénkböli elvonatása által Verbász községe a szerb rablók által rögtön megtámadtatván, és lakosainak nagyobb része butaságoktól elvakítva a szerbekkel szövetkezvén, a népnek dühe oly mértékben fordult ellenem, hogy magam, és számos családom, meztelen életén kívül egyebet megmenteni képes nem valék.

Annálfogva pirulva ugyan, de kénytelenségtől ösztönöztetve bátor vagyok Méltóságod előtt az iránt folyamodni, hogy eddigi hű szolgálataimat, kitűrésemet, és szüntelen fáradozásaimat, de főleg családommal együtt a végső inségre juttatásomat méltó figyelembe vévén, szomorú állapotomat enyhíteni, és az álladalom részéről méltán kiérdemlett napidíjak helyett Méltóságod bölcs belátása szerint mérendő segítményt kiszolgáltatni méltóztassék, mely tisztelettel maradván Méltóságodnak

Baja, 1849. február 5-én alázasat szolgálja

Scheer Miklós verbászi bíró

Másolat. MOL H 2 OHB 2065/E/1849.

367.

Debrecen, 1849. február 12.

Kossuth utasítja a pénzügyminisztériumot, hogy intézkedjen a gróf Batthyány Kázmér részére folyósítandó hitelről

Az iránt kerestetik meg a minisztérium, hogy adjon rögtön rendeletet, Szegedre és Bajára szólót, minélfogva azon 200 000 pengőforintnyi hitel, mely ott Hunkár Antal kormánybiztos úr rendelkezésére nyitattott, amennyiben még nincs kimerítve, gr. Batthyány Kázmér részére, ki kormánybiztosul a fent nevezett helyekre fog menni, nyitassék meg. S minthogy futár van itt, ki elviendi ama rendeletet, tehát azonnal elkészítendő.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 1919/e/1849. Közlő: KLÖM XIV. k. Budapest, 1953. 423.

368.

Nagybánya, 1849. február 13. és Debrecen, 1849. február 24.

A nagybányai katonai parancsnok jelentést tesz Kossuthnak a bajai harangok átvételéről és a lőszergyártás sikeres folytatásáról

a) 400. szám

A nagybányai katonai parancsnok

Az Országos Honvédelmi Bizottmány Elnökének Kossuth Lajos Úrnak!

Nagybánya, 1849. február 13-án

Debrecenbe

Elnök úrnak január 17-én 266. szám alatt kelt, Baja város közönségéhez intézett levele, a nevezett város futárai által velem közöltetvén, ennek folytán azon kilenc harangok, melyek Baja Városa által a haza védelmére készítendő ágyúkra ajánlottak öntetés végett, innen folyó hó 9-én kellő fedezet alatt, mint az ./. alatt idecsatolt nyugtatvány is igazolja, az öntőgyárba elszállítatván, a kezelő tisztségtől a következő választ kaptam, hogy ti. ha az öntés először mindjárt sikerülne, az 10 nap alatt végrehajtatik, s belőlök négy 6 és egy 3 fontos ágyú öntetik, ha pedig az első öntés nem sikerülne, sem az idő, mely alatt elkészül, sem a mennyiség meg nem határozott; ezen ágyúk öntéséhez megkívántatott 15 mázsa veresréz is, a felsőbbányai álladalmi rézolvasztóból bevásároltatván, általam ugyanakkor elküldetett.

Ez alkalommal még a következőkről is van szerencsém jelentést tenni, miszerint Kabolapolyánán a gránátok s kartácsgolyók öntése oly sikerrel folyik, hogy ezekből naponta 100 darabok öntetni ígértetnek, továbbá hogy a löporgyár itten folytonosan működik, s a nyers löporok az erdélyi tábor részére szállítandó kész lőtöltényekké felhasználtnak.

Jeney Százados hadügyminiszteri segéd

Eredeti irat, tisztazat. MOL H 2 OHB 2114/e/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 400. szám A nagybányai katonai parancsnok Az Országos Honvédelmi Bizottmány Elnökének Kossuth Lajos Úrnak. Hivatalból. Debrecenbe. Hivatali rájegyzés: 2114/e/1849. 1849. február 16. A nagybányai katonai parancsnokság jelenti a bajai harangok átvételét, s az ágyúöntőgyárba lett átszolgáltatását. Kabalopolyánon a kartács- és gránátkészítés sikerrel folyik. A löpörgyár is folyvást működik. P. H.

b) Nyugtatvány

Azon 9 darab 28 mázsa 75 font harangokról, nemkülönben 16 darab 14 mázsa 95 font veresrézről, melyeket a sztrimbuli Állodalmi Vasmű Moldován Kálmán hadi írnoktól ágyúk öntetése végett átvett.

Sztrimbul, 1849. február 11-én

Sipos ellenőr

Eredeti nyugta. MOL H 2 OHB 2114/e/1849.

c) A nagybányai katonai parancsnokság a Kossuthhoz küldött, fenti, 1849. február 13-i jelentésében közölte, hogy a bajaiak által ágyúöntésre felajánlott 9 harang Kossuth rendelkezése értelmében megérkezett Nagybányára, és ha az első öntés sikerül, tíz nap alatt elkészül belőlük 4 hatfontos és 1 háromfontos ágyú. Erre Kossuth az alábbi választ adta:

2114/e 1849.

A nagybányai katonai parancsnokságnak!

Debrecen, 1849. február 24-én

Minthogy Strimbulban nincsenek oly eszközök, melyek az ágyúk fűrására megkívántatnak, Kabalapójánán ellenben ezek található; folyó hó 13-án 400. szám alatti jelentésének következtében meghagyatik a katonai parancsnokságnak, hogy a Baja városától ágyúkra ajánlatott 9 harangot, az ahhoz vásároltatott 15 mázsa rézzel, s ehhez megkívántató s netalán ottan található cinkkel együtt, mint találtatik természeti anyagul, vagy ha már megöntetett volna, ágyúformában Strimbulból Kabalapójánára haladék nélkül átszállitassa, hol a megöntetés és a fűrás végrehajtandó.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 2114/e/1849. Közli: KLÖM XIV. k. Bp., 1953. 543.

369.

Paks, 1849. február 14.

Kopcsányi József jelentése Kossuthnak a Bács, Csongrád, Tolna és Pest megye alsó részén uralkodó állapotokról

2284/e

Tisztelt Kormányelnök Úr!

Folyó év január 28-án, miután Bezdánnál a jégzajlás miatt a Dunán át nem jöhöttem, Zomborban pedig a nagy rémulést láttam, a Bács megyei bizottmány közmegegyezésével katonai segélyért visszaindultam oly határozottsággal, hogyha a Szabadkán lévő zászlóaljtól nem kaphatok segélyt, me-

gyek Szegedre, és ha ott sem lehetne eszközölni, Debrecenbe, mert oly rettentő pusztítás, gyűjtogatás és kínzásnak édes véreinket áldozatul mintegy odavetni nem lehet.

Szabadkán nem nyerhetvén meg a kívánt segélyt, Szegedre voltam kénytelen menni.

Ekkor január 31-e volt, a veszélynek pedig 12. napja, midőn Gróf Vécsey tábornokkal eziránt értekeztem, mondom a veszélynek 12. napja volt, és még sem Csongrád, sem Bács megyében nem volt semmi célszerű rendelkezés, igenis volt zavar.

A nemzetőrség, felkelés, helyőrség nem volt elintézve, azt sem tudták hány lőfegyverük van, nem volt tőlényük, még csak dárdája vagy botja sem volt mindegyiknek, nem tanították a lövöldözést, a szuronyvívást, hadfordulatokat, a nemzetőri tiszteknek a fegyvergyakorlatról sok helyen még csak fogalmuk sincs, az őrnagyok soha sem látogatják meg zászlóaljaikat, midőn harcba kellene menni, mind beteg, minden megye nemzetőri parancsnokának előlegesen tervének kellene lenni a megye bármely oldalról véletlen megtámadása ellen, erről szó sincs, kellene lenni a helységekben és a megyékben gyűllyhelyeknek, de erről sem tudnak semmit is, a szegény, jóakarátú, lelkes nép egészen magára van hagyva e tekintetben. Az otthon nélkülözhető megyei s városi hivatalnokok nem mozognak, a szegény népet küldik, magok pedig hon maradnak pipázni, holott nekik kellene elől menni, ez mindenestre rossz vért csinál, Csongrád megyében meglehetősen eljárnak kötelességeikben, de Bácsban 3-4 hónapig sem látnak megyei tisztviselőt, a polgári tisztviselők éppen nem akarják az életüket veszélyeztetni, minden faveélrezenéstől megijednek, pedig a szabadságharcban minden szabad ember katoná. És ez egyik fő oka a nagyban kürtölt anarchiának, a másik pedig a jobbára kimustrált, göthes vagy schwarzgelb tiszttekből lett őrnagyok. Csongrádban is több őrnagy és ezredes van, Bácsban 8, és majdnem egy sem tett legkisebbet is, egy Végh nevű őrnagy jelen volt a topolyai ütközetnél, de ez is valami bűnért Baján le van tartóztatva. A szabadkaiak a kunokhoz, Pest megyeiekhez, a dunántúliakhoz írtak segítségért, ment mindenfelől a sok nép, de se tisztje, se vezére, se pénze nem lévén, néhány nap múlva néhány által elkövetett gyilkolás után hazatértek. Midőn a nép az ily hanyag tisztviselők, nemzetőri parancsnokok restsége, s tán rossz akarata által is annyi borzasztó kínzást, pusztítást lát elkövetni, édes véreim, amint mondák is, az urak okozták, hogy most az ő édestestvéreiket így gyilkolják, nem csoda, hogy méltó haragjukban a hanyag tisztviselők legyilkolását emlegetik vagy akarják. Ők nem a kaputosokat akarják gyilkolni, hanem a hanyag tisztviselőiket, ki értük tesz, azt ők szeretik, védelmezik.

Midőn tehát Vécsey tábornok ezen hanyagságot és szomorú dolgokat hallotta, kormánybiztos pedig akkor még nem volt, nem vala ideje a Honvédelmi Bizottmánytól ezen dolgok elintézésére különös megbízatást kérni, és azért mindjárt Bács megyét katonai oltalom alá vetette, engem pedig ideiglenesen, mint kormánybiztost felhatalmazott, hogy 6000 emberből álló nemzetőri csapatot gyűjtsek, ha lehet nőtlenekből, Csongrád és Bács megyéből, mert a nőtleneknél könnyebben tarthatni fegyelmet, és jobb katonák, tovább

is maradhatnak távol, mint a nősök. Ezen tervünk azonban Hunkár teljhatalmú kormánybiztos úr közbejöttével megsemmisült, ő csak a törvényesen képes nemzetőröket kívánta mozgókká tételni.

Én egész Csongrád megyét megjárván, 3000 gyalogot és 500 lovaszt kiállítottam. Bácsban pedig Hunkár intézkedett.

Ezek után Csongrád és Bács megyében megszűnvn ideiglenes felhatalmazásom folyó hó 9-én Szegedről eljöttem a dunántúli kerületbe.

Utamban Baján Horváth főispánnál lévén, sok panaszt és elkeseredést kellett tőle hallanom, különösen a Honvédelmi Bizottmánynak irántai bizalmatlansága miatt. Tegnap estve ide Paksra érkezett cselédjei mondják, hogy vasárnap reggel 3 1/2 órakor elmenekült Bajáról az itteni és a zombori zavarok miatt. A bácskaiak mondják, hogy főispánjuk jólelkű és erélyes, de nincs egy jó tisztviselője, mind schwarzgelb.

Kalocsán tegnap gyűlés volt, de a nádudvari, hajósi, csanádi, szeremlei, szentistváni és sükösdí küldöttek nem jelentek meg, hihetőleg a bajai zavarok miatt.

Baján figyelmeztettem a főbíró féltség intézkedéseinek következményeire, és ezekért felelősségre, de jótállott és biztatott. Ha Hunkár kormánybiztos közbejöttével Bácsban felhatalmazásom meg nem szűnik, egész intézkedését megsemmisítettem volna, mert már szombaton délután magam halottam az ingerültséget.

Itt Dunántúl a nép a végsőig elhatározott és egyáltalában nem akar hódolni. De mind hasztalan, mert a svábok és a megyei hivatalnokok egy része várva várják Nugentet, Csapó ezredes pedig úgy nyilatkozott, hogy a felkelés katonaság és ágyú hiányában inkább kár, mint haszon, továbbá ő itt marad, bevárja sorsát, mert családos, és neki mindegy akár valahol Erdélyben vagy Budán van. Ez nekem elég volt.

Perczel alispán Szekszárdon tegnap úgy értesített, hogy ma Nugent Szekszárdon lesz, és Tolnát négy részről támadják meg.

Én mindenekelőtt az ellenség erejét mind itt, mind Pesten önmagam ki-puhatolom, és ha célszerűnek találom a felkelést, megrohanjuk az ellenséget, mert sok úgy se lehet, és szét van szórva apró csapatokban. Ezzel magamat ajánlva vagyok Elnök Úrnak

Paks, 1849. február 14-én

tisztelője
Kopcsányi József kormányküldött

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 2284/e/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 2284/e/1849. február 19. Kopcsányi József jelentése a Bács és Csongrád megyei, úgy nemkülönben a tolnai és a Pest megye alsó részi állapotokról.

370.

Mélykút, 1849. február 16.

**Orosz főhadnagy jelentést tesz a somogyi csapatfőparancsnoknak
a rácok fenyegetéséről és a bajaiaknak arra adott válaszáról**

10. Huszárezred

Orosz Főhadnagy
A somogyi csapat főparancsnokának!

Alólírt alázatosan jelenti, hogy a rácok Jankovácrról ide üzentek, hogy negyvennyolc óra alatt Zomborba lemenjek egyezkedni, ellenkező esetben ausztriai szerb katonasággal fogják Mélykútot és a többi nem egyezkedő helységeket megtámadni.

Bajáról küldöttség ment Zomborba, a katolikus és az óhitű lelkész négy közlakosokkal, kik Zomborba, a rácok Főnökeivel 10 ezer pengőforint lefizetésébe megegyeztek, állítván a rácok, hogyha az érintett pénzüsszeget a bajai lakosság lefizetendi, Bajára rác katonaság nem fog menni.

A rácok küldött levelök szerint Ferenc József Császár jóváhagyása mellett vajdaságok alá tartozónak állítják Torontál, Bács, Szerém és Baranya megyéket.

Amint hírlík, Csanádnál Burics emberei átjönni akartak a Dunán, közülük 250-et a kormányos elsüllyesztett.

Mélykút, 1849. február 16-án

Orosz Főhadnagy

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 2386/e/1849.

371.

Törökszentmiklós, 1849. február 20.

**Gróf Vécsey Károly tábornok felterjeszti Kossuthnak
Végh Bertalan Bács megyei lovas nemzetőrségi őrnagy
panaszos folyamodványát**

a) Másolat
2375/E/1849.

Végh Bertalan Őrnagy
A szegedi igen tisztelt Katonai Főparancsnokságnak!

Amidőn alólírt e hó 4-én Horváth Antal főispán és kormánybiztos úr parancsa következtében, mint Bács megye lovas Nemzetőri Őrnagy feladatomban működendő Szabadkáról Bajára küldtettem, ott megérkeztem volna, Knézy Antal Bács megyei alispán által, anélkül, hogy egy szóval is megkérdeztettem volna, szabadságom, irományaim és fegyvereimtől a legtúlzóbb önkény, zsarnokság felhasználásával jogtalanul, erőszakkal megfosztattam.

Ezen jogtalan és törvény elleni letartóztatásom elleni protestatiomat másnap Knézy alispán úrnak beküldöttem, anélkül, hogy erre csak feleletet is kaptam volna.

Reá való nap Horváth Antal Főispán és Kormánybiztos Úr Bajára visszajövén, azonnal mint egyedüli parancsnokomhoz a Megyében hozzá folyamodtam, kérvén őt kihallgattatásom, vagy törvényes bíráimnak való átadatásom végett.

Öméltósága ügyem azonnali felvételését írásban megígérte ugyan, de 5 nap elmúlt ismét anélkül, hogy erántam a megígért intézkedés megtéetett volna.

Újólagi folyamodásomnak sem lön semmi eredménye.

Végre e folyó hó 11-én, amidőn Zombor Városa elfoglalásával a rácok által a hír elterjedt, és a nép Baján a legnagyobb rémültségben volt volna, Segédtiszttem Noszkovich János által újólag a főispán és kormánybiztos úrhoz folyamodtam, kérvén őt, erántam teendő intézkedés végett. Ugyanaznap délutáni 4 óraker, a többször említett Kormánybiztos Úr Segédtiszttem által szóval azt üzeni, hogy én, azonnal szabadlábra állítandom.

Ennélfogva nem kevésbé lepettem meg, amidőn estvéli 7 1/4 óraker Baja Városa Tisztviselői közül 3 egyént nálam megjelenni láttam, akik is odanyilatkoztak, hogy:

A jelenlegi veszélyes körülményeknél fogva a Város életemet nem kockáztatván, mivel a rácok a Városban minden percben berohanhatnak, ennélfogva a Város szabadon való bocsáttatásom felelősségét magára vállalja, nekem szabadságom, irományaim, s fegyvereim visszaadja, de kívánja egyszersmind, hogy én a város felhívására, mindenkor a Törvény előtt megjelenedek.

Ámbár átlátván ezen követelési jogtalan és törvénytelenéseket, a veszélyes percben nem volt egyebet tennem, mint a kért térítményt megadni.

Valójában borzasztó, hogy én, mint Törzstiszt egy Alispántól, akinek a parancsnoksága alá én nem tartozom, elfogattatom.

És a Kormánybiztos, akinek a parancsai alá helyezhetve vagyok, jogainak bitorlását, és a vélem való méltatlan bánást elnézi.

És végre egy egészen idegen hatóság adja vissza nekem szabadságom.

12-én délután elhagytam Baját, vévén utamat Mélykútnak, onnandt siető Szegedre.

De 13-án Halas felé menvén, több utasokkal találkoztam, akik is rémülten híresztelték, hogy Szeged több felől megtámadatván, az ellenségtől bevétetett, és seregünk megveretett.

Ennélfogva nem lévén reményem Szegedre juthatni, azonnal Debrecennek vettem utamat, hogy ott megjelenvén, méltányos panaszom előterjeszthessem, és a vétkesek merész tetteikért való megbüntetések törvény és jog szerte kérjem, és követelem.

Melyekről az igen tisztelt főparancsnokságnak alázatos jelentésemet ezennel alá terjeszteni kötelességemnek ismerem.

Költ Majsán, 1849. február 15-én

Végh Bertalan m.p. Őrnagy

Egykorú másolat. MOL H 2 OHB 2375/e/1849.

b) 167. szám A 6. hadosztály parancsnoka Gróf Vécsey tábornoktól
2375/e/1849.

Kossuth Lajos úrnak,
az Országos Honvédelmi Bizottmány tisztelt Elnökének!

Debrecenben

Van szerencsém a mellékletben Végh Bertalan Bács megyei lovas nemzetőri Őrnagy úrnak hozzám intézett panaszos levele másolatát tisztelt Elnök Úrnak felterjeszteni!

Törökszentmiklóson, 1849. február 20-án

Gróf Vécsey tábornok

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 2375/e/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali réjegyzés: 1849. február 21. Gróf Vécsey tábornok másolatban felterjeszti Végh Bertalan Bács megyei lovas nemzetőrségi őrnagynak Knézy Antal Bács megyei alispán általi elfogatását panaszoló folyamodását. Később felveendő.

Gróf Vécsey Károly tábornok, a 6. hadosztály parancsnoka, Végh Bertalan Bács megyei nemzetőrségi őrnagy fenti panaszlevelét másolatban Törökszentmiklósról, 1849. február 20-án a hadügyminiszternek is megküldte, amelyet a HM Igazságügyi Osztálya 1849. február 22-én továbbított is az OHB-nek, azzal a kéréssel, hogy a panaszt egy vegyes bizottmány által vizsgálta meg, és az ügyben intézkedjen. – I. H 2 OHB 3326/e/1849. szám alatt. A HM 1849. március 5-én újólág felkérte az OHB-t, hogy egy vegyes küldöttséget rendeljen ki, amely a fenti ügyet kellőképpen letárgyalná. Knézy Antal Bács megyei alispánt pedig az OHB 1849. március 14-én arra utasította, hogy a fenti tárgyra vonatkozó nyilatkozatát mielőbb közölje. – I. H 2 OHB 2947/e/1849. szám alatt. Kossuth Debrecenben, 1849. április 20-án kelt utasítása felhatalmazta Haczell Márton Bács megyei kormánybiztost egy olyan vegyes, polgári és katonai személyekből álló bíróság alakítására, amely Végh Bertalan őrnagy vádját szigorúan és részrehajlás nélkül tartozott elbírálni. A vád valódiságának beigazolódása esetén a bizottság tartozott a kívánt elégtételt is kiszolgáltatni. A vádat Knézy Antal Bács megyei alispánnal is közölték, de ő arra hivatkozott, hogy tanúinak nagyobb része a megyén kívül tartózkodik, az igazát bizonyító okiratokat pedig a szerbek megsemmisítették. – I. H 2 OHB 5523/e/1849.

Kalocsa, 1849. február 20.

**Ács Károly, a solti járás védelmi bizottmányának az elnöke,
jelentést tesz Kossuthnak a császári csapatok mozgásáról
és az ellenük fogatosított intézkedésekről**

Kalocsa, 1849. február 20-án

Tisztelt Kormányelnök Úr!

Folyó hó 11-én állítólag 600 főből álló vasas német csapat Laczkovics Pest megyei szolgabíró útmutatása mellett Lacházáról Dömsödre beszállásolván, a néptől minden fegyverül használható eszközöket beszedett, hódolatot csikart ki, s a becsületes érzelmű bírót magával elhurcolta. Innen Kiskunszentmiklóst, Tasst, Szalkszentmártont és Dunavecset, mely helyeken ellenállásra nem talált, Végh Ignác solti járásbeli honáruló főszolgabíró személyes vezérlete alatt hasonló eljárással sietve bebarangolta. De ez alatt a solti járásnak Pataj és Kalocsa vidékén lakó hős fiai sem dugták össze kezeiket, hanem Patajon felül mintegy 3000-en, Kalocsán pedig 1000-en táborba szállva várták a pillanatot, melyben a meghódításukra küldött nyomorult szabadságyilkosokat eltörlendők lesznek a föld színéről. Azonban a sors e szerencsétől, fájdalom, megfosztotta őket, mert az említett vasas német csapat Dunavecseről folyó hó 14-én Pest felé húzódott vissza, s Dunavecсэн alul megfertőzetenül áll.

Az eszéki várnak árulás útján feladása, haragra és bosszúra ingerelte a kebleket. A járás védelmi bizottmánya mind az onnan hazabocsátott, mind pedig egyéb, zászlóaljjaiktól elmaradt, vagy megszőkött honvédeknek még a héten összegyűjtve, szombaton a nemzeti hadsereghez szállítandja, valamint a solti járásbeli újoncokat is. Ugyancsak a bizottmány a járás gyűlése által elhatározott ezer főnyi mozgó szabadcsapatot is szintén a héten kiállítandja, és folyvást rendezi a népfölkelést. A portyázó csapat költségei, meglehet a járás pénztárából fedeztetnek.

Folyó hó 15-én négy gőzhajó több utánakötött teherhajókkal úszott Pest felől a solti járás vonalában üresen alá. Gyanítván, miként ezeken a dunántúli ellenséges császári zsoldosok fognak Tolnárról felszállíttatni. Sietett a bizottmány ezen körülményt a futár által a szegedi hadsereg parancsnokságának bejelenteni, s csakugyan érkezett is ma Szegedről egy század honvéd 3 ágyúval. De későn, mert az érdeklött hajók csakugyan fegyveres emberekkel megrakva tegnapelőtt délután mind elvonultak fölfelé. Így nem juthatott szerencsénk velük elbánni. Azonban újabb alkalomra várunk.

Tegnap költ tudósítás szerint Nugent seregének egy része Bajára átkelt, talán a kutyaracokkal a solti járás vagy Szeged ellen egyesülendő. Elvárjuk őket. A Kalocsára érkezett rendes katonaság szilárdította a népnek önvédelemre elszánt lelkületét. Az e vidéki nép nem szűnt meg bízni istenében, ügye igazságában és karja erejében. A járás bizottmánya pedig, melyet védelmi

ügyének élire állított, kész megtenni mindent, mit a népnek legszentebb érdekei, a közös szabadság, a nemzet és ennek kormánya tőle jogosan követelhetnek.

A solti járás védelmi bizottmánya nevében

Ács Károly elnök

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 2627/e/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 2627/e/1849. 1849. február 27. Ács Károly solti járási védbizottmányi elnök jelentése egy 600 főnyi vasas német csapat ottani expeditiojáról. – Intézkedések az eszéki várból elbocsátott s szökevény honvédek, valamint az újoncok iránt. – 4 gőzhajó útja Pestről le és visszafelé. – Nugent seregének egy része Bajára átkelt. – Azon vidéki nép szelleme. – Tudomásul vétetett, s az iratok közé soroztatni rendeltetett. – Debrecen, 1849. 3/1. A Honvédelmi Bizottmány rendeltéből. Fekete László előadó.

373.

Szabadka, 1849. február 21.

**Nemegyei Bódog őrnagy jelentést tesz gróf Hadik Gusztáv ezredesnek
Zombor elestének okairól**

Copia

Nemegyei Őrnagy

Hadik ezredes úrnak a 7. hadosztály parancsnokának Szegeden!

Ezredes úr megengedi, hogy a kérdésekre nem azon rendben felelek, amelyben adattak.

A népfelkelést nem hangoltam el, hanem három felé használtam:

1. A batinai átjárásnál. És mikor megtudtam Bajáról, hogy az ott tölem rendezett népfelkelés életbe lépett, azt 12-ére Zomborra és Bajmokra parancsoltam.

2. Mikor Hunkár Kormánybiztosunk leveleit vettem, megparancsoltam a városnak, hogy 10-től fogva, minthogy nem tudván melyik pillanatban kell felsőbb rendelet szerint Zombort elhagyni, a kocsik poggyászom elvitelére a vármegyeházában készen álljanak. A katonaság 10-én 5 órakor este a kisebb poggyászra szükséges kocsiját megkapta, de a nagy poggyász elvitelére szükséges négy loval ellátott kocsik forspont Commissar állítása szerint 10 órakor este lettek volna jövendők, de közülük egy sem jött el.

3. Az előőrsök a várostól egy félóránnyira, a sztapári hídtól egészen a Csonoplai útig voltak kiterjesztve, és állottak egy Divisio bajai mozgó seregből Sándor Kapitány vezénylete alatt, amelyhez még 30 huszár volt adva, akikhez az előőrségen túl, másfél óránnyira járásnyira Kernyára, Szivác, Sztapár felé kellett az előőri Commendans belátása szerint cirkálni.

4. A katonaságnak a parancsot kiadtam fél nyolcra, az alarmpiacon 11-én felállítva lenni, minthogy én 3 álgúval, egy Divisio gyalogsággal és egy negyed osztály huszárral Szabadkára akartam menni, Szabadka elhagyásával megakadott közlekedést helyreállítani, ekkor kaptam ezredes úrtól tudósítást,

hogy Zomboron maradhatok. Ekkor törzstisztjeimmel tanácskozában, abban egyesültünk, hogy Zomborból Sztapár megtámadására kiindulunk, a piarcra jövén egy parasztot hoz Falvay Kapitány hozzám azzal a jelentéssel, hogy az ellenség már igen közel van a városhoz.

Én ekkor felmentem a toronyba az ellenség állását megnézni, de a köd miatt semmit bizonyosan ki nem vehettem, az alarmpiacra megyek, és a katonaságot ki a városból az ellenség elébe viszem két Colonban, az első Colon, amit magam vezettem, állott egy Escadron lovasságból, 3 Divisio gyalogságból és 5 ágyúból. Mikor az ellenség éngemet a városból kijönni látott, nyolc 12 fontossal és egy 18 fontossal kezdett lövöldözni, ez hogy micsoda ágyú, a tőlünk felszedett 12 és 18 fontos golyók bizonyítják, de a Colon még nem is fejlődött ki, mikor már az ellenség engem a bal oldalon turnérozott, és az ott álló szőlőkbe magát bévette, azt látván a Colont kifejlődtettem az ellenség ágyútüze alatt. Magam visszamegyek, s midőn a városba érek, már a városi rácság 13 ezerből álló fellázadt és ellenem kikelt. A munitióból amit lehetett szekerekre tétettem, és így átlátván, hogy két ellenség közt magamat a városban fenn nem tarthatom, seregemnek más részét poggyással együtt a Sztapári útra kivittem, itt a seregemnek ezt a részét felállítottam, az egész lovasságot és az ágyúkat a balszárnyra vevén, az ellenségnek hátba akartam menni, hogy a város előtt álló seregemnek az ellenséget előlről és oldalvást megtámadva megsemmisítsem.

De az ellenség mikor magamat felállítottam, a városban lévő erőmnek már hátba jött és velem szemközt a szőlőkből reám 8 ágyúból 3 és 6 fontosakkal lövöldözni kezdett, ekkor, hogy a városban lévő erőt kockára ne vessem, annak parancsoltam a városból kihúzódni és a tőlem vett positioba felállni. Az ellenség ágyúira nem löhettem, mert tőlök mást mint golyót és füstöt nem láthattam. A seregemnek itt álló része szokatlan az ágyútűzben elkezdett bomladozni és ahelyett, hogy előre vihettem volna, szaladni kezdett a lovasság is a somogyiakon kívül. A tisztek jó példája, és az, hogy egynéhányat magam és segédtiszttem megsebesítettünk, annyira helyrehoztam, hogy kevéssé megállottak, de a bajai vörössapkás mozgó sereg többnyire kaszásokból álló, a gyáva Sándor Kapitány példája után addig szaladott, meddig csak a lába vihette, s csak 2 tiszt, s mintegy 20 ember nálam mikor azt kiabáltam, aki magyar mellém áll megmaradt, ekkor a város előtt álló sereg a városon keresztül húzódott, az utolja a rácságtúl a házakból lövöldözve oly szerencsésen menekült, hogy embert nem veszített, a sereget újra felállítván, átláttam, hogy ezen emberekkel boldogulni nem lehet, ágyúimat az ellenség nagy ágyúí ellen nem használhatván, Zomborból magamat a legnagyobb rendben visszahúztam, ez az, amiért Zombort odahagytam, s hogy a forspontokról semmi jelentést nem kaptam, oka az, hogy az ellenség eleibe nem mehettem vele ütközni, de ha ütközhettem volna is vele, rendes katonaság nélkül tűzben még nem állott emberekkel, mintegy 8 ezer rác és 17 vagy 18 nagyobb ágyúkkal a győzelmet aligha vívtam volna ki.

Megkérem ezredes urat ezt az én jelentésemet a Honvédelmi Bizottmálynak előterjeszteni. Amit tettem, belátásom szerint jónak véltem, de hogyha ez ezredes úr előtt hibásnak látszanék, megkérem Önt, engem oly helyre állítani, ahol az ellenség szemközt, jó katonákkal, hogy megmutathassam, hogy mit tudok tenni, ha az embereimben bizalmat helyezhetem.

Szabadka, 1849. február 21-én

Nemegyei m.p. Örnagy

Egykorú másolat. MOL H 2 OHB 2567/e/1849-es jelentés melléklete

374.

Bács, 1849. február 21.

A Közlöny beszámolója a Bács megyei katonai helyzetről

Bács vidékéről, 1849. február 21-én. Bezzeg a rácok ugyancsak garázdálkodnak Bácskában; Szabadkát kivéve már mindenhova befészkeltek magukat. Ha mindenütt oly ellenállásra találának e rablók, mint emez átok sújtotta megyében, úgy ez az istentelen faj rövid idő alatt országokat barangolna be, s rabolna ki. Szégyen, gyalázat ama vidék lakosaira, egy ember veszteség nélkül bevonult a rácság Zomborba és Bajára. No szépen vagyunk! Mihelyest a zombori rác komité felszólítást intézett a többi közt Bajához, Baja mezővárosához, azonnal lőn határozat, megadjuk magunkat. Vegyétek le rólunk a szemeiteket testvéreink, mert mi rettentően szégyeneljük magunkat. Hanem várjuk ám azért az időt, hogy amennyire lehet, mindent jóvá tegyünk. Földönfutóként vagyontalanul vándorolni kínosabb sokkal, mint nem élni, de bosszulatlanul halni mégse fogunk, és így a többiről majd beszélünk máskor. Most a rácjárásról némelyeket.

Tudva van, miképp Nemegyei örnagy mintegy 3 ezer dunántúli önkintesekkel, és 8 ágyúval Zomborban tanyázott. A rácok Kulán tartózkodó bizottmánya már e hó elején felszólítja Zombort és Szabadkát, hogy adják meg magukat, 11-éig minden csendesen volt, e napon azonban reggeli 6 óra-kor ágyúlövésekkel köszöntöttek be a rácok Zomborba; a lakosok jóérlmű része azt vélte, hogy a tetemes erő által védetik, de rémitően csalatkozott, mert a sereg anélkül, hogy a harc szerencséje megkísértetett volna, tüstint Sztanisics felé kiharancsoltatott, a több ezerből álló rablócsorda pedig a megyeház felől a városba kényelmesen bevonult, s annak a birtokába tevé magát, diadaluk jeléül a börtönök felett lévő tornyot lelőtték. A lakosok nem rác része réműlve takarodott ki a seregűnkkel, minden vagyonát az ellenségnek martalékul hagyva; menekült egy-két perc alatt ki-ki, merre bírt. A rögtöni, és kardcsapás nélküli feladáson minden ember szeme szája elállt, az okát mindenki nem másutt, mint egyben találja fel, s ez, majd megtudják a tisztelt olvasók az illetőktől.

Zombor eleste még nagyobb csüggedést idézett elő a még el nem lepett helységeken. Zomborban tüstént rác komité alakult, melynek egyik kitűnő tagja Latinovics Károly volt alispán! Íme a sátán rátalált valahára a cimboráira! Csak rajta hát, vigadjatok, dőzsöljetekek kedvetekre, hiszen ti úgysem akarjátok tudni, hogy Magyarhon egén iszonyú villámteljes felhők lebegnek, melyekből bizonyosan a halál csap le elkábult fejeitekre.

A Baja mezővároshoz intézett levélben különösen megkívánta a világhódító komité, hogy Baja fizessen ezer pengőforintot, adjon 300 fegyvert, 16 lovas egyént, két ágyúhoz szükséges lovakat, s hogyha népfelkelés lesz a magyarok ellen, a város népe fegyvert fogjon, ezen feltétel annyira elrémíté a lakosokat, hogy nagyrészt kivándoroltak, egyébiránt az eddigi hivatalnokok leköszöntek, s helyökbe mások választattak, a város kinyilvánította, hogy csak bántalma ne legyen, megadja magát, mire másnap 200 fegyveres ember előlegesen bevonult Bajára, Jankovác, Mélykút, Almás, Madaras, Tataháza, s több felső járási helységek is hasonlóképpen leveleket kapván, rémítő helyzetökben megadásukat kijelenték.

Pacséron és Ómoravicán, mindamellert, hogy e helységek eleinte mindjárt nem szegültek ellen a rácoknak, e fenevadak mégis folyvást öldökölnek, azaz bevallott tervök szerint írtják a magyarokat.

Pest megye solti járásában a lakosok megtagadták az engedelmességet Windisch-Grätznek, miért is katonai erő, néhány száz vasas küldetékek ellenök, de bizony ezeket a magyarok hatalmasan elűzték, néhányat leölvén közülök. Ezek aztán érdemesek a magyar névre.

Közlöny Debrecen, 1849. február 27. 39. sz. 134–135. – Belföld

375.

Szeged, 1849. február 21.

**Batthyány Kázmér teljhatalmú országos biztos nyílt rendelete
az alsó-magyarországi megyékhez és városokhoz**

36. sz. Nyílt rendelet

Bács, Csongrád, Csanád, Pest megye alsó része
a Kiskun kerület, Szeged és Szabadka város közönségének

E rendelet meghirdetésétől számított háromszor 24 óra alatt, tartozik mindenki bármennemű lőfegyverét, kardját, karikás ostorát és nyergét szerzősámustúl a városházához, a vidéken lakók pedig, az illető községek előljáróinak beadni. Az ellene cselekvők a legszigorúbb büntetés alá esendők. Az átadott tárgyak értéke az álladalom pénztárából készpénzzel fizettetik.

Kivételnek e szabály alól azok, kik a mozgó, vagy pedig a szabadkai és a szegedi nemzetörséghez tartoznak. De ezek is az elősorolt tárgyak közül csak azokat tarthatják meg, melyek a rendes szolgálattételre mulhatatlanul megkívántatnak.

Az elősorolt tárgyak tulajdonosának szabadságában áll fegyverét stb. oly egyénnek adni át, ki a mozgó csapathoz, vagy a szegedi és a szabadkai nemzetőrséghez tartozván, rendes szolgálattételre köteleztetik.

A város, s tekintőleg a község előljárói, a beadott, s fenn elősorolt tárgyakat, és azoknak értékét rendes jegyzékbe veszik, s azokat a következő helyekre küldik át.

- a) Bács, Pest és a Kiskunság Szabadkára
- b) Csanád és Csongrád Szegedre

Az imitt lévő hadi parancsnokság az átküldött tárgyakat megvizsgálja, a megválasztott tárgyak és értékek felül két egyenlő példányú jegyzéket készít, az egyiket aláíratván, az illető községnek nyugta gyanánt szolgálándót átadja, a másikat átnézés, s kifizetés tekintetéből nekem átküldi, melynek folytán az álladalom részére megtartott tárgyak a községeknek készpénzül lesznek kifizetendők, s az általános összegből az egyes tulajdonosok illetékét a községek elégtendőek ki.

A községek mozgó csapatjaikat ha más egyéssel nem, legalábbis kasszákkal felfegyverezni tartoznak.

Kelt Szegeden, 1849. február 21-én

Gróf Batthyány Kázmér
vezérfőispán és teljhatalmú országos biztos

Vannak még több célszerű rendeletei, a többi közt a menekültekre nézve.

Baját illetőleg megjegyzendő, miképp a bíró Pilaszanovics József leköszönése után zavar támadt a városban, a rácokkal cimborálni nem akarók, ki merre bírt, menekültek. Bartók prépost s helybeli lelkész vezérlete alatt egy küldöttség elébb Bátára Burits seregéhez akart menni, a város megadását kijelenteni, de végül is Zomborba, az ottani bizottmányhoz ment, a szerződés megkötöttet, Baja alávetette magát a karlovici bizottmánynak, a feltételeket már közlöttük. Kosztics kapitány térparancsnok lön, Szevics Döme volt megyei aljegyző hír szerint a bizottmányi elnök, az ügyek magyar nyelven kezeltetnek, az új tanácsban sok nem kaputos polgár tanácsnokká tétetett, Büchel nyugalmazott kapitány és Vukassinovich Bátára átmentek Buritstől katonaságot kérendők, jött is át 51 ember, megszálltak a Bárány vendéglőben, ellátta magát illő bőségben, s másnap visszament e csapat azon biztatással, hogy majd többen fognak átjönni, de biz ők szépen túl a Dunán maradtak, társaikkal együtt, a lég vagy más valami nemigen tetszett nekik Baján.

Halljuk, a Dunán felfelé Tolna megyébe gőzösökön számos katonaság szállítottatott.

Kiszámíthatatlan kincs maradt martalékul csupán Bácskában a rablóknek. Tót- és Horvátország ugyancsak elárasztatik bácskai búzával, máris szállítják a császári rablók az élelmiszereket a Tiszán Titel felé. Baján sok ezer mérő álladalmi búza és zab vagyon. Rácok őrzik a kapukat. A különben lelkes bajai nép alig várja a segítséget, hogy a gonosztól megszabadíttassék.

376.

Szeged, 1849. február 27.

A Közlöny tudósítása a bajai helyzetről

Szeged, 1849. február 27-én. ...

Baján 200 határőr van Burits táborából, de ezek mindig készen állnak a megszökésre. 12 szerb Zomborból átrándult Bajára rablás végett, de a zombori komité, melynek az elnöke Latinovics Károly, írt a bajai bizottmánynak, hogy fogassa el ezen rablókat. Két házat raboltak ki. Alig várja a bajai nép e csúnya férgéktől megszabadítását. Bezzeg lesz most kedve magát védeni. /.../

Közlöny Debrecen, 1849. március 6. 45. sz. 158. – Belföld

377.

Debrecen, 1849. február 28.

Pilaszanovics József bajai főbíró és menekült társai felvilágosító magyarázata a „Bács vidékéről február 21-én” kelt névtelen tudósításhoz

A *Közlöny* 39. számában megjelent „Bács vidékéről február 21-én” kelt névtelen tudósításhoz néhány felvilágosító szó.

Verbászról a magyar hadseregnek kivonulta után a szenttamási rácok Verbászra, onnan Kulára berontván, nem említve ama már tudva levő iszonyú gyilkolásokat, rablásokat és gyűjtogatásokat, melyeket e két helyen véghezvittek, csak azon körülményt emeljük ki, hogy nem a zombori (mint az érintett tudósításban foglaltatik), hanem a kulai szerb bizottmánytól küldettek szét a Bács megyei helyekre, és így Bajára is, a feladást követő körlevelek. A Baja és Jankovác városoknak szóló körlevél Almáson egy bajai nemzetőrnek adatott át, ki is azt Bikityen egy Szegedről Bajára visszautazott bajai tanácsnoknak, ez pedig Szentgyörgyi Horváth Antal Bács megyei főispán úrnak a kezeibe tette át, melyek után annak tartalma sem a városi tanáccsal, sem a néppel nem közöltetett. Mint iparkodtak Bács megye helyei a honmentés és védelem tárgyában fáradozni, nem e jelen sorok céljához tartozik, csupán Baja városa ügyében emelünk néhány felvilágosító szavakat. Baja városa nemzetőrei a táborozás kezdetétől Zombor bevételeig folytonosan a táborban állottak, többi lakosai is mindenkor készen levén az első felhívásra síkra kelni. Már Zombor eleste előtt is három elemtől fenyegettetett Baja városa, de népe nem csüggedett, és a honhoz hű maradt; Nemegyei őrnagy csapatjának január utóján Bács megyébei ájtötte olyannyira felvillanyozta a honhoz hű szíveket, hogy önként vetették magokat Nemegyei őrnagy rendelkezései alá, népfelkelés rendeztetett, s Nemegyei őrnagy parancsa következtében február 11-én Zombornak vala indítandó, de a bunyevác (katolikus, rác nyelvű) lakosoknak egy része csatlakozni nem akart, nyíltan kimondván, hogy ők sohasem voltak magyarok, s nem is lesznek magyarok, hanem rácok voltak, s azok is maradnak; miből egy kis cravall történt, mely azonban Zombor eles-

tének hírére azonnal megszűnt. Nemegyei őrnagy árulása és elvonulása mintegy hatodfél ezerből álló csapatjával és H. tizenegy ágyúval, Zombor eleste, úgyszintén a tanács által felkért segedelemnek Nemegyei őrnagy általi egyszerű megtagadása, mindezek a hazához hűeket elcsüggesztették, az e napi tapasztalat az, hogy saját városában, saját lakosai körében a proletariuskok és a hazához hűeknek mutatkozott rációk ellenei a magyar ügynek, az itt-ott megpendített feladási eszme a magyar ügy barátait a hon hű fiait városukból kiköltözésre bírta, ennyi árulás után az ellennek ellentállhatni erőt nem érezvén magában, mindezeket tapasztalva a tanács, látva, hogy a 14 ezerből álló lakosság jobbjai gyermeikkel, mintegy 10 ezren a várost elhagyják, a még menthetőket, úgymint az árvatári iratokat, mintegy 64 ezer álladalmi keménytöltéseket továbbszállítván, nem mint a tudósításban áll, leköszönt, hanem csak egy időre nyilvános helyen hivatalát továbbra is megtartván, a néptől búcsút vőn, s nehogy szent elvei ellenére az ellen által a szeretett hon ártalmárai működésre szoríttassék, eltávozzék, a városi jegyzőkkel együtt (kivéve két tanácsnokot) magához vevén a városi pecséteket is. Az otthon maradt igen csekély számú lakosság (mint ezt biztos kűtföből tudjuk) február hó 13-án népgyűlést tartott, melyben kimondatott, miszerint Baja városa lakosai, mint eddig is hívei maradnak V. Ferdinánd törvényes magyar királynak, s ennek hódolnak, mely hódolatnak kinyilvánítására a Bátán vagy Szekszárdon székelő császári és királyi hadsereg főparancsnokához nyolc egyénből álló küldöttség küldetni rendeltetett, mely híven teljesíté kötelességét a küldöttség, kitűnik azon tetteiből, hogy sem Bátára, sem Szekszárdra nem ment, hanem egyenesen Zomborba a rác komitéhez járult, e küldöttség tagjai Bartók Mátyás derzsi prépost és bajai katolikus lelkész, Nikolics Arkadiusz görög nem egyesült lelkész, Kosztics Prokop császári és királyi nyugalmazott kapitány, jelenleg pedig térparancsnok (jó lesz tudni e neveket). Mily csúfos feltételeket szabattak a város lakosai elébe a módosításban, már megemlítették. Hasznosnak véljük a küldöttséggel visszajött, már említett Bartók Mátyásnak a néphez intézett biztos kűtföből tudomásunkra esett e szavait előadni: a dicső szerb nemzet, ki esdekléseinkre méltóztatott kegyes színe eleibe bocsátani, kinél eltökélve volt Baja városát rommá tenni, s lakosait egytől egyig kiirtani, mert elsők voltak a király ellen fellázadni, és a szerb nemzet ellen legelsőbben fegyveres erőt küldöttek, és a legutóbbi időkben is két szabadcsapatot állítottak ellene; előterjesztésükre, hogy mennyire szegényedett el Baja városa lakossága az 1840. évi tűzvész által, és mennyire zsebeltetett ki a magyar kormány, és városunk előljárói által, a ránk kivetni szándékolt sarcot lejjebb szállítani kegyeskedett úm. stb.

Kelt Debreczenben, 1849. február 28-án

Több bajai menekült lakosok nevében
Pilaszanovics József Baja város főbírája
Imrédy József Baja város kapitánya
Jilk Sándor Baja városa tanácsnoka stb.

378.

Szeged, 1849. március 4.

Belföldi tudósítás a Közlönyből

Szeged, 1849. március 4-én. A rácok kibékülésre hajlandók. A rácok kibékülési hajlamukat már több ízben is tudatták, de hogy ezen ajánlkozásuk nem volt egyéb tettetésnél, azt a következőzés mutatta. ...

Nugent átjött Tolnából Bajára, s az új független rác nemzetnek az oklevelére ráütötte a semmisülés pecsétjét. Itt is megverettek. ...

Közlöny Debrecen, 1849. március 9. 48. sz. 166. – Belföld

379.

Szeged, 1849. március 5.

**Hadik Gusztáv ezredes jelentést tesz Kossuthnak
a délvidéki katonai eseményekről
és a szerbek békülési kísérleteiről**

2948/1849.

a) 7. hadosztály parancsnoksága.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány elnökének Kossuth Lajos úrnak!

Debrecenben

Szegeden, 1849. március 5-én.

Ide melléklem Vukovics Sebő és Boczkó Dániel kormánybiztosok tegnap napon kelt leveleit. Az elsőből látható, hogy Olmützből a Camarilla részéről, Zedtvicz temesvári térparancsnok által, ki Rukavinától oda küldetett, nemsokára a rácokhoz intézett újabb ígéretek várhatók, melyek által őket újra ámitani fogják.

Mint bizonyos kútfőből hallom, Nagykikinda körül egy nagy rác tábor gyűlik össze, mint mondják a fegyveres szerb és rác népnek nagy része, hogy ott jövőjökörül tanácskozzanak.

Ha ezen gyűléshez a Camarilla pénze, ármányos ígéretei, támogatva hadi eszközökkel, megérkezendnek, attól tartani lehet, hogy összpontosított erővel felém jönnek, s akkor állásom egy kevésbé csiklandós leendhet. Azért kérem tisztelt Elnök Urat, mielőbb magát elhatározni, hogy az alkudozást bizonyos alapokon folytathassuk.

Szintén azon felszólítást, melyet mintaképpen ma a rác táborba küldök, és melyet gróf Batthyány Kázmér kormánybiztossal egyetértőleg kidolgoztunk, szintén ide melléklem.

Az utolsó napokban a Szerb Parlamentair ismét kétszer jött felénk. Azt állítja, hogyha egy nemzetének tetsző Proclamatio kibocsátatik, 6 nap múlva a törzsökös szerbek egészen visszahúzzák magukat hazájukba, és a magyar kívánságára nemsokára készek lesznek nagy erővel, velünk együtt, a Camarilla ellen küzdeni.

De nemcsak a Szerb Parlamentair volt itt, még a Szőregen tanyázó páncsovai végvidéki zászlóaljtól is a segéd, egy értelmes tiszt, küldetett felém, két lepecsételt levéllel, melyekben Windisch-Grätz nyomtatott, és Thodorovics, ellenséges és jelenleg Törökkanizsán tanyázó tábornoktól az idemellékelt, és az itt levő bánáti magyar menekületekhez intézett felhívások voltak. Szőregen ahelyett, hogy ezen felhívást a szegedi lakosokhoz, kik között elég áruló van, intézték volna, egyenesen a szegedi hadi parancsnoksághoz címezték. Ebből úgy látszik, hogy a végvidéki katonák csakugyan felénk hajolnak, annyival is inkább, mert ugyanazon tisztjök azt is nyilvánítá, hogy ők maguk átlátják, hogy a Camarilla csakugyan megcsalta őket, és hogy a magyaroktól azt megnyerték, amit kívánhattak, még azt tevé hozzá, hogy ezen Thodorovics-féle felhívással csináljak amit akarok, ők csak azért küldik át, hogy Thodorovics tábornok rendeletének megfeleljenek.

Az alkudozásnak azon jó eredménye van, hogy úgyis Dembinszky tábornagy meghagyásából a védőhelyzetre szorítva lévén, időt nyerünk. Ha pedig engemet az ellenség mindamellet megátámadna, reményem, hogy lakolni fog.

A sáncolás itt igen hanyagul halad, mi egyenesen a nép kétséges, a városi hatóságnak pedig talán schwarzgelb szellemének tulajdonítható. Ezért erélyes fellépés helyett inkább rosszallja a hatóság, és mint hallom a Honvédelmi Bizottmánynál még engemet is gyanúsított.

A napokban egy új honvédszászlóalj alakul itt össze, de fegyver nincsen, arra kérem egyúttal a hadügyminisztériumot, hogy azt Nagyváradról mielőbb ideküldetni megrendelje.

Használok a pihenőidőt arra, hogy a nagyobbbrészt újoncokból álló seregem, magát begyakorolja.

Baját és Zombort illetőleg azt jelenthetem, hogy ezen városokat most könnyen visszafoglalhatnám, de elegendő erőm nem lévén, hogy azokat meg is tarthassam, ezen visszafoglalást még halasztanom kell. Annak idejében könnyen végbevihető lesz.

Gál alezredes megérkezett, és a szabadkai dandárparancsnokságot átvette.

Hadik Gusztáv Ezredes

b) Levelem már befejezve volt, mikor a következő tény magát előadta, melyről jelentést tenni kötelességemnek ismerem, ma éjjel kaptam egy hadügyminiszteri rendeletet, mely szerint nekem meghagyatik a szerbekkel a hadifoglyok kicserélése végett alkudozásba ereszkedni; ma reggel Tormássy hadnagyot – ki mint nyargonc mellettem van – Szőregre küldöttem, azon célból, hogy az ottani parancsnokot egy összejövételre szólítsam fel.

Az ellen végőrei szokás szerint ugyan bekötötték szemeit, de Szőregen az ott levő végőri parancsnoktól a legnyájasabban fogadtatott.

Gf. Batthyány Kázmér kormánybiztossal egyetértőleg átküldtem azon kiáltványmintát, melyet kidolgoztunk.

A parancsnok azt elolvastá, a legnagyobb örömet mutatta, és ígéré, hogy azonnal mind a hadifoglyok iránt nyilvánított kívánságot, mind ezen felhívási mintát Thodorovics tábornokkal – ki állítása szerint szinte felénk hajlik – közlendei.

Többször nyilvánítá még ő, mind a jelenvolt tisztikar, hogy ők jobbat nem kívánnak, mint a magyarral mielőbb kibékülni.

Mikor Tormássy hadnagy visszafelé indult, a tisztek, végőri katonák, sőt maguk a lakosok is számtalan zsvioval kísérték ötöt, sőt éljent is kiáltottak.

Az ellenséges parancsnok azt is mondta Tormássynak, hogy az ott volt 600 törzsökös szerb tettelesen visszahúzta magát.

Véleményem szerint tehát – ha avval élnem szabad – egy francia példabeszédet méltányolni kellene: Il faut battre le fer, tant qu'il est chaud!

Hadik Gusztáv

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 2 OHB 2948/e/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 2948/e/1849. március 7.

380.

Szabadka, 1849. március 6.

Jelentés a kaponyai csatáról

Másolat

7. hadosztály II. Dandársága
A 7. Hadosztály-Parancsnokságnak!

Szegeden

Szabadka, 1849. március 6-án

Folyó hó este a szabadkai határban a Bajmok felé vezető úton lévő Kaponya nevű csárdánál kiállított előőrsről jelentés tétetett, hogy a Bajmokon összpontosított rác ellenség nagy erővel nyomul Szabadka felé.

Ezen jelentésre nyomban kirendeltem segítségül Mihajlovich őrnagy parancsnoksága alatt két század honvédgyalogságot, egy század lovasságot, és 2 hatfontos ágyút.

Tegnap reggel 8 órakor jelentést tön a Mihajlovics őrnagy, hogy a 4000-et meghaladó ellenség nagy tömegekben, három colonneban Szabadka ellen megindult, s már a csatárláncok egymással tetemesen vívnak; s miután a megírt erőnek s ágyúknak előnyomulását a parancsnoksága alatti kis erővel visszatartani nem képes, segítséget kért.

A rögtön kiállított sereggemmel, mely állott a lelkes 5. honvédzászlóaljából, a jelenleg Udvarnok százados által új zászlóaljja alakulófélben lévő Nemegyei csapat két századából, egy zombori és bajai mozgó zászlóaljából, az első század szabadkai nemzetőrökből, egy osztályból álló baranyai és tolnai huszárokból, a Ferdinánd és Vilmos huszárokból alakított egy századból,

és 4 ágyúból; miután a balszárnyam fedezetére Földváry őrnagy szegedi, és Gróf Niczky somogyi portyázó zászlóaljait, egy lovas szabadcsapatot, egy háromfontos gyalog fél úteget demonstratio végett Pacsér felé, a jobbszárny fedezetéül Kunbaja felé egy zászlóalj szabadkai nemzetőrséget kiküldöttem; a többi nemzetőrség és alakulófélben lévő mozgó csapatokat pedig a város, és visszavonulásunk biztosítására hátrahagytam; taktikai rendben délelőtti 9 óra után Bajmok felé megindultam.

Útközben a Mihajlovics őrnagy parancsnoksága alatt az ellenséggel 3 órai csatázás és ágyúzás után legszebb hadi rendben tüzeléssel visszavonuló fentebb érintett csapatot seregemhez csatolván, a 4000-et meghaladó, nagyobb részben határőrökből álló, és 15 ágyúval ellátott ellenséget a legsűrűbb ágyútüzelésben négy erős, természetileg elsáncolt állásaiból kivertem.

Azalatt még a veszélyt nem ismerő Bethlen százados vezénylete alatti jobbszárnyam, és a kitűnő vitézségű Tóth őrnagy vezénylete alatti főcsapatom elszánt rohanásokkal, és jól irányzott ágyúlövésekkel az ellenséget két részről erősen foglalkoztatá: balszárnyam, a hős lelkű Udvarnok százados vezénylete alatt az ellenséget átszárnyalta, mely alkalommal a vitéz Mihajlovics őrnagy által vezényelt lovasrohamtól segítettve, szuronyt szegezve halatlan elszántsággal az ellenség sűrű golyózápóra megvetésével egy 18, egy 6, és egy háromfontos ágyút, négy löszertárszekeret telve mindenféle lőszerrel, és 10 ágyús lovat vitézül elfoglalt.

Erre a legnagyobb rendtelenségben szétfutott ellenséget egész harcvo-nalammal Bajmokig kergettem, és a harcvágytól lángoló seregemet a berohanástól visszatartatni alig bírtam, de miután a 7. hadosztály-parancsnokság rendelete szerint támadólag működnöm nem szabad; seregemmel Bajmok felől Szabadkára hat órai kemény csatázás után a legnagyobb rendben visszavonultam.

Az ellenség holtainak és sebesülteinek száma bizonyosan nem tudat-hatik, minthogy azokat kocsikon elhurcolta, mindamellert azonban a csata-teren mintegy 70 halott, és 17 meglőtt ló hátra maradt.

Részünkről van könnyen 16, nehezen 11, halálosan sebesült 5, kik kö-zül hárman meg is haltak, közöttök Cortézi Paganini, ki pótolhatatlan tüzer századosunk, kit az ellenség egy gránátgolyója, mely egy elfoglalt löszertár-szekeret a levegőbe repített, lovával együtt halálosan megsebesített, három lovunk elesett.

Ezen nevezetes csatában, melyben a vakmerő gazok érdemök szerint lakoltak, a fentebb elősorolt Tóth, Mihajlovics őrnagy, Udvarnok, Bethlen századosokon kívül különösen kitüntették magokat a terv szerinti csata igaz-gatásában Bossányi Camill tábornoki százados, a balszárny irányzásában el-szánt lengyel százados Dzwonkowski Eduárd, és a jobbszárny igazgatásában a rettenthetetlen Vierzbiczky Tamás fiatal lengyel hadnagy, ki mint tábornoki tiszt a lovasokkal rohant, a gyalogsággal szuronyt szegezve ment az ellen-ségnek, azonkívül a tűzéreknél irányzott is, és így ezen csatában négy minő-ségben foglalkozott, tovább kitüntették magokat Milics főhadnagy, Kovács őrmester, Ronkay tizedes, és az Udvarnok százados csapatában lévő gráná-tosok.

Általában egész seregem oly hősiességgel viselte magát, hogy az megdönthetetlen oszlop gyanánt a golyókat ingathatatlanul megállotta.

Mai napon a Kaponyai csárdában cirkálókul hátrahagyott két szakasz lovasaim közül 24-en Bajmokra bementek, és onnan a tegnapi csatából Zombor felé végképp eltakarodott ellenségtől hátrahagyott 15 láda mindenemű ágyúlészereket, két hordó löport, és az elfoglalt 18 fontos ágyúnak a tartalék lafettáját ide behozták.

Másolat. MOL H 75 HM Általános iratok 6698/1849. Itt Gál László jelentéséről készített másolatról van szó, amelyet gróf Batthyány Kázmér küldött be a szegedi hadosztály-parancsnokságnak.

381.

Baja, 1849. március 6.

Sliepchevich főhadnagy bajai császári királyi állomásparancsnok tájékoztatja a városi bizottmányt a március 5-i inzultusról és figyelmezteti azt a várható következményekre

1849
ad 202

Másolat

Császári királyi Állomásparancsnokság
A város tekintetes bizottságának!

Baja

A lakosság korábbi zászlóhoz való önkéntes visszatérése eltávolította a város falai közül a hadi eseményeket. A császári királyi hadsereg egy különítménye érkezett ide, mintegy díszőrséggént, hogy a lakosok számára megkönnyítse a fegyveres szolgálat terhét, és tegnap este egy inzultusnak lett kitéve, amelynek során Natali hadnagy úr megsebesült.

Noha a helyszín a város falain kívül volt, és a város lakosságának részt nem vevő, nyugodt viselkedése meggyőzött, hogy a siettetett behódolás semmilyen illúzióknak nem szolgál alapul, ámbár a perpatvarnál a város néhány lakosa jelen volt.

A hasonló esetek megelőzésére úgy gondolom, hogy a legbiztosabb eszköz az azonnali lefegyverzésben található meg, és kérem a továbbiak készséges elrendelését, és ha akadály állna elő, egyébként a jövőben a nép körében a legcsekélyebb mozgolódást észreveszem, úgy, mint szolgálatát teljesítő katona, tudni fogom, hogy miként cselekedjek, a város pedig a következményekért csak magát okolhatja, amiket egy nagyobb katonai beavatkozás okoz.

Baja, 1849. március 6.

Sliepchevich s. k. főhadnagy

A város tegnapi méltó magatartásáért ezúton fejezem ki köszönetemet, és azt a továbbiakban is jelezni fogom.

Másolat. Eredetije német. HL VII/C 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 16/185/1849.

382.

Báta, 1849. március 11.

Korren alszázados jelentést tesz a Szekszárdon állomásozó Duna jobbparti császári királyi megszálló parancsnokságnak arról, hogy Baján rend és nyugalom van, Knézich hadnagy Bátára érkezett, beszámol a magyar sereg erejéről, jelenti továbbá, hogy Zombor és Baja felé támadás várható

1849 ad 128

Varasd-szentgyörgyi 6. határőrezred 4. zászlóalj

37. szám

22. Korren alszázados bátai század

A Duna jobbparti tekintetes császári királyi megszálló parancsnokságnak!

Szekszárdon

Úgy tűnik, hogy Baján a nyugalom és a rend továbbra is zavartalan, mert eddig (délután 4 óra) onnan egyetlen jelentés sem futott be.

Ellenben a 19. magyar sorgegyezred Knézich hadnagya, aki a magyar katonai szolgálatból kilépett, és aki Szegeden a Belovár felé, a katonai határőrvidékre szóló útlevelét 3-án kapta és 4-én kezdte meg az utazást erre Szabadkán át, éppen most érkezett meg. Szabadkán 3 napig fogva tartották, a csákóját darabokra vágták és a kardbojtját leköpték.

A nevezett hadnagy itt Bátán azzal a kéréssel láttamoztatta az útlevelét, hogy őt Pestre utasítsák, ahol is nyomozó bizottmány elé kíván állni, amely kérést nem véltem megtagadhatni, és az illetőt ezen legalázatosabb jelentéssel együtt Szekszárdra küldtem el.

Knézich hadnagy a magyar lázadók erejét részletezve, a következőképpen adja meg:

Szegeden: Batthyány Kázmér a főnök, aki az eszéki megadás előtt elmenekült, és aki a legláztóbb plakátokat adja ki.

1 zászlóalj Wasa, magyar zászló alatt	1 200 fő
1 zászlóalj Tursky gyalogos	1 200 "
2 honvédszászlóalj	2 400 "
4 század német halálfejes légió	800 "
<u>Kaszások és fegyveres népfelkelők körülbelül</u>	<u>10 000 "</u>
A gyalogos hadak összege:	15 600 fő

2–3 század Ferdinánd huszár	300 ló
2–3 század Hajdú lovasság	300 "
<u>4 század szegedi lovasság</u>	<u>400 "</u>
A lovasság összege:	1 000 ló
Végül 2–6 fontos lovassági üteg 2–3 és 2–6 fontos rendes ágyú.	
<u>Horgoson:</u> Szeged és Szabadka között	
1 honvédszászlóalj	1 200 fő
1 század Ferdinánd huszár	120 ló
1 lovasüteg	
<u>Szabadkán:</u> Gál alezredes	
4 honvédszászlóalj	4 800 fő
2 század Ferenc Károly	300 "
1 század gránátos koronaőr a báni határőröktől	
dezertált Millich főhadnagy parancsnoksága alatt	100 "
1 zászlóalj löfegyverrel felszerelt somogyi paraszt	1 200 "
<u>Kaszások és fegyveresek</u>	<u>4 000 "</u>
A gyalogos hadak összege:	10 400 fő
1 zászlóalj vegyes tolnai huszár kiszolgált	
császári királyi huszárokkal és újoncokkal	kb. 500 ló
Ferdinánd huszárok	48 "
1 osztály bácskai huszár Steininger százados	
<u>parancsnoksága alatt</u>	<u>300 "</u>
A lovasság összege:	848 ló
végül 2 lovasüteg.	

Korábban 10–12 lovasüteg állomásozott Szegeden, amelyeket különböző pontokra, úgymint Szabadkára, Horgosra, Vásárhelyre, Cibakházára, Törökszentmiklósról stb. stb. a Tisza mentén osztottak fel.

Az előbb említett hadnagy is elmondta, hogy Szabadkáról nemsokára kettős támadás van kilátásban Zombor és Baja ellen.

Midőn mindezt a tekintetes császári királyi megszálló parancsnokságnak alázatosan jelentem, kérek további utasításokat Baját illetően, amelyet mielőbbi gyors erősítés nélkül nem lehet megtartani.

Öexcellenciája, gróf Nugent császári királyi altábornagy úrnak minderről szintén jelentést teszek.

Báta, 1849. március 11-én

Korren s. k. alszázados

Másolat. Eredetije német. HL VII/C 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 16/528/1849. Az irat eredeti jelzete: Kriegsarchiv, Wien, Alte Feldakten. Krieg in Ungarn 1848–1849. Karton 1826. Hauptarmee unter Windisch-Grätz 1849–3-ad 128.

A jelentést Moritz Lederer ezredes 1849. március 22-én Paksról továbbította Windisch-Grätz segédtsitzjének, Mertens vezérőrmagynak azzal, hogy csapatok hiányában nem tud erősítést küldeni Bajára. *Kriegsarchiv, Wien, Alte Feldakten. Krieg in Ungarn 1848–1849. Karton 1826. Hauptarmee unter Windisch-Grätz 1849–3–128.*

383.

Bajaszentistván, 1849. március 15.

**Gróf Batthyány Kázmér országos biztos utasítja a községi elöljárókat,
hogy a községeikben található valamennyi kocsit
két órán belül küldjék Bajára**

Körrendelet az Elöljáróságnak!

Nádudvar, Sükösd, Csanád és Szentistván

Ezen rendeletem vételétül számítandó két óra alatt a Község minden kocsiját kiállítani és nyomban Bajára küldeni szent tisztjéül tekintse az Elöljáróság, ha csak a hazaárulás terhes bűnébe esni nem akar.

Fontos körülmények igénylik jelen rendeletem kibocsáttatását, óvakodjék azért a Község akár makacsságból, akár pedig vétkes mulasztásból a célzott ügy jó kimenetelét kockára tenni, mert azon esetben, ha bárkinek vétke által az ügy rövidséget szenvedne, mind az Elöljáróság, mely azt megtörténni engedi, mind pedig azon egyes egyén, ki azt közvetlen okozza, a legterhebb felelet alá kerülend, s a hadi törvények szigorúsága szerént fog bűnhődni.

Megjegyzendő, hogy a kiállítandó kocsik ponyvával, zsákokkal vagy pedig egyfenekű hordókkal lesznek kiindításuk előtt ellátandók.

Kelt Szabadkán, 1849. március 14-én

Gróf Batthyány Kázmér m. k. Országos Biztos

Szentistván vette 1849. március 15. de. 11 órakor

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 63.

384.

Debrecen, 1849. március 16.

**Az OHB utasítja Batthyány Kázmér főispánt és a PM-et,
hogy Sándor József volt bajai tanácsnokról
és családjáról gondoskodjon**

3404/e/1849.

A Honvédelmi Bizottmány

1. Batthyány Kázmér Vezérfőispán s Kormánybiztos Úrnak!

Sándor József Baja város volt tanácsnoka folyamodása, s okiratai szerént az álladalomnak és a hazának, mint nemzetőri százados fegyverszállítás és megmentés által jó szolgálatokat tévén, Baja város elestével, családostul végínségre jutott.

Fedezni akarván a Honvédelmi Bizottmány némileg a folyamodónak vesztességét, őt útiköltséggel ellátva, alkalmazás reménye fejében Vezérfőispán s Kormánybiztos Úrhoz utasította.

Minélfogva ezen idezárt folyamodás oly ajánlattal tétetik át a Kormánybiztos Úrhoz, hogy nevezett Sándor Józsefet hatáskörében állásához képest alkalmazva, biztosabb kilátásig, meg nem érdemlett nyomorúság ellen biztósítsa.

Kelt Debrecenben, 1849. március 16-án

2. Pénzügyminisztériumnak!

Utasittatik a Pénzügyminisztérium, miként Sándor József Baja város tanácsnokának, gróf Batthyány Kázmér Vezérfőispán és Országos Biztos Úrhoz utazására útiköltségül 40 pengőforintokat fizessen ki.

Kelt Debrecen, 1849. március 16-án

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 3404/e/1849. – Az irat felzetén olvasható még: 3404/e/1849. Elküldve 3/17. Gulnerics 3/17.

385.

Kiskőrös, 1849. március 16.

Szeles Lajos kormánybiztos jelentése Kossuthnak az ellenség és a magyar csapatok állásáról, a nép szelleméről

135.

Szeles Lajos Kormánybiztos

Kossuth Lajos Úrnak, a Honvédelmi Bizottmány Elnökének!

Kiskőrös, 1849. március 16-án

Folyó hó 12-én gőzösökön szállított ellenséges erő Dunavecének felgyújtása után, következett napon lefelé menvén Ordast kirabolta, a parton talált malmokat, hajókat, dereglyéket és némely a parancsolat ellenére el nem süllyesztett, mégis a szárazra kihúzott révbéli szállítóedényeket felgyújtotta, hír szerént most Szeremle alatt állapodott meg, miután állítólag már ekkor a mieink által elfoglalva tartott bajai állomásnál erősen meglövdöztetett, célja hihetőleg volt Bajáról élelmiszert Pestre szállítani, mely tekintetben azonban szándoka tetemesen meghiúsított, miután Baja visszafoglalásával minden élelmiszerek Szabadkára szállítottak.

Híre van, hogy Olaszországból kitört huszárok és gránátosok már Baranyáig nyomultak, és hogy az útjokban álló vasasokkal ütköztek is volna, de erről hiteles tudomást magamnak még nem szereztem.

Annál éberegbb figyelemem van a Kecskeméten szállásoló mintegy 6000 gyalog, 800 lovas és 12 ágyú hadi mozdulataira, mely erő, minthogy Szeged felé irányozza lépéseit, ezeránt Gróf Batthyányval mindennapos jelentés és érintkezésbe tettem magamat.

A nép szelleme, kivéven, hogy fájdalom kapatos emberek miatt, gyanúsításra igen hajlandó, különben jó.

A Kalocsai Bizottmány mindamellert, hogy működési körében megerősíttem, minden teljes ok nélkül éppen midőn reája a legjobban számítottam, lemondott.

A szabad lovascsapatok eltévesztve rendeltetésüket, a közbátorságot veszélyeztetőleg kezdettek fellépni, a csapatvezéreket figyelmeztettem, hogy tovább is előadható panaszok következtében a csapatokat inkább feloszlatom, mintsem megengedjem, hogy éppen azok, kikre a közbátorság fenntartása egyrészt bízva van, zavarják fel a közcsendet.

Adták elő magokat esetek, melyekben egyesek a községbeli Bíráknak az engedelmisséget nyíltan megtagadták, az ilyeneket elfogattam, szóval mindent tettem és teszek, mit a hazának súlyos körülményei tőlem igénybe vesznek.

Kormánybiztos Szeles Lajos

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 3702/e/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 135. Szeles Lajos Kormánybiztostól Kossuth Lajos Úrnak, a Honvédelmi Bizottmány Elnökének. Hivatalból. Debrecenbe. Hivatali rájegyzés: 3702/e/1849. 1849. március 23. Szeles Lajos kormánybiztos jelentése március 16-ról. Kiskőrösről 1849. 3/18.

386.

Baja, 1849. március 16.

**Baja város közönsége báró Petrichevich Horváth János
császári királyi ezredesnél kérelmezi, hogy a városra kivetett
„sarcmenyiség, valamint csizmakészítmény”
egészben vagy részben való elengedését
eszközölje ki Windisch-Grätzttől**

Sajnos fájdalmat okozott keblünknek Méltóságodnak azon előterjesztése, miként e városnak lakosai Ő Császári Apostoli Királyi Fölségüknek már hódolván, a város védelmére idejelent határőri katonaságnak segédkezet nyújtani vonakodván, a hozzánk bevonult magyar, úgynevezett feketesapkás csapatnak berohanására magunkat rokonszenvileg részükre nyilatkoztattuk volna. Tisztelve Méltóságodnak egyeneslelkűségét, s ehhez folyamodva bátrak vagyunk méltó védelmünkre e következőket alázattal előterjeszteni:

Előrebocsátván azt, hogy Baja városa előljáráóságának, s a Fejedelmet mindenkor híven imádó lakosságának értésére esvén az, miképpen a Zomborba vonult császári királyi sereg megérkezésével, értesülve lévén az alsóbb vidéki helységeknek Ő Császári Királyi Fölségünk iránt kijelentendő nyilatkozatok bejelentéséről, mi nem várva a hivatalos fölhívást, városunk kebeléből választott kiküldöttség által jobbágyi hódolatunkat kijelentve, az eziránt kötött szerződést ünnepélyesen megerősítettük, hogy pedig e szerződési kötés után személyünket s vagyonunkat biztosíthassuk, miután e városi fiatalság, fegyverfogható lakosság toborzás útján városunkból kivonatott, kénytelenek

valánk bizottmányi ülésünkből túl a Dunáról, mint Ő Császári Királyi Főlsége nevében meghódított vidékről, többször katonai segélyerőt szorgalmazni. Nyertünk ugyan csekély védkatonaságot, melyet kívánatára az itteni parancsnoktisztnek, hogy azon esetre, ha ő bennünket megtámadásunk esetében védelmezne, a hátulról megtámadással biztosítsuk, ünnepélyesen megígértük, s szentül teljesítettük volna. Ámde bevallani kénytelenítettünk, miképpen fájdalmasan meg valánk lepetve, midőn értésünkre esett, hogy a védelmünkre ígérkezett katonaság hírünk, tudtunk nélkül, az éjféli utáni órákban városunkból kivonulva, túl a Dunára menekült tapasztalt készségünkért és segélyajánlatunkért az ide A. alá csatolt elismerő levelet hátrahagyván, annak foglalatjában érintett különböző érzelmekről mi semmit sem tudván. Imígy védtelen állapotban hagyattatván sajnós éreztük másnap annak keserű súlyát, midőn a feketesapkás száguldó csapat még ágyban találva bennünket, ellenszegülés nélkül reánk, már a kétszeri fegyverleszedés által védelmet nem intézhetőkre, hatalmasat rohanva, a vámsorompói helyeket elállotta, a városházánál levő fegyvereket s kaszákat kiosztva, kénykedve szerint az egész városban intézkedett. Ily szomorú helyzetben a fegyveres erőhatalomnak, mely a szomszéd helységekbeni segéderő fenyegetésével támogatott, engedni kénytelenítettvén, a szerződési kötésünk s az abban foglalt jobbágyi hódolatunk megszegésével nem vádoltathatunk.

Imádott fejedelmünk Ő Császári Királyi Főlsége iránti engedelmisségünket, legmélyebb hódolatunkat Méltóságod meghagyására ezennel is egész készséggel, s örömmel tanúsítani törekedvén, elszomorító bánattal kijelenteni kényszerítve vagyunk, hogy ámbár a kivetett pénz- és lábbeli mennyiséget teljes erővel és buzgalommal előteremteni feszített szorgalommal törekedtünk, miután Baja városának lakossága három osztályban állván, a gazdag gabonakereskedők vásárolt természetvényeket az úgynevezett „magyar állandalomnak” átbozsátani köteleztetve, pénz helyett írott papírutalványt nyereánk, mesterembereinknek további minden kereseti forrásaik a táborozóalkalmi zaklatások által megszünttetett, végül földnélküli legnagyobb számú lakosaink napi jövedelme e zivataros időkorban éppen megszűnt, nem lehetünk semmi módon képesek, a reánk vetett sarcmennyiséget, valamint csizmakészítményt kiállítani, a fegyvereket, kaszákat pontos készséggel beszedetvén, főhajtva könyörgők vagyunk innét Méltóságodnál, hogy mivel a teljes lehetetlenség forog fenn törekvésű buzgalmunkban, kegyeskedjék Ő Nagyméltóságánál, a fő Kormányzóparancsnok úrnál nagylelkű közbejárásával kieszközölni, miként ezen sarcösszegek vagy egy részbeni leengedése által a különben is az 1840. évben hallatlanul elszerecsétlenül s tüzvész által elnyomorult bajaiak, mint nem szándékos vétkesek, megvigasztaltassanak, s tüzvészi utófájdalmaik között irgalommal segíttessenek, vagy elengedhetetlenség esetében legalább egynéhány napi pihenetidőt a kívántak megszerzésére nagykegyűleg nyeressenek és mert teljes vala bizalmuk, hogy az Ő Császári Királyi Főlségünk, imádott Fejedelmünk s Atyánk nevében dicsően működő sereg inkább az uralkodó királyháznak hű alattvalókat kíván leköteleni mint nyomorult jobbágyokat teremteni, egész bizalommal járulunk Méltóságod kegyességéhez, méltóztassék városunkat a hadi ágyúztatás, s ki-

sarcolás iszonyaitól megmenteni; bennünket a véginség legborzasztóbb földönfutás kétségbeejtő nyomoraitól megszabadítani, szentül ígérjük, hogy miután Ő Császári Királyi Fölségének jobbágyi hódolatunkat ezennel ünneplésen kinyilvánítjuk, minden parancsait, rendelvényeit főhajtva teljesíteni első kötelességünknek választandjuk, kikönyörögvén legmélyebb alázattal, hogy bennünket a talán ellenünk támadható ellenséges megrohanások veszélyeitől biztosítani kegyesen méltóztassék.

Nagyúri kegyeibe s kedvezéseibe ajánlottak legmélyebb tisztelettel főhajtással maradván.

Eredeti fogalmazvány. Közli: Andics Erzsébet: A nagybirtokos arisztokrácia ellenforradalmi szerepe 1848–1849-ben. Budapest, 1965. III. k. 61–63.

A kérvényt Baja város „egész közönsége nevében” Sámuel István szószóló írta alá. A kérvényre Petrichevich Horváth aláírásával rávezették, hogy Baja a sarc egy részét 1849. március 16-án kifizette és 328 pár csizmát megadott. Windisch-Grätz 1849. április 8-án közli Gál Eduárd császári biztossal: tekintve, hogy Baja nem szegült ellen a császári csapatoknak, elengedi a báró Petrichevich Horváth János ezredes által rája kivetett sarc hátralevő részét. Reméli, hogy ez a kegy a város lakóit a császár iránti köteles hűségük bebizonyítására serkenti.

387.

Baja, 1849. március 17.

**Báró Petrichevich Horváth János császári királyi ezredes jelentése
Windisch-Grätznek a Baján és környékén történt
katonai eseményekről**

Másolat
1849

202

Horváth ezredes

A császári és királyi legfelsőbb Hadsereg-főparancsnokságnak,
Windisch-Grätz herceg Tábornagy Úr Őfőméltóságának!

Baja, 1849. március 17-én, reggel 10 óra

Folyó hó 13-i, paksi legalázatosabb jelentésem folytán jelentem, hogy Foktónél (Kalocsa mellett) elhajózva újólág népfelkelő csapatok mutatkoztak és a hajóra tüzeltek. A 12 fontos ágyúból leadott nagyon jól irányzott lövés egyszerre megtisztította a partot. Az erős vihar akadályozta a gyorsabb haladást, amelyet a bal parton lévő járművek megsemmisítése céljából nagyon gyakran félbe kellett szakítani. 14-én este értem el Mohácsot. 15-én délután 3 óráig helyben a szenet berakodták.

Gróf Nugent tábornagynagy Őkegyelmessége megjelent egy gőzessel, néhány órát itt tartózkodott, hogy jelentéseit a legfelsőbb Hadsereg-főparancsnokságnak innen továbbítsa, és hogy legalázatosabb alulírottal megbeszélést folytasson, Őkegyelmessége Pálffy tábornok úrral együtt megkezdte a visszautazást lefelé.

Éjfél után behajóztam a visszautazáshoz, és arra a hírre, hogy Bajára felkelő csapatok érkeztek, ott 16-án virradat előtt partra szálltam. Ezek a 4–5000 embernyi összeszedett népből álló hordák sietve Szabadkára menekültek, ahová ők az előző nap a bajai gabonátárházból jelentős lisztkészleteket, azonkívül a helyi plébánost, egy köztisztviselőt álló embert, és az ugyancsak köztisztviselőt álló Csulak nevű megyei hivatalnokot fogolyként elhurcolták. A lázadókkal együtt elmenekültek a bajai felkelés főkolomposai is, amelynek következtében néhány nappal korábban a varasd-szentgyörgyi ezred százada éjjel Bajáról a Dunán túlra, Bátára húzódott vissza. Ezen lázítók közül csak egy, Ott kötélgyártómester került a kezemre, akivel szemben csak azért nem gyakoroltam az azonnali szigorú igazságszolgáltatást, mert aggódtam amiatt, hogy a szabadkai lázadók alantas bosszút állnak a náluk lévő elfogott préposton és a hivatalnokokon. Őt, továbbá még néhány katonai szolgáltra alkalmas embert, akiket mint ellenséges parti őrszemeket fogattam el, a hajómra vitettem. Baja városra kivettem, kirablással való fenyegetőzés terhe alatt, 30 ezer forint sarcot és 1000 pár csizma szállítását, amit itt a csizmadiák mint tömegben érintettek, megadni tartoznak. Minthogy felsőbb utasításra portyázásomat a lehető legrövidebb időre kell korlátoznom, aztán a bajai vagyonosabb emberek már korábban elmenekültek, és mivelhogy a rendelkezésre álló pénz túlnyomórészt érvénytelenített bankjegyekből áll, így csak körülbelül 6000 forintot tudtam a fenti sarcból ma reggelig összegyűjteni, 328 pár kész csizmával együtt, amelyekből 28 párat nyomban az egyébként is hiányosan felszerelt, fent említett határőrszázadnak átadtam. A gabonátárházban rendelkezésre álló lisztből és gabonából annyit, amennyit csak tudtam sebtiben zsákokba rekviráltam, és a hajófedélzetre vitettem. Mindazonáltal még nagyon jelentős készletek maradtak helyben vissza, amelyek úgy, ahogyan a város és környéke jó érzületű rác népessége is, egyelőre ki vannak szolgáltatva a szabadkai lázadók rabló és gyilkoló portyázásainak. Egyébként állítólag a fegyveres erejük helyben csak egy reguláris, hitszegő zászlóaljából, 2–3 honvédszászlóalj és népfelkelő maradékból, egy hatfontos ütegből és 2 darab egészen kicsi lövegből, kevés lovasságból áll.

Ma remélem a sötét éjjeli órákat Tolnán fogom eltölteni, és éjfél után újra elindulok, hogy a további legfelsőbb utasításoknak eleget tegyek.

Horváth ezredes

Lezárva a Gróf Schlick táborszernagyról elnevezett hadigözös fedélzetén. 1849. 3. 17. este 6 órakor.

Másolat. Eredetije német. HL VII/C 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 17/344/1849. Az irat eredeti jelzete: Kriegsarchiv, Wien, Alte Feldakten. Krieg in Ungarn 1848–1849. Karton 1826. Hauptarmee unter Windisch-Grätz 1849-3-202.

388.

Szabadka, 1849. március 17.

**A Közlöny tudósítása a Bács megyében történt
ellenséges katonai lépésekről**

Szabadka, 1849. március 17-én. ...

E hó 13-án Putnik Béla és Pál Antal megyénk lelkes fiai által alakított szabadcsapatok Bajára bevonultak, az ott tanyázott horvát katonák jó előre túl a Dunára elszöktek, valamint a rác bizottmány előkelő tagjai is; eleség szép mennyiségben mentve lón, azonban 16-án éjjel egy zászlóalj császáriak négy ágyúval, s 50 lovassal gözösön érkezvén meg, Bajából a mieinknek ki kellett vonulniok. A császáriak egyre-másra hordatják az élelmiszereket a Dunán levő hajókra, felszállítás végett. Putnik Bélának már 13-án vissza kellett Szabadkára jönnie; mikor is ez hozott Bajáról 6730 pengőforintot, melyet a horvátok hagytak ott, 34 mázsa és 90 font cint, elfogva hozatta el továbbá Bartók Mátyás bajai esperest, mint aki a rácok mellett a magyar rebellisek ellen izgató beszédeket tartott; elhozott továbbá még két lázongó rác. Március 12-én már öt gözös több vontatókkal lefelé ment, s éjjel felfelé Baja alá jött, s itt kiszállt. A kiszállottak legelsőbbben mindenfelé kenyérért futkároztak, zsákokkal a vállaikon. ...

Vezérfőispán és országos teljhatalmú biztosunk gróf Batthyány Kázmérben vigasztaló nemtönket, s bajaink orvoslóját leltük fel, ő is jelenleg Szabadkán tartózkodik, több ideig Szegeden intézkedett. Spelletics Bódog segédkormánybiztos Szabadkán fáradhatatlanul foglalkozik.

Ui. A bajai menekültek előadása szerint a schwarzgelb csoport Baján összefogdossa a valamirevaló embereket, s küldi, tudja az ég merre. Mégiscsak szép dolog az, mikor az ember- és szabadságszerető császári seregek a rebellisek elől az embereket más országba szállítják; aztán minő más jellemzőbb tényekről híresek e kegyes truppok; p. o. a Duna mentében fekvő helységeket, úm. Uszódot, Dunaszentbenedeket s többeket tisztára kirabolták, a fehér ruhaneműeket kítűnő figyelmökre méltatják.

Közlöny Debrecen, 1849. március 24. 61. sz. 217. – Belföld

389.

Debrecen, 1849. március 18.

**Sándor József bajai lakos egy szuronyos fegyvert
ajándékoz az államnak**

Adakozások

Sándor József bajai lakos és csapatvezér, Bajának az ellenségtől lett megszállása után feloszlott csapatához tartozó egy szuronyos fegyvert 167.

szám alatt, és egy tölténytáskát, az álladalomnak általadott, mint Baja város tulajdonát.

Debrecen, 1849. március 18.

Az Országos Rendőri Hivatal

Közlöny Debrecen, 1849. március 22. 59. sz. 207. – Adakozások

390.

Szeged, 1849. március 21.

A Közlöny arról tudósítja olvasóit, hogy császáriak Bajára súlyos hadisarcot vetettek ki a város elfoglalásakor

Szeged, 1849. március 21-én. A Bajára folyó hó 16-án átjött császáriak 17-én délben Kalocsa felé gözösön elmentek; 19-én azonban mintegy 1200 fegyveres horvát Petricsevich Horváth vezérlete alatt újra megjelent 150 nyomorult lovassal, de ezek is még aznap Bátára eltávoztak, azt mondván, hogy csak szemmel akarják tartani, vajon van-e Baján ellenség? Kalocsán is megfordult az elébb mondott hódító csapat. Halljuk, hogy Rudics József volt főispánt is Hajósról magukkal elvitték. Bajára 30 ezer pengőft sarcot vetettek ki, és 1000 darab csizmát, s topánkát, 5 ezer forintot kaptak ugyan, és 250 lábbelit, többet a bajaiak adni nem bírtak, hanem Pestre mentek magukat e tehertől felmentetni kérvén. Élelmiszereket Bajáról az ellenség ezúttal nem vitt el. ...

Mikor Petricsevich Horváth ezredes Baján a 30 ezer forintot, és 1000 lábbelit délutáni 4 óráig rendelte előteremtetni, különben a várost összelövéttéssel fenyegetvén, egy csizmadia bement hozzá, mondván: uram, rombold le a házamat, nem bánom, de én neked, mint ellenségnek csizmát nem varrok. De hogy hogy nem? Viszonozá az ezredes, hát kend az az ember, aki, mint ellenségem jelenik meg nálam? Hogy hívják? Horváth József mondá az emberünk, Horváth? no hát úgy, druszák vagyunk felett nevetve az ezredes, s bántatlanul bocsátá el a bátor hazafit. A bajai csizmadia kitétek e napokban magukért, különben is, egy a többi közt Bajaszentistvánról ittasan hazajövén, töltetlen fegyverével egy egész örséget szétriasztott. ...

Közlöny Debrecen, 1849. március 27. 63. sz. 224. – Belföld

Kunbaja, 1849. március 25.

**Milassin Zsigmond szolgabíró körlevelben szólítja fel a községek bírát,
hogy a Dunán átkelt ellenség útjáról tájékozódjanak, és annak
mindenféle módon való gyengítéséről gondoskodjanak**

Isten megáldja a Bírót és az Elöljárókat!

A napokban a német ellenséges hadseregnek egyik portyázó csapatja a Dunáról Kalocsára kiszállván, minekutána itt, és a környéken rablásokat követett el, Hajósra is 24 legénnyel kiszármlyalt, ott Rudics József volt Bács vármegyei főispán urat feleségével, gyermekeivel, cselédjeivel együtt a mondott csapatparancsnok erőhatalommal elfogta, és magával nem tudni hová, elvitte; a tisztelt úr ekként fogságba esvén, minekutána még körülményesen nem tudhatni mi okból történt elfogatását, sőt lehető, hogy pártunk kijátszásából tétetett az elfogatás, mindezen körülményeknél fogva, de különben is az egyes szerencsétlenek javaira ügyelő tekintetből, a magyar kormány és álladalom részéről, általam a mai naptól kezdve, az ellenség által elfogott Rudics József Úrnak, az almási és a kunbajai, úgy a szabadkai határookban fekvő és a tulajdonához tartozó minden javaira bírói zár és foglalás tétetik; mi okból az Elöljáróságok oda utasítatnak, miszerint eljárásomról és a dolog mibeni állásáról községüket értesítvén, az egyeseknek szigorúan tudtokra adják, hogy bárki ezen jelenleg már bírói zár alá vett és elfoglalt javakat szentségtelen kezekkel illetné, avagy rabolná, mindazokra felsőbbi meghagyás szerint esetlegesen a halálos büntetést kimondom, és a véstörvényszék hatósága alá vetem, mert ez jelenleg az álladalom javaihoz tartozik, és valamint az egyesekét, úgy annál kevésbé az álladalom javait bántani nem szabad és tilos.

Méltó figyelembe kell tartanunk, tulajdon magyar igazságos úton harcoló pártunk szent javát, mert ha ezt nem tesszük, és egyet nem értünk, okvetetlen vesznünk kell, ellenben okvetetlen nyernünk, méltán azért megvárja a magyar haza minden hű fiától, hogy amennyiben lehet, az ellenséget bármi módon nyomja, gyengítse és károsítsa, mert ezáltal is az ellenségnek kárt, pártunknak pedig üdvös hasznot hoz; a nép nyomhatja az ellenséget, ha élelemszerekben nem segíti, sőt aki ilyestmit elmerészelne követni, hátráltatja, az ilyesek tényezőit és az ellenség károsítóit a haza iránti szent vonzalma és áldásunk boldogítsa; p. o. Baja szabadalmas városa ellenséges kezekbe adta magát, sőt mint köztudomásunkra van, az ottani ellenséges gondolkozású, és a hazának ártani szerető nagy rész lakosság, a magyar bankjegyeket elfogadni nem akarja, ha el is fogadja, azt egyesek nagy megkárosításával teszi, ilyen gondolkozása a lakosságnak méltán maga után vonja a haza haragját, mert ezekbe hazaszeretet és lelkesedés nem létezik, de bizonyára hiszem és tudom, hogy ily hazaáruló gondolkozásuknál fogva a bajai lakosság, szent ügyünk megbuktatása tekintetéből is, mint kereskedői szellemű, gabonánkat bevásárolja, és az ellenségnek hatalmába szolgáltatni kész; e nézetemnél fogva meghagyatik a Bírónak és az Elöljáróknak, hogy községökből Bajára

gabonát eladás végett szállítani ne engedjenek, sőt ha határukon keresztül bárki Bajára szállítaná, az egyesek által is az egyeseket elfogattassa, és a gabonát az álladalom részére Szabadkára beszállítsa, a mezei gazdák és egyesek, találhatnak piacot Szabadkán és Szegeden is, szenvedjen ezen osztály is, ha a haza szenvedni kénytelen, mert közös boldogságunkért szenvedünk; majd ha pár napok múlva, a jó Isten megsegít, kereskedésünk e helyre is kiterjedend; megjegyeztetvén, hogy az egyesek, ha gabonával eladás végett Bajára utazó terhes kocsikat fognának el, nálam tett bejelentés és ítélethozás után, a gabonának felét nyerendik jutalmul, de mindenesetre a megfogónak ki kell mutatni azt, hogy a terhes gabonás kocsi Bajára menni szándékozott, ez okvetetlen szükséges, mert különben sok kihágásoknak nyújtanánk alkalmat, az egyes kocsik elfogását, a gabona minőségét és mennyiségét mindenkor és azonnal bemondani és átadni köteleztetik, az Előljárásság pedig nekem azonnal jelentést teend.

Kelt Kunbaján, 1849. március 25-én

jóakarójuk Milassin Zsigmond Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 342 Jánoshalma nagyközség iratai; Körlevelek jkve 1848–1849. sz. n./1848.; Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 411–412.

392.

Szabadka, 1849. március 28.

**Spelletich Bódog szabadkai kormánybiztos pénzügyi segítséget kér
Osztrovszki József szegedi kormánybiztostól**

Szabadkán, 1849. március 28.

Jó Emberem! A szükség minden percben mindinkább nyom. Állásom rémítő. Egy hónap óta élelmezek 10 000 embert requisitiokból, egy garas nélkül. Requirálandtam magam embereivel Baján és környékén, onnan szereztem néhány ezer forintot, és valamicskét kaptam Batthyánytól, és ezzel kell tartanom napidíjjal is a katonaságot. Ez tovább így nem tarthat. Sürgetőleg kérek, hogy a Szegeden nélkülözhető minden pénzeszeget az átküldött álladalmi pénztárnoknak haladék nélkül adjad át, és oda utasítsd, hogy azt tétovázás nélkül hozza át. Képzeltetetlen a pénznek itteni hiánya, főleg az aprópénznek. Házról házra jár a katonaság. Lekötözi a polgárokat és zsarol mindent. Büntetni nem lehet, mert a zsoldját nem kapja ki, de ez így nem tarthat, vagy lemondani leendek kénytelen. Én írtam a Honvédelmi Bizottmánynak, Batthyány is írt, és oda utaltatánk, hogy a szegedi pénztárba küldenek. Ha küldhetsz, küldj azonnal, mert ezen állást tovább túrni nem lehet.

Áldjon egy barátod
Félix

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 114 Különböző kormánybiztosok ir. Osztrovski József kormánybiztos ir. sz. n./1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Spelletich Kormánybiztostól. Osztrovski József kormánybiztos úrnak. Hivatalos és sietős. Szegeden. Közli: Deák Imre: 1848, ahogyan a kortársak látták. A szabadságharc története levelekben. Bp., 1942. 336.

A fenti levelet a magyar mellett németül is leírták.

393.

Szabadka, 1849. április 4.

**Ács Károly kormánybiztos helyettes közli a Baja környéki községekkel
Spelletich Bódog kormánybiztosnak Szenttamás bevételére
vonatkozó tudósítását**

Szenttamás volt!

Nincs többé!!!

Vitéz seregünk 4 óra hosszan tartott ostrom után április hó 3-án 1849. évben délelőtt 11 órakor rohammal vette be.

A bévehetetlennek tartott gaz tanya nincs többé, valamint elenyészendnek ellenségeink is utolsó íziglen.

Mert Isten, ki az Egekben van, ha reánk mérte is Próba Csapásait, de tűrhetni nem fogja azon istentelenséget, melyet ellenségeink rajtunk elkövettek.

Békétürés és összetartás véreim, és mentve lesz az imádott hon.

A Rác erő lelke, mintegy 3000 Szerb nyugszik a feldúlt fészek romjai alatt.

Menekülni egynek sem lehetett.

Ágyúik, Fegyver, Marha, Gabona sat. nagy mennyiségben jutott birtokunkba.

De feleink közül is számosan nyugodják az örök álmot.

Béke és áldás hamvaik felett.

Béke és áldás reájuk, kik véroket érettünk ontották.

Dicső emlékek csak e Nemzettel együtt enyészhet el.

Éljen Perczel Mór a derék tábornok.

Éljen ő a Rácok ostroma.

Éljenek a szenttamási derék Vitézeink.

Spelletich Bódog m. k. Kormánybiztos

Spelletich Kormánybiztos hivatalától

Császártöltés, Hajós, Miske, Fajsz, Bogyiszló, Dusnok, Nádudvar, Sükösd, Csanád, Szentistván és Szeremle Községekhez

Szabadka, 1849. április 4-én

A hírlapok idemellékelte kivonatában közlött hivatalos tudósításokból egyrészt, másrészt pedig Szenttamásnak a vadrácok ezen Istentelen fészékének Jericho sorsára lett jutását tudató imitt csatolt /: lásd a tulsó lapon :/

Közleményből is megismerhetik Önök a magyar igazságos ügy kétségbevonhatatlan diadalt biztosító előpostáit. Ha több való híreket nem közölhetek, így jelenleg a tények is úgy hiszem elegendők lesznek az Önök kitérését és ritka hűségét az imádott hazához inkább megedzeni.

Azon rövid ideig is, míg Önöket szabad polgárai e dicső honnak viszontláthatandom, Isten áldása Önökkel

Ács Károly m. k. kormánybiztosi helyettes

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 65–66.

394.

Debrecen, 1849. április 10.

**Sándor József Baja város menekült tanácsnoka
állásért folyamodik Mészáros Lázár hadügyminiszternél**

Sándor József 1849. március elején már folyamodott állásért az OHB-hez, az azonban ekkor (MOL H 2) 3404/e/1849. szám alatt ez ügyben gróf Batthyány Kázmér Bács-Bodrog megyei vezérőispánhoz és teljhatalmú kormánybiztoshoz utasította. Mivel a kormánybiztosnál már korábban minden hivatalt betöltöttek, és a folyamodó alkalmazást nem nyert, most újabb állás-kéremmel fordult a hadügyminiszterhez.

Mélyen tisztelt Hadügyminiszter Úr!

Kedves Hazánk igazságos ügye érzetében cselekvés terére fellépett, azonban áldozatul esett számos honfiak egyike az alólírt is, ki a Hon iránti szeretetért, az ellenség bosszuló karját kikerülendő, házat s minden vagyonát elhagyni kénytelenítettén, alig nyert annyi időt, hogy nőjét s három gyermekeit Baja Városában bekövetkezett vész elől megmenthesse. E kebelrázó környülmények közepette, mélyen tisztelt Hadügyminiszter Úr kegyes színe előtt némi alkalmazásért könyörögni bátorkodom, indokul alázattal felhozván e következőket:

Hogy mélyen tisztelt Miniszter Úrban csekély személyem iránt némi bizodalmat támaszthassak, magam jó, szorgalmatos és erkölcsi szelid viseletéről pedig előleges kezességet nyújthassak, bátor vagyok A. alatt ügyvédi oklevelemet tárgyazó okiratot alázattal bemutatni, melyből kegyesen megérteni méltóztatik, miszerént ügyvédi megvizsgáltatásom alkalmával is a Jelesek közé számíttatni szerencsém vala.

A B., C., D., s E. alatti okiratokból mélyen tisztelt Hadügyminiszter Úr továbbá kegyesen értesülni méltóztatik, miszerént ügyvédi pályára felléptemkor részint magány családoknak több érdekesb ügyeikben, részint pedig a Pacséri Uradalomnak mindennemű törvényes, úgymint számadási tárgyaiban egész az átalakulás idejéig folytonos tíz évек alatt szilárd áthatatossággal s pontos szorgalommal, szeplőtlenül eljárván, bennem helyezett bizodalomnak teljesen megfelelni legfőbb vala törekvésem. Miáltal a nagyközönségnek kegyét megnyerni szerencsés valék.

Hogy pedig a megtámadott Hazánk védelmében tettelegesen részt venni szintén el nem mulasztottam, igazolják az idezárt F. s G. alatti okiratok, melyekből kegyesen értesülni méltóztatik, miszerént századosi minőségben, félretevén családom iránti atyai kötelességemet, huzamosban táborozván, nem szüntem meg a Haza iránti tartozó szent kötelességemet parányi személyemmel leróvni. Mikor pedig Baja Város elestével a csapatom is magáét védendő eloszlott, fő törekvésem vala a tanácsnak szétmentével beállott fejtelenség közepette, a Jellasihtól elfoglalt, Baján létezett, s a fellázadt helybeli rácok által az ellenség számára elfoglalni szándéklott 91 960 élestöltényeket s egy kétakós hordó puskaport tisztársaim segítségével s 30 főből állott csapatbeli maradvánnyal éjnek idején Hazánknak megmenteni, amint is az idekapcsolt H. alatti okirat szerint sikerült életünk bár nem csekély veszélyeztetésével e löszereket biztos helyre elszállítani, ezenfelül az ellenség elől megmentett 18 szuronyos és 19 vadászpuskát, 42 tölténytáskát, egy dobot, mint az ellenség kezébe jutott, Baja Város tulajdonát az ellenség elől megmentvén, az idekapcsolt J. s K. alatti okiratok szerint az Álladalom számára fenntartottam s általadtam. E hazafiúi cselekvésemnek azonban az vala a következése, hogy a helybeli rácok s az ellenség által halálra kerestetvén, most családommal együtt minden istáptól megfosztva bujdosóvá kell lennem, egyedül azért, mert hű szívemet Hazámnak szentelém.

Hazafiúi ezen jóérzeteimet a Magas Kormány is figyelembe vévén, 3404. elnöki szám alatt kelt hivatalos levélnél fogva útiköltséggel ellátásom mellett, Gróf Batthyány Kazimír Vezérfőispán s Kormánybiztos Úr körébe eső alkalmaztatásomra utasított ugyan, de ehhez azért kevés reményem vagyon, mert a tisztelt Gróf Kormánybiztos Úr a körébe eső hivatalok betöltésével még Szegeden létező egyenesen a Magas Kormányhoz utasított azon vizsgálatással, miszerént a Magas Kormány figyelembe veendő hűségese szolgálomat.

A dolog ily helyzetében egész alázatossággal mélyen tisztelt Hadügyminiszter Úrhoz bátorkodom folyamodni, és ha egy bujdosó családos atyának alázatos könyörgése némi figyelmet gerjeszthet, érezvén magamban az elősorolt oklevelek ereje mellett is annyi tudományt s gyakorlati készséget, hogy hivatali bármelyik minőségben megállhatok, úgy alázatos tisztelettel könyörgök, miszerént Elnöki Körébe eső irodájába némi alkalmazásra az elősoroltak után kegyesen előléptetni kegyeskednék. Szentül ígervén, hogy szeplőtlen eddigi viseletem mellett minden törekvésemet, s hosszas tapasztalásom után nyert tudományomat arra fogom fordítani, miszerént mélyen tisztelt Hadügyminiszter Úr kegyeire s pártfogására továbbá is magamat méltóvá tesselem.

Többször különös tisztelettel maradok

Mélyen tisztelt Hadügyminiszter Úrnak

legalázatosb szolgálója Sándor József
Baja Város tanácsnoka, mint menekült

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 75 HM Általános iratok 6841/1849. – Az irat felzetén olvasható még: 6841 E 343 Érkezett 1849. 3/19 E. Gazdasági osztály figyelmeztést érdemlő jegyzékébe vevendő. Mészáros Lázár. Magyarország Hadügyminisztere Mészáros Lázár Úrhoz nyújtandó legálázatosb folyamodványa Sándor József Baja Város menekült tanácsnokának, mely szerént némi alkalmazásért esedezik a benn foglalt okoknál fogva. Jegyzékbe vétetni határoztatott. Debrecen, 1849. március 22-én. Szöllősy titkár.

Mellékletek

A.

Másolat E. 343

Sándor József ügyvéd a Honvédelmi Bizottmányhoz bemutatott ügyvédi oklevél szerént, ügyvédi megvizsgáltatása alkalmával a Jelesek közé számíttatván, miután azonban ezen okirat véletlenül eltévedt, ugyanazért ezen elismerő oklevél nekie további használatul kiadatott.

Költ Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál honvédelmi bizottmányi tag m. k.

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja.

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

B.

Másolat E. 343

Alólírt hitelesen bizonyítom, miszerént Sándor József ügyvéd úr az alólírt Birósága előtt számos magáncsaládoknak nagyobb érdekű ügyeiket folytatván, az alólírtnak alkalma volt tapasztalni, miszerént a tisztelt ügyvéd úr törvényi jártasságának kitűnő készségével bírván, ezáltal, mint szintén családi körében mindenkor tanúsított erkölcsi szelíd magaviselete által a Közönség előtt kedveltte tette magát légyen, s felvállalt törvényes dolgokban szilárd, álhatatossággal s pontos szorgalommal járult el. Miért is ezen kitűnő tulajdonairól ezen bizonyítványt kiadván, őt mindenkinek pártfogásába ajánlani bátorkodom.

Költ Baján, 1845. évi január hó 16-án

Almásy Rudics Máté m. k. Bács vármegye Főszolgabírója

A Honvédelmi Bizottmányhoz ily tartalmú oklevél beadatván, azonban véletlenül eltévedvén, ugyanazért a nevezett ügyvédnek további használatul ezen elismerő okirat kiadatott.

Kelt Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja.

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

C.

Másolat E. 343

Alólírt hitelesen bizonyítom, miszerént Sándor József ügyvéd úr az alólírt Alispáni Bíróság előtt számos magáncsaládoknak nagyobb érdekű ügyeket folytatván, az alólírtnak alkalma volt tapasztalni, miszerint a tisztelt ügyvéd úr kitűnő törvényi tehetségeivel bírván, szilárd állhatatossággal s pontos szorgalommal felvállalt törvényes dolgokban mindenkor eljárult szelítleltlenül, miért is e szép tulajdonainál fogva jelesb ügyvédek sorába tartozván, a megyei gyűlésekben is részt venni el nem mulasztott. Továbbá családi magán körében mindenkor szelíd erkölcsi magaviseletének jeles tanúbizonyosságát adván, őt ezen szép tulajdonainál fogva mindazoknak, akiknek pártfogását keresendi, kegyeibe ajánlani bátorkodom, nem késvén erről bizonyítványomat kiadni.

Költ Zomboron, 1847. évi május hó 20-án

Borsódi Latinovics Károly m. k. Bács vármegye Alispánja

A Honvédelmi Bizottmányhoz ily tartalmú oklevél beadatván, azonban véletlenül eltévedvén, ugyanazért a nevezett ügyvédnek további használatul ezen elismerő okirat kiadatott.

Költ Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja.

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

D.

Másolat E 343

Sándor József ügyvéd úr az alólírtat az iránt megkereste, miszerint törvényi tehetségéről s magaviseletéről bizonyítványt kiszolgáltatni ne terheltessem, mely megkeresés folytában ezen igazságos kérelmének eleget teendő, ezennel elismerem s bizonyítom, miszerént a tisztelt ügyvéd úr hivataloskodásom ideje alatt Bíróságom előtt számos s nagyobb érdekű pöröket folytatván, tapasztaltam az érintett ügyvédnek törvényi kitűnő tehetségeit, szilárd állhatatosságát s pontos szorgalmát, miért is Megyénkben jelesb ügyvédek sorába tartozván, keresettebb ügyvédek közé számíttatott. Nemkülönben megyei gyűlésekben tettleges részt vevén e pályán is készülségének nagy jelét adta, mint szintén erkölcsi szelíd viselete által a nagyközönség előtt magát megkedveltetvén, őt ennél fogva mindenkinek pártfogásába ajánlva, az elősorolt szép tulajdonairól ezen bizonyítványomat kiadtam.

Kelt Baján, 1848. évi május hó 6-án

Pacséri Ódry József m. k. Bács Vármegye első Alispánja

A Honvédelmi Bizottmányhoz ily tartalmú oklevél beadatván, azonban véletlenül eltévedvén, ugyanazért a nevezett ügyvédnek további használatul ezen elismerő okirat kiadatott.

Kelt Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja:

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

E.

Másolat E 343

Sándor József pacséri uradalmi ügyvéd úr az alólírt Pacséri közbirtokú Uradalmat az íránt megkereste, miszerént a nevezett Pacséri Uradalomban 10 évekig viselt ügyészi hivatal mikénti kezeléséről bizonyítványt kiszolgálni az alólírt Uradalom ne terheltessek. Mely megkeresés folytában ezen igazságos kérelmét teljesítvén, az alólírt Uradalom ezennel elismeri s bizonyítja, miszerént a tisztelt ügyvédünk tapasztalt, kitűnő törvényi tehetségeinél s jártasságánál fogva, uradalmi törvényes polgári, úgy, mint úrbéri tárgyakat, számadásvizsgálat, s minden előforduló uradalmi dolgokat szilárd állhatatossággal s pontos szorgalommal mindenkor viselvén s teljesítvén, emellett szintén erkölcsi szelíd s jámbor magaviseletének tanúbizonyosságát adta. Miért is az alólírt Uradalom évek óta ismervén annak szép tulajdonait, őt mindenkinek, akinek pártfogását keresné, kegyeibe ajánlani készkedik, kiadván nekie ezen bizonyító levelet.

Költ Pacséron, 1847. november hó 15-én

Pacséri Ódry József m. k. közbirtokos. Mészáros Antal közbirtokos, Horváth Péter m. k. közbirtokos, Szutrics István m. k. közbirtokos, Szutrics Ödön m. k. közbirtokos, Vojnicz György m. k. közbirtokos, Mattyasovszky László m. k. közbirtokos, Ódry Gergely m. k. közbirtokos, Ódry András m. k. közbirtokos, Koronay László m. k. közbirtokos, Rezsni János m. k. közbirtokos, Vibirál Pál hites ügyvéd, mint Kászonyi Ferenc közbirtokos felhatalmazottja, Császár Ferenc m. k. közbirtokos.

A Honvédelmi Bizottmányhoz ily tartalmú oklevél beadatván, miután véletlenül eltévedt, ugyanazért a nevezett ügyvédnek további használatul ezen elismerő oklevél kiadatott.

Költ Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja:

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

F.

Másolat E 343

Alólírt hitelesen bizonyítom, miszerént Sándor József úr bajai nemzetőri kapitány vezérlete alatt huzamosb ideig csapatával táborozván, ezen idő alatt alkalmam vala tapasztalni, miszerént nemzetőri századát mindennemű hadi gyakorlatokban, fordulásokban, úgy, mint fegyverfogatásban igen jó sikerrel betanítván, századát egészen katonai módra beoktatta; azon felől az alólírtnak szeme láttára éjnek idején egész éberséggel örködött lehető ellenséges megtámadás ellen, s népét katonai fegyelem alatt tartva, kitűnő például szolgált századával a többi nemzetőröknek. Mint szintén erkölcsi maga szelíd viselete által magát érdemessé tévé a tisztelt százados, hogy az elősorolt szép tulajdonairól ezen bizonyítvány kiadassék.

Költ Ókéri táborban, 1848. szeptember hó 19-én

Dedinszky Antal m. k. nemzetőri Örnagy

A Honvédelmi Bizottmányhoz ily tartalmú oklevél beadatván, azonban véletlenül eltévedvén, ugyanazért a nevezett Sándor József nemzetőri Kapitánynak további használatul ezen elismerő okirat kiadatott.

Kelt Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja:

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

G.

Másolat E 343

Bajai mozgó csapatbeli első századosul Sándor József városi tanácsnok, 2. századosul Reichel Benjámín, főhadnagyokul Kardos György és Radán Gyula, alhadnagyokul Horváth József, Gyöngyösy János, Bogovics Mihály és Schumacher Keresztély megválasztattak.

Költ Baján, 1849. évi január 17-én

Pilaszanovics József m. k. Baja város főbírója

Ezen tisztí választást helybenhagyom.

Horváth Antal Bács megyei főispán s Kormánybiztos m. k.

Ily tartalmú oklevél a Honvédelmi Bizottmányhoz beadatván, azonban véletlenül eltévedvén, ugyanazért a nevezett Sándor József csapatbeli volt századosnak további használatul ezen elismerő okirat kiadatott.

Kelt Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja:

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

H.

Másolat E 343

Sándor József volt mozgócsapatbeli százados többi tisztársaival s csapatbeli 30 tagból állott maradvánnyal, még Jellasicstól elfoglalt, s Baján létezett kilencvenegyezer kilencszázhatvan azaz 91 960 élestöltényeket és két-akós hordóval puskaport, Baja Városnak az ellenségtől megszálltával, az álladalom részére az ellenség elől élete nem csekély veszélyeztetésével megmentvén, s csekély részben Szabadkán a seregnek átadván, a többit pedig Fischer szegedi Várparancsnok Úrnak elismerő irata szerint is, a Szegedi Várba szállítván, ezen hazafiúi tette a Kormány részéről helyeseltetik. Egyébiránt, mivel a Honvédelmi Bizottmányhoz benyújtott e tárgyban okiratok véletlenül eltévedtek, ezek helyébe ezen elismerő okirat a nevezett Sándor Józsefnek további használatul kiadatott.

Kelt Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja:

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

I.

Másolat E 343

A Honvédelmi Bizottmányhoz bemutatott okirat szerint Sándor József bajai mozgócsapatbeli volt százados Baja Város tulajdonához tartozó tizenhét szuronyos és tizennyolc vadászfegyvert, egy dobót és negyvenegy tölténytáskát, miután Baja Városnak az ellenségtől megszálltával a csapat is eloszlott, az ellenség elől az álladalom számára megmentvén, ezen fegyverzetet Bene Lajos Alezredes Úrnak Szegeden általadta. Miután azonban arról ki

adott nyugtatványa Bene Lajos Alezredes Úrnak véletlenül eltévedt, ugyanazért érintett Sándor Józsefnek további használatul ezen elismerő okirat kiadatott.

Költ Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál m. k. honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja.

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

K.

Másolat E 343

Nyugtatvány, hogy Sándor József bajai lakos, az Országos Rendőri Hivatalnál egy 167. számmal jegyzett szuronyos puskát s egy tölténytáskát az álladalom részére beadott, bizonyítom.

Kelt Debrecenben, 1849. március 18-án

Jeszenszky Dani m. k. írnok

Az eredetivel megegyezőnek tanúsítja:

Allaga Imre Bács megyei országgyűlési képviselő

6841/P.G./1849. évi április 10-én

1. Tiszti rendelvény Sándor József Baja város menekült tanácsosa számára

2. Közlönybe

3. A pénzügyminisztériumnak

1. Folyó hó 1-jétől Önt a tárcámhoz tartozó polgári-gazdászati osztályhoz segédfogalmazóul neveztem ki 600 pft évi illetménnyel. Miről ezennel értesítem.

2. Sándor József Baja város egyik menekült tanácsosát folyó hó 1-jétől számítandó illetménnyel a tárcámhoz tartozó polgári-gazdászati osztályhoz segédfogalmazóul kineveztem.

3. Sándor József Baja városi menekült tanácsost folyó hó 1-jétől a tárcámhoz tartozó polgári-gazdászati osztályhoz segédfogalmazóul neveztem ki, szíveskedjék 600 pft évi illetményét a fentebbi naptól az orsz. fiókpenztárnál utalványozni. Olvashatatlan vezetéknev.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 75 HM Általános ir. 6841/1849. – Az irat felzetén olvasható még: P. G. 1849. évi április 15-én 6841. 1. Tiszti rendelv. Sándor József segédfogalmazó részére. 2. Közlönybe. 3. Pénzügyminisztériumnak. Tiszt.: Olvashatatlan vezetéknev. Rögton. Kiadmány. 1849. április 15. Exp.

Sándor József a Mészáros Lázár hadügyminiszterhez intézett folyamodványa mellett, ezzel szinte egyidőben, Kossuth Lajoshoz, a fentivel majdnem szó szerint megegyező másik folyamodványt is benyújtott. A kérvényhez mellékelte 9 melléklet szó szerint megegyezik a fent közöltekkel, eltérés csupán a kiállítójuk személyében van. Ez utóbbi másolatokat ugyanis Kiss Ferenc algyői jegyző készítette Debrecenben, 1849. április 15-én. – I. MOL H 2 OHB 5604/e/1849. szám alatt!

395.

Debrecen, 1849. április 10.

**Sándor József kinevezése segédfogalmazóvá
a polgári-gazdászati osztályhoz**

6841/ P. g.

Sándor József Baja város egyik menekült tanácsosát folyó hó 1-jétől számítandó illetménnyel a tárcámhoz tartozó polgári-gazdászati osztályban segédfogalmazóul neveztem ki.

Debrecen, 1849. április 10-én

Mészáros Lázár hadügyminiszter

Közlöny Debrecen, 1849. április 17. 81. szám 295. – Kinevezések

396.

Baja, 1849. április 12. és 13.

**Pilaszanovics József városi főbíró visszatér Bajára
és átveszi főbírói hivatalát**

Felolvastatott Pilaszanovics József városi főbíró úrnak abbeli levele, mely szerint addig is, míg dolgainak elintézése után városunkba visszaérkezend, főbírói hivatalában Jilk Sándor tanácsnok úr helyettesíti, egyszersmind Jilk Sándor tanácsnok s helyettes főbíró úr a kezeibe letett városi nagy és kis pecsétnyomókat felmutatván.

Határozat

Örömmel tapasztalta a közgyűlés Pilaszanovics József városi főbíró úrnak, főbírói hivatalábani jelen helyettesítés által a város közügyeinek érdekében tanúsított gondoskodását, mi imitten feljegyeztetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 10/1849.

397.

Baja, 1849. április 12. és 13.

**Gróf Batthyány Kázmér főispán Simics Pál tanácsnok helyére
Kanyó Alajos képviselőt nevezi ki tanácsnoknak**

Előterjesztetvén Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úrnak a levele, mely szerint Simics Pál városunkból eltávozott tanácsnok helyett Kanyó Alajos képviselő urat tanácsnoknak kinevezi.

Határozat

Közszeretető Kanyó Alajos képviselő úrnak a tanácsnoki hivatalra lett ezen kinevezése a képviseleti gyűlés kívánatával találkozáván, az kedvesen vétetett, mely kineveztetését jelen volt Kanyó Alajos képviselő úr a közgyűlés óhajtasaként elfogadván, az imitten feljegyeztetik. A kinevezési levél a levéltárba tétetni rendeltetett.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 11/1849.

Kanyó Alajos a hivatali esküt a BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 14/1849. szám alatt még ugyanezen a közgyűlésen letette.

398.

Baja, 1849. április 12. és 13.

**Gróf Batthyány Kázmér teljhatalmú országos biztos
tudatja a közgyűléssel a Baján állomásozó gránátos csapat
további itt maradását, és egyúttal meghagyja a városnak,
hogy a Baján lévő 10 darab állami marhát adja el**

Felolvastatott Gróf Batthyány Kázmér teljhatalmú országos biztos úrnak 377. szám alatt Szabadkán kibocsátott, a Tanácshoz intézett levele, melyben a városi belbéke s rend biztosítása tekintetéből, a jelenleg Baján létező gránátos csapatnak további itt maradása eránt tett rendelkezéseit tudatja, egyszersmind a Baján létező 10 darab álladalmi marhának az eladatását meghagyja.

Határozat

Az ellenséges betörések által fájdalmas tapasztalásokat szenvedett városunk belbékéjének s rendjének biztosítása eránti intézkedések e tudatását vigasztalódási örömmel értette a képviseleti közgyűlés, s kötelességinek tartja Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úrnak, városunk érdeke eránt tanúsított jóakaratu figyelmét, hálás köszönet és bizodalom kijelentésivel elismerni, amiről is levél által ez értelemben tudatni határozatott.

Egyébiránt Alföldi István mozgó lovascsapatbeli százados úr által itt hátrahagyott álladalmi 10 darab marhának meghagyatott az eladatása. Volarich Antal tanácsnok és Sándor György képviselő urak, annak nyilvános árverés útjánai eszközzendésül kiküldetvén, eljárásokról szóló hivatalos tudósításukat a Tanácsnak beadják.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 12/1849.

399.

Baja, 1849. április 12. és 13.

Jilk Sándor helyettes főbíró a közgyűlés elé terjeszti Batthyány Kázmér vezérfőispán és teljhatalmú országos biztos 363/p számú rendeletét, amely a megye tisztviselőinek kötelességévé teszi a belső béke és a rend fenntartását

Jilk Sándor tanácsnok s helyettes főbíró úr előterjesztésére Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úrnak 363/p szám alatt, Szabadkáról Bács megye tisztviselőihez intézett utasítása, mely szerint a megyében az ellenséges rác dúlongások által okozta társadalmi és polgári viszonyokbani bonyodalmak megszüntetése, a szükséges belbéke s rend fenntartása eránt kijelentett intézkedések a megye tisztviselőinek felelősségi szoros kötelességül tétetnek, felolvastatván.

Határozat

Hogy a rác lázadás által okozta dúlásoknak s rablásoknak úgy a köz, mint a magánintézetekben sajnosan tapasztalt következményei után, a személyi s vagyoni bátorság biztosítása, a belbéke s rend fenntartása tekintetéből szükséges ez utasítási intézkedéseknek minél előbbi foganatosításával mindig szem előtt tartott polgári kötelessége teljesítésében városunk hátra ne maradjon, mielőtt ezen utasítás szerinti teendőkre a megye által felszólíttatnánk, ez utasítás e helyen tárgyalás alá vétetni, s az elintézendők teljesítésére előleges intézkedések tétetni határozottak.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 15/1849.

400.

Baja, 1849. április 12. és 13.

A közgyűlésen pontonként felolvassák gróf Batthyány Kázmér 363/p számú rendeletét, és az egyes pontokra külön-külön határozatot hoznak

Felolvastatott Gróf Batthyány Kázmér úrnak 363/p számú, Bács megye tisztviselőihez intézett utasításának első pontja, mely a közbátorság, csend és béke tökéletes helyreállítását s megoltalmazását elrendeli.

Határozat

A városi tisztviselő urakat e tekintetbeni szíves s köteles közremunkálásra Jilk Sándor helyettes főbíró úr felszólítván, az alkalmazandásul imitten feljegyeztetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 16/1849.

A fent említett 363/p rendelet 2., 3., 4., 11., 12., 13., 14., 17., 23., 24., 25. pontját a közgyűlés egyszerűen tudomásul vette. – I. a 17, 18, 19, 26, 27, 28, 29, 32, 37/1849. Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve; míg a 9., 16., 19., 20., 21. pontok esetében az intézkedést a közgyűlés a városi tanácsra bízta. – I. 24., 31., 33., 34., 35/1849. Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849.; a 22. pont, amely a postajáratok rendbehozatalát, megindítását, valamint véleményes jelentés tételét várta el, e tárgyban a közgyűlés az intézkedést a kapitányi hivatalra bízta, de az annak vizsgálata utáni tapasztalatokat a városi tanács elé rendelte felterjeszteni. – I. 36/1849. Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849.

401.

Baja, 1849. április 12. és 13.

**Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán és teljhatalmú országos biztos
a 363/p számú utasításának 5. pontjában meghagyja,
hogy a megyei tisztviselők maradjanak a kerületükben**

Felolvastatott Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úr Bács megye tisztviselőihez 363/p szám alatt intézett utasításának 5. pontja, mely a megyei tisztviselőknek a kerületekbeni szükséges lételet elrendeli.

Határozat

A tisztviselőknek gyakran magán dolgaikban távozása és elmaradása által a közügyek elintézése legtöbbszörre hiányt szenvedvén, városunk tisztviselőinek, s bármely szolgáltnak magán dolgaik végetti eltávozása ezután a Tanácstól kikérendő engedelemmel fog megengedtetni, mi is az illetőkkel tudatni rendeltetett.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 20/1849.

402.

Baja, 1849. április 12. és 13.

**Gróf Batthyány Kázmér a 363/p számú utasításának 6. pontjában
a tisztviselőknek kötelességévé teszi, hogy a kerületükben kiadott
rendeletek végrehajtását felügyeljék**

Felolvastatott Gróf Batthyány Kázmér úr 363/p szám alatt Bács megye tisztviselőihez kibocsátott utasításának 6. pontja, mely a tisztviselőknek a kerületekben kiadott rendeleteknek miképp végrehajtása eránti felügyeletet kötelességül teszi.

Határozat

Szükséges lévén, hogy városunkban a kiadott rendeletek miképpi fogantatása s megtartása feletti szoros felügyelet következtében a hiányosság, gondatlanság vagy rosszakaratú hibák felfedeztetvén, azok eránt célszerű orvoslati intézkedések tétessenek, ennél fogva kötelességül kítűzetik, miképpi mindazok, kik a városi közigazgatáshoz közelebbi befolyással bírnak, a város rendeleteinek tettlegesítése tekintetéből, azok miképpi fogantatására felügyeljenek, s hibát tapasztalván, megszüntetése, illetőleg eltávoztatása végett tisztí hivatásuknál fogva azokat feljelentsék, s arra nézve tehetségükhöz képest közremunkáljanak.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 21/1849.

403.

Baja, 1849. április 12. és 13.

Gróf Batthyány Kázmér a 363/p számú utasításának 7. pontjában a tisztviselők kötelességévé teszi, hogy a tudomásukra jutott büntetteket vizsgálják meg, a bűnösöket adják át a törvényszéknek, és gondoskodjanak a károk megtérítéséről

Gróf Batthyány Kázmér úr 363/p szám alatti a megye tisztviselőihez intézett utasításának 7. pontja, mely a tudomásra jutott büntetteknek a megvizsgálását, a bűnösöknek az illető törvényszékhez átételét s a károknak a visszatérítését meghagyja, felolvastatott.

Határozat

A kapitányi hivatal megbízatik, miképpi a városban tudomására esendő tettes gonosztévőket szigorú vizsgálat alá vévén, azokat a büntettekhez képest az illető hatósághoz általadja, s különösen, amennyiben városunkban, jelenleg is több gonosztévők, kik a megyei börtönökből kiszöktek, szabadon lennének, azok után szigorú kutatást intéztetvén, elfogatásuk esetére a szokott vizsgálat után, őket a megyének általadja.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 22/1849.

404.

Baja, 1849. április 12. és 13.

Gróf Batthyány Kázmér a 363/p számú utasításának 8. pontjában a város kötelességévé teszi a nemzetőrök kiállítását, rendezését, fegyveres gyakorlatoztatását, valamint mozgó nemzetőri csapatok alakítását

Felolvastatott Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úrnak Bács megye tisztviselőihez 363/p szám alatt intézett utasítás 8. pontja, mely a nemzetőröknek a törvény értelmében kiállítását, rendezte-

tését, s fegyverbeni gyakoroltatását, valamint a mozgó nemzetőri csapatoknak, vagyis a védseregnek a kiadandó rendszabályok szerinti alakítását szoros kötelességül teszi.

Határozat

A nemzetőröknek a törvény értelmébeni kiállítására, rendeztetésére, s fegyverbeni gyakoroltatására, mint azelőtt is a Tanács által intézett tárgy, a Tanácsra bízatik. A mozgó nemzetőr csapatoknak az alakítása addig, míglen arra nézve a rendszabályok ide érkezendnek, abbahagyatván, amennyiben mégis Herdlein György és Reich Benjámin urak a városban mozgó csapatok alakításával foglalkoznak abbéli megbízólevelüknek a Tanács előtt leendő bemutatására határozatilag megkerestetni rendeltetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 23/1849.

405.

Baja, 1849. április 12. és 13.

Gróf Batthyány Kázmér 363/p számú rendeletének 10. pontjában a tisztviselők kötelességévé teszi, hogy a polgárokat a békére és a szántás-vetésre buzdítsák

Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán úrnak 363/p. számú rendeletének 10. pontja a polgároknak a béke s hon nevezett eránti buzdítása, valamint a szántás-vetés, s szorgalomra serkentésről felolvastatott.

Határozat

A jelen bonyodalmas viszonyok között, midőn az ausztriai kormánynak ármányos és ellenséges törekvései következtében csaknem az egész hazában elterjedett hadjáratok, az élelmiszerek nagy részét elfogyasztották, elpusztították, másrészt a földművelők a földművelési munkától, részint a közszolgálatok által, részint a földjokról elűzetésök, részint aggodalmas elcsüggedésekben elvonatván, az élelmiszerek mostani szűkében azoknak tulajdon szükségére leendő kiállíthatása kétségesnek mutatkozván a nagy élelmi szükségétől, drágaságtól méltán lehetvén tartani, e tekintetből, hogy az élelmiszer a város hatósági területében minél nagyobb mennyiségben állíthatassék ki, határoztatott, miképp a bajai és mátéházi határon az ugarföldeket minden birtokosnak ez évben el lehet vetni, más évekre leendő minden további következtetés nélkül. Mi is közzététetni rendeltetett.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 25/1849.

406.

Baja, 1849. április 12. és 13.

**Gróf Batthyány Kázmér 363/p számú utasításának
15. pontjában az újoncilletőséggel adós községeket
annak kiállítására szorítani rendeli**

Felolvastatott Gróf Batthyány Kázmér úrnak a 363/p. számú, a megye tisztviselőihez intézett utasítása 15. pontja, melyben az újoncilletőséget eddig ki nem állított községek, arra szorítani rendeltettek.

Határozat

Az újoncilletőség állapotának megvizsgálása szükség esetében azoknak a kiállítása tekintetéből, a múlt 1848. évi közgyűlési jegyzőkönyve 107. száma alatt kiküldött választmány ideterjesztendő tudósítás kötelességével újlág kiküldetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 30/1849.

407.

Baja, 1849. április 12. és 13.

**A közgyűlés a városi pénztár fizetési nehézségeinek enyhítésére
a gyepföldeket haszonbérbe adja**

Szóba hozatván, miképp a jelen rendkívüli időben igényelte rendkívüli kiadások a városi pénztárt egészen kiürítvén, a lakosok pénztári tartozásaikat be nem fizethetvén, a pénztári hiányon némely gyepföldeknek a haszonbérbe adása által lehetne némiképp segíteni.

Határozat

E tekintetből a vaskúti határ felé a kukoricaföldek végében a vodicsai szőlőknél a vaskúti szőlők alatt számítva 1/2 lánconkénti, egy évre leendő nyilvános árverés útjánai haszonbérbe adása a városi lakosoknak arra nézve elsőbbség engedtetvén elhatározatott, minek teljesítésire Sámuel István szószóló, Petrovics István tanácsnok, Kopper György és Koller István képviselő urak ideterjesztendő tudósítás kötelességével kiküldetnek.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 39/1849.

408.

Baja, 1849. április 13. és 17.

**A városi tanács gróf Batthyány Kázmér főispán utasítására
elrendeli az elhagyott földek és házak összeírását
és az állam részére történő lefoglalását**

Folyó évi április 12-én tartott képviseleti közgyűlés jegyzőkönyvének alatti határozat által, az elhagyott földeknek és házaknak, Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s országos teljhatalmú biztos úrnak Bács Megye tisztviselőihez intézett 363/p szám alatti utasítása értelmébeni összeírása, s az álladalom részére elfoglalása a Tanácsra bízván.

Határozat

Nehogy az elhagyott, gazda nélküli földek és házak részint természeti elemek, s részint bitorlók általi károsításoknak kitéve pusztulásra jussanak vagy használatlanul heverjenek, ennél fogva addig is, még a Megyének e részbeni rendelete ideérkezéské, megelőző intézkedések szükségességeket tállátván, s az ily elhagyott javaknak Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s országos teljhatalmú biztos úr folyó évi április 7-én 340. szám alatt kelt rendeletének 5., s ugyancsak ez évi 363/p alatti utasításának 9. pontja értelmébeni összeírása, az álladalom részére elfoglalása, s ideiglenes használatrai kiadása elrendeltetvén, annak az érdekllett utasítások szerinti eszközzésére, eljárulásokról teendő tudósítás köteleességével az 1. tizedbe Volarics Antal, a 2., 3. és 7.-be Petrovics István, az 5. és 6.-ba Harlikovics Benjámin, a 8. és 9.-be Gyurinovics Mátyás, a 4. és 11.-be Kanyó Alajos, a 10. és 12.-be Vojnics Imre Tanácsnok Urak küldettek ki.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 77/1849. tan. törv. jkvi szám

409.

Baja, 1849. április 13. és 17.

**Kormánybiztosi rendelkezésre a városi tanács hatáskörébe kerül
a nemzetőrség kiállítása és rendeztetése**

Folyó évi április 12-én tartott városi közgyűlés határozata által a nemzetőrségnek Gróf Batthyány vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úr ez évi 363/p utasításának 8. pontja értelmébeni kiállítása s rendeztetése, mint különben is a Tanácshoz tartozó intézkedés a Tanácsra bízván.

Határozat

A haza vészteljes bonyodalmaiban a fenyegetett közös szabadság, belbéke és csend megoltalmazása körül nemegyszer, s nem egy helyen hazafiúi lelkesedéssel fáradozott nemzetőrség rendeztetését e Városi Tanács törvényi szent köteleességének ismervén, annak törvény szerinti kiállítására, s a

már több ízben ugyan teljesített, de az idők rendkívülisége miatt hiányossá válhatott összeírás kiigazítására, s netalán a pótlandók pótlására az illető tizedbeli Tanácsnok Urakat küldötte ki.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 78/1849. tan. törv. jkvi szám

410.

Baja, 1849. április 13. és 17.

A városi tanács kéri a Baján toborzó gránátos csapat és a mozgó nemzetőrség parancsnokát a csapataikba beállt bajaiak nevének közlésére

Megemlítettven, miként a nemzetőrség törvényszerű összeírása azáltal elősegítenék, ha a Városunkban toborzó gránátos csapat parancsnoka a csapatjába beállottaknak, valamint Herdlein György százados és Reichl Benjámin főhadnagy urak is a mozgó nemzetőri csapatba soroltak névsorát közlenék.

Határozat

A Városunkban toborzó gránátos csapat parancsnoka, úgy Herdlein György százados úr is a csapatjaikba beállott, s besorolt bajai egyének névsorának közlése végett megkerestetni rendeltettek.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 79/1849. tan. törv. jkvi szám

411.

Baja, 1849. április 13. és 17.

Batthyány Kázmér teljhatalmú országos biztos a városi tanácsra bízta az adóbehajtást

Folyó évi április 12-én tartott közgyűlési határozat által Gróf Batthyány Kázmér teljhatalmú országos biztos úr ez évi 363/p számú utasításának 16. pontja értelmében eszközzendő adóbehajtást s számolást a Tanácsra bízván.

Határozat

Az adóbehajtás s számolás célszerű eszközölhetése végett az adószedő s pénztárnok uraknak meghagyatik, hogy az adóval hátralévő lakosok neveit mielőbb terjesszék elő.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 80/1849. tan. törv. jkvi szám

412.

Baja, 1849. április 13. és 17.

**A városi tanács a megüresedett adószedői állásra
Kanyó Alajost nevezi ki**

Simics Pál városi tanácsnok s adószedőnek elmaradásával az adószedői hivatal megürülvén.

Határozat

Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úr által Simics Pál városunkbóli elmaradásával megürült tanácsnoki hivatalra kinevezett Kanyó Alajos tanácsnok, adószedőnek közakarattal megválasztatván, az adószedői hivatalnak jelen elhagyott állapotábani megvizsgálása, s a megválasztott Kanyó Alajos Úrnak abba leendő bevezetése Petrovics István és Volarics Antal Tanácsnok Urakra bízott, tudósításuk elváratván.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 81/1849. tan. törv. jkvi szám

413.

Baja, 1849. április 13. és 17.

**A városi tanács a nagyváradai káptalan levéltárának adja át
Baja város árvatári iratait, hogy megmentse azokat a pusztulástól**

a) Másolat

Mi a nagyváradai latin szertartású székesegyház káptalanja adjuk köztudomásul e levelünk rendében, hogy a mai alulírt napon tartott káptalani ülésünkben, Volarich Antal Baja Városa Tanácsosa és Gyurinovics Mátyás ugyanazon Városi Árvák gyámtyja, mint Baja Városa Tanácsának felhatalmazott küldöttjei, előttünk megjelenvén, előmutatták megbízó- s felhatalmazó levelüket, melynek tartalma e következő:

Baja Városa folyó hó 13-án a törvénytelen megtámadó, s Vajdaságot igénylő, Zomborban székelő szerb kormányának általadatván, és némely szintén nem a kellő renddel és móddal kiküldöttek által hódolatát megtevén, ily körülmények között, miután az annyi rombolásokról ösmeretes rác rabló csorda dúlásaitól félteni méltán lehetne, szent kötelességének ösmerte a Tanács a bajai árvák tárát illető iratokat, eredeti kötelezvényeket biztos helyre által szállítani, erre nézve ezennel ünnepélyesen kiküldetik és megbízatik Volarich Antal Tanácsnok és Gyurinovics Mátyás Gyámtyja, miszerént a bajai gyám-tári iratokat, a nagyváradai Főtisztelendő Káptalan Levéltárába letegyék, a Főtisztelendő Káptalan e részben egész tisztelettel arra, hogy ezeket átvegye, megkéretik.

Költ Szegeden, 1849. évi február 20. napján

Pilaszanovics József
Baja Városa Főbírája és Tanácsa
(Város pecsétje helye)

A nevezett megbízottak ezen megbízás folytán beadtak hozzánk egy nagyobbserű bézárt, s a kulcslyuknál lepecsételt ládát azon nyilatkozással, hogy abban a Baja városi árvák vagyonát illető eredeti irományok léteznek, mely azon módon, mint általadódott, sértetlenül további biztos megőrzés végett gondviselésünk alatti közhitelű Országos Levéltárunkba betéteztet, a láda kulcsa az általadóknál maradván. Melynek valóságáról kiadtuk hiteles pecsétünk alatt ezen bizonyító írásunkat. Nagyváradon február 27. napján, ezernyolcszáznegyvenkilencedik évben. Felolvastatván a Káptalanban, kiadta Delinger János m. k. Olvasókanonok (P. H.)

Másolat hitelül Baján, 1849. április 13-án

Gergics Imre m. k. főjegyző

Egykorú másolat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 82/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 1849 82. Tudomásul vétetvén, levéltárba tétetni rendeltetett, Baján, 1849. évi április hó 13. napján tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre Főjegyző m. k. Tanácsülési 40. szám.

b) Felolvastatott az árvatári iratoknak s eredeti kötelezvényeknek, a rombolásairól ismeretes rabló rác csorda előli megmentésével, s biztos helyre szállításával megbízott Gyurinovics Mátyás árvák atyja, s Volarics Antal Tanácsnok Urak által, a nagyváradai Káptalan országos hitelű levéltárába törént átadásáról szóló bizonyítvány.

Határozat

Tudomásul vétetvén, levéltárba tétetni rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 82/1849. tan. törv. jkvi szám

414.

Baja, 1849. április 13. és 17.

**Pilaszanovics József főbíró Szabadkáról értesíti a városi tanácsot
a Baja védelméhez szükséges katonai erő megérkezéséről**

a) Tisztelt Tanács!

Fájdalommal vettem a hírt, mely szerént városunkat vész fenyegeti, tehetőségem szerént Gróf Batthyány teljhatalmú Kormánybiztos Úrnál eljárulván, ami telhet (miután ittend is kevés az erő) mégis 130 puskást és 2 század lándzsást küldenek még ma Bajára, úgy egy szakasz lovascsapat menend, ittend kapnak 2000 kenyeret, a többire való nézvést pedig a szükségesekekről gondoskodni el ne mulasszák, e napokban úgy hiszem még ágyúkat is kapandunk Szegedről Bajára. Isten Önökkel, és védje minden veszélytől.

Szabadka, 1849. április 15.

Pilaszanovics József Baja Városa főbírója

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 83/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Pilaszanovics József Baja Városa Főbírája Baja Szabadalmas Városa Tanácsának Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam Baján, 1849. április 15-én. 1849. – 83. Örvendetes tudomásul vétetett. Baján, 1849. évi április 17-én tartott Tanács üléséből. Az irat felzetén két vörös viaszpecsét látható, az egyik ép, a másik csak töredékes. Tanácsülési 41. szám.

b) Pilaszanovics József városunk Főbírája, s vésztörvényszéki elnök úrnak a Város biztosítására szükséges védelmi erőnek ide érkezendéséről a Tanácsot értesítő levele.

Határozat

Örvendetes tudomásul vétetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város tanácstörvényszékének iratai 83/1849. tan. törv. jkvi szám

415.

Baja, 1849. április 13. és 17.

**Imrédy József városi rendőrkapitány közli a városi tanáccsal,
hogy Pilaszanovics József vésztörvényszéki elnök őt
ülnöki széke elfoglalására szólította fel**

Előterjesztve Imrédy József Városi Kapitány s vésztörvényszéki ülnök úr, a vésztörvényszéki Elnök által hozzá intézett, s ülnöki széke elfoglalására felszólító levelét.

Határozat

Imrédy József Kapitány Úrnak a vésztörvényszéki ülnöki hivatala elfoglalása végetti elutazása a jelen körülmények közt szükségesnek találtatván, annak megengedésével az előterjesztett levél irattárba tételre rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 84/1849. tan. törv. jkvi szám

416.

Baja, 1849. április 13. és 17.

**Volarics Antal tanácsnok és Sándor György képviselő jelentést tesz
a városi tanácsnak az Alföldy István lovascsapata által elfogott
10 darab szarvasmarha elárverezéséről**

Beadván Volarics Antal Tanácsnok és Sándor György Képviselő Urak hivatalos tudósításukat, jelentik, hogy ők vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos Gróf Batthyány Kázmér Úr rendelete következtében, az Alföldy István vezénylete alatti lovascsapat által elfoglalt tíz darab szarvasmarhának az elárverezésére kiküldetve lévén, azokat folyó évi április 14-én pengő 447 ft 18 kr, szóval négyszáznegyvenhét forint tizenhét krajcárért árverés útján

eladták, melyből levonva a marhák tartására kiadott pengő 27 ft 20 kr-t, marad az álladalomnak átadandó pengő 419 forint 56 kr.

Határozat

Az eladott álladalmi marhák árából befolyt négyszáznegyvenhét forint tizenhét krajcár pengő további rendelkezésig itt tartatni, s a hivatalos tudósítás hiteles másolatban felterjesztése mellett vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úr a marhákra tett pengő 27 ft 20 kr városi költség utalványozása végett megkéretni rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 87/1849. tan. törv. jkvi szám

417.

Baja, 1849. április 13. és 17.

Herdlein György bemutatja a városi tanácsnak gróf Batthyány Kázmér országos biztosnak a mozgó védsereg felállításáról szóló 324. számú rendeletét

324. szám

Rendelet Baja Városához!

Ezennel meghagyatik a Város hatóságának, hogy kibocsátott rendeleteimhez képest az egyetlen, s egyszersmind a család fenntartására múlhatatlanul szükséges egyének kivételével, Baja Városának minden 18-tól 30 éves lakosait összeírattván, azokat mozgó seregbe, s illetőleg századba soroztassa.

Ezen század alakításával Herdlein György és Reichl Benjámin oly módon bíznak meg, hogy ezen mozgó század összeszerkesztés után, a város hatóságával egyetértőleg, Baja Városa belbékéjének biztosítására s fenntartására használtassék, s egyszersmind a netalán mutatkozó ellenséges mozgalmakat figyelemmel kísértesse, s a tapasztaltakat rögtön feljelentse.

Ezen századhoz szükséges tisztek, annak idején fognak pótlólag általam kinevezettni.

Kelt Szabadkán, 1849. április hó 6-án

Vezérfőispán s országos teljhatalmú biztos gróf Batthyány Kázmér

P. H.

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 89/1849. és 89/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 1849 – 89. Ahhoz való alkalmazandás végett tudomásul vétetvén, amennyiben ezen rendelet által a 18–30. éves lakosok a család fenntartására mülhatatlanul szükséges egyének kivételével összeírattni, s századba soroztatni rendeltetnek, ezen század alakításával pedig Herdlein György és Reichl Benjámin urak oly módon bíznak meg, hogy a városi hatóság egyetértésével ezen mozgó század a város belbékéje biztosítására használtassék, s egyszersmind a netalán mutatkozó ellenséges mozgalmak figyelemmel kísértessenek, s a tapasztaltak rögtön feljelentessenek. Herdlein György és Reichl Benjámin uraknak hiteles másolatban kiadatni rendeltetett. Baján, 1849. évi április 17-én tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 45. szám.

418.

Baja, 1849. április 13. és 17.

A városi molnármesterek kérik a városi tanácsot, hogy malmaikban egy-egy legényt mentsen fel a mozgó csapatba való besorozás alól

Nagyérdemű Városi Tanács!

A dunai malmainkból nemcsak általánosan a 30. éveig való legényeink, de még a 18. évet alig haladott inasaink is katonának állíttatván, így mesterségeink folytatása eszerént végképpen megszűnend, s így se a publicumnak, se pedig ha kívántatni fog az álladalomnak egy szemet sem öröltethetvén, malmainkat kikötni kénytelenítettünk, mely osztán a közönségnek igen szomorú megakadást szülend.

Azért is alázatos tisztelettel járulunk a Nagyérdemű Városi Tanács kegyeihez, méltó figyelmével kísérvén ez érdekes feladatunkat, hogy legalább minden malomban a gazdát, egy-egy legényt itthon tarthatnánk, s ennek a kormánynál leendő kieszközölhetése végett a tárgyróli kegyes bizonyítványát nekünk kiszolgáltatni főkegyüleg méltóztassék, alázatos tisztelettel maradtunk

A Nagyérdemű Városi Tanácsnak

alázatos szolgáló

A Bajai Molnármesterek közönségesen

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényészkének iratai 90/1849. és 90/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. április 16-án 1849 – 90. A város, s a környékbeli lakosság részére szükséges lisztmennyiség kiállíthatására nézve megkívántatván, hogy minden malomban, egy az őrléssel foglalkozó, ahhoz értő egyén legyen, ennélfogva addig is, míg a mozgó nemzetörök alakítása iránt bővebb intézkedések történnének, minden malomban az őrléshez multhatatlanul szükséges egy-egy legény a Mozgó Csapatbai besoroztatástól felmentetik. Miről Herdlein György és Reichl Benjámín urak értesítendők. Baján, 1849. április 17-én tartott Tanács üléséből. Szabados Baja Mezővárosa Nagyérdemű Tanácsához nyújtott alázatos kérelmük a bent írtaknak. Kiadta: Gergics Imre főjegyző. Tanácsülési 46. szám.

419.

Baja, 1849. április 13. és 17.

Az elhagyott kukoricaföldek kiutalásáért folyamodnak bajai lakosok a városi tanácshoz

Több lakosaink kukoricaföldekért folyamodván.

Határozat

Nehogy az elhagyott kukoricaföldek használatlanul heverjenek, azok egy évi használatrai kiadása az azokkal járó, s pontosan fizetendő díj mellett elrendeltetvén; Joannovics Pálnak az elhagyott földje Balázs Józsefnek és Cserba Ferencnek; Nenádovics Sámuelé Vojnics Imrének; Gyurikovics Jánosé egy lánca Jankovics Józsefnek, másik lánca pedig Dority Istvánnak; Gyurikovics Gergely két lánca Bakó Mátyásnak és Hankovszky Józsefnek;

Tokajlics Jánosé az egyik Kovács Istvánnak, a másik Terskity Gergelynek; Simics Pál két lánca az egyik Vujevics Györgynek, a másik Hekkeszhofer Lajosnak; Hadzsics Kozma 1 lánca Kucsera Vencelnek; Lazárovics Dánielné 1 lánca Králik Józsefnek; Athanaczkovics Gábor két lánca az egyik Schneider Jánosnak, a másik Eskütt Istvánnénak; Stefanovics Dénes 1 lánca Simonyi Józsefnek; Vukasinovics Izsák 1 lánca Hirman Józsefnek; Kapetanovics Timok egy lánca Ikala Istvánnak; Radics Mihály 1 lánca Federer Ferencnek; Kresztanics Károly 1 lánca Keszler Mihálynak; Dendics Péterné 1 lánca Stift Andrásnak; Szávics István 1 lánca Maskál Sebestyénnek; Pestalics József 1 lánca Töröki Máténak; Raniszavlevics Antal 1 lánca Hutter Jánosnak; Barakovics Fülöp 1 lánca Sándor József csizmadiamesternek; Gyurgyevics Ignác 1 lánca Struhák Józsefnek; Dobre Jakab 1 lánca Brezenovics Pálnak; Kovacsics Szilárd 1 lánca Torma György tanítónak; Petter Anna 1 lánca Bernáth Pálnak, mint eziránt részint írásban, részint szóval a folyamodóknak adattak.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 91/1849. tan. törv. jkvi szám

420.

Szabadka, 1849. április 14. és Budapest, 1849. május 19.

**Pilaszanovics József a szabadkai vésztörvényszék elnöke
megküldi az IM-nek a Csollák Radoszláv bajai hazaárulóról
és társairól vezetett jegyzőkönyveket**

a) A bács-szabadkai Vésztörvényszék Elnöke
Az Igazságügyi Minisztériumnak!

Csollák Radoszláv bajai honárulónak és gyilkosnak a vésztörvényszék által miképpen lett halálra ítéltetéséről, és ennek végrehajtásáról szóló eredeti jegyzőkönyvet a képviseleti ház 8. §-nak V. betű alatti rendelete folytán az Igazságügyi Minisztériumnak tudomás végett általteszem.

Kelt Szabadkán, 1849. április 14-én.

Pilaszanovics József vésztörvényszék Elnöke

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 69 IM Büntető-törvénykezési osztály 1. kútfő 291. tétel 795/1849. Ig.

b) 1461/Ig. 1849. május 19.

A szabadkai rögtönítélő vegyes törvényszék folyó évi április hó 824-795. számú rendelet folytán, Csollák Radoszláv, Vidákovics Boldizsár, Kescsenovics Péter, Dulity Gergely, Madár Mátyás és ennek büntársai felett vezetett jegyzőkönyveket az eredeti okiratokkal együtt folyó évi május 6-káról ide terjeszti.

Ezen jegyzőkönyvek az észrevétel mellett küldendők vissza, hogy nem lévén azokban megemlítve, vajon a bíróság ezen esetekben a kiszabott esküt letette-e, jövőre a jegyzőkönyvek szerkesztésénél s eljárásánál e részben is a szabályokra figyelemmel legyen.

Kendelényi

Eredeti irat, fogalmazvány. MOL H 69 IM Büntető-törvénykezési osztály 1. kútfő 291. tétel 1461/1849. Ig.

Jegyzőkönyv nincs az irat mellett. Csollák és társai halálra ítéeléséről szóló jegyzőkönyvet 1849. május 6-án újra felterjesztette Pilaszanovics József a szabadkai vésztörvényszék elnöke az IM-hez, jegyzőkönyvet azonban ezúttal sem csatoltak az irat mellé. A válasz az IM részéről 1849. május 21-én ugyanaz volt mint korábban.

421.

Bezdán, 1849. április 14.

A Márczius Tizenötödike tudósítása a Bezdán körüli harcokról

Bezdán, 1849. április 14.

Itt Nugent visszavonulásakor Sebesfoktól a Dunáig sáncokat hányatott, mint a jobb parton Batinánál is. A bezdáni sáncokat azonban részünkről egy század guerilla és 300 bezdáni nemzetőr folyó hó 6-án elfoglalák, mire Batina felől az ellenség 6 darab 12 és 18 fontos ágyúból erős tüzelést kezdte, s két óráig részünkről minden kár nélkül folytató. Esti 10 órakor Zomborból ismét 1 guerillaszázad 1 háromfontos ágyú s 1 tizenkétfontos vett ágyú érkezék Bezdánba, mire a mieink nyitván meg a tüzelést, néhány lövéssel Batinát lángba boríták. Elégett az uradalmi erős magtár is, s benne az ellenség élelem- és lőszerre. Ágyúink a derék Erős vezérlete alatt álltak. Így folyt az ágyúzás még folyó hó 10. és 11., és Bajáról érkezett még két ágyúval 12. és 13-án is. Részünkről eddig egy tüzér esett el, s egy ágyú megsértetett.

Az ellenség veszteségét nem tudhatjuk, de csak aszerint is, mit láttunk, a mieinknél tetemesen nagyobb. Ez eseményeknél fő kitüntetést érdemel Vorlauffer József bezdáni álladalmi számvevő, ki folyó hó 7. és 8.-án a sáncokat, melyeket az ellenség a Duna védésére Bezdán ellen épített, átdolgoztató és a Duna ellen irányzó. Csak ezen munka tett minket sikeres ellenállásra képessé.

Márczius Tizenötödike (Bp.), 1849. május 19. 26. sz. 104.

422.

Szabadka, 1849. április 16.

**Pilaszanovics József a szabadkai vésztörvényszék elnöke
Imrédy József vésztörvényszéki ülnököt hivatala
elfoglalására szólítja fel**

Tisztelt Ülnök Úr!

Helyzetünk olyan, hogy a civil ülnökeink hiányában üléseket nem tartunk, nehogy rendeltetésünknek eleget nem téve vádoltatnánk, arra szólítom fel tisztelt Ülnök Urat, hogy amint a leveletem megkapja, azonnal Szabadkára jöjjön, legalábbis egy hétre.

Szabadka, 1849. április 16-án

Pilaszanovics József vésztörvényszéki Elnök

Eredeti tanácstörvénykezési irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 84/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Pilaszanovics József Vésztörvényszéki Elnök Imrédy József Úrnak a Bács Szabadkai Vésztörvényszék Ülnökének. Hivatali rájegyzés: 1849 – 84. Imrédy József kapitány úrnak vésztörvényszéki ülnöki hivatala elfoglalása végetti elutazása jelen körülmények közt szükségesnek találtatván, annak megengedésével az előterjesztett levél levéltárba tételni rendeltetett. Baján, 1849. évi április 17. napján tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre főjegyző. P. H. Feltört vörös viaszpecsét. Tanácsülési 42. szám.

423.

Baja, 1849. április 20., 24., 26., 28. és 30.

**Pál Antal főszolgabíró gróf Batthyány Kázmér országos biztosnak
a rendeletére megtiltja a Sugovicában álló hajók gabonávali
megrakodását**

5. Baja Város Tanácsának!

Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s országos teljhatalmú biztos úrnak folyó hó 18-án Szabadkán 443. szám alatt kiadott rendelete következtében a bajai úgynevezett Sugovica Duna-ágban álló hajók gabonávali megterheltetése a jelen körülmények között további rendeletig betiltatott. Mi is szoros megtartás végett Önökkel közöltetik.

Baján, 1849. április 19-én

Pál Antal főszolgabíró

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 94/1849. és 94/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Pál Antal főszolgabírótól Baja Városa Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. április 19. 1849 – 94. Ahhoz való alkalmazandó s megtartás végett tudomásul vétetvén, a szokott módon meghirdettetett. Baján, 1849. április 20. napján tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre főjegyző. Alatta vörös viaszpecsét. Tanácsülési 49. szám.

424.

Baja, 1849. április 20., 24., 26., 28. és 30.

**Gróf Batthyány Kázmér a bajai állami magtár
ideiglenes felügyelőjévé Miklovics Jánost nevezi ki**

Felolvastatván Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úrnak folyó évi április 22-én 481. szám alatt kelt levele, melyben a bajai álladalmi magtár személyzetének, egyen kívül, az ellenséggeli eltávoztával ezen magtár ideiglenes felügyelőjévé Miklovics János magtári hivatalnokot nevezi ki, s e részbeni nyílt rendeletét az illetőnek kézbesíttetni rendeli.

Határozat

Ezen nyílt rendelet a Tanács előtt jelen álló Miklovics Jánosnak felolvastatván, nékie átadatott.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 101/1849. tan. törv. jkvi szám

425.

Baja, 1849. április 20., 24., 26., 28. és 30.

**Gróf Batthyány Kázmér a város által eladott 10 marha vételárát
az állami pénztár részére felküldeni kéri**

Felolvastatván Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úrnak folyó évi április 22-én 178. szám alatt kelt levele, melyben az általa eladatni rendelt 10 darab álladalmi marhára tett városi pengő 27 forint 20 kr-nyi költség levonása után fennmaradt 419 forint 58 kr az álladalmi pénztár számára biztos alkalommal felküldetni rendeltetik.

Határozat

Harlikovics Benjámin pénztárnok úrnak az álladalmi marhák tartásáért azok árából Gróf Batthyány Kázmér főispán s teljhatalmú országos biztos által levonatni rendelt pengő 27 forint 20 kr-nyi költség bevételebe rendeltetvén, a fennmaradt 419 ft 58 kr az álladalmi pénztár számára biztos alkalommal felküldetni fog.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 102/1849. tan. törv. jkvi szám

426.

Baja, 1849. április 20., 24., 26., 28. és 30.

**Kaul Gedeon Szent Ferenc-rendi tanító működéséről
bizonyítvány kiállítását kéri a városi tanácstól**

Kaul Gedeon Szent Ferenc-rendi tanító úr, 11 évi tanítói pályáján tanúsított magaviseletéről bizonyítványt adatni kér.

Határozat

Kaul Gedeon itteni középtanodai tanító úrnak ifiaink hazafiúi nevelése körül tett 11 éves fáradozalmi méltányoló elismeréssel fogadtatván, annak megemlézése mellett, hogy nevezett tanító úr első volt, ki a múlt nyáron a rabló rác csorda elleni őrvonal képezésére indult nemzetőreinkkel, mint önkéntes tábori lelkész a táborozás fáradozalmait megosztani több ízben sietett, a kért ajánlati bizonyítvány kiadatni rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 104/1849. tan. törv. jkvi szám

427.

Baja, 1849. április 20., 24., 26., 28. és 30.

Pilaszanovics József a szabadkai rögtönítélőszék elnöke hivatalosan kéri a városi tanácsot, hogy a hazaárulókat vagy hozzá, vagy Milassin József közvádolóhoz kísértesse

A szabadkai rögtönítélőszék elnöke Pilaszanovics József Úr folyó évi április 22-én kelt hivatalos levelében a Képviselőháznak, a vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos Gróf Batthyány Kázmér Úrnak, és az ország Kormányzó Elnökének a honárulók irányában kelt határozatai közlése mellett a városi tanácsot felhíván aziránt, hogy az ily honárulókat, az őket illető okadatokkal együtt vagy hozzá, vagy közvádoló Milassin József Úrhoz kísértesse.

Határozat

Ahhoz való alkalmazandás végett tudomásul vétetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 105/1849. tan. törv. jkvi szám

428.

Baja, 1849. április 20., 24., 26., 28. és 30.

Gergics Imre főjegyző és Pajha Pál képviselő zombori kiszállásuk költségeinek megtérítését kérik a városi tanácstól

Bemutatván Gergics Imre főjegyző és Pajha Pál Képviselő Urak azon költségek jegyzékét, melyeket folyó évi április 24-én az ellenséges hadak 11 gőzösököni levonulásának feljelentése, és segélykérés végetti Zomborba történt kiküldetésük alkalmával tettek.

Határozat

Harlikovics Benjámin pénztárnok úr a jegyzéki pengő 2 forint 30 krajcárt kifizetvén, tegye kiadásába.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 110/1849. tan. törv. jkvi szám

429.

Baja, 1849. április 20., 24., 26., 28. és 30.

Baja város pénzügyi szükségletei fedezésére 1000 pengőforint kölcsönt vesz fel Khölbl Antaltól

Jilk Sándor helyettes Főbíró és Sámuel István Szószóló Urak jelenték, hogy ők közgyűlési határozat következtében a város szükségletei fedezésére Khölbl Antaltól 1000 pengőforintot kölcsönöztek legyen.

Határozat

Harlikovics Benjámín pénztárnok úr a kölcsönzött ezer pengőforintot iktassa számadásainak bevételi sorába.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 115/1849. tan. törv. jkvi szám

430.

Szabadka, 1849. április 22.

Gróf Batthyány Kázmér főispán a bajai állami katonai magtár kezelésével és felügyeletével ideiglenesen Miklovich Jánost bízta meg

481. szám

Gróf Batthyány Kázmér főispán s országos teljhatalmú biztostól
Baja Város Tanácsának!

Szabadka, 1849. évi április hó 22-én

Baján

A bajai álladalmi katonai magtár személyzete, mint értesültem, egyen kívül, az ellenséggel eltávozván, ezen magtár kezelésével s felügyelésével ideiglenesen Miklovich János magtári hivatalnokot bízom meg.

Az e részben kiadott nyílt rendeletemet az illetőnek leendő kézbesítés végett ide mellékelem.

vezérfőispán s országos teljhatalmú biztos gróf Batthyány Kázmér

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 101/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 481. Gróf Batthyány Kázmér országos teljhatalmú biztostól Baja Város Tanácsának. Hivatalból. Baján Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. április 24. 1849 101 Ezen nyílt rendelet a Tanács előtt jelen álló Miklovics Jánosnak felolvastatván, nékie átadatott. Baján, 1849. április 24-én tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző P. H. Vörös viaszpecsét. Batthyány Kázmér Országos Biztos körirattal. Tanácsülési 52. szám

431.

Baja, 1849. április 24.

Gróf Batthyány Kázmér országos teljhatalmú biztos kéri a bajai városi tanácsot, küldje el az állami pénztárnak az eladott marhák árát, és egyúttal közli, hogy fegyveres erőt küldeni egyelőre nem tud

178.

Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s országos teljhatalmú biztostól
Baja Város Tanácsának!

Szabadkán, 1849. április 22-én

Baján

Folyó évi április 17-én kelt levelök kapcsában értesítem Önöket, hogy az általam eladatni rendelt 10 darab álladalmi marhából, pengő 27 ft 20 xr-nyi költség levonása után fennmaradt 419 ft 58 xr-t az álladalmi pénztár számára biztos alkalommal küldjék el.

A fegyveres erőnek Bajáról mostanra történt elrendelgetése bizonyos s elkerülhetetlen katonai terv kivitele végett törtévé, abban változást tennem lehetetlen, mindenesetre azonban figyelmemet oda fogom fordítani, hogy Baja városa védetlenül ne maradjon, addig is iparkodjanak tanúsított erélyességüknél fogva a belbékét és a csendet fenntartva mindent elkövetni, ami sok tekintetben érdekes Baja városa biztosítására kívántatik.

Vezérfőispán s Országos Teljhatalmú Biztos Gróf Batthyány Kázmér

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 102/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 178. Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s országos teljhatalmú biztostól Baja városa Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. április 24. 1849 102.

Harlikovics Benjámín pénztárnok úrnak az álladalmi marhák tartásáért, azok árából Gróf Batthyány Kázmér vezérfőispán s teljhatalmú országos biztos úr által levonatni rendelt pengő 27 forint 20 xr-nyi költség bevételebe rendeltetvén, a fennmaradt 419 ft 58 xr az álladalmi pénztár számára biztos alkalommal felküldetni fog. Baján, 1849. április 24-én tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre főjegyző. P. H. Vörös viaszpecsét. Batthyány Kázmér Országos Biztos körirattal. Tanácsülési 53. szám.

432.

Bács, 1849. április 28.

A Közlöny beszámol a dél-magyarországi hadi eseményekről

Bácsból, 1849. április 28-án. A rác had gonoszul érzi magát. A szabadkai csata óta keservesen mennek a dolgai. ...

Perczel hadjárata szélvész, mely a vajdaság gyönyörű álmaiban ringó rácságot, mint pozdorját sodorja a vész örvényébe. 23-án bevette Kikindát. ... 25-én a híresnek tartott Törökbecsét megszállotta. És így a Bánátnak nagy része is visszafoglalva, s biztosítva van. ...

24-én Pécssett megérkezett felülről a Befehl, hogy a katonaság takarodjék Eszék felé. Volt azonban a katonaság között több egyén, kik Eszék helyett Bajára, s innét hozzánk jöttek; ti. Vargay Mihály, bajai születésű, az 52. számú Ferenc Károly ezrednél Olaszthonban, mint hadnagy szolgálván, a múlt hónapban néhány tiszttel Pécsre küldetett a szükséges újoncokat a 3. zászlóalj számára a nagy Windisch-Grätz alattvalói közül összeszedni, volt is már huszonegy embere az egész zászlóaljban, többnyire a seregredekben szolgált, de elfogott magyar egyének, de a zászlóalj sehogy sem akart alakulni; Kablás József tizedessel csakhamar megszökött 8, s ezekkel együtt 25-én Vargay Mihály hadnagy is, sok viszontagságok után a Dunán átkelven, szerencsésen megérkezett, égvén a kívánságtól, imádott hazája védelmében, s a galád zsarnok zsoldosai ellen fegyvert foghatni. ...

Az alsó vidékekről folyvást hajtatik a marha és a birka Szabadkára.

A „Ferenc-csatorna” nincs többé, hanem ehelyett van „Bácsi-csatorna”, gróf Batthyány eltörlé az undort támasztó nevet.

Haczell Márton újonnan leküldött Bács megyei kormánybiztos, ismert jeles tehetségeinél fogva erélyesen, s eszélyesen folytatja a gróf Batthyány Kázmér kezdette nehéz munkát. Az elhagyott, s a hazaárulóktól lefoglalt javak kezelésére egy választmány neveztetett ki, melyről máskor bővebben.

A megyében és a szabad királyi városokban megparancsoltatott, hogy minden jelek, melyek az osztrák házra emlékeztetnek, semmisíttessenek meg.

...

Közlöny Debrecen, 1849. május 4. 96. sz. 355. – Belföld

433.

Szabadka, 1849. április 30.

**Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos jelentése Kossuthnak
a bácskai katonai helyzetről**

13 681/1849.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól

Országkormányzó Kossuth Lajos Úrhoz!

Szabadkán, 1849. évi április 30-án

Debrecenbe

A Gróf Batthyány Kázmér által Fiuméba a dolgok ottani állásának kitudása végett küldött futárnak jelentését ide ./ alatt rekesztem.

Nem kétlem értesítve van Kormányzó úr, hogy az ellenség Pestről 11 gőzösökön s utánok vontatott mintegy 20 közönséges hajókon Földvár s Baja mellett le Eszékre nem nagy számú katonaságot ugyan, de temérdek hadiszerket s poggyászt szállított le a Dunán, s a Dráván fel Eszék alá.

Ezen hajók közül két gőzös, s négy vontatott hajó ismét katonákkal megrakva Apatin s Baja mellett a Dunán felfelé eveztek, de az eddigi tudósítások nyomán sehol ki nem kötöttek.

Az eddig történetekből az tűnik fel, miképpen az ellenség visszavonuló seregeinek szállítására használandja ezen gőzösöket nemcsak, de ha élelmi-szerekbe s pénz dolgába megszorulna, a Duna bal partján leendő kiszállását könnyen eszközölhetvén, egyes városokat s községeket rabolni s pusztítani fog, továbbá Szeles Lajos Pest megyei kormánybiztos jelentéséből látni, hogy Jellačić 10–12 000 emberrel Földvárnak húzódott folyó hó 18-án, így meglehet, hogy az imént említett két gőzös s négy vontatóhajó ennek rendelkezése alá siettek.

Ugyanezen jelentésben áll, hogy egy hozzánk általszökött császári vadász az ellenséges seregnek Eszék s Pétervárad alá leendő összpontosításáról beszélt.

Mindezek iránt Perczel tábornok urat futár által tudósítottam.

A Baja s apatini Duna vonalon intézkedtem, hogy minden rendelkezés alá jöhető fegyveres erő talpon legyen, s ha szükséges, a magyar népesség is felköltessen az ellenséges kiszállás megakadályoztatására, de hogy az biztosan megtörténhessen, mulhatatlanul szükséges Bajánál és Apatinnál ágyútelepeknek a felállítása, mely által a gőzösök szabad járása azonnal akadályoztatva lenne.

Reménylem Perczel tábornok úr fog aziránt intézkedni, csak későre ne halasztaná.

A péterváradi várparancsnokságot szintén figyelmeztettem, hogy a nem reménylett eset által meglepetve ne legyenek.

Gróf Batthyány Kázmér távoztával a véd- és nemzetőrsereg főparancsnoksága a Bács megyei kormánybiztosra nézve megszüntetvén, minthogy az ezeknél naponként felmerülő tiszti állomások betöltése elbocsátási, úgy elhelyezési kérdések szaporodnak, s ezek iránt senki sem rendelkezik, szükséges lenne az al-dunai tábor parancsnokát oda utasítani, hogy minden ily egyes mozgó, s védcsapatoknak dandárparancsnokot rendelvén, hadügyi kormányzat alá ezeket is rögtön felvegye.

Az újoncok második kiállítása iránt a kormányi rendeletnek minél előbbi leküldése itt Bácskában annyival inkább szükségeltetik, minthogy már itt gróf Batthyány Kázmér által 18 évestől 30 évekig mindenki védseregbe leendő besoroztatás végett íratik össze, s ha ennek felállítása előbb történne meg, semmint az újoncok besoroztatnának, ezeknek a kiállítása majdan temérdek nehézséggel járna.

A rablóktól az álladalomra kerülendő javaknak az összeírása iránt az előlépések megtétetvék.

A Csajkások kerületére nézve kormányzó úr rendelete folytán a római sáncokba nagyobb erővel összegyűlt ellenség lehető kitörései miatt most még intézkedni nem lehet.

A megye s városok politikai állása a rendes kerékvágásba kezd visszatérni. A megyei tisztviselők kara egészben, Zombor városa tisztviselőinek egy részben gróf Batthyány, egy részben általam lón helyettesítve. Újvidékre nézve az alkalmas egyének hiánya miatt a helyettesítés most még elhalasztott.

Bácsban a rablások megfékezésére, melyek most már a magyar ajkúak által üzetnek leginkább, erélyes tisztviselők mellett állandóul rendes katonai erőre is elkerülhetetlen szükség lesz.

Az apatini, zombori és újvidéki posztógyárak megvizsgálására, s a legalkalmasabban lehető használati módok kipuhatólására egy alkalmas egyén kiküldetvén, mihelyest visszaérkezend, tudósításom felterjesztendem.

Haczell Márton kormánybiztos

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 12 BM Közösen kezelt általános ir. 954/B/1849. – Az irat felzetén olvasható még: *Hivatali rájegyzés: 6509/K 13 681/1849.* 1849. május 2. Haczell Márton kormánybiztos fölterjeszti egy Fiuméba küldött futárnak az útjában tapasztaltak felőli jelentését. – Az ellenségnek a Dunán leszállított 11 gőzhajóiról. – Jellasich haderejéről s azon irományról, melyet hadi mozdulataiban hihetőleg veend. – Erről Perczel tábornok és a péterváradai várpáncsnokság is értesítve. – Javaslat a véd és nemzetörségre nézve. – Miként kellene intézni Bácsban az újoncozást. – Bács megye és nagyobb részt a városokban a rend kezd helyreállani, de a tömérdek rablást katonai erővel lehet csak fékezni. – Az apatini, zombori és újvidéki posztógyárak megvizsgálására egy megbízottját küldötte. 2403/B/1849. látta. B osztálynak vissza. A Hadügyminisztériumhoz. Debrecen 8/5 1849. Elintézve. 954/B

A fenti jelentést a HM tábornokari osztálya 1849. május 29-én tette át a BM-nek. A fiumei futár jelentése nincs az irat mellett.

434.

Szabadka, 1849. április 30.

**Kerekes Sándor a Pesti Hírlap szabadkai tudósítója jelenti
a Bács megyei eseményekről**

Bács megyéből, 1849. április 30-án

... Eszékről két gőzös öt vontatóval a Dráván kijövén, hogy Jellacsics elé menjen a babkárosok poggyászait sietve leszállítani, mint gyanítjuk, Kupuszina táján zátonyra ment tegnap, s négy óra hosszant evickélt, míg megszabadulhatott. Éjjel vonult felfelé Baja alatt, a bajaiak már gondolák, hogy vendéget kapnak, de a gőzhajóknak most más dolgok van, mivel ti. Szent György nap tája van, a hurcolkodás ideje, tehát ama drágalátos vendégeket, kik új esztendőkor Budapestre magukat bekvártélyozták, most költözködésben szállítják máshová. Kár a Dunán hosszában szállítani, más irányban kellene szállíttatniok, ti. a víz színéről lefelé. ...

Küldi Kerekes Szabadkáról

Pesti Hírlap (Bp.), 1849. május 4. 280. sz. 33. – Belföldi hírek

435.

Szabadka, 1849. április 30.

Haczell Márton királyi biztos utasításai a bajai városi tanácsnak

46. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Baja Város Tanácsának!

Baja városa alatt tegnap felfelé ment két gőzös iránti jelentésük kapcsán értesítem Önöket, hogy a lehető ellenséges megtámadások visszatorlására szükséges intézkedéseket Örnagy Karassay úr fogja megbízásához képest megtenni, mindenestre azonban iparkodjék a város is minden kitelhető módon fegyveres erejét összeszedve az ellenséges mozgalmakat figyelemmel kísérni, s az áttörést megakadályoztatni.

Haczell Márton Királyi Biztos

Eredeti tanácsi irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1002 p) Baja Város Tanácsának iratai; Főbirói iratok sz. n./1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Kaptam Baján, 1849. április 30-án. Középpütt vörös viaszpecsét látható. Címzés: 46. szám Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztostól Baja Város Tanácsának. Hivatalból. Baján.

436.

Bács, 1849. április 30.

A Közlöny tudósítást közöl a horvátok hadmozdulatairól

Bácsból, 1849. április 30-án. ...

Folyó hó 25-én Eszék felé felülről jött 11 gőzös a 26 vontatóval bámulatra ragadtatott mindnyájunkat, mindenfelől jöttek a levelek, hogy sok gőzös ment lefelé a Dunán, sokfélélt gyanítottunk e nagyszerű hajókázatról, ki találta el mégis leginkább annak az okát, a dunavecsei bíró, mert ez 24-én Batthyány grófhhoz írt levelében tudatván az esetet, egyszersmind kimondá véleményét anélkül, hogy a budapesti események tudára lettek volna adva. Uram, ezek alighanem szöknek, jegyzé meg. S igaz is volt, mint a később kapott tudósítások igazolták.

E vert hadat cipelő gőzösök közül kettő, és 5 vontatott hajó tegnap délután a Drávából kijöven, a Dunán felfelé ment a még hátralevő kudarcosokat leszállítandó, de Kupuszina táján zátonyra ment, és 4 óráig tartott evickélése után birt csak megszabadulni, s a múlt éjjel Bajánál felfelé vonult. Miért nincs már egy jófajta ágyúnk a Duna-parti füzesekben, hogy egy kis tapasztalatot lehetne szerezni, vajon mennyi látszanék ki a gőzös kéményéből a víz színén, ha a hajó a Duna fenekén állapodnék meg. ...

Közlöny Debrecen, 1849. május 8. 99. sz. 368. – Belföld

Baja, 1849. május 3.

Barakovics Péter nehéz anyagi helyzetére hivatkozva évi árendális tartozása egy részének elengedését kéri a közgyűléstől

Tisztelt Városi Tanács és Képviselési Közgyűlés!

Kedves Hazánk szabadságának kivívása miatt mily terhes fellegek vonultak annak egére, lehetetlen nem tudni, nem látni s nem érezni mindannak, ki a virulni indult, s ha Isten is úgy akarja, már-már gyümölcsöket termendő csemetét érzékeny részvétellel szemléli, következőképp a tisztelt Városi Tanács és Képviselési Közgyűlésnek is lehetetlen azt nem tudni, nem látni, nem érezni. Azt azonban, hogy mily keserves alakban kénytelenítették édes Honunk egyes lakosai, s ezekkel én is a közös vész szomorú következményeit különösen is érezni, a tisztelt Városi Tanács és Képviselési Közgyűlés figyelve a közügyekre lévén irányozva, csak egyesek feljajdulásaiból értheti.

Tisztelt Városi Tanács és Képviselési Közgyűlés! Bölcsen méltóztatik tudni, hogy a Város mértékeinek hasznos vagy káros haszonbérlete Városunk, s vidéke kereskedésével a legszorosabban úgy összefügg, hogyha pangással küzd a kereskedelmi ügy, pangás a sorsa a városi mértékeknek is. Minthogy pedig tagadhatatlan tény, s rémképként áll mindenki előtt szomorú állapota városunk és vidékének kereskedési ügye, a város mértékeit pedig e folyó év kezdete óta én bírom haszonbérbe, s így a kereskedéssel oly szorosan összefüggő városi mértékek haszonbérlete káros következményeivel engem sújt, a legmélyebb alázattal s teljes bizodalommal esedezni kénytelenített a tisztelt Városi Tanács és Képviselési Közgyűlés előtt, miszerint kegyes tekintetbe véve haszonbérleői károsodásomat, melyet a jelen, bonyolódott időkbén szenvednem kell, s tekintve, hogy eddig kikötött tartozásomat mindenkor pontosan lefizettem, ezúttal az árendális évi járandóságból a tisztelt Városi Tanács és Képviselési Közgyűlés bölcs belátása, s igazságos ítélete szerint meghatározandó mennyiséget elengedni méltóztatnék. Mely alázatos esedezésem ismétlése után kegyes pártfogásába ajánlkozva maradok

Baján, 1849. május 3-án

A tisztelt Városi Tanács és Képviselési Közgyűlésnek

legalázatosabb esedező szolgálja
Barakovics Péter

Eredeti irat, tisztázat. BKMŐL XV. 33 Bajai múzeumi gyűjtemény (Borsay-gyűjteménye) 48/1849. közgy. irat, 7077. ksz. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. május 15. 1849. Közgyűlés 48. Baja Városa igen tisztelt Tanácsa és Képviselési Közgyűléséhez intézett alázatos folyamodványa a bent írottak. Méltányolván folyamodó kérelmét és e jelen rendkívüli időkbén csaknem minden vállolatra nézve károsító hatását, egynegyed haszonbér, vagyis pengő 38 ft 30 xr ezennel leengeszteltetvén, alkalmazandásul e végzemény pénztárnok úrnak kiadatni rendeltetett. A felzet alján: 154 ft az egész, egynegyed 38 ft 30 xr, ennyi is leengeszteltetett.

438.

Baja, 1849. május 3.

**A városi tanácsnokok jelentést tesznek a városi tanácsnak
az állam részére lefoglalt javak összeírásáról**

Beadván Gyurinovics Mátyás, Petrovác Izstván, Petrovics Izstván, s Volarics Antal, Vojnics Imre s Kanyó Alajos Tanácsnok Urak az elhagyott, s felsőbb parancs következtében az álladalom részére lefoglalt javaknak az összeírásáról szóló hivatalos tudósításaikat.

Határozat

A minisztériumhozi felterjesztés végett Pál Antal főszolgabíró úrhoz áttétetni rendeltettek.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvényészékének iratai 121/1849. tan. törv. jkvi szám

439.

Baja, 1849. május 3.

**Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos tudatja a városi tanáccsal
az ellenséges mozgalmakkal szemben tett intézkedéseit, és felhívja
a város polgárait az ellenség betörésének megakadályozására**

57.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Baja Város Tanácsának!

Szabadkán, 1849. május 1-jén

Baján

Az ellenségnek túl a dunáni mozgalmait, melyekről a tanács tegnap kelt levelében értesít, Perczel tábornok úrral már tudattam, s a teendő intézkedések iránt felkértem.

Baja város polgárait pedig felhívom, hogy részökről mindent, ami az ellenségnek netaláni betörése akadályozására szükséges, tegyenek meg, s a hihetőleg érkezendő katonai erőnek segédkezeket nyújtsanak.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos Haczell Márton

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvényészékének iratai 122/1849. és 122/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 57. Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól. Baja Város Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. május 2-án. 1849 – 122. Ahhoz való alkalmazkodás végett tudomásul vétetvén, e Városi Tanács, mint eddig, úgy ezentúl is minden kitelhető erejével oda fog munkálkodni, hogy az ellenség betörése lehetőleg akadályoztassék. Baján, 1849. évi május 3. napján tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. P. H. Vörös viaszpecsét, teljesen ép. Tanácsülési 59. szám.

440.

Baja, 1849. május 3.

**A városi tanács haszonbérbe adja Peczeli Jánosnak
az ellenséghez átszökött Krajnovics Pál házát**

Szerződés

Mely egyrészt Baja Város Tanácsa, mint házbérbe kiadó, másrészt pedig Peczeli János, mint haszonbérbe kivevő között, e következő kötetés tételét, úgymint:

1. Baja Város Tanácsa általadja Krajnovics Pál megszökött rácnak az álladalom részére lefoglalt házát, fizetendő váltó 65 forintokért, 1849. évi Szent György napjától, 1850. évi Szent György napig, Peczeli Jánosnak.

2. Köteles lészen Peczeli János e ház haszonbérének fizetését évnegyedenként, és pedig minden negyedévre váltó 16 forint 15 xr-okat fizetni, nemkülönb a házat tisztán tartani, és az abban található mindenneműekre, amint általveszi, úgyszintén általadni.

3. A fizetés nem teljesítése esetében a házból elmozdítandó lészen.

Melynek nagyobb hitelül e szerződés két egyenlő párban kiadatik, és nevünk aláírásával megerősített.

Kelt Baján, 1849. április 22-én.

P. H. Jilk Sándor Baja városa helyettes főbírája és Tanácsa
Peczeli János

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysszékekének iratai 126/1849. és 126/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Beadott 1849. április 22. 1849 – 126. Levéltárba teendő. Baján, 1849. évi május 3-án tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 62. szám. Az iratot belül: „Baja város pecsétje 1696 megújított 1840” feliratú vörös viaszpecséttel hitelesítették.

441.

Bács, 1849. május 3.

**A Közlöny tudósítása a császáriak 1849. május 1-jei
bajai partraszállási kísérletéről**

Bácsból, 1849. május 3-án. Két gőzös, mely e napokban felfelé ment, május 1-jén delelőtti fél tíz órakor Baja alá megérkezett, a rajtok lévő császári vitézek minő bámulatra méltó hőstettet követtek el!? Mindjárt megmondjuk.

1840. évi május 1-jének emléke borzasztó emléké a bajaiaknál; e napon égett néhány évvel ezelőtt porrá Baja. A nép május 1. napján istentiszteletre meg szokott jelenni, így volt ez most is. A templomba némelyeknek hírül hozzák, hogy jönnek a gőzösök, mire sokan kijöttek, s akkor már álltak a hajók a kikötőnél. Ágyúörgés hallatszott, a bajaiak fegyver után nyúltak, 3 ágyúlovást tettek a hitvány kalandorok, s avval továbbmentek.

Az első ágyúlövést egy csónakban ülő szegény molnárra tevék, a csónak megrongáltatott, s a molnár aligha a szeme világát el nem veszti. A második lövés egy a Vajas folyó partján álló fabódéra történt, mely a hős sereg végtelen meglepedésére eltalálva lőn, a harmadik végre egy lisztes zsákokkal megrakott csónakra, melyen a lisztet szétszórták, s evvel a diadalmas flotta továbbhaladt. Történetírók, egy lapot szánjatok e rettenthetetlen hősök mai merényletének.

E garázdaságokat Perczellel tudatták. ...

Közlöny Debrecen, 1849. május 9. 100. sz. 371–372. – Belföld

442.

Bács, 1849. május 6.

A Közlöny beszámolója a horvátok Szeremle és Bajá ellen intézett támadásáról

Bácsból, 1849. május 6. Éppen most érkeznek számos nemzetőrök Bajáról, s előadják, a Jellachich bandája hogy támadta meg Szeremlét és Baját, mint akarta e jeles magyar, hős szellemű várost felégetni, s kirabolni, hanem mily pompásan fözetett le a szemtelen csapat.

Sajnálkozva nézték ugyanis az elmúlt napokban a bajaiak, mily kényelmesen sétálgatnak el előttök a rongy népet cipelő gőzösök, s valahányszor gőzöst vevének észre, tartva attól, nehogy az éhes csoport falánkságának a szorgalmas nép vagyona martalékul essék, a városban mindig riadó vereték, s a Sugovica partján kiállított mozsarak hirdetéik, hogy talpra magyar. Ez nem tetszett a költözködő madaraknak, s feltevék magukban, hogy ezért majd meglakoltatják a bajaiakat.

Ma reggeli 3 óra táján tehát egy gőzösre, s evvel vontatott négy hajóra kerekedve a Fa Peti-féle argonauták, mintegy 600-an, köztök egy század vasas, egy század dzsidás lovasság, Szeremle alá jöttek, s embereik, persze a rác kémeik által értesítettvén, miképp a rév táján egy kocsmában néhány gránátos szokott előőrségen lenni, ezeket elfogandók a hajóból kimászván, a házat körülvették, de miután egy lélek sem volt benne, mintegy 200-ra való csapatot kiszállítának a szárazra, hogy Szeremle felé száguldozva, a vidéket fellármázzák, hogy így a bajai erő e tájra kicsalván, ezalatt Baját meglephessék, és kirabolhassák. Úgy mondják, e kirándulást bizonyos, a rácok uralma idejében Baján térparancsnokoskodott, de már azelőtt is ott lakott Kosztics nevű túl a Dunára szökött nyugalmazott százados vezérlé.

Úgy is lőn, a fraterék, vadászokkal vegyest vonultak a falu felé, de itt fegyveres előőrökre akadtak; ezek ti. tegnap este Foktőről 6 fontos ágyúk kíséretében Szeremlére vonult Bertalan csapatjabeli vitézek voltak. Azonnal lárma lőn, puska lövések válták fel egymást, mire a 6–700-ra menő sereg talpra kel, a nép iszonyú zajt üt; s ekkor vették észre a szemtelen rablók minő kelepcébe jutottak, hirtelen a hajó felé futásnak eredtek, a mieink utánok, egy vadász eldobta a fegyverét, ruháját, s a mi embereinkhez, „éljen Kossuth!”

kiáltással visszatért, a bécsi fiú Szabadkára hozatott, ez beszéli, hogy a hajón levő sereg az embereink által ütött zajtól annyira megrémült, hogy azt sem tudta, merre forduljon. Mindamellet gondolván, hogy Baja üres, a Dunán felfelé ide tartottak, de bezzeg a kiszálló hely felé közelítvén, a magtár mellett felállítva volt 18 fontossal üdvözöltettek, ekkor még keserveesebb jajgatás hallatszott a hajókon, egymást érte az ágyú bömbölése, a hajó felfelé tartott, s az egyik lövés a kerekét, a másik a kémények egyikét úgy találta el, hogy a hajó megfordult, s alig bírt lassacskán felvándorolni az új ásás felé, hol az elbújt embereink egyike, bizonyos Juhász nevű a kormányost lőtte le, némelyek állítása szerint. Több egy ágyúknál nem is dolgozott, pedig volt több is e helyütt. Minő sértése lón a hajónak nem tudhatjuk.

Ezt mind nem gondolák a gazfickók, hogy ily fogadtatásban részesülendnek, nem volt ám idejük még a kémeknek sem hírül vinni, mi van Baján, mert mindezen pompás szerek csak tegnap érkeztek Bajára, egy része éppen esti 9 órakor, tehát a tisztelgés igen-igen meglepő volt a monsieuroknak. Majd nem kalandoznak ökelmök többé oly kevélyen a szőke Dunánkon. Néhány ezer ember készen állt a csatára, a bajaiak végtelenül lelkesedettek, s elszántak.

Ma Szekszárd felé Baján rettenetes ágyúzás hallatszott, Asbóth, és hihetőleg Aulich üzik a zsarnok csordáit.*

Az elfogott vadász állításaként a híd, mely Mohácson készítettik, alighanem a Drávára van szánva. Vajon lesz-e ideje a gonosz csordának rajta átszaladhatni.

* Itt tévedésnek kell lenni, mert Aulich május 6-án Promontor és Tétény közt táborzott. Szerkesztő

Közlöny Debrecen, 1849. május 12. 103. sz. 382–383. – Belföld

443.

Szeremlei tábor, 1849. május 7.

**Sáfári József Pest megyei alkormánybiztos beszámolója
a Márczius Tizenötödike hasábjain a Szeremle és Baja elleni
május 6-i ellenséges támadásról**

Szeremlei táborból, 1849. május 7. Szeremle és Baja közönsége a május 6-i nemzeti függetlenségi ünnepélyt ágyúk durrogása és puskák ropogása által kétszeresen tette emlékezetessé... A Duna túlsó részén általellenben fekvő Bátán a megfutamodott ellenséges német és horvát seregek nagy számban gyűlvén össze, e két községet több napok óta rémülésben tartják, azon hír terjesztgetésével, hogy általrohanván, Szeremlét s Baját megrabolni, s 60 ezer forintig megsarcolni szándokolnak; s a szándok megkísértetett, május 6-án 2 órakor éjjel jött a szeremlei előőr jelenteni a bírónak, hogy egy gőzös megrakodva fegyveres erővel jó egyenesen a szeremlei partra, erre a lelkes bíró, Körösi István, félreveretvén a harangokat, a dobot megperdítettvén, az

egész népet fegyverrel s kaszákkal kiállítja, mintegy száz asszony is vasvilákkal kiállt a sorba, így a lelkes bíró vezérlete alatt az ellenséget be nem várva mentek elébe, azt megtámadandók; az ellenfél közel 400 ember, többnyire vadász, a gőzösről kiszállt ugyan, de nem merte a sötétségben nagy tüzzel s folytonos lövésekkel jövő népet bevárni, hirtelen gőzöstre rakodott, egy vadászt sikerült mégis a népnek fegyverestül elfogni, kit Perczel tábornokhoz el is küldöttek, s a gőzös nagy sietséggel ment Baja felé, de a lelkes bajaiak részéről Karassay őrnagy, s Kerekes térparancsnok lelkesítésére, eleve értesítettvén a szeremlei bíró által, mintegy 1500 ember készen várta 3 ágyújokkal a jövő gőzöst, s a szabadkaiak által Bajmoknál a rácoktól elfoglalt Csiopó nevű 18 fontos ágyúval sikerült a gőzöst 4 lövéssel úgy eltalálni, hogy 3 lövés az oldalát, a kerekét és a gépezetét megroncsolta, a negyedik a terményt érte. Erre a megroncsolt gőzös nagy rémüléssel a túlsó félre sietve kikötött, a német és horvát katonák a gőzöst, még a kapitánynak isten hozzádot sem érvén rá mondani, odahagyva megszöktek. A gőzösert azonnal elmentek Bajáról, 50 honvéd, és azt szerencsésen az innenső partra átszállították, a kapitány már fel is ment Pestre a gépezet kijavításához szükséges szerekért, s így a lelkes nép a Herkules gőzöst szerencsésen a nemzetnek visszaszerelte. Megjegyzendő, hogy ezen lelkes s hősiesség ellentállásnak a sikeréhez sokat tett az, hogy bátor solti csapatunk derék őrnagya Bernát Lajos is éppen ezen esetre gyorsan segítségül Baján termett, s a nép lelkesedését a segély megérkezése által legfőbb fokra emelte, s következménye az lön, hogy a túlsó félén állomásozott ellenség ezen elszánt, s ellenállásra kész erőt látván, amint az másnap hiteles úton tudomásunkra jött, Bátáról s egész vidékéről elvonult Eszék felé, úgy, hogy ismét szép terület a magyar hazából az ellenség zsarolásaitól mentes. Adja isten, hogy sok hasonló példa által a kedves hont mihamarabb kitisztítsuk a rabló ellenségtől.

Pest megyei alkormánybiztos Sáfári József

Márczius Tizenötödike (Bp.), 1849. május 10. 18. sz. 71.

444.

Uzdini tábor, 1849. május 8.

Perczel Mór tábornok hadijelentése Kossuthnak az Uzdin melletti csatáról és a Bács megyei katonai erőkről és eseményekről

Uzdini tábor, 1849. május 8-án

6919/K

A kormányzó Elnöknek!

Debrecen

...

Május 6-án rendeletemre bácsi erőm is demonstrált éspedig szerencsésen. A római sáncokon két helyütt kemény csata után áttört, az ellenséget egyfelül hiteti, hogy kikergeti, másfelül Csurogot elfoglalá. Amott Mihálovics és Bossányi Őrnagyok, itt Czintula Őrnagy és dandárnokok parancsolának.

Perczel Miklós úr várparancsnok jelentése szerint a várművek fegyverzése immár bevégezve, miután most kétszer annyi álgúy van kiállítva, hogy sem az átvételkor. Ezentúl Futakon sikeresen működik egy figyelmező csapat négy 12 fontos álgúyval. Továbbá már két üteg álgúy készen, és Bem tábornok számára nevezetes mennyiségű lőszer szállítatik.

Szóval annyira jól vannak itt dolgaink, hogy lehetetlen többet kívánni.

Azon jelentésre, hogy Jellasich erejével Mohács felé vonult, és ott átkelésre készülteket tesz: Baján és Zomborban némi intézkedések történtek. Jelesen Bezdán elébe egy pár álgúy gyalogsággal rendeltetik, Bajára pedig 5 álgúy és vagy 1500 gyalog. Többet most nem tehetek. Ezen bácsi hadosztályomnak a Csajkás kerület ellen is az Óbecsén átvért hidam biztosítására kell maneuveirezni.

Írtam a Pest előtt állomásozó hadtestnek és felelőssé tevém a Nemzet előtt, hogy ők a diadalmasak a fősereg megverése után, annak egy nevezetes osztályát szem előtt vesztve, midőn ez hadaink mit sem tesznek megfelelőt.

Én csekély erőmmel Bács-Bánát visszafoglalása, a határőrvidék meghódítása és a Temesvárt ostromló Bem tábornok biztosításán túl, s mi szintén csodának mondható, már magam mit sem tehetek.

Jellasich körömmön, feladatomon és lehetőségemen túl áll.

Kérem az Elnök Urat e részben rendelkezni.

Frommer Kapitány a csata alatt a kis körösztel jutalmaztatik, és Őrnaggyá neveztetik ki.

Ajánlatnak kis renddeli kitüntetésre Kohlman Ezredes, Somlyai Miksa és Mayer József Kapitányok a 62. soredereből.

6–8 nap múlva remélem a Tiszán átkelhetek.

Peczel Mór tábornok

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 6919/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 6919/K/1849. május 12. Perczel Mór tábornok jelentése az Uzdiin melletti csatáról.

Perczel Mór tábornok jelentésének csak a Bács megyére vonatkozó részét közöltük.

445.

Baja, 1849. május 8.

**A Pesti Hírlap hasábjain Tóth Kálmán tudósít
az óbecsei táborban történekről**

Baja, 1849. május 8-án.

Polgárszerkesztő!

A 4. hadtest első hadosztály 3. dandárságnak jelenleg Óbecsén állomásozó táborából jövök, honfiúi kötelességemnek ismerem, hogy az olvasóközönséget egy kis diadalról tudósítsam.

Folyó hó 6-án Czintula dandárnok úr vezérlete alatt a hitszegő, gaz Csurogot megtámadtuk, az ellenfél 6 és 3 fontos ágyúink megdördülése után

visszavonult, és a Csurogról jobbra eső fák között magának jó állást vevén, megkezdé 7 órakor reggel az ágyúzást, kölcsönös másfél órai ágyúzás után, megkezdtek csatárjaink a puskatüzélést, mi is fél óráig szakadatlanul folyt, ekkor érkezett Csurog alá gőzösünk, mely miután néhány 12 fontossal tudatá velők megérkezését, a rácok gyáván megfutamlottak, kezeinkben hagyván számos marháikat és lovaikat.

A Bács megyei mozgó lovasság, különösen az ágyúfedezeten volt első század dicsően viselé magát, s egyszer rohamot tevén, néhányat le is vágott.

Rendes honvéd az ütközetben egy sem volt, s mégis a mozgó sereg katonásan kiállotta a tüzet.

Az elfoglalt falu porrá égett, kár, hogy a két órai rablásra csak akkor nyerénk engedelmet, midőn a falu már lángban állt. Temérdek gabona benn égett, melyet kihordani igen-igen üdvös lett volna, vagy ha már annyi rendkívényes kocsit nem is tudnak az illetők teremteni, legalább engedték volna, hogy a károsult Bács megyei nép tulajdon maga számára kihordhatta volna. De hiába, a magyar táblabíróságnak a romjai még láthatók! Becsén ezelőtt két héttel, egy hétig táboroztunk, Földvárt 4 napig elfoglalva tartottuk, mégis nem volt ki úgy rendelkezett volna, hogy a Földváron létezett százezer mérőre menő gabona kihordatott volna. Földvállról Szenttamásra rándulván ki a dandárság, a rácok kihasználván tétlenségünket, fél nap alatt a gabonának nagy részét elhordatták, s mire mi visszamentünk, mind a rácoknak, mind a temérdek gabonának hült helyét találtuk. Jobb lenne, ha megengednők a károsultaknak a gabonát elhordani, mintsem Becsén és Csurogon felperkelni, vagy mint Földváron más által elvitetni.

A rácok közül a csatában 7, 8 esett el, de a faluban meggyilkoltak, benn égettek és elfogottakkal együtt mintegy 50-en veszték el. Tőlünk a lovasságból 1 halott van, s 1 sebesült. Lehetetlen volt könnyekre nem fakadnom, midőn láttam a különben pásztoreMBER lovas, ki egy 3 fontostól eltalálva, halálához közelgett, mily nyugodtan halt meg, s mily szívből mondá ki vég-szavait „éljen Kossuth, a mi védoszlopunk! Az ilyen csak a magyar lehet!” Neve Váci András volt, jankováci fiú.

Az egész sereg lelkesedését leírni nem lehet, ugrál, éljenez, rivalg örömeben, midőn az álgú legelőszőr megdördül, 10 órakor végződött el a csata, és ekkor iszonyú álgúzást hallottunk, s emelkedő füstöt láttunk Pétervárad felül, bizonyosan Perczel érezteti velük hatalma súlyát.

Tegnap beszéltem Dom Miguelekkal, akik Titelnek bevételénél jelen voltak, és a Titel elfoglalását diadalmenetnek lenni mondták! Adja a magyarok istene, hogy való legyen.

Holnapután ismét visszamegyek a táborba, teljesítendő azt, minek teljesítésére a kor szava hí fel. Ha csak lehet, tudósítandom állásunkról s táborunkról a szerkesztő urat.

Toth Kálmán

Szabadka, 1849. május 10.; Debrecen, 1849. május 12. és 13.

**Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos jelentése Kossuthnak
a Herkules gőzös kézre kerítéséről, Szabó János őrmestert
és Killinger Zsigmond főtüzért tisztnek ajánlja**

a) 148.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Országos Kormányzóelnök Kossuth Lajos Úrnak!

Szabadkán, 1849. május 10-én

Debrecenben

A függetlenségi nyilatkozat tárgyában Bács Megye bizottmányának, úgy a szabadalmazott Városok addressai Kormányzó Úrhoz reménlem eddig megérkeztek.

Örvendetes tudomásul van szerencsém jelenteni, hogy a Pestről elrablott gőzösök egyikét, a kétkormányú Herkulest két vontatóhajókkal kézre kerítettük, s a bajai kikötőbe biztonságba helyezettük.

Folyó hó 6-i estve felé sok kérelmek után megérkeztek Bajára a rácoktól elfoglalt híres Csicsó 18 fontos, és két háromfontos ágyúk, még idő sem volt azokat a Duna partjára alkalmasan elhelyezni, midőn Eszékről felfelé 42 tiszttel, 638 bécsi önkéntes vadásszal, 40 dragonyossal lovastúl, 3 rakétahányóval, 10 láda lőszerrel terhelve, mintegy éjfél tájban Szeremle helységén alól, a Herkules két vontatóhajóival együtt a holdfényben feltűnt, s nem messze a bal parton lévő csárdátúl, kikötött.

A dragonyosokat, és mintegy 400 vadászt kiszállítván, ezek elsőbb is a csárdát körülvevők azon hiszemben, hogy ott tanyázni vélt újonc gránátosokat elfoghassák, ott nem találván semmit, egyenest a falunak Szeremlének tartottak, lovas elősapataik azonban alig haladva előre, a mi részünkről részen volt Duna vonali örök által puskatüzzel fogadtattak.

A fegyver ropogását a harangok félreverése, s mintegy 3000-re menő szeremlei s bajai nép irtóztató lár mája követte, mire a rablásra indult ellenség rémülten visszafutva a hajókra menekült, egy bécsi vadászt, ki fegyverét egy kertbe hányta, a nép elfogott.

Gőzösre, s a vontatókra kelve az ellen, mintegy 3 óra tájban éjfél után, a gőzös a nagy Dunán Baja közelében mutatkozott.

Két bajai megszökött rác, mint vezető a hajón lévén, biztatá a katonaságot, bizonyosnak állítván, hogy Baján ágyúk még most sem léteznek, ezek ellenében egy korábban a szeremlei partokon befogott öreg pór tudatá vélek, hogy ágyúk kétségtelenül érkeztek Bajára.

A becsületes öreg ellenében a gazok nyertek hitelt, s még alig lebben el ajkaikról a biztató szó, midőn a 18 fontos Csicsó bömbölni kezd, s a második lövésre mindjárt a gépkamarába tör, s ha a négy lábnyi széntömegben keresztül nem kell hatolnia, s bent mintegy 3 ujjnyi vastag vert rúdvasat nem kell elébb kihajtania az útjából, egyenesen a gőzkatlant vala összezúzandó, s akkor hajó és népessége egyszerre áldozatul esik.

Még két lövés, s ennek egyike ismét a főzőház deszkafalán be, s a tetején kiereszté a 18 fontos golyót, mely egy ottan ülő tüzért derékon szakítva a túlsó oldalon a Dunába esett, a többi hat lövés, mint a hajósok állítják, többnyire a hajó fedezetén felül ment el, melyektől a legénység mind a deszkázatra lőn kénytelen borulni.

A gőzös gépezete meg nem rongáltatván, egész Tolna alá evezhetett, de innét felfelé tovább az ellenség Asbóth csapata közelségét gyanítóan, lefelé pedig újabb ágyúztatástól félvén, nem mert hajózni, hanem kiszállván minden poggyászával a hajókrúl, a szárazon tért vissza Mohácsra.

Karassay Őrnagy Úr szokott tapasztaltságával nem késett a hajók után kémeket küldeni, kik kikötése helyéről tudósítást hozának, s midőn értesítve lőn, hogy azok az ellenségtől még meg nem szállott oldalon lennének, felszólítá az alakulás alatt lévő újonc gránátosokat, hogy kinek önkéntesen kedve van a hajókért menni lépjenek ki, s ezek közül azonnal 52 ember Szabó János Őrmester vezérlete alatt elmenni késznek nyilatkozott, amint hogy a vállalatnak emberül meg is feleltek.

Szabó János Őrmesternek, ki csakugyan a gránátos század alakításával foglalkozik, még gróf Batthyány Kázmér tett ígéretet, hogy tisztnek fogja ajánlani, ez alkalomnál noha ellentállásra nem talált, de elég bátorságot mutatott, hogy Kormányzó Úr kegyessége közbenjöttével a tisztséget elnyerhesse, továbbá a főtüzér Killinger Zsigmondot, ki mint Szenttamásnál is működött, s jelenleg is 22 újonc tüzerek úgyszólván gyermekeknek a betanításával bajlódik, (:mint ezt tegnap és ma a Duna vonalon tett utamban Bajára érvén, személyesen tapasztaltam:), s ki ezen gyermekekkel az elfoglalt gőzösre, mint állítatik, 2 perc alatt tíz lövést tétethetett, szintén Kormányzó Úrnak kegyelmébe tisztnek ajánlom.

A gőzösről feljött császári katonák Baját akarták kirabolni, s magokkal minden dereglyéket s ladikokat Mohácsra vinni, hol egy nagyobb szerű hídhoz tétetnek készültek.

A gőzös egészen használható, csupán a gépből néhány darabot levétetett az ellenség, s azokat magával vitte, hogy ne lehessen használni, ezek pótlása végett a hajóskapitány Pestre utazott, állítván, hogy oly darabokat adott csupán által a Jellasich embereinek, melyek Pesten készen vannak, s lehozván magával a hajót, azonnal használhatóvá teheti, ha tehát a Kormány a hajókat azonnal használni kívánná, a pesti kormánybiztosnak lenne meghagyandó, hogy a Herkules kapitányát előidézttetvén, a gépezet pótlására szükséges darabokat azonnal rendelje Bajára.

Kémeink a Mohácson lévő ellenség számát 14 ezerre teszik, hídfát fagnak, s minden használható dereglyét összehordanak.

Batina, Vörösmart vagy Apatin van kítúzva a híd beállítására, melyen Bácsba akar általtörni, természetesen csak rablás végett, tudván, hogy felső Bácsba semmi erő sem létezik, mely ellene állhasson.

Tegnapelőtt Bezdánban, Batinával általellenben lévén az ellenség által a maga védelmére még a márciusi visszavonulása alkalmával készített sáncokat tökéletes épségben találtam, melyeket minekutánna az ellenség ismét ellenünk felhasználhatna, a nép által behúzatni rendelttem.

Ma azonban Bajárúl hazajövet, Bezdán felül nagy ágyúzást hallottam, s úgy hiszem, a sáncokat behúzó embereinkre tüzelt, hogy azokat elkergesse, mi ha megvalósul, úgy nincs kétségem, hogy Batinátul a bezdáni partokra által akarja a hidat verni, s az ott készen lévő roppant sáncot elébb katonáival megrakni, hogy a hidat minden háborítás nélkül kényelmesen berakhassa.

Perczel Tábornok Úr 10 nap múlva ígér segítséget küldeni, de akkor késő, mert addig felső Bács pusztítva leend.

Ha Szegedről az ágyúk Bajára azonnal, midőn kérés nyújtott a Tábornok Úrhoz, megadattak volna, most Jellasichnak nem lenne 14 gőzőse a Dráván, mert Baja mellett nagyon meg lehetett vala a behajózást akadályoztatni.

Bezdánnál a betörést hat 12 fontos ágyú szintén gátolhatná, s ennek hiánya miatt aligha felső Bács áldozatul nem esik, az itt szétszórva levő keveses erővel most senki sem rendelkezik, Perczel távol lévén, ezek igen kevés számmal, de egészen magukra vannak hagyatva.

Azért küldöm ezen jelentéseimet futárral, hogyha még késő nem lenne, méltóztasson a túl a dunai azon csapatot, mely a Jellasich futó seregei üldözésére van rendelve, sebes előnyomulásra szorgalmaztatni, hogy legalább a Dráváig ne nyerhessen pihenést, s időt a hídkészítésre azon bitang nép.

Az újvidéki posztógyár állásáról szóló jelentést eredetiben idecsatolom ./., s további rendelethez várok.

Az elkobzandó vagyonok összeírása, az elmaradt újoncok állítása folytatattatik.

Az új kivetés még az újoncokra nézve meg nem érkezett, az állítás azonban toborzás útján addig is megkezdhető.

Gróf Batthyány Kázmér rendelete következtében négy zászlóalj gyalog, s két osztály lovas védsereg lenne Bácsban újonnan kiállítandó, mely közel 6000 embert igényelne, ha már a múlt évre még kiállítandó 2400-at, és a most újonnan kiállítandó 5000-et egybevetem, tenne az összes szám Bácsból 13 400 embert, mely szám az annyira meggyérült bácsi népességből lehetetlen, hogy kiteljen, anélkül, hogy mind a földművelés, mind sok gyámtalan családok ne szenvedjenek, miért is e tárgyban további utasítást várok.

Haczell Márton Kormánybiztos

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 6918/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 6918/K/1849. Elküldve 5/13. Bernát 5/13.

Batthyány Kázmér 1849. április 15-én kelt rendeletét *Közli: Iványi István–Magyar László: Szabadka és vidéke 1848/49-ben. Levéltári dokumentumok. Szabadka, 1998. 184–188.*

b) 6918/K.

Haczell Kormánybiztos Úrnak!

Május 10-ről 148. szám alatti levelére betegen és nagyon elfoglalva sietek válaszolni.

A Herkules hiányzó géprészei iránt azonnal írtam Pestre, valamint az iránt is, hogy Jellasich üldöztessék.

Bemnek, Perczelnek ment rendelet, hogy koncentrált erővel sietve működjenek, s menjenek által gyorsan a Tiszán.

Szabó Jánost és Killingert tisztekké tüstént kineveztetem.

Bácsnak új obtingentiája 1629 újonc. Ha impopulationalis veszteségei, s egyéb körülményei miatt lehetetlen ezt, s restantiáját mind kiállítani, tekintettel leszünk a körülményekre, de gyorsan állíttasson, amennyit csak lehet, Gyorsan e szó menti meg a hazát.

Az újoncozási kategóriákba esők azáltal, hogy hónapokra, vagy egy évre a védseregbe állottak, nem dispensálhatók a sorshúzástól, s négy éves katonai kötelezettségtől.

A Dunát tartassa szemmel, s mindenről gyorsan tudósítson, úgy engem, mint Perczelt és Görgeyt is Pest felé Budán. Debrecen, 1849. május 12.

Kossuth kormányzó

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 6918/K/1849. Közli: KLÖM XV. k. Budapest, 1955. 295.

c) 6918/K/1849.

Irányi Kormánybiztos Úrnak!

Debrecen, 1849. május 12.

Seregeink Bajánál a Herkules gőzöst két vontatóhajóval hatalmukba kerítették, de mielőtt azt az ausztriai sereg végképp elhagyta volna, gépében oly kárt tett, hogy az jelenleg nem használható. Úgy értesültem azonban a bácsi Kormánybiztos által, miképp a hiányzó gépek, s részletek Pesten megkaphatók, s mely részletek megszerzésére ezen megroncsolt gőzös Kapitánya már Pestre el is ment, felszólítom azért Kormánybiztos urat kerestesse fel Pesten a Herkules gőzös Kapitányát, s gondoskodjék arról, hogy az a hiányzó részleteket s mindazt, ami a hajó helyreállítására szükséges, minden késedelem nélkül összeszedve, tüstént Bajára siessen, hogy ott a kellő javítások a hajón megtétetvén, az mielőbb az álladalom szolgálatjára használtathassék.

Szabó

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 6918/K/1849. Közli: KLÖM XV. k. Budapest, 1955. 295–296.

Irányi Dániel budapesti teljhatalmú kormánybiztos 1849. május 14-én jelentette, hogy Mandl százados, a gőzös kapitánya a budai hajógyárban már átvette a szükséges alkatrészeket. l. MOL H 2 OHB 7087/K/1849. szám alatt.

d) 6918/K/1849.

A hadügyminisztériumnak!

Debrecen, 1849. május 13-án

Haczell Márton Kormánybiztos úr jelentését tudomásul visszavárás mellett azon felszólítással teszem át a hadügyminisztériumnak

1. hogy ezen jelentésben kitüntetve megnevezett egyéneket úm. Szabó János őrmestert s Killinger Zsigmond főtüzért illető hadtestükben tiszté azonnal kinevezze.

2. hogy a Herkules gőzös helyreállítása, illetőleg a hiányzó részletek s gépek mielőbbi megszerzése végett a pesti Kormánybiztosnak a szükséges utasítást megküldöttem.

3. Ami a csatolmányát ezen jelentését, ti. az újvidéki posztógyárnak az ajánlatát illeti, azt vizsgálja meg, s a pénzügyminisztérium megegyezésével az ajánlat egyik vagy másik részét elfogadva, gondoskodjék arról, hogy ezen gyár a jelen körülmények közt, midőn a sereg felszerelésére oly rendkívüli mennyiségű posztó s szövet szükségeltetik, figyelem hiánya végett pangásba ne menjen. E pont felett a tett intézkedésről a további jelentést elvárom.

4. Mínt hogy a nevezett Kormánybiztos jelentéséből az világlik ki, hogy az állítandó újoncok mennyiségéről nincs tökéletesen értesülve, tehát küldje meg néki a hadügyminisztérium késedelem nélkül az új kivetést, egyúttal értesítse arról, hogy amennyire a népesség fogyatkozása, s a gazdaság vezénylete tekintetéből a megye, s a benne létező volt királyi városok a reájok rovatott mennyiséget kiállítani képesek nem volnának, arról mielőbb jelentést tegyen, hogy úgy a kormány más módon pótolhassa a hiányt.

Figyelmeztetendő azonban a nevezett biztos úr, hogy miután Bácsban több mozgó csapatok alakultak, az újoncozás alá esett egyének, habár ezen csapatokba volnának is besorozva, azonnal onnét elmozdítandók, s a rendes seregbe beavatandók.

Ezúttal felszólítom a hadügyminisztériumot, hogy engem az újoncállás eredményéről, s a hatóságok ezen tárgyat illető jelentéseiről mielőbb tudósítson.

Perczel tábornok s szintén visszavárolag idemellékelt jelentését avégett teszem át, hogy amennyire a benne eléforduló ajánlatok méltánylást érdemelnek, azokat tekintetbe vegye, s a szükséges megerősítés végett hozzám felterjessze.

Szabó

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 6918/K/1849. Közli: KLÖM XV. k. Budapest, 1955. 297–298.

Ugyancsak a 6918/K2/1849. szám alatt a tábornoki osztály igazgatósága nevében Gilics százados helyettes osztályfőnök Debrecenben, 1849. május 17-én jelentette Kossuthnak, hogy Haczell Márton kormánybiztos 6918/K/1849. szám alatti jelentését, valamint Perczel Mór tábornok 6919/K/1849. számú felterjesztését hozzá átküldte.

447.

Bács, 1849. május 10.

A bajaiak elvontatják Szekszárd alól a megsérült Herkules hadigőzöst

Bácsból, 1849. május 10-én. ...

Haczell Márton királyi biztos a dunai vonal megszemlélése végett tett útjából Bajáról ma megérkezett. ...

Baján levő gránátosaink elhozzák Szekszárd alól a meglődözött Herkulest. Miután ti. Baja alól nagy kinnal felvonult Szekszárd alá, ott a rajta volt katonaság kiszállván, Bátaszékre visszatért, a hajót sorsára hagyván, a gránátosok tehát kirándultak Szekszárdra, ott a nemzeti lobogót kítűzték, a gőzöst pedig Baja alá hozták, szegény Herkulesnek iszonyú két sebe van. A későbben Szekszárdra jött dragonyosok a nemzeti lobogót letépték, s a városra öt ezer mérő zabot, Mohácsra szállítandót sarcképpen vetettek ki.

Népünk, főleg a bajaiak, egészen el vannak szánva, magát védeni a cudar rablók ellen. ...

Közlöny Debrecen, 1849. május 18. 108. sz. 403. – Belföld

448.

Baja, 1849. május 10.

**Alföldy Ferenc betegségére hivatkozva arra kéri a városi tanácsot,
hogy Ferdinánd nevű fiát mentse fel a katonai szolgálat alól**

Nagyérdemű Tekéntetes Tanács!

Ámbár tudom, hogy Országunknak az mostani szoros állapotjában minden arra való alkalmas Ifjú Embernek katonai szolgálatot tenni szükséges ugyanekkoráig. Én is, mint igaz Magyar Hazafi fiaimat szolgálatra kényszerítettem, de most minek az öregség annyira elnyomott, hogy sem szememmel, sem lábaimmal az magam gazdasága után látni, és menni nem bírok, azon okra nézve alázatosan folyamodom az Tekéntetes Tanács eleibe evégett, hogy méltóztatnának oly kegyességgel erántom lenni, hogy adnának egy bizonyítványt az Katonai Rendhez, hogy az ott mostanság szolgálatban lévő Ferdinánd fiamat elbocsátának, aki is csekély birtokom után láthatna, mely velem teendő kegyességeért örök igaz hálaadó maradok

Az Nagyérdemű Tekéntetes Tanácsnak

Baján, 1849. május 6-án

Alázatos Kész Szolgája
Alföldy Ferenc m. k. bajai lakos

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 130/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: A Nagyérdemű Teketetes Baja Városa Tanácsához mély tisztelettel. Könyörgő levele az belől írottak. Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. május 10. 1849 – 130. A folyamodványi kitétel valósága köztudomású lévén, a kért bizonyítvány kiadatni rendeltetett. Baján, 1849. évi május 10. napján tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 64. szám.

449.

Baja, 1849. május 10., 11.

**Jilk József nemzetőri kapitány és Balázs József levéltáros
bemutatják a városi tanácsnak a Pestre kísért újoncok tartására
átvett pénzekről szóló számadásaikat**

123.

Baja Városa Tanácsának!

Zombor, 1849. évi április 24-én

Múlt 1848. évi november 16-án nemzetőri hadnagyok Jilk József s Balázs József Urak egy újoncszállítmányt Pestre kísértek. Hadnagy Balázs József felvett tartási költségekre 1425 ft s 20 xr-t, hadnagy Jilk József pedig 1500 ft-ot pengőben. Miután azonban tudomásomra jött, hogy ezen summákból tetemes összeg visszamaradt, ezennel felkérem a tisztelt Város Tanácsát, miszerint az említett Urakat felszólítani szíveskedne, hová tették ezen pénzösszegnek a feleslegét, úgy számadásaikat kinek adták át, s azon esetre, ha mind a pénz, mind a számadások Baján lennének, azokat mentől előbb hozzam beküldeni ne terheltessek.

Bács Megye újoncozási Biztosa
Márai-Grosschmidt Gábor

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 136/1849. és 136/1849. tan. törv. jkvi szám — Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 123. Újoncozás tárgyában Baja Városa Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. május 8. 1849 136. A megkereséshez képest, Bács megyei újoncozási biztos Márai-Grosschmidt Gábor úrhoz átküldettek. Baján, 1849. évi május 10-én tartott Tanács üléséből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. P. H. Fekete, olvashatatlan viaszpecsét. Tanácsülési 67 1/2 szám.

450.

Baja, 1849. május 15.

**Vukovics Sebő igazságügyminiszter elrendeli, hogy a törvényszékek
a kormányhoz hódoló nyilatkozatot terjesszenek fel**

Felolvastatt az igazságügyminiszter Vukovics Sebő Úrnak a *Közlöny* hivatalos lapban megjelent rendelete, melyben a független Magyarország és a véle törvényesen egyesült Erdély, s a kapcsolt részek kormánya iránti hódoló nyilatkozat felterjesztése a főbb, s az alsó törvényszékeknek meghagyatik.

Határozat

Ahhoz való alkalmazandás végett tudomásul vétetett.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés. tiszta. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvénysekének iratai 140/1849. tan. törv. jkvi szám

451.

Baja, 1849. május 15.

**Pomutz György Somogy megyei kormánybiztos
jelentést tesz Bajáról a Somogy megyében törtétekről Görgeinek**

A Magyar Kormányának Somogy megyére nézve kinevezett Biztosától
A magyarországi hadsereg fővezéréhez!

Budán vagy ahol van

Sürgetőleg jelentem, miképp a Somogy megyében már hetek óta alakult guerillacsapat, az ezernyi felkelő néppel egyesülten Somogy megye területén állomásozott ellenséges csapatokat az egész megye területéről el, és kiűzvé, a lelkesen elszánt dicső nép folyó hó 14-én Kaposvárott tartott gyűlésében, úgy a Dynastia egyéb tagjainak, mint Ferdinándnak az arcképeit kihányatá, egyúttal a Köztársaságot kikiáltván, ennek védelmére vérét s mindenét feláldozni ünnepélyesen esküvék.

Minthogy pedig a megszalasztott ellenséges erő a szomszéd Baranyából úgy Zalából is Somogyra, mint amelyben tudomása szerint semmi rendezett katonai erőnk és ágyúnk nincs, könnyen rátörhetne, s ezen esetben, rendezett habár csak egy pár száz főnyi magyar sereg, és különösen egy pár kisebb-szerű ágyú hiányában a Megye Székhelyét Kaposvárt az ellenség elfoglalván az imént érintett Népfelkelés alkalmával magokat oly dicsően kitüntetett egyesek, és egész Községek javaik könnyen prédává és tűz martalékává tétethetnének, de egyébiránt a most oly lelkesen elszánt népnek minden rendezett erő nélküli hagyása, azt más alkalommal a felkeléstől megfélemlitené, s ekképpen az Álladalom szent ügyének más alkalommal egykönnyen meg nem nyerhetnök, végre miután kérelmem foganatosításában annak garantiája is benne foglaltatnék, miként a felkelés dicső példáján okulva a szomszéd Megyék népei is feltámadandván, az ellenséges erőnek, mely jelenleg biztos tudósítások nyomán a Duna és Dráva torkolatánál, úgy Eszék alatt koncentrálvá fekszik, apróbb, kisebb részlegekben szerte száguldozása, s ezáltal a budai ostromnál szükséges magyar erőnek általuk történhető nyugtalanítása teljesen megakadályoztathatnék, és utoljára, miután az ellenség által folytonos gyakorlatba vett, s a dunántúli alsóbb Megyéket mindinkább kipszítító ismételt requisitiók is ily körülmények közt meggátolthatnának, és így a magyar erőnek majdan a Dráva felé előnyomulása-kor, a nép a megmaradott élelmiszerekkel ezt szívesen és örömmel ellátná.

Vagyok bátor Fővezér Tábornok Urat tisztelettel és hazafiúi buzgalommal figyelmeztetni, sőt megkérni, hogy a Duna vonal jobb partján Buda felé állomásozó Dandár parancsnokát oda utasítani méltóztatnék, miszerint Somogy megye felkelt népének, s általa az egész vidéknek a biztosítására egy pár lovas osztályt 3-4 kisebb ágyúval egy Főbb Tiszt vezérlete alatt minél előbb, ha lehet rögtön leküldjön.

Perczel Mór Tábornok Úrhoz, ki folyó hó 15-én költ levele szerint a római sáncok közelében Szeghegyen állomásozik, mintegy 800-1000 főnyi gyalogságnak Tolna megye alsó részén átküldése iránti kérelmünket most indítjuk meg.

Legyen szabad reménylenem, miként Fővezér Tábornok Úr ebbeli jelentésemet s illetőleg kérésemet, ha csak nyomós, egyéb a Haza szent ügyének biztosabb előmozdítását célzó okok s körülmények nem gátolalandják, annyival inkább szívesen veendi, minél bizonyosabb az, hogy Somogy és a közel fekvő Megyék vidékeinek ilyképpen biztosításával, egyúttal és egyszerre a kormányilag kívánt újoncok, egy a Tábornok Fővezér Úr által erre megbízandó katonai tiszt egyén által a legsikeresebben és a legsebesebben, ily körülmények közt kétszeresen is összeszedethetnének, s kiállíthatatnának.

Költ Baján, 1849. május 15-én

Pomutz György Somogy megyei kormánybiztos

Eredeti levél, tiszttáza. MOL H 147 Vegyes iratok 11. d. 562-563. folio. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Bemutatott 22/5. 1849. Budán.

452.

Baja, 1849. május 15.

**Papp Kovács György Kossuthhoz intézett levelében közli,
hogy éltes kora ellenére előbb a védseregbe,
majd a sorkatonasághoz kíván beállni**

Baján, 1849. május 15-én

Címzett Szabad Statusokhoz tartozandó Magyarország
Elnökéhez nyújtandó folyamodó levél Öméltóságának!

Kéz csókolója eránta vagyok mind ösmeretlen létemben és ajánlom magamat kegyeibe. Mind katonai pályámra kívánó egyénnek Címzett Elnök úrnak, miután az magyar haza boldogságát igen kívánja virágzóbbá hozni, tehát engedjen az Világ teremtője mindazon jókat mindnyájunkkal együtt elérni, és nekem ugyaneddig is volt volna alkalmam magamat besoroztatni az honvédek közé, de miután azon időn túl mentem, mint 30 éves és egyszersmind 32 éves múltam el, de mindamellét eddig nem azért, hogy féltem, hogy nem katonáskodtam, hanem reménytem rövid idő múlván békességet, de miután azon Zsarnok Osztrák megszegte szentesítésit azon dicső magyar haza hű

kormányára eránt, ennek következtetésében áldozom életemet hazámért. Mint becsületes honvédője, de talán habár még ekkoráig nem katonáskodtam is, reményem, hogy tettem azon magyar haza kormányára boldogságáért olyan érvényes lépéseket, mint bármely egyes személy sem tett érvényesebbeket. Mert azon érzelmű egyén, hogy istenemet imádom és az igazságért meghalok, hivataloskodó nem vagyok, hanem Obligátusa voltam az egész Világnak, mert ilyenformán tudtam mindég lelkesíteni mind magyart, mind németet, és rácokat is, többször azon rövid idő jövendőbeli boldogságunkról, amit isten úgy segítse az magyart, hogy soha néki többé sem árthasson. Kívánatán éljenzés, mert élelmezési foglalatoskodásban magamat mindég és volt alkalmam velők együtt társalogni, úgy tehát volt dolgom mindenféle nemzettel, magyarral, némettel, zsidóval és rácokkal, és így tehát csak egyedül az magyar hazám szabadságáért élni fogok és halni. De csak egy ideig fogok az Védseregnél lenni, és később pedig az rendes sorkatonaságnál fogok szolgálni, és nem azért, hogy én talán mindjárt tisztségre vágyódjak, hanem sőt egyedül közvitéz akarok lenni. Csak úgy, hogy később érdemem után gond legyen reám, mert némely egyének azt állítják gúny tekintetben, hogy már nincs szükség többé haza Védőkre! De van, ugyanis azért ajánlom magamat nagy hazafiúi érzettel mind a magyar haza Kormányzója Kossuth Lajosnak tisztelettel maradok:

Papp Kovács György

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 75 HM Általános iratok 16 158/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Címzett Magyarország Kormányzó Elnökének Kossuth Lajos Öméltóságának tisztelettel Debrecenben. – Hivatali rájegyzés: 7207/k 1849., 16 158/1849. május 20. 1849. – Papp Kovács György följelenti, hogy noha ő éltes férfi, de mégis beáll a védserembe, s aztán majd a sorkatonasághoz, csakhogy aztán figyelem legyen érdemeire. Hadügyminisztérium ad acta. A 16 158/551. A felzetén még viaszpecsét és postai bélyegzők láthatók.

A levél írója mondanivalóját nem tagolta mondatokra, ezért azt a szerzőnek kellett megtennie.

453.

Baja, 1849. május 16.

Egy Bajai nevű polgár beszámolója a Márczius Tizenötödike hasábjain a város korábbi szerb közigazgatásáról és a május 6-i Baja elleni gőzhajótámadásról

Baja, 1849. májusban.

Bátorkodom önnek ezen szempontokból írni:

1. Minthogy még említését sem olvasám városunknak, holott kisebb város, s mezővárosoknak láttam helyet engedni nagyon tisztelt lapjában;

2. Levelezője hanyagsága miatt kényteleníttem e pár sorokat írni, addig míg levelezője ír, vagy ha nincsen, míg lesz.

Elmondok amennyit tudok, láttam, hallottam.

A Vajdaság aranykorában a szerbek, aljas vadrácok voltak a kormányzók. Ők ültettek be tisztviselőket, bírákat stb.

Baján az új tisztviselők voltak: Szevics, Gyurkovics, Simics, a téraparancsnok Kosztics.

Gondolható, hogy ezek nem a legszelidebben bántak (az emberekkel), önkényes parancsaik, rendeleteik eléggé ismereteseek.

Kosztics cselekvésmódja sokat hasonlítja Caraffa, egykori eperjesi téraparancsnok zsarnokoskodásához, ha nem is oly nagy mértékben.

A házak, földek felírtak, elkoboztattak, és maguk közt felosztattak. Azonban másképpen rendelé az úristen, a példabeszéd szerint: Umgekehrt ist aufgefahren. Reánk jut a sor, hogy mi is úgy bánhassunk, igenis, mert míg mi nem bánunk úgy, oka a nagylelkűség, máskint a hanyagság.

Minek nagylelkűség a gazok iránt, kik ezen szót még hallomásból is alig ismerték, miért a halogatás, mikor ők tüstént foganatba vevék az elkoboztatást stb., minek kímélet, midőn azáltal még jobban megbátorodnak.

Tudom, nem lehet erre válaszolni. Elmúlt a kímélet rendszere, elmúlt a nagylelkűség korszaka.

Szeget szeggel, így értelmezve: büntessük a gonoszt vétkei nagysága, nem pedig felekezete vagy vallása szerint. Elegendő ok volt ugyan még pár évvel ezelőtt, szigorúan büntetni a zsidót, sokszor kisebb vétekért is, a vallása miatt.

Haszontalan volt a nyilvános tanodánkban, lapokban, sőt még az országgyűléseken való kapacitálás, a zsidó becsületes és nem becsületes egyaránt kigúnyoltatott, semmire nem juthata, mert zsidó volt.

Jézus, üdvözítőnk a farizeusok által megfeszítettén, így szóla hozzájuk: „Jaj néktek, ti az igazságot el nem ismerők, bűnhődni fogtok véremért száz íziglen.”

És beteljesült, a mai napig bűnhődött és lakolt a zsidó nemzet egynéhány farizeus miatt, míg az új üdvözítő őket megváltotta.

Így a rác nemzet is lakol és fog lakolni sok századig egynéhány lázongó és farizeus miatt.

Azt akarám evvel csak bebizonyítani, hogy a rácnak szigorúan, kérlelhetetlenül lakolnia kell. Lakolnia igenis száz íziglen, hogy többé eszébe ne juthasson a hálátlanság.

Legyen elijesztő például megmutatva a világ minden nemzetének a rác nemzet, tudják meg, mily szigorúan büntettetik meg az atya- és testvérgyilkosságot.

A hazaárulók házai, milyenek: Szavics, Gyurkovics, Nenadovics, Joanovics, Szevics, Radolaé stb. összeíratván, eladassanak, vagy eladásukig szolgáljanak lakhelyül a rablók által szerencsétlen sorsra jutottaknak.

Semmi halogatás ne történjék, amit ma meg lehet tenni, az el ne halasztassék holnapra. Szigorúsággal igazság legyen összekötve.

Tavasztó 6-án vasárnap reggeli 4 órakor riadót dobolnak.

Szeremléről, (egy órányira fekvő helység Bajától) sebesen vágatva érkezik egy futár.

Azon hírt hozza, hogy ott már kiszállottak 2 gőzösből a schwarzgelbek, s hogy a fosztáshoz fognak.

Erre újra, egy a bajai Dunánál levő futár megérkezéssel hallók, mint bizonyost, 2 gőzösnek városunkhozi közeledtét.

Erre talpra állott mindenki.

Kaszával, vasvillával, fejszével felfegyverzett nép örömrivalgások és éljen kiáltásokkal megindult a Duna-parthoz, volt azonkívül egynéhány száz katona.

A gőzhajó nem állt meg városunknál.

Megtudtuk másnap, hogy Szeremlén kiveretett legyen a gyáva zsoldos nép, felfegyverzett asszonyok, gyermekek, s csak néhány férfiak által. Az odarendelt katonaság elérékezéséig hült helye sem volt már az ellenek.

Május 9-én elhozták Tolnáról városunkba a megsértett gőzhajót 2 vontatóval, örömrivalgások és zeneszó között.

A gőzhajó 3 helyen csekélyen megsértetett. Kerekét érvén a golyó, a megrettent katonaság kitódult a hajóból, s másikba ülve továbbkötődött.

Bizonyosnak állítatik, hogy benne voltak a bajai rácok, kik Baját, mint minden katonaság nélkülít meg akarták lepni. Egy kevéskét gyilkolni és rabolni jöttek.

Éljen a gondviselés, éljenek a derék tüzérek!!!

Bajai

Márciusius Tizenötödike (Bp.), 1849. május 16. 23. sz. 91–92.

454.

Kalocsa, 1849. május 17.

**Mándl Mihály kalocsai térparancsnok jelentése Kossuthnak
a Herkules gőzös és vontatóhajóinak elfogásáról**

7204/K/1849.

Magyarország Kormányzó Elnökéhez!

Nemrég volt szerencsém értesíteni Kormányzó Elnök Urat arról, hogy a Baja alatt meglövöldözött gőzhajót, mely Tolnánál kikötött, elfoglaltam, miután azonban meggyőződtem arról, hogy vannak kik az érdemet, melyet kötelessége teljesítésével mindenki szerez, másoktól elvonva, szemtelen álhírekkel a dicsőséget önrészükre elrabolják, kénytelen tudósítani Kormányzó Elnök Urat, hogy a Bajai Térparancsnokság nyomán tett azon kormánybiztosi jelentés, hogy a gőzöst 50 honvéddel egy Örmester foglalta volna el, nem egyéb hamis álhírnél, melyet az ./. alatt idemellékelt Gőzhajókapitány bizonyítványa is igazol, minthogy azonban a Térparancsnokság által, mint ezek után kiviláglik, tett hamis jelentés után Szabó János Örmester, ki mint a fentebbi bizonyítványból kitűnik, jelen sem volt, Perczel Mór Tábormok Úr által hadnaggyá kineveztetett, bátorkodom felkérni Leipolt Pál Örmesternek, ki Preyszler László hadnaggy úrral oly elszánt bátorsággal követett a még ak-

koron ellenséges gőzhajóra, hogy az érdem is találja meg jutalmát, hadnagygá kinevezését kérni.

Felvilágosításával a Bajai Térparancsnokságtól beadott hamis közlésnek van szerencsém jelenteni, miután elfoglaltam a gőzöst Bernát Örnagy Urat tudósítottam, hogy a hajóra őrizetet, még akkor legénységem nem volt, rendeljen, küldetett tehát felszólításom után 50 ember egy Örmesterrel, ki az akoron már birtokomban volt gőzöst, melyről a gépezet egy részét elhoztam, és a hajóskapitányt Pestre vittem, a bogyiszlói biztos helyről hová hozattam, Bajára leszállította.

Ugyancsak a fentebbi hamis feljelentés nyomán, miután Perczel Mór Tábornok Úr által minden jelen volt legénynek, bár a fentebbi hadnagy úr és örmesteren kívül senki több nem volt, mert az 50 legény csak már az általunk elfoglalt gőzösre őrizetül küldetett, 5 pengőft utalványoztatott, tehát 50 legénynek járó 250 pengőft, mely összegnek, miután az álladalom csak az érdemet jutalmazhatja saját pénzéből, a hamis feljelentő általi kifizetését kérem elrendeltetni.

Bészereztetvén az ellenség által elrabolt gépezet, és a gőzös helyreállítatván, általam Csepel-szigetére már felküldetett.

Van szerencsém továbbá jelenteni, hogy Szekszárd Városa által hozzám küldött futártól értesítettem, hogy az ellenség Eszék várból kivonult, és régi tervit a Dunán áttörni akarja megéint megkísérteni, melyről Görgei Tábornok és főhadai Parancsnok Urat tudósítottam.

Egyszersmind jelenthetem, hogy Rác és Venturini Örnagyok az eszéki várban fogva tartatnak.

Kelt Kalocsán, 1849. május 17-én

Mándl Mihály Százados és parancsnok

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 7204/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 7204/K/1849. május 20. Mándl Mihály kalocsai térparancsnok felvilágosítása, miszerint a Herkules gőzös és vontatóhajójának elfoglalása nem úgy történt, mint az hivatalosan fölterjesztett. – Jellačić újabb terve. Rác és Venturini Örnagyok Eszéken fogva. Ad acta.

Az irathoz mellékelve van a hajóskapitány által Bogyiszlón, 1849. május 7-én kiállított német nyelvű bizonyítvány (Certificat) is.

455.

Baja, 1849. május 18.

**Bene István bajai bognármester Alajos nevű fia hazabocsátását kéri
a mozgó nemzetőrségtől Haczell Márton
Bács megyei kormánybiztostól**

Mélyen tisztelt teljhatalmú Kormánybiztos Úr, Kegyes Uram!

Jól megértvén a felső rendeletek tartalmát, de mégis, hogy a bajai nép kívánságának megfeleljek, én alázattal 73 éves bognármester folyamodó, Bene Alajos 17 éves, mellettem dolgozó bognárlegényt és agg korombeli ke-

nyérkeresőmet folyó évi április 2-án négy hónapokra a mozgó sereg közé beállani csupa hazafiúságból megengedtem, mely időtől fogva tetemes hátramaradással naponként helyben Baján mindennemű szolgáltatásokat megtegy, most azonban legnagyobb elszomorodásomra siralmas pillanatok okozva érttettem meg, hogy nevezett fiamat négy évekre valóságos katonának beírták, sőt már Zomborba el is vitték, ki különben is siketsége végett katonai szolgálatra nem alkalmas, és mivel jól tudom, hogy agg korú atyának egyetlenegy fiát, mint kenyérkeresőt fensőbbi rendeleteknél fogva elvinni nem lehet, de a nép megnyugtatására megvallom azt is, hogy ezen fiamon kívül még kettő van, az egyik tudniillik 39 éves Bene István tulajdon házában lakozó s gyermekekkel előltd bognármester, a másik pedig Bene Antal Hegyes helység jegyzője, kik külön kenyéren vannak.

Ennélfogva mély alázattal esedezem mélyen tisztelt teljhatalmú Kormánybiztos Úr előtt, hogy a fentebbi okoknál fogva nevezett kenyérkereső Alajos fiának végelbocsáttatását és a felső rendeletek szerint a nemzetörsegi szolgálatba való alkalmaztatását elrendelni kegyeskedjen. Mély tisztellettal maradván

Mélyen tisztelt Kormánybiztos Úrnak
Baján, 1849. május 18-án

legalázatosabb szolgálja
Öregebb Bene István bajai bognármester

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai sz. n./1849.; – Az irat felzetén olvasható még: Cimzés: Mélyen tisztelt Haczell Márton Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Úrhoz intézett alázatos folyamodvány. Hivatali rájegyzés: Született 1830. augusztus 12-én. Ha a törvényes kivétel alá esik, a Városi Elöljáróság, mint a család feltartására szükséges hon lakó egy fiút hagyja öreg szüleinél. Szabadka, 1849. május 19-én Haczell Kormánybiztos

456.

Szabadka, 1849. május 19.

**Haczell Márton Bács-Bodrog megyei kormánybiztos jelentés tesz
Görgei Artúr hadsereg-főparancsnoknak
a délvidéki katonai helyzetről**

305.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Tábornok Görgei Úrnak a magyar hadsereg-főparancsnokának!

Szabadkán, 1849. május 19.

Pesten

Az al-dunai vidékről is némi tudomást szerzendő, van szerencsém Tábornok Urat e következőkről értesíteni:

Baja, Bezdán és Apathin mozgó csapatokkal, kevés rendes katonákkal s ágyúkkal meg lévén rakva, a túl a dunai ellenséges áttörésektől némileg biztosítván.

Az ellenség azon szándokáról, hogy Bezdánál vagy Apatinnál, a Mohácson készített hidat felállítván, áttörjön, elállani látszatik.

Fő erejét Eszéken s környékén összpontosítja, alkalmasint magát a Kamenicon lévő császári-szerb sereggel egyesítendő.

Perczel tábornok úr Pancsova elfoglalása, s Bánát kitisztítása után seregének egy részével a Tiszán átkelve Bácskába jött, itt, mint a túl a dunai ellenséges mozgalmakat figyelemmel kísérendő, mind pedig a rácokat zabolázandó, s féken tartandó.

A Csajkás kerület nagy részben meg van hódítva, s egyedül Titel tartja még magát, azonban ez is ha a többiek példáját nem követendi, e napokban meg fog támadatni, vagy tán már meg is támadtatott.

A kellő biztosítás tekintetéből mindamellett igen célszerű, s kívánatos lenne ezen dunai vonalat katonákkal is ellátni, mivel ezek hiányában az áttörés megakadályoztatását egyedül tűzéreinkre kelletik bízni.

Az Ország Kormányzó Rendeletéből
Haczell Márton Bács megyei Kormánybiztos

Eredeti levél, tiszttzat. MOL H 115 Görgey Artúr iratai 2. d. 60/G/1849.

457.

Pest, 1849. május 20.

Hajnik Pál álladalmi rendőrigazgató jelentése Szemere Bertalan miniszterelnöknek és belügyminiszternek

73/BE.

Szemere Bertalan miniszterelnöknek s belügyminiszter úrnak!

A Lloyd, Ostdeutsche Zeitungnak május 17-i számát Fleischl itteni nagykereskedő meghozván, később Wodjaner kezébe jutván, ez azokból az érdekesebb, kivált az orosz interventiora vonatkozó igen fontos cikkeket lemásoltatta, nekem megküldötte, sietek ezen kivonatot Miniszter Úrnak ezenél megküldeni.

A dolog igen érdekes, egy nap ti. május 12-én történik az interpellatio mind Londonban, mind Párizsban is, az angol külügyminiszter felvilágosítása egy percig sem jó reánk nézve, a franciákban pedig nem bízhatik az ember.

Szerettem volna a fent idézett lapokat maguk eredetében megküldeni, de Wodjaner, ki később személyesen is eljött hozzám, biztosított, hogy egy szóval sem foglalnak többet, mint amennyit ő belőlök leíratott.

Ugyanezen kivonatot megküldé Irányinak is.

Dél óta semmi újabb nem történt, az ágyúzás igen gyéren hallatszik.

Pomutz Györgynek Somogy megyére nézve kiküldött biztosnak ma vett tudósítását ideresztve hasonlóul megküldöm.

Azon bajai ember, ki ezen tudósítást hozá, egyszersemind azt mondá, hogy Titel igen valószínűleg május 18-a óta ostromoltatik, Perczel s Gál tábornokok egyesült serege, Bem seregének is egy része által.

Ugyanaz beszélé, hogy Jellásich fő serege Bezdánál van, kisebb csapata pedig van Pécsent, hol is iszonyú rablásokat visz véghez.

Pest, 1849. május 20-án

Hajnik Pál álladalmi rendőrigazgató

Eredeti irat, tiszttázat. MOL H 9 BM Elnöki ir. 73/BE./1849. Közli: Katona Tamás szerk.: Buda-vár bevételének emlékezete 1849. Sajtó alá rendezte: Hermann Róbert, Pelyach István és Tirts Tamás. Fordította: Kurucz György és Pingiczer Klára. Bp., 1989. 507–508.

458.

Baja, 1849. május 20.

Sándor József lemond tanácsnoki hivataláról

Felolvastatott Sándor József tanácsnok úrnak a hazai kormánynál lett alkalmazásával e városi tanácsnoki hivatala lemondása iránti jelentése.

Határozat

Tudomásul feljegyeztetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 55/1849.

459.

Baja, 1849. május 20.

**Haczell Márton Bács-Bodrog megyei teljhatalmú kormánybiztos
Sándor József helyére Ott Mártont nevezi ki tanácsnökká**

Felolvastatott Haczell Márton teljhatalmú kormánybiztos úrnak Szabadkán május 18-án 300. száma alatt kelt rendelete, mely szerint a hadügyminisztériumnál alkalmazott Sándor József úr helyett Ott Márton képviselő urat tanácsnoknak helyettesíti.

Határozat

Hódoló tisztelettel vétetvén e helyettesítés, a kinevezett tanácsnok Ott Márton úr tiszti esküjét le is tévén, tudomásul feljegyeztetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 56/1849.

460.

Baja, 1849. május 20.

Baja város intézkedik az aprópénz hiányának megszüntetéséről

Az aprópénz hiánya miatt nemcsak a kereskedés, hanem az iparüzlet és minden ágai a kenyérkeresetnek nemcsak nehezítettén, hanem szinte meg is szűnven a nagyobb bankjegyeknek kisebbre történendő beváltása szükségesnek találtatott.

Határozat

Mely célból Gyurinovics Mátyás és Volarics Antal tanácsnok urak Debrecenbe küldetni rendeltetvén, egyúttal az árvatári iratokat is visszahozandják, maguk mellé vévén egypár nemzetört, ezeknek napi zsoldul 30 pengőxr határoztatik, különben a pénznek itten történendő beszédésére Koller István, Kopper György, Ott Márton és Bálint János képviselő urak megbíznak, utasításul adatván a kiküldött uraknak, miszerint fogadott fuvaroskocsin tegyék meg ezen újtjokat.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 57/1849.; Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 424.

461.

Baja, 1849. május 20.

Karassay József őrnagy kérelme a képviseleti közgyűléshez

Karassay őrnagy úr az úgynevezett Bernát csapatbeli legénységnek fejenkint fél font húst adatni könyörög.

Határozat

Kérelme méltányoltatván, teljesítettni fog.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 58/1849.

462.

Baja, 1849. május 20.

Sándor József a közgyűlés intézkedését kéri, mi történjen az általa egykor vezetett nemzetőr csapat fegyvereivel

Felolvasatott Sándor József úrnak az egykoron vezénylete alatt állott nemzetőri csapat részére tett fizetések nemkülönben az azok által használt fegyverek, úgyszintén a fegyverek hátralevősége s hová fordítása iránt beadott hivatalos tudósítása.

Határozat

Mielőtt e részben felmentő határozat hozatnék, a tárgynak megvizsgálására adandó tudósítás terhével Kanyó Alajos, Gyurinovics Mátyás tanácsnok és Mikosevics Alajos aljegyző urak küldetnek ki.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 61/1849.

463.

Baja, 1849. május 20.

Volarics Antal tanácsnok jelentést tesz a közgyűlésnek az ellenséghez átpártolt három bajai borkereskedő borainak eladásából befolyt összegről

Beadván Volarics Antal tanácsnok úr hivatalos tudósítását és kérelmét, jelenti, miképpen az ellenséghez pártolt Athanáczkovics Gábor bora eladásából bejött 1592 ft Vukaszinovics Izsák boraiból 260 ft, Simics Pál részéről 49 ft, összesen pengőben 1901 ft került légyen be, kérvén ezen sommát a közpénztár bevételeibe rendeltetni.

Határozat

Miután egyéberánt is szorult helyzetben lévő pénztárunk a megkívántakat fedezni képtelen, de különben is e városi közpénztár a legbiztosabb helynek tekintetvén, e tudósítási 1901 ft pengőben általvétetni rendeltetvén, Harlikovics Benjámin pénztárnok úr iktassa ezt számadásának bevételi sorába, és az átvett összegről tudósítást tevő tanácsnok urat nyugtassa meg, ezen intézkedés csak ideiglenesen állván, a kitett összeg annak idejében az illető helyre leend visszajuttatandó, avagy netalántáni felsőbbi rendelet folytán másnak kézbesítendő.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 65/1849.

464.

Szabadka, 1849. május 22.

Haczell Márton Bács-Bodrog megye teljhatalmú kormánybiztosa utasítja a bajai városi tanácsot, hogy alkalmatlan testalkatú egyéneket ne avattasson be a védseregbe

344. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Baja város Tanácsának!

Szabadkán, 1849. évi május hó 22-én

Baján

Több panaszok tételnek aziránt, hogy a védsereg összeírására kiküldött választmány nem ügyelve sem a védsereg iránt kiadott rendeletre, sem a be-

írandó testalkatására, olyanokat avattat be, kik minden tekintetben a kivételek sorába esnek.

Ezen eljárás által az álladalomnak haszontalan költség, nekem pedig, amennyiben az ilyeneket anélkül is mindenkor felmenteni fogom, alkalmatlanság okoztatván, a várost a rendelet szoros megtartására, s a kivétel alá eső körülmények tekintetbe vételére utasítom.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos:

Haczell Márton

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 154/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 344. Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztostól Baja város Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. május 24. 1849 – 154 P. H. Vörös viaszpecsét, „Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos” körirattal. Tanácsülési 74. szám.

465.

Tass, 1849. május 23.

**Bernáth Lajos őrnagy a bajai városi tanácstól
bizonyítványt kér kiállítani a hadi működésére vonatkozóan**

Bernáth Lajos Őrnagytól
Baja Városa Tisztelt Tanácsának!

Hadi működéseimnek igazolásául, mert találkoznak egyének, kik bajai expeditiomban gáncsokodnak, szükséges, hogy Baja Városától oly bizonyítványt nyerjek, melyben kimondassék az, hogy én, miután nevezett város veszedelemben forgott, és rögtöni segedelemadás végett engemet felszólított, a vész perceiben, sietve egész készséggel, csapataimmal ott termettem.

Baja Városa Tanácsától bizodalommal azt várom, hogy e Város iránt részemről tanúsított szolgálati készségemet, s az ellenség, vagyis a rablócsorda visszariasztásában tetteleges részvételemet figyelembe vevén, részemre ily bizonyítványt a legelső alkalommal elkészíttetni, és nekem ide Tassra elküldeni szíves lesz.

Tasson, 1849. május 23-án

Bernáth Őrnagy

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 155/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 1849 – 155. Tanácsülési 75. szám.

466.

Baja, 1849. május 24.

Haczell Márton kormánybiztos tudatja a közgyűléssel Buda várának bevételeit, továbbá felolvassák Bartók Mátyás prépost-plébános istentisztelet tartására vonatkozó jelentését

Felolvastatott Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos Haczell Márton úrnak azon becses levele, mely szerint Buda várának a vitéz magyar seregek általi bevételeit hivatalosan tudatja, felolvastatott egyúttal helybeli Prépost s Plebánus főtisztelendő Bartók Mátyás úrnak az isteni hála tisztelet tartandása iránti jelentése.

Határozat

Örömdagasztos kebellet vétetvén e kedves hír, jövő vasárnap isteni tisztelet lévén tartandó az egék urának dicsőítésére, buzgó imával járulandunk és nagy nevét dicsérendjük, mikoron is a nemzetország s katonaság nyilvános tisztelgése, nemzeti zászlók kifüggesztése, este pedig közkivilágítás emelendi az ünnepélyt, isteni tisztelet tartásául főtisztelendő Prépost és Plébános úrnak helyeslő, lelkes nyilatkozata szerint 9 óraker, az ágostai hitvallásúak részéről 10 óraker, a helvét vallásfelekezetűeknél pedig 11 óraker tűzetvén ki az idő, a piarcon nyílt téren emelendő alkotványban, hova közkihirdetés által a hívek meghívatni, és ez ünnepély buzgalmukba ajánlatni rendeltetett. Ugyanez nap a délutáni órákban az izraelitáknál e főből tartandó Isten imádására szintén megjelenendünk. A városi cselédség, az ittlévő katonaság és az ispotai szegénység részire fejenkint egy icce bor és egy font hús a mondott napon kijuttatandó, a Buda alatt megsérült honvédeink némi felsegélésére pedig a lövészkerben 30 xr pengő belépti díj mellett a jövő hétfői napra nyilvános táncvialom elhatározatván, a befolyandó ... összeg az illető helyre leend felküldendő, mely ünnepély szintén közmeghirdetés és meghívójegyek által is a közönségnek tudomására juttatni rendeltetett.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja városi közégi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 66/1849.

467.

(Pest, 1849. május 24.)

A Márczius Tizenötödike Bajai nevű hírlapi levelezője beszámol az ellenséghez pártolt, és Baján rossz hírű polgárok cselekedeteiről

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Városunkban van néhány megjegyzésre méltó férfi.

Ösmerje meg őket a közönség is. Vegye szerkesztő úr őket pártfogása alá; foglaljanak méltó helyet mákvirág gyűjteménye között.

I. Szavics azáltal híres, hogy éjszakának idején tartaték nála a rác gyűlés, bajai rácokból állván. Ezen gyűlésben tanácskoztak a teendők felől, gyűjtöttek pénzt, s írtak leveleket rác ügyben. Egyebek között már számos évek óta elhíresedve volt csalása és gonoszsága által.

Januáriusban 1849-ben volt, ha jól emlékszem, midőn egy vidéki paraszt belép a boltjába kötelet veendő. A pór nem egyezhet meg annak ára fellett, türelmét veszítve kalmár uram, rárivall. Mit alkudozik annyira, felszáll úgysis nemsokára az értéke, nem lévén elegendő kötél a madzsarok felfüggesztésére?! Nagyon meghökkent ezen a vevő. Agyba-főbe döngette volna a kalmárt, ha fontolóra nem veszi, hogy ráccal és ennek házában vagyon, hol minden halálos eszközök készen lehetnek. Elment a városházába, jelentést tett, keresték a jómadarat, de már kirepült a kalickájából.

II. Gyurkovicsról a traditio egy fő jellemvonást hagyott hátra. A vad dúlógó rác csorda által annyira veszélyeztetett Bácska vidékéből, midőn minden jóérlmü polgár kiköltözött, menedéket keresendő, Baja városa lelkes főbírája Pilaszanovics József úr is a veszély tetőpontját érvén, elhagyta a várost. Útközben találkozik Pilaszanovics úr a fentebb említettel. Amaz szomorú merengésben folytatva útját, nem is vevé észre az utóbbit, aki egyszerre csak rárivall: Ejnye te gaz madzsar, hová szököl, várj, várj, el nem kerülöd úgyse az akasztófát.

A sors változott, Pilaszanovics úr egyik tagja levén a szabadkai véstörvényészeknek, rendelkezhetnék emennek az agyvelejéről, hacsak a koponyának birtokában lenne.

III. hőse a traditionak Joannovics, Baja városa expostamestere. Ez az akasztófát több kis vétken kívül megérdemlette a levéltitok megszegéséért.

A minisztériumhoz intézett leveleket, leginkább a rác csordának városunkhozi közeledtével felfogta s nem expedialta. A kormány ezáltal nagy zavarba jöhetett.

IV. Bartók plébános eléggé ismeretes kétszínüsüge miatt. Ha nem is emelt ugyan, legalább tudomásom szerint szót a magyar kormány és ennek rendeletei ellen, úgy, mint biztos, és minden kétségkívlit állíthatom, hogy nem is szólt a magyar kormány mellett.

A nép felvilágosítására és lelkesítésére mit sem tett.

Márciusban néhány száz katona jöven városunkba, a rác komité felbomlott. A magyar katonák fogdosták a bicolor érzelműeket. S ezek között fájdalom plébános urunk is ott volt. Vallatás és tanúk által kitudatott, hogy az osztrák zsoldosokkal volt érintkezésben.

Egy factumot mondok el. Baján lakik egy tetőtől talpig becsületes, gazdag halász, Jónicz nevezetü, ki hazafisága miatt eléggé ismeretes volt. Ehhez járdogált a plébános, s egészen megváltozott. A ragályos kórban ő is részeseült oly nagy mértékben, hogy Baján levén a császáriak az L.-féle korcsmában, nyilvánosan rágalmazta a magyar kormányt sat. Ezen szánalomra inkább, mint gyűlöletreméltó egyén, gyermekeit, házát, vagyonát itt hagyva, elszökött a magyarok jöttekor Bátaszékre.

Legyen bünbocsánat adva ezen különben jószívü, s csak elcsábított embernek. Visszatérek a dolog elevenére.

Bartók uram Szabadkára szállított. Vésztörvényszék elébe állított, s kevésbé múlt, hogy halál fia nem lett, Batthyány Kázmér, mint teljhatalmú biztos azonban őt attól megmenté.

Jelenleg városunkban tartózkodik, plébános továbbá is. Hadd legyen, szavaljon bár Kossuthról vagy császárról, mindegy, a nép nem hallgatja. Elvesztette a nép bizodalját.

V. Bichler nyugdíjazott kapitány, ha kap nyugdíjat a magyar kormánytól, ne adassék az honárulónak.

Ez a kételtűekhez vagy az amphibiákhoz tartozik. A magyarok folytonos győzedelmei közt nem láttatá rossz érzelmét. Minekutána pedig tetszett volna Fortuna asszonyságnak a fegyverszerencsét az ellenoldalra is csak egy keveset átszolgáltatni, világosan kitünteté azt.

Bichler a zsoldos sereg ittlétekor császári csillogó-villogó egyenruhájába bűván, méltatá fakóját agg lábaival sarkantyúzására.

Az osztrák tisztekkel társalgott, ide s tova nyargalódzott, s mindenféle intézkedéseket vitt véghez. A magyarok bejövén, alig mutatkozték, mégis elfogták, Szabadkára küldték.

Ott kihallgatták és hazabocsátották. Valamely rendelet kimondja, hogy a nyugdíjazott tiszteknek uniformisban kell menni, ez azonban máiglan is utcahosszat civilruhában sétálgat.

Május 16-án érkezett egy futár városunkba, a Fejér hajó vendéglőbe beállt.

Kerekes őrnagynak és Baja városa térparancsnokának Buda bevétele jelenté a magyarok által. Ezen hír az egész várost örömittassá tette. Megvendégték dűsan a futárt, éjjeli 12 óráig. Az egész város dűzsölt, dobzódott éjfélig.

Reggel kijózanodván, hallók futár uram bebörtönöztetését. Elmentünk a helyszínére, s láttunk futár uram szobája előtt álló öröket. Kormánybiztosunk előtt gyanús volt az, hogy sürgönyt nem hozott. Kerekes kikérdezette, megvallotta, hogy ő is csak más futártól hallá. Elbocsátották, távozása után kisült, minő alávaló ember volt, inas, író, szökött katona egy személyben.

Ilyenekre vigyáznunk kell, spionok is lehetnek.

Levelemet befejezettnek véltem, midőn éppen hallom, hogy Jónicz házát a hatóság el akarja árvereztetni.

Ezt én igazságtalannak tekintem. Velem Baja városa legnagyobb része hasonlót fog mondani.

Ha elfelejté magát egy kevéskét a bor szesze vagy más egyéb miatt, azért nem kell nekünk még terroristicai rendszerhez nyúlnunk. Nem kell egynéhány vigyázatlan szóért becsületes családapát elkárhozhatni. A terroristicai kormány a franciáknál Robespierre alatt szétbomlott, Windisch-Grätz puskapor és golyó általi kivégeztetési rendszere hasonlóképpen.

Többet vétkezett a plébános és a kapitány, mégis itthon léteznek.

Ennélfogva véleményem az, hogy hírlapokban vagy köziratban Jónicz-
nak házába és városunkbai szabad visszatérhetése mondassék ki.

Bajai

Márczius Tizenötödike (Bp.), 1849. május 24. 30. sz. 119–120.

468.

Baja, 1849. május 25.

**A védseregbe összeírtak panaszai miatt Haczell Márton
Bács megyei kormánybiztos elrendeli a 344. számú rendelete
és a kivételes körülmények szigorú betartását**

Felolvastatván Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton
Úrnak folyó évi május 22-én 344. szám alatt kelt rendelete, melyben a védsere-
gbe összeírtak panaszai folytán a védsereg iránt kiadott rendelet szoros
megtartása, s kivétel alá eső körülmények vétele elrendeltek.

Határozat

Miután a védsereg összeírására és alakítására egy Vojnics László Úr el-
nöktele alatti választmány küldetett ki, és ekként a védseregbei sorozás, vagy
az attóli felmentés, ezen választmány köréhez tartozna, jelen rendelet véle
másolatban közölni, s egyszersmint e tárgy fonalán Haczell Márton telj-
hatalmú Kormánybiztos úr megkeresni rendeltetett, hogy a Baja város által
életkoruknál fogva az újoncok közé összeírt, de jelenleg különbféle mozgó
csapatoknál szolgáló újoncainkat rendes honvédekké avatattani, s városunk-
nak beszámíttatni méltóztassék.

*Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Ta-
nácsstörvénysekének iratai 154/1849. tan. törv. jkvi szám*

469.

Baja, 1849. május 25.

Bernáth Lajos bajai hadi működéséről kér bizonyítványt kiállítani

Felolvastatott Bernáth Lajos Örnagy Úrnak folyó évi május 23-án kelt
megkereső levele, melyben hadi működései igazolásául magának arról bizo-
nyítványt adatni kér, hogy miután Baja városa veszedelemben forgott, s ő
rögtöni segedelem adásra feszülített, a vész perceiben sietve egész kész-
séggel csapataival itt termett, s a rablócsorda visszariasztásában tettelesen
részt vett.

Határozat

Köztudomásúl lévén, hogy Bernáth Lajos Örnagy Úr éppen akkor, mi-
dön városunk a legnagyobb veszélyben forgott, csapataival s két 6 fontos
ágyújával városunkba érkezvén, folyó évi május 6-án reggel Szeremlénél 3
órákor kikötött ellenséges gözös megtámadására, s a kiszállt fegyveres erő

visszaverésére egész csapatjával vágatva kiindult, és az ellenséget onnét elriasztotta; ily értelemben bizonyítvány kiadatni rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 155/1849. tan. törv. jkvi szám

470.

Szabadka, 1849. május 26.

Baja város tanácsának a sorozásra és az ott alkalmazandó kivételekre vonatkozó felterjesztésére Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos megküldi a választ

387. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Baja városa Tanácsának!

Szabadkán, 1849. évi május 26-án

Baján

Folyó hó 24-én 59. szám alatt kelt felterjesztésekre feleltetik:

Ha Baja városa jelen nehéz körülményei között hazánknak, a terhet súlyosabban viseli is, nyugtassa meg azon öntudat, hogy a nemzeti szabadság nagy épületének felépítésénél nevezetes tényező volt, s polgári kötelességeit teljesítette nemcsak, de érdemet is szerzett készsége által az elismerésre.

A távollevő, vagy megugrott ifiak helyett a törvény értelmében az apák, vagy rokonaik, ha ezek nem akarnak, a tanács húzhat sorsot, s ha elő nem állítatnak, rovásokra fogadtasson helyettes.

A család fenntartására szükséges egyetlen fiúnak a törvény által rendelt szabadon hagyását, noha kicsit kétértelmű a kitétel, nem lehet másképp magyarázni, minthogy az egyes fiúk be nem soroztatnak, mert így volt ez alkalmazva már akkor is, midőn még kötéllel fogták a katonát.

Ha a hozzám folyamodók tőlem a törvények értelmében felmentő háti-iratot nyernek, azt mindig úgy kell értelmezni, hogyha a folyamodás kitételei állanak, akkor felmentendő a folyamodó egyén.

Ha a 19–23 éves ifiak közül nem telik ki a kiállítandók száma, fel kell menni a 25 évesekig, ezen utóbbi körülménynél azonban figyelmeztetni kell még inkább a törvényes kitételek szigorú alkalmazására.

Csak erély uraim, s egy kevés áldozat, s meg lesz a kormány s a nemzet kívánsága, s Önöké leend az érdem, hogy kötelességeiket híven teljesítvén, megfeleljenek hivatásoknak, s a nemzet várakozásainak!

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 156/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 387. szám Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól Baja városa Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: 1849 – 156. P. H. Vörös viaszpecsét, „Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos” felirattal. Tanácsülési 76. szám.

471.

Baja, 1849. május 28.

**Pál Antal főszolgabíró közli Baja város tanácsával Haczell Márton
Bács megyei kormánybiztosnak a Baja és Pest közötti
kereskedelmi forgalom helyreállítására vonatkozó rendeletét**

a) 50/1849.

Baja város Tanácsának!

Baján, 1849. május hó 28-án

Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton úrnak folyó hó 26-án 386. szám alatt kelt hivatalos levelét a tisztelt tanáccsal oly végre közlöm, hogy több példányban leíratván, nyilvános helyekre kifüggesztetik, egyzersmind dobszó mellett közzététetni azon hozzáadással, hogy aki gabonával terhelt hajóját bejelentés nélkül továbbszállítatni fogja, az e végre kirendelendő felügyelők által lefoglalandó, s általam zár alá veendő léssen.

Pál Antal főszolgabíró

Eredeti levél, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 159/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 50. Pál Antal főszolgabírótól Baja város Tanácsának 1849. május 28-án. Baján. P. H. Vörös viaszpecsét, félig ép. Hivatali rájegyzés: 1849 – 159. Tanácsülési 77. szám.

b) Másolat

386.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Főszolgabíró Pál Antal úrnak!

Szabadkán, 1849. május 26-án

Baja és Pest közti dunai vonal az ellenségtől megtisztítva lévén, a kereskedelmi forgalom életbe léptetése tekintetéből oda utasítom Önt, hogy bármily gabonával megrakott hajóknak Pestre leendő felszállítását az ezt tenni óhajtó magánkereskedőknek további rendelésemig engedje meg, mindazonáltal oly nyilvános érintéssel, hogy a szállítani kívánó kereskedő mindenkor Önnél magát jelentvén, a hajónak számát, s az azon lévő gabona mennyiségét az Ön által vezetendő jegyzékbe bemondani tartozzék, Ön pedig neki az elszállításra engedelmet adand, ami nélkül is a tovaszállítás mindenkorra tiltassék el.

Haczell Márton Kormánybiztos

Az eredetivel egyeztette: Pál főszolgabíró.

Egykorú másolat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 159/1849.

472.

Baja, 1849. május 29.

**Tomcsányi Katalin segélyért folyamodik, és Bajai Antal nevű fia
hollétéről kér tudósítást Kossuthtól**

7753/e/1849.

Mélyen Tisztelt Független Magyar Kormányelnök Úr!

Alulírt, azon bizodalommal bátorkodok t. c. Uraságodhoz könyörögve folyamodni, minélfogva meg vagyok arrúl győződve, hogy egy elkeseredett anyai szívet méltóztat kegyesen felvidítani azáltal, hogy ha fiamról, Bajai Antalról, gombkötőművészlül, és egynéhány évek előtt Párizsból Magyarhonba költözöttrül, és annak hollétéről némi-némi tudósítást nyújtand; annál inkább, mivel öreg férjem világtalan lévén, magam is öreg korom végett tehetetlen, legalábbis Antal fiamat haza szólítanám, hogy lenne öreg napjainknak vigasztalója. De egyszersmind mélyen tisztelt Uraságod előtt is esedezek, ha önnön veleszületett könyörületességénél fogva tekintené boldogtalan sorsomat, és valami, bármi segedelemmel járulna keserű napjaimnak vigasztalásához; ha újított kérésem sikerét megnyerendem, nem szűnök meg mint eddig, úgy ennek utána is kérni a Gondviselést, hogy Uraságodat legszentebb céljának kivitelében segítse, és sok évekig tartsa; ki egyébiránt vagyok t. c. Uraságodnak legalázatosabb könyörgő szegény

Baján, 1849. május hó 29.

szolgálója Tomcsányi Katalin s. k.
gombkötőművész

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 2 OHB 7753/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Bajáról Mélyen tisztelt t. c. Kossuth Lajos Magyar Független Kormányelnök Úrnak mély tisztelettel Debrecenben. Hivatali rájegyzés: 7753/K/1849. 1849. június 2. Tomcsányi Katalin segélyt kér, más Bajai Antal nevű fiának hollétéről utasítást. P. H.

473.

Debrecen, 1849. május 30.

**Sándor József hadügyminiszteri segédfogalmazó Görgei Artúr
hadügyminiszterhez benyújtott folyamodványában a hadügyi polgári-
gazdászati osztályhoz kéri magát rendes fogalmazónak kinevezni**

a) Mélyen Tisztelt Altábornagy s Hadügyminiszter Úr!

Kedves Hazánk láthatarán felmerült napok komoly perceiben a hon szeretetétől áthatott, s ennélfogva a cselekvés terére föllépett, de áldozatul esett számos honfiak egyike az alólírt is, ki kedves hazánkhoz ragaszkodásáért az ellenség bosszuló karját kikerülendő, mindenét odahagyni kénytelenítettvén, alig nyert annyi időt, hogy saját s családjának életét megmenthesse. Az alólírtnak ezen szomorú helyzete azáltal enyhítették, hogy Kedves Hazánk-

nak tett hasznos szolgálatjáért, a már e részben a Honvédelmi Bizottmány által 3404. szám alatt hozott kedvező határozat fonalán, Mészáros Lázár volt hadügyminiszter úr által tárcájához tartozott polgári-gazdászati osztályánál segédfogalmazóvá kineveztetett. Most a mélyen tisztelt Miniszter Úr előtt miniszteri tanácsülésileg legközelebb megállapított 900 pengőforint évi illetménnyel ugyanazon osztályba, hol úgyis csak egy fogalmazó vagyron, rendes fogalmazónak kineveztetéséért legmélyebb alázattal könyörög az alólírt e következő indokoknál fogva:

Az ide alázattal mellékelt ./ s ./ alatti okiratokból kegyesen értesülni méltóztatik, miszerént félretéve családom iránti atyai kötelességemet, szorongatott Hazánk védelmében tetteleg részt venni el nem mulasztottam. Továbbá a 3 ./ alatti okiratból kitetszik, hogy az ellenség elől 91 960 élestöltényeket s kétakós hordó puskaport az Álladalom számára megmentettem; 4 ./ alatti oklevél szerént az álladalomnak 37, többnyire szuronyos fegyvert, 42 új tölténytáskát s 1 dobot általadtam. Ezen hazafiúi cselekvésemnek azonban az lön a következménye, hogy a fellázadt rácok által halálra keresttem.

Ha tehát némi figyelemre méltatnak, úgy a mélyen tisztelt Hadügyminiszter Úr, mint Szepesnek nagy Fia előtt legmélyebb alázattal könyörgök, miszerént engem, mint Szepesváraljáról származott, s több gyermekekkel el látott, szerény menekült atyát 900 pengőforint évi illetménnyel rendes fogalmazónak ugyanazon polgári-gazdászati osztályba kinevezni kegyeskedjék.

Többnyire legmélyebb tisztelettel maradván.

Debrecenben, 1849. május 30-án

Mélyen tisztelt altábornagy Hadügyminiszter Úrnak

legalázatosb szolgája

Sándor József hadügyminiszteri segédfogalmazó

b) Másolat

./ Alólírt hitelesen bizonyítom, miszerént Sándor József úr bajai nemzetőri Kapitány vezérletem alatt huzamosb ideig csapatjával táborozván, ezen idő alatt alkalmam vala tapasztalni, miszerént nemzetőri századját mindenemű gyakorlatban, fordulásokban, úgymint fegyverfoglásokban igen jó sikerrel betanítván, századját egészen katonai módra beoktatta; azonfölül az alólírtnak szemé láttára, éjnek idején egész éberséggel örködött lehető ellenséges megtámadás ellen, s népét katonai fegyelem alatt tartva, kitűnő például szolgált századjával a többi nemzetőröknek, mint szintén erkölcsi szelíd magaviselete által magát érdemessé tevé, hogy az elősorolt szép tulajdonainál fogva ezen elismerő okirat kiadassék.

Kelt Az ókéri táborban, 1848. szeptember hó 19-én

Dedinszky Antal nemzetőri Őrnagy m. k.

//. Bajai mozgó csapatbeli első századosul Sándor József városi tanácsos, 2. századosul Reichel Benjámint stb. megválasztattak.

Kelt Baján, 1849. január 17-én

Pilaszanovics József m. k. Baja Város főbírája

Ezen tisztii választást helybenhagyom.

Kelt Baján, 1849. január 18-án

Horváth Antal m. k. főispán s Kormánybiztos

3 /. Sándor József mozgó csapatbeli százados csapatbeli maradványával 91 960 élestöltényeket és kétakós hordóval puskaport az álladalom részére az ellenség elől élete nem csekély veszélyeztetésével megmentvén, s a szegedi várba elszállítván ezen hazafiúi tette a Kormány részéről helyeseltetik. Egyébiránt mivel a Honvédelmi Bizottmányhoz benyújtott e tárgyban okirat véletlenül eltévedt, ennek helyébe ezen elismerő bizonyítvány kiadatott.

Kelt Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál honvédelmi bizottmányi tag

4 /. A Honvédelmi Bizottmányhoz bemutatott okirat szerint Sándor József bajai mozgó csapatbeli százados 17 szuronyos és 19 vadászfegyvert, egy dobot és 42 újdön készült tölténytáskát az álladalom részére Bene Lajos alezredes úrnak Szegeden általadta; miután azonban arról kiadott bizonyítvány véletlenül eltévedt, ugyanazért ezen elismerő okirat kiadatott.

Debrecenben, 1849. március 18-án

Nyáry Pál honvédelmi bizottmányi tag

Az eredetivel kivonatilag megegyezik.

Kelt Debrecen, 1849. május 30-án

Grosz Károly hadügyi személyi titkár

Eredeti levél, tisztázat és mellékletei. MOL H 115 Görgey Artúr 22/G/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Beérkezett Buda, 1849. június 1-jén. 22/G/1849. Görgey Artúr altábornagy s magyarországi Hadügyminiszter Úrhoz nyújtandó legalázatosb folyamodványa Sándor József hadügyminiszteri segédfogalmazónak, mely szerint a hadügyi polgári-gazdászati osztályban 900 pengőft évi illetménnyel rendes fogalmazónak kinevezetni könyörög, mint belől.

474.

Baja, 1849. május 30.

**Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos rendelkezései
az újoncállításra vonatkozóan**

Felolvasatott Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrnak folyó évi május 26-án 387. szám alatt kelt rendelete, melyben a Városi Tanács május 24-én 59. szám alatt tett felterjesztése folytán, az újoncállítás körül felmerült kétséges kérdésekre nézve utasítás adatik, hogy a megugrott, vagy távollévő ifiak helyett, ha elő nem állíttatnának, szüleik rovására fogadtassék helyettes, továbbá a család fenntartására szükséges egyetlen fiúnak törvény által rendelt szabadon hagyása akként értelmeztetik, hogy az egyes fiúk be ne soroztassanak, s végül ha a 19–23 éves ifiak közül ki nem telnék a kiállítandók száma, a törvényes kivételek szigorú alkalmazása mellett a 24–25 évesek besorozása elrendeltetik.

Határozat

Ahhoz való alkalmazandás végett tudomásul vétetik.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 156/1849. tan. törv. jkvi szám

475.

Baja, 1849. május 30.

**Pál Antal főszolgabíró közli a városi tanáccsal Haczell Márton
Bács megyei kormánybiztosnak azt a rendeletét, amely a Baja és Pest
között közlekedő gabonaszállító hajók közlekedését
visszavonásig engedélyezi**

Pál Antal Főszolgabíró Úr által folyó évi május 28-án 50. szám alatt közöltetvén Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrnak abbeli rendelete, mely szerint a kereskedési forgalom életbe léptetése tekintetéből, az ellenségtől megtisztult Baja és Pest közötti dunai vonalon, Pál Antal Főszolgabíró Úrnál, a szállítani kívánó kereskedők által teendő feljelentés mellett, bármily gabonával megterhelt hajóknak Pestre leendő felszálítása, további rendelésig megengedtetik.

Határozat

Több példányban leírtni, nyilvános helyeken kifüggesztetni, s dobszó mellett azon hozzáadással meghirdetni rendeltetett, hogy aki gabonával terhelt hajóját bejelentés nélkül továbbszállítani fogná, az e végre kirendelendő felügyelők által lefoglalandó, s Pál Antal Főszolgabíró Úr által zár alá vendő léssen.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 159/1849. tan. törv. jkvi szám

476.

Baja, 1849. május 30.

**Lyubibratich János pesti lakos a Baján letartóztatott testvére
felől érdeklődik a városi tanácsnál**

Lyubibratich János pesti lakos testvérenek Baján történt letartóztatása tárgyában írt levelére.

Határozat

Pest Város Tanácsa útján értesítendő a folyamodó, hogy testvére az iteni térparancsnok által elfogatván, miután gyanús irományok találtak nála, a szabadkai vésztörvényszéknek átadatott.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 160/1849. tan. törv. jkvi szám

477.

Baja, 1849. május 30.

**Novák György mozgó csapatbeli lovas a városi tanácstól bizonyítványt
kér magának kiállítani négy hónapi szolgálatáról**

Novák György arról, hogy a város részéről a mozgó lovascsapatba január hónapban felfogadtatott, s hogy eszerint négy hónapi szolgálati ideje kitelt, magának bizonyítványt adatni kér.

Határozat

A város részéről folyó évi január hónapban felfogadott mozgó csapatbeli lovas, Novák György részére, miután négy hónapi szolgálati ideje kitelt, a kért bizonyítvány kiadatni rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 161/1849. tan. törv. jkvi szám

478.

Gyurgyevo, 1849. május 31.

**Perczel Mór honvéd tábornok levélben számol be csapatai állásáról
és az ellenség várható hadműveleti irányáról
Görgei Artúr tábornoknak**

Perczel Mór tábornok
Görgey Artúr tábornok úrnak!

Gyurgyevói főhadiszállás, 1849. május 31-én

Hadam jelenleg három hadosztályba sorozva a Dunát Bajától, Bezdán, Palánkán, Futakon át Kovilig, és Szurdoktól Orsováig, a Tiszát Aradátz és Csurogtól Perlaszon át egész a Dunába folyásáig tartásuk alatt. Még a

majd bevételten 50–60 nehéz álgjúval és a Tisza-Duna kiöntése által átgázolhatatlan mocsárság által fedett s védett Titeli hegység ellenében, úgy Perlasz és Becskereken, valamint Temesvár cernirozására nevezetesb erők vannak concentrálva.

Perlasznál úgy Bezdán és Palánkán álló csapatim naponkint ütközetben az átkelést kísértő ellenséggel, mindenütt e napokban diadalmasan visszavertek. Mindez azonban az ellenségnek, midőn komolyan kísértendi meg az átkelést egyedül ennek nehezítését, és tudatását foghatta eszközölni.

Igen biztos tudósítások szerint Jellasics, mint a Puchner, rác, szerb hártőr és császári levonult most egyesült seregek korlátlan parancsnoka mintegy 140–160 álgjúval, 14–15 divisio lovassal, és vagy 50–60 000 fegyveressel kezdendi meg a támadó működést.

Ezen kívül a Vécsey tábornok jelentése szerint éppen most Aradhoz közeledő oláh lázadók nagy tömege; az aradi és temesvári 7–8000 fő várórségi és az Erdélybeli ütésre induló orosz hadakról hírek hatása.

És mi nem csekély a véstörvényszékek, kormánybiztosok soha eléggé nem igazolható alkalmazásából, a rác lakosságban késznek ismért feltámasztási érzés!

Mind a három hadosztály, Vécsey, Kohlman és Gál bír összesen 1800–2000 lovas, 17–18 000 rendes fegyveres gyalogságot, ezekhez járul a naponként fogyó 6–700-nyi lándzsás mozgó önkéntes 140–150 álgjúval. Ez álgjúkból mintegy 25 a Duna mentében Bajától Futakig és Szegeden; mintegy 73 Arad és Temesvár ellenében.

Vécsey fő ereje Temesvár alatt, Kohlmané Perlasz, Gálé Giurgiova.

Az ellenség 10 000-nyi ereje Orsova ellenében, ugyanannyi Zimony körül; 12–15 000 a titeli positióban, 10–12 000 Kamenic, Karlovic 5–6000.

Úgy hiszem, hogy Pétervárad és Baja közt vagy csak demonstratoria szorítkozik, átkelést színelve és főerőmet mint már bánátbai áttörésem alkalmával történt, odacsalni akarva; vagy csak igen csekély erőt térszen rablás és nyugtalanító szándékkal át.

Úgy hiszem, hogy a Tisza két partján fog Bács és Bánátban operálni felfelé; evégre ereje főbb részét Perlasz vagy Szurdoknál általdobva: Temesvárt a cernirozás alól felmentendő; másik szintén nagy de mégis azonnál kisebb erejével a titeli positióból kinyomulva, a Római sáncokon át Újvidéket, Becsét megszállandó.

Azaz úgy hiszem, hogy ez legyen szándéka és terve Jellacinnak. Ezekből mind a veszély nagysága, mind állásom s feladásom nagysága könnyen kimagyarázható. Mondható háromszoros ellenség ellenében, jó tüzéség, nagy számú lovasság, dühös és vitéz rác-szerb népség ellenében kell e nagy területet védenem, és a védelemmel a Hazát megmentenem.

Tábornok Urat ezekről sietve értesíteni a közügy, melynek szolgálunk, kötelez azon hivatalos megkereséssel, hogy miután az ellenében állott ellenséges erők egy nevezetes része reám veti magát, hadából némely csapatokat

különösen egy pár osztály lovasságot dispositiom alá utasítson Wallmoden Hardegg vasasok, Joseph János dragoonosok mind Jellaciccal lejövén az el-lenség lovassága fent tetemesen kevesbült. Ez erőknek hovahamarább kel-lene Zombor felé mozdulniok.

Természetesen, ha az orosz segély oly tetemes lenne, minő hadait fent veszélyes állapotba helyezné, úgy az előbb jegyzett detachirozás várására való igényeim megszűnnek, és csak nehéz fokonkénti visszavonulásra kelle-tik szorítkoznom.

Perczel Mór

Perlasznál így a Duna mentében, Palánka és Bezdán közt az áttörési demonstratiokat tevő ellen már többszörösen visszavereték. Kovilnál egy Karlovácra siető gőzös és liszttel, puskaporral terhelt rakhajó összelöveték és elstüllyeszteték.

Május 31-én

Perczel

Eredeti, magyar nyelvű tisztázat. HL VII/C 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 30/520/1849. Közli: Farkas Györgyi (szerk.): Saját kezébe ott, ahol ... Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc Hadtörténelmi Levéltárban őrzött katonai irataiból. Az iratokat válogatta, a német nyelvű iratokat fordította: Bőhm Jakab. A bevezető tanulmányt írta: Csikány Tamás. Bp., 1998. 148–149.

479.

Pest, 1849. május 31.

**Fischhof Dávid a kormány beleegyezésével gyűjtőíveket kézbesít
több város, köztük Baja város vezetőinek, a háború miatt
kárt szenvedettek segélyezésére**

Fischhof Dávid úr a kormány beleegyezésével ma innen elutazik Vác, Esztergom, Dunaföldvár, Paks, Tolna, Baja, Kalocsa és Aszód városokba, az ottani hatóságoknak a háború miatt megkárosult polgártársak segedelmezése végett gyűjtőíveket kézbesítendő, s ámbár igen biztató nyílt rendelet van nála minden hatóságokhoz, mégis kedves kötelességünknek tartjuk e jótékony emberbarátot minden hatóságnak ajánlani és ugyanazokat nemes vállalatának elősegítésére fölkérni.

Március Tizenötödike (Bp.), 1849. május 31. 36. sz. 144. – Közli: Zsoldos Jenő: 1848–1849 a magyar zsidóság életében. Budapest, 1948. 215. és Uo. Gyoma, 1998. 258.

480.

(Olvashatatlan helynév), 1849. május 31.

**Pál Antal főszolgabíró a bajai városi tanácstól pontos kimutatást kér
a városban található gabonafélék mennyiségéről**

19. számú körlevél

Baja város Tanácsának!

(:közelebbi községekkel már közöltetett:)

Felsőbb rendelet következtében arról, vajon mennyi gabonaneműek vannak készletben, mennyi szükséges a belfogyasztásra új termésig, s mennyi marad fölösleg, tudósítás teendő lévén, erről a Tanács még e jövő hó 2-a estéjéig értesítsen.

Kelt Olvashatatlan helynév, 1849. május 31-én

Pál Antal főszolgabíró

(Mellékelve van hozzá a 12 tizedbeli összeírás, amelyeknek az összesítése a következő:)

Sorszám	A tized megjelölése	Búza	Árpa	Zab (pesti mérő)	Kukorica	Köles
1.	I.	636	194	1217	860	20
2.	II.	174	0	0	8	0
3.	III.	150	3	0	110	1
4.	IV.	828	335	2250	380	780
5.	V.	1920	125	1100	40	700
6.	VI.	91	2	4500	8028	0
7.	VII.	252	0	1100	23	0
8.	VIII.	640	119	640	911	40
9.	IX.	4240	1542	9540	3490	1246
10.	X.	296	200	1060	556	0
11.	XI.	1290	6	415	155	0
12.	XII.	744	20	1210	321	0
Összesen:	I-XII.	11261	2546	23032	14882	2787

Eredeti irat, tisztazat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 168/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Pál Antal főszolgabírótól 19. számú körlevél 1849. május 30-án Baja Város Tanácsának Baján. P. H. (Vörös viaszpecsét.) Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. május 31. 1849 – 168. Tanácsülési 83. szám.

481.

(Baja), 1849. május vége

**Majtényi József Baranya megyei kormánybiztos Noszlopy Gáspár
Somogy megyei kormánybiztos segítségét kéri
Pécs felszabadításához**

Baranya megye kormánybiztosától
Somogy megye kormánybiztosának!

Kormányzó elnök úr rendeleténél fogva Baján vevén állomásozat, mint eddig még az általa rendelt s Baján összevonandó erő itt megérkezend, Baranya megtisztítása végett, a Dunán átkelhetünk, hogy azután a Pécssett tanyázó ellenség minden oldalról megtámadása egyetértőleg történhessék, miután annak nemcsak elűzése, de leginkább körülkerítve történő elfogása fő feladatunk lévén, ezennel hivatalosan felhívom kormánybiztos urat, annál is inkább, miután arról értesültem, hogy ezekre közremunkálni hazafiúi szándoka lévén, hogy mindaddig az erejével előre Pécs felé semmi mozdulatot ne tegyen, míg a mi mozdulatainkról, úgy a megtámadás napjáról s órájáról általam küldendő futár által biztos tudósítást nem veend, az ígért segélyből még egy rész vissza van, főképp be kell várnunk a már útban lévő s Bajához már már közeledő huszárságot, egyúttal felkérem, miként engem a megyéje ellen tett ellenség megtámadásáról, úgy annak kimeneteléről tudósítani szíveskedjék.

Honfi üdvözléssel maradván

Majtényi József Baranya megyei kormánybiztos

Közli: Andrássy Antal: Noszlopy Gáspár Somogy megyei kormánybiztos Baranya megyei iratai 1849. május-augusztus. In: Baranyai helytörténetírás 1973. Szerk.: Szita László. Pécs, 1973. 262. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Baranya megye kormánybiztosától Noszlopy Gáspár Somogy megyei t. h. kormánybiztosának tisztelettel. Hivatalból. Kaposvárott vagy Szigetben

482.

Baja, 1849. június 1.

**Baján a jótékonyági est bevételét a Buda visszafoglalásánál
megsebesült honvédek felsegélyezésére fordítják**

Felolvasatott Vojnics Imre és Harlikovics Benjámín tanácsnok, úgy Pajha Pál és Csopor József képviselő uraknak hivatalos tudósítása, jelentik, miképpen a Budavár bevételénél megsebesült honvédek némi felsegélyezésére rendezett táncvigalom eredménye az lőn, mely szerint befolyt összesen 310 ft 8 xr pengő pénzben, melyből is 65 ft 8 xr költség levonatván, 245 ft és egy darab arany természetben Budapestre, az illető helyre felküldetett légyen.

Határozat

E városi közönségnek tanúsított buzgó érzelme hálásan vétetvén itt, tudomásul feljegyeztetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 68/1849.; Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 432.

483.

Baja, 1849. június 1.

Balázs József levéltárnok jelentést tesz a közgyűlésnek az önkéntes adakozásból befolyt összegről, amely két lovas felszerelésére elegendő

Beadván Balázs József levéltárnok úr hivatalos tudósítását jelenti, miképpen a két lovas felszereléséhez önkéntes adakozás útján 73 ft 32 xr pengő szedetvén be, kéri ezt bevételbe soroztatni.

Határozat

Harlikovics Benjámín pénztárnok úr e tudósítási pengő 73 ft 32 xr-t iktassa számadásának bevételi sorába.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 70/1849.

484.

Baja, 1849. június 1.

Petrovácz István tanácsnok jelentést tesz a közgyűlésnek a Szabadkára szállított 11 újonc felavatási és egyéb költségeiről

Felolvasatott Petrovácz István tanácsnok úrnak hivatalos tudósítása, jelenti, miképpen Baja városa részéről Szabadkára leszállított 11 újonc felavatási húsz-húsz pengőft és más költségek összesen 243 ft 59 3/5 xr pengőre rügott legyen, kérvén ezt kirendeltetni.

Határozat

Harlikovics Benjámín pénztárnok úr e tudósítási pengő 243 ft 59 3/5 xr-t fizesse ki, és tegye kiadási sorba.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 76/1849.

485.

Baja, 1849. június 1.

**Haczell Márton kormánybiztos utasítást ad az újoncállításra,
és felhívja a közgyűlést az abban való erélyes eljárásra**

Felolvastatott Haczell Márton kormánybiztos úrnak Szabadkán május 26-án 387. szám alatt kelt levele, mely szerint az újonckiállítást illetőleg né-mely pótló és felvilágosító utasítás adatván, az újonckiállítás tárgyábani mű-ködére és erélyes eljárásra felhivatunk.

Határozat

Az annyi aggodalmat szülő újoncozási tárgyban ha bármily eréllyel tö-rekedett is eddig e városi hatóság eljárulni mindekkoráig sikeres véget nem eszközölhetett, és aggodalommal kelletik emlékeznünk arra, hogy részint a régi kivetés, részint az újabb illetőség szerint mintegy 70 újonccal tartoz-nánk, mindazonáltal egyedüli vizsgálása e városi hatóságnak az lehet, hogy számtalanon az újoncozási rovat alá eső ifjaktól megelőzőleg s önkéntesen beállván katonának, szülő oka ez a hátramaradásnak, s nem a tisztí kötelesség elmulasztása, és ha bármily gonddal óhajtanánk is intézkedni, e részben áldo-zat nélkül sikeres véget nem érünk, miért is e város részéről minden oly ifjú-nak, aki ha különben katonáskodni nem tartozik, és a város helyett magát kész a felavatási 20 pengőft-on kívül egy e város régibb szokásai szerinti nagyságú alkalmas belső háztelket és egy hold kukoricaföldet nyerend örök tulajdoni joggal, mi is közhírré tétetni elrendeltetvén, egyúttal Petrovics Ist-ván úr toborzás útján is igyekezzen e célt elősegíteni, a telkek felmérése s a házhely kiszemelése Vojnics Imre és Petrovics István tanácsnok, Sámuel Ist-ván szószóló, Kopper György, Bencze István és Jerkovics Antal képviselők urakra bízotván, e részbeni tudósításuk elváratik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város köz-ségi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 77/1849.

486.

Baja, 1849. június 1.

**Vojnics Imre tanácsnok jelentést tesz a közgyűlésnek
a Vajason épített híd költségeiről, és kéri annak kifizetését**

Beadván Vojnics Imre tanácsnok úr hivatalos tudósítását jelenti, mikép-pen a Vajason keresztül épített híd összes kiállítási költsége 1883 ft 23 1/5 xr-ba, pengő pénzbe került légyen, kérvén ezen összeg kifizettetése iránt ren-delkezni.

Határozat

Miután az igazsággal megegyeztethető nem lenne, hogy ezen nem is egészen városunk határában, sőt nem is mindkét oldalról Bács megye ható-sága területében fekvő híd költségeit, amelynek különben is közcélből épül-nie kellett, e városi pénztár viselje, de szorult helyzetében pénztárunk viselni

ezt képes nem is lévén, annál is inkább az itteni katonai parancsnokság rendelkezett ennek megépítése felett, miért is a katonai parancsnokság arra, hogy e híd költségeit az álladalom által megtérített szorgalmazza megkérteni rendeltetvén, részünkre bizonyítványt kiadni készségekedjen.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 78/1849.

487.

Baja, 1849. június 1.

Balázs József levéltárnok önkéntes honvédnek áll

Balázs József levéltárnok úr a haza szeretetétől ösztönözötve, annak védelmére kiállani, magát önkéntesen honvédnek felavattatni hajlandó lévén, eddig viselt hivatalát leteszi, magát elbocsáttatni és eddigi hivataloskodása s viseletéről bizonyítványt kiadatni könyörög.

Határozat

Szerencsekívánatok között Balázs József levéltárnok úr körünkből elbocsáttatik. Kísérje őt a harcosok védő nemtője s szép lelkesedése méltánylatául, miután az újonci rovatba nem esik, e jegyzőkönyv 77. száma alatt kikötött kedvezményekben ő, és általa az imént maga Balázs József úr által tett ünnepélyes engedmény után, szülei részesítendők. Különben arról, hogy hivatalát becsületesen, híven és szorgalmasan viselte, magát pedig hivatalnokhoz illő becsületességgel kitüntette, bizonyítvány kiadandó. A levéltárra felügyelés és annak kezelése Mikosevics Aloiz városi aljegyző úrra bízatik, addig is még levéltárnok választását e közgyűlés helyesnek nem találandja.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 80/1849.; Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 431–432.

488.

Baja, 1849. június 1.

Egyes megyei tisztviselőknek a városi ügyekbe való beavatkozása miatt a bajai városi tanács panasszal fordul Haczell Márton kormánybiztoshoz

Előterjesztetvén, miképpen e városi tanács tekintetének és bírósági hatósági körének nem kis lealacsonyításával e megyei kormánybiztos úr részéről kibocsátott rendeletek nyomán, e megyei járásbeli főszolgabíró úr és mások részéről e város körében tételnek intézkedések, ilyen eset a helybeli óhitű rákok renden kívül intézett összeírása, s javaik zár alá vétele, nemzetőrség alakítása és a kórház rendezése és más esetek.

Határozat

E részben szerzendő orvoslandás tekintetéből e megyei teljhatalmú kormánybiztos úrhoz panaszos folyamodvány intézendő.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 81/1849.; Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 431.

489.

Baja, 1849. június 1. és 2.

Pál Antal főszolgabíró jelentést kér a városi tanácstól Baja gabonakészleteiről

Felsőbb rendelet következtében arról, vajon mennyi gabonaneműek vannak készletben, mennyi szükséges a belfogyasztásra, s mennyi marad fölösleg, Pál Antal Főszolgabíró Úrhoz, folyó évi június 2-a estéjéig tudósítás adandó lévén.

Határozat

A gabonaneműek összeírása az illető tizedbeli Tanácsnok Urakra, s amennyiben a Tanácsnokok akadályozva lennének, a Képviselő Urakra bízott. Az ekként kitudandó gabonamennyiségről, a belfogyasztásra új termésig szükséges öszletről s a fölöslegről, Pál Antal Főszolgabíró Úr értesítendő.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvénysekének iratai 168/1849. tan. törv. jkvi szám

490.

Baja, 1849. június 1. és 2.

Fiáth István Tolna megyei kormánybiztos arra kéri Baja városát, hogy tegye lehetővé a gabonának Tolna megyébe történő szállítását

a) 23. k.b.

Baja Városa hatóságának!

Az ellenséges császári seregeknek Tolna Megyéből lett végképpeni kivonulása, és a Megyébe, mint Kormánybiztos lett megérkezésem óta, minden az ellenség számára eddig eszközlött élelmiszerekbeli s egyéb szállítmányok is megszünnvén, ennek folytán azon tilalom, mely szerint a gabonának Bajáról Tolna Megyébe leendő szállítását mindeddig meg nem engedtetik, nemcsak felesleges, hanem tekintve azt, miszerint különösen Tolna Megye alsó része nagyobb részint a bajai piacról él, s eszerint tekintve továbbá a magyar hadi erő igen rövid idő alatt Tolna Megyébe leendő leérkezésének valószínűségét, hátramaradásokat és káros következtetéseket okozhat. Minél

fogva hivatalosan felkérem Önöket, hogy az említett tilalmat az ott működő kormánybiztos úr közbejöttével és annak feljelenve megszüntetvén, a gabonaszállítást hozzánk felszabadítani szíveskedjen.

Költ Szekszárdon, 1849. május 30-án

Tolna Megye teljhatalmú Kormánybiztosa
Fiáth István

Eredeti tanács törvénykezési irat, tisztaát. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényességének iratai 169/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Cimzés: Tolna Megye teljhatalmú Kormánybiztosától Baja Mezővárosa hatóságának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: 1849 – 169. P. H. Vörös viaszpecsét, F. I. monogrammal. Tanácsülési 84. szám.

b) Felolvastatott Fiáth István Tolna megyei teljhatalmú Kormánybiztos Úrnak Szekszárdon folyó évi május 30-án 23. szám alatt kelt levele, melyben Baja Város hatósága megkerestetik, hogy miután az ellenség Tolnából kivonult, a Bács megyében működő Kormánybiztos Úrhoz teendő feljelentés mellett, a gabonának Tolna megyébe leendő szállítását felszabadítsa.

Határozat

Mely hivatalos megkeresés folytán addig is, még Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrhoz ez érdemben teendő felterjesztésre további rendelet érkeznek, a különben rendkívüli mennyiségben hetivásárra szállított gabonának, az ellenségtől mentes Tolna megyébe szállítása, kisebb mértékben megengedtetett.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztaát. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényességének iratai 169/1849. tan. törv. jkvi szám

491.

Baja, 1849. június 3.

**Karassay József őrnagy korára és rossz egészségi állapotára
hivatkozva nyugdíjaztatását kéri a HM-től**

Tisztelt Hadügyminisztérium!

a) A múlt 1848. évi július 1-jétől fogva a volt nádor által Órnaggyá ki-neveztetvén, a legnagyobb készséggel ezen hó 7-én Pozsonyból, hol akkori lakásom volt, az ókéri táborban meg is jelentem, s Szenttamás minden megtámadásánál személyesen részt vettem; 280 szabadkai nemzetőrrel, 37 donmiguellal és 42 huszárral az úgynevezett első futaki csatában, a több mint 600 főből álló szerb és rác hadat szétverve megsemmisítettem, úgy annyira, hogy az ellenfélből elesettek száma a Közlönyben említettekkel, s később a kenderekben és az erdőben bűzhödten találtakkal együtt, azokon kívül, kik a Dunába fulladtak, 331-re nevedett, mely tettemért a Tisztelt Hadügyminisztérium csekély személyemet egy díszes levéllel kegyeskedett megtisztelni. December végén őrvonal felállítására végett Kiszácsra rendeltetvén, mi-

dön riadás következtében setét éjjel seregemet lóháton rendezni akartam, egy kerítésen kiálló gerendába oly sérelmesen vágtam a mellemet, hogy tüstént vért köptem, bajom meghűtés által is nevedkévén, roncsolt egészséggel katonai szolgálatot tenni nagy áldozatomba került, de az ellenség előtti akkori állomásom veszélyes, s sokkal több figyelmet érdemlő vala, mintsem hogy orvosoltatásomat igénybe vennem szabad lett volna, ez okból 1849. évi január közepén, ismét nyugalomba való visszalépésem végett folyamodásomat a Tisztelt Hadügyminisztériumhoz benyújtottam, mindeddig azonban kéresem függőben maradván, betegségem dacára katonai szolgálatomat folytattam, s utóbbi tetteim is mutatják, hogy a hadi térről soha el nem távoztam. Kula alatt a torzsai ütközetben Bezerédi Miklós Alezredes serege jobbszárnyát vezérlettem, onnan visszahúzódván Petrováczra, a fent nevezett Alezredes Úr parancsa következtében 350 főből álló bajai, mélykúti és jankováci nemzetőröket az egyesült rácok és hodzsákiak által előttünk elvágott utakat szerencsésen kikerülve, Bajára rokonainak visszaadtam, a rácok betörésétől méltán tartván, Kalocsára húzódtam, az ottani lakosság majdnem erőszakoskodása s Ács Károly helyettes Országos Biztos felszólítása következtében ideiglenes őrnagyhiivatalt vállaltam; később Gróf Batthyány Vezérőispán Úr a Dunán járó ellenséges gőzösök akadályoztatását bizta reám, melyek közül egyet az általam Szegedről kiközlött ágyúk által haszonvehetetlenné is tettem; a véd- s a nemzetőrsereg összeírása, s rendezése végett Bajára rendeltetvén, miután Baját az ellenség gőzhajói által naponkint aggasztóbban fenyegetni látszott, a szeremlei révnél s Bajánál nagyobb szerű sáncokat hányattam, s az általam sürgetett ágyúkat megnyervén, legközelebb a Herkules gőzöst, amelyen lévő számos haderő Baját és környékét kirabolni s feldúlani igyekezett, megroncsolva elfogtam, s a hazának visszaszereztem.

Esedezem tehát a Tisztelt Hadügyminisztériumnak, hogy hazám iránti csaknem egy évi fáradozásaimat s agg koromat, ki 1809 óta mint tiszt a nehéz francia háborúban is részt vettem, kegyesen figyelembe venni, s Őrnagyidíjjal Paksra Tolna megyébe nyugalomba bocsátani méltóztassék.

Kelt Baján, 1849. június 3.

Karassay József Őrnagy

b) Orvosi bizonyítvány

Karassay József Bács megyei nemzetőrségi Őrnagy Úr aranyeres, májdugulással párosult kórban, s innen másodlagosan tüdővértorlat által kifejlődött vércöpésben általam gyógyíttatván; a kór visszaesési csaknem időszakénti hajlam, nevezett Karassay őrnagy urat a hosszabb kocsisztától, lovaglástól, s minden a tüdő működését nagyobb mértékben igénylő, s fárasztó mozgásoktól eltiltja.

Költ Baján, 1849. május hó 25-én

Szohner József orvostudor

Eredeti levél és orvosi bizonyítvány, tisztázat. HL VII. 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 33/182 b. és 33/182 c. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: A Magyar Hadügyminisztériumhoz Karassay József Őrnagy folyamodása, Orvosi bizottmánnyal, melyben Őrnagydíjjali nyugalmaztatásáért esedezik. Hivatali rájegyzés: E 19342/ 2 darab 1821/1849. B.

492.

Baja, 1849. június 4.

**Kollár Tamás kéri Haczell Márton kormánybiztost,
hogyan Antal nevű fiát mentse fel a katonai szolgálat alól**

a) Másolat

Mélyen tisztelt Kormánybiztos Úr!

Csalhatatlan, hogy hazánknak, s különösen Bács megyének megtámadott helyzete minden becsületes honpolgár erejét igénybe veszi, nem tehetem fel azonban magamban, miszerint egyes polgárnak tökéletes tenkre jutásával lehetne célja bölcs kormányunknak a védelmi erő kiállításáról gondoskodni.

Igaz ugyan, hogy a sors gyermekekkel áldott meg, és azon szerencsés apák közé tartozom, kik zsenge szabadságunk védelmére áldozatot hozni képesek, fájdalommal kellek azonban panaszkodni, miképpen fiam az úgynevezett „feketesapkás” mozgó csapatba 4 havi időszakra magát besorozván, az eltelt idő után sem bocsáttatik haza, e jelen pedig ugyanezen fiam az ide ./. alá rekesztett bizonyítvány szerint Baja Város által az újoncok közé íratván, előállítanom kelleknek e kettős oldalról ellenem támadt zaklatást kikerülni.

Főhajtva esedezem mélyen tisztelt Kormánybiztos Úr előtt, méltóztatásuk mindenekelőtt figyelemre méltatni azt:

1. hogy fiam a védsereg alkotó szabályainak 11. §. i) pontja szerint, hol az oly mesterek, kik ezelőtt mesterségüket két legénynél kevesebb erővel folytatták, kivételnek, e pont alá tartozandó.

Fiamat, Kollár Antalt nagy áldozattal kitanítottam, neki mesterségi szereket szereztem, boltot haszonbéreltem, utat nyitottam jövő anyagi jobblétére, azonban mesterségét többnyire magányosan üzte, sőt a nemzetőri szolgálat által sokszor akadályoztatván, mesterségét megszakítani, abban hagyni kénytelenítettett.

2. A rendes honvédi szolgálat minden más szolgálatok felett első helyen állván, fiamat oda kellene állítani.

Ily körülmények között esedező vagyok fiamat Kollár Antalt a védsereg soraiból kihagyatni, őtet nekem visszaadni, miszerint az újonc kiállítási napon megjelenhessen.

Vegye szívére mélyen tisztelt Kormánybiztos Úr egy tehetetlen Atyának esengő igazságos kérelmét, ki saját megrövidítésével iparkodott gyermekeit boldogítani, és most az oly fáradsággal szerzett, s gyermekének adott va-

gyonértéket fájdalmas könnyek között veszni szemléli, igazságszeretetébe bízva kegyeibe ajánlott vagyok

Baján, 1849. május 29-én.

Mélyen tisztelt Kormánybiztos Úrnak alázatos szolgája:
Kollár Tamás bajai lakos

A család felnnartására szükséges lévén, ha a kitétel igaz, születési helyére visszabocsátasson, és az újoncok közé be ne soroztasson.

Szabadkán, 1849. május 31-én

Haczell m. k. kormánybiztos

Tanáctörvénykezési irat, másolat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanáctörvénysszékének iratai 172/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Mélyen tisztelt országos teljhatalmú kormánybiztos Haczell Márton úrnak. Hivatali rájegyzés: 1849 – 172. Tanácsülési 86. szám.

b) Felvételre Kollár Tamásnak Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrhoz, Antal nevű fiának a védseregéből kihagyása iránt benyújtott, s azon utasítással ideküldött folyamodványa, miszerint a folyamodványi kitételek megvalósulta esetére, Kollár Antal tűzhelyére visszabocsátásék, és az újoncok közé be ne soroztassék.

Határozat

Ámbátor a folyamodvány azon kitétele, mely szerint Kollár Antal könyvkötői mesterségét többnyire magánosan üzte, tökéletesen áll, miután azonban folyamodó Kollár Tamásnak ezen a fián kívül még másik, a mészégetést, s egyéb üzleteit véle közösen folytató két fia vagyon, ennél fogva Antal nevű, különben is nőtlen fia a család fenntartására szükségesnek nem tekinthetvén, rendes honvédi szolgálattól fel nem menthető. Ily értelemben leend a felvilágosító nyilatkozat szerkesztendő.

Eredeti tanáctörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanáctörvénysszékének iratai 172/1849. tan. törv. jkvi szám

493.

Baja, 1849. június 4.

Jónicz Ferenc a városi tanácstól hazafias magatartását igazoló bizonyítvány kiállítását kéri

Jónicz Ferenc hazafias becsületességéről magának bizonyítványt adatni kér.

Határozat

Jónicz Ferencnek mindenkor becsületes, s szelíd magaviselete, valamint azon hazafias buzgalma, mely szerint a szorongatott Magyar haza kormányának egy évre kamat nélkül ezer pengőforintot kölcsönzött, s városunkat is az újoncok kiállításában 2000 pengőforint kölcsönrel segítette, mel-

tányló elismerést nyervén, miután ellene folyó 1849. évi február 13-áig semmi panasz nem tétetett, ily értelemben részére bizonyítvány kiadatni rendeltetett. Február 13-án az ellenséges foglások, s Baja város feladása után a Tanács megszűnván hivataloskodni, s tagjai Bajárúl eltávozván, Jónicz Ferencnek ez idő őtai viseletéről tudomása nincs.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényességének iratai 173/1849. tan. törv. jkvi szám

494.

Szabadka, 1849. június 5.

**Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos
jelentést tesz Kossuthnak a megyében található zabkészletekről,
a zab és gabonavásárlás nehézségeiről, a gabonafélék áráról**

486. szám

Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztostól
Az ország Kormányzójának!

Szabadkán, 1849. évi június hó 5-én

Debrecenben

Múlt hó 29-én a 7304/K szám alatt kelt rendelete folytán van szerencsém válaszolni:

A lovasság számára megkívántató zab bevásárlására nézve megtettem az első lépéseket.

Zomborban van már 8000 p. mérő készlet, mely iránt úgy intézkedtem, hogy az a bajai álladalmi magtárba szállíttassék a Duna-partra.

Baján több ezer p. mérő készletet felelő pénzeztettem, hogy az szintén a Duna-parton rendelkezés alatt lehessen.

Ezen zabkészlet a felső táborba, ha ott szükség van, a Dunán gőzhajó által vontatókon könnyen lenne szállítható. Méltóztassék az illető tábori intendatúrát utasíttatni.

A bácsi-csatorna közelében fekvő helységekbe szintén több ezer p. mérő zab mindjárt fel lesz előpénzezve. Ez a csatornán a Tiszába Törökbecse alá lenne szállítandó, s innét akár a bánáti tábor számára, akár pedig fel a Tiszán Szegedre lehetne szállítani, a szükséghez képest méltóztassék intézkedni. Reményilem 100–150 000 pozsonyi mérő zab be lesz szerezhető.

Végre jelentem, miképpen Bajárúl e napokban engedelmem mellett közel 70 000 mérő zab Pest felé indított a kereskedők által, ha tehát a tábor azonnal bizonyos készletet kívánna, ennek lefoglaltatása iránt is a kormány intézkedhetik.

A zab- és élelvásárlás Bácsban készpénzért jutányosan megtörténhet, de hitelbe bajos, mivel az álladalom csupán természetményekért a múlt 1848. évről Bács megyének 200 000 pengőforintokra menő összeggel tartozik.

Méltóztassék elrendelni az illető minisztérium által mennyi szemes életet kellessék összevenni, egyszersmind az ahhoz szükséges pénzmennyiséget utalványoztatni.

A kétszeres életnek középára 3 forint 30 kr, a zabnak 1 forint 36 kr pengőben egy pozsonyi mérőtül.

A szemes élet bevásárlása iránt még múlt hó 12-én a 226. szám alatt tettem jelentést a földművelés-, ipar s kereskedelmi helyettes miniszter úrnak, azóta e tárgyban semmi feleletet sem nyervén, intézkednem nem lehetett.

Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 7899/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 7899/K/1849. 1849. június 8. Haczell Márton kormánybiztos válasza a 7304/K szám alatti rendelethez. – Zabvásárlásra megette a rendeleteket, ennek fölszállítása iránt az intendatúrát kéri utasíttatni. – A Pest felé szállított zab iránt is kér rendeletet. – Bács a múlt évről sokkal tartozik az élelmiszerekért. – Mennyi gabonát vásároljon még, ennek árát utalványoztatni kéri. – Mi az ára a szemes életnek Bácsban? – A tárgyban a földművelés, ipar (s kereskedelmi) miniszterhez tett régiebb fölterjesztésére még válasz nem érkezett.

495.

Baja, 1849. június 6.

**Bende József bajai uradalmi kádárlegény felmentését kéri
a városi tanácstól a honvédek közé való besorozás alól**

Tisztelt Városi Tanács!

Alulírt alázattal folyamodom a tisztelt városi Tanács előtt, miszerint engem az újoncozási választmány időmhöz képest a honvédek közé besorozott, okadatokkal támogatott kifogásaimat a legnagyobb mértékben hasztalan elősorolni csak némely terheesebb körülményeket, melyek engem aggasztóan gyötörnek állítok elő, első adatom, miszerint Atyám, ki már öreg napjait elérve a munkálatra alkalmatlan, nálam nélkül kénytelen lesz uradalmi kádárságáról lemondani, másik adatom, amely ha nem volna, kész volnék hazám szent ügyét szolgálattal elősegíteni, terhes nyomor gyötör szüntelen, amit ugyan az ./. alá csatolt bizonyítványból általlátni méltóztatik, amely hibák miatt a honvédi szolgálatra alkalmatlan vagyok, gyötört nyavalyámat vándorlásom ideje alkalmával orvosolni mindenképp igyekeztem, de hasztalan, siker nélkül voltak minden költségeim. Azt pedig, hogy atyámnak elkerülhetetlen szüksége van reám a .//. alá csatolt bizonyítványból kitetszik.

E főből alázattal folyamodok tisztelt városi Tanács előtt, méltóztassék okadatokkal támogatott mentségemet méltó figyelemre venni, engem, ki miután testi hibám miatt a katonáskodásra alkalmatlan vagyok, a besorozott újoncok közül nagykegyűleg felmentetni szíveskedjék, nehogy további idők után, mint nekem, mint öreg, úgyszólván már magával tehetetlen Atyámnak nagyobb bajok keletkezzenek, kérésem újítása után illő tisztelettel maradván

Baján, 1849. június 5-én a Tisztelt városi Tanácsnak

alázatos szolgája Bende József

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysszékének iratai 185/1849. és 185/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Baja város tisztelt Tanácsához nyújtott folyamodványa a bent írtnak. Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. június 5. 1849 – 185. Az előmutatott bizonyítványokból a folyamodványi kitétel valósága kitűnően, folyamodó Bende József az újoncok közé soroztatástól felmentetik. Kelt Baján, 1849. évi június 6-án tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 93. szám.

Mellékletek:

./.. Hogy Bende József bajai, mintegy 22 éves ifjú, 1843. év folytatában keletkezett, és az egymást követett négy évek lefolytáig csaknem minden holdújságkor emberi érzelmet borzasztó nehéz nyavalya által ostromoltatott, és azon szerencsétlen kór bántalomtói megszabadulásához reményt nem nyújtott légyen, ezennel bizonyítom.

Baján, 1849. május 24.

Jacobei János Baja városi seborvos

A fennebbi kór tényét igazolja.

Baján, 1849. május 25-én

Dr. Rosenman Pál Baja városa főorvosa

A fenn nevezett Bende József bajai uradalmi kádárlegény lévén, nekem is és az uradalmi személyzetnek szomorú alkalmunk volt tapasztalni, hogy az érintett egyén nyavalyatörésben borzasztóan szenvedett. K. m. f.

Scultéty János Uradalmi Ügyvéd

P. H.

Vörös viaszpecsét, „Tekéntetes Bajai Uradalom Pecsétje” körirattal.

Az irat felzetén olvasható még: *Hivatali rájegyzés:* Hogy a bent írott Jakobei János, Baja városa seborvosa, mind szintén Rosenman Pál orvosa, úgy Scultéty János Uradalmi Ügyvéd, csakugyan valóságosan tulajdon kezeik általi nevek aláírása ezennel jótállásul bizonyítom.

Szabadkán, 1849. június 3-án Pilaszanovics József Baja Városa Főbírája

//. Mi alólírottak bizonyítjuk, s ezennel tudtára adjuk, mindazoknak akiket illet, minthogy Bende József testvére papi szolgálatban van, Atyja pedig mint 63 éveket felül haladta légyen, s öregsége miatt szemére nagyon kevés látású.

Kelt Baján, 1849. május 26-án

Én is bizonyítom, hogy több fia nincsen
Telegdi Pap Sándor szomszéd
Kois László gombkötőmester
Ezt mi is bizonyítjuk.
Balázs József kalaposmester Baján

Az irat felzetén olvasható még: *Hivatali rájegyzés*: A Telepparancsnokság figyelmébe ajánltatik, nehogy később legyen véle baj. 1849. június 1-jén Haczell Kormánybiztos

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 185/1849. és 185/1849. tan. törv. jkvi szám – Mellékletek

496.

Baja, 1849. június 6.

**Jilk Sándor helyettes főbíró benyújtja a városi tanácsnak
a Killinger Zsigmond és tűzértársai számára gyűjtött
adományok jegyzékét, és kéri a tűzerek megjutalmazását**

Előterjesztetvén Jilk Sándor helyettes főbíró úr által a folyó évi május 6-án a Városunkat megtámadni szándékozó gőzös kikötése megakadályozásával s megszalasztásával Városunkat a dülástól megmentett 18 fontos ágyúnál derekasan működött Killinger Zsigmond tűzermester, s tűzértársai részére némi jutalmazásul gyűjtött adakozások jegyzéke, s a bejött összegnek az átadásáról szóló nyugtatvány.

Határozat

Az érdemet méltányló, s némileg is meghálálni kívánó közönségünk önkéntes adakozásaiból befolyt, s Killinger Zsigmondnak fele részbeni kézbesítés, másik felének pedig tűzértársai közti felosztandás végett Karassay Örnagy Úrnak átadott, s az érdekllett tűzereknek kézbesített százhuszonöt pengőforintról szóló nyugtatvány, s az adakozók névjegyzéke, azok irányábani köszönet nyilvánítása mellett levéltárba tétetni rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 188/1849. tan. törv. jkvi szám

Baja, 1849. június 6.

**Bulyovszky Pál özvegye kéri az erőszakosan besorozott
Pál nevű fiát a honvédseregből elbocsátani**

Másolat

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Hogy mily szavakkal nyissam meg keserves panaszomat, eléggé képes nem vagyok megfelelni szívem elkeserült szorongatásai miatt, miszerint 1840. évben egyrészt a tűz megrontott, másrészt férjem meghalózott, úgyszintén egy fiamért katonát állítottam, egész mostanáig özvegyi állásomban a legnagyobb nyomorúság közt töltöttem életemet, és midőn most Pál nevű fiam, kit ugyan tisztelt védsereget tárgyazó választmány felmentett, de mit használ, ha Herdlein György Százados Úr csapatjával elvitt, holott ő egyedüli özvegy anyja táplálója, nekem semmi vagyonom, házbéres zsellér vagyok, említett fiam munkálati tartásából élek, miután már az öregség úgyszólván a dologra egészen alkalmatlanná tett.

Ezen okok fonalán indulva bátor vagyok tisztelt Kormánybiztos Úr kegyes színe eleibe járulni, méltóztassék igazságos mentségemet figyelembe venni, hogy Pál nevű fiamat, kit Herdlein György Százados Úr magával elvitt törvénytelenül, miután a fent említett választmány ápolásom és tartásom tekintetűl, mint családfőt tekintett és felmentett, méltóztassék teljhatalmánál fogva a dolgot oda vinni, hogy említett fiam a védsereg tagjai közül felmentessék, és további táplálásomra hazaeresztessék. Kérésem újtása után illő tisztelettel maradván tisztelt Kormánybiztos Úrnak alázatos szolgálója Bulyovszky Pál özvegye

A bajai bírák a bent foglalt panasz igazságait aláírásokkal bizonyítsák, s ha a tény igaznak fog bizonyíttatni, Herdlein százados kötelességének ösmérje az erőszakosan besorozottat rögtön elbocsátani. Szabadkán, 1849. június 3-án Haczell kormánybiztos

Másolat hitelűl Baján, 1849. évi június 6-án

Gergics Imre m. k. főjegyző

Másolat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 189/1849. és 189/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrhoz nyújtott esd levele a bent írtnak. Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. június 6-án. 1849 – 189. A folyamodványi azon kitétel, hogy Bulyovszky Pál özvegye 1840-ben egyik fiáért katonát állított való lévén, szintén az is, hogy Pál nevű fia a védsereg alakításával megbízott Választmány által felmentetett, a beadott névjegyzékből kitűnvn, ily értelembeni bizonyítvány kiadatni rendeltetett. Kelt Baján, 1849. évi június 6-án tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 97. szám.

498.

Szabadka, 1849. június 7. és Budapest, 1849. június 13.
**Haczell Márton Bács-Bodrog megyei kormánybiztos felterjeszti
Kossuth Lajos kormányzóhoz a Bácsban lefoglalt
termesztmények jegyzékét**

a) 509. szám 19 329/1849. jún. 11.
Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztostól
Az ország Kormányzójához!

Szabadkán, 1849. évi június hó 7-én Pesten

Az iderekesztett jegyzék szerint az álladalom részére lefoglalt természetenyeken kívül még Bácsba magányosoknál nagyobb mennyiségű búzát, s kétszerest lehet összevásárolni. Zab azonban ezen felül nem sok van, de néhány ezer pesti mérőt mégis találunk.

Az élet ára most már naponkint fel-felmegy, minthogy Bajától a közlekedés Pest felé a Dunán megnyílt.

Kormányzó úr tisztelettel kéretik határozottan kijelenteni, mennyi természetmény hová szállíttassék?

Vétessek-e többet, vagy az itt feljegyzett mennyiség ezúttal elegendő lesz?

Ha az árát találná sokallani a Kormány, a természetményt általvenni nem tartozik, de ezen ok miatt, nehogy a tulajdonosok bizonytalanságban maradjanak, haladéktalanul feleletet kérek.

A természetmények ára készpénzzel lévén fizetendő, eziránt hatályos intézkedését Kormányzó Úrnak alázattal kérem.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti irat, tiszttázat. MOL H 2 OHB 7944/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 7944/K 156/19 329/1849. június 11. Haczell Márton kormánybiztos felterjeszti az álladalom részére Bácsban lefoglalt természetmények jegyzékét.

– azon felül nagy mennyiségű búzát és kétszerest lehet összevásárolni.

– az élet ára emelkedik.

– mennyi termény hova szállítandó?

– vegyen-e még többet?

– ha a termények ára magasnak találják, a kormány nem tartozik átvenni, de erre haladéktalan feleletet kér.

– a termények ára iránt, minthogy készpénzzel fizettetnek, hatályos intézkedést kér.

b) Jegyzéke azon búza és zabmennyiségnek, mely Apatinban, Monostoruzszen és Baján a felső tábor részére az alább jegyzett ár mellett ideiglenesen lefoglaltatott:

Monostorszegi gabona

A tulajdonos neve	búza	zab
	pesti mérő	
Ferenbach Antalé	7000	22000
Koller Mártoné	0	9000
Amon Jánosé	0	8500
Koller Miklósé	0	9000
Oberland Schmid és társai	1500	5000
König Ignácé	1800	0
Pfiszteré	1500	7000
Veindlé	0	9000
Schacferé	2000	2500
Czischié	1500	2000
Fudereré	2000	2000
Spitzeré	800	6000
Richardé	1500	7000
Penzingeré	0	2500
Kernyai Burgeré	1000	5000
Kernyai Hemmé	500	3500
Cservenkai Hoffmanné	2000	4500
Hódsági Heinzé	0	9000
Összesen:	23100	113500

Apatinban

A tulajdonos neve	búza	zab
	pesti mérő	
Hessz Józsefé	800	5500
Schafner Antalé	2000	3000
Aigleré	0	3500
Kisebb mennyiségben a magtárakba	0	4000
Összesen:	2800	16000

A tiszta búza Pestre állítva 13 ft, kétszeres 11 ft, a zab 4 ft 30 xr váltó pesti méreje.

A zab helyben 4 ft váltó.

Bajára állítva 4 ft 15 xr váltó.

Ha Mohács és Batina fedeztethetne, készek a tulajdonosok akár Bajára, akár Pestre, vagy ha szükséges lesz, a fuvarkölttség megtérítése mellett, szintén Győrig felszállítani és ott átadni.

Ha netalán Baján felül ellenség találna mutatkozni, köteles az álladalom a zabot Baján átvenni.

Ha Pesten a tulajdonosok rakatják ki a zabot, akkor méreje 4 ft 45 xr és 16 nap, usque három hét alatt ki kell a hajóból rakodni.

Bajára Apatinbúl hajón felszállítják a zabnak pesti mérejét magok a tulajdonosok 15 xr váltóért, kocsin mérejéért kérnek 1 ft váltót a fuvarosok.

Baján és Baracsán van a magazinumokban 25 000 mérő, két hajóban pedig 6500 pesti mérő zab, helyben kérnek érte 4 ft 21 xr-t. Pestre állítva 4 ft 46 xr váltót.

Van még Kernyán és Cservenkán 40 000 pesti mérő zab, 4 váltóforintért megkapható, ennek szállítása könnyen történhetik a Csatornán Monostorig, és illetőleg tovább Bajáig is, vagy pedig Pestig.

Van Palánkán 11 000 pesti mérő zab, jelenleg még 3 ft 30 váltóxr-ért pesti méreje megkapható.

Zomborban foglalt zab van 3000 pesti mérő.

Olvasta: Haczell Kormánybiztos

MOL H 2 OHB 7944/K/1849.

c) 7944/K.

Az ország kormányzója
A Pénzügyminisztériumnak!

Helyben

Budapest, 1849. június 13-án

A hadsereg számára szükséges 225 000 p. mérő zab bevásárlása Haczell Márton Bács megyei kormánybiztosnak azon utasítással hagyatott meg, hogy a zabvétel iránti alkut vagy szerződvényt a pénzügyminisztériumhoz minél előbb küldje be, értesítettett egyszesmind Haczell kormánybiztos, miszerint a pénzügyminisztériummal előleges megállapodás szerint a vásárlandó zabnak az ára részletekben, de két hónap alatt végképp ki lesz fizethető.

Melyekhez képest felhívom a pénzügyminisztériumot, hogy az érkezendő zabvételi szerződvény szerint szükségendő pénzüsszeg iránt eleve is gondoskodni el ne mulassza.

Olvashatatlan szignó

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 7944/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: 7944/K Elk. 14/6 Török

d) 7944/K/1849.

Az ország kormányzója
Haczell Márton Kormánybiztos Úrnak!

Szabadkán

Budapest, 1849. június 13-án

A hadügyminisztérium jelentése szerint a lovasság számára két hónapra 225 000 p. mérő zab szükségeltetik.

Felhívom ehhez képest kormánybiztos urat e hó 7-én 509. szám alatti jelentése következtében, miszerint haladéktalanul intézkedjék, hogy a szükséges zabmennyiség, kitelhető gyorsasággal beszerezettvén, annak 1/4 része Szegedre, 3/4 része pedig Budapestre szállíttassék.

E zabmennyiség ára, melyre nézve kormánybiztos úrnak lehető takarékoságot ajánlok, a pénzügyminisztériummal történt előleges értesülés szerint részletenkint, legfeljebb 2 hónap alatt egészen ki lesz fizethető, s hogy ez-iránt a pénzügyminisztérium idejekorán kellőképp intézkedhessék, ahhoz a zabvétel iránti alkut vagy szerződvényt mielőbb siessen Kormánybiztos úr beküldeni.

Olvashatatlan szignó

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 7944/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: 7944/a/K Elk. 14/6 Gulnerics.

Haczell Márton kormánybiztos 1849. június 17-i válaszlevelében kérdést intézett Kossuthhoz, hogy 25 000, vagy 225 000 mérő zabról és hogy pozsonyi vagy pesti mérőről van-e szó. l. *MOL OHB 8314/1849.*

499.

Baja, 1849. június 8.

Bohár Ignác élelmezési főbiztos

a Baján található zabmennyiséget az állam részére lefoglaltatja

a) Másolat

Nyílt rendelet

Melynek ereje mellett Bohár Ignác élelmezési főbiztos az Ország Kormányzójának folyó évi május 29-én 7304/k. szám alatt kelt rendelete következtében Zomborba és Bajára, az álladalom számára zabot vásárlandó kiküldetvén, a nevezett Városoknak meghagyatik, hogy azon esetre, ha a magánosoknál lévő zabot az illetők készpénz fizetés mellett is átadni vonakod-

nak, azt az álladalom számára mindenesetre foglalják le, megjegyezvén, hogy a kérdéses zab átvételekért, annak ára az álladalom részéről rögtön letétetni fog.

Kelt Szabadkán, 1849. június 3-án

P. H.

Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos
Haczell Márton m. k.

Másolat hitelül Baján, 1849. évi június 4-én

Gergics Imre m. k. főjegyző P. H. Vörös viaszpecsét.

Egykorú másolat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvényszékének iratai 194/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Kormánybiztosi rendelet az álladalom részére vásárlandó zab iránt. 1849 – 194. Ezt követően a tanácsstörvényszéki jegyzőkönyvi határozat következik, amelyet l. a b) pont alatt. Kelt Baján, 1849. évi június 8-án tartott tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 100. szám.

b) Az álladalom részére zabvásárlással megbízott Boháry Ignác által az itteni zabmennyiség lefoglaltatván.

Határozat

Nehogy ezen lefoglalásból az illetők károsodása bekövetkezzék, Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úr megkéretni rendeltette, hogy a lefoglalt zabnak az álladalom részére megvásárlása iránt intézkedni, avagy a tilalmat felszabadítani méltóztassék.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvényszékének iratai 194/1849. tan. törv. jkvi szám

500.

Baja, 1849. június 8.

**Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos engedélyezi a gabonának
Tolna megyébe történő kisebb mértékű szállítását**

470. szám

Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztostól
Baja Város Tanácsának!

Szabadkán, 1849. évi június 4-én

Baján

Folyó évi június 2-án 67. szám alatt kelt levelük folytán értesítem Önöket, hogy tekintetbe vévén az ellenséges seregnek Tolna megyéből történt kivonulását, a gabonának Tolna megyébe kisebb mértékbeni kivitelét megengedem.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti tanács törvénykezési irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényeskének iratai 202/1849. és 202/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 470. szám Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól Baja város Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. június 6. 1849 – 202. Ahhoz való alkalmazandás végett tudomásul vétetett. Kelt Baján, 1849. évi június 8-án tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. P. H. Vörös, töredezett viaszpecsét. Tanácsülési 105. szám.

501.

Gara, 1849. június 9.

**Putnik Béla Bács megyei első alispán jelentést tesz a Baján állomásozó
Meszéna István alezredesnek a tervezett katonai akciókról**

698/Pz

Bács Megye első Alispánja
Meszéna István Alezredes Úrnak!

Gara, 1849. június 9-én

Baján

Tomsdorf Örnagy úrnak, Önnek meghagyása következtében tudtára adtam, hogy délutáni 1 órakor Bajára vonuljon a seregével, részemről oda nyilatkozván, hogyha Zombor felé nem lesz támadás, a bezdáni állománnyt megerősítendem és magam Bajára jövök, a parancsnokságot Horváth Kapitányra bízandom és a seregét 300 magyar nemzetőrrel szaporítandom, egyéberánt a zombori ellenséges erő, kivéven 17 tisztet, kik Eszékre vonultak, mindig csak a régi állapotban van és fél a támadástól, azért ha lehetséges, támadja Ön Zombort, mert még nem késő.

Putnik első Alispán

Olvastam, és szíves megtekintésre átadom nagyságos Kmety tábornok úrnak, arra kérem, használja fel a saját céljaira, minthogy én a saját tervemhez ezt a jó alkalmat nem tudom kihasználni.

Meszéna alezredes

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 Kossuth Polizei-Akten 105/B/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Bács Megye Első Alispánja Meszéna István Alezredes Úrnak. Hivatalból. Sietős. Baján. Hivatali rájegyzés: 698/Suppl. július 9. 105/B Előterj. Szentiván, 1849. július 9. Putnik Bács megyei alispán katonai akciókról tesz jelentést Meszéna alezredesnek. P. H.

Meszéna István alezredes németül írta rá a Kmety tábornoknak szánt néhány sort, hasonlóképpen a felzetre irt rájegyzések is német nyelvűek.

502.

Baja, 1849. június 11.

**Hesz Fábián bajai molnár családi okok miatt
felmentését kéri a városi tanácstól a nemzetőri szolgálat alól**

Tisztelt Tanács!

Méltóztatott az ide ./ mellett csatolt folyamodvány, s teljeshatalmú kormánybiztosi hátiratnak következtében vizsgálat végett kiküldeni, van szerencsém az ide ./ alatt csatolt s hitelesített Tanúvallomásokat bémutasztani, amelyből csakugyan általlátni méltóztatik, hogy az folyamodó egyén, mint is elkerülhetetlen családfenntartó, az védseregből kihagyandó, mely hivatalos tudósításomat amidőn bémutatnám maradok

Baján, 1849. június 8-án

A Tisztelt Városi Tanácsnak

hivatalos szolgálja

Ott Márton m. k. Tanácsnok

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 206/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Baja Városa Nagyszeremű Tanácsához benyújtott hivatalos tudósítása Ott Márton Tanácsnoknak, mint belől. Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. június 8. 1849 – 206. E jelentés szerint Hesz Fábián a családfenntartásra mulhatatlanul szükséges lévén, a védseregből kihagyandó. Kelt Baján, 1849. évi június 11-én tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 108. szám.

Mellékletek:

./.

Méltóságos Kormánybiztos Úr, Nagykegyességű Uram!

Felsőjárasi főszolgabírói Kerületben a nemzetőrséget és a védsereget összeíró választmány által a védseregbe szintén felíratam, nem tekintvén arra, hogy Mátyás testvérem egész családjával még Szülőink életében eltávozott, s nem tudni hová, ennél fogva Szülőink haláluk után hátramaradt Malom kezelése és két hajadon leánytestvéreim eltartása reám, mint egyetlen fiúra háramolván, miszerént én részént mint elkerülhetetlenül szükséges családfenntartó, részént pedig mint magán családfő vagyok, azon esetben is, ha netán Mátyás testvérem hon volna is, mert ezen testvérem még hon létében is Szülőitől elválva, maga gazdája lévén.

Azért mély alázattal könyörgő vagyok Méltóságod előtt, méltóztassék engem, mint a felhozottak szerént hajadon leánytestvéreim ápolására elkerülhetetlenül szükséges családfenntartót, de különben is, mint magán családfőt a bácsi védsereg ügyében kibocsátott Kormányi Rendelet 11. szakaszának d) és l) betűk alatti pontjai értelmében a védsereg kötelezettsége terhe alól kegyelmesen felmenteni.

Mely legalázatosabb kérésem megújítása mellett mély tisztelettel maradván

Méltóságodnak

legalázatosabb szolgálja
Hesz Fábián bajai Molnár

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 206/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Méltóságos Haczell Márton Úrhoz, Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztoshoz legalázatosabb folyamodványa a belől írtnak. Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. június 8. A városi hatóság a folyamodó körülményeit legjobban ösmérhetvén, a szabályok értelmében azoknak tekintetbevételével járjon el. Szabadka, 1849. június 7. Haczell Kormánybiztos. Illető Tanácsnoknak vizsgálatra.

//.

1849. évi június hó 8. napján kivétettek a következő tanúvallomások

1. Tanú. Sámuel Antal, 58 éves, feleséges, bajai lakos s városi Képvisező, hite ajánlása mellett vallja azt, miként ő Hesz Fábiánt, bajai lakost s molnárt, mint lakháza első szomszédját gyermekségétől fogva már ösméri, továbbá azt is tudja, hogy ő egymaga a családfenntartó, minekutána Atyja, mintegy húsz éve, hogy meghalálozott, Anyja pedig egy év előtt, és így Hesz Fábián egy lakház s fél dunai Malombirtok után két hajadon testvérnéjeit táplálja, s minden szükségességekkel ellátni kénytelen.

2. Tanú. Kaizer András, 52 éves, feleséges, bajai lakos s halászmester, az első Tanúval mindenekben egyenlően vall.

Baján

1849. június 9-én tartott rendkívüli tanácsülés alkalmával Sámuel Antal, 58 esztendő, r. kat., feleséges, Kaizer András, 52 esztendő, r. kat., feleséges, bajai lakosok letett hitük után fentebbi vallomásukat általánosan megerősítvén, hitelesítetik.

K. m. f.

P. H.

Jilk Sándor helyettes főbíró

Eredeti irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 206/1849. – A pecsét vörös viaszpecsét, felirata: Baja Város Pecsétje 1696 megújított 1840.

503.

Baja, 1849. június 11.

**Haczell Márton kormánybiztos rendeletben hagyja meg
a városi tanácsnak, hogy az ellenséges erő kitorése miatt
nemzetőreit és a népet is tartsa készenlétben**

Felolvastatván Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrnak folyó évi június 9-én 521. szám alatt kelt rendelete, mely szerint a Tanácsnak meghagyatik, hogy miután a császári, s rácz ellenséges erő a Csajkás

kerületből kitört, nemzetőreit, s a népet készen tartván, első felhívásra a haza megmentésében részt venni igyekezzen.

Határozat

A népfelkelés rendezése iránt a Tanács részéről már kellő intézkedések tétetvén, jelen rendelet tudomásul vétetett.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényszékének iratai 209/1849. tan. törv. jkvi szám

504.

Pest, 1849. június 11.

**A Közlöny közlése a Magyarország függetlenségét elismerő,
az IM-nek hódolati nyilatkozatot tevő hatóságok névjegyzékét**

Az igazságügyi minisztérium rendelete folytán Magyarország függetlensége iránti hódolatukat kijelentették: a marosvásárhelyi hadi és polgári vegyes bíróság, Dés városa tanácsa, a Kolozs megyei büntető törvényszék, Baja város tanácsa, Kővár vidéke törvényszéke, Torda megye büntető törvényszéke, Gyöngyös város hatósága, Técső városa törvényszéke, Arad megye polgári és fenyítő törvényszéke, Késmárk város törvényszéke, Szeged város fenyítő törvényszéke, Kunszentmiklós város előjárósága, Kecskemét városa hatósága, Korpona városa törvényszéke, Maros megye polgári és büntető törvényszéke, Máramaros megye alispáni hivatala, a ruszabányai helyettes bányatörvényszék, Zilah város törvényszéke, Csongrád megye törvényszéke, Szepes megye törvényszéke.

Pest, 1849. június 11-én

Az igazságügyi minisztérium

Közlöny (Bp.), 1849. június 13. 130. sz. 489. – Hódolati nyilatkozat

505.

Baja, 1849. június 13., és Budapest, 1849. június 20.

**Németh Ferenc bajai térparancsnok jelentést tesz Flór Ferencnek,
az egészségügyi osztály főnökének, a bajai hadikórház állapotáról**

a) 20 933/2157. H - 1849.

A bajai katonai térparancsnokságtól
Az Egészségi Osztály Főnökéhez!

Pesten

Baján, 1849. év június 13-án

Miniszteriális kineveztetésem nyomán, június 1-jétől számítva, kezelvén a bajai hadikórodát, minek állásáról van szerencsém teljes tisztelettel jelentésemet megküldeni.

1. Miután ez ideig Baján katonai kóroda nem lévén rendezve, ideiglenesen Rosenman Pál városi főorvos közbenjárásával helyben üresen álló lovas kaszárnyába felületesen a legszükségesebbekkel ellátván, odatevénk katonabetegeinket, kiknek ápolása is a további rendelkezésig igen gyéren tétethetik meg. Miután az ápoló fizetésére nincs pénztár alakítva.

2. Az orvosok és sebészek csupán csak hazafiúi szeretetből működnek, nemkülönb a betegek számára kiszolgáltatandó gyógyszerek mind ez ideig a városi pénztárból fizetettek ki, mely további kifizetésektől a bajai városi hatóság ünnepélyesen lemondván, jelenleg a kórodában lévő egyéneink gyógyszeres ellátása a jövőben az álladalmi pénztárból leszen kifizetendő, nemkülönb az eddig működött orvos és sebészek fáradozásaiért mit sem követelvén, de ezentúl a szigorúbb felügyelés tekintetéből magoknak fizetést igényelnek.

3. A kórodák számára helyben lelkes hölgyegyesület már számos kórágyi anyagokat és bizonyos mennyiségű pénzt gyűjtven össze, mely gyűjteményeket a helybeli hadikóroda számára lehetne alkalmazni.

Ebbéli hivatalos jelentésem, és a kóroda tárgyában leendő további rendelkezésit Osztályfőnök Úrtól kérném, teljes tisztelettel vagyok.

Németh Ferenc ténfőhadnagy

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 75 HM Általános iratok 20 933/2157 H/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Baja június 13. A Bajai Katonai Térparancsnokságtól Tisztelt Flór Ferenc Úrnak, a Hadügyegészségi Osztály Főnökének. Hivatalból. Pesten. Hivatali rájegyzés: 20 933/2157 H 6/18. 1849. Bajai térparancsnokság az ottani (nem tábori) közkórház kezelése és táborivá átalakítása iránt. – H. Postai pecsét: Pest 15/6., P. H. Bajai Katonai Térparancsnokság felirattal. A bajai kórházról tudósítás.

b) 20 933/2157 H /1849. június 20.

A Bajai Térparancsnokságnak!

A térparancsnokságnak június 13-án kelt, és a város kebelében létező tábori kórházat érdeklő jelentésére ezennel válaszoltatik: Miután a parancsnokság jelentésében sem a kórháznak ki által rendelt felállításáról, sem annak megnyitási idejéről, sem nagyságáról, sem jelen felszerelvényéről, sem a betegek számáról, sem a magukat szolgálatra felajánlott orvosokról, sem a gyógyszerek kiszolgáltatásáról említés nem tétetik, meghagyatik a parancsnokságnak a fentírtak érdemében kimerítő tudósítását haladék nélkül a hadügyminisztériumnak békülden.

Osztályfőnök

Kiadandó. Olvashatatlan szignó.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 75 HM Általános iratok 20 933/2157 H /1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 20 933/2157 H/1849. június 20. A Bajai Térparancsnokságnak. A bajai kórház érdekében. 6/21. Szokolay.

506.

Baja, 1849. június 14.

**Kerekes József bajai térparancsnok kérdést intéz a HM-hez
tisztázandó, hogy ő, vagy pedig a Kiss Ernő által kinevezett
Németh Ferenc főhadnagy-e a bajai térparancsnok**

21144/1849.

A Bajai Katonai Térparancsnokságtól
Tisztelt Hadügyminisztérium!

Pesten

Baján, 1849. június hó 14-én

Haczell Márton Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Úr, Németh Ferenc főhadnagy úr és térparancsnoksági segédemhez intézett A. alatti le-
velében előterjeszti, hogy „miután a *Közlöny* 120. számában ő ti. címzett fő-
hadnagy úr lenne térparancsnokká kinevezve, megmarad-e Kerekes Úr to-
vább is térparancsnoknak, vagy pedig két térparancsnok lesz Baján?” Miután
térparancsnokságomat kétségbe hozott illetén cikk keletkezett a *Közlöny*
címezett számából, ezen kétség eloszlátására bátor vagyok felhívni Kiss Ernő
Hadvezér Úrnak Németh Ferenc Úrhoz utalt B. alatti kinevezőlevelét, hol
nem térparancsnokság, hanem térfőhadnagyság van Németh Ferenc úrra ru-
házva, mely egyéniség kiegészítő része a térparancsnoki hivatalnak. Mely
térfőhadnagyság, hogy a további térparancsnokságom teréről le nem szori-
tott, úgy hiszem onnan is világos, miután midőn valamely új hivatalnoknak
felléptetésével az előbbeni megszűntnek gondoltatik, annak azon határozat-
ban világosan kifejezve lenni kelletik, mely eset pedig imitt éppen fent nem
forog, de végre maga Németh Ferenc úr is, Örnagy Karassay Úrnak C. alatt
idemellékelt ajánlati iratában, minek következtében történt főhadnaggyá ki-
nevezése is, nem mást kér, mint a térparancsnoksági segédtsztségbe addig is
megerősítését, még az újonnan alakulandó zászlóaljhoz csatlakozand. A
dolog így kétségtelen állásában alázattal esedezek, hogy miután a B. alatti ki-
nevezés térparancsnokságomat továbbra is kétségbe nem vonja, méltóztassék
engem abban annyival is inkább megerősíteni, miután szerénységem megsér-
tése nélkül legyen mondva, saját mérnöki tervem hozta létre a Baja alatti
azon terjedelmes földsáncokat, melyek az ellenséges gőzösöket az ágyúk al-
kalmazása által rablásaikban gátolá, továbbá a francia háború alkalmával is
mint katona hazám mellett több éveken keresztül hű szolgálatoakat tettem, és
végre most legközelebb Batina, Bata és Szekcsőn, mint még volt ellenséges
helyeken a nemzeti zászlót kítűztem, s Batináról két hajó köszönet az álla-
dalom részére az ellenségtől elszállítottam.

Mely alázatos előterjesztésem mellett mély tisztelettel vagyok a

Tisztelt Hadügyminisztériumnak

alázatos szolgája

Kerekes katonai térparancsnok

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 75 HM Általános iratok 21 144/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 21 144/1849. 6/19. A Bajai Katonai Térparancsnokság részéről kérdés tétetik az iránt, hogy ti. minekutána Németh Ferenc térparancsnoki segédfőhadnagynak nevezte-tett ki, ezáltal kétség támadt, vajon Kerekes eddigi térparancsnok e az igazi, vagy pedig Németh Ferenc térfőhadnagy a bajai térparancsnok? Egyszersmind Kerekes térparancsnok kéri, miszerént eddigi térparancsnoki hivatalában meghagyva, megerősítsessék. A. ad acta. Felfüggesztés előtt. Balla. A. 21 144/1615 csatolva 3 db.

Mellékletek:

A) Másolat

566. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Németh Ferenc Bajai Térparancsnok Úrnak!
Szabadkán, 1849. évi június hó 12-én

Baján

Önnek folyó hó 9-ről hozzám intézett hivatalos levelére ezennel vála-szolatik, s illetőleg Önhöz azon kérdés tétetik, minekutána Ön a *Közlöny* 120. számában Bajára térparancsnoknak van kinevezve, megmarad-e to-vábbra is Kerekes Úr térparancsnoknak, s így kettő lesz-e Baján? Ha kettő lesz, melyik fogja kezelni a pénzt, mert tegnapról a másik bajai térparancs-noknak Bajára szükségesnek állított 3000 ft pengő összeget, mely soknak lát-szik előttem. A bajai sóhivatalnál utalványoztam, feleljen Ön felvilágosításul mielőbb, hogy tudjam ezentúl ki a bajai térparancsnok? Bács megyei teljha-talmú kormánybiztos Haczell Márton. Az eredeti levélnek minden pontjában megegyező, bizonyítom.

Kelt Baján, 1849. év június 15-én.

Németh főhadnagy

B) Másolat

A 16 935

A Hadügyminisztérium
Németh Ferenc Főhadnagy Úrnak!
Debrecen, 1849. május 31-én

Ezennel értesítem Önt, miszerint június 1-jétől számítandó rang és il-letménnnyel bajai ideiglenes térfőhadnagyul ezennel kineveztetik.

Hadügyminiszter távollétében Kiss Ernő
Az eredetivel minden pontban megegyezik, bizonyítom.
Kelt Baján, 1849. év június 15-én

Németh főhadnagy

C) Másolat

Németh Ferenc, ki a haza legelső veszélyében Tolna megyébe kebeleztetett Dunaföldvár mezővárosában jegyzői hivatalát odahagyta, önkéntesen a múlt év augusztus havában beállott közhonvédeknek, és mint honvéd őrmester oly jellemekkel tüntette ki magát, hogy Gróf Batthyány Kázmér Országos Biztos Úr mozgó nemzetőri főhadnaggyá kinevezte, jelenleg a bajai térparancsnoksági irodában, mint segédtsiszt működik, őt, mint nős és három nevetlen gyermek apját hivatalában, ki családját egyedül hivatalából tartván, még egy zászlóalj alakuland, őt eddigi rangjában megerősíteni kegyeskedjék.

Hogy a 2. pont alatt tett felterjesztő és kinevezési tárgyában tisztelt Karassay Örnagy Úrnak ajánlata pontjaival tökéletesen megegyezik, bizonyítom.

Kelt Baján, 1849. június 15-én

Németh főhadnagy

MOL H 75 HM Általános iratok 21 144/1849. – Mellékletek

507.

Baja, 1849. június 15.

Haczell Márton kormánybiztos rendeletet hoz a városi kontingensbe való beszámításra, valamint az újoncállításra vonatkozóan

555. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Baja Városa Tanácsának!

Szabadkán, 1849. évi június hó 11-én

Baján

Folyó hó 9-ről hozzám intézett megkeresőlevelükre ezennel válaszoltatik, hogy a mozgó csapatban létező, és sorshúzás alá eső bajai egyének mielőbbi beküldése, és itt Szabadkán leendő beavatása tekintetéből Gfeller Ferenc zombori hadparancsnok úrnál a kellő rendeletet megtettem, és így mihelyt azok ide beszállítatni fognak, Baja városa részéről felavatandók lesznek, míg azok is a város illetőségibe betudandók lévén, kiket már netalán Perczel Mór tábornok úr a katonaság soraiba a mozgó csapatból a bajai ifjúság közül beavatott.

Többiben az újoncok mikénti kiállítása tárgyában a *Közlönyben* megjelent hadügyminiszteri rendeletet szem előtt tartván, a városi tanács magát ehhez alkalmazza, figyelemmel lévén egyedül azon fiúra, ki helyett készpénzért fogadott újonc helyettesített. Egyébkint a városi közgyűlés által az újoncok kiállíthatóságában hozott határozat ellen nem lehetvén mi észrevételem sem, hazafiúi buzgalomukat ez érdemben méltánylani tudom.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti tanácstörvényszéki irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 212/1849. és 212/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 555. szám Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól Baja Városa Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. június 13. 1849. 212. Ahhoz való alkalmazandás végett tudomásul vétetett. Baján, 1849. évi június 15-én tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre s. k. főjegyző. P. H. Vörös viaszpecsét, olvashatatlan. Tanácsülési 111. szám.

508.

Baja, 1849. június 15.

**Haczell Márton kormánybiztos levélben tájékoztatja a városi tanácsot,
hogy a Baján lefoglalt gabonáról jelentést tett a kormánynak**

531.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Baja Város Tanácsának!

Szabadkán, 1849. június 10-én

Baján

Boháry Ignác élelmezési biztos által Baján lefoglalt gabona meg vagy nem tartása iránt a kormányhoz jelentést tettem, amint az érdemben onnan választ nyerelek, Önöket tüstént értesíteni fogom.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti tanácstörvénykezési irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 213/1849. és 213/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 531. Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól Baja Város Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. június 11. 1849 – 213. P. H. Vörös viaszpecsét, „Bács megyei t. h. kormánybiztos” felirattal. Tanácsülési 112. szám.

509.

Baja, 1849. június 15.

**A bajai katonai térparancsnokság jelenti a városi tanácsnak,
hogy a nyugalmazott tisztek megtagadták az eskü letételét
a magyar alkotmányra**

5. szám

A bajai katonai térparancsnokságtól
Tisztelt Városi Tanács!

Helyben, 1849. június hó 14-én

Helyben

A városi tanácsnak e folyó hó 13-án a térparancsnoksághoz küldött és az ausztriai kormányhoz ragaszkodó zsoldos tisztek kérdése tárgyára tisztelettel válaszoltatik, hogy Büchtl Ferenc százados, Steinius százados, Tronner

százados a magyar alkotmányra az esküt megtagadván, következképpen a magyar hadi kormány alól a további rendelkezésig ideiglenesen kitörölendők, kiknek megrögöztségek és az eskü megtagadások e folyó hó június 7-én jegyzőkönyv 3. száma folytán Perczel Mór Tábornok Úrnak hivatalosan megküldetett.

Ebbéli hivatalos jelentés után tisztelettel maradván
Tisztelt Városi Tanácsnak

lekötelezettje
Németh térfőhadnagy

Eredeti tanácstörvénykezési irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 220/1849. és 220/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: A bajai katonai térparancsnokságtól. Tisztelt Baja Város Tanácsának. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: Kaptam 1849. június hó 15. 1849 – 220. Mely jelentés az érdekllett háládatlan, s a magyar alkotmányt megvető tisztek iránt teendő további intézkedések végett, Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrhoz áttétetni rendeltetett. Baján, 1849. évi június 15-én tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 116. szám.

510.

Bajaszentistván, 1849. június 15.

**Deák András szolgabíró utasítja a kerületébe tartozó községek bíráit,
hogy tiltsák el a lakosokat a halásztól**

41. szám

Deák András Szolgabírótól
A Kerületi Községek Bíráinak!

Jónitz Ferenc kerületi halászat haszonbérőljének Szeles Lajos Másodalispán Úrhoz folyó június hó 6-án bemutatott azon panaszára, hogy az ő tetemes kárával minden halászó tavakban a lakosok tilos halászatot gyakorolni vakmerősködnek nemcsak, sőt embereit megtámadni, azokat halászó eszközeiktől megfosztani merészlik, e tekintetben tisztelt Alispán Úrnak e percben kapott rendelése következtében tudtára fogják az Elöljárók adni a lakosoknak, hogy a halászati jog mindaddig az uradalmi jogokhoz tartozik, és oda számítani kell, s mint ilyent senkinek lábba tapodni nem szabad, még e tekintetben az Országgyűlés törvény által rendelkezni nem fog, s azért minden további erőszakoskodástól óvják magokat, azokat, kik e tekintetben nem engedelmesskednek nekem, a Bírák név szerint jelentsék fel.

Kelt Szentistvánon, 1849. június 15-én

Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai; Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 86. Rájegyzés a margón: Halászat tilalma.

511.

Baja, 1849. június 16.

Karassay József őrnagy jelentést tesz a HM-hez a Baján és környékén élő idős katonatisztek érdekében, hogy illetményeiket ezentúl a magyar hadipénztárból kaphassák meg

21 395/1849.

Karassay Őrnagytól
a Tisztelt Hadügyminisztériumhoz!

Budapesten

Baján, 1849. június 16-án

Minthogy itt Baján és a környékében oly agg katona egyének vannak, kik ezelőtt az ausztriai hadipénztárból kapták patentális illetményeiket, és e jelenlegi, a magyar hadi körülmények miatt, sem egyik helyen, sem a másikon illetményeikhez nem juthatnak, a kieszközlés és közbenjárás végett hozzám tették folyamodásokat, hogy nyomorult helyzetek állását a tisztelt hadügyminisztériumhoz felterjeszteni és egyszersmind avégett megkérném, ha őket a magyar hadipénztárból illetményeik kifizetésüket megrendeltetni kegyeskednék, kik egyéberánt a Magyar Hadügyminisztériumot tisztelik, és az ellenséges ausztriai csapatokkal semmiféle érintkezésben nincsenek és nem is voltak.

Karassay Őrnagy

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 75 HM Általános iratok 21 395/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Karassay Őrnagytól. A Tisztelt Hadügyminisztériumhoz. Hivatalból. Budapesten. Hivatali rájegyzés: 21 395 20/6./1849. F/g.

512.

Baja, 1849. június 18.

Bayer Jakab bajai szücsmester felmentését kéri a városi tanácstól a védseregbeni szolgálat alól

Tisztelt Tanács!

Bayer Jakab helybeli szücsmester megkérése folytán kiküldetve lévén, hogy a védsereg alóli felmentés végett vizsgálatot tennék, minek következtében

Alázatosan jelentem:

A hely színére kimenvén, tapasztaltam, hogy a kérdéses egyén mesteriségben több ezer forintok béruháztattak, nevezetesen az árvatár részéről is testvéri kezessége mellett, olyatén szücs mesterség köztudomás szerint több figyelmet, s a mester jelenlétét igényli, csak azon esetről fogva is, mivel több rendbéli lakosok téli ruháikat nyaralóra szücsnél szokták letenni, felelősség

terhe alatt. Különösen pedig az Gróf Batthyány Kázmér Országos Teljhatalmú Kormánybiztos Úr rendelete 11. § i) pontja szerint oly mesterek, kik egy legénynél kevesebbel üzik mesterségöket, a védsereg sorából kihagyatnak, a kérdéses mester pediglen azok sorába tartozik, mely ebbeli jelentésem folytán maradok

Baján, 1849. június 16-án

A tisztelt Tanácsnak

alázatos szolgálja
Kanyó Alajos Tanácsnok

*Eredeti tanácstörvénykezési irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 231/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Baja városa Tanácsához nyújtandó Tiszti Tudósítása a belől írtnak. Hivatali rájegyzés: Beadott 1849. június 18. 1849 – 231. E jelentés szerint Bayer Jakab szücsmesterségét maga üzvéen, a védsereg alkotása iránt kiadott szabályok értelmében a védseregből kihagyandó. Kelt Baján, 1849. évi június 18-án tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző Tanácsülési 123. szám. Felmentetik. – Gróf Batthyány Kázmér 1849. április 15-én kelt rendeletét Közli: *Iványi István-Magyar László: Szabadka és vidéke 1848/49-ben. Levéltári dokumentumok. Szabadka. 1998. 184–188.**

513.

Baja, 1849. június 18.

A városi tanács kihirdetteti, hogy a bajai térparancsnokság az álhírterjesztőket felelősségre fogja vonni

a) Jk. 11. szám

A bajai katonai térparancsnokságtól
a Tisztelt Városi Tanácsnak!

Baján, 1849. június 18-án

Baján

Itt Baján számos egyének, álhírek által a népek között temérdek félelmet és a rácoknak becsapását hirdetik, tisztelettel megkérem a Városi Tanácsot, hogy szíveskedjen szigorúan ezen álhíreket ünnepélyesen eltiltani, és ha még ezentúl bármi egyén a városban álhíreket terjesztgetne, felelősség alá vonni és ötet minden illyesektől eltiltani.

Németh Ferenc m. k. térparancsnok

Eredeti tanácstörvénykezési irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 234/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Jk. 11. szám A Bajai Katonai Parancsnoktól. A tisztelt Városi Tanácsnak. Hivatalból. Baján. Hivatali rájegyzés: 1849 – 234. Tanácsülési 126. szám.

b) A bajai katonai térparancsnokságnak az álhíreket és a rácok becsapását hirdetőket felelősség alá vonása iránt folyó évi június 18-án 11. szám alatt kelt hivatalos megkeresésére.

Határozat

Meghirdettetni rendeltetett, hogy mindenki az álhírek terjesztgetéséül óvakodjék, különben felelősségre vonatni, s a vétség fokozatához képest büntettetni fog.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 234/1849. tan. törv. jkvi szám

514.

Bajaszentistván, 1849. június 18.

**Deák András szolgabíró jelentése Nyáry Pál Pest megyei alispánnak
a Bács megyében történteokról, amelyre vonatkozóan
a Szemere Bertalan belügyminiszter
cselekvési utasítást ad**

a) 51.

Tisztelt Alispán Úr!

Hiteles adatokból értesítem, hogy az ellenséges Tábor már Kulát is elfoglalta, Bácsból, Zomborból seregesen jönnek felfelé a menekültek, e pillanatban jött hozzám Bácsból a Nyitrai család, azt beszéli, hogy Zomborból és tájékaról ezereknint futnak, iszonyú sarcokat vet a községekre, és több Bács megyei községek hódoltak, nyíltan kimondják, hogy a Magyar Kormány részire újoncokat nem adnak, Putnik Alispán mindenkit a menekülésre szólít fel. A dunai vonalról minden katonaság ágyúkkal együtt Szegedre vonult, a bajaiak is aggodalomban vannak a fegyver és a fegyveres erő hiánya miatt, félnek leginkább a Dunán felfelé jöhető gőzösöktől.

Kelt Szentistvánon, 1849. június 18-án, esti 8 óraker

Deák András Szolgabíró

Holnap többet.

b) Nyáry Pál Alispán Úrnak.

Baja tájáról más levelet ugyan nem kaptam, azonban mégis szükségesnek tartottam:

1. A Kalocsán lévő 450 katonát itt tartóztatni, mely a Dunán általkelt volna különben.

2. Leküldeni gőzhajón a német légiót és egy üteg álgút Baja felé.

3. Mészáros altábornagy urat, ki Bajára utazott, figyelmeztetni futár által.

4. Tolnában népfelkelést rendezni a Duna-part körül.

Önt pedig arra kérem fel, hogy sikeresen és gyorsan intézkedjék, mi-
képpen Pest megye azon részében a nép éberen, készen, bátran legyen, hogy
az oda rendelendő katonai erővel a magáét megtehesse.

Egyszersmind tudósításait naponként elvárom.
Budapest, 1849. VI. 21.

*a) Eredeti levél, tisztázat. b) Eredeti fogalmazvány. MOL H 9 BM Elnöki iratok 288/B.E./1849. –
Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 288/B.E. 1849. június 21. Nyáry Pál úrnak.
Elbocsátott 1849. június 21. – Közli: Hermann Róbert-Pelyach István: Szemere Bertalan: Po-
litikai jellemrajzok. – Okmánytár. Bp., 1990. 525.*

515.

Szabadka, 1849. június 20. és Budapest, 1849. június 23.
**Haczell Márton kormánybiztos jelentést tesz Kossuthnak
a Bács megyében történt eseményekről**

a) 643. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Az ország Kormányzójának!

Szabadkán, 1849. évi június hó 20-án

Budapesten

Folyó hó 17-én 615. szám alatt tett jelentésem folytán van szerencsém
jelenteni, miképpen:

Tóth Ágoston ezredes s hadtestparancsnok a Mihálovics alezredes alatt
álló mozgó csapatbeli dandárnak a további visszavonulást megtiltván, ez
most Csantavéron állomásoz. Én kívántam volna, hogy a nép megnyugtató-
sára ment volna vissza Verbászra a csatornához, annyival is inkább, mint-
hogy az ellenség nem ösmervén haderőnk csekély voltát, s tartván a becsei
seregnek hátulról intézendő megtámadásátúl, a csatornán mai napig sem mert
átjönni, de ezen kívánságom megtagadtattott.

Így a dunai vonal egész Bajáig nyitva lévén, a megyei s városi tisztvi-
selők Zomborbúl a népesség félénkebb része pedig az egész Duna vonaltúl
elköltözött, nem akarván magát azon rémítő gyilkolásoknak kitenni, mely
már egyszer a dühöngő csorda által rokonaikon végbe vitetett.

Szabadka, Jankovác, Mélykút, Tataháza, Petrovoszello, s több magyar
helységek a védelemre mindig készek, hacsak valami katonai erőt fognak
látni, mellyel egyesülten védhessék tűzhelyeiket.

De rossz hangulatot szült, hogy a Bács megyei véd- és mozgó csapatok
egy része Bánát védelmére lön visszatartóztatva, holott ezek nem kevés áldo-
zattal csupán Bács védelmére alakítottak. Azonban a bácskai nép azon hírre,
hogy Vetter tábornok, s Kmety dandárparancsnok iderendeltetvén, ma már
sokkal nyugodtabb.

Ha Baján csak egy kis katonai erő mutatkoznék, s a Duna vonalon
Bezdánig levonulna, a bajai nemzetőrség tartalékseregképpen támogatná, ak-
kor Mihálovics a most meglévő seregével Verbászra vonulna, és Szentta-

másra, és egy részét csapatjának leküldeni, a csatornavonal ismét fedezve, a még tökéletesen nyugodt, önvédelmére készebb lenne, annyival is inkább, mert az ellenség költött híreink által a város, és egy részben a mai érkezett segéd magyar erőtül most is visszatartóztatva, ha bátor fellépést venne észre, seregeinkre támadást semmi áron sem merne kísérteni.

Méltóztassék, ha lehet, ezeknek értelmében intézkedni.

Az előre nem látható veszély esetére a szabadkai kórházban található betegeket már Szegedre általszállítottam, egy része az álladalmi javaknak Halasra, más része Szegedre szállítatik.

Zomborból, amit lehetett Bajára küldöttünk, a szállítást, mely a szeke-
rek hiánya miatt sok nehézségekkel jár, örömet megszüntetném, ha remény-
ségem lehetne haderő segítséghez, mely Bácskának legalább a felső részét
biztosítaná.

Az újonctelep Hadik tábornok úr rendelete következtében elköltöztvén
Szegedre, s a megyei tisztviselők bátorsággal a járásokban nem működhet-
vén, az újoncállítás is megakadt.

Mihelyest azonban állásunk kevésbé jobbra fordul, ezt azonnal újra
megkezdtem.

A bajai életkereskedőknek a Dunán Pest felé az életrszállítást oly feltétel
alatt engedtem meg, hogy minekelőtte azt valakinek áruba bocsátának, ma-
gokat a pesti élelmezési vagy katonai parancsnokságnál jelenteni kötelesek.
Méltóztassék megrendelni, hogy ezen hajókon megérkezendő élet, ha az ál-
ladalomnak szükséges, lefoglaltassék.

Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos
Haczell Márton

*Eredeti irat, tiszttázat. MOL H 2 OHB 7868/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali
rájégyzés: 7868/K/1849. 1849. június 23. Haczell Márton kormánybiztos jelenti, hogy Tóth
Ágoston ezredes rendeletére Mihálovics csapatának további visszavonulása megtiltatott, azonban
a kormánybiztos azon kívánata, hogy haderőnk Verbászra visszamenjen, nem teljesítetett. – Így
a dunai vonal Bajáig nyitva, a tisztviselők és a nép Zomborból költözik. – Néhány magyar
helység kész még a védelemre, ha katonai erővel támogatattik. – Panasz, miért vitetett el a
bácskai véd- és mozgó sereg Bácsból, – megnyugvás, hogy Vetter és Kmety menendének le. – A
szabadkai kórházból a beteg katonákat Szegedre viteté. – Az álladalmi javak elszállításáról is
gondoskodott. – Az újoncállítás megakadt. – Minő feltétel alatt engedte meg a bajai gabona-
kereskedőknek áruiknak Pestre szállítását.*

b) 7868/K/1849.

Az ország Kormányzója
Tóth Ágoston Ezredes és Seregparancsnok Úrnak!

Nagybecskereken

Budapest, 1849. június 23-án

Haczell Márton Bács megyei Kormánybiztostól vett hírek fölötté ag-
gasztók.

Ő ugyanis tudósít, hogy a Bácsai-csatornavonal föladatott, s Zombort az ellenség minden ellentállás nélkül elfoglalta, továbbá, hogy Bajáig és Szege- dig az ellenségnek szabad út nyitattott, és még azon önkintes csapatok is, melyeket Bács megye a maga védelmére kiállított, a Bánságba tétettek át.

Mindezeket Ezredes úr komoly figyelmébe ajánlom és kijelentem, hogyha már az al-dunai vidék egy részét rövid időre földadni kénytelenítettünk, inkább Krassó megyét adnám fel mintsem Bácskát.

Egyébiránt mint saját, mint az ellenség állásáról vagy mozgalmairól Ezredes úrtól naponta rendes tudósításokat várok.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 7868/K/1849. – Közli: KLÖM XV. k. Bp., 1955. 579–580.

516.

Pest, 1849. június 20.

**Kerekes József bajai térparancsnok újabb folyamodványban kéri
a HM-et, döntené el, vajon ő, vagy pedig eddigi segéde
Németh Ferenc-e a bajai térparancsnok**

21 582/1849.

A bajai katonai térparancsnokságtól
Tisztelt Hadügyminisztérium!

Pesten

Pesten, 1849. június 20-án

Gróf Batthyány Kázmér Bács megyei teljhatalmú országos biztos úr folyó év április 24-én engem Bajára térparancsnokká kinevezni kegyeskedett, amit is A. alatt idemellékelt őrnagyi rendeletből látható. Azonban időközben történik, hogy Kiss Ernő helyettes hadügyminiszter úrnak B. alatt idecsatolt levelénél fogva, önáltalam segédül használt Németh Ferenc nemzetőri főhadnagy térfőhadnagyul ugyancsak Bajára kineveztetik. Mely kinevezés irányában semmi észrevételem nem lenne, ha hogy Haczell Márton jelenleg Bács megyei kormánybiztos úr C. alatti levelében a dolog oda nem erőszakoltatnék, hogy Németh Ferenc térfőhadnagra egyszersmind a térparancsnokság is átruháztatik.

Úgy hiszem, hogy a térfőhadnagság nem egy a térparancsnoksággal, és mikor Németh Ferenc, mint volt nemzetőri főhadnagy térfőhadnagyul kineveztetett, azáltal, mint a térparancsnokság egyik kiegészítő része, mellém segédül jeleltetett ki. De nincs is a fent címzett hadügyminiszteri levélben térparancsnokságombúli kivetköztetésemnek semmi nyoma, minek ha vala okot szolgáltatam volna reá, bizonyosan kellene lenni.

Mely alázatos előterjesztésem után, miután a C. alatti hadügyminiszteri rendelet, melyre Haczell Márton kormánybiztos úr alapít, térparancsnoksági állomásomtúl meg nem foszt, s mégis a levél értelme elmozdítottasomra terjesztetik ki, könyörgök e tárgyban az illető hadügyminisztériumhoz térparancsnoksági kineveztetésemről tárgybeli felvilágosítást, s állomásom meg-

tartásában ügyem pártolni, és e jelen hivatalomban kegyesen megerősíteni méltóztatnék, annyival inkább, miután saját mérnöki tervem létrehozta a Baja alatti azon terjedelmes földsáncokat, melyek az ellenséges gőzösöket az ágyúk alkalmazása általi, továbbá a francia háború alkalmával is, mint katona több nevezetes csatákban hazám mellett éveken keresztül hű szolgálatokat tettem. És végül most legközelebb Batina, Bába és Szekcsőn, mint még volt ellenséges helyeken a nemzeti zászlót kitéztem, s Batináról két hajó köszönet, melyeket Eszékre készültek vinni, az álladalom részére az ellenségtől elfoglaltattam, mely elfoglalt köszön eladatott, és érette bejött pénzmennyiség az álladalmi pénztárába be is adatott.

Mely alázatos előterjesztésem mellett, mély tisztelettel vagyok. Kelt Pesten, m. f.

Tisztelt Hadügyminisztériumnak

alázatos szolgálja
Kerekes József
bajai térparancsnok és százados

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 75 HM Általános iratok 21 582/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 21 582 érkezett 1849. 6/20. Tisztelt Hadügyminisztériumhoz nyújtandó alázatos kérése a bent írtak. A. Balla felvilágosítást, Kerekes bajai térparancsnok kérdést tesz az éránt, hogy vajon ő e, vagy Németh Ferenc most kinevezett főhadnagy, ki eddigelé segéde volt, a térparancsnok. – Egyszermind folyamodik, hogy eddigi térparancsnoki hivatalában meghagyva, újjalag megerősítsék. – A. 21 582/1682

Mellékletek

A) Másolat

Felhatalmazó levél!

Gróf Batthyány Kázmér országos teljhatalmú kormánybiztos úr szóbeli meghagyása folytán alólirott felhívom a Baján létező gránátoscapatot, valamint minden egyéb bárminő névvel nevezendő katonai egyéneket, hogy Kerekes József százados urat Baja városában, és annak környékiben mint katonai parancsnokot elősmerjék, minden rendeleteit avagy parancsait teljesíteni hazafiúi és katonai legszorosabb kötelességöknek ösmerjék.

Kelt Szabadkán, 1849. április hó 24-én

Szárics Mór őrnagy

Az eredetivel egyezik.
Pesten, 1849. június 20-án

Waltherr Béla Pest városi jegyző. P. H. Vörös viaszpecsét.

B) Másolat

A 16 935 Hadügyminisztérium Németh Ferenc Főhadnagy Úrnak Debrecen, 1849. május 31-én.

Ezennel értesítem Önt, miszerint június 1-jétől számítandó rang és illetményel, bajai ideiglenes térfőhadnagyul ezennel kineveztetik.

Hadügyminiszter távollétében Kiss Ernő

C) Másolat

592. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Kerekes József Százados Úrnak!

Szabadkán, 1849. évi június hó 15-én

Baján

Németh Ferenc főhadnagy és a *Közlöny* 120. számában A. 16 939 szám alatt folyó évi május 30-ról iktatott hadügyminiszteri rendeletnél fogva Bajára ideiglenesen kinevezett térparancsnok folyó hó 14-ről 6. szám alatt hozzá intézett hivatalos levelében előterjeszti, hogy Ön e kormányi rendelet ellenére is a bajai térparancsnokságot magának tartva, pénzeket is felvesz, s azokról hozzá nem számol. Minthogy pedig a Kormány parancsolatjainak engedelmeskedni kelletik, ha Ön újabb kinevezést, avagy megbízást előmutatni nem képes, azon esetben oda utasítatik, hogy a bajai térparancsnokságot Németh Ferenc úrnak adja azonnal által. Számadásait folyó évi május hó utoljáig okadatolva zárja be, s ezt az új térparancsnoknak kézbesítse, végül e folyó hó elsőjétől kezeihez került pénzeket rendes kimutató jegyzék mellett ugyanannak kezeihez juttassa.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos Haczell Márton

Az eredetivel egyezik. Pesten, 1849. június 20-án

Walther Béla Pest városi jegyző P. H. Vörös viaszpecsét.

MOL H 75 HM Általános iratok 21 582/1849. – Mellékletek

517.

Budapest, 1849. június 21.

**Szemere Bertalan miniszterelnök jelentést tesz Kossuthnak
az országból tudomására jutott katonai hírekről**

1849.

6

220

Kormányzó Úrnak!

A harcnak új szaka nem kezdődik szerencsével. Asbóth nyert 3 álgyút, veszett 3-at, és a nyertet is elvesztette. Nagy Sándor ismét veszett 4-et, Hal-

mer 100-at, 19 rakétával lőttek reá, visszavonult. A tudósítás sorai közt lehet olvasni többet, ti. egy kis megveretést. Csornánál seregünk vitéz volt, de eredménye nem volt.

Tegnap kedvetlenebb hírt vettünk Baja tájékáról, híre jött, hogy a mieink futnak, a nép kivált, Jellachich pedig Zombor felé közelít. Nem hivatalos, de némileg hiteles.

Íme Bem vonakodásának következményei.

Íme mit szül a szűkkeblű dicsvágy.

Egy gőzösön 5 álgút és a német légiót leküldtem Baja felé. Mészáros ott van, hozzá futárt küldtünk. A Duna-partot vigyáztatjuk. Csapó ezredest Baranya, Tolna, Somogyban népfelkelési vezérré kineveztem, s a nemzetőrök főparancsnokává. Várom a biztató hírt.

Ma Komáromon túl hosszas álgúzás hallatszott.

Visoczky panaszkodik ereje gyengeségéről, mit 8000-re tesz.

Guyon itt, Lenkey ott, Aulich amott, Schweidel, Répásy más felé, Damjanich az ágyban, a hazát elfelejtették a katonák, idejük van egyenetlenkedni.

Budapest, 1849. VI. 21. délután 3 órakor

Szemere Bertalan

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 8609/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 8609/K/1849. 1849. június 26. Szemere Miniszterelnök értesít, hogy miként folynak jelenen harci ügyeink. – A Bajáról érkezett hírek következtében miként intézkedett. Mészáros ott lenn. – Csapó ezredest a Baranya, Tolna és somogyi népfelkelés vezérévé kinevezte. – Komárom felől június 21-én hosszas álgúzás hallatott. – Visocki panasza. – Csapatvezéreink széjjel vannak. E levél Nagyváradra volt küldve, de már nem lévén ott a Kormányzó Úr, ide visszaküldetett. Közli: KLÖM XV. k. Bp., 1955. 562.; Hermann Róbert-Pelyach István: Szemere Bertalan: Politikai jellemrajzok. – Okmánytár. Bp., 1990. 524–525.

518.

Baja, 1849. június 21.

A Pesti Hírlap rövid jelentése az ellenség bácskai beütéséről

Baja, jún. 21. Az ellenség Zombornál 3 colonnera osztva beütött, ugyanez időben Monostorszegre is ellenséges csapat nyomult, hogy az ottani 150 000 mérő gabonát Eszékre vigye.

Pesti Hírlap, (Bp.), 1849. június 28. 326. sz. 195. – Belföldi hírek

519.

Budapest, 1849. június 22.

**A kormányzói hivatal katonai osztálya utasítja Szabó Imre államtitkárt,
hogy a Német Légiót és a Wartensleben-féle csapat két századát
azonnal küldje le Bajára**

8449/K 1849.

Kormányzói hivatal katonai osztálya
Szabó Imre Ezredes és álladalmi Titkár Úrnak!

Budapest, 1849. június 22.

Helyben

Kormányzó úrral tartott szóbeli értekezése folytán felkérem Ezredes Urat, hogy a német légiónak és a Wartensleben Örnagy által alakított két lovasszázadnak Bajára küldése iránt sietősen intézkedni szíveskedjék.

Kormányzó úr meghagyásából

Asbóth

Eredeti irat, fogalmazvány. MOL H 2 OHB 8449/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 8449/K 1849. Elküldve. 6/22. OHB 49. 8449 – Közli: KLÖM XV. k. Bp., 1955. 570.

520.

Szabadka, 1849. június 22.

**Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos jelenti Kossuthnak,
hogy Bács megye az ellenség kezére került, és segítséget kér**

Másolat

666

Az ország Kormányzójának!

Szabadkán, 1849. évi június 22-én

Budapest

Ez éjjel vett tudósítások szerint az osztrák sereg Zomborba s Monostorszegre minden ellentállás nélkül bevonult, még meglehetősen számú seregünk Ó- és Törökbecsénél időz, az alatt egész Bácska elfoglaltatik.

Elkezdvé Csantavértől egész Bajáig és Szegedig egyetlenegy fegyveres katona sem létezik, s így az ellenség amellet, hogy erejének nagy részével seregünket egy pontra lekötve tartja, más kisebb részével egész Bácskában pusztít és dúl.

Most már a Csatornában szállításra készen állt temérdek életet lefoglalván, alkalmasint Eszékre szállítandja, s ezáltal sok becsületes életkereskedőtönkre juttat.

E részben nagyon fájlalom, hogy a kormány rendeletéből némileg én is oka vagyok a károsodásnak, mert biztatván a kereskedőket az álladalom részére leendő általvételével a természetvényeknek, és visszatartóztatván a szállítást, némileg ez, de leginkább az ellenségnek rögtöni, s nem vélt előnyomulása okozta az ily tetemes károkat.

Bácsbúl tehát most már csak a becse-szabadkai vonal van birtokunkban, Pétervárad elzárva, ha ide rögtön segítség nem érkezik, elveszett nemcsak minden múlt évi készlet, de az aratás közel lévén, a népesség pedig kiköltözvén, elvesz a jövő termés betakarításához is minden remény.

Felkérem a kormányt rögtöni intézkedésre, ha annyi elköltött milliommoknak eredménytelenül leendő elvesztését még orvosolni lehetne.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton m. k.

Egykorú másolat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 349/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Haczell Márton bácsi kormánybiztos jelenti, hogy majd az egész megye ellenség kezén van. Segítséget kér.

A fenti másolatban közölt jelentés a belügyminiszterhez küldendő jelentéshez van csatolva. Haczell Márton Bács megye elvesztését 667. kormánybiztosi számon a belügyminiszternek külön is jelentette.

521.

Baja, 1849. június 22.

**Karassay József őrnagy az ellenségnek Zomborba történt beütése miatt
Bajaszentistván, Csanád és Sükösd községektől
4 lovas küldését kéri Bajára**

Karassay Őrnagytól

Szentistván, Csanád és Sükösd helységek előljáróinak!

Baján, 1849. június 22-én.

Az ellenséges csapatok, kik éltünket s vagyonunkat szomjúhozzák, Zombor városába újólág beütöttek, nehogy az ellenséges csoport Bajára s aztán a nevezett helységekbe is becsapjanak, minden honpolgárnak szent kötelessége talpon lenni, s férfias elszántsággal s egész erejével odamunkálni, hogy az érdekllett ellenséget határainktól minél messzebb elűzzük, azért a nevezett helységek előljáróinak szívére kötöm, hogy laktársaik közül naponként, még mától kezdve addig, míg a körülmények kívánni fogják, 4 lovas embert hozzám Bajára küldeni hazafiúi kötelességöknek ismerjék, mert közös lévén a vész, s ezt közös, s összetett erővel kell hogy elhárítsuk, megjegyezvén, hogy magok s lovaik számára 1 napi ételmet hozzanak.

Karassay Őrnagy m. k.

522.

Baja, 1849. június 25.

**Kohlman József ezredes jelenti a HM-nek
a Baranya megyébe történő beütés tervét**

a) IV. Kohlman ezredes

A magas hadügyminisztériumnak!

Baján, 1849. június 25.

Budapesten

A mellékelt dispositioból méltóztatik a méltóságos h.ü.m. a Bajának és a Dunának biztosítására tett intézkedéseket kivenni.

Az ellenség visszahúzódott a csatorna mögé.

A Duna jobb partján az ellenség Pécsset 2000 emberrel és 6 ágyúval megszállta, azonkívül csak gyöngye őrcsapatok vannak Bonyhád és Pécs közt, jelesen Siklóson.

Eszéket csak egy zászlóalj őrzi.

Ha egynéhány ezer gyalogos, de a javából, egynémi jó lovassággal s egy lovassági üteggel itt rendelkezésre állna, akkor a Pécssett levő csapatokat egészen el lehetne fogni, talán erős menetek segítségével Harsánynak és Miholácnak Eszék várát is megrohanni, talán az ott álló 17 gőzhajóból is néhányat megsemmisíteni s a vidéket rémületbe ejteni.

A bán kénytelen lenne erőit megosztani, miáltal lehetővé válnék, hogy a IV. magyar hadtest az offensívát megragadja.

Az itt uralkodó betegség következtében magam is könnyebben megbetegedtem, ezért az iderendelt báró Meszéna alezredes gyors ideérkezése, aki egyébiránt már negyednapja Pesten volt, nagyon kívánatos és szükséges.

Egy a Duna jobb parti vidékre vetendő expeditio iránt szeretnék a méltóságos hadügyminisztériummal bővebben értekezni.

Egykorú másolat. Eredetije német. MOL P 295 A Görgey-család levéltára. Görgei Artúr gyűjtemény. b/10/e/4. fasc. Közli: Id. Görgey István: 1848 és 1849-ből. Élmények és benyomások. Okiratok és ezek magyarázata. Tanulmányok és történelmi kritika. Budapest, 1888. II. k. 610–611.

b) Ennek melléklete:

V. Kohlman ezredes. Baján, 1849. június 25.

Dispositio.

A tegnap este gőzhajón ideérkezett a Német Légio és 6 ágyú, továbbá az itteni három darab vaságyú, következésképpen helyeztetnek el, úm. 2 század német légio és 3 vaságyú: a Szeremle és Bába közti részt tartja, hol is az ágyúk és gyalogság számára földerdőt kell hányni, ezen ágyúk elzárják a Dunát és elsüllyesztenek minden ellenséges hajót. Gőzhajónak a kerekére és

a gépére kell irányozni a lövéseket. Ezen ágyúkat a gyalogság utolsó emberig védelmezze. A többi 5 század, két 12 fontos és négy 6 fontos ágyúval azonnal szálljon táborba a Bajától Vaskútra vezető úton, előnyös helyen, s várja be ott a további parancsokat.

A gőzhajó térjen vissza Pestre a két uszályal. Az itteni nemzetőrség látja el a szolgálatot Baján, és valamennyi futárszállítást. A csapatok Bajáról élelmezendők. A legszigorúbb kötelességteljesítés és fegyelem ajánlatik. Az alispán úr azonnal küldjön széjjel kémeket Pécs, Zombor, Bonyhád környéke-re, kik pontos értesülést szerezzenek az ellenség hollétéről.

A szeremlei lakosság köteles folyvást egy lovas őrszemet a parti üteg-nél, a bajai pedig egyet a tábor mellett fönntartani, gyors jelentések beszol-gáltatása végett. Solt és Kalocsa vidékéről egy század önkéntes lovast kell idevonni, itt pedig egy futárt állandóan készülségben tartani.

Egykorú másolat. Eredetije német. MOL P 295 A Görgey-család levéltára. Görgei Artúr gyűjtemény. b/10/e/4. fasc. Közli: Id. Görgey István: 1848 és 1849-ből. Élmények és benyomások. Ok-iratok és ezek magyarázata. Tanulmányok és történelmi kritika. Bp., 1888. II. k. 611.

523.

Bajaszentistván, 1849. június 27.

**Nyáry Pál Pest megyei első alispánnak a postaszolgálat fenntartására
vonatkozó nyílt rendeletét közli Deák András szolgabíró
járása községi előjáróival**

Másolat

Nyílt Rendelet

A mostani rendkívüli körülmények igényelvén, hogy Pestről Bajáig a levelek és futárok szállítása a lehető legsebesebben történjék, ezennel a leg-szorosabb felelet terhe alatt meghagyatik Soroksáron, Haraszti sat. Csanád és Szentistván községek előjáróinak, hogy naponkint két négylovas fogatú ko-csit, és két lovas egyént minden pillanatban, éjjel és nappal készen tartsanak.

Kelt Szentistván, 1849. június 26.

Nyáry Pál m. k. ispán

Jelen rendelet pontos megtartás végett közzétetik a kívül írt Községek Előjáróival. Kelt Szentistvánon, 1849. június 27. Deák András m. k. Szolga-bíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 98.; – Rájegyzés a margón: Futárok, s előfogatok. Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 442.

524.

Bajaszentistván, 1849. június 27.

**Deák András szolgabíró hadügyminiszteri utasításra
kerületében népfelkelést rendel el**

75. szám

Deák András szolgabírótól!

A Hadügyminisztérium népfelkelést rendelvén, annak szerkezetire Galambos Százados Úr küldetett ki, ezennel honárulási bűn súlya alatt meghagyom a kívül jegyzett Községek Bíráinak, hogy a lakosokat, kik csak fegyverfoghatók, rangkülönbség nélkül (:senkit a nyomorultakon kívül ki nem vévén:) előre aszerint szólítsák fel, hogy a gyalogosok kaszákkal vagy vasvillákkal, némely része pedig fejszékkel legyenek ellátva, és ezek akkoron, midőn kívántatni fog, a már előbb kiadott rendszabályok nyomán a Lelkész Urak buzdítása mellett díszruhába kereszttel előremenvén, az illető helyre elindíthatni fognak.

A lovasokra nézve pedig jelen rendeletem vételével minden község úgy fog intézkedni, hogy holnap legfeljebb délig tíz-tíz lovast, alkalmas erős férfiakból, amennyire a Községekben löfegyverek és kardok nem taláthatnának, fokkal ellátva, mulhatatlanul kiállítani, Bajára névjegyzék mellett Kohlman Ezredes Úr vezérlete alá küldeni elengedhetetlen kötelességinek ösmerje.

Jelen körleveletem a Lelkész Urakkal is magok alkalmazása végett közöljék, hogy pedig a felkelés esetibe az élelembéliekre nézve szükségét ne szenvedjünk, minden Község bírása elegendő lizttel lássa el a Községet.

Kelt Szentistvánon, 1849. június 27-én

Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 97–98. – Rájegyzés a margón: Népfelkelés tárgyában. Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 442–443.

525.

Baja, 1849. június 27.

**Karassay József őrnagy ismételten nyugdíjaztatásáért
folyamodik a HM-hez**

1137

1849.

Tisztelt Hadügyminisztérium!

Folyó hó 3-án kelt, s nyugdíjaztatásomat kérő folyamodásomra az 1001. szám alatt oda utasítván, hogy nemzetőrségi őrnagságom előtti polgári vagy katonai állásomnak mibenlétéről adnék kellelőleg igazolt felvilágosítást; erre a következőkben teszem meg válaszomat:

Még a múlt évben, midőn hazánk egén vészfellegek kezdettek tornyosulni, midőn a szomszéd ellenséges népek vad csordája hazánk szent földjére beütközött, s merre ment, mint sáska mindent emészített, rabolt és gyilkolt, igazságosnak, sőt kötelességnek tartottam, hogy minden hű magyar fegyvert ragadjon, eltökéltem azért magamban, hogy én is felajánljam erőmet ez elárult haza védelmére, így folyamodtam még a múlt év június közepe táján a Minisztériumhoz, s általa Bács megyei nemzetőri őrnaggyá ki is neveztettem, minden katonai bizonyítványaimat ugyanakkor a tisztelt Minisztériumnak eredetiben folyamodásomhoz csatolva felküldöttem, s mivel azok nékem vissza nem küldettek, a tisztelt Hadügyminisztérium kívánságának eleget nem tehetek, hanem arra kérem, méltóztassék a mondott időben felterjesztett irományok sorában felkeresztetni, 3 darabból állanak azok, egy Pidol ezredes által aláírva.

Egyébiránt ismételve írom, miképpen én már zsenge gyermekkoromban katonaságra lévén szánva, katonanevelő intézetben neveltetem, majd 1805–1808-ig, mint közlegény, következett évben, mint kadét saját költségemen, 1809-től fogva pedig mint főtiszt szolgáltam 1832-ig. Jelen voltam a francia, később az olasz háborúban, és Afrénál kapott sebem miatt 1832-ben, mint öregebb százados 600 pengőforint díjjal nyugalmaztatam. Ezen időtől 1848-ig csendes magányban éltem, mígnem édes hazám megtámadtatása újra fegyverre szólított. Alkalmam volt a verbászi, a futaki s más csatákban jelen lenni, vezényelni és harcolni, most azonban már úgyis 60 esztendőt átlépett öreg, fogytát érezvén testi erőmnek, kérést intéztem a tisztelt Hadügyminisztériumhoz nyugdíjaztatásomért, mit ismételve kérve, s magamat kegyeibe ajánlva vagyok

Baján, 1849. június 27.

Karassay Őrnagy

Eredeti levél, tisztázat. HL VII/C 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 35/156/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Karassay Őrnagytól. Tisztelt Országos Hadi Főparancsnokságnak. Hivatalból. Budapesten.

Karassay József a fenti kérelmére Szegedről 1849. július 17-én azt a választ kapta, hogy július 30-án a Szegeden tartandó orvosi felülvizsgálaton köteles megjelenni, és fenti kérelme csak ez után bírálható el. l. mint fent.

526.

Szabadka, 1849. június 28.

**Haczell Márton kormánybiztos jelentése
Szemere Bertalan miniszterelnöknek a Földvárnál
és Óbecsénél történt csatáról**

747. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
A Miniszterelnöknek!

Szabadkán, 1849. évi június hó 28-án

Budapesten

Reményilem béjelentetett Miniszterelnök Úrnak, hogy e folyó hó 25-iki, a Földvárnál és Óbecsénél álló haderőnk az ellenség által meglepetve megtámadtatott.

Földvárnál a mozgó nemzetőri csapatok támadtatván meg, legelőbb ezek közül, mint mondatik, két század elfogadtatott, többten halva a csatátéren maradtak, s közel kétszáz megsebesített, ez sajnos annyival inkább, hogy ezek többnyire családós emberek lévén, családjuk a nyomornak kiteve maradt hátra.

A csatába egyéberánt két ágyú elveszett, három leszereltetett, s az egész Óbecsén táborozott seregünk Törökbecsére a Tiszán által visszavonult, a híd leromboltatott.

Most már Bácsban nem maradt több, mint a Mihálovics dandársága alatt mintegy 2000 ember, melynek csaknem a fele védseregbeli gyakorlatlan még, 15 ágyúval tanyáz Bajmokon, Baján a német légió, mintegy 700 ember, s a tegnap érkezett 104. újonc zászlóalj, 860 emberrel.

Az ellenség Óbecséről, mint kiküldött embereim hírül hozák, visszahúzódván, most Kulán s Sztapáron, ezen német helységekben összpontosítja lovas erejét, alkalmasint a Bajmokon lévő kis csapatot megsemmisítendő.

Vetter tábornok úr éppen azon a napon, melyen az óbecsei csata történt, Szabadkán és Bajmokon volt, később meghallván a szerencsétlenül kiütött ütközetet, Törökbecsére sietett.

Ma Mihalik tábornoki őrnagy tisztje által azon rendeletet bocsátotta Mihálovics dandárságához, hogy ez fő erejével Csantavérre vonulván, egyrészt Zentát, másrészt Bajmokat kisebb erővel biztosítsa, s ha túlnyomó erő közeledne a szabadkai redoutokba vonuljon, Szabadkát legalább néhány napig, még segéderő érkezik, védelmezendő.

Szabadkán a magyar népesség, úgy a jankováci, a mélykúti, a madarasi és a tataházi magyar lakosok, a katonaságnak segítségére leendnek, a többi magyar helységek, mind néptelenül, üresen állanak.

Zomborban alig lehet összeolvasni 100 embert, Baja az Eszékről leendő megrohanástúl tartván, tűzhelyét szándékozik védelmezni.

Minden oda mutat, hogyha a Bácskába katonai erő nem jő, néhány nap múlva a katonaság Szegedre fog vonulni, s akkor Bács vesztve van.

Jó szellemre mutat, hogy a nép a németek minden biztatásai dacára otthagya a helységeket, hajtván maga előtt a marháját, vivén mindent, mit csak elvihet.

De szomorú látni a jövő aratás reménye miképpen lesz semmivé, mint pusztított minden termés, szomorú előre jósolhatni, hogy a következő őszen és télen által a vár bizonyos éhenhalásnak nézend elébe.

A péterváradai vár, az újvidéki menekültekkel túlterhelve, ki van téve minden veszedelemnek, mely a megromlott légből szokott származni, ki van téve azon veszedelemnek, hogy a várőrizet számára több hónapokra felhalmozott élelmiszereket a beszorult néppel megosztani kénytelenítettvén, utóbb feladásra kényszeríttethessen.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 416/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 1/VII. Bács megyei kormánybiztos jelenti, hogy Földvárnál a mozgó nemzetőrségi csapatból 2 század elfogatott, többen halva maradtak s megsebesültek. – Ha Bácskába katoná nem jő, veszve van. – A péterváradai vár menekültekkel túlterhelhetvén, féltető, hogy az élelemből kifogynak, s magokat feladni kénytelenítettnek. – Ugyanezt a jelentést Haczell Márton Kossuth Lajos kormányzónak is elküldte, ám ez a jelentés néhány sorral hosszabb. A jelentés elején még a következők olvashatók: 1849 460. 8828/K./1849. június 30. Haczell Márton kormánybiztos jelentése: – a folyó hó 25-én Földvárnál és Óbecsénél történt csatáról.

Seregünk állása s az ellenség mozdulatai. – Vetter hadi intézkedései. – A nép vonul az ellenség elől, vivén magával mi elvihető. – Péterváradnál a közlekedés megnyitását komoly figyelembe ajánlja. – Zabvásárlás iránt kér rendeletet. XLV. Ad Nr. 7. tudomásul. K.

A Kossuthhoz írt jelentés végén még a következők olvashatók: „Végre jelentem, hogy a felső tábor számára bevásárlandó zabra, előlegezésképpen fizetni kellő pénzüsszeget e mai napig sem kaphatván kezemhez, úgy a szükségelt felvilágosító feleletet sem nyervén meg, a nagyobb mennyiség beszerzéséhez nem ereszkedhettem.”

Másolat. HL VII. 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 35/268. – A másolat Budapesten, 1934. február hó 5-én készült, és Gavra őrnagy hitelesítette.; MOL H 2 OHB 8828/K/1849.

527.

Bajaszentistván, 1849. június 28.

Deák András szolgabíró rendelete a népfölkelő lovasok kiállításáról

80. szám

Tegnapi körlevelem folytán kiállítandó lovasokra nézve a következőket tudatom a Községek Elöljáróival:

1. Mindannyi Község, hová hamarébb kiállítván a megrendelt mennyiséget, utasítani fogja a bajai térparancsnoksághoz egyenesen a kastélyba, ahol el fognak rendeltetni.

2. Az álladalom által úgy fognak élelmezésekkel, pénzzel, lórészletekkel elláttatni, mint a rendes lovasság.

3. Ha közegyetértéssel állandó lovasokat ki nem állíthatnak, szolgálat idejek hat nap fog tartani, és annak kitelte után az illető Községek által újakkal felváltatni.

4. Kinek minő fegyvere van, azzal teszen szolgálatot. Amennyire kitellik, nyergekkel legyenek felkészülve, pisztoly, fokok.

5. Minden Község embereit névjegyzék mellett küldendi, és azt nálam bemutatandja.

Kelt Szentistvánon, 1849. június 28-án

Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 98–99. – Rájegyzés a margón: Lovas örök. Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 443–444.

528.

Bajaszentistván, 1849. június 30.

**Deák András szolgabíró hadügyminiszteri utasításra
népfelkelést rendel el a bajai pont védelmére**

97. szám

Deák András Szolgabírótól
A Kerületi Községek Elöljáróinak!

E pillanatban vett hadügyminiszteri rendelet nyomán a bajai pont védelmére népfelkelés rendezendő, az e tárgyú felosztást avégett közlöm az Elöljárókkal, miszerint a kített mennyiséget haladéktalanul összeírván, a leendő első felszólításra rögtön kiállítsák.

Megjegyezvén, hogy a felosztás a solti járásban öt kerületekre lévén osztva, egyik kerület a másikat három hét után váltandja fel, s a vész netaláni nagyobbultával általános népfelkelés rendezendő.

1. Kerület

Szeremle	ád	30	egyént,	
Szentistván		33	"	adott 10-et, fog adni 23-at,
Csanád		26	"	adott 10-et, fog adni 16-ot,
Sükösd		30	"	adott 10-et, fog adni 20-at,
Bogyiszló		28	"	
Dusnok		35	"	
Hajós		42	"	
Nádudvar		22	"	
Fajsz		39	"	

Minden Község előjárói úgy intézkedjenek, hogy a kiállítandó mennyiségből legalább tíz lovas legyen fokosokkal ellátva, a gyalogok pedig kaszákkal, vasvellákkal.

Szentistván, 1849. június 30.

Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai; Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 101. – Rájegyzés a margón: Népfelkelés.

529.

Baja, 1849. július 1.

**Majtényi József Baranya megyei kormánybiztos jelentése a BM-nek
a Baranyában és a Bácskában történt katonai mozdulatokról**

4/B.K.

Baranya Megye Kormánybiztosa
a Belügyminisztériumnak!

Baja, 1849. július 1-jén

Múlt június hó 28-án Eszék vidékéről mintegy 500 főből álló ellenséges csapat Mohácson megjelenvén, három privát hajót borral, pálinkával s kőszénnel megrakodtatott s Eszékre elvitt; azonfölül még két hajót kőszénnel megrakodtatni s Eszékre szállíttatni rendelt. Az utóbbinak a meggátlására 270 honvédet egy ágyúval Bátán és Dunaszekcsőn át Mohácsra indítottunk. Június 29-én az ellenség Mohácsról visszavonult, meghagyván az előjáróságnak, a város felgyújtásának fenyegetése alatt, hogy a rakodásban lévő két hajót Eszékre szállítson. Mielőtt a mi détachmentünk Mohácsra ért volna, ez ellenség két gőzhajóval (ezek közt az egyik a Schlick, előbb Mészáros gőzös) katonasággal megrakott három schleppel s 14 ágyúval június 30. és július 1. közti éjjel Mohácson megjelent, előőrseit ki, s a katonaságot a piarcon felállította. Ennek folytán 270 emberünk Bajára visszavonulóban van. Az ellenség ezen mozdulatából gyanítólag következtethetni, hogy a kőszénszállítást az Al-Dunán lévő 14 ellenséges gőzös számára biztosítani, s az Alsó-Bácskában tán csak színleg működő haderejét ezen gőzösökre és a birtokában lévő számos schleppekre felrakni, s a Dunán fel Pestre expeditiot kísérteni szándékozik.

Mindezekről a tisztelt Miniszter Urat a teendő intézkedések végett sietően értesíteni, úgy az ezután előforduló esetekről szintén tudósítani kötelességemnek tartom.

Majtényi József
Baranya megyei kormánybiztos

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 431/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 431/BE 3/VII Baranya megyei kormánybiztos az ellenség mozdulatairól értesít. A fenti jelentést l. még: Közlöny Szeged, 1849. július 14. 149. szám 554. – Haditudósítások; Pesti Hírlap (Bp.), 1849. július 8. 333. sz. – Hivatalos rovat

530.

Bajaszentistván, 1849. július 1.

**Deák András szolgabíró visszavonja a népfelkelésre vonatkozó
körrendeletét, és utasítja a szeremlei bírót, hogy a Bátára
átment katonaságot hozza vissza**

101. szám

Deák András Szolgabírótól
A kívül írt Községeknek!

A népfelkelés iránt tegnap kibocsátott körlevelemet ezennel visszahú-
zom, és további rendeletig lépést tenni nem szükséges, miután újabb rende-
lés következtében összeírás fog hová hamarébb történni, Szeremle helység
Bírója menjen át Bátára, és ha a szentistváni, csanádi, sükösdí lovasokat ott
találандja, a Bajáról átalment katonaság közt, hozza vissza Tekintetes Alis-
pán Úr rendelésibül, mivel Pest megyében általános népfelkelés rendezve lé-
vén, azokra szükség van.

Szentistvánon, 1849. július 1.

Deák András m. k. Szolgabíró

*Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai;
Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz.
n./1849. 106–107. – Rájegyzés a margón: 10 lovas örök visszahívatnak.*

531.

Bajaszentistván, 1849. július 1.

**Deák András szolgabíró a 18–30 évesek összeírására,
továbbá az összeírtak fegyverekkel és három heti
élelemmel való ellátására utasítja kerülete községeit**

101. szám

Deák András Szolgabírótól
A Kerületi Községeknek!

E pillanatban Másodalispán Szeles Lajos Úrtól személyesen vettem által
az 1. és 2. számú rendeleteket a népfelkelés iránt, szóval oda utasítván a Bí-
rákat, hogy 18 évtől kezdve 30-ig kizárólag írják össze a lakosokat, és nékem
az összeírást azonnal küldjék meg, hogy eszerint Alispán Urat tudósíthassam,
az összeírottakat pedig, akiket az adott szabályok szerint fegyverekkel ellátva

készen tartsák, készen tartsanak három hétre való lisztet, zabot, szénát és azok szállítására kívántató kocsikat, amennyire lehet, lovasokat állítsanak.

Szentistván, 1849. július 1.

Deák András Szolgabíró m. k.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 107. – Rájegyzés a margón: Népfelkelési összeírás és 3 heti élelmezés.

532.

Bajaszentistván, 1849. július 6.

**Deák András szolgabíró tudatja kerülete községeivel,
hogy Pest megye ideiglenes székhelye ezentúl Kecskemét lesz,
egyúttal a Duna vonal őrzésére utasítja a községeket**

Másolat

Pest Megyének 1849. július 2-án Pesten tartott tiszt. bizottmányi ülése. Miután a Kormány Pest Megye legközelebb leléptetett tisztviselői karának sat. határozottatott.

1. Hogy a Megye Székhelyét ideiglenesen Kecskemétre teendi át, addig ti. még hogy a veszély meg nem szűnik, és Pestre ismét visszatérhet, hogy addig, míg a veszély közeledtével onnan ismét továbbvonulni kénytelenítettik.

Fő- és Alszolgabíráknak, Esküdtekre, Csendbiztosokra nézve határozottatott, hogy addig, még az ellenség meglepetésitől nem tarthatnak, kerületeikben maradhatnak, örködjenek a közbátorság és a rend fenntartása fölött, de különben midőn már az ellenség kerületeikhez annyira közelget, hogy a meglepetéstől méltán tartathatnának, tartsák szoros kötelességeknak a Megye Székhelyét követni, mely határozat minden külső tisztviselőknek kellő tudomás végett kiadatik. Kiadta: Fáy Béla m. k. aljegyző

A fentebbi körlevél tartalmából kivehető, hogy a kitűzött pesti választmányi gyűlés elhalasztatott, azon Községek tehát, kik képviselőket szándékoztak Pestre küldeni, hon maradjanak, egyéberánt Szentistván, Csanád, Sükösd, Bogyiszló, Fajsza a Duna vonalon örködjenek, s túl a dunai mozgalmakra ügyeljenek, ha valamit az ellenségről tapasztalandanak, azonnal tudósítsanak.

Szentistván, 1849. július 6.

Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 114–115.

533.

Pest, 1849. július 7.

**Kossuth nyílt rendeletben hatalmazza fel
Kohlman ezredest egy dunántúli betörésre**

9126/K/1/849.

Nyílt Rendelet!

Melynek erejénél fogva Kohlman Ezredes Úr a bánsági határvidék rendezése iránt vett kiküldetésében eljárandó megbízatik, hogy útját Bajának vegye, és amennyiben a helybeli s környéki Baranya, Tolna és Somogy megyei felhasználható minden erő és egyéb körülmények számbavételével egy diversiot a Duna jobb partjára az ott tanyázó és a népet minden mód sanyargató horvát rablócsoportok fékezésére és megsemmisítésére célravezetőnek és nagy idővesztés nélkül kivihetőnek találná, minden disponiblis erőt felhasználva, kellő óvatossággal a Dunán törjön át, de semmi oly dispositiókba ne bocsátkozzék, mely a fővezér által elrendezett erőconcentratiot s fő operationalis tervet legkevésbé is zavarná avagy hátráltatná.

Mire nézve a nevezett megyebeli minden katonai és polgári hatóságok oda utasíttatnak, miszerint Kohlman Ezredes Úrnak ezen megbízatása előmozdítása és foganatosítására mindenkben engedelmeskedni és segédkezetket nyújtani mellőzhetetlen hazafiúi kötelességüknek tartásák.

Költ Pesten, 1849. július hó 7-én

Az ország Kormányzója

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 9126/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 9126/K/1849. Elküldve 1849. 7/7. Közli: KLÖM XV. k. Budapest, 1955. 678–679.

534.

Baja, 1849. július 7.

**Dienes Ferenc két sebesült fia hazabocsátásához
ajánlati bizonyítványt kér a városi tanácstól**

Igen Tisztelt Tanács!

Mindhárom fiaink, ti. Antal, Ferenc és József, áldozatkészséggel siettek áldott Magyar Hazánkat a szolgaság igái alúl felmentvén, s az országgyűlésileg megállapított, de a Zsarnok Ausztriai ház által eltörteni szándéklott szabadság, egyenlőség s testvériség kivívásában részt venni, ezért nevezett fiaink, nem tekintvén agg korunkat, még múlt évi szeptember hónap vége felé magukat a honvédek közé avattatván, ugyancsak József fiunk a bicskei ütközetnél, Antal pedig Buda vára bevételénél nehezebb sebbe esvén, az első a jászberényi, ez utóbbi pedig a pesti kórházban sínylődik.

Innót legmélyebb alázattal esedezők vagyunk a tisztelt tanács atyai gondoskodásánál, méltóztassék agg korunkat s kenyérkeresetrei tehetetlenségünket kegyes figyelmébe vevén, élelmünk könnyebbítése tekintetéből Ferenc fiunkat, ki jelenleg a Nr. 126. Honvéd Batallionnál mint tizedes szolgál, végelbocsáttatását kegyes közbenjárása által részére kieszközleni.

Alázatos esedezésünk újítása mellett mély tisztelettel maradván.

Kelt Baján, 1849. július 4-én.

A Tisztelt Tanácsnak

alázatos szolgálja és szolgálója

Dienes Ferenc kalaposmester és neje
született: Osztheimer Katalin

Eredeti tanács törvénykezési irat, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényszékének iratai 244/1849. és 244/1849. tan. törv. jkvi szám – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Szabadalmas Baja Városa Tisztelt Tanácsához intézett alázatos folyamodványa a bent irtaknak. Hivatali rájegyzés: Beadatott 1849. július 6. 1849 – 244. A folyamodók József nevű fiáról a Tanácsnak tudomása nem lévén, arról, hogy Antal és Ferenc nevű fiaik Városunk által múlt évi október 15-én toborzás útján állított, s foglalópénzen kívül négy évi szolgálati idejük eltelte után 80 pengőft-tal közgyűlésileg jutalmaztatni rendelt újoncok közé önként felcsaptak, s valóban fel is avattak legyen, a bizonyítvány kiadandó. Baján, 1849. július 7. napján tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülési 132. szám.

535.

Baja, 1849. július 7.

**Kázmér István a városi tanácstól kér magának
négy katonafiáról bizonyítványt kiállítani**

Kázmér István arról, hogy négy katonafia vagyon, magának bizonyítványt adatni kér.

Határozat

A Tanácsnak csak arról lévén tudomása, hogy folyamodónak Miksa nevű fia Baja Város által toborzás útján állított, s foglalópénzen kívül négy évi szolgálati idejük kitelte után 80 pengőforinttal jutalmaztatni rendelt újoncok közé felcsapott, ily értelemben bizonyítványt kiadandó.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényszékének iratai 245/1849. tan. törv. jkvi szám

Baja, 1849. július 7.

**A városi tanács tanúvallomási jegyzőkönyvet vesz fel
Hoffman Ferenc sebesüléséről**

Másolat

1849. évi július 6-án Baján kivétetett ezen Tanúvallomás:

1. Tanú. Pukl Ferenc, 30 esztendő, r. k., feleséges, bajai lakos vallja, miképpen folyó évi február hó 11-én reggel Zomborban volt, midőn a Város a rácok által bevétetett, látta és hallotta azt, hogy az úgynevezett „Veressapkás” Csapat egyik embere Hoffman Ferenc, mint a tanúhoz közel álló, magát eljajdítván; ágyú avagy kartácsgolyó által megsebesítetett, és nehogy az ellenség kezeibe jusson, társai két puskára tevén ötöt, biztosabb helyre elszállították, ezen körülményről annál inkább van biztos tudomása a Tanácsnak, mert ő is a Veressapkás csapat egyik embere volt.

2. Tanú. Dallos Mátyás, 37 esztendő, r. k., feleséges, bajai lakos, szintén volt Veressapkás csapatbeli egyén vallja, miszerint látta, hogy Hoffman Ferenc, mint hozzá közel állott egyén, ágyú vagy kartácsgolyó által megsebesítetvén, elesett, minek következtében puskákon a csapat közül kivitetvén, kocsira tétetett és elszállított.

3. Tanú. Sámuel István, 61 esztendő, r. k., feleséges, bajai lakos, mint szintén volt Veressapkás csapatbeli egyén, a 2. rendű Tanúval egyformán vallott. K. m. f. és feljegyeztette Mikosevics Alajos m. k. Aljegyző.

Az 1849. évi július hó 6-án Baján tartott rendkívüli tanácsülés alkalmával Pukl Ferenc 30 esztendő, feleséges, Dallos Mátyás 37 esztendő, feleséges, Sámuel István 61 esztendő, r. k., feleséges, bajai lakosok letett hitük után fentebbi vallomásukat általánosan megerősítvén, hitelesítették. K. m. f. (P. H.) Irnyey Sándor m. k. helyettes főbíró és a többi tanácsnokok

Másolmány hitelül. Baján, 1849. július 6-án

Mikosevics Aloiz m. k. aljegyző

Másolat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 247/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 1849 247. Levéltárba teendő. Kelt Baján, 1849. július 7. napján tartott Tanácsülésből. Kiadta: Gergics Imre m. k. főjegyző. Tanácsülés 135. szám

Baja, 1849. július 7.

Horváth Gyula egy gyutacsos puskát ajándékoz a magyar államnak

Horváth Gyula álladalmi tiszt a haza oltárára egy gyutacsos szuronyos fegyvert adományozván, s azt a Tanács kezeibe letévén, rendeltetése helyére beszolgáltatni kéri.

Határozat

Mely hazafiúi tette méltányló elismeréssel fogadtatván, jegyzőkönyvbe iktatni, s az álladalomnak ajándékozott szuronyos fegyver rendeltetése helyére beszolgáltatni rendeltetett.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényszékének iratai 249/1849. tan. törv. jkvi szám

538.

Baja, 1849. július 8.

**Majthényi József Baranya megyei kormánybiztos levélben közli
Noszlopy Gáspárral Pécs felszabadítási tervét, és kéri,
hogy csapataival nyújtson segítséget**

9/Kos.

Baranya megye Kormánybiztosa
Somogy megye Kormánybiztosának!

Baja, 1849. július 8.

Kohlman ezredes úr folyó hó 11-én Pécs ellen támadást intézend. Hogy az a kidolgozott terv szerint tökéletesen sikerülhessen, minden erők felhasználása és pontos összevágása szükségeltetik. Ennélfogva Kohlman ezredes rendelkezése folytán megkérem kormánybiztos urat, hogy a már felajánlott fegyveres erejével ezen, mindenesetre elegendő rendes lovas és gyalogos katonasággal véghez viendő hadjáratban hazafiúilag közremunkálni szíveskedjék. Kohlman ezredes által megállapított haditerv a következő:

1. Csapó ezredes, mintegy ezer tolnai nemzetőrrel folyó hó 11-én reggeli 3 óraker a pécsi marhatéren megjelenik.

2. Baranya megyei válogatott nemzetőrök ugyanakkor megszállják Pécs város északi kijárait.

3. Tisztelt Kormánybiztos úr rendelkezni szíveskedik, hogy somogyi nemzetőrök ugyan folyó hó 11-én reggeli 2 óraker a Rácvárost megszállják, a netán ott találandó előőrseket elfogván és lassanként Pécs felé húzódva 3 óraker a pécsi nyugati vámháznál megjelenjenek.

4. Ugyan kormánybiztos úr rendelkezése folytán a levélben érintett 220 szuronyos puskával ellátott honvédek, 80 vadász és 120 megyei foglár ugyan folyó hó 11-én reggeli 2 óraker a kökényi csárdánál (*pontban*) megjelennek; Kohlman ezredes seregével csatlakozván, tőle a további parancsot nyereedik.

5. Magától értetik, hogy az operatio alkalmával, hirt vivő egyének a seregek előtt ne bocsássanak a város felé. Három napra szalonnával s kenyérrel lássa el seregeit.

6. Különös figyelmet ajánl fordítani arra az ezredes úr, hogy sem lövés, sem dobszó különös erre kibocsátott parancsa nélkül, mi által az ellenség közeledtünkör figyelmeztetnék, ne történjen. A rablás különösen szigorú büntetés alatt tiltandó.

7. (Tábori) jelszó: *Buda*, tábori jel (Feldgesrain) *rajta*.

Miután pedig ezen hadjáratnak egyébkint bizonyos sikere csupán a terv legkisebb részleteiben lett mulasztás vagy pontatlanság által kockáztathatnék, kérem a tisztelt kormánybiztos urat, hogy ezen adott terv pontos teljesítésére megbízottjait, a seregeit szorosan kötelezze.

Majthényi József
Baranya Megye Kormánybiztosa

Közlő: Andrassy Antal: Noszlopy Gáspár Somogy megyei kormánybiztos Baranya megyei iratai 1849. május–augusztus. In: Baranyai helytörténetírás. Szerk.: Szita László. Pécs, 1973. 283. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Baranya Megye Kormánybiztosától Noszlopy Gáspár Úrnak Somogy Megye t. h. Kormánybiztosának. Hivatalból. Kaposvárott vagy Szigetvárbán

539.

Baja, 1849. július 9.

**Majthényi József Baranya megyei kormánybiztos jelenti a BM-nek,
hogy az ellenség által Mohácsról elszállítani szándékozott sőt
báró Meszéna István alezredes elfoglalta és Bajára szállította**

11/K.B.

Baranya megye Kormánybiztosa
a Belügyminisztériumnak!

Baja, 1849. július 9-én

Tudósíttatván arról, hogy az ellenség minden, a mohácsi sóházban lévő sőt hajókon Eszékre szándékozik szállítani, s egy részben már le is szállította, Meszéna alezredes úr ennek meggátlására fegyveres erőt küldött Mohácsra, melynek sikerült egy indulásra kész hajót 459 mázsa sóval elfoglalni, s Bajára szállítván, a só az itteni sóházba lerakatott; továbbá a mohácsi sópénztárban talált 225 pengőft-ot szintén elfoglalván, azt nevezett alezredes úr átvette.

Amiről tisztelt Miniszter urat értesíteni kötelességemnek tartottam.

Majthényi József
Baranya Megye kormánybiztosa

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 525/B.E./1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: 11. Baranya megye Kormánybiztosától Magyarország Belügyminisztériumának. Hivatalból. Budapesten. Hivatali rájegyzés: 525/B.E./1849. Majthényi József baranyai Alispán, hogy Meszéna alezredes a Mohácsról elvinni szándéklott 459 mázsa sőt az ellenségtől elfoglalta, s Bajára szállította. Postai pecsét: Baja júl. 9.

540.

Baja, 1849. július 9.

Báró Meszéna István alezredes jelenti Bajáról Kmety György tábornoknak, hogy Bezdánt elfoglalta, a Zombor és Batina közti összeköttetést helyreállította, Szeremlénél a parti ütegsáncot embereivel elfoglaltatta

117. Bajai Csapatparancsnokság
Kmety tábornok, Hadtestfőparancsnok Úrnak!

Baja, 1849. július 9-én

Szentivánra

A legalázatosabban jelentem, hogy a csapatom holnap megkezdí az átkelést a Dunán.

Mielőtt én ezt a csapat tudomására hoztam, híreket kaptam arról, hogy a Zomborban álló ellenséges csapat, amely a hegyesi összecsapás után erre szóródott szét, Batina felé szándékozik menni, ezért Bezdánt 3 darab 12 fontos ágyúval és 2 század gyalogossal elfoglaltam, és ezáltal Zombor és Batina között minden összeköttetés helyreállt, a tábornok úr parancsnoksága alatt álló hadtest színlelt előrenyomulása nagyon fontos, mert az a jobbszárnyat fedezi, mindazonáltal kérem, hogy a tábornok úr a Katymár és Gara felé való előrenyomulásnál egy kis csapattal foglaltassa el azokat, és ezáltal Baja és Bezdán fedezve lesz.

Itt Szeremlénél egy parti ütegsánc van emelve és 2 darab 12 fontos ágyú van benne elhelyezve, ahol nekem fedezetként egy század gyalogost vissza is kell hagynom, minthogy ezáltal a csapatom 3 századdal az említett legénységek révén csökkent, ezért kérem a tábornok úr jóindulatát, ha tudna, csak 4 napra 3 század honvédet küldjön nekem.

Ezen levél átadója Szabadkára megy, és tüstént visszatér, ennél fogva kérem azon kérésém jóváhagyását, hogy a választ azonnal közhírré tehessem.

Meszéna alezredes

Eredeti irat, tisztázat. Eredetije német. HL VII/C 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 37/34/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Beterjesztve Szentiván, 1849. július 10-én. Baja, 1849. július 9. Szentivánra, Meszéna Kmetynek. Jelenti, hogy Bezdánt 3 db 12 fontos ágyúval és 2 század gyalogossal elfoglalta, Zombor és Batina közt az elvágott összeköttetést helyreállította, így Szeremlénél is a parti ütegsáncot 2 db 12 fontos ágyúval és 1 század gyalogossal elfoglalta.

541.

Bajaszentistván, 1849. július 9.

**Deák András szolgabíró kerülete községeiből
kocsikat rendel ki a szeremlei révhez**

129. szám

Deák András Szolgabírótúl
Alább írt Községek Bíráinak!

A bajai pont védelmére felütött magyar táborozáshoz számos kocsik igényeltetvén, miután a szolgálattétel kiterjesztetik Szeremle bátai átjárásához is, és ezáltal Szeremle ezen aratási nagy időben felettebb terhelhetik, jövőre az alább írt helységek naponként s a következő mennyiségű kocsikat fogják a szeremlei révhez kiszolgáltatni.

Szentistván küld 3 kétlovas kocsit,
Csanád " 3 " ,
Szeremle " 4 " , mivel helyben van.
Kelt Szentistvánon, 1849. július 9.

Deák András m. k Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 116. – Rájegyzés a margón: Szeremlei révbe naponként 3 kétlovas kocsi küldendő.

542.

Baja, 1849. július 10.

**Báró Üchritz Emil alezredes jelentést tesz Kmety György tábornoknak
a Bajára történt megérkezéséről és az ottani újonckiképzésről**

12. huszárezred

Ezredparancsnokság

Kmety tábornok úrnak, a magyar hadsereg hadosztályparancsnokának!

Baja, 1849. július 10.

Szentivánra

Alulírott mindkét osztállyal délután 6 1/4-kor személyesen is bevonult, miután Sütőn 10-től 4-ig pihent és abrakoltatott.

Kohlman ezredes úrnak a bevonulásról szóló jelentés át lett adva, noha alulírott nem jelentkezhetett nála, mert nem találta otthon; alulírott így azt a parancsot kapta, hogy holnap reggel 5 órakor álljon készen az indulásra, azonban ezt mindaddig nem teszi, amíg erre a hadosztályparancsnokságtól nem kap utasítást, amiként azt tegnap este szóban megparancsolták neki, és alulírott még egyszer kéri az írásos diszpozíciót és az írásos viselkedési előírást.

A 362 újonc a besorozatlan pótlovakkal és a beteg lovakkal itt maradnak a 4 tiszt úr, 2 őrmester és 8 tizedes felügyelete alatt kiképzés, valamint némileg történő felruházás és felszerelés végett.

Üchritz alezredes

Eredeti irat. Eredetije német. MOL H 116 Kmety György iratai 112/B/1849.

543.

Szeged, 1849. július 13.

Kossuth arra utasítja Vetter Antal altábornagyot, a déli hadsereg fővezérét, hogy segítse elő Kohlman ezredes tervezett baranyai beütését

Kohlman ezredes keltezetlen levélben jelentette Kossuthnak, hogy megérkezett Bajára és megkezdte a Kossuth által javasolt baranyai beütés előkészítését. A megvalósításra azonban nem került sor, mert Vetter altábornagy megtiltotta a vállalkozást azzal az indoklással, hogy az zavarja az ő tervezett hadműveleteit s a szükséges csapatokat nem bocsátotta rendelkezésre. Kohlman ezredes a tervezett beütéssel kapcsolatban jelezte Kossuthnak, hogy ahhoz a Baján lévő csapatokból alkalmazná a légióját, két svadron lovasságot, 4 ágyút, és egyesítené ezeket a csapatokat a baranyai csapatokkal és a népfelkelőkkel, sőt a déli hadseregtől függetlenül kedvező beütést tenne, és arra kényszerítené Jellačićot, hogy az Esteiek védelmére megossza haderejét. Kohlman ezredes Vetter altábornagy tiltása és a Kossuthtól nyert megbízás miatt ezért Pancsovára ment, hogy megkezdje a diplomáciai tárgyalásokat. Kossuth a jelentés alapján Vetternek a következőket írta:

a) Kohlman ezredes

Nagyságos Kossuth Lajos országhormányzó úrnak!

A kapott megbízás értelmében Bajára jöttem, s ma hajnali 3 órára előkészítettem a Baranya megyei helyőrség elleni rajtaütést.

Azonban Vetter altábornagytól, a déli hadsereg parancsnokától határozott utasítást kaptam, hogy ezzel a diverzióval hagyjak fel, mivel az zavarja az ő hadműveleteit. Az ő bajai csapataiból erre a bécsi légiót, két lovasszázadot, 4 hat fontos ágyút alkalmaztam volna; s e csapatokkal, egyesülten a baranyai csapatokkal és a népfölkeléssel egy, a déli hadsereg számára is kedvező diverziót hajtottam volna végre, s Jellasichot arra kényszerítettem volna, hogy Eszék védelme érdekében megossza erőit.

Ezért tehát a további magas megbízásnak megfelelően a Bánságba, és pedig Pancsovára megyek; s azonnal megkezdem a diplomáciai tárgyalásokat.

Eredeti tisztázat. Eredetije német. MOL H 2 OHB 9233/1849.

b) Kohlman ezredes még Pesten utasítást kapott, hogy Bajáról indítson támadást a Baranya megyébe beütött ellenség ellen, feltéve, hogy ehhez az Altábornagy Úr a beleegyezését adja.

Amint az Kohlman ezredes mellékelt jelentéséből kitűnik, az Altábornagy Úr ezt a diverziót nem helyeselte, és pedig véleményem szerint azért nem, mert Kohlman ezredes ehhez saját csapatai egy részét venné igénybe, ami éppenséggel nem volt a szándékom.

Semmi sincs annál fontosabb a számomra, minthogy a szándékolt diverzió megtörténjen, mégpedig tekintélyes hadoszloppal történjen meg, amely Baján koncentrálódik, egyszerre szolgálhatná a Duna bal partjának biztosítását és magának a Dunának a birtoklását. Avégett megy holnap reggel innen a 113. zászlóalj és Csongrádról a Nádor-huszárok egy 450 fős erős osztálya Farkas ezredes parancsnoksága alatt le Bajára, és 10–12 napon belül további két zászlóalj és egy osztály huszár is követni fogja.

Erről értesítettem Kohlman ezredest, és megújítottam, rábíztam a vezénylést.

A vonatkozó utasítást másolatban mellékelem Önnek Altábornagy Úr, szíves megtekintés végett, és egyúttal megkérem Önt, abban az esetben, ha Kohlman ezredes nem Pancsován, hanem Önnél vagy az Ön közelében lenne, adja át neki azonnali végrehajtásra ezt a másolatbani utasítást, és lássa el egyúttal részletes instrukcióval.

Tehát Kohlman ezredesnek minden idővesztés nélkül Bajára kell sietnie, különben túl késő lesz. Mert Ramberg tegnapelőtt 8000 emberrel bevonult Budára, és én nem szeretném, hogy felkészületlenül lépjen meg bennünket.

Eredeti fogalmazvány. Eredetije német. MOL H 2 OHB 9233/1849. Közli: KLÖM XV. k. Budapest, 1953. 713–714.

544.

Szeged, 1849. július 13.

**Csány László közmunka- és közlekedésügyi miniszter
több tárgyra vonatkozó jelentése Kossuthnak**

A közmunka s közlekedésügyi miniszter
Az Országkormányzó Kossuth Lajos Úrnak!

Rauch magazinarius jelenti nálam személyesen, s jelteni szándékozik kormányzó úrnak is, hogy Bajára számos álladalmi gabonával és felszerelési cikkekkel megérkezett, anélkül, hogy azokat valaki tőle átvette volna, vagy átvenni akarná, Kalocsán is több ezer mázsa liszt van, ha ez így mén, akkor haszontalan volt az annyi bajokkal eszközölt elszállítás, mert felügyelet nélkül, és számodási kötelesség nélkül minden elszállítottak olyan kezekre jutandának, melyek a seregeket azokba részesíteni nem fogják, Pesten a felszerelő bizottmány mindent elhagyott, maga nagy személyzetével eltávozott,

nagy fáradtsággal sikerült ha nem mindent is, de bizonyosan a legnagyobb és legbecesebb részt megmenteni és Ceglédre, Szolnokra szállítani, hol rendelkeztem, hogy a kormánybiztosok ideszállítsák hajókon és tengelyeken, itt nem létez senki, ki azokat átvinné, nincsen hely hová elhelyezni lehetne, a várban minden el lévén a fegyver- és pénzgyár részére foglalva.

Felszólítottam már a hadügyminisztériumot, hogy érdekeltesse magát a fontos tárgyban, s rendelkezék, felszólítottam a belügyminisztériumot is, rendelje ide a felszerelési bizottmányt, vagy annak egy részét.

Méltóztassék Kormányzó Úr nagy hatásánál s hatalmánál fogva rendelkezni, különben lesznek seregeink, de éhezni fognak és meztelen védendik a hazát, én megtettem mit kölle és lehete, fáj a lelkem látván, hogy az Álladalom javaival, a seregek szükségleteivel olyan eljárást kell tapasztalnom, mely célt téveszt, de célt nem ér.

Bajáról szóval értesítettem arról is, hogy a híd elegendő számú őrség nélkül mielőbb a rácok kezére fog kerülni, ez érdemben is rendelkezni szükséges, a hadügyminisztériumot nem mulasztottam el értesíteni e komoly tárgyról.

Tegnap este már megérkeztek hajón Szolnokról a felszerelési cikkek, 7 szekér követeltetett tőlem elszállításokra, azokat megrendeltem, de nincs ki a küldötteteket és a küldendőket átvegye s elhelyezze, nem lenne-e jó Makóra szállítani azokat?

Kelt Szegeden, 1849. július 13-án

Közmunka s közlekedésügyi Miniszter
Csány László

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 2 OHB 9259/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: A közmunka s közlekedésügyi minisztertől. Az országhkormányzó Kossuth Lajos Úrnak. Hivatalból. Hivatali rájegyzés: 9259/K/1849. Érkezett július 13-án. Csányi László közlekedésügyi Miniszter jelentése, mely szerint Bajára számos álladalmi gabonával és felszerelési cikkekkel Rauch magazinárius megérkezett, de ezeket tőle senki átvinni nem akarja. Pestről a felszerelési bizottmány mindent elhagyva személyzetével eltávozott. Sikerült a legnagyobb és becsebb részt Szolnokra szállítani, honnan kormánybiztosok Szegedre szállítandják, de nincs ki átvegye, s hely, hová lerakassanak az érkezendő álladalmi javak, eziránt rendelkezést kér. A bajai híd elegendő őrség nélkül a rácok kezébe fog kerülni. P. H. Elintéztetvén. Tudomásul. Közli: Hermann Róbert: Csány László kormánybiztosi iratai 1848–1849. Zalai Gyűjtemény 44. Zala Megyei Levéltár. Zalaegerszeg, 1998. II. k. 336–337.

Újvidék, 1849. július 13.

Báró Üchritz Emil alezredes jelentése a HM katonai osztályának ruhaneműk, lovak, fegyver beszerzésére; Rudics Mihály főhadnagy kerestetésére; Virágh Gedeon kitüntetésére és a Baja nevű telep Szabadkára történő áthelyezésére vonatkozóan

12. Huszárezred

Ezredparancsnokság

A Magyar Hadügyminisztérium Katonai Osztályának!

Újvidéken, 1849. évi július 13-án

Alulírt, bátorkodik a hadügyminisztériumnak folyó évi június 7-én 18 141, és folyó évi június 8-án D/e 18 228 szám alatti megbízásoknál fogva tisztelettel jelenteni, hogy az általa alakítandó osztálynak a telepe Baján létező, a folyó évi június 16-án D/g 20 456 szám alatt az egri újoncteleptől ezen ezredparancsnoksághoz áttett 370 újonc, az ezen célra kinevezett tiszturak által gyalog ugyan taníttatnak, de Répásy Mihály főtábornok úrtól D/b 23 639/1629 szám alatt ideérkezett leiratban ezen osztály részére kirendelt 200 pótlovak átvételére kirendelt Moranchik hadnagy úr, ki ezen célra 50 kiszolgált huszárral kiküldetett, ekkoráig be sem érkezett.

Továbbá a fennírt ezred számára a pesti ruhatárban folyó évi június 8-án F/g 18426 szám alatti leirattal kirendelt ruhanemű felvételére kiküldve volt Nemes Ferenc főhadnagy úr útjából visszaérkezett anélkül, hogy ezen ruhadarabok közül csak egy is az ezredhez jutott volna; s így a legnagyobb igyekezet mellett, ide nem értve a szünet nélküli erőltetett hadjáratokat sem sikerült az ezredparancsnokságnak az új osztálynak a felszerelése, s a réginek kiegészítése s felruházása.

Miért jónak találta az ezredparancsnokság ezen célok legközelebb leendő elérhetése tekintetéből Nirmtee ezredbeli főszázados urat teljes hatalommal kiküldeni, úgy a szükséges lovak, mind pedig a ruha- és fegyverneműk felvételére, s helyes nyugtatványozására.

Folyó évi június 8-án F/g 18 426 szám alatt kelt rendelettel a magyar hadügyminisztérium által, az ezredparancsnokságnak meghagyatott, hogy pótlovak bevásárlására Fehérvárra utalványozott 30 000 pengőforintok átvételére egy főtsízt úr meghatalmaztassék. Ezen rendelet lehető leggyorsabb végrehajtását szem előtt tartva, az ezredparancsnokság az ugyanakkor a hadügyminisztériumtól több rendbeli, s egy folyó évi június 10-én A/s 18 822 szám alatti rendelvényvel leérkezett Rudics Mihály főhadnagy urat a szükséges nyugtákkal ellátottan kiküldötte, nevezett főhadnagy úr azonban mind ekkoráig sem eljárásának sikeréről, sem pedig hol tartózkodásáról az ezredparancsnokságot nem tudósította, kéretik ennél fogva a katonai főigazgatói osztály, hogy nevezett főhadnagy úrnak a hollétét hírlapok útján kitudatni, s őt ezen valódi katonai rend elleni meggondolatlan tettéért megróni szíveskedjék.

Jelentés tétetik egyúttal, hogy sem a létező, sem az újoncosztály gyógykováccsal ellátva nincsen, ami annak tulajdonítható, hogy alólírott által még múlt évi november hóban az első őrnagyi osztály részére szerződött kovács Farkas Alezredes Úr által letartóztatva, avval el is kelt, tehát mind a két osztálynak gyógykováccsal leendő ellátása legérezhetőbben szükségeltetik.

Végül nem lehet nem említetlenül hagyni, hogy az ezredparancsnokságnak folyó évi június 9-én litt. M. 6. szám alatti felterjesztésben előterjesztett tiszt urak mind rendeltetésök helyére (:Gerencsér főszázadost s Endrődy főhadnagyot kivéve, kik állomásaikat ekkorig el nem foglalták:) eljutottak; csupán ezen ezredbeli érdemteljes főszázados Virágh Gedeon, ki nem említvén azt, hogy lángoló honszeretete őt legelsőbb arra buzdítá, hogy távoli földről egy a katonai szolgálatban megrögzött huszárcsapattal életveszély közt három országon keresztül hazája védelmére sietett, már azóta is több rendbeli csatákban, de különösen a legújabbban Csornánál ösmert katonai hírének újabb megerősítésére valódi hősiezen kitüntette magát, sajnosan a kinevezettek közül olvasható nem volt.

Tisztelettel felkéretik tehát a magyar hadügyminisztérium katonai főigazgatói osztálya, hogy a sokszor említett főszázados urat az ezredembeli első őrnagyi osztályhoz régiebb raggal tekintettel arra, hogy már 1842. év óta mint főtiszt szolgált, őrnaggyá kinevezni ne terheltelessék.

Mai nappal a Baja telepem az előfordulható veszély végett Szabadkára áttétegetett, míg talán a hadügyminiszter által Szegedre áttétegetődné.

Üchritz alezredes

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 75 HM Általános iratok sz. n./1849. iktatatlan, 163. d.

546.

Szeged, 1849. július 14.

**Kossuth utasításai és közlései Mészáros Lázár altábornagynak
a magyar csapatok mozgására és katonai
tevékenységére vonatkozóan**

9242/K.

Az ország kormányzója
Mészáros Lázár Altábornagy Úrnak!

Szeged, 1849. július 14-én

Szolnokon

Arra kérem fel törekvését, hogy a Tisza jobb partját megtartva tért nyerjünk, de azt amit bírunk el ne veszítsük.

Vetter ma ütközik támadólag, én jó eredményt reménylek.

Baján pedig egy tekintélyes figyelőcsapat (Observations Corps) vonatik össze Kohlman Ezredes parancsnoksága alatt, e célra már tegnap 2 zászlóalj gyalogság és 450 főnyi lovasság útnak indult, és e napokban még többet küldendek utána.

A Kiskunságban és különösen Pest megye solti járásában guerillacsapat alakításával Gergei Százados bízott meg oly utasítással, hogy Kohlman Ezredessel magát folytonos érintkezésbe téve, teendőire nézve tőle fogja utasításait venni.

Így tehát jelenleg se a Duna, se a Tisza mentén az ellenség közelítésitől nem tartván, arra kérem fel Fővezér úr különös figyelmét és gondoskodását, hogy a Duna-Tisza közti lapályon fölülről, Pestről meg ne lepje az ellenség Szegedet.

A futárok által csak a fontosabb és sürgetőbb jelentéseket tessék küldeni, egyebekre nézve pedig költségkímélésből a Szolnok és Szeged közt fennálló postaközlekedést használni.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 9242/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 9242/K/1849. Elküldve. Gulnerics 7/14. Közli: KLÖM XV. k. Bp., 1955. 728–729.

547.

Szeged, 1849. július 14.

**Kossuth gerillacsapat alakítására hívja fel Gergei Károly századost,
tájékoztatja a délvidéki katonai helyzetről
és a bajai figyelőcsapatról**

9267/K/1849.

Az ország kormányzója
Gergei Károly Százados Úrnak!

Szegedről, 1849. július 14.

Kiskunszentmiklóson

Szóbeli előleges értesitésem folytán felhívom Százados Urat, hogy a Kiskunságban és különösen Pest megye solti járásában a nép lelkesítésére mindent elkövetve egy guerillacsapatot lehetőleg gyorsan alakítson, melynek rendeltetése főképp a Dunának szemmel tartása leend.

Az ezen föladatának létesítésére megkívántató pénzösszeletről haladék nélkül kimutatást küldjön be, a kiadásokra nézve eleve utasítván, hogy azokat az egyáltalában mellőzhetetlenek fődözésére szorítsa, minthogy az álladalom jelen szorult pénzviszonyai a legszorosabb gazdálkodást teszik szükségessé.

Tájékoztatásul tudatom Önnel, hogy Perczel Tábormok 24 ezernyi hadsereggel Abony és Szolnok közt áll.

Az Al-Duna vidékén Vetter altábormagy támadólag csatázik.

Bajára pedig egy tekintélyes figyelőcsapat (Observations Corps) Kohlman Ezredes parancsnoksága alatt vonatik össze, kinek rendelkezése alá állítatik Ön is oly értesítéssel, hogy véle magát folytonos érintkezésbe téve, teendőire nézve körülményes utasítást tőle veend.

Asbóth

Eredeti irat, fogalmazvány. MOL H 2 OHB 9267/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 9267/K/1849. Elküldve 7/14. Közli: KLÖM XV. k. Bp., 1955. 730.

548.

Baja, 1849. július 14.

Pál Antal főszolgabíró tudósítása a Bács megyei katonai helyzetről

Tisztelt Alispán Úr!

Folyó hó 12-én kelt hivatalos levelére, első alispánunk távollétében van szerencsém válaszolni:

Minthogy a kölcsönös érintkezés közremunkálás és testvéri egyetértés által lehet az óhajtott sikert elérni, Önnek kívánatát hazafiúi készséggel teljesítem; tudósítom Önt most úgy jövőre mindazokról, mik sokszor hányatott szegény Bács megyénkben történnek. Amint tudva van Ön előtt, Bács megyét egy ízben Perczel Mór az ellenségtől megtisztította, de nemsokára reá nagyszámú segítsége érkező az ellenek, Perczel a nyert helyekből sokat visszabocsátani és visszanyomulni kénytelen vala, mik után Perczel a vezérséget és a megyét elhagyta. Az ország kormánya úgy hiszem átlátván, hogy a megyében tanyázott katonai erő igen csekély arra, hogy az ellenségnek csak ellentálljon is, s hogy megyénk a rablásnak, dúlásnak leend kitéve, ha hamarjában segítség nem érkezik, annál fogva intézkedett, jelenleg erőnk naponta szaporodik. Megyénkben, úgy a Tisza vidékén, igen szép számú erőnk jött össze, melyeknek rendezése után a csatázás minden oldalról megkezdetik, ha már meg nincs kezdve. Kmety tábora tegnap indult Zomborba, innét tovább, ez ideig csatázott-e, s minő eredménnyel, nem tudni. Levelemben egyedül biztos minden kétségen túli dolgokat írántok, mire Önt viszont felkérem. Pestről hírlapjaink nem érkeznek. Bajaiaknak felülről érkezett levelökben sok jót írnak a felvidékről, de minthogy nem bizonyos kútfő, nem írhatok felőlők.

Az érdekes dolgokról és történekről a lehető legrövidebb idő alatt küldök tudósítást. Egyébként illő tisztelettel maradtam

Baján, 1849. július 14-én

hivatalbeli kész szolgája
Pál Antal Bács megyei főszolgabírája

Eredeti levél, tisztázat. Közli: Dr. Dobos Gyula: Tolna megye 1848–1849-ben. Forrásgyűjtemény. Szekszárd, 1998. 169–170.

Megjegyzés: A bizottmány 562/1849. szám alatt tudomásul vette a leírtakat.

549.

Szabadka, 1849. július 14.

Haczell Márton kormánybiztos 1000 szekér kiállítását kéri a miniszterelnöktől, a Pestről Bajára, onnan pedig Szegedre szállítandó állami javak fuvarozására

53. szám

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztostól
Miniszterelnök Úrnak!

Szabadkán, 1849. évi július hó 14-én

Szegeden

Bács megyének a kezünkben lévő része a tábor számára szükségelt élelmiszerek szállítása s egyéb fuvarosok által igen el lévén foglalva, s a rendkívüli szállítmányok számára megkívántató szekerek kirendeltetése a legnagyobb szorgalom mellett is igen nagy nehézséggel járván; van szerencsém Miniszterelnök Urat megkérni, miszerint a Pestről Bajáig hajón, s onnan tengelyen Szegedre szállítandó álladalmi javak vitelére; miután e célból már Bács megyében is 1000 szekér állítatott ki, a hátralévő s tán szintén 1000-re menő szekereknek Pest megye alsó részéből, s a Kiskunságból leendő kirendeltetésük iránt intézkedni méltóztassék.

Bács megyei teljhatalmú kormánybiztos
Haczell Márton

Eredeti levél, tisztázat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 489/1849. B.E. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Érkezett 1849. július 14. Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos a Budapestről Bajára hajón, onnan Szegedre tengelyen szállítandó álladalmi javak alá a Bács megyéből nagy nehezen kiállítható 1000 szekérhez Pest megyéből még 1000-et kér kiállíttatni. Kiadvány. A fõnn írt értelemben, 1000 szekér kiállítására, Pest megye alispánját, Miniszterelnök Úr egyenes megbízásából fõlhívta Hajnik Pál álladalmi rendõrigazgató, s e fõlhívólevél elbocsátva 1849. július 14.

550.

Szeged, 1849. július 14.

A HM az új zászlóaljakat számmal látja el

A. 134/ko o.

A kecskeméti, a szabadkai és a hódmezõvásárhelyi újonctelepeknél összpontosult újoncokból új zászlóaljak alakítása rendeltetvén el, ezek a következõleg számoztatnak:

Kecskeméten az Elek Ferenc õrnagy parancsnoksága alatt új zászlóalj alakíttatik, s az a 129. számmal jelöltetik meg.

Szintén Kecskeméten, Mihalcz százados parancsnoksága alatt alakuló zászlóalj a 130. számmal.

Tótkomlóson a Bárány őrnagy parancsnoksága alatt alakuló zászlóalj a 131. számmal jelöltetik.

A hódmezővásárhelyi újoncokból Szegeden, Mihályi őrnagy parancsnoksága alatt alakuló zászlóalj a 132. számmal.

Ugyanazokból a Hangos őrnagy parancsnoksága alatt Szegeden alakuló másik zászlóalj a 133. számmal jelöltetik.

A Tordán alakult, s Bajára szállított, Benő őrnagy parancsnoksága alatti zászlóalj a 134. számot nyeri.

Mely rendelet közzétételével utasítatnak ezen zászlóaljok parancsnokságai, hogy minden hivatalos levelezéseiket, s a zászlóalj tügyeire vonatkozó eljárásaikat a jövőre nézve az itt megkülönböztetett számjegyek alatt intézni.

Kelt Szegeden, 1849. július 14.

Álladalmi titkár
Szabó Imre ezredes

Közlöny Szeged, 1849. július 15. 150. sz. 557. – Rendeletek

551.

Szeged, 1849. július 16.

Kossuth válasza Kohlman ezredesnek a pécsi beütés felfüggesztéséről és diplomáciai küldetéséről

Kohlman ezredes 1849. július 15-én Pancsováról válaszolt Kossuth július 13-i utasítására. Jentette, hogy a tervezett beütést nem tartja megvalósíthatónak, mert a kis csapatot az egyre közeledő császári erők bekeríthetik és elfoghatják. Közölte, hogy már megkezdte diplomáciai megbízatásának teljesítését és érintkezésbe lépett a belgrádi pasával; az volt a véleménye, hogy itt többet használhat, ha a jó egyetértést biztosítja a törökkel és a szerb kormányval. Kérte Kossuthot, hogy ne rendelje vissza, mert gyöngé egészségi állapota miatt nem bírná a csapatszolgálatot s közölte, hogy amennyiben Kossuth mégis meg kívánná csinálni a pécsi diverziót, úgy bizza azt Meszéna ezredesre, akivel ő már ismertette eddigi intézkedéseit. Kossuth válasza:

Szívesen tudnám Önt Baján, de mivel Ön egyrészt már megkezdte a diplomáciai tárgyalást Törökországgal Szerbiában, másrészt pedig az Ön gyenge egészségi állapota nem engedi, ezért a bajai csapatparancsnokságot Farkas ezredesre ruháztam át, és megkérem Önt, hogy jelenlegi pozíciójában szorongatott hazánk érdekeit az Öntől megszokott energiával és jártassággal képviselje, miközben megismétlem, hogy Önre Baján oly nagyon számítottam, és egy ilyen fontos hadműveletnek az irányítását az Ön jelenlétéhez köttem, ezért az Ön lemondása nagyon kellemetlenül lepott meg.

Eredeti fogalmazvány Kossuth kiegészítésével. Eredetije német. MOL H 2 OHB 9319/1849., mellette Kohlman 1849. július 15-i fent ismertetett jelentése. Közli: KLÖM XV. k. Bp., 1955. 745.; Vass László: Három hét a szabadságharc történetéből. Szeged 1849. július 11.-augusztus 5. Szeged, 1998. 80.

552.

Soltvadkert, 1849. július 16.

**Szeles Lajos Pest megye másodalispánja jelentést tesz
Szemere Bertalan miniszterelnöknek a mohácsi ütközetről**

a) Tisztelt Esküdt Úr!

Alázatos jelentésemet teszem a szeremlei táborból a mai mohácsi ütközet szerencsétlenül ütött ki részünkre, seregünket megverték, s amint a futamlók hírül hozták, két század, mintegy 250 emberből álló elveszett, s a kompba is, amint rakodtak siettükbe, Mohács alatt a Dunán felfordultak, s a vízbe is sokan haltak. Igen sietve teszem e jelentésemet a táborból. Bővebbi tudomás végett méltóztassék személyesen lerándulni, mert a dolog nagyon érdekes, Baján a harangok félreverte már 2 óra óta konognak.

Kelt Szeremlén a táborban, 1849. július 15-én

alázatos szolgálója Oswald Lajos m. k. hit. jegyző

b) Csilléry Benő esküdt

Szeles Lajos Úrnak, Pest Megye Alispánjának!

Szentistvánról 1849. július 15. esti 8 óra

A bécsi légióbeliek Mohács alatt ma a németekkel megütköztek és megverettek, itt küldöm eredetiben a hozzám éppen most érkezett tudósítást, magam pedig megyek Szeremlére, s tán még ma írok többet, ha szükségesnek látom.

Csilléry Benő m. k. esküdt

c) 537/B.E.

Pest Megye Másodalispánja
a Miniszterelnök Úrnak!

Folyó hó 15-én Mohácsnál volt ütközetről beküldött jelentést Miniszterelnök úrnak tudomás végett ezennel felterjesztem.

Kelt Vadkerten, 1849. július 16-án

Szeles Lajos Másodalispán

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 537/B.E./1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Pest Megye Másodalispánjától Magyarország Miniszterelnöke Szemere Bertalan úrnak. Hivatalból. Szegeden. Hivatali rájegyzés: 537/B.E. Mohácsi ütközetről jelentés.

553.

Szekszárd, 1849. július 16.

**Tolna megye állandó bizottmánya jelenti a BM-nek,
hogy a bátaszéki postát a bajaival közvetlen összeköttetésbe hozta**

596

A Belügyminisztériumnak!

Értésünkre esvén, miként Kormányunk székét Szeged városába tette által, a gyorsabb közlekedés fenntartása tekintetéből úgy intézkedtünk, hogy a bátaszéki posta a bajaival közvetlen érintkezésbe tétetvén, hetenként kétszer, szükség esetében többször is küldetnek e vonalon levelek, miről tisztelt Miniszter Urat értesíteni kívántuk.

Költ az 1849. esztendei július 16-án

Szekszárdon tartott bizottmányi ülésünkből

Tolna megye állandó bizottmánya

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 566/B.E./1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 566/B.E. Tolna megyei bizottmány a bátaszéki posta a bajaival történt összeköttetését jelenti. Látta és feljegyzette Balás irattárnok.

554.

Szeged, 1849. július 16.

**Szemere Bertalan belügyminiszter teendői felől utasítja
Ivánkovics János Vas megyei kormánybiztost**

505/B. eln. szám

Ivánkovics János Kormánybiztos Úrnak!

Ön, mint hallom, képviselőül van választva. Örvendek neki. Eggyel több bátor, igaz hazafi a nemzetgyűlés körében.

De azt sajnálnám, ha Vastúl Önt elveszítenők. Az nem lehet. Tartsa magát Ön míg lehetséges. Ha nem lehet, vonuljon a tisztikarral Zalába, Somogyba, Tolnába, a bajai átjárás biztos a Dunán.

Görgei választhatja azon vidéket is hadi járatának útjául, és ez esetben őt a népfelkelés segítheti.

Ön az adót szedesse be, ott hol a megye szabad, hogy ne legyenek pénz nélkül.

Tudósítson az ottani eseményekről.

A külföldi hírlapokat küldje meg Pakson keresztül, merre a postavonal felállítattott.

Itt a dolgok nem állanak rosszul. Itt van a legújabb győzelemről a ./, hirdetmény. Itt vannak a legújabb ././ Közlönyök. Itt a *Respublicából* néhány példány.

Bem a muszkát Erdélyből kiszorítá, üldözi be Oláhországba. A muszka hal százankint. Perczel, Visoczky Szolnokon túl áll 30 000 emberrel. Temes erősen ostromlatik. Debrecentől föl Újhelyig, Kassáig nincs ellenség, és Szegedről le Bajáig, Péterváradig, Orsováig 175 000 emberünk van fegyverben. A nép velünk mindenütt, s az ellenség ellen. Nem lehet vesztenünk.

Őn tegye magát érintkezésbe a szomszéd törvényhatósági biztosokkal, Görgeivel, a bajai parancsnokkal hetenként küldjön futárt, ki a híreket, az eseményeket előszóval is elmondhassa.

Szeged, 1849. július 16.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 9 BM Elnöki iratok 505/B.E./1849. – Az irat felzetén olvasható még: 505/B.E. Ivánkovics János Vas megyei kormánybiztos utasítatik. Elbocsátva 1849. július 16. – Az irat Szemere Bertalan s. k. fogalmazványa. Közli: Hermann Róbert-Pelyach István: Szemere Bertalan: Politikai jellemrajzok. – Okmánytár. Bp., 1990. 563.

A fogalmazványban említett hirdetmény, továbbá a *Közlöny* és a *Respublica* című lap példányai nincsenek az irathoz mellékelve.

555.

Soltvadkert, 1849. július 16.

Szeles Lajos Pest megye másodalispánja jelentést tesz a belügyminiszternek az általa tett rendelkezésekről és a tudomására jutott hírekről

Pest megye másodalispánja

A belügyminiszternek!

Július 14-én 490. szám alatt költ rendeletére vonatkozólag jelentem, miként a solti járás közönségeihez intézett felhívást a járás főszolgabírájának azonnal kézbesítettem, s nincs kétségem, hogy a solti járás hazafiúi kötelességének eleget teend.

Rendelést tettem, hogy mihelyest a kormány által kinevezett népfelkelelési vezér Bajára megérkezik, nekem tüstént e körülmény bejelentessék, és én sietni fogok a hazai kormány részére mindazt eszközölni, mit eszközölni hatalmamban áll.

Béjelentem azt is, miszerént a Bajáról Szegedre vitetni szándéklott álladalmi javak elszállítására a solti járás alsóbb részéről a tegnapi napon 500 kocsikat rendeltem ki a kerületi tisztviselő által.

Az oroszok Pestről sem a solti, sem a pesti járásokban az eddigi jelentések nyomán, a mai napig előhaladást nem tettek, de azon körülmény, hogy a pesti lánchídő körül, s az utcákon 2000 császári gyalog katonaság tanyáz, több rendbeli tudósítások után valóságra emeltetik.

Költ Vadkerten, 1849. július 16-án délelőtt 9 órakor

Szeles Lajos Másodalispán

Eredeti irat, tisztázat. MOL H 9 BM Elnöki iratok 535/B.E./1849. – Az irat felzetén olvasható még: *Címzés:* Pest megye Másodalispánjától a Belügyminisztériumnak. Hivatalból, Szegeden. P. H. *Hivatali rájegyzés:* 535/B.E./1849. Pest Megye 2. alispánja a 490. számra hivatkozik.

A fenti dokumentumban említett 490. számú rendeletet l. az 559. dokumentum mellékletében!

556.

Bajaszentistván, 1849. július 16.

**Deák András szolgabíró a miniszterelnök rendeletére
500 kocsi kiállítására utasítja kerülete községeit**

161. szám

Deák András Szolgabírótól
Az alább írt Kerületi Községeknek!

Másolatban ./- alatt fektetett miniszterelnöki rendelet következtében Bajáról Szegedre szállítandó álladalmi javak fuvaroztatására ötszáz kocsi kiállítására rendeltetvén, eleve tudatom a Községek Előjáróival, hogy az igavonó erőnek számához képest az alább kitett mennyiségű kocsikat kötelesek első felszólításomra kiállítani és Szegedig kívántató élelemmel ki-ki magát ellátni, addig tehát a soros lakosokat előre megparancsolni és a rögtöni indulásra készen tartani. Állít tehát:

Szentistván	330 vonóerő után	90 kocsi,
Csanád	474 "	100 " ,
Sükösd	634 "	120 " ,
Nádudvar	474 "	100 " ,
Szeremle	304 "	<u>90 "</u>

Együtt 500 kocsi.

Ismétlem, hogy a kívántató fuvarosokat előre kirendelni el ne mulasszák a Bírók, mert hanyagságukért felelősek lesznek.

Kelt Szentistván, 1849. július 16-án

Deák András m. k. Szolgabíró

Másolat 489/1849. BE.

Az álladalmi védőrség igazgatója
Pest Megye Alispánjának!

Bács megyei teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úr, Miniszterelnök Úrhoz Szabadkáról folyó hó 14-én költ tudósítása folytán feljelentvén, miszerint a Pestről Bajáig hajón, s onnét tengelyen Szegedre szállítandó álladalmi javak vitelére nagy nehézséggel 1000 szekeret volt képes kiállítani, holott a még Baján hátramaradt illetén javak elszállítására még alkalmasint vagy 1000 szekér szükségeltetnék.

Ugyanazért Miniszterelnök Úr egyenes megbízásából felhívom ezennel Önt, miszerint ezen mintegy 1000-re menő szekérnek Pest megye alsó részéből, s a Kiskunságból leendő kirendeltetése, s Szeged felé indítása iránt ke­lőleg intézkedni szíveskednék.

Kelt Szegeden, 1849. július 14.

Hajnik Pál m. k. álladalmi rendőrségi igazgató

Kiadatik jelen rendelet másolata Deák András Szolgabíró Úrnak, hogy Szeremle, Szentistván, Csanád, Sükösd és Nádudvar Községekből aránylagosan 500 kocsikat, az álladalmi javaknak elszállítására felelet terhe alatt ren­deljen ki Baja Városába, szükséges hozzá alkalmazás végett kiadatik ugyan­ezen rendelet mása Főkapitány Patay József Úrnak is, hogy a Kiskunság alsó részéből a szükséges intézkedéseket megtenni méltóztassék.

Kelt Vadkerten, 1849. július 15-én

Szeles Lajos m. k. Másodalispán

Kiadta: Moravcsik György m.k. Aljegyző

Másolat hitelélül: Kelt Szentistvánon, 1849. július 16-án

Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai; Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 118–119. – Rájegyzés a margón: Bajától Szegedig 500 kocsi. Gözösön jött álladalmi ja­vak vitele. Hajnik Pál 489/1849. BE. számú rendeletét Közli: Iványosi-Szabó Tibor: A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Kecskemét, 1988. 458–459.

557.

Szeged, 1849. július 17.

**Szemere Bertalan belügyminiszter átiratban kéri Aulich Lajos
hadügyminisztertől a Baján állomásozó katonák
kihágásainak megszüntetését**

Aulich Hadügyminiszter Úrnak!

Ide zárom Pilaszanovics bajai polgármester panaszait 1-4 darabban, mi­ket Haczell Kormánybiztos Úr nyújtott be, ki a katonai rendetlenség miatt kénytelen lemondani.

Mint a bajai tanács is, lemond, ha ez ügyben nyomozás nem tétetik.

Haczell Kormánybiztos Úr érzékeny fájdalommal panaszolja azt, hogy a zsarolás kiállhatatlan, hogy a katonatisztek a magyar bankjegyet beváltván németre, s ezt erőszakosan is eszközölvén, mind a magyar pénz hitelét csök-

kentik, mind alacsony kereskedést üznek e váltogatással. Ez túrhetetlen, ez botrányos kihágás, és ha nyomozástételre Haczell urat magát még ma megbízza a Hadügyminiszter Úr, igen szívesen veszem, mert szükségesnek látom.

És szíveskedjék hatalmas rendeletet tenni közzé, és példásan büntetni, mert több Kormánybiztosok jelentése szerint a nép maga fog fellázadni.

Még azt kell megemlítenem, hogy a bács-bánáti táborban, a seregnek naponkint hús, bor, főzelék, só, tarhonya adatik, mérték nélkül gyakran, mi kiadást a status nem fog megbírni.

E rendetlenségnek tulajdonítható, hogy július 14-én 5 lépésnyire közeledett az osztrák vadász előőrseinkhez, és a 30. honvédzászlóalj 2. zászlóalj előőrseink ittasságának lett az áldozata.*

Szeged, 1849. július 17.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 9 BM Elnöki iratok 506/1849. B.E. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: Hadügyminiszternek a katonai egyének kihágásai miatt. Elbocsátva 1849. július 17. Közli: Hermann Róbert-Pelyach István: Szemere Bertalan: Politikai jellemrajzok. Okmánytár. Bp., 1990. 564.

* Jellasics 1849. július 14-én valóban megkísérelte észrevétlenül meglepni Guyon hadtestét, de sikertelenül. Támadását már várták, és az ellenség tökéletesebb megtévesztése érdekében nem küldtek ki előőrseket.

Az átirat mellől hiányoznak a bajai polgármester Pilaszanovics József panaszait tartalmazó, és 1–4 számmal jelölt ügyiratdarabok.

558.

Szeged, 1849. július 17.

Két névtelen polgár adományai a magyar állam részére

D.I. 31 176/1782. sz.

Egy bajai polgár V. W. betű alatt egy felszerelt lovat, két darab pisztolyt tokostúl, s egy löfegyvert; továbbá egy valaki X. Z. betű alatt egy felszerelt lovat ajándékozván az álladalomnak, e nemes hazafiúi áldozatukért fogadják a nemzet hálás köszönetét.

Szeged, 1849. július 17-én

Hadügyminiszter Aulich

Közlöny Szeged, 1849. július 19. 153. sz. 568. – Adakozások

559.

Bajaszentistván, 1849. július 17.

**Deák András szolgabíró közli kerülete községi bírásaival
a belügyminiszter népfelkelésre vonatkozó felhívását**

164. szám

Deák András Szolgabírótól
A kívül írt kerületi községek Bíráinak!

A Belügyminiszternek rendeletét /. alatti másolatban hivatalosan oly célból közlöm a Községek Elöljáróival, hogy azt egész kiterjedésiben Jegyzőkönyvbe iktatni, és a dolog nagy fontosságához képest mielőbb népgyűlést tartván felolvasni, minden igaz honpolgárt fegyverfogaásra buzdítani hazafiúi kötelességöknek ösmerjék.

Kelt Szentistvánon, 1849. július 17-én

Deák András m. k. Szolgabíró

/. Másolat

490. szám Bel.m.

Belügyminisztertől
A solti járás Községeihez!

Szeged, 1849. július 14-én

Polgártársaim!

Őseitek 1000 év előtt küzdöttenek e honért és a Szabadságért. Jobbjaik elhulltak, de győztek ők, az első kalászkok vérükből nőttek fel, de szabad nemzedék törte meg győzelme ünnepén az első kenyeret, mit az új hon termett.

Küzdelem nélkül nincs dicsőség, vér nélkül győzelem, hős polgárok nélkül szabad hon. Őseitek jól érzik ezt, s tettenek úgy, mint kell; küzdtek, véreztek, és övék lett e hon.

És ti ez Ősöknek 1000 éves szép ivadékai gyávábbak volnátok-e saját hazátokban, mint ők valának az idegen földön, félénkebbek volnátok-e 10 annyi számmal, s rosszabbak-e 10 évszázad jellemfejtő lefolyta után?

Az ereitekben leszarmazott vért 1000 évi baj, küzdelem, veszély edzette meg; szívetekbe három százados osztrák bitorlás adta át firől fira az igazságos bosszút, s most lennétek-e hűtlenek apátok csontjaihoz, és az örök Istenhez, midőn az elégtétel szent órája ütött, midőn imádkozó nőitek könnyeznek, s a rabszolga népek, kik hitben és reményben néztek tireátok, mint a Szent Asszonyok egykor a Megváltóra?

Isten szándéka volt, hogy a Magyar 300 évig könnyekkel öntözte a Szabadság fáját, hogy ki ne száradjon, Isten szándéka volt, hogy most vérrel öntözzük, hogy gyümölcsöt hozzon. Isten akarata, hogy mienk legyen a legnagyobb szenvedés, de akarja, hogy mienk legyen a legfőbb dicsőség is.

Körültetek terül el az áldott föld, melyen hajdan Apáitok vére folyt, s mely most az írás szerint tejjel és mézzel folyik.

Mi birtuk ezt a szabadság nélkül, mit ér az?

Most bírjuk a szabadságot és hont, adhat-e Isten e földön nagyobb kincset, mint őseink vitézsége, s magunk okossága megszerzett, tartsa meg fegyverünk.

E föld táplálta a vért, melyből lettetek, ez adta Anyáitok emlőibe a tejet, mely titeket táplált. Apáitok verítéke hullott a görönyre, mely számotokra a kenyeret termi, ők ültették a fákat, melyeknek gyümölcse megfrissít, a bokrokat, melyeknek árnya enyhet ad, a templomot, hol a Magyarok Istene meghallgat, ők építének e földön hajlékot, hol a nő és a gyermek, és a védtelen agg bátorságba van, hajlékitokon túl Apáitok hamvai pihennek a temetőkertben örállástok alatt.

Élet és halálban e hazán kívül nincs számotokra hely.

Mi lesz belőletek, ha mindezt veszítetek, rabszolgaság fog titeket lenyomni, melyben lealáztatik a lélek, megkövül a szív, elbutul az érzelem, s alatta lesz az Isten képére teremtett ember.

Engedhetnétek-e mindezt történni, eszközei lehetnétek-e a legvadabb hatalomnak, mely a kereszténység két ezredét megfertőzteti?

Nem, nem, ti Magyarok vagytok. Jó erkölcsűek, bátrak, rettenthetetlenek. Veletek született azon ősi meggyőződés: inkább dicsően meghalni, mint cudarul élni.

Fegyverre hazafiak, fegyverre!

Vívni, küzdeni, mint férfihoz illik, mint Őseink tették, s Unokáitok tenni fogják, ha rájuk örökségül szabadságot hagytok.

Már fűzi az Osztrák és Muszka láncaira atyánkfiait, már fosztogatja honától, kenyerétől, természetményeitől a földművelőt, egyedül éhséget és rabigát hagyva maga után.

Itt-ott szelídnak mutatkozik ugyan, de az a csalárdság új módja. Igézni akar mint a kígyó, mely bűvösen néz és csúszik zsákmánya felé, hogy ellentállás nélkül felfalhassa azt. Ne higgyetek neki. Az ő tápláléka népveríték, gyönyöre lánccsörgés, természete tehetetlenség.

Ki ellent nem áll, meghódítja rabul, ki vele küzd az előtt remeg. Isten és igazság mi mellettünk áll, az ő segédtársai a bűn és a pokol.

Fegyverre hazafiak, fegyverre!

A solti járás és annak községei egyenkint nagy népességgel bírnak. A solti járás a téli küzdelmek koszorújába szép gyöngyöt fűzött.

E járás lakosira méltán figyel a Nemzet. Kettős kötelességek van hát polgártársak. Fegyvert fogni önmagatokért, folytatni a kezdett dicsőséget, s példát adni azoknak, kik rátok figyelmeznak.

Egy új vidék, ha felkel, maga egy erős táborn képez, és ha minden vidék felkel egy országban, nincs ellenség, mely betörni menjen, vagy ha betör, megrettentve kellend visszavonulnia.

Fel fel te hős nép, te első szülötte az új világszabadságnak.

Győződjetek meg, hogy áldozott vitézség, s kitarás fizetetlenül megmentendi nekünk, s utódainknak Apáink földjét, s függetlenséget és dicső szabadságot.

Tartsatok népgyűléseket. Tanácskozzatok egymással és szomszédokkal. Csatlakozzatok a Népfelkelés Vezéreihez, kiket a kormány hozzátok küld.

Emelkedjete azon magas és igaz polgári hitre és érzetre, hogy nincs halál, mely kívánatosabb ne volna a rabszolgaságnál, melybe az erőszak vissza akar vetni.

Fegyverre polgártársak, fegyverre minden férfi, minden magyar, Istenért, önmagáért, a hazáért és szent boldogságért.

Belügyminiszter Szemere m. k.

Kiadja: Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai; Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 119–121.

560.

Szeged, 1849. július 18.

Az OHB utasítja Zám belly ezredest Baján, hogy vizsgálja ki a Reismann Izidort ért sérelmet

a/ 71 P./2726

Zambelli ezredes úrnak!

Baján 1.

Vargai Százados hadbíró Úrnak!

Helyben 2.

Szeged, 1849. július 18-án

pro 1.

Reismann I. bölcsészeti s jogtudor, s a 126. zászlóaljnál szolgáló önkéntes, ugyanazon zászlóalj parancsnoka Thomsdorf őrnagy úr által, állítólagosan e hó 9-én Baján nyílt helyen, s többek jelenlétében sértő szavakkal illetetvén, s megbántatván, ez ügy körülményes megvizsgálására egy bizottmány kiküldetése szükségeltetnék. Ön annálfogva tisztelettel fölkéretik, hogy az érintett ügyben megkívántató vizsgálat megtételére egy bizottmányt, melyhez ez vizsály által működő tagul Vargai százados hadbíró rendeltetett kinevezni, s a teendő vizsgálat eredményét ez osztállal tudatni sziveskedjék.

pro 2.

Reismann I. bölcsészeti s jogtudor, s a 126. zászlóaljnál szolgáló önkéntes és ugyanazon zászlóalj parancsnoka Thomsdorf Őrnagy Úr közt Baján állítólagosan keletkezett vizsály s bántalom körülményes megvizsgálására Zambelli ezredes s dandárparancsnok úr által egy bizottmány leend kinevezendő; Ön ezennel e bizottmányhoz egyik működő tagul kirendeltetik; mihez

képest oda utasítatik, hogy Baján, föllebb tisztelt Ezredes Úrnál, e rendelet vétele után, mielőbb megjelenjen, s a bizottmány munkálkodásaiban folytonosan részt vegyen.

Tóbi

Eredeti fogalmazvány. MOL H 2 OHB 8763/K/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: 8763/K Ér. 1849. június 28. Reismann I. német légióbeli főhadnagy e csapat több tagjain Schmischa százados által elkövetett jogtalanságokról jelentést tesz. Belül: Olvashatatlan szignó. Elk. 1849. július 26. Szarka
Mellette van németül a Pro memoria és Reismann Izidor felterjesztése az esetről a HM-nek. L. a 71 P./2726/1849. HM Igazságügyi Osztály számát!

b) Látlelet

Reismann Isidor főhadnagy a német ezredekűl, ki megveretett, a testén több helyeken kékes és zöldes törődések okoztattak az ütések által, de mi legnagyobb, a jobb szem is felduzzada nagyon, és területi kékes és zöldes, mely sértés a nevezett egyénre nem annyira veszedelmes, minthogy tartós gyógyítást kíván és alatta fájdalokat is tapasztal.

Szabadkán, 1849. július hó 13-án

melyet bizonyítok
Mihálik Ignác tábori kórodaorvos

MOL H 2 OHB ad 8763/K/1849. Melléklet.

561.

Bajaszentistván, 1849. július 18.

**Deák András szolgabíró közli kerülete községi előljáróival,
hogy a Szegedre rendelt kocsik onnan
sót fognak Bajára szállítani**

170. szám

Deák András Szolgabírótól
Kerületi Községeknek!

Szentistván, 1849. július 18.

Szentistván, Csanád, Sükösd, Nádudvar azon lakosoknak, kik Szegedre vannak rendelve, tudtokra adják azonnal, hogy visszajövet Szegedről Bajára sőt fognak fuvarozni, és ezért is fizetést kapnak vagy sőt, minden község pedig előfordulható esetekre néhány mázsa lisztet minden órán készen tartani kötelességének ösmérje.

Kelt Szentistván, mint fentebb

Deák András m. k. Szolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai. Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 121. – Rájegyzés a margón: Sószállítás Szegedről.

562.

Bajaszentistván, 1849. július 18. és 19.

Deák András szolgabíró az állami javaknak Bajáról Szegedre történő elszállításához kocsik kiállítására utasítja kerülete községeit

175. szám

Deák Szolgabírótól!

Szentistván, 1849. július 18. esti 8 óra

Folyó hó 19-re, azaz holnapra Bajára felelet terhe alatt fog rendelni Szegedig álladalmi javak odaszállítására, és vissza Bajára só alá.

Szentistván	25 kocsit
Csanád	35 "
Sükösd	38 "
Nádudvar	30 "
Kelt Szentistvánon k. m. f.	

Deák András m. k. Szolgabíró

178. szám

Deák András Szolgabírótól

Az alább írt Községek Bíráinak!

Szentistván, 1849. július 19.

Miniszterelnöki rendelet következtiben Baja Városában létező álladalmi javak hová hamarébb Szegedre szállítandók lévén, azoknak fuvaroztatására kerületembeli községekből 500 kocsiknak kiállítása kötelességemmé tétetett, e szerint a legnagyobb felelősség terhe alatt a következő renddel fogják a hátalévő kocsikat állítani, és Bajára névjegyzék mellett utasítani.

Szentistván július 20-ra, 21-re 20 kocsikat,

Szeremle állított már ötvenet, és mivel a mai napon a szeremlei révhez nagyobb tábor szállítattott, és itt teszen szolgálatot, ennek helyibe állít:

Dusnok július 20-ra	10,	21-re	10 kocsit,
Fajsz	10,		10 "
Csanád	20,		20 "
Sükösd	20,		20 "
Nádudvar	20,		20 "

Nékem minden község a névjegyzéket bemutassa, a kocsik pedig mindenkor egy Esküdt felügyelése alatt küldessenek.

Deák András m. k. Szolgabíró

Értesítem arról is a lakosokat, hogy Szegedről visszajövet Bajára sőt fognak fuvarozni, és azért is fizetést kapnak.

Deák m. k.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL V. 307 Bajaszentistván nagyközség iratai; Pest vármegye gyűléseiről felvett jegyzőkönyvek és rendeletek másolati könyve 1848–1850. sz. n./1849. 122.

563.

(Szeged), 1849. július 22.

A HM értesíti Vetter Antal altábornagyot, hogy a Baján állomásozott hadosztályt a parancsnoksága alá helyezte, továbbá arra utasítja, hogy Wehle századoson hajtassa végre az ítéletet

E. 24 992 22/7/1849.

Vetter Antal altábornagy úrnak, a déli hadsereg parancsnokának!

Vonatkozólag altábornagy úr folyó hó 20-án 229/B. szám alatt kelt levelére, van szerencsém válaszolni:

Miután altábornagy úr előtt, a hadügyminisztérium előbbi tudósítása nyomán már tudva van, miszerint a Baján állomásozott hadosztály altábornagy úr parancsnoksága alá helyeztetett, ennél fogva felhívatik, hogy Wehle tábornoki századosot hadi vizsgálat alá vétetvén; az ítéletet a kiderülendő tényhez képest rajta végrehajtsa.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 75 HM Általános iratok E. 24 992/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: E. 24 992 22/7/1849. 22/7 Exp. Aulich

564.

Szeged, 1849. július 22.

A HM katonai információkkal látja el Zám belly Lajos honvéd ezredest, és arra utasítja, hogy jelentse a bajai révben található gőzhajók számát

E 24 994

A Hadügyminisztérium
Zám belly ezredes, hadosztályparancsnok úrnak!

Baján

Szeged, 1849. július 22-én

Ezennel felhívatik ezredes úr, miszerint a hadügyminisztériumhoz haladéknélkül jelentést tegyen arról, vajon hány és mily erejű gőzhajó van a bajai révben, valamint az ott találtató hídkészletekről is (Equipage) tegye meg részletes, kimerítő följelentését.

Tudomására adatik egyszersmind ezredes úrnak, miszerint éppen e percben a hadügyminisztériumhoz tett jelentés szerint Kalocsára egy utászcsapat érkezett Sieh főhadnagy vezérlete alatt, ezen utászcsapat szintén ezredes úr rendelkezése alá bocsátatik, azon hozzátétellel, hogy a 4. utászzászlóaljba besoroztassék, minélfogva késedelem nélkül tudósítsa nevezett csapatot, hogy az magát ezredes úr parancsai alá állítsa.

Eredeti fogalmazvány. MOL H 75 HM Általános iratok E. 24 994/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Hivatali rájegyzés: E. 24 994 22/7/1849. 22/7 Exp. Aulich

565.

Baja, 1849. július 22.

**Pilaszanovics József bajai főbíró jelenti Haczell Márton
Bács megyei kormánybiztosnak Báta elestét**

Tisztelt Kormánybiztos Úr!

Szomorú, de már a szokott jelentések közé tartozó, Báta nincs, az ellenség által felgyújtott.

Ma délelőtt 9 és 10 óra között az ellenség megtámadta, nekünk ott egy század 134. honvédzászlóaljbbeliek voltak, akik mintegy 7-en kilőtték a fegyverüket és ezután visszavonultak.

Huszárjaink, akik tán 60-an lehettek, minthogy ki sem fejthették erejüket, egy ló meglövésével vonultak vissza.

Ellenben, ha honvédeink oly lelkesek, mint a baranyai hajdúk, mintegy negyvenen Hatos Szolgabíró vezérlete alatt, úgy az ellenség visszanyomatik, így is ezeknek köszönhető, hogy katonáink általjöhetnek.

Arra kérem Kormánybiztos Urat, a Kormányt oda figyelmeztetni, hogy részére az itt jelenleg szükségtelen utászok, és a 134. zászlóalj többnyire oláh, nem idevaló honvédeket máshol használni, és itt másokat használtatni.

Ágyú elkerülhetetlen szükségeltetnék még kettő a gözhajón felüli Duna kanyarulatra, éspedig mielőbb.

Baja, 1849. július 22-én délutáni 6 óraker

kész szolgálja
Pilaszanovics József
Baja városa Főbírája

A bátai eseményt csak délutáni 1 óraker tudtuk meg.

Eredeti levél, tiszttázat. MOL H 114 Különböző kormánybiztosok iratai 937/1849. 316. folio. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Pilaszanovics József Baja városa Főbírája Teljhatalmú Kormánybiztos Haczell Márton Úrnak Szabadkán. Hivatali rájegyzés: 937 p 7/24. Ad acta. P. H. Töredezett, vörös viaszpecsét.

566.

Baja, 1849. július 23.

**Hatos Gusztáv mohácsi járási főszolgabíró jelentést tesz
Csapó Vilmos nemzetőr ezredesnek az ellenséggel
Báta mellett történt összecsapásról**

Baranya megye mohácsi járás főszolgabírója
Csapó Vilmos Úrnak, Tolna, Baranya, Somogy megyék
Nemzetőri Ezredesének!

Baján, 1849. július 23-án

A mellém rendelt Baranya, Tolna megyei Pandúrokkal tegnap reggel Bátáról (annak hírére, hogy a császári katonák Dunaszekcsőről előnyomultak) kiindulván, egy bátai lakosnak a kalauzsága alatt a szőlőkön keresztül előmentünk, egy mély úton az ellenségre bukkanván, vele megütköztünk, hármat közülök lelőttünk, s a velünk szemközt álló csapatot rohammal megszalasztottuk, felérvén azonban a magasabb helyre, láttuk, hogy jobbról s balról több százak által körülvéetve, s a Magyar Katonáság által tökéletesen elhagyatva vagyunk, amiért is nem vala egyéb hátra, mint visszavonulni, mely visszavonulás s egy részbeni futás közben a bennünket elvágni szándékolt Bianchi huszárok közül egyet lelőttünk. Mivel pedig a katonaság ekkoron, midőn Bátába visszaértünk már kompokra szállott és a szeremlei részre magát általszállította, nekem sem maradt egyéb hátra, mint 40 legénységgel Bajára általvonulnom. A legénység közül hiányzik Springmann tolnai legény, kit a táborban a ruhánál hagytam, s ki alkalmasint elfogatott, a többit szerencsésen összeszedtem, két puska s több apróságok estek a legénység birtokába. További rendelkezéseit itt Baján bevarandom Ezredes Úrnak, annál is inkább, mivel tegnap tizenkét óra hosszáig szüntelen talpon lévén, egy kis pihenésre szükségem vagyok.

Hatos Gusztáv főszolgabíró

Eredeti irat, tiszttzat. HL Abszolutizmus kori iratok; Aradi cs. kir. haditörvényszék ir. 113/14. d. 2/374 irat 726. folio – Az irat felzetén olvasható még: Érkezett 1849. július 23-án.

567.

Baja, 1849. július 24.

**Wehle vezérkari százados jelenti Újszászra a legfelsőbb
hadsereg-főparancsnokságnak az ellenség állásáról szerzett legújabb
híreket, az Argó nevű gőzös megsérülését, és utasítást kér
mi történjen a hajókkal az ellenség közeledése esetén**

Wehle vezérkari százados
A magas hadsereg-főparancsnokságnak!

Újszász

Baja, 1849. július 24. délelőtt 9 óra

Alulírott a 13-ai jelentésen kívül, amelyre a válasz már megérkezett, 14-én és 15-én további két jelentést is intézett Szegedre a magas főparancsnoksághoz, ezek egyike magyarul van, megérkeztek-e azok is a magas főparancsnokság kezébe. Azok tartalma az volt, hogy Batinát az ellenség állítólag elfoglalta, továbbá az ellenséges állás részletes közlése Székesfehérvárnál, a monostorszegi zsilipkámra hosszúsága és szélessége, amely utóbbi körülményből következik, hogy az 5 hajó közül még a kerékdobok leemelése esetén is csak a legkisebb, nevezetesen az Argo tud áthaladni.

Azóta a következő változások álltak be: az ellenség Batinán kívül Mohácsot, és tegnap Bátát is elfoglalta, azonkívül az ellenség egy 400 főből álló horvát helyőrség hátrahagyásával elhagyta Fehérvárt és Buda ellen vonult.

A mi részünkről Zám helyettes ezredes úr átvette az itt állomásozó csapat parancsnokságát, amely áll a 134. zászlóaljából és a 12. huszárezred egy erős osztályából, és belátva, hogy a hajók továbbszállításához mennyire szükséges volna Mohács és Batina elfoglalása, a nevezett ezredes ennek lehetővé tétele érdekében gyalogsági erősítést és egy ágyúüteg küldését kérte, azonban Vetter altábornagy úrtól azt a határozatot kapta, hogy ezt annál kevésbé hagyhatja jóvá, mert a déli hadsereg egy részének észak felé kell vonulnia.

Ő tehát ezen körülmények közepette Bata, Mohács és Batina elfoglalására nem gondolhat, a baracsikai Duna-ágba történő irányítás (ahogyan azt Vetter altábornagy úr véli), vízmélység hiánya miatt nem lehetséges, ezért alulírott nyomatékosan bátorkodik arra nézve instrukciót kérni, hogy mi történjen a hajókkal az ellenség közeledése esetén.

Wehle vezérkari százados

Eredeti irat, eredetije német. MOL R 23 Dembinski Henrik tábornok ir. 4. k. 237. sz.

568.

Baja, 1849. július 24.

**Majthényi József Baranya megyei kormánybiztos levele
Noszlopnak Pécs felszabadításának elmaradásáról,
és a császáriak hadmozdulatairól**

Baranya Megye Kormánybiztosa
Somogy Megye Kormánybiztosának!

Baján, 1849. július 24-én

Kohlman Ezredes kormányi megbízásból eszközölvén ki, Kmety Tábornoktól egy divisio huszárt, s azokkal itt megjelenvén, készítette itt rögtön Pécs megtámadási tervét, s azt vélem szintoly rögtön s meglepve közölvén, s engem a rendelések megtételére felszólítván, egyáltalán (mit Ön is látni fog) előbb Önnel nem közölhettem mint magamnak lett felőli tudásom,

Rögtön kelle pedig az egésznek megtörténni először, hogy a híre ne terjedjen.

Másodszor, mert Huszárokat összesen csak négy napra kapta Dispositioja alá, tehát hamar kelle végeznünk.

Hogy pedig a tervezett expeditio elmaradt, róla nem tehetek, s annak oka nem lévén, azon vádja engem, de tán Ezredes Kohlman urat sem érheti, miként mi Önnel tréfát úzni szándékunk lett volna, mondhatom fájó lelkemnek, mikor kilencedikéről 10-re virradóra Vetter altábornagytól ez érdekében ellenparancsot kaptunk, s a pécsi kirándulás szigorú felelet terhe alatt Kohlman Ezredes úrnak megtiltatott.

Én ámbár tüstént futárt küldtem Ön elejbe a kökényi csárda, Ráczvára és Szentlőrinc felé, Önnel az ellenparancsot tudatandó, felszólítván Önt a visszavonulásra, mégis elég lélek gyötrelmet álltam ki, tartván tőle, hogy levelem vagy elhiszik vagy nem, fogja futárom Önt elől találni, egyszóval ezer lehetőségét láttam annak, hogy Ön kelepcebe keveredhetik, s ámbár méltatlan gyanúval illettem Ön által, Ön által levelében mégis jól esett lelkemnek abból megtudni, miként baj, szerencsétlenség nélkül Ön visszavonulhatott.

Ismét nyert még aggasztóbb tudósítások nyomán, iparkodok Önt értesíteni arról, miként az ellenség nagy erővel nyomul Baja felé, az itteni erő nem lévén elégséges neki ellentállani, vissza fog vonulni, erről értesítem Önt avégből, nehogy Önt is csekély erejével elzárják, a harcosaink számát azzal is kevesítsék.

Majthényi József

Ui.: Az ellenség hihetőn ma fog Kalocsára érkezni.

Közlí: Andrássy Antal: Noszlopy Gáspár Somogy megyei kormánybiztos Baranya megyei iratai 1849. május-augusztus. In: Baranyai helytörténetírás 1973. Szerk.: Szita László. Pécs, 1973. 289. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Somogy megye Kormánybiztosának. Hivatalból. Kaposban

569.

Baja, 1849. július 24-25.

Zámbelly Lajos ezredes értesíti Török Jánost, a zombori helyőrség parancsnokát, a kincstári javak Zomborba, onnan Péterváradra történő szállításáról

- a) Nro 25. Bajai csapatparancsnokság
A zombori Térparancsnokságnak!

Baja, 1849. július 24-én

Miután az ellenség igen gyorsan közeledik Baja felé, mindent, amit csak lehet, Zomborba küldök, ha tehát a csatornában túl kevés víz volna ahhoz, hogy a gabonát azon továbbítani lehetne, szíveskedjék azon esetre 1600 koscit készenlétben tartani, hogy minden, ami oda érkezik, azonnal Péterváradra továbbszállíttathassék. 26-án valószínűleg magam is Zomborba érkezem.

Zámbelly ezredes

Eredeti tisztázat. Eredetije német. MOL R 306 Katonai iratok T. J. 5. cs. 12–13. folio Magyar fordításban Közli: Iványi István–Magyar László: Szabadka és vidéke 1848/49-ben. Levéltári dokumentumok. Szabadka, 1998. 212.

- b) 1849. VII. 25.

A bajai csapatparancsnokság
A zombori helyőrség-parancsnokságnak!

Zomborba

Baja, 1849. július 25-én

Miután a hadügyminisztérium 3853/B. szám alatt, Szegeden július 24-én kiadott utasításában azon parancsot közölte velem, hogy azon esetben, ha az ellenség Kalocsáról túlerővel Baja városa felé közeledne, Szabadkán át, Szeged felé húzódjak vissza, ezért azt ezúton azzal az észrevétellel közlöm Önnel, hogy ebben az esetben nincs szükségem katonai támogatásra.

A kincstári javakat innen Zomborba szállítják, amelyeket Önnek át kell vennie, az ezeket kísérő személyzet az Ön további rendelkezésére fog állni. A kincstári javakat ezután Önnek kell Péterváradra továbbszállítania, olyan gyorsan, amennyire az lehetséges.

Zámbelly ezredes

Eredeti irat, tisztázat. Eredetije német. MOL R 306 Katonai iratok T. J. 5. cs. 16–17. folio Magyar fordításban Közli: Iványi István–Magyar László: Szabadka és vidéke 1848/49-ben. Levéltári dokumentumok. Szabadka, 1998. 212–213.

570.

Baja, 1849. július 25.

**Zámbelly ezredes tájékoztatást ad a zombori helyőrség
parancsnokságnak a tudomására jutott hírekről**

1849. VII. 25.

A bajai csapatparancsnokság
A zombori helyőrség-parancsnokságnak!

Zomborba

Baja, 1849. július 25.

Mínthogy az ellenség a legújabban szerzett hírek szerint Pest felé vonult vissza, ezért eltökéltem magam, hogy Baját nem hagyom el, ennél fogva tehát a kincstári javak még itt maradnak.

Miután a kért katonai támogatás egyelőre nem szükséges, a 126. zászlóalj még az állomáshelyén maradhat. Ha megint valami jelentős újdonság történne, haladéktalanul tudatni fogom Önnel.

Szegedre és Péterváradra tegnap szintén írtam, és oda is küldök jelentést, ha új hírek futnak be.

Zámbelly ezredes

Eredeti irat, tisztázat. Eredetije német. MOL R 306 Katonai iratok T. J. 5. cs. 10–11. folio Magyar fordításban Közli: Iványi István-Magyar László: Szabadka és vidéke 1848/49-ben. Levéltári dokumentumok. Szabadka, 1998. 213.

571.

Kiskunhalas, 1849. július 28.

**Ramberg tábornagy jelentése a legfelsőbb császári és királyi
hadsereg-főparancsnokságnak az általa tett rendelkezésekről
és a környékről szerzett hírekről**

1849

476

III. Hadtest Parancsnokság
A legfelső(bb) császári-királyi Hadsereg-főparancsnokságnak!

Kecskeméten

Halas, 1849. július 28. délután 6 óra

Az e hó 27-ei 3239/hadműveleti számú legfelsőbb rendeletet ma a Halas felé tartó gyalogmenetben kaptam meg, ahová a hadtest délelőtt 11 órakor bevonult és tábort ütött. Vízihiány itt sincs.

Egy tegnap Vadkertről a legfelsőbb Hadsereg-főparancsnokságnak elküldött 894/hadműveleti számú jelentésében, amelyhez gróf Althann ezredes úr jelentése is csatolva volt, egyben közöltem, hogy a nevezett ezredes

úrnak a bátai hídra és a további magatartására vonatkozóan milyen instrukciókat adtam, amely instrukciók megfelelnek azoknak, amelyeket a fent nevezett legfelsőbb utasítás tartalmaz.

Gróf Althann ezredes úr portyázó csapata, amelytől még ma részletes jelentést várok a bajai viszonyokról, az ellenségről szerzett hírekről stb., tehát holnap 29-én, Bajáról Mélykútra fog vonulni, és a holnap ugyanoda elvonuló hadtest zömével egyesül.

Itt helyben 60 császári-királyi katonát találtunk, akiket a magyarok foglyul ejtettek, és a zűrzavarban itt ismét hátrahagytak.

A helyi lakosság a foglyokat három hét óta a legjobb bánásmódban részesítette, úgy, hogy ez utóbbi általában jó szellemet tanúsít.

Állítólag az egyik szomszédos pusztán is sok császári-királyi fogoly van, akiket parasztok őriznek. Ezért oda egy különítményt küldtünk, amely a foglyokat beszállítja.

Tegnap a magyar csapatok egy része haladt át Halason, ezek a bajai hadtesthez tartoztak.

A lakosok állítása szerint ezek a legnagyobb pánikban vonultak át és igen nagy kedvetlenséget mutattak.

A Nassau-gyalogság egyik századosa szerint, aki a fogságukból szabadult, és csak tegnap utazott el Szegedről, közölte velem, hogy Szegeden csak körülbelül 10 000 fő áll, csekély tüzérséggel, a felkelők főserége Szeged és Arad között van. Szeged előtt állítólag összefüggő sáncok sora van létrehozva, amely azonban tegnap még állítólag nem volt felfegyverezve.

Kossuth és a jelenlegi hadügyminiszter Aulich bejárták a csapatokat, hogy azokat, amelyeknek a harci szelleme állítólag nagyon lehangolt, felbuzdítsák, s egyúttal népfelkelésre hívtak fel.

Mellékelve elküldöm a *Szegedi Hírlap* e hó 26-ai számát, amely nem érdektelen, és az előbb említett szegedi százados hozta magával.

Ramberg s. k. tábornagy

Másolat. Eredetije német. HL VII/C 203 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc iratai 40/321/1849.

572.

Baja, 1849. augusztus 21.

**Josef Grobois Baja császári katonai parancsnokának
a város eleste utáni rendeletei**

Baja Város katonai parancsnokának Josef Grobois Úrnak 7. és 12. szám alatt kelt rendeletei folytán.

Határozat

A Dunába halt két katona holtteste eltakarítása, s halotti levél kiadása iránt kellő intézkedés történt, úgy a mai napra 4000, a holnapira 860 részlet kenyér kiszolgáltatni rendeltetett, továbbá a katonaság mostani szállására a

magtárba hat lámpa, s hat gyertyatartó vétetett, s naponta 18 szál gyertya fog adatni, a katonai parancsnokság számára egy kötet spanyolviaszk küldetett. Végül az eredeti helyükre leendő kísértetés végett átadott honvédek elszállíttatása Petrovác Izván helyettes Kapitány Úrra bízott, a katonaság azon panaszára pedig, miszerint a kincstári utalványokat némelyek elfogadni vonakodnak, meghirdettetni rendeltetett, hogy mindennemű német jegyeket mindenki tartozik elfogadni. Különben hadiszék elébe fog állíttatni.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 259/1849. tan. törv. jkvi szám és irat

573.

Baja, 1849. augusztus 21.

Taliga András ügyvéd kéri a városi tanácstól a Rosváry Károly pesti lakos tulajdonát képező, és korábban a gerillák kezére került 148 akó bora visszaadását

Felvétetett Taliga András Ügyvédnek a folyamodványa, melyben pesti lakos Rosváry Károlynak a guerillák által elfoglalt, és a solti jegyzőtől, mint kormánybiztosi helyettesről, helybeli lakos Nagy János által megvásárolt 148 akóra menő borokat addig is, még magát zár, vagy pedig a borok elvétele iránti felsőbb parancssal ellátná, zár alá vétetni kéri.

Határozat

A kérdéses borok addig is, még felperes azokra nézve tulajdoni jogát törvény kívánta módon kibizonyítaná, vagy magát azok elvétele iránti felsőbb parancssal ellátná, zár alá vétetni rendeltetvén, annak eszközzésére, erről teendő tudósítás kötelességével Vojnics Imre Tanácsnok Úr kiküldetik.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 260/1849. tan. törv. jkvi szám és irat

574.

Baja, 1849. augusztus 23., 24., 25., 27., 28., 29. és 31.

Haynau elrendeli a magyar bankjegyek beadását és megsemmisítését, Baja város ellenben kéri azok további forgalomban tartásának engedélyezését

a) Méltóságos Császári Királyi Biztos Úr!

A magyar bankjegyek megsemmisítésével tán sehol oly ínségnek s nyomornak nem nézhetni elébe, mint Baja Városában, hol a magyar katonaságnak csaknem folytonos szállásolása alatt minden adás-vevés magyar bankjegyekben történt, s azoknak elfogadására mindenki kényszerítetett, később hozzájárult még azon tilalom is, mely szerént a közpénztárakban német bankjegyeket elfogadni nem volt szabad.

Mindezek oda vitték a dolgot, hogy városunk magyar bankjegyekkel elárasztatott, s jelenleg ezereknek egyéb pénzök nincs, s ha tőlök elvétetik, végnomornak s éhenhalásnak néznek elébe. Ezen inség legfenyegetőbb alakban mutatkozik a közép és az alsóbb osztálynál, melyek a megakadt kereseti módok hiányában a jövő télre legszükségesebb élelmiszerekkel sem láthatják el magokat. De pénztáraink sem állanak másképp, a városi pénztárban, az árvák tárában s a kórházi intézetben egy krajcár más pénz nem található; s ha ez rögtön, anélkül, hogy más jegyekkel beváltatnék megsemmisítetik, a béréből élő városi cselédséget sem fizethetjük, s kénytelenek leszünk elbocsátani, valamint a Remete Szent Pálról elnevezett intézetben ápolásban lévő 25 részint örült, részint vak gyámoltalanokat is.

Mindezekből általlátni méltóztatik, hogy városunk közönsége ön vétke nélkül jutott a magyar jegyekhez, s azokat a Magyar Kormány alatt elfogadni kénytelen volt, minthogy pedig ily körülmények közt Őfelségének atyai kegyességétől nem reménylhetni, hogy hű polgárai becsületes úton szerzett pénzök használatától elűtve véginségre taszítottassanak; ennél fogva mély alázattal esedezünk méltóságod előtt, hogy az 1840. évi sebeiből sem tisztult város sorsát hathatós pártfogása alá venni, s Ő Császári Királyi Felségénél magyar bankjegyeinknek más bankjegyekkel beváltását, s addig is azonban még ez megtörténhetnék, legalább az apróbb magyar jegyeknek forgásban hagyását kegyesen kieszközölni méltóztatassék.

Teljes tisztelettel maradván

Baján, 1849. évi augusztus 24-én tartott Tanácsülésünkől

Méltóságodnak alázatos szolgálói

Eredeti törvénykezési irat, fogalmazvány. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 263/1849. – Az irat felzetén olvasható még: Címzés: Méltóságos borsódi Latinovics Károly úrhoz, Ő Császári Királyi Apostoli Felsége Biztosához nyújtott alázatos kérelme Baja Város Tanácsának a magyar bankjegyek tárgyában. Hivatali rájegyzés: 1849 – 263. Tanácsülés 144. szám. – A fenti kérést majdnem szó szerint megismételte az 1849. augusztus 31-i tanácsülés. L. az irat felzetén! L. még. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 263/1849. tan. törv. jkvi szám

575.

Baja, 1849. szeptember 2.

Az újjáalakuló városi tanács székfoglaló ülésén felolvassák Latinovics Károly királyi biztos levelét, amely tartalmazza Ferenc Józsefnek a béke és a törvényes rend visszaállítását kinyilvánító akaratát, a császár által a bajai város tanácsba kinevezett tisztviselők neveit, továbbá a királyi biztos javaslatot kér az alsóbb városi tisztségek betöltésére

Felolvastatott Méltóságos borsódi Latinovics Károly Úr, mint Bács-Bodrog megyébe kiküldött Királyi Biztosnak fenn említett Alispán Úrhoz intézett levele, mely szerint Ő Császári Királyi Apostoli Felsége Első Ferenc

József urunk királyunknak legmagasb akaratját, s atyai szándokát a csend, a béke és a törvényes rend helyreállítására jobbggyi hódolattal fogatosítandó, eme Királyi Szabadalmú Baja Városnak általa eszközlendő ideiglenes elrendezését tudtul adja, e város Tanácsára és egyéb Tisztségeire a következő egyéneket nevezvén ki:

Város Bírja: Sámuel István

Szószóló: Kopper György

Kapitány: Kosztics Antal

Tanácsnokok:

Simics Tivadar

Petrovics István

Harlikovics Benjámin,

egszersmind házi pénztárnok

Petrovác István

Katona István, egszersmind árvák atyja

Vojnics Imre, egszersmind árvatári ellenőr

Simics Pál, egszersmind hadiadószedő

Athanáczkovics Gábor

Mitterman János és

Bayer Mihály

Főjegyző: Kovácevics Alajos

Aljegyző: Volarics Antal

Levéltárnok: Sámuel Pál, meghagyván továbbat, hogy a kinevezett városi Tisztviselők hivatali esküjük leteltével Ófelsége iránt tartozó töretlen hűségüket tanúsítandók a város kebelében a csendet, a békességet, s a törvényes rendet erélyesen fenntartsák, hogy a közügyek igazgatásában, valamint a magánügyek elintézésében a fennálló hazai törvényekhez és a város belső szerkezetére vonatkozó legfelsőbb rendeletekhez magokat alkalmazzák, hogy a város mindennemű közpénztárait, s egyéb értékeit, ha netalán zavarba jöttek, rendbe hozzák, s pontosan kezeljék, hogy végre a városi kultánácsosi rangra, alattas tisztségekre (subalterna officia) és egyéb szolgálatokra azon városi egyének közül, kik a megkívántató képzettség mellett, erkölcsi jó viseletükkel magukat a leginkább kitüntetik, s a pártütésbe semmi részt nem vettenek, többeket minél előbb nékie kinevezés végett felterjessenek.

Határozat

Mely kinevezés, illetőleg rendelet hódoló tisztelettel fogadtatván, miután az elnöklő Alispán Úr által a kinevezett tisztviselőség esküformái előadattak volna, ez ülésnek egész testülete előbb a római katolikus, azután a görög nem egyesült templomba vonulván, az elsőben Sámuel István Bíró, Petrovics István, Harlikovics Benjámin, Petrovác István, Katona István, Vojnics Imre és Bayer Mihály tanácsnok, az utóbbiba pedig Kosztics Antal kapitány, Simics Tivadar és Simics Pál tanácsnok urak aszerint az oltár előtt a következő tiszti esküjüket éspedig a katolikus egyházban magyar, a görög nem egyesült egyházban pedig szerb nyelven letévén, úgymint magyarul: Én N. N. esküszöm az élő Istenre, hogy ezen felvállalt, és reám mért Bírói (:vagy Tanácsbeli:) hivatalomban, mint Ófelsége, dicsőségesen uralkodó Fe-

jedelmünk Első Ferenc József Királyunknak tántoríthatatlan hívségű Jobbágya, ezen Mezővárosnak Királyi helybenhagyással a Földesúrral kötött örökös szabadsági rendelkezéseit, s jussait a kitelhetőségig védelmezni, s fenntartani, amik hivatalomhoz tartoznak, minden személyválogatás nélkül, félretétlenül az Atyafiságot, kérelmet, kedvezést, félelmet, gyűlöletet, avagy egyéb emberi tekintetet, mindenkben amint az Istennek és törvénynek igazságával megegyezőnek találandom, lelkiismeretesen eljárni, s ítélni, a Tanács titkait híven megtartani, a városnak akármely néven nevezendő javait előmozdítani és gyarapítani, végtére a közcsendnek és bátorságnak a fenntartására különös felvigyázással lenni fogok, s amint ezeket teljesítendem, Isten engem úgy segítsen: szerbül pedig Ja N: N: zaklinyemse xivim Bogom dachu u ovom meni podarenom, i csez mene primljenom zvanu stareschinstva, kao nepokolebine vernosti podajnik njegovog Ces. kralj. Velicestva Kralja nasheg Franca Josipá pervog, ove varoshi sa odobrenjem njegovog Ces: kralj: Velicestva utemeljita osloboditeljna prava po mogustvu braniti, i obderxavati, u svima s moim zvaniem skopcsanima djelama brez razlike, osobah, na stranu metnuvshi srodstvo, molbu, dar, ljubav, preteljstvo, merzost, i budi kakvo csovecsesko prizvenie, kao shto Boxia prvada, i zakoni grashdanski zapovida u sovjestno postupati, i suditi poglavarstva tajne verno sacsuvati, varoshi ove svake vreti imanje cuvati, i umnaxavati, naj posle u obderxavanju obshteg mira s osobitim vnimanjem nastajavati, i kao shto sva ova izvershio budem tako nek me Bog pomogne. És ezen ünnepélyes tett után az egész testület a városházába visszatérván, ott a kinevezett Kovácsévics Alajos fő, és Volarics Antal aljegyző urak tisztí esküjüket a következő szavakban letették: Én N. N. esküszöm az élő Istenre, hogy ezen város jegyzői hivatalát magamra vállalván, mint Őfelsége dicsőségesen uralkodó Fejedelmünk Első Ferenc József Királyunk hív jobbágya minden reám bízandó köziratokat híven megőrizni, s kezelni, a Tanács és Község Ítéleteit, s határozatait pontosan, s lelkiismeretesen a Jegyzőkönyvbe behozni, ezt kitelhető gyorsasággal elkészíteni, s ezen város jogait minden kitelhető módon védelmezni, s feljebbvalóim iránt tartozó engedelmességgel viseltetni fogom, Isten engem úgy segítsen, és ekként jelen ülésnek feladata bevégeztetván a feleskettetett új Tisztikar tagjai székeiket elfoglalták, és a bíró a város pecsétjét a kezeibe átvette.

Mely ekként történtek imitten örök emlékezetnek okáért azon megjegyzéssel beiktattatak, hogy miután a kinevezettek közül Mitterman János és Athanáczkovics Gábor tanácsnokok, s Sámuel Pál levéltárnok urak ez alkalommal itthon nem voltak; ezektől amidőn hazajövendnek, Kopper György szószóló úrtól pedig a külső Tanácsnak a megalakulásával az illető Tisztí Eskük kivételni fognak. Egyéberánt az újonnan kinevezett Tisztviselőségnek a fizetményei és egyéb illetményei folyó évi szeptember hó 1-jétől fogva a városi Pénztárnál ezennel utalványoztatnak.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 281/1849. tan. törv. jkvi szám

A fent említett levelet Latinovics Károly Bács-Bodrog vármegye királyi biztosa Karácsony Lipót Bács-Bodrog vármegye újonnan kinevezett törvénykezési alispánjának küldte, akinek az elnöklése alatt folyt le a fent leírt tisztújítás. Ennek a tisztújításnak az az érdekessége, hogy alig több mint egy hónappal azután, hogy Baja városa végleg a császáriak kezére került, azt a Sámuel Istvánt nevezték ki városi főbírónak, aki a szabadságharc alatt városi szószóló volt, a tanácsnokok közé pedig, mintha mi sem történt volna, a korábbi helyettes főbíró Petrovics Istvánt is kinevezték, továbbá Harlikovics Benjámint, aki korábban is tanácsnoki tisztséget töltött be, de Petrovác István, Vojnics Imre, Volarics Antal, a korábbiakban volt tanácsnokok most is fontos városi tisztségekhez jutottak.

576.

Baja, 1849. szeptember 3.

**Steininger Antal a magyar katonaságnál viselt szolgálatáról
kér magának bizonyítványt kiadni**

Steininger Antal kebelbeli lakos magának eddigi viselete iránt, a magyar katonaságnál viselt szolgálatja irányában leendő igazolása végett egy okadatolt bizonyítványt adatni kér.

Határozat

Miután a folyamodó itt tartózkodásának ideje alatti békés viselete, és azáltal, hogy a magyar forradalom élesztésében sem toborzás, sem egyéb, az ország zavarainak előmozdítására szolgáló nyilvános tettek által részt nem vett, annál is inkább tekintetet érdemel, mivel, mint tudva van, a magyar katonaságnál szolgálat vállalására szorult, házi körülményei által soroztatott, azért nékie a fentebbi körülmények kiemelésével a szokott bizonyítvány kiadatni rendeltetik.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényészékének iratai 288/1849. tan. törv. jkvi szám

577.

Baja, 1849. szeptember 3.

**Josef Fleischer térparancsnok figyelmezteti a városi tanácsot,
hogy a lakosság ne használjon a magyar forradalomra utaló jeleket
és színeket, óvakodjon az álhírek terjesztésétől, a közbotrányokozástól;
tudatja továbbá, hogy a katonai hatóság elrendelte a városban
az éjjeli őrzőjáratot**

A helybeli katonai Térparancsnok Josef Fleischer brodi határőri ezred századosa, a cs. kir. hadi főparancsnokságok által kibocsátott és közhírré tettett kiáltványok folytán figyelmezteti e Városi Tanácsot, miszerint kellő meghirdetés útján a közönségnek emlékezetbe hozasson, hogy ki-ki minden a magyar forradalomra mutató ismertetőjelek hordásától gondosan óvakodjék, különösen a sapkáról az ezüstös fehér és veres színű rózsákat korona nélküli címerrel, a kalapokról a veres szalagokat és fekete tollakat azonnal letegye, úgyszintén tiltasson el a városban az alapos ok nélküli lövöldözés, azután

ajánlván e városi hatóságnak, hogy az itt tartózkodó vagy keresztülutazó rossz érzelmű egyénekre, és a hamis hírek terjesztésének gátlására különös figyelmet fordítson, áttér azon két sajnós eseteknek a megemlézésére, melyek e napokban közbotrányra itt történtek, az első, hogy az itteni megyei fogházból 9 elítélt rab nappal megszökött, a második, hogy tegnap számos gyermekek, s köztük már nagyobbak is összeseregelve, veres lobogókkal a városban menetet tartottak, és ezáltal köztársasági hajlamot nyilvánítottak, felhívja azért e városi hatóságot, miszerint ez utóbbi esetre nézve kellő vizsgálatot téve, az eredményt véle tudassa, végül tudatván azt is, hogy a katonai hatóság részéről az éjjeli őrzés a városban elrendeltetett, azért is ennek elősegítésére 18 biztos itthelyi lakosoknak a mai naptól fogva naponta estvéli 7 1/2 órák a katonai laktanyába fegyverrel pontos megrendelését kívánja.

Határozat

Eme levélnek azon pontjai, melyekben a kellő közhírré tétel kívántatik, azonnal falragasztvány és dobszó mellett a közönséggel tudatandó lészen, mi pedig a városi gyermekek által veres zászlóval véghez vitt menetet illeti, e botrányos ténynek kellő megfenyítése végett a kapitányi hivatal szigorú vizsgálatételre adandó tudósítás mellett megbízatik, szintén annak kötelességévé tétetvén, hogy naponta 18 fegyveres és biztos embereket a városi lakosság köréből a katonai laktanyához rendeltessen.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város tanács törvénysekének iratai 297/1849. tan. törv. jkvi szám

578.

Baja, 1849. szeptember 7. és 10.

Alföldy Ferdinánd a magyar hadseregben tett katonai szolgálatáról kér magának igazolást kiadni a városi tanácstól

Alföldy Ferdinánd előterjesztvén, miként ő a cs. kir. katonai parancsnokság előtt a magyar hadseregben tett katonai szolgálata irányában magát igazolni akarván, kér az iránt magának bizonyítványt adatni, mily körülményekben került ő a magyar katonai szolgálatba, s meddig szolgált abban.

Határozat

Tudva lévén e Városi Tanács előtt, miként folyamodó Alföldy Ferdinánd akkor midőn eme város részéről folyó év február elseje táján 2 lovaslegényt az úgynevezett magyar védereghez ki kellett állítani, magát eme csapatba főleg azért, mivel ő mint a 3 testvérek közt a legfiatalabbik az akkoron fennállott magyar forradalmi kormány rendeletei nyomán amúgy is katonáskodni tartozott volna, e város helyett 4 hónapra besoroztatni elhatározta, később pedig a folyamodónak az édesatyja eme fiának a katonaságbóli felszabadítását kérvén, és eme kérelem folyó évi május 11-én 130. szám alatt hozott határozattal eminnen is támogattatván, ugyanez még május hóban és úgy körülbelül 3 hónapi szolgálata után szabadon haza is bocsátatott, különben

pedig a folyamodó jó magaviselete által ezen város Tanácsának részéről az ajánlást kiérdemelte, azért az elősoroltak értelmében a szokott hiteles alakban nékie a kért bizonyítvány kiadatni rendeltetett.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 298/1849. tan. törv. jkvi szám

579.

Baja, 1849. szeptember 7. és 10.

**Popovics János arról kér magának bizonyítványt kiállítani
a városi tanácstól, hogy Péter nevű fiát a legutóbbi
újoncozáskor a magyar katonasághoz besorozták**

Popovics János helybeli bognármester aziránt kér magának bizonyítványt adatni, hogy jelenleg a cs. kir. katonai hatóságnál fogságban lévő Popovics Péter nevű fia e városért az utóbbi újoncozás alkalmával a magyar katonasághoz elvitetett.

Határozat

Miután tudva volna, hogy a folyamodónak Péter nevű fia az utóbbi újoncozás alkalmával éppen azon korban lévén, mely a katonai szolgálat viselésére az akkori magyar rendeletek szerint kitűzetett, csakugyan folyó évi május hó 22-én e városra kivetett járandóság lehajlására a magyar katonaság újoncai sorába beavattatott és elvitetett, a kért bizonyítvány ez értelemben, és a szokott ajánlattal a folyamodónak kiadandó lesz.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 300/1849. tan. törv. jkvi szám

580.

Baja, 1849. szeptember 7. és 10.

**Josef Fleischer Baja katonai parancsnoka felhívja a városi tanácsot
a magyar forradalmi hadseregben szolgált és visszatért katonák
számának közlésére, ezek befogatására, elrendeli továbbá
a fegyverek beszedetését, valamint a Sámuel nevű
kalaposmester fiának elfogatását**

A helybeli katonai parancsnok Josef Fleischer a brodi határőri ezred századosa e folyó hó 6-án 20. szám alatt kelt hivatalos levelében felhívja ezen Városi Tanácsot annak közlésére, hogy hány egyén adatott e város részéről katonának a magyar forradalmi hadsereghez, és ezek közül hányan jöttek immár vissza, mire nézve egy közhirdetést ajánl, hogy minden ilyen katona hazajöttével magát mind a helybeli városi, mind a cs. kir. katonai hatóságnál jelenteni köteles legyen, továbbá azon kívánságát kijelenti, miszerint oly egyének, kik a magyar forradalom előtt a cs. kir. hadseregben szolgáltak, és most hazajönnek, azonnal befogassanak és nékie átadassanak, a fegyverek

a lakosságtól ha nem másként, szorgos házkutatás mellett is beszédessenek, és nékie e részben az eredmény annál is inkább közöltessen, mivel nékie kötelességében áll ezt felsőbb helyre felterjeszteni, végül a közcsend és -bátorság fenntartására minden katonai segedelmet e városi hatóságnak bármikor kívántatnék, készségesen ajánlván, felhívja e Városi Tanácsot, hogy bizonyos Sámuel nevű volt magyar honvédet, ki itthelyi kalaposmesternek a fia felkeresse, és ha megtalálják, őt nékie átküldje.

Határozat

Eme több a teendők sorába tartozó pontokat magában foglaló hivatalos levél folytán a következők határozatnak.

1. Falragasztványok és dobszó mellett meghirdetendő lészen, hogy mindegyik, ki a magyar forradalmi katonaságnál eddig szolgált és hazajött, vagy még jövend, magát azonnal ezen városi hatóságnál és a helybeli cs. kir. katonai Térparancsnokságnál jelenteni szoros kötelességének ismérje, mert különben ha valaki ezt tenni elmulasztandja, vagy az ily hazajövő katonákat házában eltitkolandja, az szigorúan meg fog büntettetni, illetőleg az ily elbocsátott magyar katona a cs. kir. hadsereghez besoroztatni fog, egyúttal emlékeztetébe hozandó a lakoságnak, hogy akinél fegyver van, azt a városházába azonnal hozza be, mert ha az amúgy is véghez viendő házkutatásnál valakinél fegyver taláthatni fog, arra szigorú büntetés vár.

Továbbat a város 12 tizedére felügyelő mindannyi Tanácsnok urak megbízatnak, hogy a kerületükben általjában azon egyéneket, kik a magyar katonaságnál szolgáltak, különösen pedig kik e város helyett besoroztattak, avagy önkéntesen beállottak, akár immár hazajöttek, akár nem, gondosan összeírják, úgyszintén mindennemű fegyvereknek a kapitányi hivatal gondviselése alá történendő átadását, személyesen eszközzendő házkutatás útján is szorgalmazzák, és mindezen eljárásukról külön jegyzékeket elkészítvén, azokat hová hamarább ide behozzák. Megjegyeztetvén a fegyverekre nézve, hogy miután azok nagyobb számban a kapitányi hivatalnál már átadattak, illetőleg feljelentettek, az e részben elkészítendő jegyzékbe csak azok iktatandók lesznek, melyek a kapitányi hivatalnak tudomására még nincsenek, miért is mielőtt a Tanácsnok urak e tekintetben a tisztí eljárást megkezdének, a kellő értesítést a kapitányi hivatal jegyzeteiből meg fogják szerezni.

Végül a kapitányi hivatalnak a következő utasítások adatnak, hogy szigorú rendőri figyelemmel kíséren minden itt tartózkodó, vagy keresztülutazó idegeneket, azután oly egyéneket, melyek tettel, vagy szóval a nép közt zavart, nyughatatlanságot, s a kedélyek izgatását előidéznek, és mindezeket a körülmények szerint befogtván, a városi katonai Térparancsnokságnak közvetlen feljelentse, hogyha e városban oly egyének taláthatnának, kik előbb a cs. kir. hadseregben szolgáltván, később a magyar hadsereghez átmentek, azokat azonnal befogassa, és ugyan a városi katonai Térparancsnokságnak adja át.

Hogy végül Sámuel kalaposmesternek a fiát, ki a magyar honvédeknel katonáskodott, ha itt megtalálható befogassa, és szintén a katonai Térparancsnokságnak adja által.

Hozzá alkalmaztatásul egyébíránt ezen kapitányi hivatal értesítettik, hogy miután a városi katonai Parancsnokság minden kitelhető katonai segedelmet, a közcsend és a rend fenntartására készségesen ajánlana, ezt szükség esetében igénybe venni szoros hivatalos kötelességének ismerje.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztaát. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvénysekének iratai 301/1849. tan. törv. jkvi szám

581.

Baja, 1849. szeptember 7. és 10.

**Németh Mihály arról kér igazoló bizonyítványt kiállítani
a városi tanácstól, hogy Ignác nevű fia miként került
a magyar forradalmi hadseregbe**

Németh Mihály nyugalmazott bajai uradalmi tiszt és itthelyi lakos, Ignác nevű fia iránt, ki a magyar hadseregben tüzéri tiszt vala, oly tartalmú bizonyítványt magának adatni kér, mely szerint igazoltassék, hogy nevezett fia mily körülményekben került légyen a magyar hadseregbe, és hogy a folyamodó csekély nyugdíja mellett élemedett korában oly szűkös körülményekben él, miszerint eme fiának segedelmére érezhető szüksége van.

Határozat

Miután eme Tanács tagjai előtt tudva volna, miként a folyamodónak Ignác nevű fia hazajövéen capitulatiojának elteltével 14 évig tartott cs. kir. katonáskodásából, itt kebelünkben mintegy 2 évig mindig a békés és jámbor honpolgár jó hírnevével magát megösmertetőleg tartózkodott, hogy pedig múlt 1848. évben a magyar hadseregnél szolgálatba lépett, erre ő ezen körülmény által vezetett, mivel midőn ugyan 1848. évben a kormány itt lovakat vásároltatott volna, akkor a vásárló tisztnek kecségtetésére hozzá segédi minőségben alkalmaztatott, mely minőségben szintő a vásárló tiszttel innen eltávozván, később hadi tehetségei a magyar hadi parancsnokság által igénybe vétettek, és ekként a magyar katonai szolgálatnak vállalására az akkori körülmények által kényszerítettet, hogy egyébíránt ugyan a folyamodó oly állapotban van, melyben eme fiának segedelmére szüksége igenis van, azért ez értelemben nékie akként bizonyítvány kiadatni rendeltetik.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztaát. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvénysekének iratai 302/1849. tan. törv. jkvi szám

582.

Baja, 1849. szeptember 11.

Kaich Bálint főszolgabíró közli a városi tanáccsal, hogy Mayerhoffer Ferdinánd tábornokot a 9. katonai kerület parancsnokává nevezték ki, Magyarországon pedig a hatalmat báró Haynau tábornagy gyakorolja

11–12/1849.

Mayerhoffer Ferdinánd Tábornok és Kerületi Parancsnok Úrnak idei szept. 3-án 12. szám alatt kelt abbéli hirdetésit, melynél fogva Bács-Bodrog, Torontál megyékből s a Temes megyei Verseci Főbírói Kerületből álló 9. katonai kerületnek a Parancsnokává neveztetett ki; továbbá

Báró Haynau tábornagy és hadseregőparancsnoknak folyó évi július 1-jén győri főhadiszállásán kelt abbéli proclamatioját, melynél fogva ő cs. kir. Felségének folyó évi május 30-ról szóló legfelsőbb Manifestuma által a hadi és ostromállapotban lévő Magyar és Erdély koronatartományokra nézve reáruházott kormányhatalmánál fogva rendelkezni fog; idemellékelt több rendbeli példányokban a kívül jegyzett Mezővárosok és helységek előljáróival avégett közlöm, hogy mindegyik a maga nevére a bélyegzett ki is szedje, s falragaszok által azoknak tartalmait a lakossággal tudassa.

Kelt Baján, 1849. szeptember hó 11-én

Kaich Bálint m. k. Főszolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMŐL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai; Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 53–54.

583.

Baja, 1849. szeptember 12. és 13.

Berman őrnagy felszólítja a városi tanácsot, hogy adjon felvilágosítást a Fischer Márkus bajai izraelita által vásárolt gyapjú hollétéről

Az itt tanyázó brodi határerezrednek az Őrnagy Berman úr felhívja ezen Városi Tanácsot, hogy azon gyapjú iránt, mely Fischer Márkus itthelyi izraelita által vásároltatván itt hivatalos örözet alatt tartatik, egy bizottmányi jegyzőkönyvbe foglalandó felvilágosítást az előadott pontokra adjon.

Határozat

Miután eme Tanács tagjai előtt a kérdéses gyapjúnak a mibenléte körülmenyesen tudva volna, a kívánt bizottmányi jegyzőkönyvnek a mellőzésével az előadott pontokra a következő felvilágosítás adandó.

a) hogy ezen részint nyírott, részint báránygyapjú folyó évi július elején a forradalmi magyar kormány által Pestről hajókon ide leküldetvén, 37 mázsa 53 fonttal 20 tele és 4 félig tele zsákokban van, melyek közt 13 darab egy és 11 darab más jeggyel el van látva.

b) hogy ugyanezen gyapjú elébb egy magyar katonatiszt által Policzer és Plicz itthelyi izraelitáknak kéz alatt eladatott, később ezen eladás Fischer Márknak a feljelentésére érvénytelenné nyilvánítván, az akkori városi Főbíró Úrnak a felügyelése alatt közárverésnek kitétetett, mely alkalomkor ezen gyapjú a mondott Fischer Márknak, mint legtöbbet ígérőnek 169 pf-ton mázsánként átadatott.

c) hogy az ekként járó 6342 pengőforintot ugyanezen vevő, akkor itt állomásozó Zambelli magyar Ezredesnek készpénzben letette, végül,

d) hogy ugyanezen gyapjú július 26-án cs. kir. Ezredes gróf Althann úrnak a rendeletére a vevőtől elvétellett.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvényezékének iratai 320/1849. tan. törv. jkvi szám

584.

Baja, 1849. szeptember 12. és 13.

Tuczakovics Ábrahám zombori lakos felvilágosítást kér a bajai városi tanácstól, hogy mi történt a tőle Zomborban elvett ökreivel

Szóval előterjesztette Tuczakovics Ábrahám zombori lakos, hogy a folyó évi 266. szám alatt hozott végzés folytán azon ökrei iránt, melyek a magyar katonaságnak Zomborba történt bevonulása alkalmával tőle elvétellett, a magyar álladalom részére itt Baján közárverés útján Bertics Mihálynak eladattak, magának kellő adatokat megszerzendő, átrándult Bátaszékre, ott azonban azon mészáros, kinek Bertics Mihály a kérdéses ökröket eladta, semmi felvilágosítást nékie nem adhatott, hogy tehát eme jószágára nézve tulajdonát bemutatthassa, kéri magával közöltetni azon ökröknek a leírását, melyek a múlt nyáron itt a magyar álladalom részére elárvereztetettek.

Határozat

Miután a volt magyar álladalom részére a múlt nyáron itt árverés útján eladott marha iránt imitten több kérdések tétettek, hogy e részben az igazoló választmányi és bírói eljárásuk is biztosb adatokon alapulhassanak, Volarics Antal most aljegyző úrnak, ki eme árveréseket kiküldetés következtében eszközlötte, meghagyatik, hogy e tárgyra vonatkozó mindennemű jegyzeteit az eljárásról szóló körülményes tudósításának kíséretében, maga eredetében hova hamarébb ide beadja.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvényezékének iratai 321/1849. tan. törv. jkvi szám

Baja, 1849. szeptember 15.

Kaich Bálint főszolgabíró több felsőbb rendelkezést közöl a várossal

15. 16/1849.

Istennek kegyelméből, mind Isten, mind ember előtt megunt békétlenség az óhajtott békével váltótván fel, melynek szilárdítására s folytonos fenntartására, valamint katonai hatalom és erő, úgy a polgári állás alapozására, ügyek elintézésére ugyancsak polgári hatalom rendeltetett, mely hatalomnak kellő foganatosítása végett, ha a szükség úgy hozná magával, a katonai hatalom is használatni fog, ugyanis ezen tekintetből minden jólelkű községek s egyes polgárokat emberi s tisztai állásomnál fogva felszólítani ezenel kötelességemnek tartom avégett, miszerént az eddig s már most megerősített hivataloskodásom után ezentúl is általam kibocsátandó felsőbbi, s ezekből származható körülmények igényelte tulajdon rendeleteimet a legszigorúbb modorban megtartsák, illetőleg pedig megtartassák, mivel valamint nékem tétetett szoros kötelességgé a felelet terhe, így magam is azt az illetőktől elvárom s ajánlom, hogy mindenki szeme előtt tartsa, minden tettéért a felelősség terhét ti. számadását, mit ennek utána a kikerülhetetlen pontosság fog megkívánni.

Ennek folytában Welden Tábornagy úrnak folyó évi május 20-án Pozsonyban kelt hirdetményét, mely szerént a magyar bankjegyeknek a használatát tiltja; továbbá ugyancsak Welden Tábornagy és hadsereg-főparancsnokának folyó évi május 22-én Pozsonyban kelt azon hirdetményét, miszerint a követelmények s előfogatok eránt rendelkezni méltóztatik, valamint jelenti, hogy Magyarország jövedelmeire szóló utalványok általános fizetési eszközül mindenkitül Magyarországon készpénz gyanánt elfogadandók, a határszéli ausztriai tartományok állományi pénztárainál is fizetésül el fognak fogadtatni, avégett közlöm, hogy a kívül jegyzett helyek előljárósága a maga nevére jegyzett mellékleteket kiszedvén, pontos megtartás, illetőleg pedig tudomás végett városuk vagy helységek közházának falára ragasztassák, a közfuvarozásra nézve a megyénkben működő Kir. Biztos mélyen tisztelt borsódi Latinovics Károly úrnak nyilvánítása szerént ezenel rendeltetik, hogy a megyei tisztviselők számára a közfuvar ennek utána is a majdan meghatározandó és az adó rovatában betudandó ármennyiségig nyugtatvány, a katonai s más utazó személyek számára pedig a náluk leendő katonai biztos kincstári vagy kerületi biztos utalványok előmutatása mellett és azoknak értelmében fog kiszolgáltatni.

Kelt Baján, 1849. szept. 15-én

Kaich Bálint Főszolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai; Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 55. – Welden tábornagy 1849. május 20-án Pozsonyban kelt hirdetményét, amely megtiltotta a magyar bankjegyek használatát Közli: N. N.: Gyűjteménye

a Magyarország számára kibocsátott Legfelsőbb Manifestumok és Szózatoknak, valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetéseknek. Buda, 1849. 85–86.; továbbá a szintén Welden tábornagy által 1849. május 22-én a Magyarország jövedelmeire szóló utalványok Magyarországon és a határszéli osztrák tartományokban általános fizetési eszközként történő elfogadását előíró hirdetményét Közli: N. N.: Gyűjteménye a Magyarország számára kibocsátott Legfelsőbb Manifestumok és Szózatoknak, valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetéseknek. Buda, 1849. 86.

586.

Baja, 1849. szeptember 19. és 21.

**Steinius János nyugalmazott császári királyi kapitány
bizonyítvány kiállítását kéri a városi tanácstól
a magyar katonaság által történt kirablásáról**

Steinius János cs. kir. nyugalmazott Kapitány úr magának aziránt bizonyítványt adatni kér, hogy folyó évi március 18-án, tehát éppen az idő tájban, midőn a cs. kir. hadsereg közeledtével a magyar katonaság innen kivonult, kirabolgatott.

Határozat

Az, hogy a folyamodó házában éjjeli betörés által a kérdéses időben rablás elkövetett, és ugyanannak előadásaként holmi drágaságok is ekkor elvitettek legyen, az szemlélésre akkoron kiküldött városi egyének hivatalos előadása után imitten tudomásra lévén, azért ez értelemben a kért bizonyítvány kiadandó lesz.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 337/1849. tan. törv. jkvi szám

587.

Baja, 1849. szeptember 19. és 21.

**Klodniczky császári királyi százados, bajai térparancsnok
a Kossuth-féle bankjegyek és a még a lakosságnál található
fegyverek beszédetésére hívja fel a városi tanácsot**

Klodniczky cs. kir. százados úr az itt tanyázó Schwarzenberg dzsídáseregnél, úgy is mint helybeli térparancsnok felsőbb rendelet következtében folyó hó 20-án 31. szám alatt kelt hivatalos levelében felhívja e Városi Tanácsot, hogy a magyar Kossuth-féle pénzjegyeknek bezárólag folyó hó 23-ig leendő beadása végett a közönség közmeghirdetés útján felszólíttasson, tudtul adván, hogy akinél az érdeklött határnap után ily pénzek találatni fognak, arra szigorú fenyték vár, hogy egyéberánt ezen Városi Tanács az ily pénzeket jegyzék mellett szedje be, és az eredményről a helybeli katonai Térparancsnokságot értesítse, egyúttal a netalán még a lakosságnál lévő fegyverek beszédését sürgetvén.

Határozat

A magyar Kossuth-féle mindennemű pénzjegyeknek folyó hó 23-ig bezárólag, úgyszintén a még netalán kinn lévő fegyvereknek haladék nélkül leendő beadása iránt a közhirdetés azonnal megteendő lévén, eme pénzjegyek a beszedése iránt egy bizottmány kineveztetni határozottatott, melynek tagjai Simics Tivadar, Katona István, Petrovác István és Vojnic Imre Tanácsnok Urak lesznek, ezeknek azon utasítás adatván, hogy a behozandó pénzeket egy 3 példányban egyszerre vezetendő jegyzőkönyvbe, melyben a beadó neve és beadott pénzjegyek minő és mennyisége pontosan vezetve léssen iktassa, és azt hova hamarébb ide beadja.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 339/1849. tan. törv. jkvi szám

588.

Baja, 1849. szeptember 19. és 21.

**Sárközy Ferenc megbízott azt kérdezi a városi tanácstól,
megbíói mit tegyenek a Vajas folyón épített fahíddal,
hogy a magyar katonai parancsnokság által elvitetett
deszkáik árát megkaphassák**

Kerék Sándor és Fűrő Sámuel megbízottja, Sárközy Ferenc, itthelyi deszkakereskedők személyesen megjelenvén kérdést tesznek aziránt, mi teendőek legyenek azon híddal, mely folyó évi május hó 6-án a magyar katonai parancsnokságnak a rendeletéből egy tanácsi kiküldött felügyelése alatt a Szentjánosnál lévő Vajas folyón keresztül a tőlük elvitt, és ki nem fizetett deszkákból és fenyőkből készített.

Határozat

A folyamodóknak a magyar forradalmi kormány megszűntével nem lehetvén egyéb útjuk akár az előlegezett anyagok ára, akár káraik megtérítésének szorgalmazására, nékiek ezennel válaszoltatik, hogy eme városi hatóság ezen, különben mint köztudomásra van a folyamodók által előlegezett anyagokból, az akkori idő körülményeinek sürgős volta miatt rögtönözve felállított híd iránti rendelkezési befolyással nem bírván, az általuk ezúttal tett kérdésnek megfejtésébe nem bocsátkozhatik.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 345/1849. tan. törv. jkvi szám

589.

Baja, 1849. szeptember 19. és 21.

**Fischer Márk helybeli kereskedő azt kéri a városi tanácstól,
hogy a császári királyi hadsereg által tőle elvett gyapjút
adassa vissza, továbbá állítson ki számára egy bizonyítványt
a magyar forradalomban tanúsított magatartásáról**

Fischer Márk itthelyi izraelita kereskedő előterjesztvén, miként ő azon 37 mázsa 53 font gyapjúnak, mely folyó évi július hóban a volt magyar forradalmi kormány által ide leküldetett és közárverésnek kitétetett történt megvásárlása által azon sajnos helyzetbe jutott, hogy midőn a cs. kir. hadsereg ugyanazon július hóban e várost elfoglalta, akkor ugyanezen gyapjút tőle elvétellett, és ekként ennek 6342 pftkat tévő, és általa lefizetett ára elvesztésének veszedelmébe merítettet, kérvén öngigazolására mindezen kitételeknek a valóságáru, mind pedig a magyar forradalom irányábani magaviseletéről magának egy kellő bizonyítványt kiadatni.

Határozat

A folyamodónak a kérdéses gyapjút jóhiszemű megvásárlása, kifizetése és lezároltatása tekintetében tett előterjesztése a valóságon alapulván, egyébiránt pedig köztudomásra lévén, miként szintén ő a magyar forradalmi ügyekbe sem szóval, sem tettel, sem élelmi vagy egyéb szerek szállításával soha sem avatkozott, különösen a császári királyi hadak ellen sem fegyvert nem fogott, sem ellenséges érzelmet nem nyilvánított, sőt midőn folyó évi március hóban a cs. kir. katonaság e várost megszállotta, akkor ő is 500 pengőforintnak előlegezésével segített az e városra kivetett hadisarcot fizetni, azért szintén ő nékie ez értelemben a kért bizonyítvány kiadandó.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 355/1849. tan. törv. jkvi szám

590.

Baja, 1849. szeptember 26.

**Bartók Mátyás prépost-plébános arra kéri a városi tanácsot,
hogy az 1848. október 1-jétől kifizetetlen papi évpénzét
mielőbb utalja ki**

Főtisztelendő Bartók Mátyás Prépost és városi róm. katolikus Plébános úr az 1828. évben eme városi róm. katolikus községgel kötött szerződés értelmében a nékie járó, és már 1848. évi október 1-jétől e mostanáig fizetetlen maradt papi évpénzének kifizetendése iránt, miután főleg ez idei tetemes háztartási kiadásai új beszerzéseket most igényelnének, foganatosan intézkedni kér.

Határozat

E városi közönség mulaszthatatlan kötelességének mindenkor érezvén, hogy a tisztelt folyamodó úr járandóságának pontos kifizetésébe hátramaradás ne legyen, noha ugyan a legközelebb átélt terhes idők alatt minden oldalról a városi pénztárra súlyosan nehezült tetemes költségek, mint többekben, úgy e részben is a hátramaradást szükségképpen előidézték, enyhülvén azonban a rendkívüli körülmények mostohasága, és a kimerített pénztárnak biztos forrásai megnyitvatván, a honi pénztári hivatal oda utasíttatik, hogy az 1848. évi október 1-jétől e mostanáig, és ekként egy egész évre hátralévő 1200 pengőforint évpénzét a tisztelt Plébánus úrnak a lehető legrövidebb idő alatt kifizetni serénykedjék.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 358/1849. tan. törv. jkvi szám

591.

Baja, 1849. szeptember 28. és 29.

Radulovics György özvegye a forradalmi kormány által kivégeztetett férje erkölcsi viseletéről kér hiteles bizonyítványt a városi tanácstól

Özvegy Radulovics, született Athanáczkovics Mária a forradalmi magyar kormány által kivégeztetett néhai Radulovics György férjének az erkölcsi magaviseletéről, és ezen városnak előljárói minőségben tett szolgálatairól magának hiteles bizonyítványt adatni kér.

Határozat

Elhunyt Radulovics György, valamint átaljában erkölcsi tiszta jelleméről úgy e városnak több évek lefolyta alatt viselt hivataloskodásának hasznosságáról ismeretes lévén, folyamodó nőnek ez értelemben a kívánt bizonyítvány a szokott alakban kiadandó lészen.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 372/1849. tan. törv. jkvi szám

592.

Baja, 1849. szeptember 28. és 29.

Vukaszinovics Izsák kéri a városi tanácsot, hogy fizesse vissza a forradalom alatt tőle elvett és eladott boraiból származó 650 váltóforintot

Vukaszinovics Izsák személyesen megjelenvén, kéri magának azon 650 váltóforintokat, melyek midőn ő a magyar forradalmi kormány által Szabadkára fogva elvitetett, eladott borainak ára fejében a városi pénztárba a volt magyar álladalom számára befolytak, miután most már a forradalmi viszonyok megszűntek, magának, mint sajátját kiadatni.

Határozat

Az, hogy a kérdéses pénzösszeg folyamodónak eladott borai ára fejében a volt magyar forradalmi állapotok számára e város honi pénztárába bevett kétségen túl lévén, miután eme magyar forradalmi viszonyok immár megszűntek, a kért 650 váltóforint a folyamodónak a honi pénztárból kifizetendő rendeltetik.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvénysekének iratai 377/1849. tan. törv. jkvi szám

593.

Baja, 1849. szeptember 30. és október 1.

Kerék Sándor a forradalmi magyar hadsereg számára általa beszédett újoncállítási díjat, valamint az 1849 márciusában báró Petrisevics Horváth ezredes rendeletére a sajátjából kifizetni kényszerített 215 pengőforint visszautalványozását kéri a városi tanácstól

Kerék Sándor itthelyi lakos beadott folyamodványában előterjesztvén, miként ő Ikotics Ferenc hitvесе és Zsúly Andrásnőtől az általuk a magyar forradalmi hadsereg számára állítani kellett újonc katonák megváltására kivetett díj fejében akkori hivatalos kiküldetésénél fogva külön-külön beszédett 105 pft 31 kr és így összesen 211 pft 2 kr-nál 4 pengőforint költséggel folyó évi március hóban, cs. kir. Ezredes Báró Petrisevics Horváth úrnak a rendelete következtében a magáéból visszatéríteni kénytelenített, kéri ugyanezen összeget, vagyis 215 pft 2 xrt, miután a kérdéses 211 pft 2 xr a városi pénztárba az akkoron e városra kivetett járandóság behajtása végett szükségelt katonajoncnak a felfogadhatására Simics Pál, mint szintén evégre kiküldött Tanácsnokkal együtt bevette, magának a honi pénztárból kifizetésbe utalványoztatni.

Határozat

Az, hogy a folyamodó nem önkaratából, hanem az akkori közgyűlési kiküldetésénél fogva szedte be nevezett Ikotics Ferenc hitvesétől és Zsúly Andrásnőtől a katonai újoncok megváltási díja fejében a kérdelt 211 pft 2 xrt, ezen Városi Tanács előtt tudva lévén, miután eme összeg a katonai újoncok állítása tekintetében e városi közönséget az illető teher viselésére annak idejében a honi pénztárba bevett és szintén ez eme újoncok állítására fordított is, azért a folyamodó által e főben visszafizetett 215 pft 2 kr összegnek részére leendő kifizetése minden az ily újoncok állítására egyesek által fordított költség megtérítése irányában vonandó következés nélkül a honi pénztárból ezennel kiutalványoztatik.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvénysekének iratai 413/1849. tan. törv. jkvi szám

594.

Baja, 1849. október 6.

**Kaich Bálint főszolgabíró közli a városi előljárással
a magyar bankjegyek beszedetésének elrendelését**

99/849.

Kaich Bálint Főszolgabíró

Isten velünk!

A bajai katonai térparancsnoksággal s hadbíróssággal a tegnapi napon értekezvén, megengedettett, hogy a lakosságnál netalán még kint lévő magyar bankjegyek mától számítandó 8 napok elforgása alatt mulathatatlanul beszedettessenek, különben az ezen időt felül haladó más időkben, ha valaki ilyes bankjegyeket csak mutatni is merészelend, rögtön a katonai törvényszék eleibe léssen állítandó, minélfogva az kívül jegyzett helyek előljárásságának elegendő ideik lehetvén, szoros kötelességükké tétetik, hogy nemcsak dobszó által minden napon, hanem házak motozása által is, azoknak beszedetését mindenképp eszközölni iparkodjanak, s ezt a régi sommától elkülönözve, azonban ám azzal összeadva az egész sommát a tulajdonosok neveit, s a bankjegyek minemüése feljegyzésével folyó október hó 15. napjának dél-előtti óráira ide mulathatatlanul behozzák.

Kelt Baján, 1849. október 6-án

Kaich Bálint m. k. Főszolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai; Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 65.

595.

Baja, 1849. október 7.

**Blomberg tábornok felszólítja a városi előljárásságot a még be nem
szolgáltatott Kossuth-féle bankjegyek beadására**

Felolvastatott Blomberg tábornok úrnak október 5-én kelt levele, melyben felszólítja a városi Előljárásságot, miszerint közhírré tenni siessen, hogy a még be nem adott Kossuth bankjegyeket ki-ki azonnal beadni törekedjék, tudtul adván, hogy akinél még azon túl is e nemű bankjegyek találatni fogának, az haditörvényszék elibe állítandó léssen. Úgy a tett kihirdetés, valamint a beadandó pénzjegyek mennyiségéről tábornok úrhoz tudósítás lévén teendő.

Határozat

A közhírré tétel azonnal eszközzésbe veendő, a Kossuth bankjegyek beszedésére kiküldött választmányának pedig meghagyatik, a beszedett pénz-mennyiségéről szóló tudósítását mielőbb beadni kötelességévé tétetik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja városi községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 86/1849.

596.

Baja, 1849. október 9.

**Bayer Mihály tanácsnok és Prasser József képviselő jelenti
a közgyűlésnek, hogy sem a magyar bankjegyek további használatát,
sem azok beváltását nem engedélyezik az illetékes hatóságok**

Beadván Bayer Mihály volt képviselő, jelenleg tanácsnok, és Prasser József volt képviselő urak, folyó évi augusztus hó 12-én tartott közgyűlés alkalmával hozott határozat folytáni kiküldetésükről szóló tudósításaikat, mely szerint jelentik, miképp ők kiküldetésükhöz képest, Őméltósága Báró Haynau Gyula fővezér úrhoz intézett városi az iránti folyamodványt, miszerint Őfőméltósága a magyar bankjegyeket, mint most nálunk csaknem egyedül forgó pénzt, még továbbra is használatban hagyni; jövődre pedig a Császári Kir. Felsőnél azok beváltását kegyesen eszközölni kéretett, általnyújták, s onnét azon kellemetlen hátirattal bocsáttattak vissza, hogy Őfőméltósága sem az egyik, sem a másik kérelmünket nem teljesítheti, egyúttal úti-költségeiket, összesen pengő 118 ftot a honi pénztárból kirendeltetni kérték.

Határozat

Tudósításuk a levéltárba tétetni határozatván, Harlikovics pénztárnok úrnak, hogy ezen 118 forint pengőt, szóval egyszáztizennyolc forint pengőt kifizetvén, iktassa kiadási rovatába, meghagyatik.

Eredeti tanácsközség-ülési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1101 Baja város községi üléseinek jegyzőkönyve 1847–1849. 95/1849.

597.

Baja, 1849. október 13.

**Kaich Bálint főszolgabíró közli a város elöljáróival Bács-Bodrog megye
alispánjának a forradalmi hadseregben szolgált újoncok részére tett
fizetési kötelezettségeket tiltó rendeletét**

123/1849. Másolat/168

Bács-Bodrog megye kir. biztosságától

Bács-Bodrog Megye Alispánja Hódosi Karácsonyi Lipót Úrnak!

Zomborban, 1849. október 6-án.

A párttűző kormány által törvénytelenül kiemelt újoncok részére tett mindennemű fizetési kötelezettségek a cs. kir. hadsereg-főparancsnoka által folyó évi február hóban kibocsátott rendeletnél fogva elenyésztetve és végképp megsemmisítetve lévén, a fent Címzett Uraságnak meghagyom, hogy

ezen rendelet az illetők tudomására juttatván, a pártütő sereg számára felfogadott újonckatonák részéről támasztandó minden ily nemű követelések elintézésében a fent tisztelt renDELETEH alkalmazkodják.

Latinovics Károly kir. biztos m. k.

Ezen levél tartalma a kívül jegyzett helyek Elöljáróságával alkalmaztatás, s az illetőknek utasítandása végett kiadatik.

Kelt Baján, 1849. október hó 13-án

Kaich Bálint Főszolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai; Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 67.

598.

Baja, 1849. október 15. és 16.

Tronner Vencel császári királyi nyugalmazott kapitány arról kér bizonyítványt kiállítani a városi tanácstól, hogy 1849 februárjában sikerült neki a helyi katonai élelmezési raktárt megvédenie a pusztítástól

Tronner Vencel cs. kir. nyugalmazott Kapitány Úr magának az iránt bizonyítványt adatni kér, hogy midőn folyó évi február hóban a szerb erőnek a közeledtével az akkori városi főbíró, az itteni cs. kir. katonai élelmezési raktárnak szabad elpusztítását a népek hirdette volna, akkor a folyamodó ennek megmentése végett jelentést tett az akkora itt levő városi előljáróságnak, minek is az lőn a következése, hogy a kérdéses raktár minden erőszak és pusztítástól megóvatott, és midőn március hóban a cs. kir. katonaság ide beérkezett, abból tetemes élelmiszerek a cs. kir. hadsereg élelmezésére megmaradt, és elvitetett.

Határozat

Tudva lévén az, hogy a kérdéses időben a folyamodó úr eme raktárnak a megmentése végett az akkora e város közigazgatását vezérlő Szószóló Úrnak jelentést tett, és ennek folytán kellő intézkedések is tétettek ezen épületeknek fegyveres városi szolgák és jóézelzmű polgárok általi őrzésre, és minden erőszakos megtámadástúli megóvására, a kért bizonyítvány ez értelemben ugyanezen folyamodó úrnak kiadatni rendeltetik.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 436/1849. tan. törv. jkvi szám

Baja, 1849. október 15. és 16.

**Rozsváry (Kornhoffer) Károly a magyar gerillák által lefoglalt
400 akó bora visszaadását kéri a városi tanácstól**

Felvétetett Rozsváry, másként Kornhoffer Károly pesti polgár és lánchidi hivatalnoknak a folyamodványa, mely szerént előterjesztvén, miként folyó évi július hóban Pest alóli vidéken saját kereskedési üzletére vásárlott, és onnan Bodor Mátyás és Koller József ráckevei lakosok, mint felfogadott hajósgazdák által két hajón Pestre szállítatni szándéklott, de az akkor Dömsödön tanyázó magyar felkelő seregnak úgynevezett guerillacsapata által Dab helységénél feltartóztatott, és onnan ide Bajára levitetett 400 akó borából ugyanitt Török Máté 150, Nagy János 148, Petrovics Éva mindannyian bajai lakosok 22 1/4, és Grünfelder Mátyás szentistváni lakos 8, összesen 328 1/4 akót, nagyobb részben Szücs József solti jegyző és akkori magyar kormányi biztosi meghatalmazottúl, egy részben pedig fent nevezett Bodor Mátyás ráckevei hajósgazdátúl megvettek, kéri ugyanezen borvásárlókat, miután eme borra nézve tulajdonosi jogát az előmutatott okiratokkal kellőképp bemutatná, különben pedig valamint eme eladásba sohasem nem folyt, sem nem egyezett bé, úgy a törvénytelen eladók által beszédett pénzekbe nem is részesítetett, az általuk megvett fentebbi 328 1/4 akó borainak, az illető hordókkal együtt vagy természetben, vagy ha ezek már nem volnának, azoknak az ára megtérítésében, aszerint, amint a még meglevő bor becsültetik, bíróilag elmarasztaltatni.

Határozat

Az e folyamodványhoz kapcsolt, és a törvényben az eredetiekkel összeegyeztetett okmányok tartalmából, és ezek nyomán a fennforgó körülmények összeillesztéséből kiderülvén az, hogy a kérdéses, a magyar hadcsapatok által július hóban a dunáni szállítás alkalmával letartóztatott, és ide Bajáig két hajón leeresztett borok a folyamodónak valóságos tulajdonához tartoztak, és hogy szintén ez távol lévén akkor, midőn eme borai a Duna mentében elfoglaltattak, ide Bajára leszállítottak, és mások által eladattak, mindezen eljárásokba legkevesebb részt nem vehetett légyen, az ezúttal személyesen megjelent panaszlottak pedig a 9., 10. és 11. szám alatti okmányok tartalmával összehangzólag, jelesül Nagy János bajai lakos azt, hogy 148 akó bort 12 váltóforint 30 krral, Godár Dávid, ki Török Máté és Vojnovics Alajos szintén bajai lakosok, és társai helyett a törvényben állott, azt, hogy szintén ő mondott társaival egy ízben 130 akó bort 11 váltóft 30 krral, más ízben pedig 20 akót 11 váltófttal, bizonyos Szücs József solti jegyző, mint magyar kormánybiztosi meghatalmazottúl, végül Petrovics Éva szintén bajai lakosnő azt, hogy 22 1/4 akó bort 12 váltófttal Bodor Mátyás ráckevei hajósgazdátúl, mindnyájan a szóban forgó, és itt Baján kikötött két ráckevei boros hajókból valósággal megvették, élőszóval elismervén, ez utóbbi, vagyis Petrovics Éva a folyamodónak ebbeli kérelme ellen azonban szót emelvén, és azt vitatván, hogy szintén ő a 22 1/4 akó bort, eme városi hatóság tudtával és beleegyezésével, és akkor vette meg Bodor Mátyás hajósgazdátúl, midőn ez kifogván

minden költségéből, önfenntartására eme eladásba bocsátkozni kénytelenítette, és azért a folyamodót, e részbeni kármentesítése végett a mondott Bodor Mátyás elleni követelés támasztására utasíttatni, magát pedig felmentetni kérvén.

Miután az ekként elvetett kérdéses borok a tulajdonosnak visszadandók, a vevőknek pedig habár az akkori körülmények szerint jóhiszemmel tették is a vásárlást, kármentesítésük irányában az illető eladókon viszontkeresetük fennmaradna, azért jelenálló Godár Dávid, ezúttal meg nem jelent Török Máté és Vojnovics Alajos társaival, a Szücs Józseftől egy ízben 130 akóval, 11 váltóft 30 krral, másodízben pedig 20 akóval 11 váltófttal megvett bor árának, és a végrehajtás alkalmával kinyomozandó hordók mennyiségének természetbeni visszaadásában, vagy hiány esetében ezeknek a becslára megtérítésében egyetemben és egymásért, továbbat Nagy János vevő, kinél folyamodó részére folyó évi 260. szám alatt hozott tanácsi végzés folytán a természetben meglevő 148 akó borok bírói zár alá vétettek, a még nála lévő boroknak és hordóknak természetbeni kiadásába, hiány esetében azonban a bornak vételi ára, a hordóknak pedig becslár szerinti megtérítésében ezennel elmarasztaltatnak; épségben fennmaradván mindezen elmarasztalt feleknek Szücs József solti jegyző, illetőleg ennek meghatalmazottjai elleni viszontkereseti joguk.

Ami pedig Petrovics Éva alperest illeti, miután szintén ez a perbe fogott 22 1/4 akó bort azon, az e bíróság által elismert körülményben vásárolta Bodor Mátyás ráckevei hajótulajdonostól, midőn ez első szükségei fedezésére kénytelen volt a folyamodó által szállítás végett reá bízott bornak fentebbi mennyiségbeni készpénz mellett leendő túladásába bocsátkozni, azért ugyan Petrovics Éva a felperesileg kért kármentesítés terhe alúl ezennel bíróilag felmentetik, és eziránt a folyamodó Bodor Mátyás elleni keresetnek a támasztására utasíttatik.

Végül Grünfelder Mátyás ellen támasztott kereset, miután szintén ez nem e városi hatóság alá tartoznék, imitten el nem bírálthatván, erre nézve folyamodó maga illetőségéhez utasíttatik.

Egyébiránt ezen ítéletnek a fogatosítása már e tárgyra nézve részben eljárult Vojnics Imre tanácsnok úrra bízotván, eredményről szóló tudósítása elváratik.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 448/1849. tan. törv. jkvi szám

Baja, 1849. október 17.

Kaich Bálint főszolgabíró közli a város előljáróival Piukovics Ágoston alispán és megyei királyi kormánybiztos 292. számú rendeletétMásolat
292/1849.Bács-Bodrog Megye Királyi Kormánybiztosától
Bács-Bodrog megye közigazgatási alispánja Piukovics Ágoston Úrnak!
Zomborba

Ezen 9. kerület cs. kir. katonai parancsnokságával tartott értekezés s ugyanannak folyó hó október 10-én 20. szám alatt hozzám intézett felszólításom következtében meghagyom a tisztelt Alispán úrnak, hogy a járásbeli Főszolgabírákat a következő legnagyobb felelet terhe alatti pontos, szigorú és gyors teljesítésére utasítsa, úgymint:

1. A Megye kebelében azonnal közhírré tegyék, hogy a cs. kir. hadsereg főparancsnoka Báró Haynau hadiszertármester úr öméltósága által folyó évi július hava 1-jén Győrött kiadott Proklamációja értelmében e Megyében is a haditörvényszék alakítva van, és ezen sz. kir. Zombor Városban folyvást működik, mindenki tehát, ki az istentelen pártütés alatt javainak elkobzása, lezáratása vagy elárosítása által kárt szenvedett, a tisztelt haditörvényszék előtt karotlanítását szorgalmazza.

2. Komáromból vagy máshonnan hazatért honvédeket, akármiféle honvédegyenruhának vagy fegyvernek viselésétől szigorúan, fenyíték alatt tiltsák el, sőt azon esetre, ha ezen tilalom ellenére bármi honvédegyenruha-darabokat továbbá is viselni merészelné, azt tüstént elfogassák, s megfenyítése végett a haditörvényszék eleibe állítsák. Egyáltalában a járásbeli szolgabírák mindazon intézkedések s rendeletek nyomait, melyek a pártütő kormány részéről tétettek, s a pártütésnek emlékezetét visszaidézhetnék, az egész megyében tüstént enyésztessek el, s hathatósan megsemmisítsék, ellenben a Császári Címeket, mint a helyreállított csendbéke s törvényes rend jelképeit mindenütt tűzessék ki.

3. Még a múlt szeptember 3-án kiadott rendeletem tökéletes foganatosítása végett, a fegyvereket mindenütt ahol még nem történt meg, s mindenkitől rang és a polgári állapot különbsége nélkül, az évre használandó katonai hatalomkar segítségével jegyzék mellett szedjék be, s ezen beszédést jelen rendeletem vételétől számítandó nyolc napok alatt teljesen bevégezvén, azontúl mindazokat, akiknél fegyver találtatván, annak megtarthatására innen kapott írásbeli engedelmet elő nem mutathatnak, megfenyítés végett a haditörvényszék eleibe állítsák, mivel pedig a fegyver az illető birtokosoknak tulajdona maradt, a beszédést úgy intézzék, hogy az elszedendő fegyverekre a tulajdonosok neve vagy pecsétjei rányomassanak, ha pedig valakinek több fegyverei vannak, olyannak engedtessek meg azoknak egy szekrénybeni el-

tevése és a szekrénynél lepecsételése. Többnyire a szolgabírák a beszédendő fegyvereket a katonai parancsnokságnak adják be, azoknak a jegyzékét pedig egy példányban ide terjesszék.

4. A magyar Kossuth bankjegyeket bármifélek legyenek és ez szerént az 1, 2 forintos darabokat sem véve ki, a cs. kir. hadsereg főparancsnokánál folyó évi július 1-jén kiadott proclamatioja értelmében jelen rendeletem vételétől számítandó 8 nap alatt szintén az egész Megyében helyenként készítenődő jegyzék mellett okvetlenül szedjék be, és azokat a cs. kir. katonai kerületi parancsnokságnak adják át, egyéberánt pedig a beszédés berekesztése után mindazokat, kiknél ily nemű bankjegyek találatni fognak, megfenyítés végett az itt működő haditörvényszék eleibe állítsák.

5. Addig, még az útlevelek kezelése tárgyában kiadott felsőbbi rendeletek közlése eránt tett felterjesztésemre a választ elérkeznek, a gonosztévők és minden gyanús személyek kalandozásainak meggátlása, s ekképp a közbátorság megszilárdítása végett oly rendelést tettem, hogy a Megye kebelében utazók számára kívánatós útleveleket a helybeli Elöljárók bizonyítványok mellett e járásbeli tisztviselők, és pedig minden díj nélkül, azoknak pedig, kik az ország határain belül utaznak, a szükséges útleveleket ugyancsak a járásbeli tisztviselők vagy helybeli Elöljárók bizonyítványa mellett a megyei Alispánok szintén ingyen szolgáltatassanak ki, azok, kik az ausztriai birodalom több koronatartományaiba utazni szándékoznak, ezen királyi kormánybiztoságnál szintén díj nélküli útlevelekkel ellátatva levén.

Ezen intézkedést tehát a szolgabírák mindenkinek a tudomására juttatván, szigorúan felügyeljenek arra, hogy mindazok, kik útlevelek nélkül utaznak, mint gyanús személyek elfogattassanak, s a hatóság kezeibe szolgáltatassanak.

Költ Zomborban, 1849. évi október 12-én

Latinovics Károly m. k. Királyi Biztos

Ezen rendelet mindannyi Kerületi Szolgabírák uraknak megyszertei gyors meghirdetés szigorú alkalmazandása teljesítendőknék felelet terhe alatti pontos teljesítése minél előbb hozzáadandó tudósítás végett kiadatik.

Zomborban, 1849. október 16-án

Piukovics m. k. Alispán

136/849. A megyei királyi kormánybiztos úrnak 292. szám alatt közgazgatási Alispán Úrhoz intézett levelében kitett pontokbani meghagyása szigorú s mielőbbi eszközzés végett a kívül jegyzett helyek Elöljáróinak ezennel meghagyatnak, úgy mindazonáltal, hogy az az alispáni rendelet szerént mielőbb eszközöltessék, és az e főben teendő tudósítás mielőbb béküldessék.

Kelt Baja, 1849. október 17-én

Kaich Bálint m. k. főszolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai: Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 72–74. – Haynau 1849. július 1-jei győri proklamációját Közli: N. N.: Gyűjteménye a Magyarország számára kibocsátott Legfelsőbb Manifesztumok és Szózatoknak, valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetéseknek. Buda, 1849. 96–97.; A Kossuth-féle bankjegyek 1849. július 1-jei beszédére vonatkozó proklamációt Közli: N. N.: Gyűjteménye a Magyarország számára kibocsátott Legfelsőbb Manifesztumok és Szózatoknak, valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetéseknek. Buda, 1849. 95.

601.

Baja, 1849. október 21., 22., 23. és 24.

Latinovics Károly császári királyi biztos körlevélben utasítja a városi tanácsot a magyar forradalomra emlékeztető jelek eltörlésére, a fegyverek, a Kossuth-féle bankjegyek beszédésére, és az úti levelek kiadására

Felolvastatott cs. kir. biztos Latinovics Károly úr Őnagyméltóságának folyó október hó 12-én 292. szám alatt kelt körlevele, mely szerint intézkedések tételnek, minden a forradalomra emlékeztető jeleknek eltörlése, a fegyverek és a Kossuth-féle pénzjegyek beadása, és az úti levelek kiadása iránt.

Határozat

Ezen körlevélnek a tartalma alkalmazandásul szolgálván, hogy egyébiránt a fegyverek a kapitányi hivatal által, a Kossuth-féle pénzjegyek pedig az ezek beszédésére kiküldött városi bizottmány által a maga helyén beadatni fognak, imitten feljegyeztetik.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 457/1849. tan. törv. jkvi szám

602.

Baja, 1849. október 21., 22., 23. és 24.

A városi tanács által kiküldött bizottmány jelentést tesz a beszédett Kossuth-féle bankjegyek mennyiségéről

Beadván a Kossuth-féle pénzjegyeknek beszédésére kiküldött bizottmány jegyzőkönyvét, mely szerint folyó évi október 24-ig 361 242 pengőforint 45 krok az ily nemű pénzekből többnyire itthelyi lakosoktól beszédettek.

Határozat

Ezen 361 242 pengőft 45 krok a helybeli cs. kir. katonai Térparancsnokságnak a jegyzékkel együtt azon kérelemmel átküldendő, hogy eme összegnek az átvételéről nyugtatvány adasson.

Eredeti tanács törvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács törvényezékének iratai 472/1849. tan. törv. jkvi szám

603.

Baja, 1849. október 21., 22., 23. és 24.

**Schvarcz Gyula bajai lakos Eduárd nevű testvére elesetéről
tanúk hitelesítését kéri**

Schvarcz Gyula itthelyi lakos előállítván tanúit, kik látták, hogy Schvarcz Eduárd nevű testvére a nagysallói csatában elesett, kéri azokat erre nézve megeskedettni.

Határozat

Cziglédy Mihály, Csernyanszky Ferdinánd és Pautsek Mihály hitüket letévén, és azt, miszerint valósággal látták, midőn Schvarcz Eduárd honvéd a nagysallói csatában elesett megerősítvén, eme tanúknak meghitelesített valomásaiuk folyamodónak törvényes használandásul kiadatni fognak.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvénysekének iratai 473, 476, 477/1849. tan. törv. jkvi szám

604.

Baja, 1849. október 21. és folytatólag 22., 23. és 24.

**Bajai lakosok arra kéri a városi tanácsot, hogy térítse meg annak
a 20 darab szarvasmarhának az árát, amelyet a város
gróf Althann ezredes csapata számára
még 1849 júliusában szedettek be**

Azon 20 darab szarvasmarháknak az ára, melyek Gróf Althann cs. kir. Ezredes Úr vezérlete alatt folyó évi július hóban Baján átvonuló cs. kir. katonaságnak az élelmezésére e város által némely itthelyi lakosoktól beszedettek, követeltetvén.

Határozat

Miután a beadott jegyzék szerint Mihályovics Andrásnak 1 ökréért becsü szerint 120 forint, Nível Jánosnak 6 darabért detto 840 forint, Géczy Sándornak 4 detto detto 500 forint, Szücs Józsefnek 1 tinóért detto 85 forint, Rusz Antalnak 2 ökréért detto 300 forint Alföldy Lajosnak 2 tehénért detto 220 forint, Bajer Jakabnak 2 ökréért detto 308 forint, Hegel Jakabnak 2 detto detto 280 forint, összesen 2653 váltóforint járulna, azért ezen pénzüsszeg a városi pénztárban az illető követelőknek kiadandó, egyébiránt pedig a cs. kir. katonaságnak az élelmezésére e város által kiadott egyéb természetményekről szóló jegyzékbe foglalandó, és mint annak idejében a Hadipénztár által megterítendő, a követelések sorába iktatandó lészen.

Eredeti tanácsstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácsstörvénysekének iratai 481/1849. tan. törv. jkvi szám

605.

Baja, 1849. október 23.

**Bács-Bodrog megye a polgárháborúban elidegenített javak
visszaszolgáltatására Kulán törvényszéket állít fel**

Másolat 84

Bács megye közigazgatási Alispánja
Kaics Bálint főszolgabíró úrnak!

Baján

E megye cs. kir. főbiztosa Nikolics Izidor úr Óméltósága folyó év s hó 21-én 81. szám alatt kiadott rendeleténél fogva tudatom Önnel, miszerint a szerencsétlen polgári háború folyta alatt elidegenített s természetben fellelt, vagy azután fellelendő javak s holmik törvényes igazolandhatására Jozics Áron elnöklete alatt Esztergomi István, Radisics Eugen, Luszt Ferenc közbírákból, Paulovics János tollnokból a cs. kir. katonai parancsnokság részéről azokhoz rendelő tisztelet című egyénekből Kulán egybeülendő törvényszék rendeltetett. Erről siessen Ön kerületében lakosait minél gyakoribb meghirdetés útján értesíteni azzal, hogy a kirendelt törvényszék három nap múlva összeülend s üléseit folytatandja.

Költ Zomborban, 1849. október 21-én

Piukovics Alispán m. k.

155/1849. A kívül jegyzett helységek Elöljáróinak ezen igazoló törvényszék tartásáról a kerületbeli lakosokat dobszó által gyakran értesítsék.

Kelt Baján, 1849. október hó 23-án

Kaics Bálint m. k. főszolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai; Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 76.

606.

Baja, 1849. október 29.

**Kaich Bálint főszolgabíró tudatja a városi tanáccsal, hogy az aradi
várban több mint 200 kisebb-nagyobb toronyharang van,
és azokat a tulajdonosaik visszavihetik**

178/1849.

Isten velünk!

Az aradi Várban több mint kétszáz kisebb-nagyobb toronyharang létezik, többnyire jó karban, némelyek pedig megrongálva, továbbá a szegedi kastélyban van mintegy 23 mázsa nehézségű harang, ezen harangok a tulajdoni jognak kimutatása után saját közsegeik által visszavihetők.

Ugyanazért ez országszerte azon hozzáadással hirdettetik ki, miszerint mindazon községek, melyektől a lázadók harangot elvettek, az elvitt harangoknak lehető legtökéletesebb leírását a község előljárósága, Bíró és Jegyző aláírásával ellátva az Aradi Várparancsnokságnak adják be. Mely beadványok a találtató harangokkal bizonyítványilag összehasonlíttatni, s amely községnek harangja eszerint feltaláltatik, annak elvihetéséről határozatilag értesíttetni fog.

Mit is a kívül jegyzett helyek Előljáróságával alkalmazhatásul ezzel tudatok.

Kelt Baján, 1849. október 29-én

Kaich Főszolgabíró

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai; Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 78–79.

607.

Baja, 1849. október 30.

**Gergics Mátyás egykori városi írnok arról kér bizonyítványt
a városi tanácstól, hogy őt kényszerrel sorozták be
a honvédek közé**

Gergics Mátyás Baja város volt írnoka kér magának bizonyítványt adatni arról, hogy a honvédek közé, mint arra qualificalt ifjú kényszerűségből állott be.

Határozat

Az összeírásból kitűnvn, hogy nevezett Gergics Mátyás a honvédújoncok közé besoroztatott, és így késztetve volt katonává lennie, ily értelemben a bizonyítvány kiadandó.

Eredeti tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 506/1849. tan. törv. jkvi szám

608.

Baja, 1849. november 4.

**Kaich Bálint főszolgabíró arról értesíti a bajai városi tanácsot,
hogy az álhírterjesztőket ezután haditörvényszék
elé fogják állítani**

204/1849.

Isten velünk!

Értesíttettem, hogy olyan álhírek és koholmányok szárnyalnak, miszerint a szomszéd Török Csapatja Kossuth vezérlete alatt az országba már közeledne, az ilyes veszedelmes ámitgatások és koholmányok megszüntetése

tekintetéből mindenki oda utasítatik, hogy az ilyes álhírek koholásától óvakodjék, különben ezen hirdetésem után előforduló esetben, mint hamis koholmányok terjesztője személy válogatás nélkül a haditörvényszék elébe állítandók lesznek.

Kelt Baján, 1849. november 4-én.

Kaich főszolgabíró m. k.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1102 Baja Város Tanácsának iratai; Körlevelek jkve 1848–1851. sz. n./1849. 80.

609.

Baja, 1849. november 9.

A kiskunhalasi városi tanács afelől kér tájékoztatást, vajon a helypénz és egyéb taksák fizetése tekintetében milyen intézkedéseket hozott a bajai városi tanács

Felolvastatván Kiskunhalas Mezőváros Tanácsának 1849. évi október 29-én kelt levele, melyben azon kérdést intézi Baja Városa Tanácsához, hogy a jövőre nézve a kun lakosok irányában a helypénz, s egyéb taxák fizetése iránt mily rendelkezések tétettek Baján, fenn fog-e állani a jászkun polgárok helypénzmentességi joga.

Határozat

Válaszolni rendeltetett, hogy Baja város a múlt 1848. s jelen 1849. évi gyakorlati szokás szerént, ti. minden rendkülönbség nélkül fogja mindenkítől megvenni a vámot, míg ellenkező rendelet által nem tiltatik el, a visszatörési fenyegetőzésre pedig azt rendelte válaszolni, hogy valamint Baja város polgáraitra különös kedvezést soha senkitől sem igényelt, úgy minden jogosan reájok vetendő terhet készséggel viselendik.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 518/1849. tan. törv. jkvi szám

610.

Baja, 1849. november 27.

Pécs városa a bajai tanácsuléstól Pilaszanovics József volt főbíró javaiból kéri megtéríteni a Blachier Cézártól a magyar katonaság részére lefoglalt bora árát

Pécs városának folyó 1849. évi október 31-én kelt levele felolvastatván, melyben Baja város tanácsát az eránt felhívja nyilatkozni, hogy volt bíró Pilaszanovics József úr által Blachier Cézár pécsi lakostúl a magyar katonaság részére lefoglalt bora ára, Pilaszanovics Józsefnek a javaiból történhető visszatérítése mennyiben legyen eszközölhető.

Határozat

Pécs városának megírati rendeltetett, hogy miután e tárgynak elinté-
zése Bács megye Zombor városában székelő katonai törvényszék köréhez
tartozó lenne, Pécs városának hozzánk intézett levele /. vessző alatti csatol-
ványaival együtt a mondott törvényszék elé fognak felterjesztetni, Blachier
Cézár innét nyerhetend az 184 1/4 akó bora árának megtérítésére nézve or-
oslást.

*Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács-törvényszékének
iratai 616/1849. tan. törv. jkvi szám*

611.

Baja, 1849. november 30.

**A cs. kir. katonai főparancsnokság hirdetményben teszi közzé,
hogy azok a községek és magánszemélyek, akik az elmúlt hadjáratok
során a cs. kir. katonaság számára élelmiszert szállítottak,
azoknak a szállított áruik árát hiteles nyugtamások
ellenében meg fogja téríteni**

A magas cs. kir. katonai főparancsnokságnak nov. 3-án 2619. szám alatt
kelt, és Bács-Bodrog megyei kerületi főbiztosság útján ide közlött abbeli hir-
detmény nyomán, hogy azon községek és magánfelek, melyek a legközelebb
múlt hadjáratok alatt a cs. kir. katonaság élelmezésére nyugtatványok mellett
termesztményeket szállítottak, ebbeli nyugtatványok törvényesen hitelesített
másolatban leendő kifizetés végett a tisztelt cs. kir. katonai főparancsnokság-
nak felterjesztessenek, ezen városnak is nagyobbyszerű követeléselei lévén, je-
lesen a kasznársági hivatal által ide beadatott nyugtatványok szerint folyó évi
július 18-tól kezdve, bezárólag október végéig, a katonaság élelmezésére 50
634 kenyérrészlet, 9496 4/8 zabrészlet, 7860 4/8 részlet széna, 7860 4/8 rész-
let szalma, 20 darab marha, 64 akó bor, 83 4/8 öl fa s 83 font gyertya kiadat-
ván.

Határozat

Ezen követelés jegyzékbe foglalandó, és az illető törvényesen hitelesí-
tendő nyugtatványokkal egyetemben a tisztelt cs. kir. katonai főparancsnok-
ságnak azon kérelemmel felterjesztendő léssen, hogy miután e város amúgy
is már 1 1/2 évek óta szakadatlan tartó hadjáratok által felette terheltetve
volna, az eme természetűekért járó összeget az illető helyen e város szá-
mára utalványoztatni méltóztasson, mely ügynek előmozdítására miután
Bayer Mihály tanácsnok úr amúgy is ezúttal Pestre felutazna, szintő megbí-
zatván, nékie azon esetre, ha pénz utalványoztatnék, ennek felvétele iránt a
kellő felhatalmazó levél átadandó léssen.

*Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tiszttázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanács-törvényszékének
iratai 632/1849. tan. törv. jkvi szám – A cs. kir. katonai főparancsnokság által 1849. november 3-
án 2619. szám alatt kelt hirdetményét Közli: N. N.: Gyűjteménye a Magyarország számára kibo-
csátott Legfelsőbb Manifestumok és Szózatoknak, valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai
által Magyarországbán kiadott hirdetményeknek. Buda, 1849. 212.*

612.

Baja, 1849. december 3., 7., 10., 11., 13. és 14.

**Wilhelm Faber ezredes, a Baján állomásozó Schwarzenberg
dzsidásezred tisztje, felszólítja a várost az 1849. október 24-e óta
beszedett Kossuth-féle bankjegyek átadására**

Az itt tanyázó Schwarzenberg dzsidásezrednek az ezredese Faber úr felszólítja e várost, hogy azon Kossuth-féle pénzjegyeket, melyek folyó év október 24-e óta beszedettek, nékie átküldje.

Határozat

Az eddig beszedett 337 ft 15 xr pengőben a t. ezredes úrnak azon kérelemmel átküldendő lészen, hogy miután sok érdekek igényelnék azt, miszerint ezen pénzekről e város is nyugtatványt bírjon, mind a folyó év október 24-i immár beadott 361 242 ft 45 xr pengőről, mind a mostaniról, és így összesen 361 580 pfról a hivatalos nyugtatványát idejuttatni szíveskedjen.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 636/1849. tan. törv. jkvi szám

613.

Baja, 1849. december 3., 7., 10., 11., 13. és 14.

**A bajai uraság, Szentgyörgyi Horváth Antal, arra kéri a városi tanácsot,
hogy állítson ki bizonyítványt számára az 1848–1849. évi forradalom
alatt tanúsított magatartásáról**

Mélt. Szentgyörgyi Horváth Antal bajai uraság részéről azon megkeresés tételik, miszerint az 1848/49. évi forradalom alatti magaviselete iránt ezen városi hatóság nékie egy bizonyítványt kiszolgáltasson.

Határozat

Tudva lévén ezen Városi Tanács előtt, hogy a t. uraság a forradalom kezdetétől úgy azon idő alatt, még múlt 1848. évi augusztus közepétől 1849. évi februárius elejéig Bács megyét főispáni minőségben kormányozta, minden változatlan ragaszkodását a Fenséges Cs. Kir. Házhoz nyilvánította és törvényes értemeihez híven ragaszkodva nemcsak a népet a törvényes kormány ellen soha nem ingerelte, hanem inkább azt mindég a törvényes rend fenntartására minden tevékenységgel serkentette, és ezen törvényes érzelmei nyomán e városi hatóságot is a törvényes rend és béke fenntartására nem egyszer felhívta, miért is a rossz érzelműek által mind Dinasticus érzelmű üldöztetvén, a forradalmi kormány által itteni vagyona összeíratott és zár alá tételik, azért ezen értelemben a kívánt bizonyítvány kiadandó lészen.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényezékének iratai 640/1849. tan. törv. jkvi szám

614.

Baja, 1849. december 3., 7., 10., 11., 13. és 14.

**Volarich Antal aljegyző betérjeszti számadását a városi tanácsnak
az 1848 augusztusában a nemzetőröknek napidíjaik
fejében kiadott összegekről**

Beadta Volarics Antal elébb tanácsnok, most aljegyző úr számadását azon 6716 pengőft 50 xrról, melyek a múlt 1848. évi augusztus hóban a táborokba leküldött bajai nemzetőrök napidíjaik fejében kiadattak.

Határozat

Mielőtt jelen számadásra a kellő utalványozások kimondatnának, Petrovác István és Petrovics István tanácsnok urak rendszeres megvizsgálásra megbízatván, eredményről szóló tudósításuk beváratik.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 673/1849. tan. törv. jkvi szám

615.

Baja, 1849. december 3., 7., 10., 11., 13. és 14.

**Petrovác István és Petrovics István tanácsnokok jelentést tesznek
a városi tanácsnak az 1848 augusztusában a táborokba leküldött
bajai nemzetőrök napidíjairól készített
számadás megvizsgálásáról**

Petrovác István és Petrovics István tanácsnok urak előterjesztvén folyó évi 673. sz. a. kiküldetésüknél fogva a Volarics Antal elébb tanácsnok, most aljegyző úr által beadott múlt 1848. évi augusztus hóban a táborokba Baja városa részéről leküldött nemzetőrök napidíjaik fizetését tárgyazó számadásnak megvizsgálásáról szóló tisztí tudósításukat.

Határozat

A múlt 1848. évi augusztus hóban 10 heti szolgálatra az alsó táborokhoz, s jelesül Palánkára e város részéről leküldött 191 nemzetőröknek közgyűlésileg fejenként 40 pengőxrral határozott pótló díjazására jelen számadás szerint 6956 pft 50 xr felvételén, és ebből azoknak kielégítésére a számadási vizsgálatkint helyesnek talált 6716 pft 50 xr összeg valósággal kiadtván, miután az ekként fennmaradt 240 pft a városi pénztárba visszafizettetett, ennélfogva számadó Volarics Antal aljegyző úr eme számadás vezetésére nézve a további felelet terhe alul felmentettnek ezennel nyilvánítatik. Megjegyzetik egyébiránt, hogy ámbár ezen költségek az akkori képvisleti közgyűlésnek határozatánál fogva kivetés szerint a városi lakosságtól lettek volna beszedendők, miután azonban azok a szegényebb sorsúak nagyobb részétől be nem szedethettek, azért eme az akkori sürgős körülményekben szükségelt költségek fedezésére, mint e számadáshoz .////. alatt csatolt jegyzéknek 91., 113. és 115. tételei mutatják, a városi pénztárból összesen 3186 pengőforintot kellett felvenni, és minthogy ezen összegre a fent említettek szerint 240

pft immár a pénztárba visszafizettetett, az akként még fennmaradt 2946 pftok városi költségek címe alatt a városi pénztárból ezennel pótolólag utalványoztatnak.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 689/1849. tan. törv. jkvi szám

616.

Baja, 1849. december 3., 7., 10., 11., 13. és 14.

Kerék Sándor elszámol a városi tanácsnak a katonai újoncok kiváltságáért járó 1848. évi pénzekről

Kerék Sándor, mint a múlt évi képviseleti közgyűlés jegyzőkönyvének 80. szám alatt a katonai újoncok kiváltságáért járó pénzeknek beszédésére megbízott képviselő beadja számadását ezen pénzek beszédéséről.

Határozat

Jelen számadás szerint a katonaujoncok kiváltságára bejövén 4611 ft 21 xr, kiadatván pedig megyei rendelet értelmében a helybeli izraelitáknak részére 848 ft 8 xr. Maradt 3763 ft 13 xr pengőben, mely pénzüsszeg a városi pénztárba a bevételek sorába utalványoztatik.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 699/1849. tan. ülési jkvi szám

617.

Baja, 1849. december 28. és 29.

A városi megbízottak bemutatják a városi tanácsnak a szabadságharc bukása után Bajára visszatért honvédek összeírását

Ezen város kebeléből a pártütők részére hatóságilag állított, részint pedig önkéntesen beállott, s a háború bevégezése után visszatért honvédek, s egyéb bármily nevezet alatt fegyverben állottaknak összeírása ez alkalommal bemutatattván.

Határozat

Ugyanaz, Kormánybiztos Piukovics Ágoston úr önegységának elküldetni rendeltetett.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvényszékének iratai 755/1849. tan. törv. jkvi szám

618.

Baja, 1849. december 28. és 29.

**Joannovics Pál főbíró a polgárháború miatt
a Bács-Bodrog megye alsó vidékén tönkrement lakosság számára
segély szedését javasolja a bajai városi tanácsnak**

Elnöklő főbíró úr a lefolyt polgári háború iszonyatosságai következtében e megye alsó vidékén tönkre jutott szerencsétlen lakosságnak éhenhalástóli megóvándása végett e város kebelében felebaráti segedelem szedetésének elrendelését indítványozza.

Határozat

A keresztényi, s felebaráti kötelességet nemesben nem lehetvén leróvni, mint a szenvedő embertársaink fájdalmainak rögtön segítségnyújtás általi enyhítésével, az indítvány meleg részvétellel pártoltatott, s ennek folytán mindannyi Tanácsnok Urak megbízattak, hogy a felügyelésükre bízott környékben a lakosságtól e célra segedelmet gyűjtvén, a befolyandó öszleteket tudósítsuk késéretében ide bemutassák. Egyéberánt egy aláírási ív e végből a Tanács teremében is megnyittatni határoztatott.

Eredeti jegyzőkönyvi bejegyzés, tisztázat. BKMÖL IV. 1007 Baja Város Tanácstörvénysekének iratai 760/1849. tan. törv. jkvi szám

RÖVIDÍTÉSEK

- Bemut.** = bemutatott, bemutatva
BH = Bosznia-Hercegovina
BKMÖL = Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára
BM = Belügyminisztérium
Bp. = Budapest
HR = Horvátország
cs. = csomag
CZ = Csehország
cs. kir. = császári királyi
CSML = Csongrád Megyei Levéltár
d. = doboz
db = darab
de. = délelőtt
du. = délután
Elk. = elküldve
eln. = elnöki
Előterj. = előterjesztve
Exp. = **Expediálva** = kiadva, továbbítva
évf. = évfolyam
fasc. = **fasciculus** = köteg, nyaláb, kötet, füzet, csomag
ft = forint
Gf. / gr. = gróf
gy. = gyakrabban
HK = Hadtörténelmi Közlemények
HL = Hadtörténelmi Levéltár
HM = hadügyminisztérium
hórv. = határörvidék
h.ü./h.ü.m. = hadügyminiszter
h.ü.p. = hadügyi polgári
I = Olaszország
id. = idős, idősebb
i. m. = idézett mű
IM = Igazságügy Minisztérium
Jk. = jegyzőkönyv
jkve = jegyzőkönyve
kat. = katasztrális
kb. = körülbelül
k.b. = kormánybiztos
kgy.-i = közgyűlési
Kiad. = Kiadmány
kir. = királyi
k. k. = kelt kegyes
KK. és RR. = Karok és Rendek
K. m. f. = Kelt mint fent.
KLÖM = Kossuth Lajos összes munkái
kr/xr = krajcár
k. sz. = kék szám
l. = lap
l. = lásd!
m. = megye
mell. = melléklet
Mélt. = Méltóságos
m. f. = mint fent
m. k. = maga kezével
MOL = Magyar Országos Levéltár
m. p. = **manu propria** = saját kezűleg, s. k.
N. N. = **Nomen Nescio** = a nevét nem tudom
N. N. = Nemes és Nemzetes
No./Nr. = **Numero** = szám szerint
n.ö.t. = Nemzetőrseregi Tanács, Nemzetőrségi Tanács

- OHB** = Országos Honvédelmi Bizottmány
- ONT** = Országos Nemzetőrségi Tanács vagy Országos Nemzetőrségi Tanács
- ONöHt** = Országos Nemzetőrségi Haditanács
- orsz.** = országos
- pft** = pengőforint
- P. H.** = pecsét helye
- pl.** = például
- PM** = pénzügyminisztérium
- pp./p: p:** = pengő pénzben
- p. o.** = példának okáért
- Pz = Polizei** = rendőrség(i)
- r. k./ r. kat./róm. kat.** = római katolikus
- RO** = Románia
- sat./stb.** = s a többi, és a többi
- s. k.** = saját kezével
- SK** = Szlovákia
- Suppl.** = **Supplementum** = kiegészítés, pótlás, toldalék
- sz.** = szám, számú
- sz. a.** = szám alatt(i)
- Szerk.** = Szerkesztő
- szh.** = székhelye
- sz. kir.** = szabad királyi
- sz. n.** = szám nélkül
- szvői** = számvevői
- t.** = tisztelt
- tan. ir.** = tanácsi irat
- tan. törv. jkvi** = tanácstörvénykezési jegyzőkönyvi
- tc.** = törvénycikk
- t. c.** = Tisztelt cím(zett)
- th.** = törvényhatóság(i)
- t. h.** = teljhatalmú
- ti.** = tudniillik
- tiszt.** = tisztázta
- UA** = Ukrajna
- Ui.** = utóirat
- uo.** = ugyanott
- úm.** = úgymint
- V. F.** = V. Ferdinánd
- V. G.** = Victor Géza
- vm.** = vármegye
- vö.** = vesd össze!
- xr pp.** = krajcár pengő pénzben
- YU** = Jugoszlávia
- ...** = kihagyás; olvashatatlan szó vagy szavak

IDEGEN SZAVAK ÉS KIFEJEZÉSEK

- ad acta** (lat.): (végre) félre (tesz vmit); irattárba helyezendő (utasítás ügyiraton)
- adieu** (fr.): isten vele(d)
- adress** (fr-ném.): cím, címzés
- ad vocem** (lat.): erről jut eszembe (a. m. a szóhoz; ti. kapcsolódva)
- agnus Dei** (lat.): Isten báránya; Jézus egyik megjelölése a katolikusoknál (Keresztelő Szent János nyomán)
- alarm** (ol-ném.): riadó
- amphibiák** (gör.): kétéltűek
- arabeszk** (ol-fr.): stilizált levelekből és virágokból álló szeszélyes síkdíszítés
- archívum** (gör-lat.): levéltár
- argonauta** (gör.): bátor, vakmerő hajós
- aviso** (ol.): futárhajó
- bataillon** (fr.): zászlóalj
- Befehl** (ném.): parancs
- bicolor** (lat.): kétszínű (zászló)
- brigad(a)** (ol-fr.): dandár; önállóan működő katonai kötelék
- cadet** (fr-ném.): hadapród, tisztjelölt
- camarilla** (sp-ném.): (az uralkodó környezetében) a kormányzás menetére döntő befolyással bíró, nem hivatalos, a háttérből cselszövevényekkel irányító titkos kör, klikk (a. m. szobácska)
- capitulatio** (lat.): önkéntes jelentkezés továbbszolgálatra a katonaságnál
- cerníroz** (fr-ném.): erődítményt ostromzár alá vesz
- characteristica** (gör-lat.): jellemző vonás, jellegzetesség
- Charte Blanche** (fr.): tiszta lap
- cheveauxlégers** (fr.): könnyűlovas (itt az osztrák oldalon harcoló 6. Wrbna könnyűlovasezredről van szó!)
- colonne** (fr.): hadoszlop
- commendans** (ném.): katonai egység parancsnoka
- comica** (gör-lat.): furcsa, nevetséges, nevetető, mulatságos
- comité** vagy **komité** (fr.): bizottság, választmány
- complot** (fr-ném.): összeesküvés, bűnszövetkezés, cselszövény
- computus** (lat.): számadás
- concentratio** (lat.): összevonás, összpontosítás, tömörítés

conspiratio (lat.): összeesküvés, titkolódzó megbeszélés

consul (lat.): főleg gazdasági és útlevelügyeket intéző külképviseleti tisztviselő

copia (lat.): másolat

coryphaeus (gör-lat.): a társadalmi élet terén kimagasló személyiség (itt: szélhámos, csaló)

cravall (ném.): 1. utcai csődület, botrány, 2. veszekedés, lármás civódás

definitive (lat.): véglegesen, végérvényesen

delizánsz (fr-ném.): személyszállító postakocsi

demonstratio (lat.): cselmozdulat az ellenség félrevezetése céljából

demonstrál (lat.): 1. bemutat 2. szemléltet, magyaráz, szemléltető erővel ki mutat (vmit) 3. tüntet

dénár (lat.): a középkorban: sokféle változatban, értékben forgó pénzegység, később a legkisebb értékű pénz

depot (fr.): raktár, lerakat

détachement (fr.): különítmény

detachirozás (fr-ném.): hadsapatot előreküld, előretol; seregküldés, kiküldetés

detto (ol.): ugyanaz, ugyanannyi

dezertál (fr.): a csapatot, a zászlót elhagyja; megszökik; átpártol az ellenséghez

difficultas (lat.): nehézség, akadály

dinasticus (gör-lat.): a dinasztiaát támogató, hozzá ragaszkodó

dispensál (lat.): felment

disponibilis (lat.): rendelkezésre álló; amivel vagy akivel számolni, rendelkezni lehet

dispositio (lat.): rendelkezés, intézkedés, utasítás

diversio (lat.): az ellenség figyelmét elterelő hadmozdulat

divisio (lat.): hadosztály, lovasosztály (két század)

dragonyos, dragóner (fr-ném.): cs. kir. nehézlovas, nevét a sisaktaraján lévő sárkányról (dragon) kapta

emigráns (lat.): emigrációban élő, hontalan személy, menekült

eminens (lat.): kitűnő, kiváló

emissarius (lat.): valamely, főleg titkos politikai vagy állami megbízás elvégzésére kiküldött személy; kém

En avant marchons, contre leur canons! (fr.): Előre menetelünk az ágyúikkal szemben!

enthusiasmus (gör-lat.): elragadtatás, lelkesedés

ephemer (gör-fr.): tiszavirág-életű, röpké, átmeneti
equipage (fr.): itt: hídkészlet
escadron (fr.): lovasszáhad
extractor (lat.): adószedő, vizsgáló, végrehajtó
excellens (lat.): kiváló, kitűnő
excellencia (lat.): kitűnőség, kiválóság (itt: **excellentiád**: kiválóságod)
expediál (lat.): elküld, továbbít, kézbesít (itt: levelet)
expeditio (lat.): hódító célú hadjárat; illetve az ebben harcoló katonai egység
factum (lat.): tény; valóságos, nem kitalált esemény, jelenség
farizeus (héber): szenteskedő, álszent, képmutató ember
fertály (ném.): valaminek (pl. egy órának, egy liternek stb.) a negyedrésze; negyed; városrész, területrész
forspont (ném.): előfogát
forspont Commissar (ném.): az előfogatok váltásáért felelős megbízott
frater (lat.): testvér; áldozópappá nem szentelt szerzetes; (itt: haszontalan fráter)
genius (lat.): lángész, rendkívüli tehetség
granicsár (szerb-horvát): határőr
guerilla, gerilla (sp.): a hódítókkal szembeálló népi szabadcsapat tagja, az irreguláris csapatok és nem a hadsereg állományába tartozó katona (mai szóval: partizán)
huncfut (ném.): gazember
ibi-ubi (lat.): ott ahol (található)
Il faut battre le fer, tant qu'il est chaud!: Addig kell a vasat ütni, amíg meleg!
impopulatio (lat.): népség, és nem népesség, ugyanis ez a kifejezés itt a határőrezredek népfelkelőzászlóaljait (Populations-Batallion) jelöli
indignatio (lat.): méltatlankodás, felháborodás, megbotránkozás, harag
inquirál (lat.): nyomoz, vallat, kikérdez
intendatúra (lat.): hadbiztosság
interpellatio (lat.): valamely ténnyel vagy üggyel kapcsolatosan a parlamentben előterjesztett írásbeli kérdés a kormányhoz
interventio (lat.): erőszakos, főleg fegyveres beavatkozás más állam belügyeibe
invasio (lat.): valamely ország, terület katonai előzőnlése
inzultus (lat.): támadás, bántalmazás, sértés
isptály (ném.): kórház, menhely

kommandáns (Commendans) (ném.): parancsnok; katonai egység parancsnoka

kompletíroz (fr-ném.): kiegészít, teljessé tesz, pótol

kraival (ném.): utcai csődület, botrány, veszekedés, lármás civódás

Kreishauptmann (ném.): kerületi biztos

lafetta (fr-ném.): lövegtalp, ágyútalp

liceum (gör-lat.): a katonai, tehát nem állami jogakadémiák neve a 18–19. században, pl. Eger, Pécs.

lottéria (ol.): olyan állami(lag engedélyezett) számsorsjáték, amelyben a fogadó a kiválasztott számokat tetszés szerinti összeggel tette meg

magazin (arab-ném.): raktár

magazinarius: raktáros

magistratus (lat.): előljáróság, városi hatóság, tanács

Majland (ném.): Milánó

maneuveirezni, manőverez (fr-ném.): hadmozdulatokat végez vagy végrehajt

manifestum (lat.): kiáltvány

Mars (lat.): a háború istene az ókori római mitológiában (a görögöknél Arész); **Mars mezején:** a harcmezőn, a csatatéren

martyr (gör.): sok áldozatot hozó, önfeláldozó ember

metropolita (gör-lat.): valamely keleti keresztény egyház vezető főpapja; a görögkeleti egyházban rangban a pátriárka után következő főpap

ministerialis (lat.): minisztériumi, valamely minisztériumhoz tartozó, ott működő

monsieur (fr.): úr, férfi

muníció (lat.): lőszer, (hadi) felszerelés

obtingentia (lat.): járandóság, illetmény

obligátus (lat.): lekötözött

occupatio (lat.): más állam területének hódító szándékú katonai megszállása

offensiva (lat.): nagy erejű katonai támadás; támadó fellépés, eljárás

operatio (lat.): hadművelet

operationalis (lat.): hadműveleti (terv)

organisatio (lat.): szervezés, rendezés, szervezettség

pakfong (kínai-ném.): Kevesebb nikkelt, több rezet tartalmazó alpakka. Kí-naezüst, újezüst (réz-nikkel-cinktartalmú ötvözet)

palládium (gör.): védelem, oltalom

parlamentair (fr.): az egyik harcoló fél által fegyverszünet vagy egyéb kérdések megtárgyalására az ellenséghez küldött katonai személy

Par nobile fratrum. (lat.): A nemes (drága) testvérpár.

passus (lat.): 1. útlevel, személyazonosságot igazoló irat 2. járlatlevél; állatok szállításához, eladásához szükséges engedély, igazolvány

pátriárka (gör.): a görögkeleti egyház és egyes más keleti keresztény nemzeti egyházak legfőbb papi méltósága

patrol (patrouille) (fr.): járőr

patron (fr-ném.): tölteny, töltenyhüvely

petitio (lat.): kérvény, folyamodvány; felső hatósághoz vagy szervezethez intézett kérés

positio (lat.): hadállás

proclamatio (lat.): kiáltvány

prodirector (lat.): igazgatóhelyettes

proletarius, proletariátus (lat.): A 19. század első felében a nincstelenekeket, pl. föld nélküli zselléreket értették e fogalom alatt, de használták az éhenkórász, ingyenélő, naplopó szinonimájaként is.

pro memoria (lat.): emlékeztető feljegyzés

protestatio (lat.): tiltakozás, visszautasítás, ellenkezés

publicum (lat.): közönség, nagyközönség

qualificat (lat.): minősített, képesített (személy)

reactio (lat.): önkény, erőszak

rebellis (lat.): lázadó, zendülő, engedetlenkedő, szembeszegülő (személy)

recapitulatio (lat.): rövid összefoglalás; az elmondottak tömör megismétlése

restitutio (lat.): helyreállítás, felújítás

redemptio (lat.): megváltás, megváltakozás

redoute (ol-fr.): sokszög alakú sánc; különálló kisebb bástya vagy erőd

regálé (gyakran többes számban: **regália**) (lat.): a nemesi tulajdonnal összekötött haszonvételek (pl. hús-, italmérési jog, malom-, vásárjog stb.)

remorqueur (fr.): vontatóhajó (gőzös)

reorganisatio (lat.): újjászervezés, átszervezés

repartitio (lat.): arányos elosztás

republicánus (lat.): a köztársaság, a köztársasági eszme híve

requisitio (rekvirálás) (lat.): rekvirálás, erőszakos katonai igénybevétel; összeszedés, összeharcsolás (főleg élelmet, takarmányt, pénzt stb.)

restantia (lat.): hátralék, maradék

ridencionalis (lat.): megbízólevél

salto mortale (ol.): halálugrás; kétségbeesett helyzetből fakadó, nagy kockázatú lépés

schlepp (ném.): uszály (hajó)

schwarzgelb (ném.): fekete-sárga; a feltétlenül császárhű politikai magatartás gúnyneve (a Habsburg-ház családi színeiről)

scorbut (holl-lat.): a C-vitamin hiánya következtében fellépő, általános elgyengüléssel járó betegség

secretarius (lat.): titkár

separatismus (lat.): különválásra, elkülönítésre irányuló politikai törekvés; széthúzás; valamely országrésznek vagy nemzeti kisebbségnek az elszakadási törekvése

séma (schema) (gör.): leegyszerűsített ábrázolás, vázlat

spectaculum (lat.): lárma, zenebona; botrány

spion (fr-ném.): kém, besúgó, titkos ügynök

staféta (ol-ném.): gyorsfutár, lovas hírnök

statárium (lat.): rögtönítelő eljárás, rögtönbíráskodás

status (lat.): állam

summa (somma) (lat.): összeg

svadron (ném.): lovasszáhad

taxa (lat.): adó, illeték

tedeum (lat.): hálaadó mise (egy ókeresztény latin himnusz kezdő szavai, „téged, Isten (dicsérünk)”, után)

terroristicai, terrorisztikus (lat.): terror jellegű, megfélemlítésre törő

time is money (ang.): az idő pénz

traditio (lat.): hagyomány, szokás

trupp (fr-ném.): csapat, katonai egység

turnéroz (fr.): támad

Umgekehrt ist aufgefahren. (ném.): Ellenkezőleg, a visszájára fordult.

uniformis (lat.): egyenruha

usque (lat.): tehát, azaz

voks (lat.): szavazat

zsivio (szerb-horvát): éljen

RÉGI MAGYAR SZAVAK ÉS KIFEJEZÉSEK

atilla: Aranysujtásos, díszes zubbony. A felsőtestet borító, combközépig érő magyaros kabát, szegélyeit, mellrészét és hátvarrását zsinórzat díszítette. Nevét Attila hun fejedelemről kapta.

babkárosok: a horvátok gúnyneve

bankó, bankócédula: A 19. század legelején az ún. Bécsi Bank által kényszerárfolyammal kibocsátott bankjegyek (Wiener Stadt-Banco-Zettel). Magyarországon nyomásuk színe miatt **fekete bankónak** is nevezték.

bornyú: (borjúbőrből készült) szögletes katonai hátitáska

dézsma: 1. Az a hányad, amelyet a jobbágy a maga terményeiből és állataiból földesurának, illetve az egyháznak köteles volt beszolgáltatni. 2. Terménynek valamilyen (ellen)szolgáltatás címén beadott, levont hányada.

eszély: okosság, ész

élet: gabona

foszlány: Fehéritett vászonzól vagy zsávolyból készült zubbony, amelyet a katona munkához, nyáron pedig az atilla helyett viselt. A német „Kittel” nyomán „kitli”-nek nevezték.

földész: földműves

füzérlés: Ezt a munkát az akolómester végezte az akófa segítségével. Feladata a hordók és kádak űrtartalmának megállapítása és hitelesítése. Tevékenységéhez tartozott még a kocsmai borok elszámolásánál, és a bordézsma beszédésénél a hordók lajstromba vétele is. Az akolómester a városi közigazgatás évenként választott tisztségviselője, aki a borbíró, ritkábban a vásárbíró beosztottja volt. Munkájáért a vámmolt bormennyiség után az évi salláriumon felül akolópénzt kapott.

hadügyér: hadügyminiszter

hadonc: hadfi, katona

hangászkar: zenekar

iskátula: doboz, skatulya

ispán: 1. A (nagy)birtok munkásaira közvetlenül felügyelő alkalmazott. 2. Magas rangú, különösen a vármegye élén álló királyi főtisztviselő.

ispota: 1. kórház, gyógyintézet, betegház; 2. szegényház, menhely

istáp: segítség, oltalom

kaputos polgár: városi, tanult, hivatalnokféle (személy). **Kaput** (fr-ném.): férfiak által viselt hosszú felsőkabát (városi viseletként)

- karabély:** A lovasság rövid csövű puskája. Nevét a rugós kamóról (karabiner) kapta, amely a lovas oldalán lógott. Vadászalakatok is használták.
- kasznár:** intéző, gazdatiszt, magtárnok, sáfár, ispán, majoros. A tiszttartónál egy fokozattal alacsonyabb rangú képesített uradalmi alkalmazott.
- kétszeres:** Búza és rozs keverékéből álló vetés, termés, illetve az ebből őrölt liszt.
- konog:** kong (harang)
- korány:** hajnal
- korteskedik:** Választási hadjáratot folytat, ügynökösködik, mesterkedik a szavazók megnyerésére, megbízójának képviselővé választása érdekében.
- közügyér:** miniszter (a köz ügyével foglalkozó személy)
- nemtő:** valaminek a képzelt védőszelleme vagy jelképes megszemélyesítője
- nyargonc (Galoppin):** küldönc. Itt: Parancs, jelentés továbbítását végző tiszt. (v. ö. ordinác, ordonánc)
- ordinác, ordonánc:** Tiszt mellé szolgálatra beosztott katona, tisztii küldönc. Itt: parancsörtsiszt, segédtsiszt. (v. ö. nyargonc)
- őrjég:** Kiterjedt mocsár Pest-Pilis-Solt vármegyében, lefelé egészen Nemesnáduvvarig nyúlik, fölfelé Kiskőrösig terjed.
- paszománt (paszomány):** Zsinór, zsinórozás, zsinórdísz, sujtás, vitézkötés, szalag. Fonalakból vagy fémszálakból szőtt keskeny vagy széles szalag, rendszerint zezugos mintázat díszítette. Neve az olasz „Passamane”-ből ered.
- pityke:** Általában a füles gomb, elsősorban a huzárúruha gömb vagy félgömb alakú gombjaira értik.
- strázsa:** őr, felvigyázó, őrszem
- suprikáz** vagy **suprikál:** vesszővel, virgáccsal ver valakit (supra: virgács; suppig: suhog)
- szabados (Gefreiter):** örvezető (a legalacsonyabb altisztii rang)
- szolgabíró:** 1. A főszolgabíró helyettese. 2. A várjobbágyoknak, illetve a megyei nemességnek választott bírása.
- tized:** 1. A termés tizedrésze mint adó vagy munkadíj, amit a jobbágy fizetett a feudális korban a római katolikus egyháznak. Decima néven minden jobbágy fizette. 2. városi kerület
- tokmány:** tölténytáska
- topán:** A bakkancs neve, amely a „toppantás” szóból ered.
- vérhatalmi jog (pallosjog):** A király adományozta feudális jog, halálos ítéletek hozatalára és végrehajtására.

vezérhadnagy: altábornagy

vidor: vidám

vitézkötés: Zsinór vagy vékony paszomány, magyaros minta szerint művészi összefonva és karikákba szedve. Magyaros öltözetnél a kézelő, továbbá a nadrág combrészeinek díszítésére szolgált. A huszárcsákó zsinórzatának végére erősített kör alakú lapos fonatokat is így nevezték.

vizitál: megvizsgál, ellenőriz, megnéz

zsinór: A magyaros öltözet elmaradhatatlan díszítőeleme. Kétféle formája ismert: a négyszögletes vagy tojásdad keresztmetszetű, 0,5–1 cm széles, egyszerű zsinór, illetve a 2–3 mm-es arany- vagy ezüstszinórból kb. 1 cm szélesre laposan összefont lánczsinór.

MÉRTÉKEGYSÉGEK

HOSSZMÉRTÉKEK

- Fertály**, Vierteil. Hazai szürszabók alkotása. A 18. század végén $1/4$ **sing** (a név innen származik); 15,55 cm.
- Hüvelyk**, digitus, Zoll, Daumbreit. Római, illetve európai előzmény. 1279. Általános mérték; 2,0–3,1 cm. A Magyarországon régebben használt ún. **bécsi hüvelyk** 26,34 mm, míg a **királyi hüvelyk** 26,00 mm volt.
- Láb**, pes, Schuh, Fuss. Görög-római és európai előzmény. 1266. Általános mérték. 16 **ujj**; 18,9–33,6 cm, gy.: 31,6 cm.
- Mérföld**, milliaria, Meil. Római és európai előzmény. 1236. Eredetileg az indulástól az első pihenőig megtett út, távolság; a régi német mérföld neve: rasta (Rast = pihenő) utal is erre. Nagysága függött a tereptől, hegyen-völgyön rövidebb, sík vidéken hosszabb volt. A régi magyar mérföld nagysága is mutatja ezt, ugyanis síkon 1000–4500 kettőslépés; 1,74–8,36 km, ritkán 11,3 km.
- Öl**, orgia, Klafter. Görög és európai előzmény. 1091. A két kiterjesztett kar távolsága. Gyakran használt általános mérték. A **bécsi öl** 1,896 m, míg a **pozsonyi öl** 1,90 m volt.
- Rőf**, ulna, Elle. Görög-római és európai előzmény. 1255. Eredetileg a kinyújtott kar hossza volt. A leggyakrabban használt, elsősorban a textíliák mérésére alkalmazott kereskedelmi mérték. Európában sokféle ismerték. Nagysága országonként eltérő volt, általában 60–78 cm közötti. 1 **bécsi rőf** 0,7776 m. 1 régi **magyar rőf** 0,622 m. A **sing** hossz mértékegységként Magyarországon elsősorban Erdélyben volt használatos. Hossza 0,622 m, a **bécsi rőf** $4/5$ része, vagyis a régi **magyar rőffel** egyenlő.
- Újj**, digitus, Fingerbreit. Görög-római és európai előzmény. 1244. Általános mérték. 4 árpaszem; 1,7–1,9 cm. Királyi (1,953 cm).

FÖLD- ÉS TERÜLETMÉRTÉKEK

- Hold**, juger, jugerum, Joch. Honfoglalás előtti mértékünk. Eredetileg az 1 ekével 1 nap alatt felszántott terület volt, a 15. századtól kezdve azonban a szántó mértékéből fokozatosan országosan általánossá vált, és más művelési ágakban is elterjedt. Kataszteri alegysége túlélte a metrikus rendszer bevezetését. *Alegységek*: katasztrális (1600 négyszögöl; 57,54 ár = 0,5754 ha), királyi (2347 négyszögöl; 84,4 ár, elvi etalon).

Lánc, catena, Kette. Osztrák előzmény. 1745. Hosszmértékből alakult át, az Alföldön több művelési ágban is dívott. *Általános*: 1,0–2,7 hold; 1 köből. *Szántó*: 277–24 400 négyszögöl; 10,0 ár–8,8 ha. *Rét*: 1600 négyszögöl; 57,5 ár. *Szőlő*: 600 négyszögöl; 21,6 ár. *Erdő*: 500 négyszögöl; 18,0 ár.

HÍG ŪRMÉRTÉKEK

Akó, urna vulgo ako, okov, tinna, Eimer. Európai előzmény. 1226. Dongás faedény. 1 akó általában = 1/10, 1/22 szekér bor, 32 **pint**, illetve 64 **icce**. Metrikusan 1 **akó általában** 50,0–110,0 l között váltakozott. A **bajai akó** az 1792. évi összeírásban 32 helyi icce, ám ennek metrikus értéke nem ismeretes. 1762–1871 között 1 **bécsi akó** = 40 **pint** = 56,5890 l. 1730 körül – 18. század vége között 1 **budai nagy akó** = 64 új budai híg icce = 58,60 l., míg 1 **budai kis akó** = 44 régi budai híg icce = 36,93 l.

Hordó, vas, vasa, Fass. Hazai alkotás. 1395. A tárolóedényből a nagyobb borvidékeken alakult ki, országos bormérték lett. 8–93 köből; 80,5–930,0 l.

Icce, justa, media, Halbe. Európai előzmény. 14. század. Fa, fém, üveg ivóedényből alakult ki, elsősorban a kocsmai italméréseknél használt országos bormérték, kivéve Erdélyt és a Nyugat-Dunántúl szélét. 2 **meszszely**; 0,65–1,67 l; gy.: 0,95 l. A **budai icce** (a 17. század elejéig 0839 l, azután 0,915 l, a **cinkotai icce** 1,67 l volt.

SZÁRAZ ŪRMÉRTÉKEK

Köböl, cubulus, Kübel. Hazai alkotás. 1138 óta létezik. Mivel híg ūrmérték is volt, a megkülönböztetés kedvéért hozzátehetjük: **gabonaköböl**, de így a gyakorlatban ritkán nevezték, a mérés tárgya egyértelművé tette, hogy milyen mértékről van szó. Dongás faedény. Honfoglalás előtti **mérték**, később országossá vált, de Északnyugat-Magyarországon ritkábban használták. 6,7–279,3 l; gy.: 124,4 l; 5,0–209 kg; gy.: 93,12 kg.

Mérő, metreta, Metzen. Német eredetű. 1279. Dongás faedény. Országos mérték, de inkább az ország nyugati részén, kb. a Tiszáig dívott. A **mérő** 31,0–155,2 l; 23,2–116,4 kg között mozgott. A **pesti mérő** 93,12 l; 69,84 kg, a **poszonyi mérő** 1813–1874 között 62,08 l; 46,56 kg volt.

TÉRFOGATMÉRTÉKEK

Lórészlet = porció, portio. Hazai alkotás. 1680. A hadseregellátás mértéke, egy ló napi széna-, illetve alomszalmaadagja. A 17. században szabályozták. 1 porció széna hátszlónak 8 bécsi font = 4,48 kg, szekérlónak 10 bécsi font = 5,60 kg, alomszalmánál 3 bécsi font = 1,68 kg.

Öl, orgia, Klafter. Hazai alkotás. Hosszmértékből lett térfogatmérték (tehát köb-öl értelmű), két fajtáját ismerték. Az egyik a **fa-** vagy **erdei öl**. 17. század. A tűzifa megszabott nagyságú rakása: általában 3 láb × 1 × 1 öl (innen a név), a bécsi mértéknél = $0,95 \times 1,896 \times 1,896 \text{ m} = 3,42 \text{ m}^3$. A másik fajtája a **szénaöl**. 1573. Nevét onnan kapta, hogy az állandó, helyben közismert, rendszerint egyforma szélességű-magasságú (általában $4,5 \times 4,5 \text{ m}$) szénarakásnak – a kazalnak – csak a hosszát mérték ölben.

Szekér, currus, Wagen. Hazai alkotás. 1067. Befogadóképessége meghatározta a rárakható anyag, tárgy vagyis a teher mennyiségét, nagyságát, így lett mérték. Országosan használták a metrikus rendszer előtti korszakban. Nagysága természetesen függött a szekér és a teher fajtájától, de rendszerint az utóbbinak megfelelően alakították ki a szekér fajtáját. A teher szerint a következő értékek ismeretesek: Bor: 5,37–16,1 hl, illetve q. Fa: $\frac{1}{2}$ erdei öl = $1,71 \text{ m}^3$. Gabona: 6,2–11,7 hl, á.: 8,2 hl = 4,6–8,3 q, á.: 6,0 q. Só: 20 bécsi mázsa = 11,2 q. Széna: 4,6–38,4 m^3 ; gy.: $12,6 \text{ m}^3 = 1,6\text{--}6,7 \text{ q}$; gy.: 1,6 q.

Zsák, saccus, Sack. Európai előzmény. 1542. A tárolóeszközt alapul vevő, esetenként alkalmazott nemzetközi mérték, a tartalma szerint változó nagyságban. Bors: 84,0 kg. Liszt: 78,4 kg. Gabona: 91,5 l = 68,5 kg. Átlagtérfogata: 110,9 l, átlagsúly: 77,9 kg.

SÚLYMÉRTÉKEK

Font, libra, Pfund. Régebben általánosan használták, római és európai előzménnyel bír. Értéke koronként és vidékenként változott. Országos mérték: 0,38–0,61 kg között váltakozott. A **bécsi font** = 32 bécsi lat, a 16. század végéig 0,55 kg, azután 0,56 kg volt.

Lat, loto, Loth. Osztrák előzmény. 1331. A köznapi gyakorlat legkisebb országos súlyegysége. 1,40–1,95 dkg között váltakozott. Arany és ezüstmérték 233,887 g.

Mázsa, centenarius, Zentner. Ismeretlen eredetű. 1198. Országos mérték a metrikus rendszer bevezetése előtti egész korszakban. 100–144 font; 49,11–75,32 kg.

Zabrésztlet = porció, portio. Hazai alkotás. 1695. Egy ló napi zabadagja. A hadseregellátás mértéke, amelyet a katonaság a köznapi életből vett át. A 17. században szabályozták: 6 bécsi font; 3,36 kg zab.

DARABMÉRTÉKEK

Darab, numerus, Stück. Az alapegység független a mérés tárgyától.

Konc, liber, Buch. Európai előzmény. 1557. Egész Európában használatos papírmérték, (a magyar név a csomó jelentésből): száz ív, a rizsma tizedrésze; 24 ív/árkus író- vagy 25 ív nyomópapír.

PÉNZNEMEK

- 1 körmöci egyes arany:** 4 forint 30 krajcár (1848)
- 1 bankóforint:** 20 garas; 60 krajcár; 120 dénár
- 1 dénár (kis pénz, félkrajcár):** 2 krajcár, 3 poltura, 180 kurta tallér, 504 dukát (körmöci arany) (1763)
- 1 ezüstforint:** 1,03 papírforint (1799 január), 1,33 papírforint (1805 január), 2,04 papírforint (1808 január), 8,33 papírforint (1811 január)
- 1 ezüsthuzas:** 20 krajcár; (3 ezüsthuzas = 1 forint) (1848)
- 1 forint:** 20 garas, 60 krajcár, 100 kis pénz (1775)
- 1 paraszt forint:** 40 krajcár (1848)
- 1 magyar vagy kurta forint:** 1 forint (WW = Wiener Währung = bécsi érték alapján), vagy 50 krajcár (CM = Conventions Münze = egyezményes pénzláb szerint) (1848), 100 dénár
- 1 vonás forint:** 51 krajcár (1848)
- 1 garas:** 5 pénz (1775), 3 krajcár, 6 dénár (1848)
- 1 krajcár:** 2 dénár, 4 batka (1848)
- 1 pengőforint (p. p.; pengő pénz, klingende Münze):** másként ezüstforint, 60 pengőkrajcár = 3 ezüsthuzas (1816-tól), vagy 150 váltókrajcár, vagy 2,5 váltóforint
- 1 váltóforint = bécsi érték (Wiener Währung):** 20 garas; 60 váltókrajcár; 100 dénár (1811-től)
- 250 Wiener Währung forint:** 100 konvenciósi forint, 2,5 váltóforint = 1 konvenciósi forint (1816)

KRONOLÓGIAI KIFEJEZÉSEK

Aprószentek napja: december 28.

holdújáságkor: újholdkor

holnap: hónap

Pünkösd: a húsvét utáni ötvenedik nap, vagyis a 7. vasárnap

Szent György hava: április

Szent György nap: április 24.

Szent Jakab hava második napja: július 2.

Tavasztó 6-án: május 6-án

Vince napja: január 22.

SZEMÉLYNÉVMUTATÓ⁵⁷²

A

- Agatics István városi képviselő.
Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, felvigyázó a város hatodik tizedében a belső éjjeli örökre, 211, 261, 287
- Albert Miklós városi képviselő, felvigyázó a város hetedik tizedében a belső éjjeli örökre, 201, 287, 362
- Alföldi István mozgó lovascsapat századosa 1849-ben, 550, 559
- Alföldy Ferdinánd lovas katona a magyar védseregben, 43, 586, 704
- Alföldy Ferenc bajai lakos, 586
- Alföldy István 1848-ban Bács-Bodrog megye felső járási csendbiztosa. 1849-ben pedig egy mozgó lovascsapat kapitánya., 153, 486, 550, 559
- Alföldy István bajai lakos, 158
- Alföldy Lajos bajai lakos, 724
- Allaga (Agafy/Agaffi) Imre, nemesmiliticsi (1813–1893) ügyvéd. 1848-ban felső járási esküdt, majd szolgabíró. Júniusban a rigyicai kerület (Bács-Bodrog vm.) országgyűlési képviselője. Tagja az 1849. április 5-én alakult Radical Pártnak., 85, 154, 367, 368, 542, 543, 544, 545, 546, 547
- Allaga István Bács-Bodrog megyei főszolgabíró, 1849 februárjában rác fogságba esik, 489
- Almásy Móric, gróf, zsadányi (1808–1881). Az 1847/48. évi országgyűlés főrendi tagja. 1848-ban a magyar kamara első alelnöke, majd elnöke. A PM-ben a só- és harmincadi csempészeti ítélőszék elnöke. Augusztus 14-től az országgyűlés elemi oktatási bizottságának a tagja. 1849-ben a kamarai igazgatóság ideiglenes elnöke., 16, 134, 135
- Althann, Ferdinand, gróf, cs. kir. ezredes. Különítménye 1849. július 27-én vonul be Bajára., 109, 110, 113, 697, 698, 709, 724
- Amon János monostorszegi lakos, 629
- Antal János alügyész. Baranya megye védelmi bizottmányának 1849 januárjában Bajára kiküldött futára., 37, 434
- Antunovics Fülöp Bács-Bodrog megyei esküdt 1848 májusától, 151
- Arnó András 1848-ban a bajai Középponti Választmány tagja, 174, 179, 180
- Arno János, 423
- Asbóth Lajos (1803–1882) honvéd ezredes. Volt császári királyi tisztt. 1848. június 19-től nemzetőr őrnagy (Krassó m.). Részt vesz a délvidéki harcokban. 1849. január 26-tól alezredes, a Balmazújvároson alakuló tartalék hadosztály parancsnoka. Április 18-tól ezredes, egyben 3. osztályú érdemjelet kap. Május 21-én Budavár bevételénél 2.

⁵⁷² A személynévmutatóban csak teljes személynevek szerepelnek.

osztályú érdemjellel tüntetik ki. Május 23-tól a II. hadtest parancsnoka. Június 20-án Görgei felmenti beosztásából. Július 9-től a Szeged-Aradon alakuló tartalék hadosztály, illetve hadtest parancsnoka., 577, 582, 650, 652, 677

Ast Ferdinánd Bács-Bodrog megyei másod-, 1848 szeptemberétől első aljegyző, 328, 331

Atanackovics (Athanzkovic) Pál (Platon 1788-1867) szerb író. 1848-ban a vallás- és közoktatásügyi minisztérium tanácsosa és bácsi püspök., 404, 406

Athanáczkovics (Athanzkovic) Gábor 1848 áprilisában a bajai Középponti Választmány tagja, 1849-ben az ellenséghez pártolt, 1849 szeptemberétől városi tanácsnok, hadiadószedő, 148, 174, 178, 180, 562, 598, 701, 702

Athanáczkovics Mária (Radulovics Györgyné, özvegy), 44, 714

Augusz Antal, báró (1807–1878). 1848-ban Tolna vm. első alispánja., 79, 216, 218, 219, 242, 243, 271

Aulich Lajos (1792–1849) honvéd tábornok. 1848 áprilisától alezredes és zászlóaljparancsnok a 2. gyalogezrednél. Júliustól részt vesz a délvidéki harcokban. Október 24-től honvéd ezredes, a szabadságharchoz csatlakozó 2. gyalogezred parancsnoka. Decembertől hadosztályparancsnok a feldunai hadtestben. 1849. február 25-től tábornok, a 2. hadtest parancsnoka. A tavaszi hadjáratban megkapja a katonai érdemjel 2. és 3. osztályát. Július 14-től

hadügyminiszter. Az aradi vértanúk egyike., 40, 363, 577, 651, 684, 685, 691, 692, 698

Á

Ábrányi Emil (1820–1850) író és lapszerkesztő. 1848-ban belügyminiszteri titkár, a Pesti Hírlap munkatársa, kormánybiztos., 241

Ács Károly (1824-?) 1848-ban Pest megyei szolgabíró. 1849-ben solti járás védelmi bizottmányának elnöke, solti helyettes országos kormánybiztos., 75, 95, 120, 514, 515, 539, 540, 620

Árpád (vezér), 438

Árpás András nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209

B

Babarczy Antal (1813–1881) Csongrád megye követe. 1849-ben Pest megye és a Jászkun kerület császári biztosa., 478

Bagó György városi alőr, 421

Bagó József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209

Bagó Károly városi alőr, 421

Bajai Antal (Tomcsányi Katalin fia) gombkötőművész, 606

Bajai János városi alőr, 421

Bakó Mátyás bajai lakos, 561

Bakonyi Sándor, báró (1805–1851) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848 elejétől ezredes, a 2. gyalogezred parancsnoka. Júliustól ezredével részt vesz a bácskai harcokban. Szeptember végétől a verbászi hadosztály pa-

- rancsnoka. Októberben ezredével csatlakozik a honvédsereghez. Október 30-tól vezérőrnagy. November 13-tól a bácskai hadtest parancsnoka. December 9-én szabadságra megy és többé nem tér vissza. 1849 januárjában Pesten jelentkezett a cs. kir. hatóságoknál., 297, 367
- Balás Károly. 1848. május 1-jétől a BM-ben irattárnok. 1849-ben nem követte a kormányt Debrecenbe. 1849. június 10-től újra a BM irattárnoka egészen augusztusig., 681
- Balás Konrád (1806–1855) honvéd alezredes. Zászlóaljával 1848 augusztusától a délvidéki szerb felkelők, szeptember végétől Jellačić csapatai ellen harcol. Október 17-től alezredes és tanácsos a HM Királyhágón túli (Erdélyi) osztályán. December végén kövti a kormányt Debrecenbe. 1849 január elején jelentkezik a fővárosba bevonuló császáriaknál., 343
- Balázs József bajai kalaposmester, 626
- Balázs József bajai levéltárnok, 40, 73, 426, 615, 617
- Balázs József nemzetőr hadnagy, 587
- Balázs József bajai lakos, 561
- Baldacci Manó (Emánuel), báró, végvezekényi (1807–1852) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848. május 15–szeptember 11. között az Országos Nemzetőrségi Haditanács elnöke Pesten. Október 27-től vezérőrnagy, a Kolozsvár központtal alakuló erdélyi honvédsereg parancsnoka. December 4-én letartóztatják, az OHB haditörvényszék elé állítja. 1849 január 5-én Pesten a császári csapatok kezére kerül. Áprilisban nyugállományba helyezik., 247, 282
- Bálint (Bálint) János városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja. Az 1848-ban felállított Gyorskocsikázási Intézet egyik fuvarvállalkozója., 174, 178, 180, 261, 262, 287, 305, 349, 362, 388, 597
- Balla Pál (1819–?). Ügyvéd. Honvédtiszt. 1848 decemberében a HM katonai osztályán fogalmazó. Horvát fordítói munkát is véggez. 1849 februárja–júliusa között Debrecenben említve, ugyanott., 639, 649
- Balog József örvítész a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Bánk Márton bajaszentistváni esküdt, 478
- Barakovics Alajos bajaszentistváni negyedtelkes földbirtokos, 217, 221, 232
- Barakovics Fülöp bajai lakos, 562
- Barakovics Péter bajai lakos, a városi mértékek hasznóbérlője 1849-ben, 573
- Bárány Sándor, debreczeni (1810–1896). Volt császári tiszt. Ezrede az 52. Ferenc Károly gyalogezred 3. zászlóaljával 1848 nyarán a délvidéki szerb felkelők ellen harcol. Októberben csatlakozik a honvédsereghez. November 4-től főhadnagy, december 1-jétől százados alakulatánál, továbbra is a Délvidéken. 1849. január 23-tól őrnagy, zászlóaljának pa-

- rancsnoka, gróf Vécsey Károly tábornok bácskai hadtestével ugyanakkor a főhadszíntérré vezénylik. Március 5-én a szolnoki csatában megsebesül. Felgyógyulása után az egri újonctelep parancsnoka lesz, május 2-től. Ugyanitt közreműködik a 95. zászlóalj alakításában. Június elején az oroszok elöl Tótkomlóra vonul, ahol újoncaiból megszervezi a 131. zászlóaljat, és július 14-én átveszi annak parancsnokságát. A világosi fegyverletétel előtt csatlakozik Görgei seregéhez., 448, 679
- Bárcki Károly bajaszentistváni kasznár, 286
- Bárdos Benedek érsekcsanádi bíró, 478
- Baros Sándor a solti járás csendbiztosa 1849-ben, 120
- Bartók Mátyás derzsi prépost, bajai plébános, a Szent Ferenc-rendiek zárdafőnöke, 41, 57, 83, 94, 229, 338, 340, 385, 425, 519, 521, 535, 600, 601, 602, 713
- Báthory Tódor bajai lakos, 158
- Batthyány Kázmér, gróf, németújvári (1807–1854). 1848. április 22-től Baranya vármegye főispánja. Június 20-án Baranya vm. németürögi (pécsi) kerületében képviselővé választják. Szeptember 17-től Baranya megye és Pécs város honvédtoborzási, 19-től népfelkelési kormánybiztosa. Október 22-én csapataival megszállja Eszék várát, amelyet 1849. február 4-én hagy el. Február 12-én Bács és Csongrád megye, Pest megye alsó része, a Kiskunság, Szeged, Szabadka és Zombor város teljhatalmú országos biztosává, valamint címzetes nemzetőr ezredessé nevezik ki. Május 2-től augusztus 11-ig a Szemere-kormány külügyminisztere, illetve helyettes földművelés-, ipar és kereskedelemügyi miniszter., 19, 31, 38, 46, 51, 62, 65, 72, 75, 84, 85, 94, 95, 98, 123, 351, 352, 355, 385, 416, 444, 507, 518, 519, 522, 523, 526, 527, 529, 530, 535, 538, 540, 541, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 572, 582, 583, 602, 620, 640, 644, 648, 649
- Batthyány Lajos, gróf, németújvári (1807–1849). 1848. április 11-től az első felelős magyar kormány miniszterelnöke, amely posztjáról végleg október 2-án mond le. Júniusban Vas megyében Sárvárrott és Kiscellben is képviselővé választják. A miniszterelnök az utóbbi mandátumot tartja meg. 1849. január 8-án az osztrákok letartóztatják. Október 6-án Pesten kivéggzik., 14, 17, 49, 62, 67, 68, 69, 82, 113, 131, 133, 135, 138, 270, 288, 290, 291, 297, 322, 323, 326, 327, 329, 330, 331, 336, 338, 339, 344, 345, 346, 347, 348, 351, 352, 356, 357
- Batthyány-kormány, 50, 166
- Bauer János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Bayer (Bajer) Jakab bajai szücsmeszter, 78, 79, 643, 644, 724
- Bayer (Bajer) Mihály bajai tímármester. Városi tanácsnok 1848–1849-ben. A Középponti Választmány elnöke, tisztújítási el-

- nök. Nemzetőr alhadnagy a bajai nemzetőrség negyedik osztályában., 26, 29, 33, 39, 55, 148, 161, 172, 175, 176, 177, 178, 180, 191, 211, 223, 261, 388, 701, 717, 728
- Bébic Ágoston örvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Bech Jakab bácsalmási zsidó előjáró, 359
- Bech József madarasi zsidó előjáró, 359
- Bechtold, Philipp, báró (1787–1862) cs. kir. altábornagy. 1848. június 27-én a magyar kormány a szerb felkelés miatt alakuló délvidéki sereg parancsnokává nevezi ki. Július 14-én és augusztus 19-én sikertelenül próbálja meg a szenttamási tábor elfoglalni. Szeptember 8-án leköszön és Bécsbe távozik. 1849 nyarán a cs. kir. főszereg lovashadosztályának parancsnoka., 79, 82, 218, 242, 256, 272, 273, 288, 290, 291, 297
- Becker Antal városi tanácsnok, nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209, 388
- Bem, József (1794–1850) honvéd altábornagy. November 22-től honvéd tábornok, november 29-től az erdélyi sereg parancsnokává nevezik ki. 1849. március 8-án a katonai érdemjel 2., március 21-én az 1. osztályával tüntetik ki. Április 3-án altábornaggyá léptetik elő. Augusztus 7-től a magyar seregek fővezére. Augusztus 9-én a temesvári csatában döntő vereséget szenved Haynau császári főszeregétől., 439, 440, 579, 584, 596, 651, 682
- Bencze Alajos nemzetőr őrmester a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Bencze (Bentze) István, öreg, városi képviselő, a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 178, 180, 287, 305, 389, 616
- Bencsics Imre nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Bende József bajai uradalmi kádárlegény, 77, 624, 625, 626
- Bene Alajos (Bene István fia) bajai bognárlegény, 593, 594
- Bene Antal (Bene István fia) Hegyes község jegyzője, 594
- Bene István, ifjabb, bajai bognár-mester, városi tanácsnok, nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211, 388, 594
- Bene István, öregebb, bajai bognár-mester, 593, 594
- Bene Lajos (1816–?). Jogász. 1848 májusától Csongrád megye főszolgabírája. Szeptember végén Kossuth a Csongrád megyei népfelkelés őrnagyává nevezi ki. 1849 áprilisban megyéjében egy önkéntes zászlóalj és egy lovas osztályt alakít, amelynek április 15-től alezredesi rangban a parancsnoka. Csapatával a délvidéki hadszíntéren szolgál. Augusztus elején ezredesi rangban a Perlaszon állomásozó dandár parancsnoka. Augusztus 19-én Karánsebesnél teszi le a fegyvert., 546, 547, 608

- Benger János kultanácsnok. A bajai Központi Választmány tagja., 148, 169, 175, 179
- Benő István (1799–1867). Volt császári tiszt. 1848. október 30-tól az aranyosszéki nemzetőrség őrnagya, részt vesz a román felkelők elleni harcokban. December-től Bánffyhunrad, később Marosújvár téparancsnoka. 1849. április 17. Csány László kormánybiztos egy honvédszászlóalj alakításával bízza meg Tordán. Alakulatával június 23-án Szegedre indul. Július 29-én 134. honvédszászlóalj sorszámot kapott csapattestével Horgoson állomásozik, majd csatlakozik a délvidéki főerőkhöz. Augusztusban Bem alezredessé lépteti elő. Déván teszi le a fegyvert augusztus 18-án., 107, 679
- Beók Imre nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Beok István, öreg. A bajai Központi Választmány tagja. Városi képviselő. Alsóvárosi kvartélymester., 31, 175, 178, 180, 362, 419
- Beöthy Ödön, bessenyői és örvendi (1796–1854). 1848. április 20-tól Bihar vm. főispánja. Júliustól Bihar megye országgyűlési követe. Augusztus 26-án délvidéki teljhatalmú országos biztos. December 9-től erdélyi teljhatalmú kormánybiztos, egyben a tiszántúli megyék nemzetőrségének főparancsnoka. 1849. január 27-én kormánybiztosi megbízatásáról leköszön. Április 1-jétől címzetes honvéd ezredessé és bukaresti főkonzullá nevezik ki. Június 14-én Kossuth a Legfelsőbb Törvényszék elnökévé nevezi ki. Július elején Bihar vm-i népfelkelés szervezője., 16, 18, 61, 62, 69, 70, 82, 86, 311, 316, 321, 324, 328, 333, 334, 337, 341, 358, 360, 361, 363, 367, 368, 379, 380, 381, 393, 397, 403, 404, 406, 411, 412, 432, 444
- Berecz Mihály (1795-?). 1848 júniusától Borsod megye egyik nemzetőr őrnagya. Decemberben lemond. , 82, 325, 326
- Bereczky Sándor ács a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Berkovics Benjámin bajai szűrszabó, 113
- Bernáth József (1801–1860). Bihar megyei másodalispán. 1848-ban verbászi kormánybiztos, a székelyhídi kerület (Bihar vm.) nemzetgyűlési képviselője., 114
- Bernáth Lajos, bernáthfalvi (1804 körül-1871) nemzetőr alezredes. 1848 július 9-től nemzetőr őrnagy Pest megye solti járásának nemzetőrpáncsnoka. Augusztusban zászlóaljával részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember végétől népfelkelési biztos. Mozgósított nemzetőreivel 1849 januárjában a Duna vonalát védi. Március-áprilisban ismét a bácskai hadszíntéren tartózkodik. Alezredesi rangot kap., 43, 100, 101, 578, 593, 597, 599, 603
- Bernáth Pál bajai lakos, 562
- Bertics (Bertiti) Mihály bajai lakos, 349, 709
- Bertity Jakab bajai lakos. Városi szőlőcsész., 46, 454, 455

Bethlen József, bethleni gróf (1824–1896). 1848 májusában a magyar HM hadnaggyá nevezi ki a 2. Hannover huszárezredhez. Részt vesz a délvidéki harcokban. Októbertől főhadnagy. 1849. március 5-én harcol a kaponyai csatában. Június 19-től alszázados, végül főszázados és századparancsnok ezredében, a III. hadtestnél a világosi fegyverletételeg., 525

Bezerédy (Bezerédi) Miklós, bezerédi (1793–1865) honvéd alezredes. 1848. október 10-től nemzetőr őrnagy. November 13-tól alezredes, Bács megye nemzetőrségének főparancsnoka a dunai őrvonalon. 1849 januárjától nemzetőreivel a péterváradai várban teljesít szolgálatot. Áprilisban helyreállítja a dunai határzárát. Június 7-e után ismét Péterváradra szorul. Július 14-től ismét elfoglalja posztját a Duna mentén. Augusztus elején végleg csatlakozik a péterváradai várörséghez., 57, 63, 75, 90, 200, 372, 373, 374, 397, 398, 479, 481, 505, 620

Biasini Domokos kolozsvári vendéglős, Gyorskocsikázási Intézet tulajdonos, tábori posták rendezője, futár. Biasini futárja 1848 decemberében Budapest és Baja között bizonyíthatóan futárszolgálatot teljesített. A *Honvéd* 1849. január 5., 6., 9., 11., 13. és 15-i számaiban megjelent hirdetés szerint Biasini a Kolozsvár és Pest közötti forgalmat lebonyolító gyorszekerei 1849. január 7-től minden vasárnap és csütörtökön reggel 4 órakor indultak

Kolozsvárról Pest felé. Biasini kocsijai tulajdonképpen csak Szolnokig jártak és onnan az utasok vasúton folytatták tovább az útjukat Pest felé. A *Honvéd* 1849. május 8., 10., 14., 21., 26. és 28-i számaiban megjelent újabb hirdetési szerint a gyorskocsik május 20-tól nemcsak Pestről Kolozsvárra, hanem tovább, Brassóba és Marosvásárhelyre is jártak. Az indulás Kolozsvárról Szolnok felé ugyan csak vasárnap és csütörtök reggeli 4 óra volt. Biasini Gyorskocsikázási Intézete és Csány László erdélyi országos biztos között szerződés állt fenn a kormány futárainak gyors szállítása érdekében. A szerződés szerint 1849. február 4-től Biasini két-két rendbeli hármas fogatot tart készen éjjel-nappal Kolozsvárról és Nagykapuson a tábori futárok vitelére. Bánffyhungyadtól Kolozsvárig és vissza, tartozott a futárokat haladék nélkül szállítani, függetlenül azok számától. Március 4-én ismét meghosszabbították a szerződést, amelyet Biasini március 19-ig teljesített is., 413

Bikkesy-Heinbrucher Alajos (1820–1849) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848 júliusától a magyar HM beosztott tisztje. Szeptember 20-tól honvéd vezérkari százados. December 1-jétől őrnagy, az OHB katonai irodájának vezetője. E beosztásában 1849. február 26-tól alezredes, egyben a tartalék csapatok főparancsnoka. Április 25-től vezérkari ezredes. Május végén Londonba

- küldik a függetlenségi nyilatkozattal, az angol kormány azonban nem fogadja., 430
- Bischof Ferenc, 353
- Bitterman Károly szabadkai nyomdász, 138
- Blachier (Bachier) Cézár pécsi lakos, 727, 728
- Blagoevics Imre, báró (1784–1850) honvéd altábornagy. 1848. július 9-én pétervárad és szlavóniai főhadparancsnokká nevezik ki. Október 15-én Péterváradon kitűzeti a magyar zászlót. A várország és a bácskai hadtest cs. kir. alakulatait felesküdteti a forradalmi kormány (OHB) hűségére. 1849 január elején visszavonul a szolgálattól. A császári ostromcsapatok megjelenésekor a vár feladását szorgalmazza Csuha várparancsnoknál. Március közepén Pétervárad elhagyására kényszerítik. Jelentkezik a császáriaknál. Július 14-én nyugdíjazzák., 380, 406, 429, 430
- Blomberg, Friedrich báró (1797–1877) cs. kir. altábornagy. 1848 tavaszától a cs. kir. 2. Schwarzenberg dzsídásezred parancsnoka Temesváron, ezredesi rangban. A szabadságharc végéig a temesvári őrség kötelékében harcol ezredével a magyarok ellen. 1849-ben vezérőrnagy, később altábornagy és Pétervárad várparancsnoka., 117, 716
- Boczkó Dániel, zászkali (1789–1870) táblabíró. 1848. június 26-án Orosháza országgyűlési képviselőjének választja. Az OHB október 11-én Békés, Csanád, Csongrád megye és Szeged város, november 18-án Arad megye kormánybiztosává nevezi ki. Hatásköre később Torontál, Heves és Külső-Szolnok megyére is kiterjedt. 1849. február 8-án főszerepet játszik az aradi ütközetben. Június 29-én Erdély teljhatalmú országos biztosává nevezik ki. Arad július 1-jei kapitulációjában elvitathatatlan szerepet játszik., 522
- Bodor Mátyás ráckevei lakos, hajótulajdonos, 719, 720
- Bodor Sándor 1849-ben vámos a szeremlei vámkapunál., 503
- Bogovics Mátyás nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában. 1849-ben a bajai mozgó csapat 2. századának alhadnagya., 63, 210, 465, 472
- Bogovics Mihály a bajai mozgó csapat alhadnagya, 545
- Bohár (Bohári) Ignác élelmezési főbiztos 1849-ben, 112, 631, 632, 641
- Bolváry János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Bonet Antal, 46, 416
- Borkity Ferenc tiszteletbeli írnok , 374
- Borkovics József a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 179
- Boschán Sámuel a bajai zsidók főbírája, 359
- Boscovics Sámuel bajai lakos, 246
- Bossányi Kamill, nagybossányi (1825-?) honvéd őrnagy. 1848. június 13. főhadnagy a Veszprémben alakuló 6. honvédszázalójánál. Részt vesz a délvidéki harcokban. Október 10-től százados alakulatánál, majd a bács-

- kai hadtest vezérkaránál. 1849. március 5-én harcol a kaponyai csatában. Márciustól a IV. (bácskai) hadtestben szolgáló Gálhadosztály vezérkari tisztje. E beosztásában május 25-től őrnagy, majd az említett hadtest egyik dandárának parancsnoka. Június 15-én távozik a hadtesttől., 525, 578
- Bozsek József (Paukovics Ernő sógora) bajai gyógyszerész, 76, 219, 220, 374
- Boxichevich (Bozsichevics), János, szokollóczyi (1808–1873). Volt császári tiszt. Ezredével a 39. Dom Miguel gyalogezreddel 1848 nyarán a szerb felkelők ellen harcol. Főszázados július 16-tól. Szeptember 24-én honvéd őrnaggyá nevezik ki a 28. zászlóaljhoz, de nem fogadja el. Ugyanebben a rangban báró Blagoevich altábornagy, főhadparancsnok karsége lesz Péterváradon. December 12-től alezredes. 1849 januárjában visszavonul a szolgálattól. Március végén Perczel tábornok kiutasítja a várból., 406
- Böhm János gépész, ágyúöntő Strimbulban, 488
- Börsön József a hegyháti járás főszolgabírája (Baranya m.), 352
- Branovácsky István szolgabíró (Bács-Bodrog m.), 151
- Brezenovics Pál bajai lakos, 562
- Brigl József alhadnagy a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 55, 210
- Buela József őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Bulyovszky Pál (Bulyovszky Pálné fia) honvéd, 77, 627
- Bulyovszky Pálné, özvegy. Bajai lakos, házbéres zsellér., 77, 627
- Burits (Burics) de Pournay, Johann Wilhelm von, báró (1792–1858) cs. kir. altábornagy. Hadosztályparancsnok a IV. osztrák hadtestben., 94, 434, 444, 474, 511, 519, 520
- Burkovics Benjámin nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 210
- Burkovics József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Burkovics Sándor őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Busics János városi képviselő, 362
- Busics Lajos városi képviselő, 261
- Büchtel (Büchel) Ferenc nyugalmazott cs. kir. százados, 519, 641

C

- Caraffa, Antonio (1646–1693) császári tábornok, 591
- Chernel Ferenc, chernelházi (1823–1887) honvéd százados. 1848. november 20-tól hadnagy az 5. zászlóaljnál. December 2-től főhadnagy, és a Bács megyei nemzetőrség Péterváradon levő zászlóaljánál Bezerédy Miklós alezredes segédtisztje. 1849-ben harcol a torzsai ütközetben. Végül századosként Kiss Pál tábornok, a péterváradi várparancsnok segédtisztje., 480, 505, 506
- Czeiner Antal a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 179, 180

- Cziglédy Mihály bajai lakos, 44, 724
- Czintula Antal (1799-?). Az Ókéren állomásozó nemzetőr csapatok egyik ideiglenes parancsnoka 1848-ban., 57, 63, 200, 481, 578, 579
- Csetkovics Lukács, 421
- Czvetkovics János nemzetőr hadnagy, 343
- Cs**
- Csajághy Márton Bács-Bodrog vm. alszámvevője, majd a telecskai járás főszolgabírója, 328
- Csanády (Csanádi) István városi képviselő, fuvarvállalkozó, 349, 388
- Csány (Csányi) László (1790–1849). 1848-ban dunántúli országos biztos, a feldunai sereg főkormánybiztos. 1849-ben erdélyi teljhatalmú biztos. 1849. május 1-jétől a Szemere-kormány közmunka- és közlekedésügyi minisztere. Tisztségében augusztus 11-ig, a kormány feloszlatásáig megmaradt. 1849. június 15-én a keszthelyi választókerület (Zala vm.) képviselőjévé választják. Október 10-én kivégzik., 82, 87, 101, 218, 242, 271, 391, 672, 673
- Csapó Vilmos, tagyosi (1798–1879) nemzetőr ezredes. 1848. augusztus 24-től a Tolna megyei nemzetőrség őrnagya. Október 30-tól ezredes, a Tolna megyei nemzetőrség főparancsnoka a szabadságharc végéig. 1849. június 21-től a Dél-Dunántúl nemzetőrségének és népfelkelésének főparancsnoka., 80, 105, 510, 651, 667, 693
- Császár Ferenc közbirtokos, 544
- Cseh Újváry (Újvári) József őrmester a bajai nemzetőrség első osztályában., 209, 265
- Cseh Újváry (Csehújváry) Lajos városi képviselő. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában., 210, 261, 388
- Csendes István bajai lakos, szőlőtulajdonos, 46, 455, 456, 457
- Cser Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Cserba Ferenc bajai lakos, molnár-mester. 1848-ban a bajai Középponti Választmány tagja., 175, 178, 179, 484, 485, 487, 561
- Csernovits Péter, gróf (1813–1892) temesi gróf és főispán. 1848-ban délvidéki kormánybiztos., 30, 53, 55, 79, 154, 181, 182, 184, 187, 189, 197, 199, 207, 218, 228, 241, 242, 258
- Csernyánszki András a bajai Középponti Választmány tagja, 175
- Csernyanszky Ferdinánd bajai lakos, 44, 724
- Csernyánszky Lázár bajai lakos, 158
- Csertán Sándor (1809–1864) ügyvéd. 1848. június 15-én a zalaegerszegi választókerület országgyűlési képviselőjévé választják. Október 8-án Kossuth Zala megye kormánybiztosává nevezi ki. Élelmezési biztos Perczel Mór seregében. 1849. május 15-én a Szemere-kormány Zala megyei kormánybiztossá nevezi ki., 434, 436, 444
- Cservenkai Hoffmanné monostorszegi lakos, 629

- Csilics Bertalan városi képviselő, 388
- Csilics Mátó a bajai Középponti Választmány tagja, 175
- Csilics Mátyás, 179
- Csilléry Benő esküdt, 680
- Csincsek Flórián örvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Csokics Péter városi alőr, 421
- Csollák Radoszláv bajai lakos. A szabadkai véstörvénytörvényesség hazafüggés vádjával 1849-ben kivégezteti., 562, 563
- Csopor (Csoppor) József városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja., 175, 179, 180, 614
- Csuha Antal, eördögfalvi (1794–1867) honvéd tábornok. 1848. május 31-től az Országos Nemzetőri Haditanács előadója. Június 25-től alezredes, a Déli hadsereg óbecsei dandárának szervezője és parancsnoka. Október 26-tól honvéd ezredes, az aradi, majd a szegedi hadmegye parancsnoka. December 25-től Pétervárad várparancsnoka. 1849 január 9-től honvéd tábornok, vezérőrnagyi rangban. Márciusban aláírja a kapitulációt, a várat mégsem adja át a császáriaknak. Május 21-én nyugdíjazzák., 90, 429, 430, 443
- D**
- Dallos Mátyás bajai lakos. 1849. február 11-én részt vesz a veresapokás csapat tagjaként Zombor védelmében., 666
- Daminics Ignác a bajai Középponti Választmány tagja, 148
- Damjanich (Damjanics) János (1804–1849) honvéd tábornok. Október 14-től alezredes, a bán-sági hadtest parancsnoka. November 25-től ezredes. December 28-tól vezérőrnagy. 1849. március 8-án a katonai érdemjel 2. osztályával tüntetik ki. Kiemelkedő szerepet játszik a tavaszi hadjárat összecsapásaiban. Június 18-án a szolnoki választókerületben (Heves és Külső-Szolnok vm.) országgyűlési képviselővé választják. Július 11-én Kossuth az aradi vár főfelügyelőjévé nevezi ki. Augusztus 17-én átadja a várat az oroszoknak. Az aradi vértanúk egyike. , 445, 482, 651
- Deák András Bajaszentistván jegyzője. 1849-ben a solti járás 4. kerületének szolgabírája., 102, 119, 120, 122, 123, 124, 452, 478, 642, 645, 655, 656, 659, 660, 661, 662, 663, 670, 683, 684, 686, 688, 689, 690, 691
- Deák Ferenc (1803–1876). A Batthyány-kormány igazságügy-minisztere, a zalaszentgróti kerület (Zala vm.) képviselője., 166
- Decsy (Decsi) Károly bajai ügyvéd, 13, 28, 130, 157, 158, 286
- Dedinszky Antal, nemesdedinai (1796-?) nemzetőr őrnagy. Volt császári tiszt. 1848. június 26-tól Bács megye zombori járásának nemzetőr őrnagya. Augusztustól a 4. bácsai nemzetőrzászlóalj parancsnoka. Részt vesz a Pétervárad körüli harcokban. A függetlenségi nyilatkozattal nem ért

- egyét, ezért 1849. április 30-án nyugdíjaztatja magát., 545, 607
- Debinszky Károly nemzetőr százados. 1848-ban az Ókérén állomásozó nemzetőrség egyik ideiglenes parancsnoka., 57, 200
- Delinger János nagyváradai olvasókanonok, 558
- Dembiński (Dembinszky), Henryk gróf (1791–1864) honvéd altábornagy. 1849. január 21-től altábornagy. 1849 elején a felső-tiszai és a közép-magyarországi sereg fővezére. 1849 április 19-től május 31-ig az északkeleti hadtest parancsnoka. Július 1-jétől a honvédsereg vezérkari főnöke. Július 30-tól a magyar fő-sereg parancsnoka. Augusztus 7-én felmentik beosztásából., 106, 108, 110, 523, 694
- Demcsa (Demtsa) János Antal (1795–1849) nemzetőr őrnagy. 1848. március 22-től a miskolci nemzetőrség századosa. Június 26-tól őrnagy, Pest megyében. A kalocsa-sárközi járás nemzetőrzászlóalja élén részt vesz a délvidéki harcokban. November 13-tól a tiszai őrvonal zentai szakaszának parancsnoka. 1849. január 30-án Zentán katonái megölik, mert árulónak tartják., 482, 483
- Démoszthenész, Demosthenes (i. e. 384–322) államférfi, az ókor egyik legnagyobb szónoka, 284
- Dendics Péterné bajai lakos, 562
- Dévai Imre élelmezési biztos 1848-ban az ókéri táborban, 57, 200
- Devics Gábor tataházi jegyző. 1849-ben mozgó lovascsapat vezetője., 485, 486
- Dienes Antal (Dienes Ferenc fia) honvéd. 1849 májusában Buda várának bevételekor megsebesül., 78, 664, 665
- Dienes Ferenc bajai kalaposmester, 78, 664, 665
- Dienes Ferenc (Dienes Ferenc fia) városi fizetéses írnok. 1848-ban Baja város helyett önkéntes újoncnak áll, később a 126. honvédzászlóaljban szolgál., 71, 78, 374, 664, 665
- Dienes József (Dienes Ferenc fia) honvéd. 1849-ben a tápióbicskei ütközetben megsebesül., 78, 664, 665
- Dikán Pál városi képviselő, nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211, 305, 362, 388, 421
- Dipold Antal (1814–1868) honvéd ezredes. 1848 június 19-től százados a 6. honvédzászlóaljban. Október 19-től őrnagy, zászlóaljának parancsnoka a bácskai hadtestben. 1849 január 23-tól alezredes, dandárnok a bácskai, majd az I. hadtestben. Július 16-tól ezredes, hadosztályparancsnok ugyanitt, a világosi fegyverletételig., 448
- Dobre Jakab bajai lakos, 562
- Dobry Ferdinánd dobos a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 213
- Dominics Ferenc ács a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Dominics Ignác a bajai Középponti Választmány tagja, 179
- Dorics Mihály bajai lakos, 396
- Dority István bajai lakos, 561

Dovity István nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212

Dozsik (Dozsics) Péter újvidéki városi tanácsnok, 87, 405, 406

Dömötör István városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja., 175, 178, 180, 261, 287, 362, 388, 421

Dragics Dániel bajai szíjgyártó és csatkészítő. Órvitész a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában., 78, 400, 468

Drescher Gábor nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209

Dudás István, 485

Dudás János bajai szíjgyártómester, 400

Dujmovics Mátyás városi képviselő, 72, 388, 389

Dulity Gergely. 1849-ben a szabadtéri rögtönítelő vegyes törvényszék ítélkezett felette., 562

Dunkity (Dunkics) Péter a bajai Középponti Választmány tagja, 174, 178

Duschek Ferenc (1797–1873) a magyar kamara alelnöke. 1848-ban pénzügyi államtitkár. 1849-ben a Szemere-kormány pénzügyminisztere, 334

Dzwonkowski, Edward lovag (1824–1887) honvéd őrnagy. 1848. december 26-tól honvéd főhadnagy. 1849 januárjától részt vesz a bácskai harcokban. Március 5-én harcol a kaponyai csatában. Márciustól százados a bácskai IV. hadtest vezérkaránál. Április 20-tól Gál László ezredes hadosztályának vezérkari tisztje.

Július 1-jétől őrnagy a tartalék hadtest, ill. a Közép-Tiszai hadsereg vezérkaránál., 525

E

Eder József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211

Eder Mihály a bajai Középponti Választmány tagja, 174, 179, 180

Ekkert Keresztély nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212

Elek Ferenc, pazonyi (1817–1888) honvéd alezredes. 1848 áprilisában főhadnaggyá nevezik ki a 18. határőrezredhez, de ide nem vonul be, hanem június 13-tól százados a 9. honvédzászlóaljnál. 1849 február 9-től őrnagy, zászlóaljparancsnok ugyanitt. Május 2-től a kecskeméti újonctelep parancsnoka. Július 14-től az itt alakult a 129. honvédzászlóalj parancsnoka. Július 16-tól alezredes és dandárnok a Közép-Tiszai hadseregben., 678

Endrődy László (1826-?) főhadnagy a 12. huszárezrednél, 675

Engl István. 1848-ban nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában., 211

Eötvös László Tolna megyei esküdt. 1848-ban a paksi és a zebiskói révek felügyelője., 226

Eötvös Mihály (?-1874). Szatmár megye első alispánja, majd kormánybiztosa., 41, 488

Eperjesi Alajos nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211

Erdős Ferenc (1813-?) honvéd őrnagy. 1848. július 4-től az Országos Nemzetőri Haditanács gazdasági osztályának főnöke. Július 15-től őrnagy, később a HM Élelmezési és Számvevő Hivatalának vezetője. 1849 januárjától szolgálaton kívül. Június 16-tól a világosi fegyverletételig ismét a HM Számvevősegi Hivatalának főnöke., 458

Erlich Mátyás nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211

Eskütt Istvánné bajai lakos, 562

Esterházy (Eszterházy) Sándor, gróf (1809–1867) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848 júniusától részt vesz a délvidéki harcokban. Október 12-től honvéd alezredes a 2. Hannover huszárezrednél. Október 22-től ezredes, a 3. Ferdinánd huszárezred parancsnoka a bácskai hadtestnél. November közepétől az említett hadtest egyik hadosztályának parancsnoka. December 9-től a bácskai hadtest ideiglenes parancsnoka. December 13-tól vezérőrnagy. 1849. január 16-án leköszön, és átáll az ellenséghez., 87, 88, 89, 91, 363, 413, 429, 430, 447, 460, 482, 483, 490

Esztergomi István a kulai törvényszék közbírája 1849-ben, 725

F

Faber, Wilhelm. 1849 decemberében a Baján állomásozó 2. Schwarzenberg dzsídásezred tisztje., 118, 729

Fábián Ferenc Bács-Bodrog megyei tiszteletbeli aljegyző, 151, 359, 370

Falvay Antal (1823-?) honvéd százados. 1848. július 17-től honvéd hadnagy a Veszprém megyei nemzetőrségnél. Később főhadnagy, majd százados Nemegeyi Bódog őrnagy törzstisztje, annak dunántúli önkéntes nemzetőrseregében a délvidéki hadszíntéren. 1849. március 16-tól százados a 7. honvédzászlóaljban a IV. (bácskai) hadtestnél, majd Pétervárad őrségénél., 516

Faragó Antal a futaki uradalom igazgatója. 1849-ben újvidéki polgári biztos., 354, 432

Farkas Antal örvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468

Farkas Károly, nagyjókai (1811–1868/1869) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. szeptember 21-én áthelyezteti magát a 4. Sándor huszárezredhez, amely HM fennhatósága alá kerül. Október 16-tól honvéd őrnagy. December 15-én áthelyezik a 12. Nádor huszárezredhez, ennek újjászervezésével bízzák meg. 1849. március 20-tól alezredes. Július 16-tól ezredes és a 12. honvéd huszárezred parancsnoka a Kmety-hadosztályban, illetve a Délvidéken összpontosított fősegregnél., 107, 672, 675, 679

Farkas György nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212

Farkas József bajai lakos, 63, 446

Fáy Béla. Pest megyei aljegyző 1849-ben., 663

Febo Lajos örvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468

- Federer Ferenc bajai lakos, 562
- Fehér Antal dobos a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Fehér János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Fehér József dobos a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Fekete Imre nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Fekete László. 1848-ban a nádor a PM álladalmi javak osztályához az óbudai szakosztályba titkárrá nevezi ki. 1849-ben előbb előadó az OHB-nél, majd elnöki titkár. 1849 májusában, mint kormányzóelnöki titkárt az országos törvényszék bírójává nevezik ki., 515
- Fényes Elek (1807–1876) statisztikus. A Radical Kör elnöke. 1848-ban a BM osztálytanácsosa és a statisztikai hivatal igazgatója. 1849-ben vészbíróági elnök., 11
- Ferdinánd, V. (1793–1875) magyar király, I. Ferdinánd néven 1835–1848 közt osztrák császár. 1848. december 2-án lemondatták., 32, 207, 521, 588
- Ferenbach Antal monostorszegi lakos, 629
- Ferenc József, I. (1830–1916). 1848. december 2-től osztrák császár és magyar király. 1867-től megkoronázott magyar király., 453, 454, 478, 511, 546, 700, 701, 702
- Ferenczy Albert (1802–1866) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. szeptember 11-én a szabdkai nemzetőrség őrnagya. Október 1-jétől őrnagy, október 30-tól alezredes, a 14. Lehel huszárezred egyik szervezője és osztályparancsnoka. 1849. február 12-től ezredes. Később felszerelési felügyelő a HM pótlovazási osztályán. Június 12-én leköszön. Június 30-tól a honvéd-szekerészkar főparancsnoka Pesten, majd Szegeden. Július 20-tól ismét leköszön, de szolgálatban marad. Világosnál teszi le a fegyvert., 83, 84
- Fésüs György (1798–1859) ügyvéd. A Királyi Jogügyigazgatóság ügyészeként 1848. május 14-én a nádor br. Hrabovszky János altábornagy péterváradai főhadparancsnok és segédkormánybiztosa, Zsitvay József szerémi alispán mellé rendeli. Július végén a Péterváradai határőrezred kerület, Határőrvidék képviselőjévé választják. 1849. március 24-én képviselői állásáról lemondottnak tekintik., 315
- Fiala Károly őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Fiáth István, eörményesi és karánsebesi (1812–1887) ügyvéd. 1848. június 20–22. között a rácalmási kerület (Fejér vm.) képviselőjévé választják. December 7-től Sopron megyei kormánybiztos. 1849. április 5-én alakult Radical Párt tagja. Április 26-án Kossuth Tolna megyei teljhatalmú kormánybiztossá nevezi ki., 618, 619
- Fischer Antal (1803–1869). Volt császári tiszt. 1848 nyarán ezrede a 37. Máriássy gyalogezred 3. zászlóaljával a bánági szerb felkelők ellen harcol. Októberben

- csatlakozik a honvédsereghez. November 9-én a 60/III. gyalogezred parancsnoka a bánsági hadtestnél. December 1-jétől őrnagy, a szegedi vár parancsnoka. E beosztásában 1849. június 1-jétől alezredes., 546
- Fischer Jakab bajai nemzetőr, 265
- Fischer Márk bajai zsidó kereskedő, 708, 709, 713
- Fischer Móric őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Fischer Sándor nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Fischhof Dávid kormány megbízott 1849-ben, 612
- Fitos István. 1848-ban előbb tábori jegyző, majd Bács-Bodrog megyei aljegyző. 1849 februárjában rác fogságba esik., 328, 366, 444, 505
- F. Kiss Erzsébet, 8
- Fleischer, Josef a brodi határőrezred századosa. 1849-ben bajai térparancsnok., 116, 703, 705
- Flór Ferenc (1809–1871). A Rókus kórház igazgató-főorvosa. 1849. január 24-től a HM egészségügyi osztályának igazgatója, törzsorvos., 114, 636, 637
- Forray Andrásné, grófnő, 354
- Forster Antal, szenterzsébeti (1793–1866) nemzetőr alezredes. Volt császári tiszt. 1848. június 19-től alezredes, a Fejér és Veszprém megyei lovas nemzetőrség parancsnoka. Július elejétől egy két zászlóaljából álló tolnai nemzetőr dandár parancsnoka a bácskai hadszíntéren. Augusztus 1-jén lemond., 80, 244, 271
- Forstinger Antal városi képviselő, 261, 287, 362, 388
- Földvály Sándor (1809–1868) honvéd ezredes. 1848. június 13-tól főhadnagy, június 19-től százados a 10. honvédszászlóaljnál. November 17-től őrnagy, a szegedi önkéntes nemzetőrszászlóalj parancsnoka a délvidéki hadszíntéren. Április 16-án a katonai érdemjel 3. osztályával tüntetik ki. Május 29-től alezredes, a 104. honvédszászlóalj parancsnoka. A szabadságharc utolsó napjaiban ezredes lesz., 448, 525
- Fördös István Tolna megyei másodalispán 1849-ben, 107
- Fraidig (Frejdig) János a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 178, 179
- Frank Salamon bajai lakos, 473
- Fratrisevics Ignác életházi biztos, 149
- Frummer (Frommer) Antal, kereszteti (1818–1882). Volt császári tiszt. 1848. augusztus 26-tól főhadnagy ezrede, a 62. Turszky gyalogezred 2. zászlóaljánál, mellyel részt vesz a szerb felkelők elleni harcokban. November 6-tól századosná nevezik ki a 32. honvédszászlóaljhoz, de a honvédsereghez csatlakozott alakulatánál marad, ahol 1849. január 17-től százados lesz. Alakulatát 1849 januárjában a szegedi hadosztályba osztják be. Részes a Szeged körüli harcoknak, majd a bácskai (IV.) hadtest április-má-

jusi ellentámadásának. Szenttámas 1849. április 3-i bevételéért május 7-én a katonai érdemjel 3. osztályával tüntetik ki. Április közepétől alakulatának parancsnoka. Május 17-től őrnagy. Júniusban zászlóaljja a 122. honvédzászlóalj lesz. Később alezredesi rangban a IV. hadtest egyik dandárának parancsnoka. Csapatai maradványai 1849. augusztus 19-én Hátszegen teszik le a fegyvert., 579

Fúró Dániel őrmester a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 211

Fúró Sámuel bajai deszkakereskedő. 1848-ban a bajai Középponti Választmány tagja. Alhadnagy a bajai nemzetőrség első osztályában, majd toborzótiszt. 1849 januárjában betegsége miatt felmentését kérte a nemzetőrségi szolgálat alól. , 55, 70, 75, 174, 179, 209, 342, 375, 376, 433, 712

G

Gaál Miklós, gyulai (1799–1854). Hadmérnök. 1849. január 13-tól honvéd vezérőrnagy. Május 10-től a honvédsereg mérnökkari igazgatója. Elkészíti Magyarorszag erősítési tervét., 445

Gál Eduárd. 1849-ben császári biztos., 533

Gál Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210

Gál György nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212

Gál László (1810–1850) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. június 19-től Arad város és megye nemzetőr őrnagya. Részt vesz a temesközi harcokban. 1848. november 18-tól alezredes, dandárnok az aradi ostromseregben, majd a szegedi hadosztályban. 1849. február 19-től a szegedi hadosztály Szabadkán állomásozó dandárának parancsnoka. Március 5-én a kaponyai csatában legyőzi a rácokat. Május 19-től ezredes a bácsi táborban, hadosztályparancsnok Perczel Mór seregében. Április 28-án 3. osztályú érdemjellel tüntetik ki. Június végétől a Cegléden alakuló tartalék hadtest hadosztályparancsnoka. Július közepétől e hadtest parancsnoka. Az augusztus 9-i temesvári csatában súlyosan megsebesül., 65, 523, 526, 528

Gál Sándor (1817–1866) honvéd tábornok. 1848 májusától segéd-tiszt az Országos Nemzetőri Haditanács gyalogsági osztályán. Augusztusban Erdélybe küldik. November 22-től százados, a marosszéki dandár vezérkari tisztje. December 9-én őrnagy. 1849. január 15-én Bem ezredessé lépteti elő és a csiki 14. határőrezred parancsnokává nevezi ki. Május 19-én a katonai érdemjel 3. osztályával tüntetik ki. Július 29-től vezérőrnagy., 596, 611

Galambos Péter nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 210

Géczy Sándor bajai lakos, 724

- Gelich Rihárd (1821–1899) honvéd őrnagy. 1848. november 11. főhadnagy. A 13. zászlóaljhoz és a HM tábornoki osztályára osztják be. Itt szolgál a világosi fegyverletélig. 1849. február 8-tól százados, a hadművelési osztály főnöke. Június 25-től őrnagy, egy ideig az említett osztály ideiglenes vezetője., 104
- Gemeiner György nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Gerencsér (Göröncsér) Ignác bajai nemzetőr, 60, 295, 381
- Gerencsér Mihály (1821–1874) főszázados. 1848. augusztus 3-tól hadnagy a Hajdú-kerületi lovasnemzetőrségnél. November 13-tól főhadnagy a kerületi önkéntes lovasosztálynál a bácskai hadszíntéren. 1849. május 26-án át helyezik a 17. Bocskai huszárezredbe. Június 23-tól főszázados a 12. Nádor huszárezrednél, a Kmety-hadosztályban., 675
- Gergei (Gergely) Károly (1825–1913/1914) honvéd százados. 1848 júniusától önkéntes, majd őrmester a 3. honvédzászlóaljnál. Szeptember 23-tól hadnagy, 1849 március 21-től főhadnagy ugyanitt a bánsági, majd a főhadszíntéren a III. hadtestben. Április 23-án 3. osztályú katonai érdemjellel tüntetik ki. Június 16-tól százados zászlóaljánál. Július 2-án egy gerillacsapat szervezője a solti járásban., 107, 676
- Gergics Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Gergics Imre bajai ügyvéd. 1848 júniusában Baja város főjegyzőjévé választották., 30, 72, 98, 182, 196, 197, 201, 209, 220, 221, 227, 228, 232, 243, 247, 264, 265, 266, 269, 270, 276, 279, 402, 417, 421, 457, 558, 560, 561, 564, 566, 567, 568, 574, 575, 587, 625, 627, 632, 633, 634, 641, 642, 644, 665, 666
- Gergics Mátyás városi írnok. 1848 novemberében Baja városa helyett önkéntes honvédújoncnak áll., 44, 71, 374, 726
- German József a pécsi liceum történelemtanára az 1847–48. tanévben, 284
- Gfeller Ferenc (1819–1894) honvéd őrnagy. 1848. augusztus 16-tól hadnagy, a zombori járás nemzetőrzászlóaljának segédtsíztje. Részt vesz a bácskai harcokban. Szeptember 15-től nemzetőr főhadnagy. December 20-tól százados. 1849 márciusától a Bács megyei védsereg I. zászlóaljának századosa, május elejétől vezénylője a IV. (bácskai) hadtestnél. Július 18-tól az ebből alakuló 138. honvédzászlóalj parancsnoka. Július 25-től őrnagy., 640
- Girk József városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja., 148, 175, 178, 180, 261, 388
- Giron Péter (1798–1849) honvéd alezredes. Részt vesz az 1848. márciusi bécsi forradalomban. Az októberi felkelés idején százados és zászlóaljparancsnok. A város eleste után Magyarországra

- menekül. 1848 november közepén honvéd őrnagy rangban az osztrák és német menekültekből, valamint a magyarországi németekből légiót szervez, amelynek nemcsak megalakítója, de főparancsnoka is. December 28-án megsebesül Bábólnánál. 1849 januárjától a légió 2. zászlóaljának szervezője Nagyváradon, májusban a 3. zászlóalj Pesten. A nyár folyamán alezredessé léptetik elő. Július 23-án leköszön rangjáról, mert nem ért egyet a 2. és 3. zászlóalj reguláris honvédzászlóaljja alakításával. , 477
- Godár Dávid bajai lakos, 719, 720
- Gódár János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Goldring Mátyás nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Gombos Károly Bács-Bodrog megyei szolgabíró 1848-ban, 151
- Gozovics Tóbiás városi fizetéses írnok. 1848 novemberében Baja város helyett önkéntes újoncnak áll, a 2. honvédzászlóaljban szolgál., 71, 374, 376, 399
- Görgei (1848-ig Görgey) Artúr, toporci és szepesgörgői (1818–1916) honvéd tábornok. 1848. május 16-án a dédesi kertületben (Borsod vm.) képviselővé választják. Október 11-től vezérőrnagy. November 1-jétől a feldunai hadsereg fővezére. 1849. március 8-án megkapja a katonai érdemjel 2. osztályát. Március 30-tól átveszi a feldunai hadsereg parancsnokságát. Május 1-jétől július 5-i lemondásáig a Szemere-kormány hadügyminisztere. Május 4–21. között megostromolja és beveszi a budai várat. 1849. május 22-től altábornagy és a katonai érdemjel 1. osztályával tüntetik ki. Augusztus 11-én Kossuth a polgári és katonai hatalmat ráruhazza. Augusztus 13-án világosnál leteszi a fegyvert az oroszok előtt., 31, 84, 85, 100, 101, 104, 106, 344, 584, 588, 593, 594, 595, 606, 608, 610, 654, 655, 681, 682
- Görgey (1848–1849-ben Görgei) István, görgői és toporci, id. (1825–1912) honvéd százados. 1848 nyarán közvitéztként a Délvidéken harcol. Augusztus végétől hadnagy, bátyja Görgei Artúr segédtsíztje. Október 10-től főhadnagy, november 11-től százados. 1849. június 27-től az 51. honvédzászlóalj 4. századának parancsnoka a VII. hadtestben a világosi fegyverletételig. Július 4-én 3. osztályú katonai érdemjelet kap., 344, 654, 655
- Grassalkovich Antal, III., herceg (1771–1841) Csongrád vármegye főispánja, Baja város földesura. Neje Eszterházy Leopoldina hercegnő. Halála után a bajai uradalmat a királyi fiskus és a Szentgyörgyi Horváth-család birtokolta 1841–1850 között., 10, 11
- Grassalkovics Antalné (sz.: Eszterházy Leopoldina), herceg, 236
- Gravogel, Georg (1801-?) honvéd százados. 1848 novemberétől a magyarországi német légió 3. századának hadnagya. Peter Giron megbízottja. Decembertől főhadnagy az 1. honvéd vadász-

- ezred 1. osztályánál az eszéki várórségben. 1849. január 9-től százados ugyanitt. A vár februári feladása után ismét szolgálatra jelentkezik. Július 1-jétől százados a Tiszai hadsereg szám nélküli honvédszászlóaljánál., 72, 400, 477
- Grazl Károly nemzetőr tizedes a bajai nemzetórség első osztályában, 209
- Grobois, Josef. Baja város cs. kir. katonai parancsnoka 1849-ben., 115, 698
- Grosschmidt Gábor Bács-Bodrog vármegye bizottmányának tagja 1848-ban, 369, 407
- Grósz Dániel. A bajai Középponti Választmány tagja. Nemzetőr főhadnagy a bajai nemzetórség második osztályában., 55, 174, 179, 180, 210
- Grósz János nemzetőr tizedes a bajai nemzetórség második osztályában, 210
- Grosz Károly hadügyi személyi titkár, 608
- Grünbaum Simon bácsalmási zsidó elöljáró, 359
- Grünfelder János dobos a bajai nemzetórség negyedik osztályában, 212
- Grünfelder Mátyás bajaszentistváni lakos, 719, 720
- Grünvald Ferdinánd helyettes főbíró, belső tanácsnok. A bajai Középponti választmány tagja., 30, 40, 72, 142, 143, 144, 148, 153, 174, 179, 180, 181, 182, 247, 349, 350, 389, 418, 422, 446
- Gullnerich (Gulnerics) Károly. 1849-ben írnok az OHB-nél, majd a kormányzóí hivatalban., 530, 631, 676
- Gunics Mihály bajai lakos, 158, 286
- Guyon Richard, esquire d' Beaufre et Gey (1813–1856) honvéd tábornok. 1848. október 31-től ezredes és a feldunai hadsereg egyik dandárának parancsnoka. 1849. január 5-től Vácon a tartalék hadosztály parancsnoka. Március 8-án megkapja a katonai érdemjel 2. osztályát. Március 18-tól honvéd tábornok, Komárom várparancsnoka. Június 7-től a tartalék hadtest, július 3-tól a bácskai IV. hadtest parancsnoka. Részt vesz a temesvári ütközetben., 104, 110, 651, 685

Gy

- Gyenis György Érsekcsanád helység esküdtje 1849-ben , 478
- Gyiszoló Demeter városi alőr, 421
- Gyorgyevics (Gyeorgyevics) Ignác városi képviselő, 362, 389
- Gyöngyösy (Gyöngyösi) János alhadnagy, hadnagy a bajai vörössapkás csapatban 1849-ben, majd örvitéz a bajai mozgó csapatban., 63, 381, 465, 466, 468, 471, 545
- Györy János, 230
- Gyurakovics Ferenc városi képviselő, 287
- Gyurgyevics Ignác bajai lakos, 562
- Gyurics András nemzetőr tizedes a bajai nemzetórség harmadik osztályában, 211

Gyurikovics Gergely bajai lakos, 561

Gyurikovics János a bajai Középponti Választmány tagja, 144, 148, 175, 179, 561

Gyurinovics Mátyás bajai ügyvéd. Városi tanácsnok 1848–1849-ben. A bajai Középponti Választmány jegyzője. Alhadnagy a bajai nemzetőrség harmadik osztályában. 1849-ben a városi árvák gyámja., 17, 30, 33, 54, 55, 66, 94, 144, 148, 172, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 189, 209, 210, 260, 303, 555, 557, 558, 574, 597, 598

Gyurity Ferenc bajai lakos, 44

H

Haczell Márton (1802–1858). 1848. május 25-től Nyíregyháza polgármestere, június 15-től a város országgyűlési képviselője. Október 4-től Beöthy Ödön mellett másodkormánybiztos a Délvidéken. Október 13-tól újvidéki kormánybiztos. December 9-én Beöthy utódának nevezik ki. 1849. április 18-án Kossuth Bács megye, a Csajkás kerület, Szabadka és Zombor városok kormánybiztosává nevezi ki., 18, 31, 32, 47, 66, 72, 73, 77, 87, 98, 100, 101, 103, 108, 112, 113, 123, 404, 406, 412, 432, 513, 569, 571, 572, 574, 581, 583, 584, 585, 586, 593, 594, 595, 596, 598, 599, 600, 603, 604, 605, 609, 616, 617, 619, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 628, 630, 631, 632, 635, 638, 639, 640, 641, 642, 646, 647, 648, 650, 652, 653, 658, 659, 678, 683, 684, 685, 692

Hadik Gusztáv (Ágoston), gróf (1801–1873) honvéd ezredes. 1848. június 19-től alezredeként az Arad és Csanád megyei lovas nemzetőrsztály parancsnoka. Részt vesz a délvidéki harcokban. November 28-tól honvéd alezredes, a szegedi (4.) hadmege parancsnoka. December 18-tól ezredes. 1849 januárjától a Szeged és Szabadka fedezésére visszamaradt csapatok parancsnoka. Május 12-től a Szeged központtal alakuló tartalék hadtest hadosztályának parancsnoka. Július 29-én betegsége miatt szabadságolják. Az aradi várőrséggel teszi le a fegyvert., 87, 88, 90, 93, 95, 445, 515, 522, 523, 524, 647

Hadzsics Kozma bajai lakos, 562

Hajnik Pál (1809–1864) ügyvéd. 1848. május 14-től a BM rendőri osztályának tanácsosa. Június 25-én a váci kerület (Pest-Pilis-Solt vm.) országgyűlési képviselőjévé választják. Szeptember 8-tól országos rendőrfőnök. Október 24-én az OHB nemzetőr őrnaggyá nevezi ki. 1849. május 9-től ismét ő az országos rendőrfőnök., 86, 124, 384, 595, 596, 678, 684

Halász Karácson. 1849-ben írnok az OHB-nél., 479

Hangos (1848-ig Reisch) János (1822–1851) honvéd őrnagy. 1848. augusztus 1-jétől hadnagy. Részt vesz a délvidéki harcokban. Október 19-től hadnagyként a 40. honvédszászlóaljnál szolgál. December 16-tól főhadnagy ugyanitt. 1849 január elején bevonul a komáromi várőrség-hez. Később százados, június 27-től

- örnagy, a várparancsnokság segédtsíztje. Július 6-tól a hódmezővásárhelyi újonctelep, július 14-től a Dorozsmán alakuló a 133. honvédszászlóalaj parancsnoka. Világosnál teszi le a fegyvert., 679
- Hankovszky (Hankovszki) József városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja. 1848 novemberétől városi kasznár., 31, 175, 178, 180, 205, 381, 502, 561
- Harlikovics Benjámín városi tanácsnok 1848–1849-ben. A bajai Középponti Választmány tagja. Városi pénztárnok. 1849-ben házi pénztárnok., 30, 40, 54, 55, 139, 148, 181, 182, 189, 206, 209, 238, 255, 306, 375, 376, 395, 418, 419, 422, 423, 457, 502, 555, 565, 566, 567, 568, 598, 614, 615, 701, 703, 717
- Hatos Gusztáv mohácsi járási főszolgabíró 1849-ben, 108, 692, 693
- Havas József (1796–1878). pesti főbíró, majd helytartósági tanácsos. Pest város konzervatív követe a reform országgyűléseken. 1848. május 1-jén a nádor a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztériumban osztályfőnökké nevezte ki a középítészeti adminisztratív osztályra. 1849 januárjában átállt Windisch-Grätzhez és a főváros császári biztosa lett., 436
- Haynau, Julius von, báró (1786–1853) cs. kir. tábornok. 1849 májusától a magyarországi császári sereg fővezére., 110, 115, 116, 118, 699, 708, 717, 721, 723
- Hazics Konstantin nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209
- Hechtl József városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja., 72, 175, 178, 389
- Heckenast Gusztáv (1816–1878) nyomdász, könyvkereskedő és kiadó. 1840-ben társult Landerer Lajossal. Nyomdájukból került ki 1848. március 15-én a Nemzeti dal és a Tizenkét pont., 195
- Hegedűs Sándor Pest megyei esküdt 1848-ban, 120
- Hegel Jakab bajai lakos, 724
- Hekenszhoffer Alajos nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Hekenszhoffer Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212, 220
- Hekkeszhofer Lajos bajai lakos, 562
- Hentzi, Heinrich, von Arthur (1785–1849) cs. kir. tábornok. 1848. augusztus 17-től Pétervárad várparancsnoka. Október 22-én árulás vádjával elfogatják és bebörtönzik. 1848–1849 fordulóján a császáriak Pestre történő bevonulásakor szabadul. A budai vár parancsnoka lesz. A vár 1849. május 21-i bevételekor halálos sebet kap., 86
- Herczog Ignác bajai nemzetőr, 74, 257
- Herdlein György városi képviselő. 1849-ben százados, a bajai mozgó nemzetőrszázad egyik szervezője., 59, 65, 66, 77, 261, 553, 556, 560, 561, 627
- Herdlein József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212

- Herdlein Károly bajai nemzetőr, 76
- Hering Lukács őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Hermann Róbert dr., 8
- Hervanek György nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Hesz Fábián bajai molnár, 78, 634, 635
- Hesz Mátyás (Hesz Fábián testvére), 78, 634
- Hessz József apatini lakos, 629
- Hirman János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209
- Hirman József bajai lakos, 562
- Hirman Márton bajai fésűs iparos, 27, 159
- Hirsch Fülöp bajai nemzetőr, 75, 264, 265
- Hirsch Lázár nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Hódosi Karácsonyi Lipót Bács-Bodrog vm. alispánja 1849-ben, 717
- Hódsági Heinz monostorszegi lakos, 629
- Hoffman és fiai nagykereskedési ház, 215
- Hoffman (Hofman) Ferenc őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468, 666
- Hoffman Mihály Bács-Bodrog megyei szolgabíró, 62, 353
- Holcinger Károly őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Hollán Ernő (1824–1900). Volt császári tiszt. 1848. június 19-én folyamodására századossá nevezik ki a Kassán alakuló 9. honvédszászlóaljhoz. Augusztustól részt vesz a bánsági harcokban. Október 20-tól vezérkari őrnagy a bánsági hadtestnél. November 21-től Pétervárad véderődítési igazgatója. E beosztásában 1849. február 12-től alezredes. Márciusban a dinasztiahű cs. kir. tisztek nyomása ellenére sem adja át az erődöt az ostromlóknak. Április 28-án a katonai érdemjel 3. osztályát kapja. Végül alezredesi rangban, előbbi beosztásában, szeptember 7-ig, a vár feladásáig szolgál. , 405
- Hor András őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Horanszky János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Horváth Antal a bajai Középponti Választmány tagja, 179, 180
- Horváth Antal, szentgyörgyi (1809–1871) kamarás. 1848. július 28-tól Bács-Bodrog vm. főispánja, hivatalát a verbászi táborban is folytatja. 1848 decembere–1849 januárja között főispán és kormánybiztos, a vármegyében a mozgó nemzetőr csapatok szervezésével megbízott személy. 1848–1849-ben Baja város földesura. 1849. március 26-tól igazoltan marad távol az országgyűléstől., 7, 11, 14, 17, 18, 24, 38, 39, 45, 69, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 145, 150, 175, 277, 291, 293, 294, 302, 311, 318, 322, 339, 345, 348, 392, 397, 399, 403, 404, 406, 411, 412, 413, 426, 427, 432, 441, 443, 445, 459, 460, 461, 462, 473, 475, 476,

- 477, 479, 486, 489, 490, 504, 506, 510, 511, 512, 520, 545, 608, 729
- Horváth Dániel (1797–1866) honvéd őrnagy. 1848 június 8-tól honvéd őrnagy, az 5. honvédszászlóalj parancsnoka a bácskai hadszíntéren. Szeptember 21-én kérésére nyugalmazták. 1849 januárjában jelentkezik a császáriaknál., 282
- Horváth Gyula állami tiszt, 666
- Horváth Ignác zombori kasznár, 289
- Horváth János őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Horváth József bajai ügyvéd. Városi képviselő. Tisztújítási elnök 1848 májusában, a bajai Középponti Választmány tagja. 1849. január–februárban a bajai mozgó csapat alhadnagya, hadnagya majd főhadnagya., 29, 30, 63, 172, 175, 247, 261, 465, 466, 467, 472, 545
- Horváth József bajai csizmadia, 536
- Horváth László, szentgyörgyi, Antal öccse. 1848 júniusában az Ókérrre indított bajai nemzetőr-csapat vezetője., 57, 229
- Horváth Márton városi alőr, 421
- Horváth Péter közbirtokos, 544
- Horváth Sámuel a bajai Középponti Választmány tagja, 172, 175, 179, 180
- Hrabovszky János, báró (1777–1852) honvéd altábornagy. Volt császári altábornagy. 1848. május 7-től a magyar kormány fennhatósága alá rendelik. Május 11-től királyi biztos, pétervárad főhadparancsnok. Június 12-én a pétervárad várórség az ő parancsára támadta meg Karlócat. Július 7-től budai főhadparancsnok, de hivatalát csak szeptember 6-án veszi át. 1849. január elején jelentkezik Windisch-Grätznél. Január 27-én nyugállományba helyezik., 56, 80, 81, 83, 198, 199, 326
- Huber Endre. 1848-ban a jankováci uradalom számvevője., 379
- Hunkár Antal, reidenici (1783–1862) ügyvéd, táblabíró. Az 1847/48. évi országgyűlés veszprémi követe. 1848. május 20–1849. május között Veszprém vm. főispánja. 1848. május 22.-től június végéig Veszprém, Sopron vármegye, Sopron és Ruszt kormánybiztosa. Szeptember 17-től Veszprém vm. honvédtoborzási biztosa. December 18-tól a vármegyében a mozgó nemzetőr-csapatok szervezésével megbízott személy. 1849. január 25-től Bács vm. teljhatalmú országos biztosa. 1849-ben szegedi népfelkelési kormánybiztos, majd május elejétől a Kegyelmi Szék bírója., 19, 87, 91, 454, 473, 482, 483, 488, 489, 490, 505, 507, 510, 515
- Huntzman Albert tiszti alügyész, 230
- Hunyady János (1407?–1456) hadvezér, 83, 329, 330, 332, 336, 337, 338, 339, 340
- Hutter János bajai lakos, 562

I

- Icsiljanovics István, 53
- Ikala István bajai lakos, 562
- Ikotics Ferenc bajai lakos, 715
- Ikotics Ferencné bajai lakos, 715

- Illés Imre őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Imrédy (Imrédi) József városi tanácsnok. Városi rendőrkapitány 1848–1849-ben. Kapitány a bajai nemzetőrség második osztályában. 1849-ben a szabadkai vésztörvényszék ülnöke., 27, 30, 40, 54, 55, 71, 162, 181, 182, 189, 210, 282, 376, 396, 418, 450, 456, 485, 487, 521, 559, 564
- Irányi Dániel (1822–1892) ügyvéd. A II. (lipótvárosi) kerület (Pest város) képviselője. 1848 márciusában a pesti Közbátorsági Választmány (Közcsendi Bizottmány) tagja. Július 4-én az országgyűlés egyik jegyzőjévé választják. Az IM Törvénykészítési Osztályának titkára. Október 5-től felvidéki kormánybiztos. 1849. április 5-én egyik alapítója a Radical Pártnak. Április 25-től Kossuth Pest és Buda teljhatalmú kormánybiztosává nevezi ki., 13, 100, 139, 584, 595
- Irinyi Bertalan, irinyi (1816–1880) honvéd őrnagy. 1848 júliusától részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember 12-től alszázados. Szeptember 25-én kérésére nyugalmazzák. December 31-én ismét szolgálatba lép a verbászi táborban a honvédsereghez csatlakozott ezredénél. 1849. január 19-től századkapitány, január 23-tól őrnagy, ezrede osztályparancsnoka. Részt vesz Szeged és Szabadka védelmében, majd a bácskai IV. hadtest tavaszi ellentámadásában. Májustól dandárnok. Július 30-án Szegeden elbocsátásért folyamodik. , 448
- Irnyey Sándor bajai helyettes főbíró 1849-ben, 666
- István, I. (967/975–1038). Magyar fejedelem (997–1000/01). Király (1000/01–1038)., 438
- István nádor, (1817–1867) osztrák főherceg és magyar kir. herceg, 14, 32, 33, 34, 132, 138, 173, 174, 175, 213, 224, 225, 278, 279, 302, 619
- Ivánkovics (Ivankovich) János, köbölkúti és felsőpulyai (1808 körül-1877) nemzetőr őrnagy. 1848 júliusától októberig a „Vas megyei nemzetőrezred” 3. zászlóaljának parancsnoka. November 28-tól Kőszeg város nemzetőr őrnagya. 1849. június 7-től Vas megye kormánybiztosa, 106, 681, 682
- Ivánovics István városi kultánácsnok. Városi kasznár., 111, 169, 276, 296, 381

J

- Jacobei (Jakobei) János bajai seborvos, 625
- Jakobey János városi képviselő, 362
- Jakobey (Jakobei) Sándor Bács-Bodrog megyei esküdt 1848-ban., 151, 153
- Jako Ferenc városi alőr, 421
- Jaksics Antal városi alőr, 421
- Jankovich (Jankovics) György főjegyző (Pest-Pilis-Solt vm.) 1848-ban., 362
- Jankovics József előbb városi tiszteletbeli, majd fizetéses írnok, 374, 389, 561
- Jankovics Mihály, 230

- Jászay Pál (1809–1852) történetíró. A m. kir. udvari kancelláriában szolgált. 1848-ban a miniszterelnöki hivatal elnöki titkára., 82
- Jeger Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Jellačić (Jellasics, Jellasich, Jellacsics, Jellachich, Jellacic) von Buzim, Josip, báró (1801–1859) Horvát-, Szlavón- és Dalmátországok bánja, 1849-ben cs. kir. altábornagy, később tábornok, 1854-től gróf, 67, 82, 99, 103, 104, 108, 112, 207, 312, 327, 354, 428, 542, 570, 571, 576, 579, 582, 583, 593, 596, 611, 612, 651, 671, 685
- Jeney József, borosjenői (1811–?) honvéd őrnagy. Volt császári tiszt. 1848. július 4-től honvéd főhadnagy és segédtiszt a HM-ben. Október 15-től százados ugyanitt. Novembertől Nagybánya térparancsnoka. 1849 januárjában Marosvásárhelyen honvéd vadászcsapat szervezője. Később visszatér Nagybányára. Április 21-től őrnagy az 1. vadászrezrednél. Június közepén a 2. vadászrezred 5. osztályának parancsnoka Erdélyben. Augusztusban Szatmárnémeti térparancsnoka., 41, 42, 507
- Jerkovics Antal városi képviselő, 261, 287, 305, 388, 396, 616
- Jerkovics József városi alőr, 421
- Jerkovics Péter városi képviselő, 287, 362
- Jeszenszky Dani írnok, 547
- Jilk József városi tanácsnok. A bajai Központi Választmány tagja. Baja felsővárosi kvártélymester. 1848-ban alhadnagy a bajai nemzetőrség első osztályában, 1849-ben nemzetőrkapitány., 31, 148, 169, 174, 179, 180, 209, 382, 419, 446, 587
- Jilk Sándor ügyvéd. Városi tanácsnok és helyettes főbíró. Főhadnagy a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 30, 31, 39, 40, 54, 55, 181, 182, 189, 212, 246, 418, 423, 450, 521, 548, 550, 551, 567, 575, 626, 635
- Joannovics Ignác (?–1848) ügyvéd. 1848-ban Baja város főbírája, majd városi tanácsnok., 13, 30, 31, 130, 140, 177, 181, 182, 381
- Joannovics Pál (?). 1849-ben Baja város főbírája., 561, 591, 732
- Jókai Mór (1825–1904) író, a Közlöny cikkírója. 1849-ben az Esti Lapok, majd a Pesti Hírlap szerkesztője., 436
- Jónás József címzetes kanonok, az 1847/48-as tanévben a pécsi líceum ideiglenes igazgatója, politikatanító, 284
- Jónicz Ferenc bajai lakos, halászmester, 484, 485, 601, 602, 603, 622, 623, 642
- Jónitz Ferenc városi képviselő, 261
- Jovich, (Jovics) Stevan, báró (1774–1859) nyugalmazott cs. kir. tábornok. 1848 tavaszán közreműködik a Bács megyei nemzetőrség szervezésében. Június 13-án a magyar HM reaktiválja és Eszék várparancsnokává nevezik ki. Október 18-án az OHB követelésére kitűzi a magyar zászlót. Október 22-én beengedi a várba a gróf Batthyány Kázmér kormánybiztossal érkező hon-

- védzászlóaljat. Október 26-án kérésére nyugdíjazzák., 57, 199, 200
- Jozics Áron a kulai cs. kir. törvényszék elnöke 1849-ben, 725
- Juhász Ádám városi képviselő, 287
- Jung Mihály nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Juray Antal bajai lakos, nemzetőr, 74, 258
- K**
- Kablás József tizedes, 569
- Kaich (Kaics) Bálint bajai főszolgabíró 1849-ben, 117, 119, 708, 710, 716, 717, 718, 721, 722, 725, 726, 727
- Kaisz György bajai borkereskedő, nemzetőr, 74
- Kaizer András bajai lakos, halászmester, 635
- Kaizer Ferdinánd őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Kanyó Alajos városi képviselő. 1848–1849-ben, városi tanácsnok. Adószedő 1849-ben., 31, 66, 72, 78, 305, 306, 384, 388, 389, 422, 446, 450, 549, 555, 557, 574, 598, 644
- Kapetanovics Timok bajai lakos, 562
- Kapocs Mihály városi alőr, 421
- Karácsony (Karácsonyi) Lipót Bács-Bodrog vm. első aljegyzője 1848-ban. Bács-Bodrog vm. törvénykezési alispánja 1849-ben., 319, 324, 328, 329, 703, 717
- Karagics József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Karassay (Karassiy) József, körösladányi (1788–1873) nemzetőr alezredes. 1848 június 27-től Bács megye zombori járásának nemzetőr őrnagya. Részt vesz a délvidéki harcokban. 1849 februárjától Bács megye felső járásai nemzetőr-csapatának és népfelkelésének parancsnoka. Áprilisban egy nemzetőr-dandár parancsnoka a IV. (bácskai) hadtestben, alezredessé léptetik elő. Júniusban nyugdíjaztatását kéri., 63, 75, 76, 94, 95, 98, 100, 101, 121, 481, 572, 578, 582, 597, 619, 620, 621, 626, 638, 640, 643, 653, 656, 657
- Kardos György főhadnagy a bajai mozgó nemzetőrségben 1849-ben, majd ugyanott a 4. század századosa. Őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 63, 465, 466, 468, 471, 545
- Kardos János bajai népképviselő, 13, 130
- Kardos János. 1848-ban Bács-Bodrog vm. felső járásában a rög-tönítelő szék helyettes elnöke., 155
- Kardos János, ifjú. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában., 211
- Kardos Máté városi tanácsnok, 388
- Karnász Jakab városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja. Alhadnagy a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, , 55, 175, 179, 180, 201, 211

- Karnász Mihály bajai lakos, 485, 486
- Katona István városi tanácsnok. 1849-ben a bajai árvák atyja., 44, 117, 261, 287, 305, 381, 701, 712
- Katona Pál (Katona István fia), 44
- Kaul Gedeon. 1838-tól a Szent Ferenc-rendi középiskola tanítója Baján. 1848-ban önkéntes tábori lelkész a bajai nemzetőrök mellett., 42, 565, 566
- Kállay Ödön (1815–1879)., 338
- Károlyi István, gróf. Pest vm. főispánja 1848-ban., 402
- Kászonyi Ferenc közbirtokos, 544
- Kászonyi József, nagykászonyi (1810–1888) honvéd ezredes. 1848 október 26-tól alezredes a 3. Ferdinánd huszárezrednél, a délvidéki hadszíntéren. 1849 január 23-tól ezredes, ezredének parancsnoka a bácskai hadtestben, februártól a főhadszíntéren. A tavaszi hadjáratban hadosztályparancsnok a III. hadtestnél. Április 26-án a katonai érdemjel 3. osztályával tüntetik ki. Június 20-tól a II. hadtest parancsnoka. Július 12-től hadtestével a komáromi várőrségnél szolgál., 448
- Kázmér István bajai lakos, 665
- Kázmér Miksa (Kázmér István fia) honvéd, 665
- Kecsenovics Péter bajai lakos, 562
- Kehln János dobos a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Kehln József dobos a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Keller Antal őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Kendelényi Ferenc. 1848 májusától igazságügyminisztériumi titkár, decembertől az álladalmi titkári osztályon titkár. 1849 júniusától ugyanott miniszteri segédtanácsos., 563
- Kerék Sándor bajai deszkakereskedő. Városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja., 174, 179, 180, 287, 305, 362, 712, 715, 731
- Kerekes József bajai írnok, 158
- Kerekes József Bács-Bodrog megyei almérnök, 300
- Kerekes József 1849-ben bajai térparancsnok, százados, 578, 602, 638, 639, 648, 649, 650
- Kerekes József felső járási esküdt, 273, 310, 330, 331
- Kerekes László nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 211
- Kerekes Sándor. 1848-ban Bács-Bodrog vármegyei harmad-, majd másodaljegyző. A Pesti Hírlap szabadkai tudósítója., 151, 152, 316, 328, 571
- Kernyai Burger monostorszegi lakos, 629
- Kernyai Hemm monostorszegi lakos, 629
- Késmárki Sándor Sükösd község bírája 1849-ben, 478
- Keszei Péter bajai lakos, 27, 159
- Keszler Mihály városi képviselő, 484, 485, 486, 487, 562

- Khailbach (Kailbach) József. Bajaszentistváni földbirtokos, városi képviselő. 1848-ban a bajai Középponti Választmány tagja. Örmester a bajai nemzetőrség első osztályában., 174, 179, 180, 209, 217, 221, 261, 485
- Khlayberel Ferenc dunagőzhajózási főügynök, 84, 331, 332, 344
- Khölbl Antal bajai lakos, 567
- Khu (Kuh) Alajos dr. Az 1848-ban Péterváradon szolgálatot teljesítő 39. Dom Miguel gyalogezred törzsorvosa., 87, 405, 406
- Kiegel József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 210
- Kiegl Ferdinánd nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Killinger Zsigmond (1818-?) főtüzér. A szabadságharcban a honvéd tüzérség katonája. Főtüzér a bácskai hadtestben. Harcol Szenttamásnál és Baján is. 1849. május 14-től hadnagy a Szege-den alakuló tartalék hadosztály-nál., 40, 100, 581, 582, 584, 585, 626
- Király János bajai vámos, 503
- Kirilovics Péter. 1848-ban Bács-Bodrog vármegyei esküdt., 151
- Kiss Elek nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Kiss Ernő, eleméri és ittebei (1799–1849) honvéd altábornagy. Volt császári tiszt. 1848. október 12-től honvéd tábornok, a bánági hadtest parancsnoka. 1849. február 3-tól altábornagy, országos főhadparancsnok. Több alkalommal helyettesíti a mindenkori hadügyminisztert. Március 8-án a katonai érdemjel 2. osztályával tüntetik ki. Világosnál teszi le a fegyvert. Az aradi vértanúk egyike., 85, 318, 367, 638, 639, 648, 650
- Kiss Ferenc algyői jegyző, 548
- Kiss István városi alőr, 421
- Klapka György (1820–1892) honvéd vezérőrnagy, Komárom várparancsnoka. Részt vett az 1849. január 2-i haditanács által elfogadott haditerv kidolgozásában., 87
- Klauzál Gábor, szalvikovich (1804–1866) ügyvéd. A Batthyány-kormány földművelési-, ipar- és kereskedelmi minisztere. 1848 júniusában Csongrád mezőváros választási kerület képviselőjévé választják. Miniszteri tárcájáról szeptember 12-én lemond. Képviselői állását azonban megtartja., 142, 215
- Klenáncz János városi képviselő. Kapitány a bajai nemzetőrség negyedik osztályában., 55, 211, 424
- Klodnicki, Stanislaus. 1849-ben a Baján állomásozó 2. Schwarzenberg dzsídázsezred századosa, bajai térparancsnok., 117, 711
- Kmety György (1813–1865) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848. október 16-tól százados a 15. honvédzászlóaljnál. Október 26-tól őrnagy, a 23. zászlóalj parancsnoka. December 20-tól alezredes. 1849. január 5-től dandárnok, február 15-től hadosztályparancsnok. Április 14-től ezredes, a VII. hadtestből kivált, önállóvá lett „Kmety-hadosztály” parancsnoka. Június 26-tól tá-

- bornok, bácsi seregparancsnok. Részt vesz a temesvári csatában., 102, 104, 105, 106, 107, 633, 646, 647, 669, 670, 671, 677, 695
- Knézich János (1824–1891) honvéd főhadnagy. Knézich Károly honvéd tábornok öccse. 1848 júliusától harcol a szerb felkelők ellen. Októberben alakulatával csatlakozik a honvédsereghez. December 20-tól főhadnagy, a 19. Schwarzenberg sorgealozezred 3. zászlóaljánál szolgál. 1849. január 2-án megtagadja a további szolgálatot, Szegedre internálják. Március 3-án elbocsátják. Ekkor jelentkezik a császáriaknál Bátán. Hadnagyként beosztják egy horvát határőrzászlóaljhoz. Május 21-én a budai vár bevételénél magyar fogásba esik. Hadbírótság elé kerül, de bátyjára való tekintettel nem ítélik el., 95, 527
- Knezich Károly (Knezić, Karol) (1808–1849). Volt császári tiszt. 1848. június végén a Délvidékre vezénylik alakulatával. Részt vesz a bácskai harcokban. Október 30-tól honvéd őrnagy, a szabadságharchoz csatlakozott zászlóaljának parancsnoka a verbászi táborban. December 18-tól alezredes és dandárnok. 1849. januárjának második felében a bácskai hadtest zömével a főhadiszíntérré vezénylik. Kitünteti magát az 1849. március 5-i szolnoki ütközetben. Március 13-tól ezredes. Március 23-án megkapja a katonai érdemjel 3. osztályát. Március végétől a III. hadtest egyik hadosztályának parancsnoka. Az április 26-i komáromi csatában kifejtett tevékenységéért a katonai érdemjel 2. fokozatával tüntetik ki. Közreműködik Buda ostromában (május 4-12.). Világosnál teszi le a fegyvert. Aradon 1849. október 6-án kivégzik., 95
- Knézy Antal Bács-Bodrog megye első alispánja. A Bács megyei tábori bizottmány elnöke., 22, 28, 53, 54, 56, 58, 79, 89, 111, 131, 132, 134, 141, 142, 152, 158, 162, 168, 183, 184, 186, 198, 214, 216, 218, 243, 245, 251, 268, 276, 278, 281, 298, 310, 311, 335, 417, 420, 441, 442, 451, 476, 511, 512, 513
- Koch Vencel nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Kocsisa Lajos. 1848-ban Bács-Bodrog vm. szolgálatában áll, valószínűleg írökként., 158
- Kodich (Kodics) János főhadnagy a Zanini-ezredben, 87
- Kohlman (Kollmann), Josef (1808–1889) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848 júniusától részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember 22-től honvédvezérkari őrnagy, a Jellačić elleni sereg vezérkari főnöke. Október 20-tól ezredes. December 24-től elbocsátásáért folyamodik. 1849 márciusától a IV. bácskai hadtest vezérkari főnöke. Májusban az említett hadtest egyik hadosztályának parancsnoka. Május 8-án 3. osztályú katonai érdemjelet kap. Június közepétől dandárparancsnok, erődítési munkálatok vezetője Baján. Július 7-től a bánsági határőrkerület parancsnoka., 66, 103, 104, 105, 106,

- 107, 122, 579, 611, 654, 656, 664, 667, 670, 671, 672, 676, 677, 679, 695
- Kois László bajai gombkötőmester. A bajai Középponti Választmány tagja., 175, 178, 180, 626
- Kollár Antal (Kollár Tamás fia) bajai könyvkötő. 1848-ban tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában. 1849-ben előbb a fekete-sapkás mozgó csapatban, majd később honvédként szolgál., 77, 209, 621, 622
- Kollár Tamás bajai lakos, 77, 621, 622
- Koller István városi képviselő. Követválasztási elnök, a bajai Középponti Választmány tagja., 34, 36, 175, 176, 177, 179, 180, 205, 222, 223, 224, 225, 229, 248, 249, 262, 362, 554, 597
- Koller József ráckevei lakos, hajósgazda, 719
- Koller Márton monostorszegi lakos, 629
- Koller Miklós monostorszegi lakos, 629
- Kolowrat-Krakowsky (Kollowrát), Leopold, gróf (1804–1863) honvéd ezredes. A cs. kir. 3. Ferdinánd huszárezred ezredese. 1848 július elején ezredével mozgósítják a szerb felkelők ellen. A délvidéki magyar sereg dandárparancsnoka. Részt vesz Szenttamás július 14-i, augusztus 19-i és szeptember 21-i ostromaiban. Szeptember 24. szabadsággal Bécsbe távozik., 259, 354
- Komlosy Tamás nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Kopcsányi József (1822–1888) földbirtokos. 1848 szeptembertől népfelkelési biztos a Dél-Dunántúlon. 1849 januárjában századosi rangban egy gerilla-csapat szervezője a Balaton-felvidéken, majd Pest megye solti járásában. Több sikeres gerillaakciót hajtott végre a császári fősegreggel szemben. „Népfelvilágosító”, 1849 februárjában kormánykiküldött, majd a Tolna megyei szabadcsapat kapitánya 1849 tavaszán., 92, 508, 510
- Kopeczky Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209
- Kopper György városi rendőrkapitány. Városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja. 1849-ben városi szószóló., 144, 148, 287, 362, 388, 554, 597, 616, 701, 702
- Kopper József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Kopper Mihály nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Kornis Károly (1824–1863). 1848-ban közbíró a rögtönítélő bíróságnál, majd országos rendőri biztos., 91, 487
- Koronay László közbirtokos, 544
- Kossuth Lajos, udvardi (1802–1894) ügyvéd. A Batthyány-kormány pénzügyminisztere. 1848. július 2-től az I. (belvárosi) kerület (Pest város) képviselője. Szeptember 15-től az OHB tagja, október 8-tól annak elnöke. 1849. április 14-től kormányzóelnök. Ezt a tisztséget augusztus 11-ig

- tölti be, amikor is a katonai és polgári hatalmat Görgei Artúr ruházta át., 7, 16, 18, 19, 25, 38, 41, 46, 51, 52, 63, 65, 66, 69, 71, 72, 73, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 114, 117, 118, 119, 213, 214, 275, 293, 294, 310, 316, 325, 332, 334, 335, 337, 339, 340, 341, 344, 352, 355, 363, 377, 378, 384, 387, 388, 389, 390, 392, 394, 396, 397, 400, 403, 404, 406, 411, 412, 413, 431, 432, 437, 441, 442, 445, 447, 449, 450, 451, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 461, 462, 473, 474, 475, 481, 488, 490, 507, 508, 511, 513, 514, 522, 530, 531, 548, 569, 576, 578, 580, 581, 584, 585, 589, 590, 592, 602, 606, 623, 628, 631, 633, 646, 650, 652, 659, 664, 671, 672, 673, 675, 676, 679, 698, 711, 712, 716, 722, 723, 726, 729
- Kosztics Antal ügyvéd. 1848-ban a bajai Középponti Választmány tagja. 1849-ben városi rendőrkapitány., 148, 169, 175, 179, 180, 381, 519, 701
- Kostić, Aleksandar a kulai bizottság tagja 1849-ben, 90, 454
- Kosztics, Prokop cs. kir. nyugalmazott kapitány. 1849-ben bajai térparancsnok., 94, 521, 576, 591
- Kovács István bajai lakos, 562
- Kovács József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában. 1849-ben a bajai mozgócsapat örvitéze., 211, 468
- Kovacsevics Alajos Bács-Bodrog megyei élelmezési főbiztos, 274
- Kovacsevics Alajos bajai főjegyző 1849-ben., 701, 702
- Kovacsics Antal Bács-Bodrog vármegye bizottmányának tagja 1848-ban, 369, 407
- Kovacsics Szilárd bajai lakos, 562
- Kovácsics Antal. 1848-ban Bács-Bodrog vármegye felső járásának közbírája., 155
- Kovácsics Ágoston a tábori bizottmány vegyes osztályának pénztárnoka 1848-ban, 315
- Kozma János Szeremle község esküdtje 1849-ben, 478
- Kozmánovics István, 295
- Kökényessy (1848-ig Gärtner) Szaniszló (1817–1889) honvéd ezredes. 1848. szeptember 21-től őrnagy, a jászkun önkéntes nemzetőrzászlóalj parancsnoka. December 28-tól a zászlóaljából alakuló 65. honvédzászlóalj parancsnoka a bántói, majd a III. hadtestnél. Április 16-tól alezredes és dandárnok ugyanott. Április 30-án 3. osztályú érdemjelet kap. Július 20-tól ezredes és egy gyalogoshadosztály parancsnoka a III. hadtestben a világosi fegyverletételig., 85
- Kömüves (Kömíves) Mihály. A bajai Középponti Választmány tagja. 1848 novemberétől városi kvartélymester., 31, 148, 169, 174, 179, 180, 382
- König Ignác monostorszegi lakos, 629
- Körösi István Szeremle község bírája 1849-ben, 478, 577
- Kraczl Mihály városi képviselő, 287

- Krajcsmer Ignác nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209
- Krajnovics Pál bajai rác lakos, 47, 575
- Králik József bajai lakos, 562
- Krausz Károly városi kultánácsnok és képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja., 169, 175, 179, 180, 261, 362
- Kray János, báró. 1849-ben rác fogásba kerül., 489
- Krecsko Ferenc városi alőr, 421
- Kreiniker József városi tanácsnok. Örmester a bajai nemzetőrség második osztályában., 210, 261, 388
- Kreszeovics Dömötör bajai lakos, 27, 160
- Kresztanics Károly bajai lakos, 562
- Krusecz József bajai lakos, 76
- Kubicska (Kubitska) János városi főjegyző, 233, 239, 253
- Kubinyi (Kubényi) Ádám a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 178, 179, 300
- Kucsera Vencel bajai lakos, 562
- Kuluncsics Ágoston Bács-Bodrog megyei kerületi esküdt. 1848-ban felső járási alszolgabíró., 328
- Kuluncsics István Szabadka szabad királyi város polgármestere 1849-ben, 485
- Kuluncsics József városi főjegyző. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában., 210, 233, 239, 253
- Kumerkramer Mihály zombori puskműves, 467
- Kuluncsics Viktor Bács-Bodrog megyei esküdt. Örmester a bajai nemzetőrség második osztályában., 210, 469
- Kund Vilmos pesti ügyvéd, 436, 437
- Kust, Friedrich újverbászi lakos, 353

L

- Labuda Ádám városi alőr, 421
- Laczkovics János. 1848-ban Pest-Pilis-Solt vármegye Középponti tiszteletbeli főszolgabírája, 1849-ben ugyanott a Pesti járás alszolgabírája., 514
- Lampl József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Landerer Lajos (1800–1854) pesti nyomdász. Nyomdáját 1824–1840 között egyedül, majd Heckenast Gusztávval társulva vezette. Ők adták ki 1841-től a Kossuth szerkesztette Pesti Hírlapot, 1848 márciusában a Nemzeti dalt és a Tizenkét pontot. Ő rendezte be 1848-ban a nemzeti bankjegynyomdát, és a szabadságharc alatt nyomtatta a Kossuth-bankókat., 195
- Latinovics Benjámín városi képviselő. 1848-ban a felső járási rögtönítélő szék elnöke., 155, 247, 262, 287
- Latinovics Dávid nyugalmazott kapitány, 18, 364
- Latinovics György Bács-Bodrog megyei törvényszéki bíró 1848-ban, 152
- Latinovics István bajai lakos. 1848-ban tisztújítási elnökjelölt., 172

- Latinovics Károly, borsódi. 1848–1849-ben Bács-Bodrog vm. másodalispánja. 1849-ben a zombori rác komité elnöke. A szabadságharc bukása után Bács-Bodrog vm. cs. kir. biztosa., 90, 91, 93, 115, 118, 269, 311, 461, 476, 518, 520, 543, 700, 703, 710, 718, 722, 723
- Latinovics Móric, borsódi és katómári (1811–1868) ügyvéd, megyei táblabíró. 1848 júniusában a kulai kerület (Bács-Bodrog vm.) képviselőjévé választják. 1849. március 24-én a képviselőház mandátumáról lemondottnak nyilvánítja. Távolléte alatt az ellenséggel való cimborálás gyanújába keveredik. Ezért vagyonát Haczell Márton kormánybiztos 1849. május 31-én az állam javára lefoglaltatja. Miután tisztázta magát az IM visszaadja javait., 311, 340
- Latinovics Móricné, zászlóánya a Hunyadi-szabadcsapat 1848. szeptemberi bajai tartózkodásakor, 83, 337, 340
- Lázár Zsigmond, écskai (1802–1870). Volt császári tiszt. 1848 nyarán a délvidéki szerb népfelkelők ellen harcol, szeptember 15-től alezredes. Októberben ezredével (1. Császár huszárezred) csatlakozik a honvédsereghez. November 2-től ezredes, ezredének parancsnoka, továbbra is a Délvidéken. December 15-én kérésére elbocsátják. 1849. január 29-én a bécsújhelyi császári hadbírótság felmenti., 363
- Lazárovics Dánielné bajai lakos, 562
- Leb József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Lederer, Moritz cs. kir. ezredes 1849-ben., 528
- Leipold (Leipolt) Pál őrmester. 1849-ben Mándl Mihály százados, kalocsai térparancsnok altisztje., 100, 592
- Lengyel Ferenc bajai lakos, 455, 456
- Lenhard Gering dobos a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Lenkey János, zádorfalvi és lenkei (1807–1850) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848 májusában a 6. Württemberg huszárezred századosaként Galiciából hazatér századával és szolgálatra jelentkezik a HM-nél. Századával a délvidéki hadsereghez osztják be. Október 9-én őrnagy a 14. Lehel huszárezredben. Október 12-én alezredes. Október 16-tól ezredes, a 13. Hunyadi huszárezred szervezője és parancsnoka. December 9-től a bácskai hadtest Óbecsén állomásozó dandárának vezetője. 1849. március 15-től vezérőrnagy, a komáromi várőrség csapatparancsnoka. Május közepétől a tartalék hadtest lovasságának parancsnoka. Világosnál esik fogásba., 109, 254, 429, 430, 651
- Lezsák Ferenc ács a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Liebhartd Lukács a pécsi püspöki líceum hittanára az 1847/48-as tanévben, 284
- Lingszfeld Ignác nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212

- Lipovcsevics Dániel városi képviselő. 1848 novemberétől piaci biztos. Decembertől felsővárosi kvartélymester. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában., 31, 60, 111, 211, 261, 262, 305, 377, 419, 421
- Liszka György városi képviselő. 1848 decemberétől alsóvárosi kvartélymester. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 31, 212, 261, 389, 396, 419
- Lövy Áron jankováci zsidó előjáró 1848-ban, 359
- Luszt Ferenc. Az 1849-ben felállított kulai törvényszék közbírája., 725
- LY**
- Lyubibratich János pesti lakos, 610
- M**
- Madár Antal nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Madár Mátyás, 562
- Madarász László, kislelődi (1811–1909). 1848. június 20-tól a csákvári választókerület (Fejér vm.) képviselője. Szeptember 15–21 között az OHB tagjai közé választják. November 28-án Kossuth az Országos Rendőri és Postaosztály vezetésével bízza meg, amelynek élén 1849. április 16-ig áll. A csákvári kerületben 1849. június 18-án ismét képviselővé választják. Az országgyűlési baloldal vezetője., 38, 445, 479
- Magyar András a bajai Középponti Választmány tagja. Örmester a bajai nemzetőrség harmadik osztályában., 175, 178, 180, 211
- Magyar János városi alór, 421
- Majthényi József, báró (1814–1888) a felsőház helyettes jegyzője. 1849-ben Baranya megyei alispán és kormánybiztos., 104, 105, 106, 614, 661, 667, 668, 695
- Majvald Alajos városi képviselő, 287
- Malasevics Márton tábori esküdt. 1848-ban Bács-Bodrog vármegye felső járásának alszolgabírája., 328
- Malik Lukács városi képviselő, 261, 287, 388
- Mándl (Mandl) Mihály (1810–1867 előtt) honvéd őrnagy. 1848. szeptember 3-tól százados a Tolna megyei, illetve a 3. dunántúli önkéntes nemzetőrszázalóaljban. November 2-től százados a 41. honvédszázalóaljnál. Csapatával az eszéki várőrséghez osztják be. Eszék 1849. február 13-i kapi-tulációja után a hazabocsátott 36., 41. és 51. zászlóalj legénységének összeszedésével bízzák meg. Májusban kalocsai térparancsnok. Augusztus 1-jétől őrnagy, a 142. honvédszázalóalj parancsnoka Aradon. Világosnál teszi le a fegyvert., 100, 584, 592, 593
- Manhold Pál városi képviselő. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában., 211, 362
- Márai-Grosschmid Gábor Bács megye újoncozási biztosa 1849-ben., 587

- Márics (Marics) András városi képviselő, 362, 388
- Markó Gáspár Bajaszentistván község bírása 1848-ban., 221
- Markó József bajai szíjgyártómester. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 212, 400
- Markos Pál Bács vármegye bizottmányának tagja 1848-ban, 369, 407
- Markovics Antal kanonok-esperes, vaskúti plébános, 423
- Markovics József (?). 1848. április 30-án a nádor a miniszterelnökséghez ideiglenesen csatolt hadügyek polgári osztályához titkárrá nevezte ki. Június 19-én a nádor ugyanoda tanácsossá nevezte ki. December 6-tól ugyanott a polgári szakban szakfőnök. 1849. június 16-án a hadügyminiszter ugyanott igazgató tanácsosává nevezte ki., 364
- Markovics Márton városi képviselő, 388
- Markovics Szilárd bajai fuvarvállalkozó, 349
- Martinovics Ignác (1755–1795) ateista filozófus. Az első magyarországi köztársasági mozgalom szervezője, a magyar jakobinus mozgalom vezetője., 284
- Mártonffy Károly (1821–1887) ügyvéd. 1848. május végétől Bács-Bodrog vármegyei szolgabíró. Júniusban a petrováci kerület (Bács-Bodrog vm.) képviselőjévé választják. 1849. április 5-től a Radical Párt tagja., 151
- Maskál Sebestyén bajai lakos, 562
- Matkovics Ferenc városi képviselő. 1849-ben Kossuth és a városi tanács szidalmazása miatt törlik a képviselők sorából., 46, 261, 454, 455
- Mattyasovszky László közbirtokos, 544
- Mayer József (1819–?) honvéd százados. 1848 nyarán részt vesz a temesközi harcokban. Októberben alakulata két századával csatlakozik a honvédsereghez. Október 22-től alhadnagy, november 25-től hadnagy. 1849. február 1-jétől főhadnagy az osztályából és a 62/2. gyalogezerdből alakuló honvédszászlóaljban. Május 10-től százados a 122. zászlóaljnál. Végig a délvidéki hadszíntéren szolgál., 579
- Mayerhoffer, Ferdinand, báró (1798–?). 1848-ban ezredes, belgrádi konzul, a szerb mozgalmak irányítója. 1849. szeptember 3-tól a 9. katonai kerület parancsnoka., 62, 354, 355, 708
- Melczer Andor, báró (1800–1873) cs. kir. ezredes, a 19. gyalogezered parancsnoka. 1848. június 30-tól a HM államtitkára. 1848 szeptember elején leköszön, majd e hó végén Bécsbe távozik., 297
- Merl Ferenc a bajai Középponti Választmány tagja. Főhadnagy a bajai nemzetőrség harmadik osztályában., 55, 175, 178, 180, 210
- Mertens, Karl, báró (1803–1874) cs. kir. vezérőrnagy. 1848 októbertől Windisch-Grätz első főhadsegédje, 1849-ben a cs. kir. hadügyminisztérium osztályfőnöke, helyettes hadügyminiszter, altábornagy., 528

- Merzsei (Merzsey) Ferenc. 1848-ban bajai állami sóház sőtárnoka., 17, 345, 346
- Meszéna István, báró (1825–1881) honvéd alezredes. Volt császári tiszt. 1848 június 19-től százados a 4. honvédszászlóaljnál. Augusztustól a délvidéki hadszíntéren szolgál. Szeptember 22-től őrnagy, zászlóaljának parancsnoka. December közepétől alakulata Bem alatt küzd. 1849. január 21-én súlyosan megsebesül Nagyszebennél. Február 15-től alezredessé léptetik elő. Április 8-án megkapja a katonai érdemjel 3. osztályát. Május 2-től a hódmezővásárhelyi újonctelep parancsnoka. Június 24-től bajai dandárparancsnok. Világosnál teszi le a fegyvert., 86, 102, 103, 106, 107, 633, 654, 668, 669, 679
- Meszlényi Jenő, meszlényi (1814–1900) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. szeptember 13-tól százados a 6. honvédszászlóaljnál, de ugyanekkor őrnagy lesz a Hunyadi önkéntes csapat gyalogságánál. Ez utóbbi élén, Perczel Mórnak alárendelve, részt vesz a horvátok elleni harcokban. Október 9-től alezredes, a komáromi vár térparancsnoka. E beosztásában 1849. január 13-tól ezredes. Január–április közt közreműködik a vár védelmében. Május 23-án áthelyezik az Országos Főhadparancsnoksághoz. Ennek helyettes vezetőjeként működik a világosi fegyverletéltelig., 83, 337, 341
- Metternich-Winneburg, Klemens Wenzel Lothar von, herceg (1773–1859) osztrák házi, udvari és államkancellár, állam- és konferenciaminiszter. 1848. március 13-án mond le tisztségéről., 310
- Mezei István nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 213
- Mészáros Antal városi képviselő, 172, 362
- Mészáros Antal közbirtokos, 544
- Mészáros Károly Pest megyei főszolgabíró 1848-ban, 120, 339, 340, 362, 363
- Mészáros Lázár, pacséri (1796–1858) honvéd altábornagy. Volt császári tiszt. 1848. április 10-től hadügyminiszter. Május 26-án vezérőrnaggyá léptetik elő. Június 23-án Baja és Istvánmegye országgyűlési képviselőjévé választják. Szeptember 8-tól ideiglenesen a délvidéki hadsereg parancsnoka. Szeptember végétől ismét a HM-t vezeti. Októbertől az OHB tagja. December 11-től a felső-tiszai hadtest vezetője. 1849. január 13-tól ismét a HM élén áll. Április 15-én altábornaggyá léptetik elő. Július 1-jétől a honvédsereg fővezére. Július 30-tól a Szegednél összevont fősereg vezérkari főnöke., 7, 31, 34, 35, 36, 37, 58, 61, 67, 69, 81, 82, 84, 85, 86, 88, 102, 104, 106, 107, 108, 114, 222, 225, 229, 243, 244, 247, 248, 249, 251, 269, 270, 275, 280, 292, 293, 300, 301, 316, 318, 319, 322, 323, 326, 327, 332, 333, 336,

- 339, 342, 343, 346, 347, 348, 351, 354, 357, 358, 366, 387, 459, 540, 542, 548, 607, 651, 661, 675
- Michel Alajos (1823–?) honvéd főhadnagy. 1848 nyarán a 33. Gyulay gyalogezred 3. zászlóaljával a szerb felkelők ellen harcol. Október 19-től hadnagy. 1849 február 1-jén ezrede hadnagyaként, századparancsnoki beosztásban harcol a torzsaik között. Március 16-tól főhadnagy a péterváradai várőrségnél. Március 29-én kilép és jelentkezik a császáriaknál., 480
- Mihájlovics János bajai ügyvéd, 503
- Mihájlyevics János bajai ügyvéd, 381
- Mihálik Ignác táborigazgató orvos Szabadkán 1849-ben, 689
- Mihalik János, madunitzi (1818–1892) honvéd alezredes. Volt császári tiszt. 1848 nyarán erődítési mérnök a déli hadseregnél. Október végétől honvéd százados. 1849 januárjában a bácskai hadtest vezérkari tisztje. Március 21-től őrnagy. Július 2-től mérnökkari alezredesként ismét a déli hadseregnél szolgál. Július 14-én a hegyesi csatában megsebesül., 658
- Mihálovics András nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 211
- Mihálovics Anna, özvegy, bajai lakos, 399
- Mihálovics (Mihajlovich, Mihálovich, Mihajlovics, Mihájlovics) Mihály (1797–?) honvéd alezredes. Volt császári tiszt. 1848 június 19-től nemzetőr őrnagy Somogy megyében. Július közepén áthelyezik Baranya megye lovas nemzetőrségéhez. Részt vesz a délvidéki harcokban. December közepétől egy tolna-baranyai önkéntes lovascapat parancsnoka a Bácskában. 1849. márciustól honvéd őrnagy, ekkor csapatával osztályparancsnokként beosztják a 7. huszárezredbe. Április 7-től alezredes és dandárparancsnok a IV. (bácskai) hadtestnél. Világosnál esik fogságba., 103, 524, 525, 578, 646, 647, 658
- Mihálovics Mátyás nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Miháltz (Mihalcz) Elek, gelenczei (1810–?). Volt császári altiszt. 1848. szeptember 1-jétől hadnagy a Kraszna megyei nemzetőrségnél, báró Huszár Lajos őrnagy segédtisztje. Részt vesz a román felkelők elleni harcokban. 1849. január 1-jétől százados a megyében alakuló 67. honvédszászlóaljnál. Április 30-tól áthelyezik a kecskeméti újonctelepre. Július 14-től őrnagy, az ugyanitt alakult 130. zászlóalj parancsnoka, a tartalék hadtestnél. Kazinczy táborához csatlakozva Zsibónál teszi le a fegyvert., 678
- Mihály (Mihályi) Károly (1810–?) honvéd őrnagy. Volt császári tiszt. 1848 június 13-tól százados a 10. honvédszászlóaljnál. Júliusban alakulata a szerb felkelők ellen vezénylik. Szeptember 24-től őrnagy, a 25. zászlóalj parancsnoka. 1849 januárjától a Központi Mozgó Seregnél szolgál zászlóaljával. Később dan-

- dárparancsnok a II. hadtestben. Július 14-től a 132. honvédszászlóalj parancsnoka a tartalék hadtestnél. Állítása szerint végül alezredes lett., 679
- Mihályovics András bajai lakos, 724
- Miklovich (Miklovics) János magtári hivatalnok. 1849-ben a bajai állami katonai magtár kezelője és felügyelője., 565, 567
- Mikosevics Alajos városi levéltárnok és tiszteletbeli jegyző. A bajai Középponti Választmány tagja és jegyzője, követválasztási jegyző 1848-ban. Városi aljegyző 1848–1849-ben., 26, 33, 34, 66, 144, 148, 160, 161, 172, 175, 176, 177, 179, 180, 222, 224, 225, 232, 237, 238, 239, 240, 260, 262, 303, 305, 350, 370, 485, 487, 598, 617, 666
- Mikosevics Pál bajai fuvarvállalkozó, 349
- Milassevics Márton Bács-Bodrog megyei esküdt, 385, 386
- Milassin József a szabadkai rögtönítélőszék közzvádlója 1849-ben, 354, 355, 566
- Milassin Zsigmond. 1848-ban Bács-Bodrog megyei esküdt. 1849-ben szolgabíró., 28, 97, 151, 153, 159, 281, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 334, 335, 366, 367, 408, 537, 538
- Millich (Milics), Djuro (1825–?) honvéd százados. 1848. április 1-jén alhadnagy a 2. báni határrezredben. A szabadságharcban előbb főhadnagy, majd 1849. március 16-tól százados a bácskai IV. hadtest 7. honvédszászlóaljánál., 525, 528
- Mitterman János városi beltanácsnok. 1848-ban királyi és honi adószedő. A bajai Középponti Választmány tagja. Alhadnagy a bajai nemzetőrség negyedik osztályában. 1849-ben ismét városi tanácsnok., 55, 148, 175, 179, 180, 211, 262, 701, 702
- Mojzes György őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Moldován Kálmán hadi írnok, 508
- Molnár Ferdinánd, rohonczi (1802–1869) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. június 19-től főhadnagy a 3. honvédszászlóaljnál. Július 25-től dandár-, majd segédtiszt a délvidéki hadseregnél. Szeptember 15-től százados, a bácskai hadtest karségéde. E beosztásában december 17-től őrnagy. 1849. február 13-tól Dembiński, később Vetter és Görgei szárnysegéde. Március 22-től alezredes. Április 14-én 3. osztályú érdemjelet kap. Budavár bevételénél május 22-én a 2. osztályú katonai érdemjelet is kiérdemli. Június 28-tól ezredes, a HM elnöki osztályának vezetője., 91, 482
- Molnár Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209
- Molnár Pál szegedi kormánytudósító 1849-ben, 91, 487
- Monaszterli Simon bajai kereskedősegéd, nemzetőr, 76, 246, 247
- Mór Krisztián újverbászi lakos, 353
- Moravcsik György Pest megyei aljegyző, 684

Morx András nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211

Muzika József ács a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212

N

Nádossy Sándor, nádosi (1811–1882) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. június 6-tól a pest-budai lovas nemzetőrség őrnagya. Júliusban nemzetőreivel részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember 16-tól honvéd alezredes. Szeptember 20-tól a honvédség ideiglenes főparancsnoka, szeptember 23-tól az Országos Nemzetőrségi Haditanács elnöke. Október 10-től ezredes. December 4-től a HM katonai osztályának vezetője. December 27-től az OHB teljhatalmú megbízottja a bácskai hadtestnél. 1849. január 16-án leköszön és jelentkezik a császáriaknál. , 88, 89, 428, 430, 458, 459, 460

Nagy Dániel dobos a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 213

Nagy István ács a bajai nemzetőrség ötödik osztályában , 213

Nagy János bajai lakos, 699, 719, 720

Nagy János kanonok. A pécsi püspöki líceum igazgatóhelyettese az 1847/48-as tanévben., 283

Nagy Károly Pest megyei esküdt, 119, 363

Nagy Sándor: Alaxandrosz, III., makedón király (úr. i. e. 336–323)., 137

Nagysándor (Nagy Sándor) József (1804–1849) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848. június 19-től őrnagy, Pest város egyik nemzetőrzászlóaljának parancsnoka. Szeptember 15-től a nagy-kikindai kerület nemzetőrségének vezetője. November 1-jétől honvéd alezredes. 1849. január 25-től ezredes (a 2. Hannover huszárezred állományában) és hadosztály-, illetve dandárparancsnok Damjanich hadtesténél. Március 23-án a katonai érdemjel 2. osztályával tüntetik ki. Március végétől a III. hadtest lovasságának parancsnoka. Április 30-tól az I. hadtest parancsnoka, május 2-től vezérőrnagy. Augusztus 13-án Világosnál teszi le a fegyvert. Az aradi vértanúk egyike., 650

Neisvaderné (Naiszvaider) Garai Johanna kulai lakos, 345

Nemegyei Bódog (1826–?) honvéd őrnagy. 1848 szeptember 15-től hadosztály-vezérkari tiszt a Jellačić elleni seregben. Október 6-tól vezérkari százados, október 19-től őrnagy a komáromi várőrség vezérkaránál. December 20-án népfelkelő sereg alakításával bízzák meg a Dunántúlon. 1849. január 9-én csapatával az eszéki vár felmentésére küldik. Ehelyett az Észak-Bácskába vonul. Február 11-én harc nélkül feladja Zombort. Ezekért a tetteiért hadbírószági vizsgálat indul ellene, de május 2-án felmentik. Áprilistól Dembiński altábornagy törzsében szolgál, majd a IX. hadtest

- vezérkari főnöke lesz. Július 4-én a Közép-Tiszai hadsereg törzséhez osztják be. Július 20-án a turai ütközetben kitünteti magát. A temesvári csata után kimenekül., 47, 91, 92, 93, 474, 482, 489, 490, 504, 505, 506, 515, 517, 520, 521, 524
- Nemes Ferenc (1823–?) honvéd főhadnagy. 1848 októberében ezrede tartalék századával csatlakozik a honvédsereghez. Novembertől őrmester a 12. Nádor huszárezred Csehországból hazatért osztályának a feldunai hadtestében. 1849. február 1-jétől hadnagy, április 18-tól főhadnagy ugyanitt. Június 13-án a csornai csatában megsebesül., 674
- Német József süködsdi esküdt, 478
- Németh Ferenc (1813 körül-1867) honvéd főhadnagy. 1848 augusztusában belép a honvédseregbe, őrmester lesz. 1849 márciusától főhadnagy Bács megye egyik védzászlóaljánál. Részt vesz a délvidéki harcokban. Május 30-tól Baja város ideiglenes katonai térparancsnoka., 114, 636, 637, 638, 639, 640, 642, 644, 648, 649, 650
- Németh Ignác őrmester a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Németh Ignác (Németh Mihály fia) tűzértiszt, 43, 707
- Németh Mihály nyugalmazott bajai uradalmi tiszt, 43, 707
- Némethszeghy (Németszegi) János almási lakos, 91, 220, 221, 483, 484, 485, 487
- Nenadović, Matvej a kulai bizottmány tagja 1849-ben, 90, 454, 591
- Nenádovics Sámuel bajai lakos, 76, 77, 246, 247, 561
- Niczky György, gróf (1829–?) honvéd őrnagy. 1848 december 23-tól a somogyi önkéntes nemzetőrgyalogság választott őrnagya Nemegyei seregében. 1849 februárjától részt vesz a bácskai harcokban. Később a Bács megyei védereg egyik zászlóaljának őrnagya a IV. (bácskai) hadtestnél., 93, 525
- Nikolics Arkadius a bajai görög nem egyesült hitközség lelkesze, 521
- Nikolics Izidor. 1848-ban helyhatósági titoknok. 1849-ben Bács-Bodrog vm. cs. kir. főbiztosa., 275, 725
- Nikolić, Pavel a kulai bizottmány tagja 1849-ben, 90, 454
- Nirensee (Nirntee) József (1813–?). 1848. július 21-től hadnagy, a Nyitra és Pozsony megyei lovas nemzetőrsztály segédtisztje. 1849. március 8-tól főhadnagy a 10. Vilmos huszárezrednél a VII. hadtestben. Június 23-tól főszázados a 12. Nádor huszárezrednél a Kmety-hadosztályban., 674
- Nivel János városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában., 174, 179, 180, 210, 362, 388, 724
- Noszkovich János (1806–?) honvéd alszázados. 1848. augusztus 25-től hadnagy, a Bács megyei lovas nemzetőrségnél, Végh Bertalan nemzetőr őrnagy segédtisztje.

1849. április 17-től főhadnagy régi ezredénél, a 8. Koburg huszárezredben, az I. hadtestben. Július 21-től alszázados ugyanitt a világosi fegyverletételig., 512

Noszlopy Gáspár, noszlopi (1820–1853) ügyvéd, nemzetőr őrnagy. 1848 szeptemberében népfelkelő vezér, részt vesz a Jellačić elleni harcokban. 1849. március 19-én Kossuth nemzetőr őrnaggyá és Somogy megye kormánybiztosává nevezi ki. Kormánybiztosként újjászervezi a megye közigazgatását és nemzetőrségét. Március 30-tól az al-dunai, május 7-től a dél-dunántúli népfelkelés irányítója. Június 20-tól a lengyeltóti kerület (Somogy vm.) országgyűlési képviselője. Július 31-től Baranya-Somogy-Tolna és Zala megye teljhatalmú kormánybiztos., 105, 106, 107, 108, 114, 614, 667, 668, 695

Novák Antal nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 213

Novák György bajai mozgó csapatbeli lovas 1849-ben, 42, 610

Novák József városi kultánácsnok és képviselő, 148, 169, 201, 388

Nugent, Albert, gróf (1816–1896) cs. kir. alezredes. Laval Nugent von Westmeath tábornok fia., 199

Nugent von Westmeath, Laval, gróf (1777–1862) cs. kir. tábornagy. A II. osztrák tartalék hadtest parancsnoka. 1849-ben tábornagy., 95, 444, 510, 514, 515, 522, 528, 533, 563

Ny

Nyáry Pál (1805–1871) ügyvéd. 1848. március 23-tól a MOIB tagja. Április 16-tól a Radical Kör bizottmányi tagja. Május 8-án Pest-Pilis-Solt vm. első alispánjává választják. Június 25-től a ráckevei kerület (Pest-Pilis-Solt vm.) képviselője. Szeptember végétől az OHB tagja és helyettes elnöke. Kezdetben még az országgyűlési baloldal egyik vezére, 1848 őszétől fokozatosan jobbra tolódik, és a békepárt egyik vezetője lesz., 39, 102, 120, 121, 122, 411, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 608, 645, 646, 655

Nyitrai-család, 645

O

Odor Sándor. 1848-ban nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 212

Odry Gergely nemzetőr kapitány a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 55, 75, 210, 255, 264

Oláh Antal bajai szíjgyártómester, 113

Oláh János bajai szíjgyártómester, 78, 400

Oláh János őrmester a bajai mozgó csapat első századában 1849-ben, 64, 463, 464, 465, 467, 469, 470, 471

Oravec (Orovetz) Ignác városi képviselő. Alhadnagy a bajai nemzetőrség harmadik osztályában. Toborzótiszt 1848-ban., 55, 70, 210, 261, 342, 375, 376

Orczy István, báró, orci (1806–1848) közvitéz. A 2. honvédszászlóalj önkéntese. Szenttamás 1848. szeptember 21-i harmadik ostrománál esik el., 341

Orosz Ignác, csicseri (1822–1898) honvéd alszázados. 1848 szeptemberétől a feldunai hadtest kötelékében harcol Jellačić ellen ezrede négy századával, majd csatlakozik a honvédsereghez és őrmester lesz. December 29-től hadnagy, majd főhadnagy ugyanitt, illetve a VII. hadtestben. Végül alszázados ezredénél a Kmety-hadosztályban., 94, 511

Ország Sándor közvitéz, 266

Osvald Lajos szeremlei hites jegyző, 680

Osztheimer Katalin (Dienes Ferenc neje), 78, 665

Osztrovszki (Osztróvszky) József (1818–1899) ügyvéd. 1848. május 14-i városi képviselőválasztáson és tisztújításon első tanácsnokká választják. Június 13-án alakult első hadi választmányba is beválasztják. Június 18-tól Szeged város I. kerülete képviselője. Nemzetőr alezredes. 1849. február elejétől Szeged városban segédkormánybiztosként, április 25. után kormánybiztosként működik. Április 5-től a Radical Párt tagja. Június 26-án Kossuth az Országos Törvényszék bírójává nevezi ki., 538, 539

Ott János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211

Ott Márton bajai kötélgyártómester. 1848-ban városi képviselő, kül-tanácsnok. Követválasztási helyettes elnök. A bajai nemzetőrség első osztályának kapitánya. 1849-ben tanácsnok., 24, 25, 31, 34, 55, 96, 148, 153, 169, 174, 176, 178, 180, 209, 224, 255, 275, 362, 388, 395, 414, 415, 418, 422, 534, 596, 597, 634

Ó

Ódry András közbirtokos, 544

Ódry Gergely közbirtokos, 544

Ódry József, pacséri, Bács-Bodrog vm. első alispánja, pacséri közbirtokos, 238, 543, 544

P

Pados Franciska (Arno János hitvese), 423

Paganini, Cortézi (1804–1849) tüzér százados. 1848 szeptemberétől nemzetőr századosként egy nemzetőr tüzéruteg szervezője Pécssett. Decembertől ennek a parancsnoka Nemegyei Bódog őrnagy seregében, alakulatával a bácskai hadtesthez kerül. Az 1849. március 5-i a kaponyai csatában esik el., 525

Pajha Pál városi képviselő, 59, 98, 261, 287, 388, 566, 614

Pál Antal (?–1899) százados. 1848 tavaszán Bács-Bodrog vm. felső járásának esküdtje, a bajai járás szolgabírája. 1849-ben főszolgabíró ugyanott. A felső-bácskai feketesapkás nemzetőrség szer-

- vezője és parancsnoka. 1849. márciustól százados és alakulatának parancsnoka a bácskai IV. hadtestben. Harcol a március 5-i kaponyai csatában. Szabadcsapata március 13-án Bajára is bevonul., 64, 65, 93, 96, 112, 151, 153, 154, 158, 564, 574, 605, 609, 613, 618, 677
- Pálffy János (Károly), gróf, erdői (1797–1870) cs. kir. vezérőrnagy, 533
- Pálóczy László (1808–1887) honvéd alezredes. 1848. július 27-től a Mészáros-hadigőzös parancsnoka. Részt vesz a szerb felkelők és a Jellačić elleni hadműveletekben. Szeptember 22-től honvéd őrnagy. 1849 január elején hajóját használhatatlanná téve Pesten hagyja. Január 18-tól a 39. gyalogezred 3. zászlóaljának parancsnoka a felső-tiszai hadtestnél. Május 19-től alezredes, fent említett ezredének parancsnoka és dandárnok a péterváradai várőrségnél. Szeptember 7-én itt teszi le a fegyvert., 81, 323
- Papp Kovács György, 589, 590
- Pastrovics (Pasztrovics) János városi képviselő. 1848-ban a bajai Középponti Választmány tagja., 175, 178, 261, 287, 388
- Passzer József városi képviselő, 261
- Patay József, báji (1796–1868) ügyvéd, táblabíró. 1848 május 20-tól a jászkun kerület főkapitánya. Június 25-től a monori kerület (Pest-Pilis-Solt vm.) képviselője. Szeptember 21-től az OHB tagja. 1849. május 16-án Kossuth jászkun főkapitánnyá nevezi ki., 684
- Paucsek György városi alőr, 421
- Paucsek (Pautsek) Mihály bajai lakos, 44, 724
- Paukovics Ernő bajai gyógyszerértulajdonos. Alhadnagy a bajai nemzetőrség első osztályában., 55, 76, 209, 219
- Paukovics János bajai főbíró 1837-ben. Városi szószóló 1848-ban és a Középponti Választmány tagja., 13, 130, 144, 148, 175, 178, 238
- Paulovics János a kulai törvényszék tollnoka 1849-ben, 725
- Peczeli (Péczeley) János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában. 1849-ben házhaszonbérlet., 209, 575
- Perczel Antal, bonyhádi (1818–1880) nemzetőr őrnagy. Volt császári tiszt. 1848. június 19-től nemzetőr őrnagy Baranya megyében. Augusztusban zászlóaljával a verbászi táborban szolgál. Szeptember 28-án az általa vezetett baranyai nemzetőrök Oroszlónál elfogták a Roth-hadosztály lőszerszállítmányát. 1849. január-májust követően ismét a nemzetőrség őrnagya, egy ideig Pécs térparancsnoka. , 84, 85
- Perczel Béla (1819–1888) ügyvéd, főszolgabíró, nemzetőr százados, vm-i másod-, majd első alispán. 1848-ban Tolna megye központi járásának főszolgabírája. A vármegyei központi választmány 1848. júniusi döntésének megfelelően Bátaszék és Szekszárd nemzetőreit kellett felszereléssel ellátnia. Júliusban a Délvidék megsegítésére az ókéri táborba

- küldött nemzetőrség egyik kapitánya. 1848. szeptember 25-től Tolna vm. másodalispánja, 1849. június 12-től első alispánja., 226, 510
- Perczel Miklós, bonyhádi (1812–1904) táblabíró, honvéd ezredes. 1848 májusától a simontornyai járás alszolgabírája. Június 23-án a kölesdi választókerület (Tolna vm.) országgyűlési képviselője. Június 8-tól a Tolna megyei nemzetőrség őrnagya. Július-augusztusban a bácskai hadszíntéren szolgál. December 25-ig a feldunai hadtestben, majd dandárnokként bátyja, Perczel Mór hadtestében szolgál. 1849 februárjában a Baján állomásozó dandár parancsnoka. Április 5-től honvéd alezredes és dandárnok a IV. hadtestben. Április közepétől június elejéig Pétervárad várparancsnoka. Július 9-től ezredes, az aradi vár parancsnoka. Később ezredesként szolgál a közép-tiszai hadtestben, bátyja mellett., 79, 80, 90, 216, 297, 473, 474, 579
- Perczel Mór, bonyhádi (1811–1899) honvéd tábornok. 1848. április 26-tól a BM Rendőri Osztályának osztályigazgató tanácsosa. Június 26-án a budai II. választókerületben népképviselővé választják. Július 20-tól lemond a BM Rendőri Osztályának osztályfőnöki tiszteréről. Október 6-tól honvéd ezredes, a Dunántúl DNY-i részének felszabadítására küldött seregest parancsnoka. Október 28-tól vezérőrnagy, a drávai hadtest parancsnoka. 1849. március 8-án a katonai érdemjel 2. osztályát kapja meg.
- Március 9-től a Szeged és Szabadka térségében állomásozó csapatok, a IV. (bácskai) hadtest parancsnoka. Hadjáratot indít a Bácska visszafoglalására. Június második felétől részt vesz a Duna-Tisza közén alakuló tartalék hadtest szervezésében. Július 8-tól a Közép-tiszai hadsereg parancsnoka. Július 29-én felmentik, de részt vesz a temesvári csatában., 73, 95, 101, 102, 108, 109, 297, 378, 428, 473, 539, 568, 570, 571, 574, 576, 578, 579, 580, 583, 584, 585, 589, 592, 593, 595, 596, 610, 612, 640, 642, 676, 677, 682
- Perczel Sándor, bonyhádi (1810–1878) honvéd őrnagy. 1848 júniusától a Tolna megyei mozgó nemzetőrség századosa. Szeptembertől egy Tolna megyei önkéntes nemzetőrzászlóalj parancsnoka, részt vesz a Jellačić elleni harcokban. Októbertől 27-től honvéd őrnagy és egy Tolna megyében alakítandó honvédzászlóalj parancsnokává nevezik ki. December 14-től az 52. Bácskai honvédzászlóalj parancsnoka a felső-tiszai hadtestnél. 1849. január 27-én lemond, február 14-én elbocsátják., 474
- Pestolics Ágoston bajai lakos, 46, 47, 455, 456, 457
- Pestolics József bajai lakos, 562
- Pethő Sándor a solti járás 4. kerületének esküdtje 1849-ben, 119
- Petrichevich (Petricevich, Petrisevics) Horváth János (báró 1846-tól), (1801–1865) cs. kir. huszár ezredes, 96, 97, 531, 533, 534, 536, 715

- Petrovác** István városi tanácsnok 1848–1849-ben. A bajai Középponti Választmány tagja. Alhadnagy a bajai nemzetőrség második osztályában. 1849-ben helyettes rendőrkapitány., 40, 54, 55, 72, 73, 112, 117, 148, 174, 179, 180, 189, 209, 210, 262, 418, 450, 457, 502, 574, 615, 699, 701, 703, 712, 730
- Petrovác** József városi tanácsnok, 30, 181, 182
- Petrovác** Márton a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 178
- Petrovics** Éva bajai lakos, 719, 720
- Petrovics** György bajai lakos, 46, 417
- Petrovics** István ügyvéd. Városi aljegyző, városi tanácsnok 1848–1849-ben. A bajai Középponti Választmány tagja és jegyzője, követválasztási jegyző. Alhadnagy a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 30, 33, 34, 40, 54, 55, 70, 72, 140, 148, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 189, 201, 212, 224, 239, 260, 262, 303, 305, 306, 337, 342, 375, 389, 394, 418, 457, 554, 555, 557, 574, 616, 701, 703, 730
- Petter** Anna bajai lakos, 562
- Pfeil** Sebestyén nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Philippe** Károly, a Mészáros hadigőzös gépfűtője, 114, 366
- Pilaszanovics** József Baja város főbírája 1848–1849-ben. Emellett még 1849-ben a szabadkai vésztörvényszék elnöki tisztét is betölti., 7, 18, 22, 23, 30, 31, 34, 36, 41, 46, 54, 55, 58, 61, 62, 72, 73, 79, 88, 90, 91, 95, 98, 108, 181, 182, 183, 189, 198, 201, 203, 209, 220, 223, 225, 248, 249, 283, 285, 286, 346, 353, 371, 384, 389, 416, 424, 425, 431, 441, 450, 451, 453, 456, 461, 462, 474, 475, 477, 484, 486, 519, 520, 521, 545, 548, 557, 558, 559, 562, 563, 564, 566, 601, 608, 625, 684, 685, 692, 727
- Pilinszky** Mihály nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Piller** Gáspár őrvitéz a bajai mozgó csapatban 1849 februárjában, 468
- Pinterics** György nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 210
- Piukovics** Ágoston Bács-Bodrog vármegyei főjegyző, másodalispán, választmányi elnök. 1849-ben Bács-Bodrog vm. közigazgatási alispánja és megyei királyi kormánybiztosa., 62, 118, 119, 155, 230, 328, 353, 365, 368, 369, 393, 401, 407, 408, 721, 722, 725, 731
- Piukovics** Ferenc Bács-Bodrog megyei ügyvéd, 151
- Piukovics** Mihály Bács-Bodrog vm. tiszti főügyvédje, 369, 370, 407, 408, 409
- Plaveczy** Ferenc. 1848-ban előbb írnok a BM IV. Honvédi Osztályának Kiadó Hivatalánál, majd az OHB-ban., 368
- Pleskó** József hátvidéki őrmester, horvát fogoly Baján 1848-ban, 379, 380, 381

- Plisztner (Plitzner) Lőrinc a pécsi püspöki líceum bölcsészettanára az 1847/48-as tanévben és táblabíró, 284
- Podvinecz János dobos a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Policzer Móric nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209, 709
- Pollerman Ferenc városi képviselő, 261, 287, 305
- Pomutz György (1828–1882). Somogy megyei rendőri biztos. 1849-ben Somogy megyei kormánybiztos., 588, 589, 595
- Popovics János bajai bognármester, 43, 705
- Popovics Péter (Popovics János fia) honvéd, 43, 705
- Póth Antal nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209
- Prasser József városi képviselő, 717
- Preyszler László (1827–1875) honvéd főhadnagy. Örmester, 1849 január 29-től hadnagy a 41. honvédszászlóaljban. Eszék várának feladása és zászlóaljának feloszlása (1849. február) után Debrecenbe megy. Áprilistól egykori katonáit gyűjti Baranya és Tolna megyében. Júliustól főhadnagy a belőlük alakított 142. honvédszászlóaljban a tartalék hadtestnél Szegeden., 100, 592
- Prodán Miklós nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Puchly János (1808–1872) honvéd alezredes. Volt császári tiszt. 1848 júliusától részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember 16-án századkapitány. Októberben ezredével csatlakozik a honvédsereghez. 1849. január 23-tól őrnagy és osztályparancsnok, február 4-től alezredes. Március 5-én súlyosan megsebesült a szolnoki ütközetben. Március 23-án 3. osztályú érdemjellel tüntetik ki. Június közepétől a világosi fegyverletételig a 3. Ferdinánd huszárezred parancsnoka., 448
- Puchner Antal, báró (1779–1852) cs. kir. altábornagy. 1846–1849 között az erdélyi császári csapatok főparancsnoka. Az 1849. évi téli hadjáratban az erdélyi osztrák hadtest parancsnoka. Utóbb tábornoszernagy., 611
- Puhl Ferenc városi képviselő, 305, 362
- Pukl Ferenc városi képviselő, 287, 388, 666
- Pulchard Károly nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Pulszky Ferenc, cselvalvi és lubóci (1814–1897) ügyvéd. 1848. április 29-től Kossuth államtitkára a PM-ben. Május 3-tól a király személye körüli minisztérium államtitkára. November-decemberben az OHB tagja, az ipari és kereskedelmi ügyek intézője. November 28-án Kossuth felkérte a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelmi Minisztérium irányítására. 1849-ben a magyar kormány diplomáciai képviselője Londonban., 142
- Puntsmann Albert Bács-Bodrog vm. ügyvédje, 151
- Putnik Béla (1820–?) ügyvéd, földbirtokos. 1848 júniusától Zombor város polgármestere. 1849

márciusától a zombori fehérsipkás önkéntesek, illetve a Bács megyei 1. védzászlóalj vezénylő századosa. Részt vesz a délvidéki harcokban. Szabadcsapat-vezér, az általa alakított szabadcsapat 1849. március 13-án bevonul Bajára. Egy ideig ülnök a szabadkai rögtönítélő törvénytörvényszéknél. Április 8-tól a szabadságharc végéig Bács-Bodrog vm. alispánja., 96, 102, 110, 535, 633, 645

R

- Rác János borsodi főjegyző. 1848 áprilisától a BM közigazgatási osztálya tanácsosa. 1849 júniusától a kormányzó a hétszemélyes bírósághoz köz-bírául és váltóosztályi előadónak nevezte ki., 277, 399
- Rác (Raatz) Sándor, ehrenstätteni (1811-?) honvéd alezredes. Volt császári tiszt. 1848. június 13-tól százados a 9. honvédzászlóaljban. Részt vesz a délvidéki harcokban. Augusztus 30-tól ideiglenes zászlóaljparancsnok a bán-sági hadtestnél. Október 14-től őrnagy, a 36. zászlóalj parancsnoka. 1849. február 5-től alezredes. Eszék várórségével együtt kapitulál., 593
- Radán (Radány) Gyula. 1849 januárjában a bajai mozgó csapat első századának főhadnagya. Februárban őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában., 63, 465, 466, 468, 545
- Radán Péter városi képviselő, 201, 261, 388
- Ráday Gedeon, gróf, rádai, id. (1806–1873). 1847/48-ban az országgyűlés ellenzéki főrendi tagja. 1848. április 20-tól nógrádi főispán. Július 7-től az országgyűlés igazolási bizottságának, július 14-től a válaszfelirati bizottságának, augusztus 14-től az elemi oktatási bizottságának tagja. 1848 júliusától a pesti lovas nemzetőrség századosa. Augusztus-szeptemberben a nógrádi önkéntes mozgó nemzetőr zászlóalj szervezője. December 18-tól főispánként a vármegyében a mozgó nemzetőr csapatok szervezésével megbízott személy. 1849 januárjában visszavonul Nógrád megyei birtokára., 338, 339
- Rádics András őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Radics Mihály bajai lakos, 562
- Radisics Eugen a kulai cs. kir. törvénytörvényszék közbírája 1849-ben, 725
- Radisics Kornél Bács-Bodrog vm. esküdtje 1848-ban, 151
- Radnics Ferenc a pécsi püspöki líceum magán jogtanára az 1847/48-as tanévben, 285
- Radocsay József a Tolna megyei nemzetőrség pénztárnoka 1849-ben, 505
- Radulovics György bajai városi előjáró. 1848-ban a bajai Középponti Választmány tagja. A szabadkai vegyes katonai és polgári törvénytörvényszék (véstörvénytörvényszék) 1849. május 19-én fegyverrejtegetés és lázítás vádjával lövette agyon., 44, 148, 174, 178, 180, 714
- Radulovics Györgyné, özvegy (Athánáczkovic Mária), 44, 714

- Raics (Raić, Ráics), Konstantin (1808–?). Volt császári tisz. Október elején Pesten följánlja szolgálatát a szerbek megbékítésére Kossuthnak. Ok-tóber 24-én megbízást kap közvetítő tárgyalások folytatására. November 11-től honvéd őrnaggyá és a sajkás zászlóalj parancsnokává nevezik ki. Tárgyalásai sikertelenül zárulnak, november végétől hadbíró őrnagy a péterváradai várőrségnél. 1849. április elején Perczel, mint megbízhatatlan „egyént” Debrecenbe küldi. A hadügyminisztérium futártisztként alkalmazza., 406
- Rajcsics András a bajai Középponti Választmány tagja. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 175, 178, 180, 212
- Rajháty László Érsekcsanád község aljegyzője 1849-ben, 478
- Rákóczi János, rákóczi (1821–1878) honvéd őrnagy. Ügyvéd, Pest megye aljegyzője. 1848 nyarától titkár a PM-ben, októbertől az OHB-nél. E beosztásában október 1-jétől hadnagy, október 16-tól honvéd százados a 13. Hunyadi huszárezrednél. 1849. április 14-től miniszteri tanácsos. Május 3-tól őrnagy, május 10-én rangjáról leköszön. Május 9-től tanácsos a BM-ben. Július elejétől Pest megye, július 15-től Csongrád megye és a Kiskunság kormánybiztosa., 374, 381, 384, 387, 459, 460, 483
- Rákóczy-Parchetich Zsigmond, rákóczi (1809–1887) honvéd ezredes. Volt császári tisz. 1848. augusztus 24-től Temesvár város nemzetőr őrnagya. Részt vesz a bánági harcokban. 1849. február 17-től alezredes, osztályparancsnok a 14. Lehel huszárezredben az aradi, májustól a temesvári ostromseregben az V. hadtestnél. Dandárnok, június végétől hadosztályparancsnok ugyanitt. Augusztus 10-től ezredes. Borosjenőnél teszi le a fegyvert., 503
- Ramberg, Georg von, báró (1786–1855) cs. kir. altábornagy. A III. osztrák hadtest parancsnoka., 109, 110, 672, 697, 698
- Raniszávlyevics (Raniszavlevics) Antal nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában, 209, 562
- Rasko Imre írnok. Előbb országgyűlési, majd az OHB-ba berendelt közlekedési minisztériumi írnok, utóbb a kormányzói hivatal írnoka., 367
- Reichl (Reichel) Benjámín százados. A bajai mozgó csapat második kaszás századának parancsnoka 1849 januárjában–februárjában. Február végén őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában. Áprilisban főhadnagyként a bajai mozgó század egyik szervezője., 63, 64, 65, 66, 465, 466, 468, 469, 472, 545, 553, 556, 560, 561, 608
- Reismann Izidor bölcsészeti s jogtudor. A Német Légión főhadnagya, a 126. zászlóalj önkéntese., 688, 689
- Répásy Mihály (1800–1849) honvéd tábornok. Volt császári tisz. 1848 júliusában ezredével hazavezénylik. Október 12-től honvéd ezredes, a szabadságharchoz csatlakozott ezredének parancsnoka, illetve dandár-, majd hadosztályparancsnok a feldunai

- hadtestben. December 2-től vezérőrnagy, HM Újoncozási és Pótlovazási osztályának főnöke, a honvédsereg lovasságának főfelügyelője. 1849. január 2-től a Balmazújvárosban alakuló tartalék hadosztály parancsnoka. Január 22-től egyben Debrecen katonai parancsnoka. Május 3-án a katonai érdemjel 2. osztályát kapja meg. Májusban ideiglenes hadügyminiszter. Július 29-én Szegeden kolerában hal meg., 651, 674
- Repka Ignác városi képviselő, 287, 362
- Repka János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 211
- Repka József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
- Rezsni (Rezsnyi) János, pacséri (1818–1900) ügyvéd. 1848. december 20-án az ómoravicai kerület (Bács-Bodrog vm.) képviselőjévé választják. 1849. április 5-től a Radical Párt tagja. Pacséri közbirtokos., 544
- Robespierre, Maximilien-François-Marie-Isidor de (1758–1794) francia politikus, a jakobinusok vezetője, a forradalmi kormány feje 1793–1794-ben, 602
- Rokenstein György városi kultánácsnok, 169
- Rónayak: Az egyik: Rónay Mihály (1813–1873) ügyvéd, országgyűlési képviselő. 1848. május 2-án Csongrád megye Közrendi és Közcsendi Bizottmányának tagja. A tisztújításon Csongrád vármegye első alispánjává választják. A másik: Rónay Móric (1813–1890), akit 1848. május 30-án a Nagykikindán tartott közgyűlésen Torontál vármegye első alispánjává választanak. Erőről a tisztségéről Torontál vármegye 1849 eleji szerb megszállását követően mond le., 91
- Rorpech Antal városi képviselő, 362
- Rosenman Pál Baja város tiszti főorvosa, 83, 114, 209, 236, 337, 338, 401, 625, 637
- Roth, Karl von (1784–1864) cs. kir vezérőrnagy. Jellačić tartalék hadtestének parancsnoka, Ozoránál esik fogságba., 67, 84, 435
- Rottenbiller Lipót (1806–1870) ügyvéd. Pesti alpolgármester, majd polgármester. A Pesti Közcsendi Bizottmány alelnöke, kormány megbízott., 13, 135, 139
- Rozenberg Gert bácsalmási zsidó elöljáró, 359
- Roznovszki József bajai lakos, 396
- Rozsváry-Kornhoffer (Rosváry) Károly pesti lakos, lánchidi hivatalnok, kereskedő, 699, 719
- Rudics Dienes, a pécsi püspöki líceum magyar nyelv tanára az 1847/48-as tanévben, 284
- Rudics József, almási (1791–1879). 1848-ban Bács-Bodrog vm. főispánja. A császáriak 1849 márciusában Hajósról erőszakkal magukkal viszik, almási, kunbajai és szabadkai javait zár alá veszik., 90, 181, 236, 302, 310, 461, 536, 537
- Rudics Károly, almási (1797–1892) nemzetőr őrnagy. Volt császári tiszt. 1848 június 3-tól a szabadkai nemzetőrség őrnagya, majd Bács-Bodrog vm. felső járási nemzetőrseregének ideiglenes

- főparancsnoka, az ókéri nemzet-
őrsereg egyik osztályának pa-
rancsnoka. Végül állítólag alez-
redes lett. Novembertől szolgál-
laton kívül van., 53, 54, 55, 57,
184, 185, 187, 196, 197, 198,
200, 206, 258
- Rudics Máté, almási. 1848–1849-
ben Bács-Bodrog vm. felső járási
főszolgabírája., 14, 15, 16, 21,
28, 54, 57, 59, 70, 79, 80, 111,
131, 133, 141, 142, 143, 144,
145, 152, 153, 154, 155, 158,
159, 166, 167, 168, 169, 183,
184, 186, 189, 190, 198, 201,
215, 216, 217, 218, 228, 230,
243, 245, 263, 268, 269, 274,
278, 279, 291, 292, 295, 298,
302, 303, 320, 322, 323, 325,
327, 329, 335, 357, 358, 359,
366, 369, 370, 401, 402, 407,
409, 426, 542
- Rudics Mihály főhadnagy, 674
- Rukavina von Vidovgrad, Georg,
báró (1777–1849) cs. kir altá-
bornagy. Temesvár várparancs-
noka, utóbb tábornagy., 522
- Rusz Antal bajai lakos, 724
- S**
- Sáfári József Pest megyei alkor-
mánybiztos 1849-ben, 577, 578
- Sámuel Antal városi képviselő, 635
- Sámuel Ferenc bajai káplán, 422
- Sámuel Ferenc nemzetőr tizedes a
bajai nemzetőrség első osztályá-
ban, 209
- Sámuel István 1848–1849-ben vá-
rosi szószóló. A bajai Közép-
ponti Választmány tagja, kórházi
felügyelő és gondnok. 1849-ben
városi főbíró., 62, 97, 144, 148,
169, 175, 177, 179, 180, 235,
262, 343, 350, 366, 419, 533,
554, 567, 616, 701, 703
- Sámuel István bajai lakos. 1849-ben
a veressapkás csapat tagja., 666
- Sámuel Pál városi levéltárnok 1849-
ben, 701, 702
- Sándor Ferenc közlegény a Ferenc
Károly nevű gyalogezredben
Milánó környékén. 1848 oktobe-
rében kis csapatával hazaszökött
és beállt Perczel Mór csapatába.,
377, 378
- Sándor György városi képviselő.
1848-49-ben a felső járási tör-
vényszék helyettes elnöke., 78,
155, 158, 162, 260, 265, 266,
303, 305, 388, 550, 559
- Sándor József bajai csizmadiames-
ter, 562
- Sándor József bajai ügyvéd, tanács-
nok, nemzetőr százados, örvitéz
1849-ben a bajai mozgó csapat-
ban., 13, 31, 55, 63, 64, 66, 93,
130, 158, 212, 233, 343, 381,
395, 422, 424, 445, 463, 464,
465, 466, 467, 468, 469, 470,
471, 472, 515, 516, 529, 530,
535, 540, 541, 542, 543, 544,
545, 546, 547, 548, 596, 597,
606, 607, 608
- Sárközy Ferenc bajai lakos, 712
- Schafner Antal apatini lakos, 629
- Scheer Miklós újverbászi bíró, 505,
506
- Scherk János őrmester a bajai nem-
zetőrség negyedik osztályában,
211
- Schirmer Ferenc tiszteletbeli bajai
írnok, 374, 389

- Schlick, Franz, gróf (1789–1862) császári tábornoszernagy, 534, 661
- Schmid, Oberland monostorszegi lakos, 629
- Schneider Ferenc újverbászi lakos, 353
- Schneider Gáspár táblabíró. A pécsi püspöki líceum természettan tanára az 1847/48-as tanévben., 284
- Schneider János városi képviselő, 72, 362, 385, 388, 389, 562
- Schonat, Karl (1805–1874) honvéd őrnagy. Volt császári tiszt. 1848 július végétől ezredével a szerb felkelők ellen harcol. Dandárvezérkari tiszt, a délvidéki sereg vezérkari főnöke. November 6-tól honvéd tábornoki őrnagy, a HM Tábornoki osztályán. Decemberben az osztály ideiglenes vezetője Pesten. 1849. január elején Pesten jelentkezik a császáriaknál., 444
- Schön János alhadnagy a bajai nemzetőrség második osztályában, 55, 210
- Schönberger Endre, ifjú. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában., 211
- Schumacher Keresztély alhadnagy a bajai mozgó csapat 4. századában 1849 januárjában-februárjában. Februárban őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában., 63, 465, 468, 472, 545
- Schvanda János. 1848-ban baracsikai állami ispán és élelmezési biztos., 111, 288, 289, 296
- Schwarcz (Schvarcz) Eduárd honvéd, 44, 724
- Schwarcz (Schvarcz) Gyula nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 44, 211, 724
- Schweidel József (1796–1849) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848 augusztusától a 4. Sándor huszárezred ideiglenes parancsnoka, részt vesz a Jellačić elleni harcokban. Október 12-től ezredes. Október 26-tól tábornok, hadosztályparancsnok a feldunai hadtestnél. December 19-től betegszabadságon van. 1849 januárjától Debrecenben tartózkodik. Május 9-től Pest katonai parancsnoka. Május 11-én a katonai érdemjel 3. osztályával tüntetik ki. Július közepétől Szegeden, augusztus elejétől Aradon van, a kormány mindenkori székhelyének helyőrségparancsnoka. Világosnál esik fogságba. Az aradi vértanúk egyike., 651
- Scultéty János. 1848-ban Bács-Bodrog vármegye felső járásának közbírája., 155
- Sebők József ügyvéd. Városi főjegyző és ügyész. A bajai Közepponti Választmány tagja. Bács-Bodrog megyei bizottmányi ülnök. Katymári uradalmi ügyész. A Kossuth Hírlapja és a Nemzeti Újság levelezője., 74, 129, 138, 140, 148, 150, 153, 172, 208, 237, 238, 239, 241, 252, 310, 312, 340, 341
- Sich (Sieh), Sigismund (1825–?) honvéd hadnagy. 1848 őszén ezredével csatlakozik a honvédsereghez. Novemberben átlép az 1. honvéd utászezredhez. Örmester,

1849. március 30-án hadnagy a 2. utászászlóaljnál a Feldunai seregben., 108, 692
- Simics Pál városi tanácsnok és királyi adószedő 1848–1849-ben. A bajai Középponti Választmány tagja. 1849 szeptemberétől ismét városi tanácsnok és hadiadószedő., 30, 31, 40, 54, 148, 169, 174, 179, 180, 181, 182, 189, 262, 385, 418, 422, 549, 557, 562, 591, 598, 701, 715
- Simics Tivadar városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja. 1849-ben városi tanácsnok, a Kossuth-féle bankjegyek beszedésére kiküldött bizottmány tagja., 117, 148, 174, 178, 362, 381, 388, 701, 712
- Simonovics (Simunovics) György a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 178, 179
- Simonyi József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211, 562
- Sipos András örvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Skultéty (Scultéty) János bajai uradalmi ügyvéd, ügyész, 20, 155, 231, 625
- Smolesics Ferenc örvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Somlyai Miksa, somlyói, (1829–?) huszár százados. 1848. augusztus 8-tól alhadnagy a 62. Turszky sorgealozred 2. zászlóaljánál. Szeptembertől részt vesz a délvidéki harcokban. Október 31-től hadnagy a szabadságharchoz csatlakozott zászlóaljánál. 1849. január 17. főhadnagy, május 10-én százados ugyanitt, illetve a 122. honvédszászlóaljban, a IV. (bácskai) hadtestnél. Július közepén Pesten jelentkezik a császári csapatoknál., 579
- Somogyi József (1799–1864) nemzetőr őrnagy. Volt császári tiszt. 1848. június 26-tól nemzetőr őrnagy, Pest megye solti járásában a 8. nemzetőr-kerület parancsnoka. Részt vesz a délvidéki harcokban. Október 20-án nyugalmaztatja magát., 120, 121, 402, 403, 428, 478, 479
- Somossy Ferenc a Német Légión tiszteje, Peter Giron megbízottja, 72, 400
- Sonnleitner Ferenc bajai vendéglős, 384
- Sorok Sándor Bács-Bodrog megyei alszolgabíró, 489, 505
- Spelletich (Spelletics) Bódog (1815–1890) ügyvéd, nemzetőr őrnagy. 1848. június 20-án Szabadka város I. kerület képviselőjévé választják. November 11-én kinevezik hadfelszerelési biztossá Szabadkára. 1849. február 12-től kormánybiztos helyettes gróf Batthyány Kázmér mellett. Közreműködik a Bács megyei védereg szervezésében. Nemzetőr őrnagyi címet kap. Április 5-től a Radical Párt tagja. Április 8-án leköszön kormánybiztos helyettesi megbízatásáról., 97, 535, 538, 539
- Splichal (Splihál), Mauriz (1822–?). Volt császári tiszthelyettes. 1848 nyarán a szerb felkelők ellen harcol és cs. kir. alhadnagy lesz. Októberben a péterváradai várórséghez tartozó zászlóaljával csatlakozik a honvédsereghez. 1849.

- január 1-jétől hadnagy, április 26-tól százados egységénél, a 32. Estei Ferdinánd gyalogezred 3. zászlóaljánál. Megsebesül. Augusztus közepén Nagyváradon jelentkezik a cári csapatoknál., 480
- Srohoffer (Strohoffer) János a bajai Középponti Választmány tagja, 174, 178, 180, 287, 388
- Stauder András városi tiszteletbeli, majd fizetéses írnok, 374
- Stefanovics Dénes bajai lakos, 562
- Stefanovics István ács a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 213
- Stein, Maximillian (Miksa), báró, (1814–1858) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848 júniusától részt vesz a délvidéki harcokban. Október 12-től honvéd tábornoki őrnagy, a bácskai hadtest vezérkari főnöke. December 15-től alezredes ugyanitt. 1849 január 23-tól a HM Tábornoki osztályán szolgál. Februárban a szegedi hadosztály vezérkari főnöke. Március 13-tól ezredes, osztályának a főnöke a HM-ben. Április 19-én 3. osztályú katonai érdemjellel tüntetik ki. Április végétől a gyulafehérvári ostromsereg parancsnoka. Augusztus 7-től az erdélyi hadsereg Piskire, majd Dévára visszaszorult maradványainak parancsnoka., 91, 443, 449, 482
- Steinbach István, hidegkuti (1828–1913). A pesti önkéntes nemzetőrség őrmestereként kitűnik az 1848. október 31-i schwechati csatában. November 18-tól alhadnagy a 32/3. gyalogezredben a péterváradai várőrségnél. 1849. április 26-tól százados ugyanitt, illetve a 110. honvédszászlóaljnál a vár szeptember 7-i feladásáig., 480
- Steininger Antal 1848-ban őrmester a bajai nemzetőrség harmadik osztályában. 1849 februárjában a bajai mozgó lovascsapat tagja., 43, 211, 486, 703
- Steinius János nyugalmazott cs. kir. százados, 641, 711
- Sterba József (Ferenc) honvéd. 1848-ban az 5. honvédszászlóalj 2. századában szolgál., 282, 283
- Stift András bajai lakos, 562
- Stolics Simon városi képviselő. Alhadnagy a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 55, 212, 389
- Stratimirović (Sztratimirovics), Djordje (1822–1908) Volt császári tiszt. 1848-ban a pozsonyi szerb küldöttség tagja. A szerb felkelők ideiglenes főparancsnoka, a szerb fődobor elnöke. 1849-ben alezredes., 52, 315
- Stratimirovics Rádóné zombori lakos, 405, 406
- Strázl Imre nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 211
- Struhák József bajai lakos, 562
- Supljikac (Szuplikác), Stevan (1788–1848) császári ezredes, szerb vajda, 280

Sz

- Szabó Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Szabó Imre, kisgeresdi (1820–1864) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. július 4-től segéd tiszt a magyar HM-ben. Szeptember

- 20-tól honvéd vezérkari százados a Jellačić elleni seregben. Október 30-tól őrnagy. 1848 decemberétől 1849 áprilisáig Teleki László, a magyar kormány párizsi megbízottja mellett katonai attasé. Május 3-tól alezredes. Május 25-től ezredes, a HM Felszerelési osztályának főnöke. Május végétől Kossuth Katonai Irodájának vezetője. Június 2-től hadügyi államtitkár. Június 10. és július 14. között a HM ideiglenes vezetője., 106, 584, 585, 652, 679
- Szabó István a bajai Középponti Választmány tagja, 174, 179, 180
- Szabó István, öregebb, ács a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Szabó János őrmester, majd hadnagy 100, 581, 582, 584, 585, 592
- Szaif Ferdinánd városi alőr, 421
- Szakács Antal bajai szűcsmester, 455, 456
- Szakáll József városi képviselő, népképviselő, 13, 24, 25, 130, 247, 260, 303, 305, 395, 414, 415, 418
- Szalay Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Szalay László (?) alezredes. 1848 júniusától osztálytitkár a PM-ben. Augusztus 23-tól a Hunyadi önkéntes csapat megalakítója és parancsnoka előbb őrnagy, szeptember végétől alezredesi rangban. Részt vesz a Jellačić elleni harcokban. 1849. július 9-től a Tiszán inneni kerület népfelkelő csapatainak a szervezésével bízzák meg (ekkor már ezredes). Július 28-tól lovas csapatával a X. hadtestbe, Lenkey Károly ezredes hadosztályához osztják be., 83, 84, 330, 332, 337, 341
- Szalmásy (Szalmási) Ferenc, ómoravikai (1819–1885) jogász, járási esküdt. 1848. június végén az óbecsei választókerület országgyűlési képviselője. 1849 február 12-én segédkormánybiztossá nevezik ki Batthyány Kázmér mellé. Februárban-márciusban jelentéseket küld az OHB-nek a szerbekkel folytatott megbékélési tárgyalások alakulásáról., 489
- Szalmásy (Szalmási) Miksa házi főpénztárnok, 328, 486
- Szarcssevics Boza Bács-Bodrog megyei szolgabíró, 151
- Szárích (Szárics) Mór (1820–1887) nemzetőr őrnagy. Volt császári tiszt. 1848 júniusától részt vesz a délvidéki harcokban. Július 23-tól cs. kir. főhadnagy. Szeptember 22-től a szabadkai nemzetőrség őrnagya. 1849 februárjától a szabadkai és a telecskai járás mozgósított nemzetőreinek a főparancsnoka a bácskai hadszíntéren., 649
- Szávics (Szavics) István bajai lakos, 562, 591, 601
- Szedlák Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Székely (Székelyi) József városi képviselő, 287, 381
- Szekeres Mihály bajai lakos, 455
- Szeles Lajos (1812–1852) pesti ügyvéd. 1848. június 28 án a dunapataji kerület (Pest-Pilis-Solt vm.) képviselőjévé választják.

1849. január 25-én az OHB-tól a solti járás területére kormánybiztosi megbízást kap. Május 11-én Pest vármegye másodalispánjává választják., 96, 97, 113, 123, 124, 530, 531, 570, 642, 662, 680, 682, 684
- Szemere Bertalan (1812–1869) ügyvéd. 1848. március 23-tól a Bathyány-kormány belügyminisztere és a MOIB tagja. Június 19-én a Miskolc város I. (északi) kerületében országgyűlési képviselővé választják. Október 1-jétől az OHB tagja. December 13-án Felső-Magyarország teljhatalmú országos biztosává nevezik ki. 1849. május 1-jén Kossuth miniszterelnökké és belügyminiszterre nevezi ki., 28, 33, 37, 50, 55, 56, 59, 67, 82, 102, 105, 109, 113, 123, 142, 156, 157, 167, 168, 169, 171, 173, 174, 175, 176, 189, 190, 199, 201, 213, 216, 225, 241, 269, 271, 278, 279, 280, 301, 302, 321, 595, 645, 646, 650, 651, 658, 680, 681, 682, 684, 685, 688
- Szentkirályi Móric, érszentkirályi (1809–1882) ügyvéd. 1848. április 20-án a nádor kinevezi a Jászkun kerület főkapitányává. Június 23-tól a délvidéki hadsereg jászkun nemzetőreinek és katonáinak kormánybiztosa. Július 24-től augusztus 24-ig királyi biztos. Június végén a türkevei kerület (Jászkun kerület) országgyűlési képviselőjévé választják. November 17-én az OHB őt bízta meg a jászkunsági honvédelmi intézkedések koordinálásával. 1849. március 26-án az OHB elmozdítja hivatalából és hazaárulónak nyilvánítja. Március 26-án a képviselőház törli tagjai sorából. Március 28-án zár alá veszik javait., 59, 111, 278, 279, 286, 288, 289, 293, 294, 297, 311, 315, 316, 321
- Szepp Ferenc nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Szevics Döme bajai városi képviselő. 1848-ban a felső járási törvényszék jegyzője. 1848–1849-ben Bács-Bodrog megyei aljegyző. 1849-ben a bajai rác bizottmány elnöke., 30, 72, 94, 151, 158, 196, 202, 260, 303, 328, 389, 408, 409, 519, 591
- Szohner József bajai orvos, 76, 620
- Szohnleithner (Szóhnleithner) Ferenc főhadnagy a bajai nemzetőrség első osztályában, 55, 209
- Szöllősy Nagy Ferenc (1806–1854) a magyar kormány bukaresti megbízottja, majd az OHB titkára. 1849 májusától a külügyminisztérium tanácsosa., 542
- Sztankovánszky Imre, sztankováni (1798–1873). 1848-ban Tolna vármegye főispánja. 1848. szeptember 17.–1849 januárja között Tolna vm. honvédtoborzási és népfelkelési kormánybiztosa. 1848. december 18-tól főispánként a megyében a mozgó nemzetőr csapatok szervezésével megbízott személy. 1849 februárjában Pesten igazolni próbálta magát Windisch-Grätz előtt. 1849. június 29.–július 25. között újra tolnai főispán, mely tisztségéről lemond., 38, 85, 444
- Sztehlo János bács-szerémi ágostai evangélikus főesperes, petrováci lelkész, 86, 386, 387

Sztehlo Károly (Sztehlo János fia) honvéd, 386
 Sztipics Dániel nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
 Sztrikinác Antal Bajaszentistván bírása 1849-ben, 38, 452, 478
 Sztrilich Tóbiás polgári biztos, 314
 Sztrilics János bajai vámos, 503
 Sztukics Antal nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség ötödik osztályában, 212
 Szutrics István közbirtokos, 544
 Szutrics Ödön közbirtokos, 544
 Szűcs János bajai vámos, 503
 Szűcs József alhadnagy a bajai nemzetőrség második osztályában, 55, 210
 Szűcs József solti jegyző, 719, 720, 724
 Szűcs József bajai lakos, 724

T

Taliga András ügyvéd, 699
 Tamás Mihály őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
 Tanárky Gedeon (1815–1887) ügyvéd. Nagykőrös főjegyzője 1841–1848 között. 1848. június 18-án Nagykőrös város országgyűlési képviselőjévé választják. Szeptember 24-én Kossuth kíséretének tagja, amikor az első alföldi toborzóújtára indul, és 26-án számol be a képviselőházban a ceglédi eseményekről. Képviselői állását 1849. június 30-ig tölti be., 36

Tar (Tarr) Ferenc (1784–1849) nemzetőr őrnagy. Volt császári tisz. 1848. október 30-tól a szegedi lovas nemzetőrség őrnagya. Részt vesz a délvidéki harcokban. A szegedi nemzetőrök tisztázatlan körülmények között Törökkanizsán 1849. február 2-án agyonlövik., 482, 483
 Telegdi Pap Sándor bajai lakos, 626
 Térey (Térei) Ignác. 1848. május elejétől miniszterelnökségi fogalmazó, majd november végétől az OHB elnöki titkára., 331
 Terskity Gergely bajai lakos, 562
 Tesztl Károly a pécsi püspöki líceum mennyiségtan tanára az 1847/48-as tanévben, 284
 Theodorovics Gábor a bajai Középponti Választmány tagja, 175, 179, 180
 Theophanovics Sándor Bács-Bodrog megyei esküdt 1848-ban, 151
 Todorović (Thodorovics, Todorovics), Kuzman, lovag (1787–1858) cs. kir. vezérőrnagy, majd altábornagy. Jallačić hadseregének dandárparancsnoka, majd a Horvátországba visszaküldött népfelkelő csapatok, 1848. november-decemberében a Drávamenti horvát csapatok, 1849 januárjától májusáig a délvidéki osztrák-szerb hadtest parancsnoka., 523, 524
 Thim József, 93
 Thomstorff, (Tomsdorf), August (1817–?) honvéd őrnagy. Volt császári tisz. 1848 júliusától részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember 7-től a HM főhad-

- naggyá lépteti elő. November 7-től alszázados ezrede honvédsereghez csatlakozott részénél, a feldunai hadtestben. 1849. január 1-jétől századkapitány a 13. Hunyadi huszárezred említett VII. hadtestben küzdő osztályánál. Május 10-től őrnagy. Május 24-től a német légió, illetve az abból alakuló 126. honvédszászlóalj parancsnoka. Július elejétől a 18. Attila huszárezred osztályához helyezik át. Az augusztus 13-i világosi fegyverletételig szolgál., 102, 633, 688
- Thurszky Ferenc Bács-Bodrog megye főszámvevője és csendbizottmányi elnök 1848-ban, 112, 216, 230, 330
- Tinos István Bács-Bodrog megye élelemzési bizottmányának jegyzője, 289, 290
- Tinusz István városi képviselő, 388
- Tiprovác (Tripovatz) György városi képviselő. Alhadnagy a bajai nemzetőrség ötödik osztályában., 55, 212, 261, 262, 287
- T. Mihalovics József karavukovai plébános, bajai lakos, 27, 159
- Tokajlics (Tokalics) János városi kultanácsnok. A bajai Középponti Választmány tagja., 169, 174, 178, 180, 562
- Tomcsányi Katalin bajai gombkötőművész, 606
- Tomcsányi Mátyás a bajai Középponti Választmány tagja. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában., 175, 178, 180, 211
- Topál Mátyás nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Torma György bajai tanító, 562
- Tormássy Kálmán, alsebesi (1814–1873) honvéd hadnagy. 1848 nyarán nemzetőr tisztként részt vesz a délvidéki harcokban. 1849. május 10-től hadnagy a 17. Bocskai huszárezred állományában és parancsörtiszt gróf Hadik Gusztáv ezredes, szegedi hadosztályparancsnok mellett. Június 29-től tartósan szabadságotlák., 523, 524
- Tóbi István. 1849-ben a HM igazságügyi osztályán fogalmazó., 689
- Tóth Ágoston, felsőszopori (1812–1889) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. augusztus 16-tól százados a 10. honvédszászlóaljban. Szeptember 22-től vezérkari őrnagy, a 31. zászlóalj szervezője és parancsnoka. December 21-től alezredes, a kolozsvári katonai kerület parancsnoka. 1849. február 28-tól ezredes és a beszercei katonai kerület parancsnoka. Április 8-án 3. osztályú katonai érdemjelet kap. Június 15-től a IV. (bácskai) hadtest parancsnoka. Július 3-tól a délvidéki hadsereg vezérkari főnöke. Világosnál esik fogságba., 104, 646, 647
- Tóth Antal nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Tóth József (1809–?). 1848. június 19-től a Győrben alakuló 5. honvédszászlóalj századosa. Augusztustól a bácskai hadszíntéren szolgál. Október 9-től őrnagy, zászlóaljának parancsnoka, továbbra is a bácskai hadtestnél, majd a péterváradai várőrségnél.

1849. június 25-től alezredes, a péterváradi vár térparancsnoka, a vár feladásáig., 481, 525
- Tóth Kálmán (1831–1881) költő, drámaíró, szerkesztő, újságíró; az MTA tagja; honvéd hadnagy. 1848–1849-ben a Márczius Tizenötödike és a Pesti Hírlap délvidéki haditudósítója. 1848 decemberétől a Hadi Főtanoda hallgatója Pesten. 1849 januárjától honvéd a IV. (bácskai) hadtestben. Márciustól hadnagy Bács megye egyik védzászlóaljánál, végül főhadnagy (?) és dandársegédtiszt a Délvidéken összpontosított magyar főerőknél., 7, 283, 285, 579, 580
- Tóth Lajos pesti menekült, 436, 437
- Tóth Sándor a kisszállási uradalom ispánja, 379
- Török Gábor aradi polgármester, Arad megyei kormánybiztos, délvidéki élelmezési biztos, 113, 189, 256, 272, 273, 293, 406, 442
- Török János, csáfordi és jobbaházi (1809–1874) honvéd alezredes. 1848 őszétől nemzetőr százados Perczel Mór seregében. 1849 március 30-tól honvéd százados, a IV. (bácskai) hadtest tábornoki térparancsnoka. Július 14-től őrnagy, Zombor térparancsnoka. Augusztus elejétől egy kisebb dandár parancsnoka a Délvidéken. Augusztus 14-től alezredes és dandárnok a IX. hadtestben. Augusztus 19-én Lugosnál teszi le a fegyvert., 109, 110, 696
- Török Máté bajai kereskedő, 719, 720
- Töröki Máté bajai lakos, 562
- Török Imre nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség harmadik osztályában, 211
- Tronner Nándor nyugalmazott cs. kir. százados. A bajai állami gabonamagtár biztosa. 1849 júniusában törlik a magyar katonatisztek sorából., 320, 321, 366, 641
- Tronner Vencel nyugalmazott cs. kir. százados, 44, 718
- Tuczakovics Ábrahám zombori lakos, 709

U

- Udvarnok Béla, kisjókai (1818–1875). Volt császári tiszt. 1848 áprilisában a Pozsony megyei nemzetőrség századosává választják. Június 19-től százados a Győrben szerveződő 5. honvédzászlóaljánál. Augusztustól részt vesz a szerb felkelők elleni harcokban. 1849. március 13-tól őrnagy, a 7. honvédzászlóalj parancsnoka a bácskai (IV.) hadtestnél, majd a péterváradi várőrségnél, a vár szeptember 7-iki feladásáig., 524, 525
- Ujfalussy (Ujfalusy) Imre (1824–?) honvéd százados. Tolna megyei tiszteletbeli aljegyző. 1848 júniusától önkéntes, majd őrmester a 8. honvédzászlóaljban. Részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember 11-től hadnagy, november 6-tól főhadnagy. November 24-től százados a Zala megyében alakuló 56. honvédzászlóaljban. A tavaszi és a nyári hadjárat idején alakulatával a II. hadtestben harcol., 227

Utry György városi képviselő. A bajai Középponti Választmány tagja., 175, 178, 180, 362

Ü

Üchritz, Emil, báró (1808–1886) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. október 26-tól századkapitány a 12. Nádor huszárezred honvédsereghez csatlakozott osztályánál, a feldunai hadtestben. 1849. január 21-től őrnagy, osztályának parancsnoka. Február 5-től alezredes, egyben dandárnok a VII. hadtestben. Május 28-án 3. osztályú katonai érdemjellel tün-tetik ki. 1849 nyarán a Kmety-hadosztály lovas dandárának parancsnoka a feldunai, július közepétől a Délvidéki hadseregben. Július 2-től ezredes. Augusztustól a III. hadtest lovas hadosztályának parancsnoka a Feldunai hadseregénél, a világosi fegyverletételig., 107, 670, 671, 674, 675

V

Váci András jankováci pásztor, a csurogi csatában esett el 1849 májusában, 580

Vaics Antal városi alőr, 421

Valek Imre nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212

Vargai István főhadnagy a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 55, 211

Vargai István Bács-Bodrog megyei alügyész és kormánybiztosi segéd, 486

Vargay Mihály (1826–1888) honvéd százados. 1848 november 7-én alhadnagy az 52. Ferenc Károly gyalogezrednél Olaszországban. 1849 áprilisában egy újoncszállítmány átvételére Pécsre küldik, de átszökik a honvédsereghez. Május 13-án főhadnagy a Miskolcon szervezendő 96. honvédzászlóaljban. Július 16-tól százados zászlóaljánál a tiszai hadseregben. Augusztus 20-án Borosjenőnél teszi le a fegyvert., 99, 569

Vargics Mihály városi alőr, 421

Vécsey Károly, gróf (1809–1849) honvéd tábornok. Volt császári tiszt. 1848 júniusától részt vesz a délvidéki harcokban. Október 12-től honvéd ezredes, a 2. Hannover huszárezred parancsnoka, a bánsági hadtestnél. December 12-től vezérőrnagy, az említett hadtest egyik hadosztályának parancsnoka. 1849. január közepétől a bácskai csapatok főparancsnoka. Március 5-i szolnoki győzelméért megkapja a katonai érdemjel 3. fokozatát. Április 7-től az Aradot és Temesvárt ostromló V. hadtest parancsnoka. Május 28-án megkapja a katonai és polgári rend 2. osztályát. Június 27-én beveszi Arad várát. Augusztus 20-án csapataival Borosjenőnél kapitulál. Az aradi vértanúk egyike., 87, 91, 92, 94, 447, 482, 483, 484, 490, 491, 503, 509, 511, 513, 611

Végh Bertalan, tassi (1813–1902) honvéd alezredes. Volt császári tiszt. 1848. június 19-től a Bács megyei lovas nemzetőrség őrna-

- gya. Júliustól részt vesz a délvidéki harcokban. 1849. május 16-tól honvéd őrnagy, osztályparancsnok a 7. Reusz huszárezredben, majd Vécsey tábornok karségéde. Augusztus 1-jétől alezredes. A borosjenői fegyverletételig szolgál., 481, 486, 509, 511, 513
- Végh Ignác Pest megye solti járásának főszolgabírája. 1849 februárjában a császáriak oldalára áll., 120, 121, 257, 427, 514
- Veil János bajai szabómester. Nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség első osztályában., 209, 485
- Venturini, Luigi (1810-?) honvéd őrnagy. Volt császári tiszt. 1848. augusztus 3-tól cs. kir. alszázados a 16. Zanini gyalogezred 2. zászlóaljánál. Október 23-án olasz legénységű ezrede két zászlóaljával csatlakozik az Eszékre bevonuló honvédsereghez. December 25-től őrnagy. 1849. január közepétől a Központi Mozgó Seregben szolgál, dandárparancsnok. Február 27-én a kápolnai csatában megsebesül, és zászlóaljának zömével együtt a császáriak fogságába esik., 593
- Venczler (Venzler) Gyula (1822–1893) honvéd százados. 1848. június 23-tól alhadnagy a 39. Dom Miguel gyalogezred 2. zászlóaljánál. Júliustól részt vesz a szerb felkelők elleni harcokban. Szeptember 22-től cs. kir. hadnagy. Októberben csatlakozik alakulatával a honvédsereghez. 1849. január 18-tól főhadnagy. Februárban harcol a torzsai ütközetben. Április 26-tól százados zászlóaljánál, illetve a 115. honvédzászlóaljban Péter-váradon, a vár szeptember 7-i feladásáig., 481
- Verb József bajai vendéglős, 40, 424
- Verebi Mátyás városi alőr, 421
- Verle József nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Vermes Fábián Bács-Bodrog vm. felső járása közbírája 1848-ban, 155
- Veszeli János Bikity község jegyzője, 295
- Vetter Antal, doggenfeldi (Anton Vetter von Doggenfeld) (1803–1882) honvéd altábornagy. Volt császári tiszt. 1848 júliusától részt vesz a délvidéki harcokban. Szeptember 22-től honvéd ezredes és dandárnok. Október közepétől a bánsági hadtest egyik hadosztályparancsnoka. November 5-től vezérőrnagy, a honvédvezérkar szervezője és parancsnoka. December 4-től a HM Tábornokosztályának főnöke. December 28-tól hadügyminiszter-helyettes, Kossuth fő katonai tanácsadója. 1849. március 8-án altábornagy, a Feldunai hadsereg parancsnoka. Ugyanekkor a katonai érdemjel 2. osztályával tüntetik ki. Június végén a délvidéki sereg parancsnoka. Augusztus 7-e táján leköszön a parancsnokságról., 87, 88, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 121, 357, 427, 646, 647, 658, 659, 671, 675, 676, 691, 694, 695
- Vibirál Pál hites ügyvéd, 544
- Victor Géza a Kossuth Hírlapja levezetője, 294

- Vida Péter városi alőr, 421
- Vidákovics Boldizsár, 562
- Vidákovics György Bács-Bodrog megyei írnok, majd az alsó járás főszolgabírói esküdtje, 328, 505
- Ville János nemzetőr tizedes a bajai nemzetőrség negyedik osztályában, 212
- Viller Miklós újverbászi lakos, 353
- Vilovics János városi alőr, 421
- Vince György őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Virágh Gedeon (1823–1872) honvéd őrnagy. Volt császári tiszt. 1848. július 5-től főhadnagy a 12. Nádor huszárezrednél. Október 9-én alszázadosá nevezik ki a 14. Lehel huszárezredhez. November 11-től századkapitány osztályánál a feldunai hadtestben. 1849. május végétől osztályának parancsnoka a Kmety-hadosztályban, a főhadszíntéren, júliustól a délvidéki hadseregben. Július 16-tól őrnagy. Borosjenőnél teszi le a fegyvert., 674, 675
- Vitman Antal őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Vitman János őrvitéz a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468
- Vojnics Bálint a bajai nemzetőrség parancsnoka. 1848-ban az ókéri nemzetőrség egyik ideiglenes parancsnoka Jovics tábornagy főparancsnoksága alatt., 57, 200, 201, 220, 229
- Vojnits (Vojnics) Lajos, bajsai (1803–1875) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848. október 24-től alezredes a honvédsereghez csatlakozott 2. Hannover huszárezredben a déli hadszíntéren. December 18-tól ezredes, a 3. Ferdinánd huszárezred parancsnoka ugyanitt. 1849. január 17-én leköszön és elhagyja a honvédsereget., 430
- Vojnics György közbirtokos, 544
- Vojnics Imre bajai ügyvéd. Városi tanácsnok és városi képviselő. 1849-ben árvatári ellenőr., 30, 40, 55, 117, 181, 182, 189, 209, 247, 350, 418, 555, 561, 574, 614, 616, 699, 701, 703, 712, 720
- Vojnics László Bács-Bodrog vm. felső járásának közbírája 1848-ban. 1849-ben a védsereg összeírására kiküldött választmány elnöke., 155, 603
- Vojnovics Alajos bajai lakos, 719, 720
- Volarich (Volarics) Antal városi tanácsnok. 1849-ben aljegyző., 17, 30, 40, 55, 94, 181, 182, 189, 205, 209, 384, 418, 446, 450, 550, 555, 557, 558, 559, 574, 597, 598, 701, 702, 703, 709, 730
- Volvátz György bácsi felső kerületi alesperes, bezdáni plébános, 412
- Vorlaufer József bezdáni állami számvevő, 563
- Vuics Bence ács a bajai nemzetőrség második osztályában, 210
- Vujevics György bajai lakos, 562
- Vujevics István Bács-Bodrog vm. felső járási csendbíztos, 153
- Vukaszinovics (Vukasinovics) Izsák bajai lakos, borkereskedő, 562, 598, 714
- Vukovics István városi alőr, 421

Vukovics Sebő (Sabbas) (1811–1872) ügyvéd. 1848-ban Temes vm. első alispánjává választják. Május 23-tól dévidéki teljhatalmú királyi biztos. Június 21-től a kisbecskereki kerület (Temes vm.) országgyűlési képviselője. Július 24-én királyi biztosi illetékességét Arad, Krassó és Temes vm. területére korlátozzák. 1849. január 30-tól a Bács megyei hadsereg kormánybiztosa. Március közepétől a főhadsereg mellé rendelt kormánybiztos. Május 2-től a Szemere-kormány igazságügy-minisztere., 55, 102, 189, 199, 522, 587

W

Walther Béla Pest város jegyzője 1849-ben, 649, 650

Wartensleben Ágoston, gróf (1804–1875) honvéd alezredes. 1848 december közepétől őrnagy és osztályparancsnok a Heves megyei lovas nemzetőrségnél. 1848–1849 fordulóján a felső-tiszai hadtestben szolgál. 1849 februárjától parancsörtszt Klapka mellett. Március 14-től egy lovassapat alakítására kap megbízást Heves megyében. Csapatát június 24-én a 18. Attila huszárezredhez csatolják. Július 16-tól alezredes, osztályának parancsnoka, egyben dandárnok a Közép-Tiszai hadseregben. Borosjenőnél teszi le a gyevért., 652

Wehle Károly (1818–?) honvéd százados. 1848 tavaszán nemzetőr főhadnaggyá választják. November 22-én főhadnagy az 1., majd a 2. utászzászlóaljban. 1849. január 16-tól Munkács várerődítési igazgatója. Február 8-tól százados. Július elején egy Duna-híd építési munkálatainak vezetője Pakson., 106, 108, 691, 694

Welden, Ludwig von, báró (1780–1853) cs. kir. tábornagy. 1849. április közepétől május végéig a magyarországi osztrák hadsereg főparancsnoka, Windisch-Grätz utóda, később Bécs katonai kormányzója., 117, 710, 711

Wierzbicki (Vierzbiczky), Tomasz (1822 körül–1892 után) honvéd százados. A szabadságharcban százados és Dembiński altábornagy karségéde. 1849. március 5-én harcol a kaponyai ütközetben. 3. osztályú katonai érdemjellel tüntetik ki., 525

Windisch-Grätz, Alfred zu, herceg (1787–1862) cs. kir. tábornagy. 1848 októberétől (az olaszországi kivételével) minden osztrák haderő főparancsnoka. 1849 áprilisában leváltják., 88, 96, 97, 99, 438, 478, 518, 523, 528, 531, 533, 534, 569, 602

Wodianer (Wodjaner) Sámuel állami bankár, nagykereskedő, 595

Wysocki (Visoczky, Visocki), Józef (1809–1873) honvéd tábornok. 1848. november 18-tól honvéd

örnagy, az 1. lengyel gyalogoszászlóalj parancsnoka a honvédseregben. December elejétől parancsnok az aradi ostromseregnél. 1849. január 13-tól alezredes, Gaál Miklós tábornok helyettese. Március 8-tól ezredes. Március 23-án megkapja a katonai érdemjel 3. fokozatát. Május 6-tól vezérőrnagy, a lengyel csapatok parancsnoka. Május 31-től a felső-magyarországi hadsereg parancsnoka. Július 10-től a Közép-Tiszai hadseregben ismét átveszi a lengyel légio vezényletét. Harcol a temesvári csatában., 651, 682

Z

- Zahn, Johann, von Löwenhaid (1781–?) cs. kir. altábornagy. 1848 júniusától Pétervárad ideiglenes várparancsnoka. Szeptember 26.–október 22. között a várórség csapatparancsnoka. Október 22-től ismét a Pétervárad vár parancsnoka, várórségével csatlakozik az alakuló honvédsereghez. December 25-én kérésére nyugdíjazzák. Péterváradon marad, és csak 1849. március végén Perczel Mór tábornok utasítására hagyja el a várat., 429, 430
- Zákó István, bajsai (1810–1860) ügyvéd, honvéd alezredes. 1848 tavaszától Bács-Bodrog vármegye főügyésze. Június végétől a ókanizsai kerület (Bács-Bodrog vm.) országgyűlési képviselője. Július 10-től az országgyűlés egyik jegyzője. Népképviselői és képviselőházi jegyzői tevékenysége október 12-én ér véget.
- Október 12-től honvéd őrnagy, a 34. honvédszászlóalj parancsnoka. Novembertől a Délvidéken, 1849 januárjától a felső-tiszai hadtestben harcol alakulatával. Április 18-tól alezredes és dandárnok az I. hadtestben. Ugyanekkor megkapja a katonai érdemjel 3. osztályát. Április 30-tól a HM-be helyezik át. Görgői seregével Világosnál teszi le a fegyvert., 155, 311, 380, 413
- Zámbelly (Zambelli) Lajos, bibersheimi (Ludwig Zambelly von Biebersheim) (1815–1901) honvéd ezredes. Volt császári tiszt. 1848 szeptemberétől részt vesz a Jellačić elleni harcokban. Október 2-től századkapitány ezredénél a honvédseregben a feldunai hadtestnél. 1849. január 5-től hadosztály vezérkari tiszt. Február 12-től őrnagy és dandárnok a VII. hadtestben. Április 4-én a katonai érdemjel 3. osztályával tüntetik ki. Április 12-től a VII. hadtest vezérkari főnöke. Április 22-től e beosztásában alezredes. Május 25-től ezredes. Július 4-én Görgői Paksra küldi. A déli hadsereg állományába kerül és július közepétől a bajai dandár parancsnoka lesz. Világosnál esik fogságba., 107, 108, 109, 110, 113, 688, 691, 694, 696, 697, 709
- Zdráhál Farkas állami ispán. 1849 februárjában a rácok kezére kerül., 489, 505
- Zdráhál Ferenc állami számtartó. 1849 februárjában az ellenség kezébe kerül., 460, 476
- Zdráhál János állami ispán. 1849 februárjában a rácok kezére kerül., 489, 505

Zedtwitz (Zedtvicz), Ludwig Ernst, von (1789–1866). Tiszteletbeli táblabíró. 1849-ben temesvári térkapitány., 522

Zichy Ödön (Eugen), gróf (1809–1848). Görgei hadbírósa 1848. szeptember 30-án hazaárulás vádjával kivégezteti., 341

Zorics Pál bajai lakos, 455, 456

Zrínyi Ilona (1643–1703) Munkács hős védője, 391

Zubánovics Antal városi alőr, 421

Zs

Zsiga József a bajai Középponti Választmány tagja, 148, 175, 179

Zsíros József örvítész a bajai mozgó csapat maradványában 1849 februárjában, 468

Zsubori Antal a bajai Középponti Választmány tagja és jegyzője, 33, 175, 176, 177, 178, 179

Zsúlyy Andrásné bajai lakos, 715

TÁRGYMUTATÓ

A

- adag, 482
- adakozás, 40, 180, 223, 261, 291,
380, 385, 391, 418, 419, 535,
536, 615, 626, 685
- adomány, 223, 626, 685
- adományozás, 40, 374, 666
- adó (közadó), 17, 20, 21, 24, 26,
129, 151, 166, 214, 231, 273,
290, 307, 324, 325, 334, 368,
369, 382, 383, 397, 398, 407,
408, 410, 440, 449, 478, 479,
556, 681, 710
- adóbehajtás, 323, 556
- adókönyv, 214
- adókulcs, 324
- adómennyiség, 166
- adószedő, 31, 262, 296, 324, 422,
556, 557
- adószedői hivatal, 151, 262, 410,
557
- adótartozás (adósság), 19, 20, 62,
214, 231, 304
- adóztatás, 23, 231, 307, 371, 383
- ajándék (ajándok), 39, 202, 223, 230
- akó, 119, 238, 318, 699, 719, 720,
728
- alapítvány, 423
- alapítványi tőke, 236, 237
- alaptőke, 304
- alarmpiac, 515, 516
- al-dunai mozgalmak, 280
- alezredes, 62, 63, 65, 75, 80, 83, 90,
91, 102, 103, 106, 107, 244, 271,
357, 363, 397, 398, 406, 443,
448, 449, 479, 481, 505, 523,
528, 546, 547, 608, 620, 633,
646, 654, 668, 669, 670, 671,
674, 675
- alhadnagy, 55, 64, 75, 209, 210,
211, 212, 433, 462, 463, 464,
465, 466, 470, 472, 482, 545
- alhaszonbérelő, 22, 204
- alispán – l. még első alispán, 15, 23,
39, 53, 54, 55, 58, 79, 89, 93,
102, 103, 111, 113, 118, 122,
123, 124, 133, 141, 142, 167,
168, 183, 186, 189, 199, 215,
216, 219, 243, 251, 268, 269,
271, 276, 278, 281, 310, 353,
417, 420, 434, 435, 442, 451,
510, 511, 512, 513, 518, 543,
633, 642, 645, 655, 662, 668,
677, 678, 680, 683, 700, 701,
703, 717, 721, 722, 725
- Alispáni Bíróság, 543
- alispáni hivatal, 147, 251, 636
- aljegyző, 94, 140, 152, 158, 227,
232, 237, 238, 239, 240, 260,
262, 303, 305, 319, 324, 328,
331, 350, 359, 366, 370, 408,
409, 444, 485, 487, 505, 519,
598, 617, 663, 666, 684, 701,
702, 709, 730
- alkormánybiztos, 577, 578
- alkotmány, 14, 36, 53, 137, 233,
302, 340, 440, 458, 641, 642,
- alkotmányos reform, 12, 128, 129
- alőr, 63, 421
- alőrség, 63, 421
- alperes, 720
- alpolgármester, 135
- alsóház – l. még képviselőház, 25,
414

alszázados, 95, 527, 528
alszolgabíró, 122, 324, 328, 329,
489, 663
altábornagy – I. még vezérhadnagy,
7, 79, 81, 82, 102, 105, 106, 107,
108, 110, 256, 272, 273, 288,
290, 291, 380, 429, 430, 528,
606, 607, 608, 645, 671, 672,
675, 676, 691, 694, 695
altiszt – I. még honvédtiszt, 49, 54,
55, 120, 185, 187, 192, 193, 194,
195, 348, 403, 478, 479
alügyész, 37, 230, 434, 486
anarchia, 89, 509
angol külügyminiszter, 595
aprópénz, 17, 538, 597
aradi tüzérség, 292
aradi vár, 725
arany (aranynemű), 39, 40, 192,
193, 202, 223, 230, 284, 614
aratás, 653, 659
archívum – I. még levéltár, 458
arcrák, 429
Argó (Argó nevű gőzös), 694
argonauták, 576
Asszonyi Egylet, 11
atilla, 191, 192, 193, 194, 195
ausztriai birodalom, 722
ausztriai csapatok (ausztriai sereg) –
I. még osztrák sereg, 584, 643
ausztriai hadipénztár, 643
ausztriai ház – I. még osztrák ház,
664
ausztriai kormány, 553, 641
ausztriai tartományok, 710

Á

ács, 54, 56, 64, 187, 198, 210, 211,
212, 213, 338, 462, 463, 464,
466
ágostai hitvallásúak, 600
ágyéksérv – I. még lágyéksérv, 264,
265
ágyinemű (ágyi nemű), 39, 291, 292
ágyú (álgyú) – I. még ércágyú, vas-
ágyú, 40, 41, 42, 47, 53, 56, 61,
62, 65, 75, 84, 88, 90, 92, 94, 95,
96, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
104, 105, 106, 107, 108, 110,
183, 186, 199, 259, 294, 299,
318, 332, 333, 339, 341, 342,
351, 352, 354, 373, 378, 394,
420, 425, 429, 430, 431, 435,
443, 447, 459, 474, 476, 480,
481, 485, 486, 487, 489, 504,
507, 508, 510, 514, 515, 516,
517, 518, 521, 524, 525, 526,
528, 530, 533, 535, 539, 558,
563, 572, 576, 577, 578, 579,
580, 581, 583, 588, 589, 594,
603, 611, 620, 626, 638, 645,
649, 650, 651, 654, 655, 658,
661, 666, 669, 671, 692
ágyúfedezet, 580
ágyúharc, 58
ágyúlövés, 99, 259, 486, 517, 525,
575, 576
ágyúlőszer, 526
ágyúöntés (ágyúk öntése), 18, 41,
42, 411, 420, 425, 430, 431, 488,
508
ágyúöntőgyár – I. még öntőgyár, 508
ágyútelep, 99, 299, 570
ágyútűz (ágyúzás, álgyúzás), 259,
260, 516, 525, 563, 577, 580,
583, 595, 651

álhírek, 91, 102, 119, 483, 485, 592,
644, 645, 703, 726, 727
álhírterjesztők, 644, 726
álladalmi ispán (állodalmi ispán),
289, 296, 505
álladalmi javak (állami javak), 18,
113, 123, 124, 647, 673, 678,
682, 683, 684, 690
álladalmi marhák, 560, 565, 568
álladalmi pénzek, 113, 506
álladalmi pénztár (állami pénztár),
115, 255, 325, 444, 538, 565,
568, 637, 649
álladalmi pénztárnok, 538
álladalmi rendőrigazgató (álladalmi
rendőrségi igazgató), 595, 596,
678, 684
álladalmi rézolvastó, 507
álladalmi számtartó (álladalmi szám-
vevő), 460, 563
álladalmi tisztartó, 476
álladalmi titkár (államtitkár) – l. még
statustitkár, 106, 652, 679
álladalom (állam) – l. még Status,
16, 18, 19, 40, 45, 47, 52, 70, 84,
97, 112, 122, 282, 285, 296, 309,
320, 334, 344, 359, 362, 380,
432, 440, 448, 449, 473, 476,
506, 518, 519, 529, 532, 535,
536, 537, 538, 541, 546, 547,
555, 560, 561, 570, 574, 575,
584, 588, 593, 599, 607, 608,
617, 623, 628, 630, 631, 632,
638, 647, 649, 653, 659, 666,
673, 685, 709, 714, 715
állodalmi vasmű, 508
ámítók, 37, 199, 217, 226, 227
ápoló, 115, 282, 637
árenda, 15, 146, 573
árjegyzék, 467
árlejtés, 205, 275, 281, 362

árpa, 112, 132, 298, 379, 613
árpaliszt, 111, 290
áruulás, 87, 90, 91, 93, 297, 447, 448,
473, 482, 483, 505, 514, 521
áruoló, 100, 523
árva, 94, 246, 341, 378
árvatár (árvák tára) – l. még gyám-
tár, 115, 557, 643, 700, 701
árvatári ellenőr, 701
árvatári iratok – l. még gyám-
tári iratok, 17, 94, 521, 558, 597
árvák gyámatyja (árvák atyja) – l.
még gyámatya, 557, 558, 701
árverés (közárverés), 20, 21, 61,
182, 303, 307, 382, 554, 559,
709, 713
átkelés, 61, 101, 104, 106, 256, 272,
344, 346, 372, 579, 611, 669

B

bajai bizottmány (rác), 520
bajai csapat (bajai dandár), 107, 110,
671
bajai csapatparancsnokság, 669,
679, 696, 697
bajai expeditio, 599
bajai felkelők, 47
bajai gránátosok, 100
Bajai Főgimnázium, 11
bajai hadikórház (bajai hadikóroda,
katonai kóroda), 636, 637
bajai híd – l. még bátai híd, fahíd,
hajóhíd, híd, paksi híd, sztapári
híd, 110, 673
bajai kikötő, 581
bajai kórház, 114, 236, 366, 637
bajai lakos (bajai lakosság), 11, 16,
18, 43, 58, 97, 140, 147, 156,
158, 161, 166, 234, 245, 246,

- 247, 306, 349, 375, 455, 456, 473, 484, 485, 487, 511, 535, 537, 547, 561, 586, 622, 635, 666, 719, 724
- bajai menekültek, 96, 535
- bajai mozgó zászlóalj (bajai mozgó csapat, bajai mozgó osztály), 64, 93, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 524, 545, 608
- bajai posta, 37, 38, 434, 458, 479
- bajai sóhivatal (bajai királyi sóhivatal, bajai állami sóház, bajai sóház), 16, 17, 18, 19, 62, 106, 133, 134, 135, 345, 361, 364, 432, 639
- Bajai Takarékpénztár, 11
- bajai térparancsnok, 116, 636, 638, 639, 648, 649, 711
- bajai térparancsnokság (bajai katonai térparancsnokság), 102, 117, 122, 592, 593, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 644, 648, 650, 659, 716
- bajai nemzetőrök (bajai nemzetőrség, bajai őrsereg), 52, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 75, 184, 185, 196, 197, 198, 220, 228, 245, 251, 258, 266, 267, 355, 361, 418, 481, 646, 730
- bajai nép, 143, 519, 520, 581, 593
- Bajai Polgári Céllovász Társulat, 11
- bajai rác, 47, 100, 280, 592, 601
- bajai uradalom, 15, 111, 303, 442, 625
- bajai uraság, 729
- balszárnny, 480, 525
- balzsam, 467
- bankfiók (bankhivatal), 16, 142
- bankjegy – l. még magyar bankjegyek, pénzjegy, 16, 17, 96, 115, 116, 117, 133, 134, 135, 142, 323, 324, 345, 444, 534, 597, 700, 716, 722
- bankó (bankócédula, bankópénz) – l. még papírpénz (papirospénz), 16, 117, 133, 140
- bankóforint, 284
- baranyai beütés – l. még beütés, pécsi beütés (pécsi diverzió), 105, 107, 671
- baranyai csapatok, 105, 671
- baranyai hajdú, 108, 692
- batallion – l. még honvédszászlóalj, újonczászlóalj, zászlóalj, 665
- bács-bánati hadsereg (bács-bánati hadtest, IV. hadsereg, IV. hadtest), 88, 101, 104
- bácsi hadosztály, 101, 579
- bácsi hadsereg, 447, 448
- bácsi lovas, 101
- bácsi nemzetőrség (bácsi védsereg), 63, 78, 101, 634
- bácskai beütés – l. még beütés, 651
- bácskai huszár, 528
- bácskai nép, 646
- bál – l. még táncvigalom, 283, 284
- bán – l. még horvát bán, 53, 67, 104, 654
- bánsági hadtest, 87
- bányatörvényszék, 636
- báránygyapjú – l. még gyapjú, 708
- Bárány vendéglő (Arany Bárány vendéglő), 10, 39, 384, 484, 485, 486, 519
- báró, 79, 82, 83, 96, 97, 99, 103, 199, 229, 256, 272, 273, 288, 290, 291, 326, 327, 341, 380, 443, 489, 531, 533, 654, 668, 669, 670, 674, 708, 715, 717, 721

- bátai híd – I. még bajai híd, fahíd, hajóhíd, híd, paksi híd, sztapári híd, 698
- bátai század, 95, 527
- bátaszéki posta, 38, 39, 681
- beavatás, 68, 71, 342, 640
- beavatási pénz – I. még felavatási díj, 70, 375
- becsei sereg, 646
- Befehl – I. még parancs, 569
- belépti díj, 600
- belgrádi konzul, 62
- belgrádi pasa, 679
- beltanácsnok, 262
- belügyminiszter (belügyi miniszter), 18, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 37, 55, 56, 59, 67, 81, 82, 102, 104, 106, 113, 123, 156, 157, 161, 165, 167, 168, 169, 171, 174, 176, 181, 189, 199, 201, 213, 215, 216, 233, 240, 241, 269, 271, 278, 279, 280, 298, 301, 302, 308, 309, 321, 323, 409, 595, 645, 653, 681, 682, 684, 686, 688
- belügyminisztérium, 18, 24, 25, 28, 29, 30, 34, 39, 46, 50, 147, 153, 167, 171, 174, 175, 190, 223, 224, 308, 370, 371, 382, 395, 397, 399, 401, 409, 410, 416, 418, 661, 668, 673, 681, 683
- Bernát csapat (magyar), 597
- Bertalan csapat (magyar), 576
- beteg – I. még katonabeteg, 39, 40, 114, 115, 282, 291, 293, 294, 429, 509, 637, 647
- beütés – I. még baranyai beütés, bácskai beütés, pécsi beütés (pécsi diverzió), 103, 654, 679
- bevételek, 20, 39, 304, 305, 384, 418, 419, 502, 505, 565, 567, 568, 598, 614, 615, 731
- bezdáni honvédszázlólaj, 104
- bezdáni nemzetőr, 563
- bezdáni plébános, 412
- bezdáni sáncok, 563
- bécsi álladalmi igazgatóság, 289
- Bécsi Bank, 17, 324
- bécsi font – I. még font, 215
- bécsi kamarilla (camarilla), 396, 522, 523
- bécsi kereskedő – I. még borkereskedő, deszkakereskedő, életkereskedő, fakereskedő, gabonakereskedő, kereskedő, kereskedőségéd, magánkereskedő, marhakereskedő, nagykereskedő, 10
- bécsi légió, 671, 680
- bécsi menekült, 72
- bécsi vadász (bécsi önkéntes vadász), 99, 100, 581
- béke (belbéke), 12, 15, 45, 48, 51, 65, 98, 118, 128, 129, 136, 137, 144, 162, 183, 252, 278, 299, 306, 311, 358, 412, 439, 539, 549, 550, 553, 555, 700, 701, 729
- béketárgyalás, 47
- békési lovas nemzetőrség, 293
- Bianchi huszárok (osztrák), 693
- bicskei ütközet, 664
- bihari önkéntesek, 347
- birka (birkák), 399, 569
- birkanyáj, 438
- bizonyítvány – I. még Certificat, 29, 42, 43, 44, 45, 74, 76, 78, 94, 100, 118, 165, 167, 209, 233,

- 239, 240, 241, 258, 264, 265, 267, 275, 276, 366, 385, 386, 542, 543, 544, 545, 558, 561, 565, 566, 587, 592, 593, 599, 603, 604, 608, 610, 617, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 627, 657, 664, 665, 703, 704, 705, 707, 711, 713, 714, 718, 722, 726, 729
- bíró, 119, 120, 130, 140, 142, 143, 150, 153, 169, 172, 181, 185, 220, 221, 268, 311, 349, 362, 366, 452, 506, 519, 572, 578, 577, 701, 702, 726, 727
- bírói zár, 537, 720
- bíróválasztás, 119, 363
- bognárlegény, 593
- bognármester, 43, 593, 594, 705
- Borsay-gyűjtemény, 34, 171, 196, 225, 244, 251, 312, 338, 341, 431, 441, 573
- bor (bortermés) – I. még óbor, 10, 21, 22, 57, 104, 119, 190, 207, 238, 284, 308, 317, 318, 329, 354, 486, 598, 600, 602, 661, 685, 699, 714, 715, 719, 720, 727, 728
- bordézsma váltságpénz, 26, 375
- borjútárisznya, 68, 192
- borkereskedés, 307
- borkereskedő – I. még bécsi kereskedő, deszkakereskedő, életkereskedő, fakereskedő, gabonakereskedő, kereskedő, kereskedősegéd, magánkereskedő, marhakereskedő, nagykereskedő, 74, 307, 308, 598
- borkilenced, 329
- bormérési jog (bormérés joga), 21, 22, 190
- borvásárló, 719
- botrány (közbotrány) – I. még speculaculum, cravall, 47, 704
- bölcsészettanár, 284
- börtön, 151, 297, 398, 455, 457, 517, 552
- brodi határhozvezet (brodi határhozvezet) (horvát), 116, 703, 705, 708
- budai hajógyár, 100, 584
- budai ostrom, 588
- Budapesti Híradó, 285
- budavári gránátosok (budavári gránátosok) (magyar), 83, 327
- bujtogatás, 14, 87, 91, 144, 448, 483, 484
- bujtogatók, 37, 55, 189, 199, 217, 226, 227, 295, 328
- bunyevác (bunyevác lakos), 11, 46, 47, 455, 457, 520
- búza (búzamennyiség, búzaösztlet), 112, 132, 205, 238, 262, 290, 298, 320, 379, 366, 443, 519, 613, 628, 629
- büntetés, 29, 42, 46, 56, 61, 102, 105, 116, 151, 166, 168, 173, 174, 175, 176, 198, 224, 227, 229, 257, 335, 358, 366, 440, 449, 478, 483, 484, 512, 518, 537, 667, 706
- büntető törvénykönyv, 13, 35, 137, 250
- bűnfenyítő törvényszék – I. még feenyítő törvényszék, 398

C

- caducitási jog, 250
- capitulatio, 707
- cenzus, 32, 50, 51
- Certificat – I. még bizonyítvány, 593

céh, 13, 140, 170, 350
céllovész ház – l. még lövölde, 340
cink (cin) – l. még ón, 42, 96, 394,
411, 412, 473, 488, 508, 535
cinkvásárlás, 473
cirkáló csapat, 430
címer, 13, 116, 125, 130, 191, 192,
193, 194, 237, 335, 703
colonne (colon) – l. még hadoszlop,
516, 524, 651
complot – l. még összeesküvés, 448
computus – l. még számadás, köz-
ségi számadás, 443
cravall – l. még botrány (közbot-
rány), spectaculum, 520
credentialis – l. még megbízóle-
vél, 248

CS

család, 61, 66, 88, 89, 136, 184, 246,
275, 328, 356, 380, 427, 437,
438, 506, 529, 540, 541, 560,
583, 594, 604, 606, 607, 609,
622, 634, 640, 645, 654, 655,
658
családfenntartás, 77, 365, 634
családfő, 19, 22, 71, 78, 205, 230,
389, 627, 634
csaló, 37, 199, 217, 226, 227
csapat – l. még trupp, 46, 52, 55, 57,
61, 63, 64, 65, 66, 73, 76, 77, 79,
80, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 90, 93,
96, 97, 98, 102, 103, 104, 105,
106, 107, 108, 109, 110, 112,
113, 119, 120, 123, 207, 218,
252, 254, 255, 259, 261, 266,
315, 326, 329, 330, 332, 333,
336, 337, 338, 339, 357, 358,
377, 378, 400, 429, 430, 432,
440, 443, 444, 445, 450, 459,
462, 463, 464, 465, 466, 467,

468, 469, 470, 471, 477, 481,
482, 486, 502, 504, 509, 510,
511, 514, 515, 519, 520, 521,
524, 525, 528, 530, 531, 532,
533, 534, 535, 536, 537, 541,
545, 546, 549, 552, 553, 556,
561, 570, 576, 578, 579, 582,
583, 585, 588, 594, 596, 597,
599, 603, 604, 607, 610, 611,
621, 627, 640, 643, 646, 647,
648, 651, 652, 653, 654, 655,
658, 659, 661, 666, 667, 669,
671, 672, 675, 679, 689, 693,
694, 698, 719, 724, 726

csapatmozgás, 79

csapatparancsnok, 537

csapatszállítás, 218

csapatszolgálat, 679

csapatvezér, 330, 332, 440, 531,
535, 651

csata, 56, 65, 199, 259, 300, 312,
315, 354, 391, 427, 428, 434,
460, 525, 568, 578, 579, 580,
658

csatatér (csatahely), 267, 275, 293,
294, 299, 312, 321, 525, 658

csatavesztés, 93

csatár, 340, 580

csatárlánc, 524

csatkészítő, 78, 400

csatolvány, 376

csatorna, 58, 259, 260, 569, 623,
654

csatornavonal, 647, 648

csákó, 193, 194

csárda, 65, 99, 105, 155, 524, 526,
581, 667, 695

császár (császár és király), 98, 116,
438, 478, 511, 533, 602, 700

császári biztos, 533

császári címek, 721

- Császár huszár (magyar), 86, 259, 260, 363, 384
- császári felségjelvények (császári felségjelek), 118
- császári had (császáriak, császári csapatok, császári erő, császári gyalog katonaság, császári hadsereg, császári katonaság, cs. kir. hadsereg, cs. kir. katonaság, császári királyi hadak, császári királyi hadsereg, császári királyi sereg, császári sereg), 31, 38, 42, 43, 44, 66, 67, 76, 95, 96, 97, 99, 104, 107, 108, 109, 110, 115, 116, 117, 119, 123, 436, 514, 521, 526, 531, 533, 535, 536, 575, 601, 611, 618, 679, 682, 695, 703, 705, 706, 711, 713, 717, 718, 721, 722, 723, 724, 728
- császári katona (császári vitézek, császári zsoldos), 96, 97, 99, 107, 115, 485, 487, 514, 575, 582, 693
- császári királyi biztos (cs. kir. főbiztos), 699, 723, 725
- császári lobogó, 86
- császári színek, 13, 130
- császári-szerb sereg, 595
- császári vadász, 570
- cseléd, 32, 206, 460, 510, 537
- csempészet, 323
- csendbizottmány, 181, 182, 215
- csendbizottmányi elnök, 216
- csendbiztos, 120, 122, 153, 294, 663
- csendbiztosi kerület, 120
- csendháborítás, 145
- csébi raktár, 281
- Csicsó (Csiopó), 65, 99, 100, 578, 581
- csizma, 10, 532, 534
- csizmadia (csizmadiamester), 205, 534, 536, 562
- csizmakészítmény, 531
- cs. kir. biztos, 115, 723
- cs. kir. hadi főparancsnokság (cs. kir. katonai főparancsnokság), 115, 119, 703, 728
- cs. kir. ház, 45
- csónak – l. még ladik, 99, 576

D

- dandár, 101, 103, 105, 110, 332, 429, 430, 474, 524, 570, 589, 646, 658
- dandárparancsnok (dandárnok), 570, 578, 579, 646, 688
- dandárparancsnokság, 523
- darab, 23, 56, 62, 100, 108, 158, 205, 277, 289, 314, 316, 317, 318, 319, 345, 346, 347, 351, 355, 358, 368, 369, 370, 406, 407, 408, 409, 431, 442, 443, 444, 467, 488, 507, 508, 527, 534, 536, 549, 550, 559, 563, 565, 568, 582, 614, 621, 654, 657, 669, 684, 685, 708, 722, 724, 728
- dárda, 509
- demonstratio, 525, 611, 612
- depot – l. még raktár, 351
- dereglyék, 10, 96, 323, 530, 582
- deszkakereskedő – l. még bécsi kereskedő, borkereskedő, életkereskedő, fakereskedő, gabonakereskedő, kereskedő, kereskedősegéd, magánkereskedő, marhakereskedő, nagykereskedő, 712
- déli hadsereg, 104, 105, 108, 449, 671, 691, 694
- dénár, 20, 304

détachement – l. még különítmény, 661
dézsmá, 21, 203, 307, 329, 375
dézsmaadóztatás, 22, 204
dézsmafizetés, 22, 204
dézsmáltatás, 35
diplomáciai küldetés (diplomáciai tárgyalás), 671, 679
difficultás (difficultas), 156
dispositio, 105, 347, 612, 654, 664
diverzió (diversio), 105, 107, 664
divízió (divisio) – l. még osztály, 90, 93, 105, 373, 474, 515, 516, 611, 695
díszőrség, 95, 526
dob, 49, 205, 299, 541, 546, 577, 607, 608
dobos, 54, 56, 64, 187, 198, 462, 463, 464, 465, 466, 469, 470, 471
dobszó – l. még kihirdetés, 29, 105, 116, 117, 143, 155, 159, 184, 279, 288, 359, 422, 450, 605, 609, 667, 704, 706, 716, 725
dölmány, 114
dologház (dolgozóház), 282
Dom Miguelek (donmiguel, Dom Miguel ezred, Dom Miguel század, Miguel gyalogság) (magyar), 75, 207, 413, 480, 481, 580, 619
dragonyos (dragóner), 99, 354, 581, 586, 612
dunagőzhajózási főügynök, 331, 344
Dunagőzhajózási Társaság (Dunai Gőzhajótársaság), 82, 256, 272
dunai átjáró, 121, 427
dunai átkelés, 61, 346
dunai mozgalmak, 226, 663
dunavecsei bíró, 572

DZS

dzsida, 245, 271, 314
dzsidas ezred, 118
dzsidas lovasság, 576

E

egészségügyi osztályfőnök (HM), 114
egyedárusítás (egyedáruság), 13, 35, 137, 250, 308
egyenlőség, 12, 13, 35, 36, 128, 129, 136, 137, 164, 169, 171, 195, 250, 309, 333, 342, 664
egyház, 53, 450, 701
egyházi pásztorok – l. még papok (papság), 453
elhagyott földek, 555
ellátás, 55, 189, 199, 272, 439
ellátási kormánybiztos, 113
ellenővás, 20, 231
ellenparancs, 106, 695
ellenség (ellenséges csapatok, ellenséges erő, ellenséges sereg), 21, 31, 37, 38, 45, 47, 58, 61, 62, 64, 65, 66, 75, 89, 91, 92, 93, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 108, 109, 110, 113, 121, 122, 182, 183, 226, 267, 293, 294, 318, 319, 323, 329, 332, 333, 337, 344, 348, 352, 354, 355, 356, 378, 386, 397, 399, 404, 411, 412, 427, 429, 434, 435, 439, 440, 441, 443, 444, 449, 450, 451, 458, 459, 460, 469, 470, 476, 477, 479, 480, 481, 483, 486, 489, 490, 491, 502, 505, 510, 512, 516, 517, 523, 524, 525, 526, 530, 535, 536, 537, 539, 540, 541, 546, 563, 565, 567, 569, 570, 571, 574, 575, 578, 581, 582, 588,

- 593, 595, 598, 599, 600, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 614, 618, 619, 620, 630, 632, 633, 635, 638, 643, 646, 647, 648, 649, 651, 652, 653, 654, 655, 658, 659, 661, 662, 663, 666, 667, 668, 669, 671, 676, 677, 682, 685, 687, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698
- ellenséges mozgalmak, 66, 98, 560, 572, 574, 595
- elnöki titkár, 82, 374, 387
- elnöki titoknok, 459, 460, 483
- elnökválasztás, 29, 167
- előjáró, 38, 39, 44, 46, 48, 57, 81, 92, 118, 120, 121, 122, 123, 131, 153, 154, 183, 226, 228, 263, 269, 270, 273, 289, 290, 295, 303, 311, 315, 316, 320, 322, 328, 339, 359, 362, 402, 414, 454, 479, 518, 519, 521, 529, 653, 655, 661, 689, 708, 714, 717, 721
- előfogat – l. még forspont, 80, 123, 219, 243, 655, 710
- előőrs, 93, 105, 106, 480, 515, 524, 661, 667, 685
- előőr, 440, 576
- előőrség, 515, 576
- előőri Commendans, 515
- előpénz – l. még felcsapópénz (felcsapódíj), felfogadási díj, foglaló (foglalópénz), 71, 342, 375, 376, 468, 623
- első alispán – l. még alispán, 22, 28, 30, 41, 53, 56, 58, 79, 89, 91, 102, 131, 132, 141, 142, 158, 173, 183, 184, 216, 218, 242, 243, 245, 251, 271, 298, 310, 353, 488, 633, 655, 677
- elszállásolás – l. még szállásolás (szállás), 80, 217, 218, 243
- emlékoszlop, 13, 130, 139
- emissarius, 275
- erdő, 312, 619
- erőd – l. még földerőd, 81
- erőkoncentráció, 105
- Erős gőzhajó (Erős gőzös, Erős nevű gőzös) (magyar), 84, 336
- erőszak – l. még önkény, reactio, 48, 80, 143, 511, 688, 718
- escadron – l. még lovasszásad, svadron, 516
- eskü (eskütétel) – l. még nemzetőri eskü, 33, 44, 56, 74, 121, 155, 164, 175, 176, 186, 198, 201, 206, 246, 247, 248, 258, 302, 341, 381, 426, 438, 549, 563, 596, 641, 642, 701, 702
- esküdt, 28, 119, 120, 122, 151, 153, 226, 234, 273, 281, 310, 315, 316, 317, 318, 321, 328, 330, 331, 334, 362, 366, 385, 408, 469, 505, 680
- esküdtszék, 13, 35, 36, 137, 166
- esküdtválasztás, 119
- eskütétel, 121
- esperes, 423, 535
- Este század (Este ezredbeli gyalogcsapat, Este ezredbeli gyalogság, Este gyalogság, Esteiek) (magyar), 259, 429, 430, 480, 671
- eszéki futár, 482
- eszéki vár, 514, 515, 593
- evangélikusok, 386, 450
- evezős dereglyék, 10
- ezred (ezered), 81, 83, 99, 118, 259, 266, 267, 277, 343, 348, 378, 413, 432, 435, 480, 481, 534, 569, 674, 675, 687, 703, 705

ezredes, 66, 85, 87, 88, 89, 93, 95,
96, 97, 103, 104, 105, 106, 107,
108, 109, 110, 113, 118, 122,
135, 259, 282, 318, 337, 338,
354, 363, 428, 429, 430, 445,
448, 458, 509, 510, 515, 517,
522, 528, 531, 533, 534, 536,
646, 647, 651, 654, 657, 664,
667, 670, 671, 672, 679, 688,
691, 692, 693, 694, 696, 697,
698, 715, 724, 729

ezredparancsnok, 448

ezredparancsnokság, 670, 674, 675

ezüstforint, 16, 17, 133, 245, 334,
335, 459

ezüsthuzsas, 358, 502

ezüstnemű, 202, 223

ezüstpénz, 16, 17, 133, 135, 140,
142, 143, 358

exérsek, 380

expeditio, 515, 599, 654, 661, 695

expostamester, 601

extitoknok, 275

É

éjjeli őrző (éjjeli őrzés), 116,
703, 704

éjjeli örök, 61, 287, 319

éjjeli őrség, 63, 421

élelem (élelmiszer), 16, 79, 89, 99,
112, 113, 115, 122, 123, 256,
274, 289, 323, 373, 427, 439,
449, 480, 519, 530, 535, 536,
537, 553, 570, 588, 618, 624,
656, 659, 662, 683, 700, 718,
728

élelemdíj (élelempénz), 233

élelmezés, 56, 80, 119, 120, 121,
151, 189, 200, 217, 218, 242,
243, 251, 256, 273, 274, 276,

281, 289, 290, 350, 358, 400,
439, 449, 503, 659, 663, 718,
724, 728

élelmezési bizottmány, 111, 289,
320, 443

élelmezési főbiztos (élelmezési biz-
tos), 57, 111, 112, 274, 288, 296,
631, 641

élelmezési kormánybiztos, 406

élelmezési költség, 503

élelmezési raktár – l. még gabona-
raktár (gabonatarház), magazin,
magtár (magtarház), tartalékmag-
tár, 13, 44, 718

élelmiszerhiány (élelmi szükség),
553

élestöltény, 64, 469, 470, 541, 546,
607, 608

élet – l. még gabona, 623, 624, 628,
647, 652

életházi biztos, 149

Életképek, 391

életkereskedő – l. még bécsi keres-
kedő, borkereskedő, deszkake-
reskedő, fakereskedő, gabonake-
reskedő, kereskedő, kereskedő-
segéd, magánkereskedő, marha-
kereskedő, nagykereskedő, 647,
652

életszállítás – l. még gabonaszállítás,
647

életvásárlás – l. még gabonavásárlás,
623

ércágyú – l. még ágyú (álgú), 488

évnegyed – l. még fertályév, ne-
gyedév, 231, 253, 575

F

fa, 262, 354, 728

fabódé, 27, 99, 159, 160, 576

- fahíd – l. még bajai híd, bátai híd, hajóhíd, híd, paksi híd, sztapári híd, 101
- fakereskedő – l. még bécsi kereskedő, borkereskedő, deszkakereskedő, életkereskedő, gabonakereskedő, kereskedő, kereskedősegéd, magánkereskedő, marhakereskedő, nagykereskedő, 10
- falragasz (falragasztvány) – l. még hirdetmény, közhirdetmény, plakát, 116, 196, 704, 706, 708
- falu (falvak), 51, 94, 99, 267, 315, 352, 353, 436, 576, 580, 581
- falusi jegyző, 294
- farakodóhelyek, 10
- farizeusok, 591
- fáklyás zene, 83, 338
- fegyver (fegyverzet) – l. még löfegyver (lövő fegyver), 47, 48, 52, 54, 55, 56, 58, 59, 61, 62, 80, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 93, 99, 102, 116, 117, 118, 122, 123, 181, 185, 187, 189, 199, 205, 207, 216, 217, 222, 229, 235, 244, 252, 266, 267, 271, 278, 279, 280, 293, 294, 299, 310, 312, 314, 323, 342, 346, 347, 348, 351, 352, 353, 355, 356, 373, 380, 383, 404, 406, 436, 438, 439, 445, 454, 459, 460, 467, 478, 488, 491, 511, 512, 514, 518, 519, 523, 532, 535, 536, 546, 553, 569, 575, 576, 578, 581, 597, 607, 645, 657, 660, 662, 666, 667, 674, 682, 687, 688, 692, 705, 706, 711, 712, 713, 721, 722, 723, 731
- fegyvernemű, 674
- fegyveres, 58, 93, 123, 217, 221, 451, 528, 611
- fegyveres erő – l. még katonai erő (katonaság, sorkatonaság), 22, 96, 98, 99, 102, 105, 106, 120, 339, 384, 438, 452, 478, 481, 485, 487, 490, 521, 532, 534, 568, 570, 572, 577, 603, 645, 667, 668
- fegyvergyakorlat (fegyverfoglaltatás, fegyverforgatás, fegyvergyakorlás), 14, 54, 89, 144, 208, 267, 284, 509, 545, 607
- fegyvergyár, 430, 673
- fegyverkezés – l. még felfegyverzés, 183
- fegyverműves (puskaműves, puska-műves), 59, 60, 279, 280, 283, 467
- fegyverraktár, 48
- fegyverszállítás, 216, 529
- fegyverszállítmány, 86
- fegyverszünet, 199
- Fehér hajó vendéglő (Fejér hajó vendéglő), 602
- fehérmemű (fehér ruha, fehér ruha-memű), 40, 310, 384, 385, 391, 423, 424, 425, 452, 535
- fejedelem, 139
- fejsze (fejszék), 122, 592, 656
- feketesapkások, 64, 65, 93
- fekete tollak, 116, 703
- felavatás, 73, 365, 375, 446, 457
- felavatási díj – l. még beavatási pénz, 70, 361, 362, 615, 616
- felcsapópénz (felcsapódíj) – l. még előpénz, felfogadási díj, foglaló (foglalópénz), 69, 349, 350, 393,
- feldunai hadsereg, 85, 104
- felfegyverzés – l. még fegyverkezés, 69, 205, 342, 348, 445

- felfogadási díj – 1. még előpénz, felcsapópénz (felcsapódíj), foglaló (foglalópénz), 121
- felhatalmazó levél, 649, 728
- felhívás, 12, 15, 39, 41, 44, 54, 57, 61, 66, 68, 123, 136, 145, 146, 180, 183, 186, 207, 245, 318, 333, 334, 337, 341, 342, 357, 378, 422, 437, 441, 449, 450, 453, 454, 458, 490, 512, 520, 523, 636, 682, 686
- felhívólevél, 91, 139, 454, 489
- felirat, 24, 254
- felkelés – 1. még népfelkelés (népfelkelés), 427, 451, 509, 510, 534, 588, 656
- felkelő csapatok – 1. még népfelkelő csapatok, 96, 534
- felkelő – 1. még népfelkelő, 45, 47, 96, 422, 698
- felpénz, 349
- felszerelési bizottmány, 673
- felügyelő biztos, 226
- fenyítő törvényszék – 1. még büntető törvényszék, 196, 398, 636
- Ferdinánd huszárezred (Ferdinánd huszárok) (magyar), 259, 299, 354, 363, 528
- Ferenc Károly gyalogezred (Ferenc Károly ezred, Ferenc Károly század) (osztrák, majd magyar), 348, 569
- fertályév – 1. még évnegyed, negyedév, 233
- féltekkes jobbágy, 232
- fél üteg, 84, 94, 332, 525
- fésűs, 27, 159
- figyelő csapat (figyelmező csapat, megfigyelő csapat, Observations Corps), 107, 109, 579, 676, 677
- fiókpénztár, 547
- fiúgyermek – 1. még gyermek, 44, 71, 389
- flotta, 576
- fogalmazó, 606, 607
- fogalmazvány, 8, 133, 135, 139, 147, 149, 166, 174, 251, 256, 271, 273, 277, 288, 291, 301, 326, 327, 330, 333, 336, 342, 347, 348, 355, 364, 367, 368, 372, 381, 384, 387, 410, 416, 417, 423, 431, 449, 473, 479, 504, 507, 508, 530, 533, 547, 563, 584, 585, 630, 631, 637, 646, 648, 652, 664, 672, 676, 677, 679, 682, 685, 689, 691, 692, 700
- foglaló (foglalópénz) – 1. még előpénz, felcsapópénz (felcsapódíj), felfogadási díj, 68, 71, 375, 376, 665
- foglár, 105, 667
- fogoly (foglyok) – 1. még hadifoglyok, 36, 62, 84, 85, 294, 338, 361, 363, 379, 380, 503, 534, 698
- fogolycsere, 379
- fokos, 122, 656, 660, 661
- folyamodvány – 1. még petitio, 19, 23, 24, 25, 29, 32, 43, 72, 76, 116, 144, 149, 150, 153, 158, 163, 165, 166, 167, 173, 220, 230, 237, 239, 240, 241, 252, 265, 277, 306, 307, 360, 364, 368, 369, 371, 372, 374, 379, 380, 381, 386, 389, 393, 394, 395, 396, 398, 401, 402, 407, 408, 409, 433, 457, 505, 511, 542, 548, 573, 587, 594, 606, 608, 618, 622, 625, 627, 634, 635, 648, 665, 699, 715, 717, 719

- font – l. még bécsi font, 18, 41, 42, 57, 65, 96, 99, 100, 101, 103, 106, 107, 119, 207, 215, 238, 284, 394, 412, 430, 431, 480, 504, 507, 508, 516, 524, 525, 526, 528, 533, 534, 535, 563, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 597, 600, 603, 626, 655, 669, 671, 708, 713, 728
- forgó – l. még kakastollas forgó, lófarkforgó, struettollforgó, 193, 194, 195
- forint, 18, 20, 40, 62, 71, 96, 134, 151, 223, 230, 236, 237, 303, 304, 335, 376, 424, 442, 463, 464, 465, 467, 469, 470, 471, 482, 502, 534, 559, 560, 565, 566, 568, 575, 624, 717, 724
- formaruha, 362
- forradalom – l. még magyar forradalom, 7, 10, 11, 12, 14, 31, 39, 43, 45, 52, 76, 115, 116, 117, 118, 119, 136, 138, 155, 183, 221, 222, 225, 232, 245, 251, 267, 285, 286, 296, 307, 313, 350, 353, 355, 359, 365, 376, 379, 385, 394, 419, 421, 461, 477, 527, 528, 534, 538, 597, 612, 615, 617, 618, 621, 655, 656, 657, 659, 669, 684, 698, 703, 705, 713, 714, 723, 729
- forradalmi hadsereg (forradalmi katonaság), 116, 705, 706, 707, 715, 717
- forradalmi kormány, 44, 45, 704, 712, 713, 714, 729
- forspont – l. még előfogat, 515
- forspont Commissar, 515
- foszlány, 68, 191
- föld – l. még szántóföld, 11, 12, 19, 20, 21, 22, 58, 67, 112, 147, 152, 182, 204, 205, 230, 231, 232, 235, 260, 300, 303, 304, 305, 307, 319, 328, 329, 333, 373, 391, 392, 427, 446, 484, 514, 555, 561, 591, 657, 675, 686, 687, 688
- földajándékozás, 422
- földárenda, 350
- földbirtok, 32
- földbirtokos, 217, 221, 232
- földerőd – l. még erőd, 103, 654
- földesúr – l. még uraság, 7, 11, 12, 14, 21, 22, 45, 144, 145, 203, 307, 329, 369, 370, 408, 409, 702
- földhaszonbérlo – l. még haszonbérlo, 22, 204, 232
- földjövödelmek, 20, 231
- földművelés (földmívelés), 21, 215, 307, 583, 624
- földművelés, ipar és kereskedési miniszter, 215
- földműves (földész, földmives, földmunkás, földművelő), 14, 112, 144, 307, 453, 553, 687
- földosztás, 20, 182, 231
- földszánc – l. még szánc, 638, 649
- főbíró, 13, 18, 22, 23, 30, 31, 34, 36, 38, 40, 41, 42, 44, 46, 55, 56, 58, 60, 62, 72, 73, 88, 90, 91, 92, 95, 108, 112, 140, 151, 181, 182, 189, 196, 197, 198, 201, 203, 206, 209, 220, 221, 223, 245, 248, 249, 283, 285, 286, 310, 342, 384, 389, 416, 420, 424, 425, 426, 427, 450, 452, 453, 458, 475, 486, 502, 510, 520, 545, 548, 550, 551, 558, 567, 626, 635, 666, 692, 703, 709, 718, 727, 732
- főesperes, 86, 386
- főhadi kormány, 83, 326, 327, 429, 430
- főhadi kormányzó, 83, 326

főhadparancsnokság, 330
 főhadiszállás, 101, 105, 352, 610, 708
 főhadnagy, 55, 56, 63, 64, 66, 87, 94, 95, 108, 192, 194, 195, 197, 209, 210, 211, 212, 405, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 470, 472, 481, 511, 525, 526, 528, 545, 556, 638, 639, 640, 648, 649, 650, 674, 675, 689, 692
 főhadparancsnok (főparancsnok), 7, 59, 54, 55, 56, 79, 81, 184, 185, 187, 189, 196, 197, 198, 199, 206, 220, 258, 326, 378, 398, 477, 481, 511, 521, 594, 651, 710, 711, 717, 721, 722, 723
 főharmincadhivatal, 18
 főispán, 7, 17, 18, 19, 24, 38, 39, 45, 69, 72, 84, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 153, 154, 181, 236, 277, 291, 293, 294, 302, 311, 318, 321, 322, 324, 333, 339, 345, 346, 348, 351, 352, 392, 397, 399, 402, 403, 404, 406, 411, 412, 413, 426, 427, 432, 434, 435, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 459, 460, 461, 462, 473, 475, 477, 479, 483, 486, 489, 490, 504, 506, 510, 511, 512, 520, 529, 536, 537, 545, 549, 555, 565, 567, 608, 729
 főispáni hivatal, 302, 303
 főjegyző, 30, 35, 66, 72, 98, 129, 138, 140, 150, 153, 155, 182, 196, 197, 201, 209, 220, 221, 227, 228, 230, 232, 233, 237, 238, 239, 241, 243, 247, 252, 264, 265, 266, 269, 270, 276, 279, 328, 329, 362, 368, 369, 407, 408, 417, 421, 457, 558, 560, 561, 564, 566, 567, 568, 574, 575, 587, 625, 627, 632, 633, 634, 641, 642, 644, 665, 666, 701
 főjegyzői hivatal, 233, 235, 237, 239, 240, 253
 főkapitány, 684
 főkormánysezék, 234
 főorvos, 83, 114, 209, 236, 337, 338, 625, 637
 főőr, 421
 főparancsnok, 7, 54, 55, 56, 79, 184, 185, 187, 189, 196, 197, 198, 199, 206, 220, 258, 378, 398, 477, 481, 511, 521, 594, 651, 710, 711, 717, 721, 722, 723, 728
 főparancsnokság, 108, 110, 115, 119, 255, 297, 332, 364, 511, 513, 533, 657, 694, 697, 703, 728
 főserég, 67, 87, 579, 698
 főszámvevő, 112, 230, 330, 331
 főszázados, 674, 675
 főszolgabíró, 14, 15, 16, 21, 23, 24, 25, 28, 32, 54, 57, 59, 70, 79, 80, 108, 111, 112, 117, 119, 120, 121, 123, 131, 133, 141, 142, 143, 144, 145, 150, 152, 153, 154, 155, 158, 159, 165, 166, 167, 168, 169, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 198, 201, 215, 216, 217, 218, 228, 230, 243, 257, 263, 268, 269, 273, 274, 278, 279, 281, 286, 291, 292, 294, 295, 302, 303, 310, 320, 322, 323, 325, 327, 329, 335, 339, 340, 357, 358, 359, 362, 363, 366, 369, 370, 397, 398, 401, 402, 407, 409, 426, 427, 428, 445, 514, 542, 564, 574, 605, 609, 613, 617, 618, 677, 693, 708, 710, 716, 717, 718, 721, 722, 725, 726, 727
 főszolgabírói hivatal, 117, 281, 316
 főtábornok, 674

főtiszt, 76, 83, 88, 192, 193, 194,
195, 363, 448, 657, 674, 675
főtüzér, 100, 581, 582, 585
főügyvéd, 369, 370, 407, 408, 409
fővezér, 94, 100, 105, 116, 325, 588,
589, 664, 671, 676, 717
főzelék, 685
főzőház, 582
francia háború, 620, 638, 649
francia nyelv, 336
Friedrich gőzhajó (Friedrich gőzös),
344
futaki csata (futaki ütközet), 267,
275
futaki uradalom, 354, 432
futár, 37, 38, 39, 84, 102, 103, 106,
326, 351, 413, 428, 429, 432,
434, 441, 444, 480, 482, 502,
507, 514, 569, 570, 571, 583,
591, 592, 593, 602, 614, 645,
651, 655, 676, 682, 695
futárhajó, 84, 345
fuvar (közfúvar), 54, 110, 113, 186,
330, 356, 441, 442, 710
fuvarköltség, 630
fuvaros, 62, 113, 353, 630, 678, 683
fuvaroskocsi – l. még kocsi, szekér
(szekerek), tengely, 17, 252, 597
fuvarozás – l. még közfuvarozás,
szállítás (elszállítás), 58, 111,
112, 124, 251, 252, 330, 373,
400, 678
fuvarvállalkozó, 349
fűrés, 508
függetlenségi nyilatkozat, 581

G

gabona – l. még élet, 97, 132, 320,
321, 323, 538, 539, 580, 605,
629, 641

gabonaalkusz, 11
gabonaárjegyzék, 132, 298
gabonafélék (gabonaneműek), 10,
132, 298, 613, 618, 623
gabonakereskedő – l. még bécsi
kereskedő, borkereskedő, desz-
kakereskedő, életkereskedő, fa-
kereskedő, kereskedő, kereske-
dősegéd, magánkereskedő, mar-
hakereskedő, nagykereskedő,
532, 647
gabonakészlet, 96, 112, 618
gabonamennyiség, 618
gabonaőrlés, 66
gabonaraktár (gabonatárház) – l.
még élelmezési raktár, magazin,
magtár (magtárház), tartalékmag-
tár, 96, 320, 534
gabonaszállítás – l. még életszállítás,
619
gabonavásárlás – l. még életvásárlás,
623
gabonás házak, 12
garas, 97, 195, 458, 538
gatyá, 40, 282, 423
gazdai hatalom, 32, 76, 160, 246
gazdasági cselédek, 32
generális – l. még tábornok, 354
gépfűtő, 114, 366
gépház, 100
golyó, 59, 150, 186, 279, 280, 294,
335, 516, 526, 582, 592, 602
golyózápor, 315, 341, 378, 525
gombkötőmester
(gombkötőművész), 606, 626
gonosztévő, 552, 722
görög nem egyesült egyház (görög
nem egyesült hitközség, görög
nem egyesült község), 41, 45,
309, 313, 425, 701

- gőzhajóállomás (gőzhajói állomás), 61, 108, 269, 287
- gőzhajó (gőzös, hadigőzös) – l. még remorqueur, vontató (vontatógőzös, vontatóhajó, vonóhajó), 10, 16, 40, 43, 47, 76, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 108, 114, 134, 135, 181, 226, 255, 256, 269, 271, 272, 277, 280, 282, 288, 290, 291, 312, 322, 325, 326, 327, 329, 330, 331, 334, 336, 337, 338, 340, 343, 344, 345, 358, 366, 378, 384, 514, 515, 519, 530, 533, 534, 535, 536, 566, 569, 570, 571, 572, 575, 576, 577, 578, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 592, 593, 603, 620, 623, 626, 638, 645, 649, 651, 654, 655, 661, 684, 691, 692, 694
- gőzhajó igazgatóság, 330, 344
- gőzhajókapitány – l. még hajóskapitány, 592
- gőzhajótámadás, 590
- gőzhajótársaság, 272, 273, 291
- gőzkatlan, 581
- granicsár – l. még határőr, 354, 378
- Grassalkovich-kastély, 10
- gránát (gránátgolyó), 507, 525
- gránátkészítés, 508
- gránátos, 83, 99, 100, 101, 326, 327, 329, 330, 525, 530, 576, 581, 582, 586
- gránátos csapat, 66, 98, 549, 556, 649
- gránátos század, 582
- gránátos koronaőr, 528
- Gránátos Polgárkatonaság, 74, 208
- gróf, 14, 16, 17, 19, 31, 38, 46, 51, 55, 62, 65, 69, 72, 75, 82, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 110, 113, 123, 131, 133, 134, 135, 138, 154, 181, 189, 199, 228, 259, 270, 288, 290, 291, 297, 322, 323, 326, 327, 329, 330, 336, 338, 339, 341, 344, 345, 346, 347, 348, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 363, 385, 402, 413, 416, 429, 447, 460, 482, 483, 484, 490, 491, 507, 509, 511, 513, 515, 519, 522, 525, 526, 528, 529, 530, 533, 534, 535, 540, 541, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 572, 582, 583, 620, 640, 644, 648, 649, 697, 698, 709, 724
- grófnő, 354
- guerilla (gerillák, guerillák), 436, 563, 699, 719
- guerillacsapat (guerilla csapata, gerillacsapat), 107, 588, 676, 719
- guerillaszázad, 563
- gúnyirat, 275

GY

- gyalog (gyalogos), 48, 49, 63, 81, 86, 101, 103, 192, 195, 263, 318, 443, 445, 525, 527, 528, 530, 579, 583, 654, 667, 674
- gyalogezred – l. még sorezred (sorgyalogezred), 80, 81, 109, 114, 255, 256, 272, 299, 377, 448
- gyalogmenet, 697
- gyalog napszám, 263
- gyalog nemzetőr, 195

gyalogság – l. még honvédgyalogság, 86, 90, 101, 103, 107, 108, 191, 192, 195, 255, 259, 277, 332, 363, 378, 387, 429, 430, 459, 474, 480, 515, 516, 525, 579, 589, 611, 654, 655, 676, 698

gyalogszázad, 273

gyalogzászlóalj, 88, 90, 429

gyapjú – l. még báránygyapjú, 10, 195, 708, 709, 713

gyámatya – l. még árvák gyámatyja (árvák atyja), 557

gyámolt, 115

gyámoltalanok, 700

gyámtár – l. még árvatár (árvák tára), 151

gyepföld, 554

gyermek – l. még fiúgyermek, 52, 77, 246, 247, 314, 333, 380, 427, 537, 540, 582, 592, 594, 601, 607, 621, 640, 687, 704

gyermekmenet, 116

gyertya, 119, 238, 699, 728

gyertyatartó, 699

gyorsposta – l. még posta (postahivatal), 10, 38, 144, 479

gyógyszer, 115, 374, 637

gyógyszerész, 52, 374

gyógyszertár, 11, 76, 219, 374

Gyorskocsikázási Intézet, 349

Gyulai ezred (Gyulai gyalogság) (magyar), 480

gyutacsos fegyver, 61, 346, 347, 351

gyűjtőakció (gyűjtés), 39, 202

gyűjtőív, 13, 612

gyűrű, 39, 223

H

hadbíró, 688

hadbíroság – l. még haditörvényszék, katonai törvényszék, rögtönítelő bíróság (rögtönítelőszék, rögtönítelő törvényszék), vésztörvényszék, 87, 117, 716

haderő (hadi erő), 85, 87, 101, 110, 260, 276, 278, 289, 290, 318, 319, 339, 367, 618, 620, 646, 647, 658

hadfelszerelés, 113, 114

hadfogadó parancsnokság, 68, 348

hadfordulat, 509

hadgyakorlat, 270

hadiadó, 245, 271, 701

hadiadószedő, 701

hadifoglyok – l. még fogoly (foglyok), 351, 523, 524

hadi főparancsnokság, 255, 364, 657, 703

hadigőzös (hadihajó), 81, 96, 114, 269, 280, 322, 323, 366, 534, 586

hadikórház – l. még katonai kórház, 636

hadipénztár, 214, 316, 643, 724

hadisarc – l. még sarc, 96, 536, 713

hadiszerek, 58, 59, 98, 216, 279, 280, 378, 569

hadiszertármester, 721

hadiszék, 699

haditanács, 87, 88

haditerv, 87, 105, 667

hadi törvény, 448, 529

haditörvényszék – l. még hadbíroság, katonai törvényszék, rögtönítelő bíróság (rögtönítelőszék,

- rögtönítélő törvényszék), vész-törvényszék, 87, 115, 117, 118, 119, 440, 693, 716, 721, 722, 726, 727
- haditudósítás, 59, 104, 662
- haditudósító, 7
- hadi vizsgálat, 448, 691
- hadizsákmány, 84, 85
- hadjárat, 65, 105, 109, 110, 112, 553, 568, 667, 668, 674, 728
- hadmozdulat, 572, 695
- hadművelet – l. még operatio, 105, 610, 671, 679, 697
- hadműveleti terv, 105
- hadnagy, 54, 56, 63, 95, 99, 100, 185, 187, 197, 282, 343, 466, 471, 480, 482, 505, 506, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 569, 587, 592, 593, 674
- hadoszlop – l. még Colonne (colon), 67, 84, 109, 672
- hadosztály, 90, 93, 95, 101, 104, 108, 513, 515, 522, 524, 579, 610, 611, 691
- hadosztályparancsnok, 108, 670, 691
- hadosztály-parancsnokság, 524, 525, 526, 670
- hadparancsnok, 640
- hadsereg, 38, 42, 43, 44, 66, 67, 69, 76, 79, 85, 87, 101, 102, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 116, 117, 195, 289, 351, 356, 367, 372, 434, 435, 439, 440, 443, 444, 447, 448, 449, 514, 520, 521, 526, 533, 537, 588, 630, 670, 671, 676, 691, 694, 704, 705, 706, 707, 711, 713, 715, 717, 718, 721, 722, 723, 728
- hadsereg-főparancsnok, 594, 710, 717
- hadsereg-főparancsnokság, 533, 694, 697
- hadszintér, 46, 90, 114, 292
- hadtest, 67, 84, 87, 88, 90, 95, 103, 104, 106, 108, 109, 110, 428, 579, 585, 654, 669, 685, 697, 698
- hadtestfőparancsnok (hadtestparancsnok), 646, 669
- hadügyész kapitány, 74
- hadügyi államtitkár, 106
- hadügyi kormányzat, 570
- hadügyminiszter (hadügyi miniszter, hadügyér), 7, 18, 31, 34, 35, 36, 40, 55, 56, 58, 61, 62, 67, 69, 75, 76, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 103, 108, 216, 218, 222, 225, 229, 242, 243, 244, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 270, 271, 275, 292, 297, 300, 301, 311, 315, 316, 318, 319, 325, 326, 327, 329, 332, 336, 341, 342, 343, 346, 347, 348, 351, 353, 355, 357, 358, 387, 447, 448, 459, 480, 513, 540, 541, 542, 548, 606, 607, 608, 639, 648, 650, 675, 684, 685, 698
- hadügyminiszteri rendelet, 60, 216, 325, 523, 640, 648, 650, 660
- hadügyminiszteri segéd, 507, 606, 607, 608
- hadügyminisztérium, 31, 49, 50, 51, 58, 66, 84, 86, 108, 109, 114, 254, 327, 329, 330, 336, 364, 387, 401, 448, 449, 458, 461, 523, 571, 584, 585, 590, 596, 619, 620, 621, 631, 637, 638, 639, 643, 648, 649, 650, 654, 656, 657, 673, 674, 675, 691, 692, 696
- hadvezér, 638
- hajdú, 108, 206, 248, 486, 692

- Hajdú lovasság (magyar), 528
- hajó, 10, 12, 46, 75, 81, 83, 85, 86, 94, 95, 96, 98, 100, 103, 104, 105, 106, 113, 123, 218, 226, 242, 256, 269, 274, 288, 291, 308, 323, 330, 336, 344, 367, 368, 386, 417, 514, 530, 533, 534, 535, 564, 569, 572, 575, 576, 577, 581, 582, 584, 586, 592, 593, 605, 609, 630, 638, 647, 649, 654, 661, 668, 673, 678, 683, 694, 708, 719
- hajóforgalom, 12
- hajóhiány, 86, 384
- hajóhíd – I. még bajai híd, bátai híd, fahíd, híd, paksi híd, sztapári híd, 104, 110
- hajósgazda (hajósgazdák), 719
- hajóskapitány – I. még gözhajókapitány, 101, 269, 343, 582, 593
- hajótulajdonos, 86, 368, 720
- hajózás, 75, 84, 344
- halász, 601, 642
- halászati jog, 642
- halászmester, 484, 635
- halott (holt), 199, 299, 341, 485, 525, 580
- hangászkar – I. még zenekar, 384
- hangverseny, 424, 425
- Hannover huszár, 363
- harang – I. még toronyharang, 40, 41, 42, 61, 100, 288, 299, 412, 420, 421, 425, 426, 430, 431, 447, 453, 488, 507, 508, 577, 581, 680, 725, 726
- harangozó, 315
- harcmező, 232, 378, 390, 481
- harmadaljegyző, 328
- harmincadhivatal, 142
- haszonbér, 15, 20, 23, 146, 182, 203, 219, 368, 369, 371, 382, 407, 408, 410, 414, 446, 554, 573, 575
- haszonbérfizetés, 204
- haszonbérlet, 415, 573
- haszonbérlet – I. még földhaszonbérlet, 22, 134, 204, 215, 415, 573, 642
- határ, 11, 12, 23, 27, 48, 55, 56, 155, 160, 189, 200, 216, 221, 245, 287, 293, 295, 351, 369, 370, 382, 399, 407, 409, 446, 524, 537, 538, 554, 616, 653, 722
- határőr – I. még grancsár, 84, 85, 207, 332, 356, 378, 429, 430, 520, 525, 528, 611
- határőrezred, 95, 116, 527, 708
- határhozi katonaság, 531
- határőrszázad, 534
- határőrvidék, 53, 207, 527, 579
- havidíj, 472
- hazaárulás, 56, 198, 529
- hazaáruló – I. még honáruló, 47, 90, 296, 545, 537, 562, 566, 569, 591
- hazafias nyilatkozat, 88, 441, 450, 451
- hám, 113
- ház, 10, 12, 19, 22, 27, 47, 48, 56, 62, 78, 116, 120, 148, 159, 160, 161, 199, 205, 215, 230, 231, 257, 278, 292, 293, 304, 314, 340, 341, 377, 378, 383, 395, 403, 405, 420, 438, 456, 486, 516, 520, 536, 538, 540, 555, 562, 569, 575, 576, 591, 594, 601, 602, 603, 664, 706, 711, 716, 729
- háztalan zsellér, 263

- házbér, 27, 160, 232, 575
házbéres zsellér, 77, 627
házhely, 147, 230, 616
házi adó, 26, 410
házi főpénztárnok, 328
házipénztár, 48, 151, 214
házkutatás, 706
házteltek – l. még telek, 19, 22, 231
háztulajdonos, 20, 304
hegyesi összecsapás, 106, 669
hegyi szoros, 352
hegymester, 389
helvét hitvallásúak (helvét vallásfelekezetűek), 600
helyettes, 59, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 78, 171, 220, 224, 261, 265, 266, 604, 609
helyettes főbíró, 31, 40, 548, 550, 551, 567, 626, 635, 666, 703
helyettes hadügyminiszter, 88, 648
helyettes jegyző, 34, 139
helyettes országos biztos, 75
helyettes osztályfőnök, 585
helyettes rendőrkapitány (helyettes kapitány), 699
helyettesítés, 59, 70, 153, 261, 361, 381, 393, 433, 548, 570, 596
helyőrség, 52, 104, 108, 109, 110, 509, 671, 694, 696, 697
helypénz (helypénzadó), 23, 24, 368, 369, 370, 398, 407, 408, 409, 727
helytartótanács, 132
herceg, 11, 80, 81, 85, 236, 255, 256, 277, 357, 358, 438, 533
Herkules (Herkules gőzhajó, Herkules gőzös, Herkules hadigőzös), 43, 47, 76, 99, 100, 578, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 592, 593, 620
hetivásár, 23, 141, 317, 368, 369, 370, 407, 408, 409, 619
héber vallásúak – l. még izraelita (izraeliták), zsidó (zsidó lakosok, zsidók), 11, 12, 15, 19, 70, 141, 145, 231, 292, 359, 450, 590, 591
hirdetmény – l. még falragasz (falragasztvány), közhirdetmény, plakát, 29, 33, 119, 154, 167, 172, 175, 176, 326, 349, 422, 681, 682, 710, 711, 723, 728
hittantanár, 284
hitel, 18, 19, 21, 112, 304, 432, 507, 623
hitellelél, 483
hivatali eskü – l. még tiszti eskü, 201, 549, 701
híd – l. még bajai híd, bátai híd, fahíd, hajóhíd, paksi híd, sztapári híd, 65, 101, 299, 577, 582, 616, 617, 658, 673, 712
hídfe, 58, 259
hídkészítés, 583
hídkészlet (Equipage), 108, 110, 691
hírlap, 8, 12, 16, 18, 25, 30, 35, 44, 56, 57, 58, 59, 61, 81, 83, 85, 98, 104, 128, 131, 152, 155, 181, 182, 207, 241, 242, 259, 260, 267, 275, 280, 293, 294, 299, 300, 310, 313, 314, 315, 334, 337, 340, 341, 349, 352, 377, 378, 383, 392, 394, 396, 397, 414, 436, 539, 571, 579, 580, 600, 603, 651, 662, 674, 677, 681, 698
hódoló nyilatkozat, 587
hodzsákiak, 75, 620

- hold, 11, 12, 20, 22, 32, 73, 205, 303, 304, 616
- holdkór, 77
- honáruló – l. még hazaáruló, 356, 440, 514, 562, 566, 602
- hongyülés – l. még nemzetgyűlés, országgyűlés, parlament, 249, 250, 382, 410
- honpolgár, 13, 53, 136, 184, 186, 306, 328, 394, 621, 653, 686, 707
- honvéd (közhonvéd), 40, 42, 44, 51, 68, 69, 73, 77, 78, 83, 100, 104, 105, 107, 108, 111, 114, 115, 118, 119, 191, 192, 193, 282, 299, 315, 316, 322, 329, 356, 378, 380, 386, 387, 399, 401, 424, 425, 442, 452, 514, 515, 578, 580, 589, 590, 592, 600, 603, 614, 617, 624, 640, 661, 664, 667, 669, 692, 699, 706, 721, 724, 726, 731
- honvéd altiszt – l. még altiszt, 478, 479
- honvédegyenruha, 118, 721
- honvédelem, 21, 207, 350
- honvédgyalogság – l. még gyalogság, 524
- honvédi szolgálat, 77, 399, 400, 621, 622, 624
- honvédség (honvédsereg), 7, 50, 207, 280, 282, 322, 627
- honvédtoborzás – l. még toborzás, 50, 67
- honvéd tüzértiszt, 83
- honvédújonc – l. még újonc, 44, 86, 386, 387, 726
- honvédzászlóalj – l. még batallion, újonczászlóalj, zászlóalj, 49, 67, 69, 78, 81, 83, 86, 88, 96, 104, 105, 108, 282, 330, 387, 406, 429, 448, 523, 524, 527, 528, 534, 685, 692
- hordó, 64, 84, 85, 264, 318, 351, 378, 469, 470, 526, 529, 541, 546, 607, 608, 719, 720
- horvát bán – l. még bán, 67, 109, 199
- horvát erő (horvát katonák, horvátok), 84, 85, 94, 96, 105, 323, 535, 572, 576, 578,
- horvát fogoly, 84, 85, 380
- horvát hadoszlop, 84
- horvát hadsereg (horvát sereg), 67, 351, 577
- horvát határőr, 84, 85, 378
- horvát helyőrség, 108, 694
- horvát katona, 96, 108, 535, 578
- horvát tartományi gyűlés, 55
- hódolati nyilatkozat (hódoló nyilatkozat), 587, 636
- hölgyegyesület, 637
- Hunyadi-csapat (Hunyadi-csatárok, Hunyadi dandár, Hunyadi-szabadsereg) (magyar), 83, 329, 330, 332, 336, 337, 339, 340
- Hunyadi-lovaság (magyar), 83
- huszár, 75, 86, 90, 93, 105, 106, 107, 110, 194, 254, 259, 260, 267, 299, 354, 363, 384, 515, 524, 528, 530, 619, 672, 674, 692, 693, 695
- huszárcsapat, 108, 254, 675
- huszárezred, 39, 67, 86, 94, 107, 108, 254, 259, 299, 384, 423, 430, 444, 448, 511, 670, 674, 694
- huszár ezredes, 110, 354
- huszár kapitány, 53

huszárság, 327, 614
hús, 57, 207, 597, 600, 685
hüvelyk, 191, 192, 193, 194, 195
hűségnyilatkozat, 309, 313

I

icce, 57, 207, 600
ideiglenes főparancsnok (ideiglenes parancsnok), 53, 55, 184, 185, 187, 196, 197, 198, 200, 258
igavonó erő – l. még vonóerő, 124
igazságszolgáltatás, 78, 534
igazságügyminiszter, 587
igazságügyminisztérium (igazságügyi minisztérium), 19, 636
Igazságügyi Osztály (HM), 513, 689
igásmarha, 317, 370
iháshi ütökzet, 104
illetmény – l. obtingentia, 63, 64, 262, 339, 342, 397, 462, 463, 464, 465, 466, 469, 470, 471, 472, 547, 643, 702
illír, 275, 372
illír nyelv, 275
impopulatio – l. még népség, 584
inas, 561, 602
ing, 40, 282, 310, 423
ingó javak, 315, 316
instrukció, 672, 694, 698
interpellatio, 595
invasio, 351, 352
inzultus, 526
ipar (iparüzlet), 17, 21, 33, 58, 165, 178, 215, 243, 250, 307, 338, 597, 624
iparos, 32, 77

irattár, 25, 559
irattárnok, 681
iskátula, 467
iskolák, 236
ispán, 111, 288, 289, 290, 296, 378, 379, 489, 505, 655
ispota (ispotai intézet) – l. még kórház (kórházi intézet), közkórház, 374, 600, 700
istáp, 541
istentisztelet, 99, 575, 600
izgatás, 117, 286, 706
izgatók, 150, 182
izraelita (izraeliták) – l. még héber vallásúak, zsidó (zsidó lakosok, zsidók), 15, 141, 365, 393, 394, 488, 600, 708, 709, 713, 731
izraelita hitközség, 393

Í

ínség – l. még véginség, 115, 165, 506, 699, 700
írnok, 44, 71, 158, 201, 202, 239, 253, 328, 374, 376, 383, 389, 508, 547, 726
ítélet, 44, 234, 235, 282, 338, 448, 454, 455, 573, 691, 702, 720
ítélőszék, 311, 416

J

jankováci nemzetőrök, 75, 620
járásbeli tisztviselők (járási tisztviselők), 118, 722
jászberényi kórház, 78
jászkun, 267, 293
Jászkun kerület, 57, 207
jászkun polgár, 727
jászkun sereg, 321

- járás, 10, 38, 54, 70, 95, 107, 113,
119, 120, 122, 151, 153, 154,
155, 166, 183, 184, 187, 197,
200, 206, 217, 221, 257, 258,
263, 278, 279, 281, 291, 295,
328, 339, 352, 359, 362, 366,
373, 393, 427, 442, 477, 478,
479, 514, 515, 518, 647, 655,
660, 676, 682, 686, 687, 693
- jegyzék, 23, 40, 44, 116, 132, 148,
160, 164, 214, 233, 238, 255,
271, 279, 280, 289, 290, 324,
360, 369, 370, 375, 407, 408,
418, 421, 452, 467, 519, 542,
566, 605, 626, 628, 650, 706,
711, 721, 722, 723, 724, 728,
730
- jegyző, 26, 33, 34, 139, 148, 151,
160, 161, 164, 170, 171, 172,
175, 176, 177, 180, 182, 196,
222, 224, 225, 239, 253, 289,
290, 292, 294, 295, 316, 328,
362, 403, 452, 453, 478, 485,
521, 548, 594, 649, 650, 680,
699, 719, 720, 726
- jegyzői hivatal, 72, 202, 208, 238,
389, 640, 702
- jegyzőkönyv, 16, 33, 34, 35, 36, 65,
58, 70, 71, 72, 119, 128, 130,
134, 138, 140, 143, 144, 146,
148, 150, 152, 153, 154, 158,
167, 169, 170, 171, 172, 173,
174, 175, 177, 179, 180, 190,
191, 198, 201, 202, 203, 204,
205, 206, 207, 208, 209, 213,
214, 222, 223, 224, 225, 226,
231, 232, 234, 235, 236, 238,
239, 248, 249, 252, 253, 254,
255, 257, 260, 261, 262, 263,
274, 281, 289, 292, 296, 302,
303, 304, 305, 306, 307, 308,
309, 315, 316, 319, 321, 322,
323, 325, 327, 330, 340, 342,
350, 351, 356, 357, 360, 361,
362, 363, 365, 366, 368, 369,
371, 374, 375, 376, 377, 381,
382, 383, 384, 389, 395, 396,
401, 403, 407, 408, 417, 418,
419, 420, 421, 422, 423, 424,
425, 426, 427, 428, 445, 446,
447, 452, 458, 484, 529, 540,
548, 549, 550, 551, 552, 553,
554, 555, 562, 563, 596, 597,
598, 600, 615, 616, 617, 618,
642, 654, 655, 656, 660, 661,
662, 663, 666, 667, 670, 684,
686, 688, 690, 691, 702, 708,
712, 716, 717, 723, 731
- jelszó, 199, 668
- jégzajlás, 508
- jobbágy, 32, 232, 532, 702
- jobbágyi hódolat, 531, 533, 701
- jobbszárny, 75, 106, 109, 110, 480,
525, 620, 669
- jogegyenlőség, 139
- jogtanár, 285
- jogtudor – I. még ügyvéd, 688
- Joseph János dragonyosok (osztrák),
612
- Jótevény Asszonyi Egyesület, 236
- jótevénytársi est, 384, 614
- juh, 317, 318

K

- kadét (cadet), 377, 657
- kakastollas forgó – I. még forgó,
lófarkforgó, struccotollforgó, 49
- kalap, 116, 284, 703
- kalaposmester, 626, 665, 705, 706
- kalauz, 100
- kalmár, 10, 601
- kalocsai bizottmány, 531

- Kalocsai Érseki Uradalmi Igazgatóság, 286
- kalocsai térparancsnok, 100, 592, 593
- kamarális pénztár, 305
- kamat, 423, 449, 622
- kanonok, 283, 284, 423
- kanonok-esperes, 423
- kapitány – l. még százados, rendőrkapitány, 18, 44, 54, 55, 56, 74, 81, 84, 93, 94, 100, 144, 150, 164, 181, 182, 187, 189, 197, 208, 209, 210, 211, 212, 216, 254, 255, 269, 270, 280, 282, 320, 321, 336, 337, 343, 344, 364, 366, 376, 377, 378, 380, 396, 450, 455, 456, 457, 482, 485, 487, 515, 516, 519, 521, 545, 559, 564, 578, 579, 582, 584, 587, 602, 607, 633, 699, 701, 711, 718
- kapitányi (rendőrkapitányi) hivatal, 116, 117, 205, 206, 280, 551, 552, 704, 706, 707, 723
- kaponyai csata, 524
- kaponyai csárda, 526
- kapu, 13, 27, 29, 61, 157, 159, 161, 165, 167, 287, 503, 519
- kaputos polgár, 90, 94, 461, 509, 519
- karabély, 488
- kard, 49, 68, 122, 192, 193, 194, 518, 656
- kardbojt, 49, 192, 194, 527
- kardszj, 49, 192, 193, 194, 195
- karikás ostor, 518
- karlovici bizottmány, 94, 315, 406, 519
- karlócai gyűlés, 53
- kartács (kartácsgolyó), 508, 666
- kastély, 10, 122, 659, 725
- kasza (kaszák), 53, 54, 56, 89, 122, 184, 185, 199, 220, 245, 271, 314, 519, 532, 578, 656, 661
- kaszáló, 154, 229
- kaszárnya, 115, 386, 417, 637
- kaszás, 64, 469, 516, 527, 528
- kaszás század, 64, 469
- Kaszinó, 11, 13, 83, 140, 338
- kasznár, 296
- kasznári hivatal (kasznársági hivatal), 31, 119, 381, 728
- kasszír – l. még pénztárnok (pénzszedő), városi pénztárnok, 273
- katolikus egyház, 701
- katona, 14, 96, 102, 108, 115, 137, 359, 363, 377, 456, 487, 509, 526, 592, 601, 602, 638, 643, 649, 652, 659, 698, 705, 706
- katonabeteg – l. még beteg, 637
- katonai erő (katonaság, sorkatonaság) – l. még fegyveres erő, 17, 30, 31, 36, 43, 47, 48, 55, 56, 63, 67, 73, 79, 81, 82, 86, 89, 90, 91, 95, 97, 98, 99, 102, 104, 105, 107, 111, 112, 115, 116, 119, 120, 122, 123, 137, 149, 173, 189, 199, 200, 242, 254, 256, 272, 273, 274, 275, 277, 288, 290, 292, 297, 311, 312, 326, 348, 354, 355, 358, 362, 367, 372, 377, 378, 387, 397, 403, 406, 411, 412, 419, 421, 432, 435, 438, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 459, 460, 461, 476, 480, 481, 487, 489, 490, 502, 506, 510, 511, 514, 515, 516, 518, 519, 531, 532, 538, 558, 569, 571, 574, 578, 581, 586, 588, 589, 590, 592, 600, 640, 645, 646, 647, 657, 658, 661,

- 662, 667, 677, 682, 693, 698, 699, 703, 704, 705, 706, 709, 711, 713, 718, 724, 727, 728
- katonai formaruhák, 362
- katonai hatalom, 710
- katonai helyzet, 67, 74, 91, 107, 452, 517, 569, 594, 676, 677
- katonai kórház – l. még hadikórház, 114, 115
- katonai parancsnok, 115, 507, 508, 644, 649, 698, 705
- katonai parancsnokság, 42, 91, 116, 117, 272, 432, 483, 484, 508, 617, 647, 699, 704, 707, 712, 721, 722, 725
- katonai szolgálat, 42, 43, 48, 74, 75, 76, 78, 96, 342, 380, 527, 534, 586, 594, 620, 621, 675, 704, 705, 707
- katonai törvényszék – l. még hadbírótság, haditörvényszék, rögtönítélő bíróság (rögtönítélőszék, rögtönítélő törvényszék), vésztörvényszék, 117, 716, 728
- katonaládácska – l. még tokmány, bornyú, 49
- katonanevelő intézet, 657
- katonatiszt, 18, 364, 373, 643, 684, 709
- katonáskodás, 43, 44, 77, 78, 400, 457, 625, 707
- kántor, 284
- Kálvária, 41, 420
- káplán, 422
- káplár (tizedes), 54, 185, 187, 192
- kárpótlás, 395, 412, 415, 441
- kecske, 317
- keménytöltés, 62, 84, 85, 351, 355
- kender, 323, 619
- kenyér, 46, 47, 59, 96, 261, 276, 282, 421, 422, 455, 457, 482, 535, 594, 667, 698
- kenyérliszt – l. még liszt, 111, 281, 289, 290
- kenyérporció (kenyérrészlet), 111, 119, 276, 421, 442, 728
- kereset, 720
- kereskedelem (kereskedelmi forgalom, kereskedés, kereskedési forgalom), 15, 16, 17, 33, 58, 76, 133, 140, 165, 178, 245, 250, 338, 350, 538, 573, 597, 605, 609, 685
- kereskedő – l. még bécsi kereskedő, borkereskedő, deszkakereskedő, életkereskedő, fakereskedő, gabonakereskedő, kereskedősegéd, magánkereskedő, marhakereskedő, nagykereskedő, 10, 11, 27, 59, 112, 160, 246, 279, 280, 308, 453, 605, 609, 623, 653, 713
- kereskedősegéd – l. még bécsi kereskedő, borkereskedő, deszkakereskedő, életkereskedő, fakereskedő, gabonakereskedő, kereskedő, magánkereskedő, marhakereskedő, nagykereskedő, 76
- kerékdob, 694
- kerület, 26, 27, 29, 32, 33, 51, 53, 57, 58, 66, 73, 78, 94, 101, 119, 120, 122, 123, 142, 148, 151, 154, 159, 160, 161, 163, 169, 170, 172, 177, 183, 186, 196, 207, 245, 269, 291, 310, 313, 324, 362, 373, 398, 402, 510, 518, 551, 570, 579, 595, 634, 636, 642, 656, 660, 662, 663, 670, 683, 686, 689, 690, 706, 708, 721, 725
- kerületi főbiztosság, 728

- kerületi magistratus, 313
- kerületi tisztviselő, 154, 682
- kerületi választmány, 27, 29, 159, 160, 161, 164, 171, 172
- kém – l. még spion, 103, 429, 430, 490, 576, 577, 582, 655
- képviselő, 7, 21, 24, 25, 29, 30, 31, 35, 36, 41, 46, 59, 60, 61, 62, 70, 72, 85, 90, 98, 111, 114, 137, 148, 160, 164, 170, 172, 174, 182, 201, 202, 205, 215, 224, 233, 240, 241, 243, 247, 248, 249, 250, 260, 261, 262, 287, 303, 304, 305, 306, 359, 362, 367, 368, 377, 381, 384, 385, 389, 395, 396, 414, 415, 418, 421, 422, 424, 437, 439, 446, 449, 450, 455, 473, 474, 484, 485, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 549, 550, 554, 559, 566, 596, 597, 614, 616, 618, 635, 663, 681, 717, 731
- képviselőház – l. még alsóház, 24, 67, 68, 437, 441, 449, 477, 566
- képviselőtestület, 92, 148, 233, 234, 235, 236, 237, 240, 241, 490
- képviselő-választás, 174
- készpénz, 16, 112, 117, 202, 223, 262, 323, 422, 423, 449, 518, 519, 623, 628, 631, 640, 709, 710, 720
- Két Kék Bak vendégfogadó, 349
- kétszeres (kétszeres búza, kétszeres búza, kétszeres élet), 111, 238, 290, 320, 379, 442, 624, 628, 629
- kézműves, 10, 11, 27, 113, 114, 160, 453
- kiadás, 63, 69, 71, 203, 231, 236, 304, 306, 342, 350, 376, 394, 419, 457, 467, 502, 554, 566, 676, 685, 713, 720
- kiáltvány – l. még manifesztum (manifesztum), proklamáció (proclamatio), 207, 703
- kifüggesztés, 161, 167, 214, 279, 450
- kihágás, 234, 685
- kihirdetés (közkihirdetés) – l. még dobszó, 117, 165, 167, 213, 600, 716
- kijelölési bizottmány, 164
- kiképzés, 50, 83, 266, 270, 348, 671
- kiküldött, 26, 140, 148, 181, 189, 223, 248, 306, 414, 415, 443, 557, 712
- kilenced, 328, 329
- kincstári ispán, 489
- kincstári javak, 109, 696, 697
- kincstári uradalmak, 275
- kincstári utalvány (kincstárutalvány), 16, 18, 115, 213, 699
- király – l. még magyar király, 12, 55, 128, 129, 137, 173, 183, 199, 207, 254, 302, 309, 333, 340, 355, 357, 438, 453, 458, 521, 701, 702
- királyi adószedő, 296, 422
- királyi biztos, 16, 30, 46, 53, 55, 59, 69, 79, 111, 115, 154, 181, 182, 184, 187, 189, 197, 199, 207, 218, 228, 236, 242, 258, 271, 278, 279, 286, 288, 289, 293, 294, 297, 311, 315, 316, 321, 328, 331, 337, 385, 393, 437, 478, 572, 586, 699, 700, 703, 722, 723
- királyi haszonvételek (regálék), 13, 21, 35, 36, 137, 250
- királyi ház, 438
- királyi helytartó, 173, 174, 175, 176, 213, 224, 246, 254, 278, 279, 302

- királyi kincstár – I. még királyi fiskus, 135, 142
- királyi kormánybiztos, 721, 722
- királyi kormánybiztosság, 722
- királyi sóház, 58, 245, 252
- királyi sóhivatal, 16, 133, 134, 135
- királyi város – I. még szabad királyi városok, 137, 189, 279, 364, 398, 585
- királyi helytartó (kir. helytartó), 173, 174, 175, 176, 213, 224, 246, 254, 278, 279, 302
- Kiskaszárnya, 27, 159, 417
- kis körösz, 579
- kitüntetés, 243, 563, 579, 674
- kiváltságos osztály – I. még nemesek (nemesség), 23, 24, 25, 368, 369, 370, 371, 372, 395, 401, 402, 407, 408, 409, 411, 414, 415, 417, 418
- kivetés, 60, 70, 73, 121, 263, 274, 306, 360, 393, 398, 411, 426, 442, 583, 585, 616, 730
- kivilágítás (közkivilágítás), 600
- kocsi – I. még fuvarokocsi, szekér (szekerek), tengely, 23, 39, 54, 57, 62, 81, 97, 113, 122, 123, 124, 186, 216, 218, 219, 228, 242, 243, 252, 264, 282, 294, 315, 317, 321, 349, 353, 368, 369, 370, 378, 407, 408, 409, 486, 515, 525, 529, 538, 580, 630, 655, 663, 666, 670, 682, 683, 684, 689, 690, 696
- kocsma (korcsma), 576, 601
- komáromi vár, 81, 272
- komp, 680, 693
- konc, 467
- kontingens, 67, 640
- kordon, 57, 207, 242
- kormány – I. még magyar kormány, szerb kormány, 24, 28, 38, 39, 41, 43, 44, 45, 50, 51, 56, 57, 72, 87, 88, 89, 90, 102, 105, 108, 109, 110, 131, 138, 166, 199, 229, 327, 328, 351, 378, 382, 389, 398, 403, 404, 406, 420, 422, 428, 429, 430, 431, 434, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 447, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 457, 458, 477, 479, 489, 504, 506, 515, 541, 546, 553, 561, 582, 585, 587, 590, 596, 601, 602, 604, 608, 612, 621, 622, 623, 628, 641, 650, 653, 663, 677, 681, 682, 688, 692, 704, 707, 712, 713, 714, 717, 721, 729
- kormánybiztos, 7, 18, 19, 31, 32, 38, 47, 65, 66, 68, 69, 72, 73, 77, 84, 86, 87, 88, 91, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 112, 113, 114, 119, 120, 121, 123, 241, 245, 256, 272, 273, 339, 352, 361, 368, 403, 404, 406, 413, 416, 427, 432, 434, 436, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 449, 454, 459, 473, 475, 479, 482, 483, 486, 489, 490, 505, 506, 507, 509, 510, 511, 512, 513, 515, 522, 523, 529, 530, 531, 538, 539, 540, 541, 545, 555, 558, 569, 570, 571, 572, 574, 577, 581, 582, 583, 584, 585, 588, 589, 593, 594, 595, 596, 598, 599, 600, 602, 603, 604, 605, 608, 609, 611, 614, 616, 617, 618, 619, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 628, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 638, 639, 640, 641, 642, 644, 646, 647, 648, 649,

- 650, 652, 653, 658, 659, 661, 662, 667, 668, 673, 678, 681, 682, 683, 684, 685, 692, 695, 721, 722, 731
- kormánybiztosi segéd (kormánybiztosi helyettes), 540, 699
- kormánykiküldött (kormányküldött), 510
- kormányos, 511, 577
- kormányrendelet, 78, 121, 477
- kormánytudósító, 91, 487
- kormányzó (kormányelnök, kormányzóelnök) – l. még országkormányzó, 83, 106, 207, 226, 326, 508, 514, 566, 569, 570, 578, 581, 582, 584, 590, 591, 592, 595, 606, 614, 623, 628, 630, 631, 646, 647, 650, 651, 652, 659, 664, 672, 673, 675, 676
- kormányzói hivatal, 652
- kormányzóparancsnok, 532
- koronataromány, 118, 708, 722
- korteskedés, 151
- Kossuth-féle lázítók, 90, 454
- Kossuth Hírlapja, 18, 25, 61, 83, 85, 275, 293, 294, 310, 334, 337, 340, 341, 352, 377, 378, 394, 396, 397
- Kossuth-féle bankjegyek (Kossuth bankjegyek, Kossuth-bankó, Kossuth-féle pénzjegyek), 117, 118, 711, 712, 716, 722, 723, 729
- kórház (kórházi intézet) – l. még ispotá (ispotai intézet), közkórház, 11, 32, 78, 114, 115, 236, 237, 282, 366, 374, 617, 637, 647, 664
- Kórházalapító Társulat, 236
- kórházi felügyelő (kórházi gondnok), 366
- köböl, 482
- köd, 93, 338, 516
- kökényi csárda, 105, 667, 695
- kölesön (kölesönösszeg), 63, 69, 202, 350, 362, 446
- köles, 112, 613
- költő, 7, 283
- könyvkötő, 77, 622
- köpeny (köpönyeg), 49, 194, 195, 322
- körrendelet (körlevél), 17, 27, 57, 70, 97, 118, 123, 154, 161, 268, 273, 274, 295, 310, 314, 315, 316, 318, 321, 322, 323, 329, 330, 334, 356, 358, 359, 454, 520, 529, 537, 613, 662, 663, 723
- köteg, 111
- kötelezvény, 399, 423, 557, 558
- kötet, 7, 8, 494, 495, 497, 499, 699
- kötél, 323, 601, 604
- kötélgyártómester, 275, 534
- kötélnemű, 275
- követ, 32, 34, 35, 37, 131, 137, 170, 171, 172, 175, 176, 177, 191, 222, 223, 224, 225, 229, 243, 248, 249, 300, 340, 438
- követválasztás – l. még választás, 32, 33, 34, 165, 167, 171, 173, 176, 180, 196, 198, 215, 222, 224, 225, 229, 283, 300
- követválasztási elnök – l. még választási elnök, 34, 223, 225
- követválasztási jegyző, 36, 224, 225
- követválasztási jegyzőkönyv, 36, 224, 225, 248, 249
- kövezeti vám, 235

- közbátorság (közbiztonság), 35, 58, 122, 129, 229, 252, 531, 550, 663, 722
- közbirtokos, 486, 544
- közbírák, 155
- közcsend, 16, 27, 35, 48, 117, 162, 168, 172, 181, 278, 286, 531, 702, 706, 707
- középár, 262, 624
- Középponti Kormány (szerb), 454
- középponti küldöttség, 159, 163, 164
- Középponti Választmány (Központi Választmány), 26, 27, 29, 33, 34, 37, 39, 148, 155, 159, 160, 164, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 190, 191, 217, 222, 223, 224, 226, 227, 398
- középváros, 27, 160
- közfuvarozás – l. még fuvarozás, szállítás (elszállítás), 397, 710
- közgyűlés – l. még tanácsközség, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 38, 40, 41, 52, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 88, 93, 98, 111, 112, 117, 128, 130, 131, 134, 135, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 150, 152, 154, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 166, 168, 170, 171, 173, 174, 185, 197, 198, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 230, 231, 233, 235, 238, 239, 247, 248, 249, 251, 252, 254, 258, 260, 261, 283, 300, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 334, 337, 342, 347, 349, 350, 357, 359, 361, 374, 375, 377, 381, 382, 383, 388, 389, 394, 395, 396, 397, 402, 410, 414, 415, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 426, 430, 431, 445, 451, 453, 548, 549, 550, 551, 554, 555, 573, 597, 598, 600, 615, 616, 617, 640, 717, 730, 731
- közhirdetés (közkihirdetés, közmeghirdetés), 600, 705, 711, 712
- közhirdetmény – l. még falragasz (falragasztvány), hirdetmény, plakát, 161
- közigazgatás, 44, 119, 169, 234, 235, 310, 352, 416, 552, 590, 718
- közirat, 14, 145, 603, 702
- közkórház – l. még ispotai (ispotai intézet), kórház (kórházi intézet), 114, 637
- közköltségek, 731
- közlegény – l. még közvitéz, 56, 76, 348, 378, 657
- közlekedés, 16, 38, 105, 142, 308, 378, 429, 443, 444, 480, 515, 609, 628, 659, 681
- közmunka- és közlekedésügyi miniszter (közmunka s közlekedésügyi miniszter), 101, 672, 673
- köznemzetőr – l. még nemzetőr (nemzeti őr), 255
- közrend, 12, 16, 117, 133, 163, 172
- Közlöny, 8, 18, 25, 31, 35, 39, 40, 45, 47, 52, 57, 58, 59, 64, 67, 81, 85, 89, 93, 94, 96, 97, 99, 100, 104, 107, 121, 229, 230, 244, 245, 275, 277, 279, 293, 294, 309, 313, 334, 352, 392, 393, 394, 417, 420, 431, 453, 504, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 535, 536, 547, 548, 568, 569, 572, 575, 576, 577, 586, 587, 619, 636, 638, 639, 640, 650, 662, 679, 681, 682, 685
- köztársaság, 588, 704

- közteherviselés (közös teherviselés),
22, 23, 24, 25, 26, 131, 139, 140,
202, 239, 253, 261, 263, 303,
307, 368, 369, 370, 371, 382,
393, 397, 398, 401, 407, 408,
409, 410, 414, 418
- közpénztár – l. még honi pénztár,
városi pénztár, 13, 17, 21, 41,
56, 115, 139, 202, 205, 239, 253,
261, 303, 307, 324, 334, 335,
342, 350, 376, 395, 423, 425,
598, 699, 701
- község, 7, 10, 12, 23, 32, 36, 37, 38,
48, 49, 58, 70, 80, 81, 91, 94, 97,
99, 102, 111, 119, 120, 121, 122,
123, 124, 128, 131, 139, 140,
141, 143, 145, 147, 149, 150,
151, 152, 153, 154, 156, 158,
159, 160, 161, 162, 163, 167,
169, 173, 174, 175, 200, 217,
228, 230, 233, 234, 237, 239,
240, 245, 253, 257, 263, 268,
269, 273, 274, 277, 278, 281,
289, 290, 291, 292, 294, 295,
300, 301, 309, 311, 313, 319,
320, 321, 322, 324, 328, 329,
339, 340, 356, 357, 362, 366,
393, 397, 402, 403, 410, 412,
425, 427, 441, 452, 454, 460,
476, 477, 478, 479, 491, 505,
506, 518, 519, 529, 537, 539,
554, 570, 577, 588, 613, 642,
645, 653, 655, 656, 659, 660,
661, 662, 663, 670, 683, 684,
686, 689, 690, 702, 713, 725,
726, 728
- községháza, 120, 121, 152
- községi bíró, 120, 122
- községi elöljáró, 57, 123, 153, 183,
228, 263, 295, 315, 339, 362,
479, 529, 655, 689
- községi számadás – l. még com-
putus, számadás, 156
- közterhek, 20, 24, 231, 263, 370,
382
- közuszoda – l. még uszoda, 420
- közügyek, 151, 231, 551, 573, 701
- közügyér, 139
- közvádó – l. még tisztiügyész, 566
- közvitéz – l. még közlegény, 56, 57,
64, 114, 197, 207, 266, 299, 462,
463, 464, 465, 466, 470, 471,
590
- könyomat (könyomatos hirdetmény),
156
- köszén – l. még szén, 104, 649, 661
- köszénzállítás, 661
- krajcár (krajcárpengő), 39, 40, 60,
62, 71, 117, 118, 151, 322, 386,
408, 409, 450, 463, 464, 465,
467, 470, 471, 502, 559, 560,
566, 700
- kreishauptmann, 436, 437
- kukorica, 111, 112, 290, 293, 379
- kukoricaföld, 20, 22, 73, 204, 205,
303, 554, 561, 616
- kulai bizottmány (kulai szerb bi-
zottmány), 90, 520
- kunok, 509
- kurtakorcsmáros, 21, 22, 190, 234
- kulai csata, 460
- küldött (kiküldött), 13, 26, 41, 92,
223, 306, 414, 415, 488, 510,
557, 712
- küldöttség (kiküldöttség), 20, 26, 48,
52, 72, 90, 94, 147, 149, 151,
156, 157, 158, 159, 161, 163,
164, 190, 202, 223, 224, 225,
230, 231, 303, 389, 398, 415,
454, 511, 513, 519, 521, 531
- különítmény – l. még détachment,
99, 104
- külső cselédség, 206

külső tanács, 702
kültanácsnok (kültanácsos), 153,
169
kvartélymester, 382, 419

L

ladik – l. még csónak, 378, 582
lafetta, 526
lakház, 635
laktanya, 13, 116, 130, 704
latin nyelv, 46, 385
láb, 581
láda, 62, 99, 143, 145, 353, 526,
558, 581
lágycsér – l. még ágyécsér, 75
lámpa, 699
lánc, 20, 182, 304, 554, 561, 562
láncvidéki hivatalnok, 719
lánczár, 98, 558, 611
lármadob, 383
látvány, 689
lázadás (lázongás), 55, 56, 90, 154,
189, 199, 229, 266, 269, 278,
373, 438, 473, 474, 506, 550
lázadók (lázongók) – l. még re-
bellisek, 54, 56, 57, 61, 92, 198,
199, 207, 217, 221, 229, 241,
242, 260, 267, 275, 278, 286,
293, 294, 309, 318, 372, 373,
488, 491, 527, 534, 611, 726
lázítók, 90, 295, 454, 534
lefoglalt javak, 569, 574
legelő, 11
legelőelkülönözés, 152
legeltetés, 369, 370, 407, 409
legénység, 43, 96, 100, 326, 380,
406, 582, 593, 597, 669, 693

lelkész, 42, 83, 86, 94, 122, 155,
184, 200, 270, 338, 340, 356,
386, 387, 511, 519, 521, 566,
656

Lenkey-féle huszárszázad (magyar),
254

Lenkey hadtest (magyar), 109

lepedő, 310

levéltár – l. még archívum, 8, 14, 34,
35, 94, 138, 145, 166, 190, 213,
223, 399, 400, 401, 459, 483,
498, 499, 500, 549, 557, 558,
564, 575, 612, 617, 626, 654,
655, 666, 673, 717

levéltárnok (levéltáros), 26, 40, 73,
144, 148, 160, 161, 172, 175,
239, 426, 587, 615, 617, 701,
702

lélekharang, 41, 420

likkai határőr, 429

liszt – l. még kenyérliszt, 96, 110,
111, 123, 149, 274, 276, 289,
290, 320, 323, 354, 366, 411,
412, 442, 443, 534, 576, 612,
656, 663, 672, 689

lisztkészlet (lisztmennyiség), 66, 96,
281, 366, 411, 534, 561

Lloyd, 595

lotteria, 136

lovarda, 420

lovas (lovas egyén, lovaslegény), 39,
40, 42, 43, 48, 51, 63, 93, 96, 97,
99, 101, 103, 121, 122, 123,
195, 294, 332, 426, 427, 428,
474, 510, 525, 526, 530, 535,
536, 580, 610, 611, 615, 653,
654, 655, 656, 659, 660, 661,
662, 663, 704

lovascsapat (lovas előcsapat, lovas
mozgó csapat), 63, 411, 412,
426, 460, 481, 485, 486, 558,
559, 581

- lovas futár, 502
 lovas nemzetőr, 48, 49, 63, 193,
 194, 443, 445, 482, 511
 lovas ör (lovas őrszem), 103, 122,
 655, 660, 662
 lovasposta, 37, 38, 502
 lovasroham, 525
 lovasság, 83, 84, 86, 88, 90, 103,
 105, 107, 114, 333, 367, 378,
 429, 430, 435, 459, 481, 486,
 516, 524, 528, 534, 576, 580,
 611, 612, 623, 631, 654, 659,
 671, 676
 lovassági üteg, 103, 109, 528, 654
 lovas szabadcsapat – l. még szabad
 lovascsapat, 525
 lovasszázad – l. még escadron,
 svadron, 652, 671
 lovas védsereg, 583
 ló (lovak), 43, 83, 93, 121, 276, 277,
 317, 399, 427, 515, 518, 525,
 528, 671, 674, 692, 707
 lófarkforgó – l. még forgó, kakas-
 tollas forgó, struccotlolforgó, 193
 lórészlet, 111, 122, 276, 281, 502
 löszerszám, 52
 lóvásárlás, 18
 löveg, 67, 97, 104, 109, 534
 lövölde – l. még céllövész ház, 83,
 337
 lövöldözés, 116, 315, 509, 516, 703
 löfegyver (lövő fegyver) – l. még
 fegyver, 40, 56, 122, 191, 194,
 195, 205, 244, 245, 509, 518,
 528, 656, 685
 löpor – l. még puskapor, 59, 84, 279,
 280, 294, 507, 526
 löporgyár, 507, 508
 löszer – l. még muníció, patrol, 56,
 58, 59, 62, 84, 85, 99, 199, 252,
 279, 280, 318, 351, 355, 541,
 563, 579, 581
 löszergyártás, 507
 löszerküldemény, 84
 löszertárszekér, 525
 lőtöltény – l. még töltény, 507
 Ludovika, 35, 250

M

- magazin – l. még élvezési raktár,
 gabonaraktár (gabonatárház),
 magtár (magtárház), tartalékma-
 gtár, 61, 287, 630
 magazinarius, 672
 magánalapítvány, 41, 425
 magánkereskedő – l. még bécsi
 kereskedő, borkereskedő, desz-
 kakereskedő, életkereskedő, fa-
 kereskedő, gabonakereskedő, ke-
 reskedő, kereskedősegéd, marha-
 kereskedő, nagykereskedő, 605
 magánlevelezés, 440, 449, 458
 magistratus – l. még városi tanács,
 313
 magtár (magtárház) – l. még él-
 élvezési raktár, gabonaraktár (ga-
 bonatárház), magazin, tartalék-
 magtár, 10, 44, 58, 62, 111, 112,
 245, 252, 320, 321, 361, 366,
 411, 482, 563, 565, 567, 577,
 623, 629, 699
 magtári hivatalnok, 565, 567
 magyar alkotmány, 641, 642
 magyar állam, 309, 666, 685
 magyar bankjegyek – l. még bank-
 jegy, pénzjegy, 17, 18, 97, 115,
 116, 117, 325, 537, 699, 700,
 710, 716, 717

- magyar címer, 13, 335
- magyar forradalom – l. még forradalom, 43, 116, 117, 118, 703, 705, 713, 723
- magyar hadipénztár, 643
- magyar hadsereg (magyar csapatok, magyar hadcsapatok, magyar katonaság, magyar sereg, magyar védsereg), 43, 46, 61, 67, 87, 88, 90, 93, 96, 97, 98, 109, 115, 117, 520, 527, 530, 588, 594, 600, 670, 675, 693, 698, 699, 703, 704, 705, 706, 707, 709, 711, 715, 719, 727
- magyar király – l. még király, 521
- magyar kormány – l. még kormány, 14, 44, 67, 79, 102, 506, 521, 537, 588, 601, 602, 645, 700, 708, 714
- magyar népesség, 570, 658
- magyar nyelv, 45, 46, 94, 284, 336, 385, 519, 612
- magyar pénz, 18, 115, 116, 334, 684
- magyar tábor, 89, 300, 424, 425, 670
- magyar zászló, 87, 527
- majorsági föld, 21, 307
- malom (malmok), 66, 78, 96, 530, 561, 634
- malombirtok, 635
- malomépítő műhelyek, 10
- manifesztum (manifestum) – l. még kiáltvány, proklamáció (proclamatio), 708, 711, 723, 728
- marha – l. még szarvasmarha, vágómarha, 23, 45, 111, 119, 288, 289, 290, 314, 317, 368, 369, 370, 407, 408, 409, 539, 549, 550, 560, 565, 568, 569, 580, 659, 709, 728
- marhahús, 238
- marhakereskedő – l. még bécsi kereskedő, borkereskedő, deszka-kereskedő, életkereskedő, fake-kereskedő, gabonakereskedő, kereskedő, kereskedősegéd, magánkereskedő, nagykereskedő, 436
- Markovics-féle alapítvány, 423
- martyr, 476
- májdugulás, 620
- Márczius Tizenötödike, 16, 34, 47, 100, 283, 285, 390, 392, 563, 577, 578, 590, 592, 600, 603, 612
- másodalispán, 62, 91, 107, 113, 123, 124, 269, 311, 328, 353, 393, 397, 401, 476, 642, 662, 680, 682, 683, 684
- másodaljegyző, 328
- másolat (másolmány), 7, 8, 91, 119, 124, 142, 167, 198, 232, 233, 237, 238, 239, 288, 291, 292, 304, 316, 319, 321, 326, 334, 345, 368, 401, 407, 442, 450, 479, 481, 483, 484, 485, 505, 506, 511, 513, 517, 524, 526, 527, 528, 533, 534, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 557, 558, 560, 603, 605, 607, 621, 622, 627, 631, 632, 639, 640, 649, 650, 652, 653, 654, 655, 659, 663, 666, 672, 683, 684, 686, 698, 717, 721, 725, 728
- mátéházi földek (mátéházi szántó-
földek), 19, 20, 22, 230, 260, 303, 307
- mázsa, 10, 42, 96, 106, 111, 132, 238, 276, 281, 298, 320, 366, 411, 412, 442, 473, 488, 507, 508, 535, 668, 672, 689, 708, 713, 725
- megbízólevél – l. még credentionalis, 34, 223, 225, 248, 249

- meghívólevél, 213
 megyeház, 517
 megyei almérnök, 300
 megyei alügyész, 486
 Megyei Állandó Közigazgatási Bizottság (Megyei Bizottság), 16, 23, 24, 56, 57, 70, 72, 78, 156, 157, 162, 166, 196, 200, 214, 216, 229, 231, 266, 360, 395, 414, 415, 481, 508, 681
 megyei bizottsági elnökök, 241
 megyei börtön (megyei fogház), 552
 megyei esküdt, 28, 120, 334, 385, 386, 469
 megyei fogház, 116
 megyei foglár, 105, 667
 megyei főadószedői hivatal, 410
 megyei főszámvevő, 112, 230
 megyei hivatalnok, 96, 510, 534
 Megyei Igazgató Bizottság 162, 163
 megyei pénztár, 226, 324, 434, 443
 megyei pénztárnok, 214
 megyei raktár, 111, 274, 276
 megyei számvevőhivatal, 398
 megyei tisztviselő (megyei tisztviselőség), 38, 90, 218, 243, 452, 473, 478, 509, 551, 570, 617, 647, 710
 Megyei Választmány, 17, 19, 36, 197, 230, 260, 397, 457
 melléklet, 26, 27, 28, 33, 44, 46, 77, 93, 132, 157, 158, 162, 213, 214, 237, 238, 239, 247, 277, 302, 315, 316, 317, 345, 357, 358, 364, 365, 371, 372, 376, 409, 416, 417, 439, 454, 484, 513, 517, 542, 548, 608, 625, 626, 634, 639, 640, 649, 650, 654, 683, 689, 710
 menekült, 72, 95, 96, 102, 436, 519, 520, 521, 535, 540, 541, 542, 547, 548, 607, 645, 659
 mennyiség-tanár, 284
 Mészéna-vadászcsoport (magyar), 86
 metropolita, 280
 mezei gazdák, 373, 538
 mezőváros, 10, 25, 125, 142, 147, 149, 154, 158, 162, 165, 168, 220, 228, 238, 239, 243, 251, 276, 279, 314, 317, 348, 357, 359, 364, 368, 369, 370, 393, 402, 407, 408, 409, 412, 414, 417, 433, 459, 505, 517, 518, 561, 590, 619, 640, 702, 708, 727
 méceses, 12, 129
 mérő, 111, 112, 132, 238, 290, 298, 320, 379, 442, 502, 519, 580, 586, 613, 623, 624, 628, 629, 630, 631, 651
 mértföld, 429
 mészáros, 486, 709
 Mészáros gőzös (Mészáros hadigőzös, Mészáros hadihajó), 81, 104, 114, 269, 280, 322, 323, 366, 661
 Miguel gyalogság – I. még Dom Miguelek (donmiguel, Dom Miguel ezred, Dom Miguel század) (magyar), 429, 480
 Mihálovics dandár (magyar), 658
 miniszterelnök, 14, 15, 17, 49, 51, 61, 67, 68, 69, 82, 83, 84, 102, 113, 123, 124, 131, 138, 144, 145, 288, 290, 297, 322, 326,

- 327, 329, 330, 331, 336, 338,
339, 344, 345, 346, 347, 348,
351, 352, 356, 595, 650, 651,
658, 678, 680, 683, 684
- Miniszteri Országos Ideiglenes Bi-
zottság (Miniszteri Bizottság,
Miniszteri Országos Bi-
zottság), 15, 16, 23, 52, 133,
134, 135, 141, 142
- mobilizáció, 50, 51
- mocsár, 11
- mohácsi sóház, 106, 668
- mohácsi sópénztár, 106, 668
- mohácsi ütközet, 680
- molnár (molnármester), 66, 99, 226,
484, 561, 576, 634, 635
- mozgó csapat (mozgó lovascsapat,
mozgó nemzetőrcsapat, mozgó
nemzetőri csapat, mozgó nemzet-
őrségi csapat, mozgó nemzet-
őrök, mozgó nemzetőrség, moz-
gó sereg, mozgó védsereg), 51,
52, 63, 64, 65, 66, 73, 77, 88, 93,
120, 282, 411, 412, 426, 429,
432, 443, 444, 445, 459, 462,
463, 464, 465, 466, 467, 468,
469, 470, 471, 481, 485, 486,
515, 516, 519, 525, 553, 556,
560, 561, 580, 585, 593, 594,
603, 610, 621, 640, 646, 647,
658, 659
- mozgó szabadcsapat, 514
- mozgó század, 66, 560
- mozsarak, 576
- munició (munitio) – I. még lőszer,
patrol, 460, 516
- munkás, 32
- munkásnép (munkás néposztály),
54, 59, 185, 187, 261
- muszka – I. még oroszok, 682, 687
- N**
- nadrág, 49, 68, 114, 191, 192, 193,
194, 195
- nagykereskedő – I. még bécsi keres-
kedő, borkereskedő, deszka-
kereskedő, életkereskedő, fake-
reskedő, gabonakereskedő, ke-
reskedő, kereskedősegéd, ma-
gánkereskedő, marhakereskedő,
595
- nagysallói csata, 724
- nagyváradai káptalan, 94, 557
- napibér, 263
- napidíj, 25, 57, 60, 202, 207, 229,
285, 289, 295, 322, 343, 422,
506, 538, 730
- napszámbér, 21, 307
- nassauai gyalogság (császári), 698
- nádor, 14, 32, 33, 34, 59, 75, 132,
136, 137, 138, 173, 174, 175,
176, 208, 213, 224, 225, 246,
254, 278, 279, 302, 619
- Nádor-huszárok (magyar), 106, 672
- negyedév – I. még évnegyed, fer-
tályév, 20, 239, 575
- negyedtelek, 232
- nemesek (nemesség) – I. még ki-
váltásos osztály, 25, 26, 393
- Nemzeti Bank, 14, 36, 137
- nemzeti javak, 14, 36, 137
- Nemzeti Politikai Hírlap 8, 56, 57,
79, 81, 85, 182, 207, 241, 242,
259, 260, 280, 293, 299, 300,
314, 315, 352
- nemzeti rózsza, 191, 193
- Nemzeti Újság, 8, 12, 13, 129
- nemzeti zászló (nemzeti lobogó),
128, 129, 131, 586, 600, 638,
649

- nemzetgyűlés – l. még hongyülés, országgyűlés, parlament, 53, 120, 293, 339, 439, 681
- nemzetőr (nemzeti ör) – l. még köz-nemzetőr, 17, 40, 48, 49, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 75, 76, 79, 80, 84, 85, 90, 102, 105, 110, 120, 134, 135, 193, 194, 195, 201, 205, 207, 220, 221, 229, 241, 242, 244, 245, 246, 252, 255, 257, 259, 260, 261, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 277, 285, 287, 293, 295, 297, 305, 306, 309, 322, 325, 343, 351, 353, 354, 355, 361, 365, 377, 383, 385, 386, 389, 400, 402, 403, 406, 412, 418, 419, 433, 435, 443, 445, 450, 459, 478, 480, 481, 482, 505, 510, 520, 524, 545, 552, 553, 561, 563, 566, 576, 597, 607, 619, 620, 633, 635, 636, 651, 667, 730
- nemzetőrállítás, 232
- nemzetőrcsapat (nemzetőri csapat, nemzetőregység, nemzeti őrsereg, nemzeti őrség, nemzetőrsereg, nemzetőrség), 14, 30, 32, 35, 36, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 74, 75, 76, 79, 80, 82, 83, 84, 91, 92, 93, 111, 120, 135, 136, 140, 152, 165, 166, 169, 172, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 196, 197, 198, 201, 205, 206, 208, 209, 216, 218, 219, 220, 232, 243, 244, 245, 250, 252, 255, 258, 259, 260, 261, 266, 267, 268, 270, 271, 274, 280, 285, 286, 292, 293, 299, 314, 322, 325, 337, 346, 347, 353, 355, 361, 365, 372, 373, 374, 377, 397, 402, 403, 433, 435, 446, 479, 480, 481, 482, 483, 505, 509, 518, 519, 525, 552, 553, 555, 556, 570, 571, 593, 597, 600, 617, 620, 634, 646, 655, 658
- nemzetőr ezredes (nemzetőri ezredes), 693
- nemzetőr hadnagy (nemzetőri hadnagy), 587
- nemzetőri alhadnagy, 433
- nemzetőri eskü – l. még eskü, 56
- nemzetőri főhadnagy, 648
- nemzetőrkapitány (nemzetőri kapitány), 545, 587
- nemzetőri század, 545, 607
- nemzetőri szolgálat (nemzetőrségi szolgálat), 48, 52, 60, 74, 77, 78, 208, 209, 219, 246, 247, 257, 258, 261, 264, 265, 266, 295, 385, 433, 594, 621, 634
- nemzetőr őrnagy (nemzetőrségi őrnagy, nemzetőri őrnagy), 43, 75, 80, 94, 120, 121, 325, 326, 374, 402, 428, 479, 511, 513, 545, 607, 620, 656
- nemzetőrsereg (nemzeti őrsereg, nemzetőrség), 35, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 79, 80, 82, 184, 186, 187, 189, 201, 209, 218, 219, 220, 243, 244, 245, 250, 258, 260, 268, 270, 322, 325, 353, 433, 482, 570, 620
- nemzetőrségi főparancsnok (nemzetőri parancsnok, nemzetőrségi parancsnok), 54, 206, 220, 509
- Nemzetőrségi Tanács, 246, 365, 458
- nemzetőr százados (nemzetőri százados), 529
- nemzetőrtiszt, 18
- nemzetőrzászlóalj, 50, 85
- Nenádovics és fia kereskedés, 76, 246
- négyszögöl, 11, 20

- német (németek), 8, 11, 18, 28, 45, 72, 115, 157, 299, 314, 406, 460, 505, 506, 537, 577, 578, 590, 659, 680, 684, 689, 699
- német bankjegyek (német jegyek) – l. még osztrák bankjegyek, 699
- német csapat – l. még Német Légión (német halálfejes légió), 400, 514, 515
- német község, 505
- Német Légión (német halálfejes légió) – l. még német csapat, 72, 78, 102, 103, 105, 400, 477, 645, 651, 652, 654, 658, 689
- német mezőváros, 505
- nép (köznép) – l. még polgárnép, 12, 13, 15, 17, 25, 28, 37, 45, 55, 66, 69, 89, 90, 91, 94, 102, 105, 112, 117, 120, 122, 128, 129, 130, 136, 139, 141, 143, 144, 146, 150, 152, 156, 157, 167, 169, 181, 183, 184, 189, 199, 200, 217, 224, 226, 227, 230, 250, 281, 294, 295, 299, 304, 305, 306, 309, 312, 313, 315, 319, 328, 330, 337, 341, 345, 352, 358, 371, 389, 414, 415, 431, 434, 435, 436, 439, 440, 441, 442, 449, 451, 453, 456, 459, 460, 461, 463, 464, 465, 467, 470, 471, 475, 478, 482, 485, 487, 489, 490, 505, 506, 509, 510, 512, 514, 515, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 526, 530, 531, 534, 537, 545, 575, 576, 578, 580, 581, 582, 583, 586, 588, 589, 592, 593, 594, 601, 602, 607, 635, 636, 644, 646, 647, 651, 657, 659, 664, 676, 682, 685, 686, 687, 706, 718, 729
- népességösszeírás – l. még népösszeírás, összeírás, 27
- népfelkelő – l. még felkelő, 91, 96, 100, 105, 367, 527, 533, 534, 671
- népfelkelő csapatok – l. még felkelő csapatok, 533
- népfölkelő lovas, 659
- népfelkelés (népfölkelés) – l. még felkelés, 51, 68, 89, 92, 93, 102, 108, 122, 123, 435, 440, 449, 451, 460, 491, 514, 515, 518, 520, 588, 636, 645, 651, 656, 660, 661, 662, 671, 681, 686, 688, 698
- népfelkelési vezér, 651, 682
- népgyűlés, 14, 15, 19, 35, 36, 53, 121, 123, 130, 144, 145, 182, 482, 521, 686, 688
- népjog, 438
- népképviselő, 13, 128, 137, 140, 489
- népképviselő, 36, 136, 177, 191
- néplázító, 46, 455, 457
- népmegbízott, 28, 152
- népmozgalmak, 181
- népnevelés, 14, 36, 137
- népösszeírás – l. még népességösszeírás, összeírás, 160
- népség – l. még impopulatio, 611

NY

- nyakravaló, 49
- nyavalyatörés, 625
- nyílt rendelet, 19, 39, 82, 85, 94, 100, 105, 112, 122, 367, 382, 423, 518, 565, 567, 612, 631, 655, 664
- nyomor – l. még végnyomor, 115, 533, 624, 658
- nyugdíj (nyugpénz), 18, 43, 60, 233, 234, 239, 240, 241, 252, 253, 295, 364, 602, 707

nyugtatvány (nyugta, nyugtató, nyugtamásolat) – l. még számla, 118, 223, 269, 289, 316, 320, 321, 375, 444, 469, 471, 472, 504, 505, 507, 508, 519, 547, 626, 710, 723, 728, 729

O

obtingentia – l. még illetmény, 584

occupatio, 351

offensiva, 654

okirat (okmány), 49, 156, 157, 165, 168, 170, 196, 240, 241, 317, 321, 375, 376, 394, 484, 513, 529, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 562, 607, 608, 654, 655, 719

oklevél, 75, 235, 237, 316, 542, 543, 544, 545, 546, 607

olasz háború, 76, 657

oláh, 438, 611, 692

oláh lázadók, 611

oláh nyelv, 335

olvasókanonok, 558

olvasókör, 13, 140

operatio – l. még hadművelet, 667

ordinác, 654

organisatio, 448

országgyűlés – l. még hongyűlés, nemzetgyűlés, parlament, 7, 21, 24, 32, 35, 36, 37, 52, 53, 66, 67, 136, 137, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 196, 213, 215, 224, 225, 250, 263, 265, 292, 293, 300, 306, 312, 435, 437, 438, 439, 441, 591, 642

országgyűlési követ (országos követ, országgyűlési képviselő), 32, 34, 35, 36, 37, 175, 177, 191, 222,

224, 225, 229, 243, 248, 249, 300, 542, 543, 544, 545, 546, 547

országgyűlési meghívólevél, 33

országkormányzó – l. még kormányzó (kormányelnök, kormányzóelnök), 569, 671, 672, 673

országos biztos (országos teljhatalmú biztos), 18, 31, 51, 61, 62, 65, 70, 72, 75, 82, 95, 98, 120, 123, 328, 333, 341, 342, 358, 360, 361, 363, 379, 380, 381, 397, 399, 403, 404, 411, 432, 444, 473, 490, 518, 519, 529, 530, 535, 549, 550, 551, 552, 555, 556, 557, 559, 560, 564, 565, 566, 567, 568, 620, 640, 648

Országos Hadi Főparancsnokság, 657

Országos Honvédelmi Bizottmány (OHB) 14, 18, 19, 24, 25, 38, 41, 42, 47, 50, 62, 69, 71, 72, 73, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 100, 101, 102, 103, 105, 107, 111, 112, 114, 120, 139, 297, 344, 352, 355, 357, 358, 363, 367, 368, 372, 374, 378, 379, 380, 381, 384, 387, 388, 394, 404, 406, 412, 413, 414, 418, 428, 430, 431, 432, 437, 441, 442, 443, 445, 447, 449, 451, 453, 454, 459, 460, 461, 462, 473, 474, 475, 477, 478, 479, 482, 483, 487, 488, 490, 503, 504, 506, 507, 508, 510, 511, 513, 515, 517, 522, 524, 529, 530, 531, 540, 548, 579, 583, 584, 585, 593, 606, 624, 628, 630, 631, 647, 648, 651, 652, 659, 664, 671, 672, 673, 676, 677, 679, 688, 689

- Országos Miniszteri Ideiglenes Bizottmány, 15
- Országos Nemzetőrségi Haditanács (Országos Nemzetőrseregi Tanács, Országos Nemzetőrségi Tanács) 48, 49, 50, 55, 77, 246, 247, 258, 282
- országos rendőri biztos, 91, 487
- országos rendőrigazgató, 86, 384
- Országos Rendőri Hivatal 400, 536, 547
- országos vásár, 10, 202, 236
- orosz hadak, 611
- orosz interventio, 595
- Oroszlán vendégfogadó (Oroszlán című vendégfogadó), 11, 486
- oroszlói támadás, 351
- oroszkok – I. még muszka, 682
- oroszk segély, 612
- orvos (orvostudor), 76, 114, 401, 443, 620, 637
- orvosi bizonyítvány, 74, 76, 258, 264, 621
- orvosi felülvizsgálat, 657
- Ostdeutsche Zeitung, 595
- ostrom, 58, 61, 75, 234, 259, 267, 299, 314, 315, 339, 341, 354, 539, 588
- ostromállapot, 440, 449, 708
- osztály – I. még divízió (divisio), 16, 17, 18, 19, 23, 24, 25, 31, 37, 45, 49, 50, 54, 55, 56, 57, 63, 89, 107, 108, 109, 133, 147, 149, 163, 185, 186, 187, 188, 189, 197, 198, 200, 205, 209, 210, 211, 212, 237, 238, 239, 240, 241, 255, 256, 259, 260, 271, 273, 277, 296, 298, 300, 301, 314, 315, 321, 322, 323, 327, 328, 330, 331, 346, 354, 356, 357, 360, 364, 365, 366, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 385, 395, 399, 401, 402, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 445, 460, 465, 466, 467, 471, 513, 515, 524, 528, 532, 538, 542, 547, 548, 562, 563, 571, 579, 583, 585, 589, 606, 607, 608, 612, 636, 637, 652, 672, 674, 675, 689, 694, 700
- osztályparancsnok, 481
- osztrák bankjegyek – I. még német bankjegyek (német jegyek), 115
- osztrák birodalom, 118
- osztrák ház – I. még ausztriai ház, 569
- osztrák sereg – I. még ausztriai csapatok (ausztriai sereg), 584, 652
- osztrák vadász, 685
- osztrák zsoldosok, 601

Ó

- óbecsei csata, 658
- óbor – I. még bor (bortermés), 238
- óhitűek (óhitű lakosok, óhitű rákok), 11, 32, 47, 92, 181, 450, 491, 617
- óhitű lelkész, 94, 511
- ólom, 473
- ón – I. még cink (cin), 150, 394, 411, 412
- óvás, 20, 27, 28, 144, 153, 162, 231, 260, 425

Ö

- ökör (ökrök), 317, 443
- öl, 119, 238, 269, 304, 728
- önkéntes (önkintes), 51, 56, 57, 60, 63, 69, 82, 84, 120, 186, 200, 229, 270, 285, 293, 295, 315,

- 322, 326, 337, 339, 341, 342,
347, 348, 349, 350, 352, 365,
374, 385, 386, 393, 422, 481,
517, 611, 688
- önkény – l. még erőszak, reactio,
183, 482, 511, 591
- öntés, 40, 42, 394, 420, 425, 431,
507, 508
- öntőgyár – l. még ágyúöntőgyár, 42,
507
- önvallomás – l. még tanúvallomás,
454, 456, 457, 485, 487
- örökös szerződés, 14, 19, 143, 145,
147, 230, 239, 253, 303
- összeírás – l. még népességösszeírás,
népösszeírás, 11, 26, 27, 29, 32,
33, 34, 44, 48, 52, 54, 65, 66, 71,
72, 75, 112, 119, 121, 123, 140,
147, 148, 152, 155, 156, 157,
158, 159, 160, 161, 166, 167,
169, 170, 172, 174, 175, 176,
177, 178, 185, 187, 189, 190,
213, 215, 222, 223, 224, 315,
332, 339, 340, 359, 388, 389,
555, 556, 570, 574, 583, 598,
603, 613, 617, 618, 620, 662,
663, 726, 731
- összeíró választmány, 28, 78, 156,
162, 222, 634
- összeesküvés – l. még complott, 45
- öv, 194, 195, 284
- övzalag (Scharpe), 192, 193
- özvegy, 44, 77, 341, 399, 456, 484,
485, 627, 714
- 244, 251, 255, 266, 271, 285,
314
- örhely, 61, 121, 265, 282, 287
- örjárat, 116, 703
- örjeg, 12, 478
- örmester, 56, 64, 100, 101, 192, 194,
197, 209, 210, 211, 212, 380,
381, 462, 463, 464, 465, 466,
467, 469, 470, 471, 525, 581,
582, 585, 592, 593, 640, 671
- örnagy, 43, 47, 63, 74, 75, 76, 79,
80, 82, 83, 84, 85, 91, 92, 93, 94,
95, 98, 100, 101, 102, 107, 115,
120, 121, 208, 216, 282, 325,
326, 337, 338, 343, 344, 372,
373, 374, 380, 402, 403, 405,
406, 427, 428, 430, 444, 448,
458, 473, 478, 479, 481, 482,
483, 486, 489, 503, 504, 505,
506, 509, 511, 513, 515, 517,
520, 521, 524, 525, 545, 572,
578, 582, 593, 597, 599, 602,
603, 607, 619, 620, 621, 626,
633, 638, 640, 643, 649, 652,
653, 656, 657, 658, 659, 678,
679, 688, 708
- őrség (őrszolgálat), 61, 63, 66, 88,
101, 135, 185, 197, 198, 206,
294, 314, 421, 445, 479, 673
- örvezető, 64, 462, 463, 464, 466
- örvítész, 64, 468, 469
- örvonal – l. még védvonal, 42, 56,
58, 63, 200, 207, 311, 372, 373,
374, 386, 445, 566, 619

Ő

- őr, 61, 122, 134, 171, 287, 433
- őrállítás (őrállási szolgálat), 78, 266
- őrcsapat (őrsereg), 36, 58, 136, 140,
144, 166, 182, 184, 186, 196,
197, 200, 216, 218, 228, 232,

P

- pacséri uradalom, 540, 544
- pakfong, 191, 193, 194
- paksi híd – l. még bajai híd, bítai
híd, fahíd, hajóhíd, híd, sztapári
híd, 106

- panasz, 28, 52, 153, 157, 158, 205, 389, 623, 627, 647, 684, 685
- panaszos folyamodvány, 32, 150, 153, 511, 618
- papi évpénz, 713
- papi javak, 14, 36, 137
- papi tized, 13, 36, 131, 136, 137, 140
- papi választás, 137, 250
- papírpénz (papirospénz) – l. még bankó (bankócédula, bankópénz), 143
- papírutalvány – l. még utalvány, 532
- papok (papság) – l. még egyházi pásztorok, 14, 137, 285
- papválasztás (papi választás), 14, 35, 137, 250
- parancs (parancsolat) – l. még Befehl, 47, 54, 55, 75, 81, 82, 83, 84, 87, 99, 103, 105, 106, 109, 110, 143, 146, 147, 148, 150, 162, 182, 185, 187, 197, 199, 242, 257, 273, 325, 336, 345, 366, 373, 374, 387, 405, 406, 467, 480, 481, 486, 511, 512, 515, 520, 530, 533, 574, 591, 620, 649, 650, 655, 667, 670, 692, 696
- paraszt – l. még pór, 32, 516, 528, 601, 698
- paripa, 52
- parlamentair, 522, 523
- parlament – l. még hongyülés, nemzetgyülés, országgyülés, 292
- parókiális templom (Parochialis templom), 40, 420
- parti örszem, 534
- parti üteg, 103, 655
- parti ütegsánc, 106, 669
- parti vám (parti vámjavadalmak), 382, 397
- partraszállás, 575
- passus, 295
- paszománt, 192, 193, 194
- patrol – l. még löszer, muníció, 354
- pálinka, 104, 264, 317, 318, 661
- párttűtés, 88, 118, 278, 438, 701, 721
- párttűtő, 45, 119, 200, 245, 278, 296, 316, 372, 438, 731
- pásztoreMBER, 580
- pecsét – l. még viaszpecsét, 8, 295, 456, 521, 522, 557, 558, 575, 625, 635, 637, 668, 702, 721
- pecsétnyomó, 548
- pengődénár, 304
- pengőforint, 13, 16, 18, 19, 20, 25, 26, 27, 39, 40, 48, 60, 61, 63, 68, 69, 70, 71, 73, 76, 91, 93, 94, 96, 106, 111, 112, 117, 118, 121, 139, 160, 202, 203, 206, 226, 229, 238, 252, 253, 275, 287, 290, 303, 304, 342, 343, 349, 350, 361, 362, 375, 376, 384, 393, 394, 399, 410, 423, 432, 444, 457, 466, 467, 468, 469, 471, 472, 482, 507, 511, 518, 530, 535, 567, 607, 622, 623, 626, 657, 665, 674, 709, 713, 714, 715, 730
- pengőkrajcár (pengőxr), 17, 57, 59, 60, 111, 261, 285, 295, 350, 597, 730
- pesti forradalom, 52
- Pesti Hírlap, 8, 12, 16, 30, 34, 59, 93, 98, 104, 128, 131, 152, 155, 181, 182, 267, 293, 313, 349, 378, 383, 436, 571, 579, 580, 651, 662
- pesti kórház, 664
- pesti lakos, 610, 699
- pesti mérő, 111, 112, 290, 320, 442, 502, 628, 629, 630, 631

- Pesti Őrhadi Tanács 55, 197
 pesti ruhatár, 674
 petitio – l. még folyamodvány, 242
 pécsi beütés (pécsi diverzió) – l. még baranyai beütés, beütés, 106, 107, 679
 pécsi főtanoda, 283
 pécsi hölgyek, 391
 pécsi lakos, 727
 pénzgyár, 673
 pénzhiány, 15, 273
 pénzjegy – l. még bankjegy, magyar bankjegyek, 115, 116, 324, 334, 335, 345, 346, 711, 712, 716, 723, 729
 pénzkezelés, 87, 448
 pénzösszeg – l. még somma (summa), 134, 223, 242, 285, 290, 361, 362, 384, 424, 442, 505, 511, 538, 587, 630, 659, 715, 724, 731
 pénzszállítmány, 134
 pénztárnok (pénzszedő) – l. még kasszír, városi pénztárnok, 17, 139, 204, 206, 214, 238, 242, 255, 273, 315, 345, 375, 376, 395, 419, 422, 423, 457, 502, 505, 538, 556, 565, 566, 567, 568, 573, 598, 615, 701, 717
 pénzutalványozás, 458
 pénzügyminiszter (pénzügyi miniszter), 16, 17, 18, 213, 271, 315, 324, 325, 334, 335, 488
 pénzügyminisztérium (pénzügyi minisztérium), 16, 18, 19, 26, 364, 394, 398, 410, 432, 444, 459, 479, 503, 507, 530, 547, 585, 630, 631
 péterváradí vár (péterváradí erőd, péterváradí erősség), 81, 207, 411, 443, 444, 479, 659
 péterváradí várórség, 430
 péterváradí várparancsnokság, 570, 571
 piac (piarc, piactér, piaci köztér, közpiarc tér), 10, 13, 14, 15, 33, 130, 132, 144, 174, 175, 176, 177, 298, 480, 485, 516, 538, 600, 618, 661
 piaci ár, 379
 piarci biztos (piaci biztos), 31, 377
 piarci biztosí hivatal (piaci biztosí hivatal), 377
 pisztoly, 40, 89, 122, 194, 451, 660, 685
 plakát – l. még falragasz (falragasztvány), hirdetemény, közhirdetemény, 527
 plébániatemplom, 61, 288, 450
 plébános (plébánus), 27, 41, 42, 57, 94, 96, 159, 229, 385, 412, 423, 425, 426, 534, 601, 602, 713, 714
 poggyász, 98, 515, 569, 571, 582
 pokróc, 114
 polgárháború (polgári háború), 199, 725, 732
 polgári átalakulás, 13, 129, 130, 135
 polgári biztos, 55, 189, 314, 432
 Polgári Egylet, 11
 polgári-gazdászati osztály (HM), 31, 547, 548, 606, 607, 608
 polgári hatalom, 278, 710
 polgári perek, 398
 polgári törvényssék, 44, 196, 398
 polgárjog, 136
 polgárkatonaság, 74, 128, 129
 polgármester, 18, 23, 38, 189, 485, 502, 684, 685
 polgármemzet, 128, 129

polgárnép – l. még nép, 137, 139
polgárórség, 12, 48, 59, 128
polgártárs, 138, 137, 138, 145, 152,
241, 244, 284, 318, 319, 333,
338, 375, 433, 476, 612, 686,
687, 688
polgártiszt, 130
politikatanító, 284
ponyva, 529
Porosz herceg gyalogezred (Porosz
herceg-féle ezred, Porosz herceg
nevét viselő gyalogezred) (ma-
gyar), 80, 81, 255, 256, 277
portyázás, 96, 534
portyázó csapat, 120, 514, 537, 698
positio – l. még titeli positio, 516,
611
posta (postahivatal) – l. még gyors-
posta, 10, 37, 38, 452, 478, 479,
681
postaállomás, 38, 434, 458
postajarat, 38, 551
postaközlekedés, 676
postamester, 37
postaszolgálat, 39, 655
postavonal, 38, 444, 445, 681
posztó, 68, 585
posztógyár, 583
pozsonyi mérő, 112, 238, 379, 623,
624
pópa, 267, 294
pór – l. még paraszt, 581, 601
pótllovak, 671, 674
Pressburger Zeitung, 378
prépost (prépost-plébános), 83, 94,
338, 340, 425, 426, 519, 521,
534, 600, 713

prodirector, 283
proklamáció (proclamatio) – l. még
kiáltvány, manifesztum (mani-
festum), 38, 118, 721, 723
protestatio, 512
publicum, 561
puska (puskák), 49, 53, 56, 59, 60,
62, 89, 220, 244, 271, 283, 323,
352, 353, 451, 467, 577, 666,
693
puskalövés, 105, 259, 383, 576
puskaműves (puskamíves), 467
puskapor – l. még löpor, 58, 150,
245, 354, 541, 546, 602, 607,
608, 612
puskaporszállítmány, 352
puskatöltény, 85
puskatűz (puskatüzelés), 100, 580,
581
puskás, 98, 105, 558
puszta, 12, 20, 154, 203, 231, 303,
314, 379, 436, 698
püspök, 53, 404, 406
püspöki líceum, 283, 285

R

rab, 116, 151, 397, 398, 704
rablás (kirablás), 96, 105, 160, 352,
399, 461, 504, 520, 534, 537,
550, 571, 580, 581, 582, 596,
611, 638, 667, 677, 711
rablók (rablócsapat, rablócsoport),
47, 89, 182, 183, 221, 294, 299,
300, 314, 315, 319, 411, 438,
451, 504, 505, 506, 517, 519,
520, 570, 576, 586, 591, 664
rakétavető (rakétahányó), 99, 581

- rakhajó – l. még schlepp, teherhajó, uszály, vontatott hajó, 331, 612
- raktár – l. még depot, 13, 44, 111, 149, 274, 276, 281, 288, 289, 320, 442, 488, 718
- rác betörés, 75
- rác bizottmány – l. még rác komité, 96, 535
- rác csapatok (rác erő, rác had), 66, 75, 88, 429, 568, 619, 635
- rác elem, 157, 482, 539
- rác fenyegetés, 491
- rác foglyok, 62, 294, 361
- rác gyűlés, 601
- rác hatalom, 475
- rác háború, 396, 435
- rácjárás, 517
- rác katonaság – l. még szerb katonaság, 511
- ráckevei lakos, 719
- rác kitörés, 478
- rác kém, 576
- rác komité – l. még rác bizottmány, 93, 94, 517, 518, 521, 601
- rác lakosok (rác lakosság, rác népesség), 28, 96, 280, 534, 611
- rác lázadás, 90, 473, 474, 550
- rác nemzet (rác nép, rácság), 312, 516, 517, 522, 568, 591
- rác nyelv, 45, 46, 385, 416
- rác pap, 338
- rác (rácok) – l. még szerbek, vad-rácok, 8, 11, 32, 38, 42, 46, 47, 51, 65, 75, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 100, 101, 102, 267, 280, 284, 293, 311, 312, 315, 354, 379, 380, 383, 406, 429, 430, 432, 438, 455, 460, 461, 473, 474, 475, 476, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 489, 490, 491, 502, 504, 505, 506, 511, 512, 514, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 535, 539, 541, 575, 576, 578, 580, 581, 590, 591, 592, 595, 601, 607, 617, 620, 644, 666, 673
- rácpart, 311
- rác sáncok, 483
- rác sereg, 95
- rác tábor, 522
- rác támadás, 475
- rác vámos, 92, 503
- reactio – l. még erőszak, önkény, 352
- rebellisek – l. még lázadók (lázon-gók), 42, 535
- rekvirálás, 367
- Remete Szent Pál Kórintézet, 11
- remorqueur – l. még gőzhajó (gőzös, hadigőzös), vontató (vontatóhajó, vonóhajó), 339, 344
- rendőrkapitány – l. még kapitány, százados, 30, 54, 59, 71, 83, 116, 559
- rendőrkapitányi hivatal, 116, 117
- rendőrség, 119, 229
- rendőrségi igazgató, 124, 684
- reorganizáció (reorganisatio), 372, 373, 374
- repartitio, 149, 274, 276
- requisitio, 97, 538, 588
- Respublica, 681, 682
- restantia, 166, 584
- rémhírek, 379
- részlet, 111, 132, 149, 274, 276, 290, 298, 421, 422, 442, 630, 631, 698, 728
- rét, 11, 154
- rév, 76, 80, 103, 108, 121, 123, 226, 428, 576, 620, 670, 690, 691

- révész, 226
 réz (rézkészlet) – l. még veresréz, 42, 411, 488, 508
 rezolvasztó, 42, 507
 riadó, 80, 225, 480, 576, 591
 robot (roboterő), 21, 22, 203, 307, 333
 Rochusi kápolna, 420
 roham, 539, 580, 693
 rohamszíj, 191, 193
 románok, 108
 rozs, 132, 298, 379
 rögtönítelő bíró, 506
 rögtönítelő bíróság (rögtönítelőszék, rögtönítelő törvényszék) – l. még hadbíró, haditörvényszék, katonai törvényszék, véstörvényszék, 17, 154, 278, 279, 356, 358, 440, 449, 505, 566
 rögtönítelőszék elnöke – l. még véstörvényszéki elnök, 566
 rőf, 195
 ruhadarab, 118, 674
 ruhanemű, 384, 385, 401, 423, 424, 425, 535, 674
 ruházat – l. még szolgaruházat, 68, 70, 361, 362, 380
- S**
- sajkás zászlóalj, 53
 sajtóvétség, 166
 sapka (sipka), 68, 116, 191, 503, 703
 sarc – l. még hadisarc, 97, 533
 Sámson gőzhajó (Sámson gőzös), 82, 84, 291, 331, 336, 344
 sánc – l. még földsánc, 45, 56, 76, 89, 106, 108, 110, 199, 259, 260, 296, 299, 312, 315, 318, 341, 354, 373, 429, 430, 483, 563, 570, 578, 582, 583, 589, 611, 620, 698
 sáncolás, 523
 Sándor gyalogezred (Sándor gyalogság) (magyar), 81, 86, 272, 299, 363, 387
 schlepp – l. még rakhajó, teherhajó, uszály, vontatott hajó, 104, 661
 Schlick gőzös (Schlick hadigőzös - korábban Mészáros hadigőzös) (osztrák), 96
 Schwarzenberg dzsidásezred (osztrák), 711, 729
 Schwarzenberg huszárezred (magyar), 299
 schwarzgelbek, 592
 scorbut, 229
 sebesült, 39, 40, 199, 291, 293, 318, 525, 580, 664
 sebész (seborvos), 27, 52, 115, 160, 443, 625, 637
 sebkötő, 40
 secretarius – l. még titkár, 489
 segéd, 27, 32, 41, 43, 76, 77, 158, 160, 200, 207, 219, 246, 247, 262, 389, 427, 486, 505, 507, 523, 638, 648, 649, 707
 segédbiztos (segédkormánybiztos), 73, 95, 535
 segédcsoport (segéderő), 352, 532, 647, 658
 segédesküdt, 230, 369, 407
 segédfogalmazó, 31, 547, 548, 606, 607, 608
 segédkormánybiztos, 535
 segédlelkész, 356
 segédtsízt (segédfőtiszt), 193, 294, 512, 516, 528, 640
 segédtonnok, 234

- segély (segélyezés), 40, 79, 91, 241, 261, 476, 481, 489, 508, 509, 578, 606, 612, 614, 732
- segélykérés, 566
- segítmény, 506
- segítségnyújtás, 81, 732
- selyem, 192, 194, 195, 215
- selyemgubó, 215
- sereg, 57, 67, 75, 79, 80, 81, 84, 88, 90, 92, 93, 94, 95, 98, 102, 104, 105, 108, 110, 120, 137, 145, 186, 199, 200, 218, 228, 242, 243, 244, 271, 282, 294, 315, 318, 321, 325, 326, 333, 336, 337, 338, 341, 348, 351, 352, 380, 429, 430, 434, 435, 436, 438, 439, 440, 447, 448, 449, 450, 454, 474, 479, 481, 489, 490, 504, 506, 512, 514, 515, 516, 517, 519, 523, 524, 525, 526, 527, 531, 532, 535, 539, 546, 560, 570, 576, 577, 580, 583, 584, 585, 588, 594, 595, 596, 600, 602, 611, 618, 620, 632, 633, 646, 647, 651, 652, 658, 659, 667, 668, 672, 673, 680, 685, 718, 719
- seregpáncsnok (seregvezér), 440, 447, 647
- serfőző, 436
- sértés, 10, 317
- sérkötő, 423
- solti csapat, 578
- solti jegyző, 699, 719, 720
- somma – l. még pénzösszeg, 262, 271, 467
- somogyi csapat (somogyiak), 511
- somogyi nemzetőrök, 105, 667
- somogyi paraszt, 528
- somogyi portyázó zászlóalj, 525
- sorezred (sorgyalogezred), 75, 88, 99, 527
- sorkatonaság – l. még katonaság, 79, 275, 377, 403, 480, 481
- sorompó, 136, 206, 295, 450
- sorompós, 295
- sorozás (besorozás), 52, 66, 77, 399, 561, 603, 604, 609, 624
- sorshúzás, 68, 70, 73, 121, 186, 357, 360, 361, 365, 388, 433, 584, 640
- só, 10, 142, 238, 668, 685, 690
- sóház, 17, 58, 62, 91, 245, 345, 361, 364, 482
- sóhivatal, 10, 16, 18, 19, 133, 135
- sópénztár, 668
- sószállítás, 690
- spanyolviaszk, 699
- spágéta, 275
- spectaculum – l. még botrány (közbotrány), cravall, 151
- spion – l. még kém, 602
- statárium, 242
- Status – l. még álladalom (állam), 504, 589, 685
- Status pénztárai, 448
- statustitkár – l. még álladalmi titkár (államtitkár), 271
- strucctollforgó – l. még forgó, kastollas forgó, lófarkforgó, 193, 194
- sürgöny, 171, 181, 200, 243, 343, 352, 358, 387, 413, 429
- svadron – l. még escadron, lovaszázad, 671
- svábok, 510

SZ

- szabadalmi jog, 22, 23, 134, 141, 234, 235, 237, 240
- szabadalmi levél, 308
- szabadcsapat, 83, 96, 121, 340, 436, 440, 449, 450, 475, 514, 525, 535
- szabadkai csata, 568
- szabadkai kórház, 647
- szabadkai lázadók, 534
- szabadkai nemzetőr, 75, 267, 524, 619
- szabadkai nemzetőrség, 83, 84, 519, 525
- szabadkai redoutok, 658
- szabadkai tudósító, 571
- szabadkai városi pénztár, 18
- szabadkai vésztörvényszék, 6, 562, 563, 564, 601, 610
- szabad királyi város – I. még királyi város 24, 59, 72, 131, 138, 146, 154, 198, 200, 241, 375, 395, 569
- szabad lovascsapat – I. még lovas szabadcsapat, 531
- szabados (Gefreiter), 56, 198
- szabadság, 12, 14, 35, 65, 90, 128, 129, 130, 136, 137, 138, 139, 158, 165, 169, 171, 174, 175, 186, 200, 224, 225, 250, 299, 302, 306, 309, 314, 319, 333, 340, 342, 357, 378, 384, 405, 430, 437, 441, 448, 449, 458, 491, 506, 511, 512, 515, 519, 555, 573, 590, 604, 621, 664, 686, 687, 688
- szabadságharc, 7, 11, 18, 19, 31, 37, 39, 41, 42, 47, 50, 51, 52, 76, 116, 119, 138, 155, 183, 221, 222, 225, 232, 245, 251, 267, 286, 296, 307, 313, 350, 353, 355, 359, 365, 376, 379, 385, 394, 419, 421, 441, 445, 448, 449, 458, 461, 477, 491, 499, 509, 511, 512, 519, 527, 528, 534, 538, 539, 573, 590, 597, 612, 615, 617, 618, 621, 655, 656, 657, 659, 660, 669, 679, 684, 686, 688, 698, 703, 731
- szabolcsi honvédek, 378
- szabó (szabómester), 114, 282, 485
- szakasz (katonai), 95, 98, 526, 558
- szalma (szalmarészlet), 119, 132, 149, 298, 728
- szalmazsák, 39, 291, 292
- szalonna, 667
- szarvasmarha – I. még marha, vágómarha, 290, 399, 442, 559, 724
- Szavazatósszeirő Választmány, 162
- szavazás – I. még voksolás, 33, 164, 177, 233, 239, 253
- szavazó – I. még választó (választópolgár), voksoló, 29, 33, 158, 174, 175, 176, 177, 182, 190
- szállítás, 50, 79, 110, 242, 256, 311, 326, 378, 400, 406, 698
- szállásolás – I. még elszállásolás, 115, 358, 400, 439, 449, 699
- szállítás (elszállítás) – I. még fuvarozás, közfuvarozás, 16, 39, 55, 58, 59, 69, 80, 82, 84, 85, 86, 97, 98, 106, 112, 113, 123, 189, 216, 218, 251, 256, 260, 272, 276, 288, 290, 322, 325, 329, 330, 331, 336, 349, 356, 357, 367, 368, 373, 378, 384, 387, 412, 431, 439, 441, 449, 450, 478, 479, 534, 558, 570, 605, 618, 619, 630, 632, 647, 652, 653, 655, 663, 672, 673, 678, 682, 683, 684, 690, 696, 713, 719, 720

- szállítmány, 58, 252, 352, 618, 678
- számadás – l. még computus, községi számadás, 15, 21, 113, 156, 255, 262, 305, 332, 376, 395, 412, 418, 419, 422, 423, 458, 459, 479, 502, 504, 567, 587, 598, 615, 650, 710, 730, 731
- számadó, 458, 730
- számla – l. még nyugtatvány (nyugta, nyugtató, nyugtamásolat), 467
- számvevő, 151, 324, 378, 379, 563
- számvevőség, 82, 324
- szántóföld – l. még föld, 19, 20, 154, 230, 303
- század (katonai), 10, 11, 49, 56, 57, 64, 66, 80, 81, 84, 88, 95, 98, 99, 101, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 114, 120, 191, 195, 197, 198, 207, 254, 255, 256, 272, 327, 332, 348, 365, 373, 378, 402, 429, 430, 432, 469, 480, 481, 514, 524, 527, 528, 534, 545, 558, 560, 563, 576, 580, 582, 607, 652, 654, 655, 658, 659, 669, 680, 692
- százados – l. még kapitány, rendőrkapitány, 41, 42, 63, 64, 66, 76, 77, 81, 83, 99, 100, 106, 107, 108, 116, 117, 122, 156, 163, 192, 194, 195, 323, 447, 448, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 469, 470, 471, 472, 481, 483, 507, 524, 525, 528, 529, 541, 545, 546, 550, 556, 576, 584, 585, 593, 608, 627, 641, 642, 649, 650, 656, 657, 676, 678, 686, 688, 689, 691, 694, 698, 703, 705, 711
- szegedi kastély, 725
- szegedi lovas nemzetőrök, 482
- szegedi lovasság, 528
- szegedi nemzetőrség, 518
- szegedi pénztár, 538
- szegedi sáncok, 108, 110
- szegedi sóház, 91, 482
- szegedi sóhivatal, 134, 483
- szegedi vár, 11, 608
- szegedi várparancsnok, 11
- szekér (szekerek) – l. még fuvaroskocsi, kocsi, tengely, 10, 82, 85, 113, 123, 317, 673, 678, 683, 684
- szemernyő, 191, 193
- személybátorság, 377
- személyi titkár, 608
- szentanu – l. még tanú, 44, 489
- Szentháromság gyógyszertár, 374
- szenttamási csata (szenttamási ütközet), 83, 338
- szeparatizmus (separatismus), 45, 309, 313
- szerbek – l. még rácok, vadrácok, 11, 45, 47, 52, 53, 64, 65, 79, 87, 88, 207, 220, 295, 296, 372, 385, 506, 513, 522, 523, 591
- szerb erő, 44, 90, 718
- szerb határőr, 611
- szerb katonaság – l. még rác katonaság, 511
- szerb kormány – l. még kormány, 557
- szerb közigazgatás, 590
- szerb lázadás, 506
- szerb nemzet, 453, 454, 521
- szerb rablók, 182, 506
- szerb vajdaság – l. még vajdaság, 53, 90, 453, 454
- szereMLEI bíró, 578, 662
- szereMLEI lakosság, 655
- szereMLEI rév, 76, 121, 123, 428, 620, 670, 690

- szeremlei tábor, 577, 680
 szerkesztő, 283, 310, 312, 340, 341,
 390, 392, 436, 500, 577, 580, 600
 szerződés (szerződvény), 14, 15, 19,
 20, 21, 22, 59, 143, 145, 146,
 147, 152, 203, 204, 215, 219,
 230, 236, 239, 253, 283, 303,
 306, 307, 329, 370, 392, 396,
 409, 410, 414, 415, 418, 436,
 500, 519, 531, 575, 577, 630,
 631, 713
 székelyek, 339
 székely ezred, 343
 székhely (székváros), 10, 39, 41, 92,
 122, 243, 392, 398, 434, 506,
 588, 663
 szén – l. még kőszén, 581
 széna, 111, 132, 238, 274, 289, 290,
 298, 354, 728
 szénarészlet, 119, 121, 281, 427
 szilfa, 269
 szíjgyártó (szíjgyártómester), 400
 színház, 283, 284
 szolga, 44, 246, 505, 718
 szolgabíró, 17, 62, 97, 102, 119,
 122, 123, 124, 151, 152, 153,
 154, 200, 234, 281, 303, 353,
 359, 395, 415, 475, 505, 514,
 537, 538, 642, 645, 655, 656,
 659, 660, 661, 662, 663, 670,
 683, 684, 686, 688, 689, 690,
 692
 szolgaruházat – l. még ruházat, 397
 szolgálati szabályzat, 55, 197, 258
 szónok, 14, 144, 152
 szónoklat, 83, 286, 338
 szószék, 33, 155, 175, 385, 450
 szószóló – l. még városi szószóló,
 13, 44, 62, 97, 130, 235, 249,
 262, 343, 350, 419, 533, 554,
 567, 616, 701, 702, 703, 718
 szökevény, 71, 295, 376, 515
 szövet, 192, 585
 szőlő, 11, 46, 329, 375, 389, 455,
 456, 457, 516, 554, 693
 szőlőcsősz, 46, 455
 szőlődézsma-váltáságpénz, 375
 szőlődézsmaültetés, 35, 137, 250
 szőlőtermés, 329
 sztapári híd – l. még bajai híd, bátai
 híd, fahíd, hajóhíd, híd, paksi
 híd, 93, 515
 szurony – l. még vágószurony, 54,
 525
 szuronyos puska (szuronyos fegy-
 ver, szuronyos löfegyver), 49,
 56, 59, 61, 80, 105, 205, 244,
 271, 283, 342, 351, 352, 535,
 547, 607, 666, 667
 szuronyroham, 65
 szuronytok, 49, 68, 192, 195
 szuronyvívás, 509
 szücs (szücsmester), 10, 78, 79, 455,
 643, 644
 szűr, 113, 299, 316, 322
 szűrszabó, 10, 113, 316

T

- takarmány, 439, 443
 taksák, 727
 tanácsközség – l. még közgyűlés, 13,
 128, 129, 130, 134, 138, 140,
 143, 144, 145, 146, 148, 150,
 153, 167, 169, 171, 172, 173,
 175, 201, 202, 203, 204, 205,
 206, 207, 208, 232, 234, 235,
 236, 240, 248, 249, 252, 253,
 254, 255, 260, 261, 262, 304,
 305, 306, 307, 308, 309, 342,
 350, 351, 360, 361, 362, 374,
 375, 376, 377, 382, 383, 389,

- 395, 396, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 426, 427, 446, 447, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 596, 597, 598, 600, 615, 616, 617, 618, 716, 717
- tanácsnok (tanácsos), 17, 30, 31, 39, 40, 44, 54, 55, 62, 63, 65, 66, 70, 71, 72, 73, 78, 87, 89, 94, 112, 116, 153, 158, 169, 181, 182, 189, 201, 205, 206, 209, 246, 247, 260, 261, 262, 303, 305, 306, 337, 342, 349, 350, 375, 376, 377, 381, 384, 385, 388, 389, 394, 395, 418, 422, 423, 424, 445, 446, 450, 451, 457, 458, 487, 491, 502, 519, 520, 521, 529, 530, 540, 541, 542, 545, 547, 548, 549, 550, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 574, 596, 597, 598, 608, 614, 615, 616, 618, 634, 635, 644, 666, 699, 701, 702, 703, 706, 712, 715, 717, 720, 728, 730, 732
- tanácssterem, 152, 485, 487
- tanácsstörvényszék, 16, 186, 189, 190, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 221, 222, 227, 245, 246, 247, 258, 259, 265, 266, 267, 279, 280, 283, 285, 286, 288, 296, 313, 337, 343, 350, 356, 365, 366, 385, 386, 394, 399, 400, 401, 411, 424, 425, 433, 434, 450, 451, 452, 455, 456, 457, 458, 483, 484, 485, 487, 491, 502, 503, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 564, 565, 566, 567, 568, 574, 575, 587, 588, 599, 603, 604, 605, 609, 610, 613, 618, 619, 622, 623, 625, 626, 627, 632, 633, 634, 635, 636, 641, 642, 644, 645, 665, 666, 667, 699, 700, 702, 703, 704, 705, 707, 709, 711, 712, 713, 714, 715, 718, 720, 723, 724, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732
- tanácsülés (tanácsgyűlés), 16, 29, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 53, 55, 58, 59, 65, 66, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 91, 94, 98, 111, 112, 115, 119, 165, 168, 183, 196, 197, 201, 209, 220, 221, 227, 228, 232, 237, 243, 247, 264, 265, 266, 269, 270, 276, 279, 285, 384, 402, 416, 417, 456, 484, 485, 487, 558, 607, 625, 627, 632, 633, 634, 635, 641, 642, 644, 665, 666, 700, 727
- tanító, 42, 453, 562, 565, 566
- tanítói szabadság, 14, 35, 36, 137, 250
- tanú – l. még szemtanú, 46, 47, 78, 234, 235, 340, 454, 455, 456, 457, 458, 483, 484, 485, 513, 601, 635, 666, 724
- tanúvallomás – l. még önvallomás, 91, 286, 455, 483, 484, 487, 634, 635, 666
- tarhonya, 685
- tarisznya, 68
- tartalékmagtár – l. még élelmezési raktár, gabonaraktár (gabonatárház), magazin, magtár (magtárház), 366, 442
- tataházi jegyző, 485
- táblabíró, 284, 391
- tábor, 39, 40, 42, 45, 50, 52, 55, 57, 58, 59, 60, 62, 65, 69, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 84, 85, 88, 89, 103, 107, 110, 112, 113, 120, 189, 199, 200, 207, 216, 220, 229, 242, 245, 246, 247, 251, 252, 255, 257, 259, 260, 261, 264, 266, 268, 278, 281, 285,

- 289, 290, 291, 293, 295, 296,
297, 299, 300, 305, 310, 311,
316, 317, 318, 325, 326, 327,
328, 330, 333, 338, 339, 343,
347, 348, 354, 355, 356, 358,
367, 372, 373, 378, 380, 383,
384, 393, 397, 399, 400, 403,
406, 411, 412, 413, 418, 419,
424, 425, 429, 430, 435, 440,
482, 487, 507, 514, 520, 522,
545, 570, 577, 578, 579, 580,
607, 619, 623, 628, 655, 659,
678, 677, 680, 685, 687, 690,
693, 697, 730
- tábori bizottmány, 16, 17, 45, 58,
63, 111, 112, 251, 274, 281, 290,
296, 314, 315, 321, 322, 323,
327, 330, 331, 356, 360, 365,
366, 394, 400, 417, 420, 441,
442, 445, 506
- Tábori Bűnvizsgáló Bizottmány, 405
- tábori esküdt, 328, 386
- tábori főhadparancsnok, 59
- tábori intendatúra, 624
- tábori jegyző, 328
- tábori jel, 668
- tábori kórház, 114, 637
- tábori kórodaorvos, 689
- tábori lelkész, 42, 566
- tábori mise, 340
- tábori pénztár, 18, 58, 111, 251, 289,
324, 505
- tábori pénztárnok, 242
- tábori szállítmány, 58, 252, 350
- tábori vezér, 218, 242
- táborkari osztály, 571, 585
- táborkari őrnagy, 658
- táborkari százados – l. még vezér-
kari százados, 525, 691
- táborkari tiszt, 525
- tábornagy, 57, 109, 110, 200, 523,
533, 697, 698
- tábornok – l. még generális, 73, 85,
87, 88, 89, 90, 92, 94, 95, 100,
101, 102, 104, 105, 106, 107,
108, 117, 121, 299, 325, 348,
413, 427, 429, 430, 439, 440,
443, 447, 448, 460, 473, 482,
483, 484, 490, 491, 503, 509,
511, 513, 523, 524, 533, 539,
570, 571, 574, 578, 579, 583,
585, 589, 592, 593, 594, 595,
596, 610, 611, 633, 640, 642,
646, 647, 658, 669, 670, 676,
694, 695, 708, 716
- táborozás, 62, 75, 88, 123, 264, 270,
292, 330, 429, 488, 505, 520,
566, 670
- táborszernagy, 95, 117, 118, 533,
534, 708, 710, 711
- táncvigalom – l. még bál, 600, 614
- teherhajó – l. még rakhajó, schlepp,
uszály, vontatott hajó, 514
- tehén, 317, 724
- telek – l. még háztelek, 11, 19, 32,
152, 230, 420
- telekkönyv, 160
- telektulajdonos, 20
- telkes jobbágy, 32
- temesi alispán, 55, 189
- temesi gróf, 55, 154, 181, 189, 228
- temesvári térparancsnok, 522
- temető (temetőkert), 420, 478, 687
- templom, 10, 40, 41, 53, 61, 288,
420, 425, 426, 575, 687, 701
- tengely – l. még fuvaroskocsi, kocsi,
szekér (szekerek), 85, 113, 123,
673, 678, 683

- termesztmény (termesztvény), 119, 262, 274, 276, 288, 369, 370, 408, 409, 441, 442, 443, 444, 532, 623, 628, 653, 687, 724, 728
- termény, 112, 578, 628
- terményjárandóság (termesztményi illetőség), 239, 253, 262
- termés, 22, 204, 329, 613, 653, 659
- természettanár, 284
- testvériség, 169, 171, 309, 333, 342, 664
- téglavető, 10
- térfőhadnagy, 114, 637, 639, 642, 648, 650
- térkép, 145, 300, 310
- térparancsnok, 94, 100, 110, 114, 115, 116, 117, 519, 521, 522, 578, 591, 592, 593, 602, 610, 636, 638, 639, 644, 648, 649, 650, 703, 711
- térparancsnoki hivatal, 638, 639, 649
- térparancsnoki segédfőhadnagy, 639
- térparancsnokság, 102, 116, 117, 122, 592, 593, 636, 637, 638, 639, 641, 642, 644, 648, 650, 659, 696, 706, 711, 716, 723
- tinó, 724
- tiszai hadsereg, 108
- tiszt, 43, 56, 61, 88, 91, 93, 99, 199, 261, 287, 419, 448, 458, 477, 516, 523, 525, 589, 620, 663, 666, 671, 674, 675, 707
- tiszti alügyész, 230
- tiszti eskü – l. még hivatali eskü, 164, 201, 247, 248, 381, 596, 701, 702
- tiszti főorvos, 83, 209, 337, 338
- tisztikar, 63, 68, 83, 86, 88, 92, 101, 148, 160, 302, 311, 338, 460, 461, 524, 681, 702
- tisztiügyész – l. még közvádoló, 30, 164
- tisztiügyészi hivatal – l. még ügyészi hivatal, 30, 203, 277
- tisztújítás (tisztválasztás), 26, 27, 28, 29, 30, 55, 147, 148, 150, 152, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 165, 167, 171, 172, 181, 182, 201, 203, 209, 233, 235, 238, 239, 240, 247, 252, 253, 262, 703
- tisztújítási elnök, 26, 158, 161, 172
- tisztújítási program, 28, 156
- tisztújító szék, 148
- tisztviselei kar, 153, 439, 663
- titeli positio – l. még positio, 611
- titkár – l. még secretarius, 82, 374, 387, 542, 608
- titkos szavazás, 33, 177
- tized, 13, 26, 54, 131, 136, 137, 140, 160, 185, 187, 613
- tizedes (káplár), 54, 56, 61, 63, 64, 78, 185, 187, 194, 197, 209, 210, 211, 212, 287, 377, 421, 462, 463, 464, 465, 466, 469, 470, 471, 525, 569, 665, 671
- tímármester, 26, 33, 148, 161, 177
- toborzás – l. még honvédtoborzás, 43, 50, 63, 68, 69, 70, 71, 83, 112, 121, 182, 186, 337, 339, 342, 348, 349, 357, 360, 361, 362, 375, 376, 393, 445, 446, 531, 583, 616, 665, 703
- toborzási költség, 71, 350, 375, 376
- tokmány – l. még bornyú, katonaládácska, 49, 191, 192, 194, 195

- tollnok, 725
 tolnaiak, 80, 293
 tolnai huszár, 524, 528
 tolnai legény, 693
 tolnai nemzetőr, 79, 105, 241, 667
 tolnai nemzetőrsereg (tolnai nemzet-
 őrség, tolnai őrsereg, tolnai se-
 reg), 79, 80, 216, 218, 228, 242,
 243, 244, 251
 Tolna megyei nemzetőrség (Tolna
 megyei nemzetőr-csapatok), 271,
 505
 Tolna megyei nemzetőrségi pénz-
 tárnok, 505
 Tolna megyei pandúrok, 693
 topánka, 68, 191, 536
 topolyai ütközet, 509
 toronyharang – I. még harang, 725
 torzsai ütközet, 63, 75, 479, 481,
 620
 tölgyerdő, 11
 töltény – I. még lőtöltény, 509
 tölténytáska, 536, 541, 546, 547,
 607, 608
 töltés, 68, 84, 85, 315, 351, 352
 török csapatok, 119, 726
 történettanár, 284
 törvényes rend, 15, 45, 118, 144,
 183, 252, 302, 306, 700, 701,
 721, 729
 törvényhatóság, 46, 48, 57, 67, 68,
 138, 153, 164, 234, 238, 270,
 300, 416, 439, 440, 449
 törvényhatósági biztos, 682
 törvényszék, 44, 78, 87, 117, 151,
 152, 155, 196, 226, 234, 265,
 266, 397, 398, 440, 552, 562,
 587, 636, 716, 725, 728
 törvényszéki bíró, 152
 törvényszéki jegyző, 196
 törzstiszt (Stabsofficier), 88, 192,
 193, 194, 195, 448, 512, 516
 tőke, 236, 237, 423, 446
 trupp – I. még csapat, 535
 tudósítás, 12, 18, 35, 42, 56, 100,
 128, 131, 140, 147, 151, 180,
 181, 202, 205, 218, 220, 238,
 241, 244, 246, 267, 268, 270,
 274, 277, 278, 280, 282, 283,
 292, 295, 296, 299, 303, 304,
 306, 310, 313, 317, 318, 319,
 324, 325, 327, 328, 338, 341,
 342, 350, 357, 366, 375, 376,
 384, 392, 394, 413, 418, 419,
 420, 421, 424, 426, 435, 448,
 457, 459, 474, 490, 502, 506,
 514, 515, 520, 521, 522, 535,
 539, 550, 554, 555, 557, 559,
 560, 563, 569, 571, 572, 574,
 575, 582, 588, 595, 596, 597,
 598, 606, 611, 613, 614, 615,
 616, 618, 634, 637, 644, 646,
 648, 651, 652, 677, 680, 682,
 683, 691, 695, 699, 704, 709,
 716, 717, 720, 722, 730
 tulajdonos, 19, 20, 22, 85, 204, 205,
 219, 230, 290, 329, 519, 628,
 629, 630, 716, 720, 721, 725
 Tursky gyalogos zászlóalj (magyar),
 527
 tüdővérterlat, 620
 tüzér, 40, 51, 100, 193, 299, 341,
 481, 483, 525, 563, 582, 592,
 595, 626
 tüzérmester, 40, 626
 tüzérség (Artellerie), 84, 193, 292,
 611, 698
 tüzérszázad, 88, 428, 430
 tüzér százados, 525
 tüzértiszt (tüzéri tiszt), 43, 83, 330,
 707

tűzifa, 81, 269
tűz (tűzvész), 99, 115, 202, 208,
234, 383, 481, 521, 532, 588,
627

U

udvarhely, 417
Udvari Hadi Tanács, 154
udvaros cselédek, 206
ugarföld, 112, 553
ujj, 191, 193, 194, 195
uniformis, 602
uradalmi börtön, 151
uradalmi adószedő (uradalmi
exactor), 156
uradalmi föld, 12
uradalmi főügyész, 146
uradalmi ház, 378
uradalmi hivatalnok, 289
uradalmi jog, 642
uradalmi kádár, 77, 624, 625
uradalmi kádárlegény, 624, 625
uradalmi számtartó, 146
uradalmi személyzet, 625
uradalmi tiszt, 43, 270, 707
uradalmi ügyész, 20, 74, 208, 231
uradalmi ügyvéd, 544, 625
uradalom (uradalmak), 15, 19, 20,
23, 35, 111, 141, 146, 154, 239,
250, 253, 275, 303, 354, 378,
379, 432, 442, 540, 544, 625
uraság – l. még földesúr, 15, 21, 22,
45, 146, 157, 190, 203, 204, 236,
379, 427, 606, 717, 729
uszály – l. még rakhajó, schlepp,
teherhajó, vontatott hajó, 345
uszoda – l. még közuszoda, 417, 420

utalvány – l. még papírutalvány,
117, 288
utas, 37, 217, 226, 227, 338, 349,
441, 450, 512

utászcsapat, 108, 692

utász százados, 106

utászzászlóalj, 101

uzdini tábor, 578

Ú

újonc – l. még honvédújonc, 43, 44,
67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 77, 99,
100, 102, 114, 121, 259, 339,
340, 342, 348, 350, 352, 356,
357, 360, 361, 362, 365, 374,
375, 376, 378, 386, 388, 389,
393, 394, 397, 406, 436, 440,
446, 450, 457, 478, 479, 514,
515, 523, 528, 569, 570, 581,
582, 583, 584, 585, 587, 589,
603, 615, 616, 621, 622, 625,
640, 645, 658, 665, 671, 674,
678, 679, 705, 715, 717, 718,
731

újoncállítás (újonckiállítás), 66, 68,
72, 360, 388, 389, 445, 585, 609,
616, 640, 647

újoncjárandóság (újoncjutalék,
újoncilletőség), 43, 70, 71, 72,
120, 121, 360, 388, 389, 446,
554

újonckiképzés, 670

újonckivetés, 360, 361

újonclétszám (újonckontingens,
újoncszám), 361

újoncosztály, 675

újoncozás, 43, 67, 68, 72, 73, 361,
362, 365, 457, 571, 585, 587,
705

újoncozási biztos, 587

újoncozási rovat (újonci rovat,
újoncrovat), 73, 616, 617
újoncozási válaszmány, 77, 624
újoncösszeírás, 388, 396
újoncszállítmány, 587
újoncszedés, 44
újonctelep, 647, 674, 678
újonctoborzás, 375
újonczászlóalj – l. még batallion,
honzvédzászlóalj, zászlóalj, 103
újverbászi bíró, 505
újvidéki menekültek, 659
újvidéki önkéntesek, 63, 481
újvidéki posztógyár, 571, 583, 585
úrbér, 15, 21, 22, 146, 203, 306
úrbéri bánlás (úrbériségi bánlás, úr-
béri viszonyok), 13, 20, 36, 131,
136, 137, 303, 369, 370, 408,
409
úrbéri javak, 190
úrbéri kötelesség, 303
úrbéri község, 152
úrbéri szántó (úrbéri föld), 11, 328,
329
úrbéri terhek, 21, 140, 306
Úri Kaszinó, 11
úriszék, 151, 234
úri utasítvány, 233, 239, 253
útiköltség, 530, 541
úti levél (úti levelek), 37, 61, 118,
215, 217, 226, 227, 287, 295,
723
útiszámla, 459
útivám, 317
útlevél (útlevelek), 118, 328, 722

Ű

ügyész, 20, 74, 208, 231, 233, 237,
239, 241, 252
ügyészi hivatal – l. még tisztiügyészi
hivatal, 203, 277, 308, 544
ügynök, 226, 405
ügyvéd – l. még jogtudor, 27, 29,
30, 31, 151, 160, 172, 175, 181,
182, 235, 238, 239, 261, 286,
315, 316, 381, 436, 437, 453,
503, 542, 543, 544, 625, 699
üldözés, 43, 100, 143, 378, 583
ünnepély, 14, 83, 129, 144, 337,
338, 340, 341, 422, 577, 600
üteg (ágyúüteg), 84, 88, 94, 96, 102,
103, 108, 109, 332, 525, 528,
534, 579, 645, 654, 655, 694
ütközet, 44, 61, 63, 65, 75, 78, 83,
104, 267, 275, 286, 291, 293,
311, 312, 338, 428, 479, 480,
481, 509, 580, 611, 620, 658,
664, 680

V

vadász, 99, 100, 105, 107, 488, 570,
576, 577, 578, 581, 667, 685
vadászcsapat, 85, 86, 358, 435
vadászfegyver (vadászpuska), 86,
406, 488, 541, 546, 608
vadászzászlóalj, 109
vadrácok – l. még rácok, szerbek,
11, 476, 477, 539, 591
vagyonbiztonság (vagyonbi zton-
ság, vagyonbiztosság), 48, 163,
186, 377
vagyoni census, 50
vajda, 53, 454

- vajdaság – I. még szerb vajdaság, 511, 557, 568, 591
- vasasok, 530, 612
- vaságyú – I. még ágyú (álgyú), ércágyú, 103, 654
- vasárus bolt, 59, 279, 280
- vaskúti plébános, 423
- vaspálya (vasút), 80, 255, 256
- vasvilla (vasvella), 122, 578, 592, 656, 661
- váci nők, 390, 391
- vágómarha – I. még marha, szarvasmarha, 411
- vágószurony – I. még szurony, 86, 406
- választás – I. még követválasztás, 32, 34, 35, 86, 119, 136, 137, 148, 151, 160, 163, 164, 165, 170, 171, 172, 177, 180, 189, 191, 198, 209, 215, 222, 223, 224, 229, 233, 234, 239, 240, 250, 253, 264, 311, 362, 363, 381, 382, 397, 398, 421, 545, 608, 617
- választási elnök – I. még követválasztási elnök, 34, 36, 164, 165, 177, 180, 191, 222
- választási gyűlés, 164, 171
- választási jegyzőkönyv, 34, 225
- választmányi elnök, 158, 230, 408
- választmányi jegyző, 176
- választó (választópolgár) – I. még szavazó, voksoló, 26, 27, 34, 148, 155, 160, 161, 163, 164, 170, 171, 176, 180, 213, 215, 222, 229, 240
- választójog, 27, 32
- választókerület, 32, 163
- választói képesség, 26, 29, 156, 159, 161, 224
- váltóforint (váltóft), 20, 71, 111, 182, 232, 320, 379, 714, 715, 719, 720, 724
- váltókrajcár (váltóxr), 182, 630
- vám (vámber, vámdíj, vámozás), 22, 23, 24, 25, 134, 141, 235, 308, 317, 369, 370, 371, 393, 395, 396, 397, 398, 401, 407, 408, 409, 410, 414, 415, 416, 418
- vámadóztatás, 372
- vámberszedés (vámszedés), 24, 393, 402, 414, 418
- vámdíjfizetés (vámfizetés), 23, 25
- vámdíjjegyzék (vámjegyzék), 23, 317, 368, 369, 370, 407, 408, 409
- vámhaszonbér, 370, 409
- vámhaszonbér-szerződés, 370, 409
- vámház, 105, 667
- vámjavadalmak (vámi javadalmak), 382, 396, 414, 415, 418
- vámjog, 372, 401, 410
- vámjövedelem, 235
- vámkapu, 92, 503
- vámkérdés, 24, 25, 395, 415
- vámmentesség, 395, 414, 415
- vámos, 92, 503
- vámsorompói helyek, 532
- vámteher (vámterhet), 414, 415
- vár, 373, 406, 443, 480, 659
- várfal, 373
- várfogság, 7, 380
- vármegye, 7, 8, 10, 12, 15, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 39, 49, 51, 53, 54, 55, 57, 58, 63, 69, 80, 88, 121, 132, 149, 158, 161, 166, 167, 168, 197, 198, 207, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 226, 227, 234, 238, 242, 243, 256, 257, 267, 269, 272, 273, 275, 277,

- 278, 298, 310, 317, 340, 353, 359, 363, 371, 372, 392, 395, 396, 401, 403, 407, 410, 416, 428, 434, 449, 487, 529, 540, 542, 543, 642, 654, 655, 656, 660, 661, 662, 663, 670, 684, 688, 690, 691, 703
- várművek, 579
- várórség, 428, 430
- várszemélyzet, 428
- városháza, 10, 12, 13, 15, 27, 29, 34, 54, 61, 116, 128, 129, 130, 160, 161, 167, 172, 189, 191, 222, 229, 287, 288, 482, 485, 518, 601, 702, 706
- városi bizottmány, 526, 723
- városi cselédség, 115, 205, 600, 700
- városi elöljáróság, 117, 594, 716, 718
- városi föld, 20, 21
- városi főbíró, 34, 40, 61, 72, 112, 140, 201, 223, 283, 342, 384, 389, 420, 424, 425, 426, 427, 458, 502, 548, 703, 709, 718
- városi főjegyző, 30, 237, 239, 252, 421
- városi gyűlések, 29, 165, 168
- városi hajdúk, 248
- városi hivatalnok, 30, 509
- városi jegyző, 521, 649, 650
- városi kasznár, 205
- városi képviselő, 25, 30, 249, 414, 635
- városi kontingens, 640
- városi kórház (városi közkórház), 11, 114, 374
- városi költség (városi közköltségek), 560, 731
- városi közigazgatás, 552
- városi közszükségletek, 423
- városi lakos (városi polgár), 19, 27, 28, 42, 61, 94, 147, 160, 163, 230, 287, 288, 306, 350, 554
- városi megbízott, 396, 731
- városi mértékek, 573
- városi pecsét, 521
- városi pénztár – l. még honi pénztár, közpénztár, 18, 40, 60, 115, 233, 235, 236, 350, 364, 375, 419, 423, 425, 426, 554, 616, 637, 700, 702, 714, 715, 724, 730, 731
- városi pénztárnok – l. még kasszír, pénztárnok (pénzszedő), 238, 273
- városi rendőrkapitány, 116, 559
- városi szabadalmak (városi szabadalomlevelek), 14, 30, 301
- városi szolgák, 44, 718
- városi szószóló – l. még szószóló, 62, 703
- városi tanács – l. még magistratus, 12, 13, 17, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 37, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 59, 60, 65, 66, 69, 70, 74, 75, 77, 79, 87, 89, 98, 102, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 128, 156, 157, 165, 166, 167, 168, 172, 186, 190, 196, 198, 201, 205, 208, 209, 213, 216, 217, 218, 219, 227, 228, 230, 232, 233, 234, 235, 240, 241, 242, 243, 245, 246, 264, 265, 273, 274, 276, 282, 285, 286, 288, 295, 296, 310, 314, 343, 347, 353, 356, 362, 366, 385, 401, 402, 423, 424, 433, 434, 441, 454, 455, 457, 458, 483, 487, 502, 551, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 565, 566, 568, 572, 573, 574, 575, 586, 587, 598, 599, 609, 610, 613, 617, 618, 622, 624, 625, 626,

- 634, 635, 640, 641, 642, 643, 644, 664, 665, 666, 699, 700, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 711, 712, 713, 714, 715, 718, 719, 723, 724, 726, 727, 729, 730, 731, 732
- városi tanácsnok, 87, 381, 418, 545, 557, 574, 596
- városi tisztségek, 700, 703
- városi tisztviselők, 13, 15, 229, 247, 262, 551, 646, 701
- várparancsnok, 11, 272, 440, 546, 579
- várparancsnokság, 272, 443, 570, 571, 726
- vásár, 58, 236, 245, 370
- vásári bírósági küldöttség, 202
- vásári kiváltság, 23, 141
- vászon, 40, 191, 385, 425
- vendégfogadó, 10, 11, 349, 486
- vendéglős, 424
- verbászi bíró, 505, 506
- verbászi tábor, 62, 80, 82, 85, 113, 296, 326, 330, 333, 355, 367, 383, 397, 412, 435
- veres lobogó, 704
- veressapkás csapat, 666
- veresréz – l. még réz (rézkészlet), 507, 508
- veres szalag, 116, 703
- veres zászló, 704
- veszprémi tábor, 82
- vezér, 218, 242, 325, 326, 478, 682
- vezérfőispán, 31, 38, 51, 52, 65, 95, 519, 529, 530, 535, 540, 541, 549, 550, 551, 552, 553, 555, 557, 559, 560, 564, 565, 566, 567, 568, 620
- vezérhadnagy – l. még altábornagy, 242
- vezérkari százados – l. még tábor-kari százados, 108, 694
- vezérőrnagy, 67, 84, 94, 300, 367, 445, 528
- védbizottmányi elnök, 515
- védcsapat, 570
- védelmi bizottmány, 37, 38, 92, 93, 95, 120, 434, 490, 491, 503, 514, 515
- védcsereg, 65, 77, 79, 560, 583, 598, 603, 621, 627, 634, 643, 644
- védvonal – l. még őrvonal, 57, 58, 88, 429
- véginség – l. még inség, 529, 533, 700
- végnyomor – l. még nyomor, 700
- végvidéki katonák, 523
- vérhatalmi jog, 440, 449
- vésztörvényszék – l. még hadbíró-ság, haditörvényszék, katonai törvényszék, rögtönítélő bíróság (rögtönítélőszék, rögtönítélő törvényszék), 7, 44, 537, 562, 563, 564, 602
- vésztörvényszéki elnök – l. még rögtönítélőszék elnöke, 559, 564
- vésztörvényszéki ülnök, 559, 564
- viaszpecsét – l. még pecsét, 181, 244, 271, 559, 564, 567, 568, 572, 574, 587, 590, 599, 604, 605, 613, 619, 625, 632, 633, 635, 641, 649, 650, 692
- Vilmos huszárok (magyar), 524
- Vimpfen zászlóalj (olasz), 435
- visszatorlás, 267, 314, 572, 727
- voks, 172, 381
- voksolás – l. még szavazás, 381
- voksoló – l. még szavazó, választó (választópolgár), 27, 29, 159, 167, 172

vontatott hajó – l. még rakhajó,
schlepp, teherhajó, uszály, 569,
572

vontató (vontatógőzös, vontatóhajó,
vonóhajó) – l. még gőzhajó (gő-
zös, hadigőzös), remorqueur, 82,
84, 86, 94, 98, 99, 100, 288, 290,
291, 331, 344, 345, 386, 535,
570, 571, 572, 581, 584, 592,
593, 623

vonóerő – l. még igavonó erő, 683

Woroniecki vadászcsapat (Woroni-
ecki csapat, Woroniecki herceg
csapat) (lengyel, magyar olda-
lon), 85, 357, 358

vörös lobogó, 116

Vörös Ökör mészárszék, 321

Vörös Ökör vendéglő, 46, 455

vörössapkás mozgó sereg, 516

vörössapkások, 93

verbászi tábor, 62, 80, 82, 85, 113,
296, 326, 330, 333, 355, 367,
383, 397, 412, 435

veszprémi tábor, 82

W

Wallmoden Hardegg vasasok (oszt-
rák), 612

Wartensleben-féle csapat (magyar),
652

Wasa zászlóalj (magyar), 527

Wrbnachevauxlegers (osztrák), 109

Württemberg huszárezred (Würten-
berg huszár, Württembergi huszár-
ság, „Württemberg Király” nevét
viselő huszárezred) (osztrák),
254, 299

Z

zab, 111, 112, 132, 274, 289, 290,
296, 298, 379, 502, 519, 613,
623, 624, 628, 629, 630, 631,
632

zabkészlet, 112, 623

zabmennyiség, 296, 631, 632

zabrészet, 281, 728

zabvásárlás (zabvétel), 112, 623,
624, 630, 631, 632, 659

Zanini olasz ezred, 432

zavargók, 53, 186

zárdafőnök, 385

zászló, 13, 49, 67, 129, 337, 340,
527

zászlóalj – l. még batallion, hon-
védzászlóalj, újonczászlóalj, 49,
50, 53, 68, 80, 81, 83, 84, 86, 90,
95, 96, 99, 101, 103, 107, 109,
191, 195, 259, 282, 327, 332,
343, 348, 373, 380, 387, 413,
429, 430, 435, 448, 459, 474,
508, 509, 514, 523, 524, 525,
527, 528, 534, 535, 569, 583,
638, 640, 654, 658, 672, 676,
678, 679, 685, 688, 692, 694,
697

zászlóaljlétszám, 282

zászlóaljparancsnok, 448

zászlóánya, 83, 338, 340

zászlós, 64, 282, 462, 463, 464, 465,
466

zátony, 47, 571, 572

zendülés, 81, 199

zendülők, 229, 259

zencestély, 39, 384

zenekar – 1. még hangászkar, 39, 83,
337, 384, 423
zombori csata, 93
zombori hadparancsnok, 640
zombori helyőrség, 109, 696, 697
zombori komité, 93, 94, 517, 518,
520, 521
zombori lakos, 709
zombori nemzetőrség, 93
zombori térparancsnok, 110

ZS

zsarnok, 313, 453, 504, 569, 577
zsarnokság, 437, 439, 511
zsák, 96, 291, 292, 529, 534, 535,
576, 708
zsellér, 77, 627

zsellérház, 152
zsidó (zsidó lakosok, zsidók) – 1.
még héber vallásúak, izraelita
(izraeliták), 11, 12, 15, 19, 70,
141, 145, 292, 359, 436, 450,
590, 591
zsidóság (zsidó népesség), 70, 72,
143, 359, 360, 389, 612
zsinór, 49, 114, 191, 192, 193, 194
zsinórmérték, 197, 277, 339, 480
zsold, 17, 59, 60, 71, 136, 252, 255,
261, 282, 305, 306, 350, 376,
406, 538, 597
zsoldos, 309, 514, 569, 592, 601,
602, 641
zsoldpótlék (zsoldpótlékdíj), 40, 60,
62, 306, 389, 418, 419

HELYNÉVMUTATÓ

A

Abony (Pest vm., ma: Pest m.), 676
 Ada (Bács-Bodrog vm., ma: Ada, YU), 89, 267, 294, 338, 347

Afré (F), 76, 657

Al-Duna, 10, 84, 280, 314, 344, 372, 404, 405, 437, 570, 594, 648, 661, 676

al-dunai vidék, 404, 594, 648

Algyő (Csongrád vm., ma: Csongrád m.), 548

Almás – I. Bácsalmás

Alsó-Bácska, 88, 291, 427, 661

alsó járás (Bács-Bodrog vm.), 328, 373

Alsó-Magyarország, 14, 137, 139, 518

Alsóváros (Baja), 31, 419

Alvidék, 45, 60, 109, 113, 241, 297, 309, 326

alvidéki tábor (al-dunai tábor, alsó-bácskai tábor, alsó tábor), 39, 60, 113, 281, 291, 372, 378, 403, 570, 730

Apatin (Bács-Bodrog vm., ma: Apatin, YU), 85, 98, 99, 151, 288, 323, 330, 331, 367, 569, 570, 571, 582, 594, 595, 628, 629, 630

Arad (Arad vm., ma: Arad, RO), 82, 90, 95, 292, 394, 429, 440, 611, 698, 725, 726

Arad megye, 189, 636

Aradác (Aradátz, Aradác, Torontál vm., ma: Andrejevác, YU), 610

aradi tábor, 82

Aszód (Pest vm., ma: Pest m.), 612

Ausztria, 325, 406, 439, 454, 478, 511, 553, 584, 641, 643, 664, 710, 722

B

Baja (Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 196, 197, 198, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269,

270, 271, 272, 273, 274, 275,
276, 277, 278, 279, 280, 281,
282, 283, 285, 286, 288, 289,
290, 291, 292, 293, 294, 295,
296, 297, 298, 299, 300, 301,
302, 303, 304, 305, 306, 307,
308, 309, 310, 312, 313, 314,
315, 316, 317, 318, 319, 320,
321, 322, 323, 325, 326, 327,
329, 330, 331, 332, 334, 335,
336, 337, 338, 339, 340, 341,
342, 343, 344, 345, 346, 347,
348, 349, 350, 351, 353, 354,
355, 356, 357, 358, 359, 360,
361, 362, 363, 364, 365, 366,
367, 368, 369, 370, 371, 372,
373, 374, 375, 376, 377, 378,
379, 380, 381, 382, 383, 384,
385, 386, 387, 388, 389, 390,
393, 394, 395, 396, 397, 398,
399, 400, 401, 402, 403, 405,
407, 408, 409, 410, 411, 412,
413, 414, 415, 416, 417, 418,
419, 420, 421, 422, 423, 424,
425, 426, 427, 428, 429, 430,
431, 432, 433, 434, 435, 436,
437, 441, 442, 444, 445, 446,
447, 448, 449, 450, 451, 452,
453, 454, 455, 456, 457, 458,
459, 460, 461, 462, 463, 464,
465, 466, 467, 468, 469, 470,
471, 473, 474, 475, 477, 478,
479, 480, 481, 482, 483, 484,
485, 486, 487, 488, 489, 490,
491, 502, 503, 504, 505, 506,
507, 508, 509, 510, 511, 512,
514, 515, 516, 517, 518, 519,
520, 521, 522, 523, 524, 526,
527, 528, 529, 530, 531, 532,
533, 534, 535, 536, 537, 538,
539, 540, 541, 542, 543, 545,
546, 547, 548, 549, 550, 551,
552, 553, 554, 555, 556, 557,
558, 559, 560, 561, 562, 563,
564, 565, 566, 567, 568, 569,

570, 571, 572, 573, 574, 575,
576, 577, 578, 579, 581, 582,
583, 584, 586, 587, 588, 589,
590, 591, 592, 593, 594, 596,
597, 598, 599, 600, 601, 602,
603, 604, 605, 606, 607, 608,
609, 610, 611, 612, 613, 614,
615, 616, 617, 618, 619, 620,
621, 622, 623, 624, 625, 626,
627, 628, 629, 630, 631, 632,
633, 634, 635, 636, 637, 638,
639, 640, 641, 642, 643, 644,
645, 646, 647, 648, 649, 650,
651, 652, 653, 654, 655, 656,
657, 658, 659, 660, 661, 662,
664, 665, 666, 667, 668, 669,
670, 671, 672, 673, 674, 675,
676, 677, 678, 679, 680, 681,
682, 683, 684, 685, 688, 689,
690, 691, 692, 693, 694, 695,
696, 697, 698, 699, 700, 701,
702, 703, 704, 705, 707, 708,
709, 710, 711, 712, 713, 714,
715, 716, 717, 718, 719, 720,
721, 722, 723, 724, 725, 726,
727, 728, 729, 730, 731, 732

bajai rév (bajai kikötő), 108, 581,
691

Bajaszentistván (Szentistván, Pest-
Solt vm., ma: Baja városrésze,
Bács-Kiskun m.), 10, 12, 38, 39,
61, 90, 92, 102, 119, 120, 121,
122, 123, 124, 217, 221, 232,
257, 286, 287, 339, 340, 363,
402, 403, 428, 452, 462, 478,
491, 510, 529, 536, 539, 540,
642, 645, 653, 654, 655, 656,
659, 660, 661, 662, 663, 670,
680, 683, 684, 686, 688, 689,
690, 691, 719

Bajmok (Bajmak, Bács-Bodrog vm.,
ma: Bajmok, YU), 65, 93, 358,
515, 524, 525, 526, 578, 658

Bakony, 367, 460

- Bakonyszentlászló (Szentlászló, Veszprém vm., ma: Veszprém m.), 89, 460
- Baracska (Bács-Bodrog vm. ma: Nagybaracska, Bács-Kiskun m.), 111, 154, 274, 289, 630, 694
- Baranya megye, 10, 37, 38, 53, 84, 85, 91, 94, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 227, 283, 292, 332, 351, 352, 354, 434, 435, 444, 454, 474, 486, 487, 489, 490, 504, 505, 511, 524, 530, 588, 614, 651, 654, 661, 662, 664, 667, 668, 671, 693, 692, 695
- Barátok temploma (Baja), 61, 288
- Batina (Kiskőszeg, Baranya vm., ma: Batina, HR), 80, 84, 106, 108, 331, 336, 339, 343, 515, 563, 582, 583, 630, 638, 649, 669, 694
- batinai átjárás, 515
- batinai rév, 80
- Bács (Bács-Bodrog vm., ma: Bač, YU), 131, 150, 151, 155, 277, 373, 392, 566, 572, 575, 576, 586, 645
- Bács megye (Bács-Bodrog megye), 7, 8, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 39, 45, 47, 49, 51, 53, 54, 57, 58, 59, 63, 64, 66, 69, 70, 72, 73, 76, 77, 78, 79, 80, 85, 87, 88, 89, 90, 92, 94, 101, 102, 103, 108, 112, 113, 114, 118, 123, 131, 132, 133, 137, 138, 147, 149, 150, 154, 155, 158, 159, 161, 165, 166, 167, 168, 173, 181, 184, 186, 187, 189, 197, 198, 206, 207, 213, 214, 215, 216, 218, 221, 222, 227, 232, 234, 238, 239, 241, 242, 245, 250, 251, 256, 267, 269, 272, 273, 275, 277, 278, 279, 280, 286, 292, 293, 294, 296, 298, 300, 301, 302, 307, 310, 311, 312, 313, 317, 318, 319, 333, 334, 335, 340, 341, 345, 346, 348, 350, 352, 353, 358, 359, 361, 365, 368, 369, 371, 372, 373, 374, 376, 377, 379, 382, 385, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 399, 401, 403, 404, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 416, 417, 419, 421, 426, 427, 429, 432, 442, 443, 446, 447, 448, 449, 459, 460, 461, 462, 469, 471, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 481, 482, 483, 486, 487, 489, 490, 496, 498, 504, 506, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 517, 518, 519, 520, 535, 537, 538, 540, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 550, 551, 552, 555, 562, 564, 568, 569, 570, 571, 572, 574, 575, 576, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 603, 604, 605, 609, 611, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 627, 628, 630, 632, 633, 634, 635, 638, 639, 640, 641, 642, 645, 646, 647, 648, 650, 652, 653, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 677, 678, 683, 684, 692, 700, 703, 708, 717, 721, 725, 728, 729, 732
- Bácsalmás (Almás, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 91, 110, 133, 154, 181, 184, 185, 196, 197, 236, 259, 274, 359, 483, 484, 485, 487, 518, 520, 537
- bács-bánáti tábor, 429, 430, 685
- Bácsborsód (Borsod pusztá, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 154, 287

- Bácsföldvár (Földvár, Bács-Bodrog vm., ma: Bačko Gradište, YU), 98, 99, 226, 344, 394, 397, 569, 570, 580, 658, 659
- Bácsi-csatorna (Bácsi-csatornavonal, korábban Ferenc-csatorna.), 569, 623, 648, 652
- bácsi erdők, 312
- Bácska, 10, 11, 39, 53, 79, 80, 86, 87, 88, 89, 102, 104, 242, 290, 347, 348, 386, 387, 403, 404, 445, 454, 487, 460, 479, 480, 486, 487, 510, 517, 519, 528, 569, 570, 595, 601, 646, 647, 648, 651, 652, 658, 659, 661
- bácskai tábor, 39, 290, 347, 348
- Bácskula (Kula, Bács-Bodrog vm., ma: Kula, YU), 75, 82, 90, 102, 151, 274, 281, 326, 331, 340, 345, 453, 454, 459, 460, 473, 474, 476, 517, 520, 620, 645, 658, 725
- Bánát (Bánság, Temesköz) , 10, 53, 82, 85, 87, 88, 101, 102, 105, 107, 357, 429, 430, 445, 454, 523, 568, 579, 595, 611, 623, 646, 648, 664, 671
- bánáti tábor, 88, 429, 430, 623
- bánsági határvidék, 105, 664
- Bártfa (Bartfeld, Bardiov, Sáros vm., ma: Bardejov, SK), 394
- Báta (Tolna vm., ma: Tolna m.), 80, 94, 95, 97, 103, 104, 108, 123, 226, 519, 521, 527, 528, 534, 536, 577, 578, 638, 649, 654, 661, 662, 670, 692, 693, 694, 698
- bátai rév, 80, 226
- Bátaszék (Tolna vm., ma: Tolna m.), 38, 39, 444, 445, 586, 601, 681, 709
- Bátmonostor (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 12, 154, 287
- Bátya (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 339, 340, 402
- Becse (Óbecse, Bács-Bodrog vm., ma: Bečej, YU), 79, 658, 104, 151, 185, 474, 580, 611, 646, 759
- becsei kerület, 53
- becse-szabadkai vonal, 653
- Becskerek – I. Nagybecskerek
- becskereki kerület, 53
- Belgrád (Beograd, Szerbia, ma: Jugoszlávia fővárosa), 62, 354, 679
- Belovár (Belovár-Kőrös vm., ma: Bjelovar, HR), 527
- Bezdán (Bács-Bodrog vm., ma: Bezdán, YU), 80, 101, 102, 104, 106, 343, 347, 412, 508, 563, 579, 582, 583, 594, 595, 596, 610, 611, 612, 633, 646, 669
- bezdáni partok, 583
- Bécs (Wien, Ausztria fővárosa), 10, 44, 72, 99, 100, 284, 289, 299, 323, 324, 345, 378, 474, 528, 534, 576, 577, 581, 671, 680
- Békés megye, 293
- Bélapuszta (Bács-Bodrog vm., ma: Belaradanova, Kulától délre, YU), 111, 288, 289, 290, 480
- Béreg (Bács-Bodrog vm., ma: Bački Breg, YU), 154
- Bicske (Tápióbicske, Fejér vm., ma: Fejér m.), 78, 664, 760
- Bihar megye, 321, 333, 347
- Bikity (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bácsbóköd, Bács-Kiskun m.), 12, 63, 91, 154, 295, 358, 483, 484, 486, 487, 520

- Bogojeva (Bács-Bodrog vm., ma: Bogojevo, YU), 62, 355
- Bogyiszló (Pest-Solt vm., ma: Tolna m.), 122, 402, 539, 593, 660, 663
- Bonyhád (Tolna vm., ma: Tolna m.), 103, 242, 271, 654, 655
- Borota puszta (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 12
- Borsod – I. Bácsborsód
- Borsod megye, 82, 84, 325, 326
- Bresztovác (Brestovac, Bács-Bodrog vm., ma: Brestovac, YU), 330, 331
- Bród (Brod) (Pozsega vm., ma: Slavonski Brod, HR), 116, 703, 705, 708
- Buda (Ofen, Pest vm., ma: Budapest, Pest m.), 40, 47, 67, 78, 100, 104, 108, 134, 135, 136, 140, 168, 271, 301, 326, 327, 334, 432, 444, 477, 478, 510, 584, 588, 589, 596, 600, 602, 608, 614, 664, 668, 672, 694, 699, 711, 723, 728
- Budapest, Buda-Pest (Pest-Pilis vm., ma: Budapest, Pest m.), 13, 34, 36, 51, 53, 58, 67, 72, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 94, 98, 100, 102, 133, 135, 136, 138, 145, 149, 156, 165, 168, 169, 171, 173, 174, 175, 181, 183, 190, 191, 201, 207, 213, 214, 215, 216, 223, 225, 241, 243, 244, 251, 269, 270, 271, 272, 277, 278, 279, 280, 285, 288, 291, 293, 297, 300, 301, 316, 321, 323, 325, 327, 330, 334, 335, 339, 344, 345, 347, 348, 352, 355, 356, 357, 363, 367, 368, 372, 373, 374, 378, 379, 381, 384, 387, 389, 394, 397, 399, 403, 404, 406, 407, 410, 411, 413, 430, 431, 439, 441, 445, 449, 454, 459, 461, 462, 475, 477, 478, 479, 491, 504, 507, 508, 533, 539, 562, 571, 572, 584, 585, 596, 612, 614, 628, 630, 631, 636, 643, 646, 647, 648, 650, 651, 652, 654, 655, 657, 658, 659, 664, 668, 672, 676, 677, 678, 679, 682, 685
- Bukovic (Bukovác, Bács-Bodrog vm., ma: Bukovac, YU), 429

C

- Carthago (Karthágó, Tunézia), 299, 390
- Cegléd (Pest-Solt vm., ma: Pest m.), 259, 673
- Cibakháza (Külső-Szolnok vm., ma: Jász-Nagykun-Szolnok m.), 109, 528

CS

- Csajkás kerület (Csajkások kerülete) (Határövidék), 53, 56, 58, 66, 73, 101, 183, 186, 245, 570, 579, 595, 635, 636
- Csanád (Pest-Solt vm., ma: Érsekcsanád, Bács-Kiskun m.), 38, 59, 90, 92, 120, 121, 122, 123, 124, 257, 339, 340, 349, 363, 402, 462, 478, 491, 510, 511, 519, 529, 539, 653, 655, 660, 662, 663, 670, 683, 684, 689, 690
- Csanád megye, 51, 59, 189, 278, 279, 518, 519
- Csantavér (Bács-Bodrog vm., ma: Čantavir, YU), 646, 652, 658
- Császártöltés (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 402, 539
- Csátalja (Csátália, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 154

- Csávoly (Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 63, 111, 154, 320
- Csepel-sziget, 101, 593
- Cservenka (Bács-Bodrog vm., ma: Crvenka, YU), 90, 276, 281, 331, 474, 630
- Cséb (Cseb, Čeb, Bács-Bodrog vm., ma: Čib, YU), 281
- Csongrád (Csongrád vm., ma: Csongrád m.), 672
- Csongrád megye, 7, 51, 57, 59, 91, 94, 138, 189, 200, 207, 278, 279, 482, 508, 509, 510, 518, 519, 636
- Csonopla (Csonoplya, Bács-Bodrog vm., ma: Čonoplja, YU), 64, 331, 462, 463
- Csonoplai út, 93, 515
- Csorna (Sopron vm., ma: Győr-Moson-Sopron m.), 651, 675
- Csurug (Sajkás ker., ma: Čurug, YU), 578, 579, 580, 610
- D**
- Dab (Pest-Solt vm., ma: Dabas, Pest m.), 719
- Dantova (Dautova, Bács-Bodrog vm., ma: Dávod, Bács-Kiskun m.), 154
- Dályá (Dállya, Dálja, Verőce vm., ma: Dalj, HR), 62, 355, 656
- Debrecen (Észak-Bihar vm., ma: Hajdú-Bihar m.), 17, 31, 38, 41, 42, 47, 52, 64, 65, 87, 88, 89, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 394, 428, 430, 431, 432, 436, 437, 440, 441, 443, 447, 449, 450, 451, 453, 458, 459, 460, 462, 473, 474, 475, 477, 479, 482, 483, 488, 490, 503, 504, 505, 507, 508, 509, 512, 513, 515, 518, 519, 520, 521, 522, 529, 530, 531, 535, 536, 540, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 569, 571, 572, 576, 577, 578, 581, 584, 585, 586, 590, 597, 606, 607, 608, 623, 639, 650, 682
- Dél-Dunántúl, 434
- Dél-Magyarország, 568
- Délvidék, 7, 46, 50, 51, 53, 79, 81, 82, 87, 88, 90, 94, 95, 186, 241, 244, 292, 338, 355, 428, 522, 594, 676
- délvidéki tábor (déli tábor), 290, 325
- Dés (Belső-Szolnok vm., ma: Dej, RO), 488, 636
- Dohija-Tuzla (Bosznia, ma: Tuzla, BH), 11
- Doroszló (Bács-Bodrog vm., ma: Doroslovo, YU), 330
- Dömölk (Vas vm., ma: Celldömölk, Vas m.), 394
- Dömsöd (Pest-Solt vm., ma: Pest m.), 514, 719
- Dráva, 67, 82, 83, 242, 288, 290, 323, 327, 330, 332, 352, 569, 571, 572, 577, 583, 588
- Dráva torkolat, 412, 588
- Duna, 10, 61, 62, 75, 78, 81, 82, 88, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 120, 121, 122, 137, 216, 226, 227, 250, 269, 277, 290, 312, 330, 336, 346, 355, 372, 373, 374, 420, 427, 428, 429, 439, 440, 450, 482, 486, 508, 511, 519, 527, 532, 534, 535, 561, 563, 569, 570, 571, 572, 574, 576, 577, 581, 582, 583, 584, 586, 588, 589, 592, 593, 594, 595, 605, 609, 610, 611,

614, 619, 620, 623, 628, 635,
645, 646, 647, 654, 661, 663,
664, 669, 672, 676, 680, 681,
698, 719

Duna-ág, 250, 564, 694

Dunaföldvár (Tolna vm., ma: Tolna
m.), 84, 98, 99, 226, 344, 394,
569, 570, 580, 612, 640, 658,
659

Dunaharaszti (Haraszti, Pest-Pilis
vm., ma: Pest m.), 655

Duna kanyarulat, 108, 692

Duna mentében, 81, 96, 108, 226,
269, 535, 611, 612, 676, 719,
755

Duna-part (Duna-parti füzesek), 81,
95, 99, 102, 104, 105, 106, 120,
269, 355, 527, 570, 572, 581,
592, 623, 645, 651, 654, 664,
672

Dunapataj (Pest-Solt vm., ma: Bács-
Kiskun m.), 257, 362, 402, 403,
428, 514

Dunaszekcső (Baranya vm., ma: Ba-
ranya m.), 37, 104, 226, 244,
271, 434, 638, 649, 661, 693

Dunaszentbenedek (Szentbenedek,
Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun
m.), 402, 403, 535

Duna-Tisza köz, 676

Dunavecse (Pest-Solt vm., ma:
Bács-Kiskun m.), 96, 109, 402,
403, 514, 530, 572

Duna vonal (dunai vonal), 99, 102,
120, 122, 372, 570, 581, 582,
586, 589, 595, 605, 609, 645,
646, 647, 663, 754, 755

Dunántúl, 38, 95, 96, 104, 122, 435,
509, 510, 514, 517, 588, 664

Dusnok (Pest-Solt vm., ma: Bács-
Kiskun m.), 339, 340, 363, 402,
539, 660, 690

E

Eger (Erlau, Agria, Heves vm. szh.,
ma: Heves m.), 254, 394

egri újonctelep, 674, 752

Eperjes (Fragopolis, Pressova, Sáros
vm. szh., ma: Prešov, SK), 591

Ercsény (Ercsi, Fejér vm., ma: Ercsi,
Fejér m.), 84, 336

Erdély, 14, 32, 36, 137, 439, 476,
510, 587, 611, 682, 708

erdélyi tábor, 507

Erdőd (Verőce vm., ma: Ardud,
HR), 62, 355

Eszék (Verőce vm. szh., ma: Osijek,
HR), 37, 45, 46, 82, 86, 98, 99,
103, 104, 106, 199, 290, 323,
385, 394, 416, 417, 435, 440,
444, 477, 482, 490, 514, 515,
527, 569, 570, 571, 572, 578,
581, 588, 593, 595, 633, 649,
651, 652, 654, 658, 661, 668,
671

Esztergom (Gran, Strigonium, Esz-
tergom vm. szh., ma: Komárom-
Esztergom m.), 612

Európa, 137, 146, 174

F

Fajsz (Pest vm., ma: Bács-Kiskun
m.), 122, 226, 402, 539, 660,
663, 690

Fehér megye, 336, 436

Fehérvár – I. Székesfehérvár

Feketehegy (Feketics, Bács-Bodrog
vm., ma: Feketić, YU), 90, 294,
461, 474

Felső-Bácska, 64, 93

Felsőbánya (Szatmár vm., ma: Baia
Sprie, RO), 42, 507

felső járás (Bács-Bodrog vm.), 10, 54, 55, 70, 78, 153, 154, 155, 184, 187, 196, 197, 198, 206, 258, 265, 266, 273, 274, 291, 322, 328, 359, 373, 393, 442, 518, 634

Felsőszentiván (Szentiván, a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 12, 63, 107, 111, 154, 320, 330, 331, 633, 669, 670

Felsőváros (Baja), 31, 419

Felvidék, 11, 677

felvidéki tábor (felső tábor), 39, 112, 384, 413, 482, 623, 628, 659

Ferenc-csatorna (1849-től Bácsi-csatorna), 58, 259, 260, 299, 569, 630, 652

Fiume (Horvátország, ma: Rijeka, HR), 569, 571

Foktó (Foktú, Pest vm., ma: Bács-Kiskun m.), 402, 533, 576

Földvár – I. Dunaföldvár

Futak (Bács-Bodrog vm., ma: Futog, YU), 56, 57, 58, 75, 76, 81, 82, 101, 200, 207, 245, 267, 272, 273, 275, 277, 354, 372, 380, 429, 432, 481, 579, 610, 611, 619, 657

G

Galícia, 254

Gara (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 12, 102, 106, 154, 256, 326, 331, 633, 669

Garáncs (Bács-Bodrog vm., ma: ?), 282

Gács (Nógrád vm., ma: Halič, SK), 394

Gákova (Bács-Bodrog vm., ma: Gakovo, YU), 154, 256

Gerjen (Tolna vm., ma: Tolna m.), 226

Giurgiova (Karasszentgyörgy, Kraszó-Szőrény vm., ma: Giurgiova, RO), 611

GY

Gyoma (Békés vm., ma: Békés m.), 612

Gyöngyös (Heves vm., ma: Heves m.), 636

Győr (Jaurinum, Raab, Győr vm. szh., ma: Győr-Moson-Sopron m.), 10, 11, 47, 81, 118, 282, 394, 630, 708, 721, 723

Győr megye, 436

Gyula (Békés vm., ma: Békés m.), 480

Gyurgyevo (Bács-Bodrog vm., ma: Đurđevo, YU), 101, 610

Gyúró (Fejér vm., ma: Fejér m.), 82

H

Hajós (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 92, 104, 123, 339, 340, 402, 510, 536, 537, 539, 660

Halas – I. Kiskunhalas

Haraszti – I. Dunaharaszti

Harsány (Borsod vm., ma: Borsod-Abaúj-Zemplén m.), 103, 106, 654

Határörmvidék, 53

Hatvan (Heves vm., ma: Heves m.), 394

Háromegy (Horvát-Szlavón-Dalmát Királyság, 53

Hegyesh (Oromhegyesh, Bács-Bodrog vm., ma: Senčanski Trešnjevac, YU), 90, 106, 259, 358, 461, 474, 594, 669

hegyháti járás, 352

Hodzsák (Hódság, Hodsák, Hod-schach, Bács-Bodrog vm., ma: Odžaci, YU), 75, 505, 620, 630

Homokváros (Baja), 27

Horgos (Csongrád vm., ma: Horgoš, YU), 528

Horvátország, 50, 207, 519

Hódmezővásárhely (Csongrád vm., ma: Csongrád m.), 482, 528, 668, 678, 679

I

Igló (Szepesh vm., ma: Spišská Nová Ves, SK), 394

Ihász (Veszprém vm., ma: Marcaltó, Veszprém m.), 104

Innsbruck (Tirol, A), 207

Ipolyság (Hont vm., ma: Šahy, SK), 394

Istvánmegye (Bács-Bodrog m., ma: Baja városrésze, Bács-Kiskun m.), 10, 11, 12, 32, 33, 34, 35, 37, 61, 63, 149, 154, 169, 171, 174, 175, 176, 177, 185, 187, 189, 197, 198, 224, 225, 287, 300, 301

Izsák (Pest-Pilis vm., ma: Bács-Kiskun m.), 109

J

Jankovác (Bács-Bodrog m., ma: Jánoshalma, Bács-Kiskun m.), 63, 75, 90, 97, 111, 149, 154, 277, 292, 317, 319, 320, 359, 367, 379, 453, 454, 482, 484, 511, 518, 520, 538, 580, 620, 646, 658

Jászberény (a Jászkun ker. szh., ma: Jász-Nagykun-Szolnok m.), 78, 664

Jászkun kerület, Jász-Kunság, 57, 200, 207

Járek (Jarek, Bács-Bodrog vm., ma: Bácsárokszállás, Bački Jarak, YU), 292, 318, 328, 329, 397

Jericho (Er-Ríha, jordániai város), 539

Josefstadt (Csehország), 7

K

Kabolapolyána (Gyertyánliget, Máramaros vm., ma: Kobiljecka Poljana, UA), 42, 507, 508

Kalocsa (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 58, 75, 92, 93, 94, 95, 97, 100, 102, 103, 104, 108, 110, 286, 339, 362, 363, 402, 403, 482, 491, 510, 514, 531, 533, 536, 537, 592, 593, 612, 620, 645, 655, 672, 692, 695, 696

Kamenic (Kamenica, Szerém vm., ma: Sremska Kamenica, YU), 429, 595, 611

Kanizsa (Ó- vagy Magyarkanizsa, Bács-Bodrog vm., ma: Kanjiža, YU), 91, 327, 373, 435, 442, 482

Kanizsa – I. Nagykanizsa

kanizsai tábor, 327

Kaposvár (Somogy vm. szh., ma: Somogy m.), 107, 435, 588, 614, 668, 695

Karavukova (Bács-Bodrog vm., ma: Karavukovo, YU), 27, 62, 96, 159, 355, 402, 403, 530

Karlovic, Kárlovic, Karlovác (Karlóca, Karlowitz, Péterváradi hőrv., ma: Sremski Karlovci, YU), 53, 56, 57, 94, 198, 199,

- 200, 207, 229; 245, 275, 315, 380, 405, 406, 429, 453, 519, 611, 612
- Kassa (Caschau, Abaúj-Torna vm. szh., ma: Košice, SK), 88, 394, 459, 682
- katonai-határőrvidek, 527
- Katymár (Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 64, 74, 104, 106, 154, 208, 467, 669
- Kákony (Bajaszentiván része, Pest-Solt vm.), 12
- Kánaán (Palesztina és Fönícia területének ókori neve), „az ígéret földje”, 333, 396
- Kecel (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 402, 403
- Kecskemét (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun megye), 110, 122, 221, 222, 232, 245, 267, 286, 296, 307, 313, 350, 353, 359, 365, 376, 379, 385, 394, 419, 421, 461, 530, 538, 597, 615, 617, 618, 636, 655, 656, 660, 663, 678, 684, 697
- Keresztúr (Bács-Bodrog vm., ma: Ruski Krstur, YU), 330, 331
- Kernya (Kernyája, Kerény, Kernei, Bács-Bodrog vm., ma: Kljajićevo, YU), 80, 90, 104, 331, 473, 474, 515, 630
- Kér (Ókér vagy Nagyker, Bács-Bodrog vm., ma: Pašičevo, YU), 57, 58, 74, 79, 89, 200, 201, 245, 251, 259, 266, 268, 274, 276, 311, 314, 315, 380
- Késmárk (Szepes vm., ma: Kežmarok, SK), 394, 636
- Kikinda – I. Nagykikinda
kikindai kerület, 53
Királyhágó, 440
- Kiskér (Kér, Kleinwiesen, Bács-Bodrog vm., ma: Bačko Dobro Polje, YU), 380
- Kiskőrös (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 79, 120, 257, 402, 403, 530, 531
- kiskőrösi tábor, 257
- Kiskunhalas (Jászkun ker., ma: Bács-Kiskun m.), 64, 110, 512, 647, 697, 698, 727
- Kiskun kerület, 51, 94, 518
- Kiskunlacháza (Jászkun ker., ma: Pest m.), 514
- Kiskunmajsa (Jászkun ker., ma: Bács-Kiskun m.), 79, 513
- Kiskunság, 107, 113, 124, 519, 676, 678, 684
- Kiszács (Bács-Bodrog vm., ma: Kisač, YU), 75, 380, 399, 619
- Kisszállás (Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 379
- kisszállási uradalom (kisszállási hercegi uradalom), 378, 379
- Kolozs megye, 636
- Kolut (Küllöd, Bács-Bodrog vm., ma: Kolut, YU), 154
- Komárom (Comorn, Komárom vm. szh., ma: Komárno, SK), 10, 11, 47, 81, 118, 272, 273, 282, 394, 440, 651, 721
- Komárom megye, 282
- Koronai kerület, 294
- Korpona (Carpona, Karpfen, Krupina, Zólyom vm., ma: Krupina, SK), 636
- Kovil (Kovilszentiván, Sajkásszentiván, Alsókaból Sajkás ker., ma: Kovilj, YU), 610, 612
- Közép járás (Bács-Bodrog vm.) 314

Krassó megye, 53, 189, 648, 650
 Kremzír (Kremsier, Morvaország, ma: Kroměříž, CZ), 439
 Krušedol (Szerémség, Szerbia, ma: Krušedol Selo, YU), 53
 Krusevla (Krushevlya, Bács-Bodrog vm., ma: Kruševlje, YU), 154
 Körmend (Vas vm., ma: Vas m.), 394
 Kővár vidéke (Részek, ma: RO), 488, 636
 Kucura (Kucora, Bács-Bodrog vm., ma: Kucura, YU), 480
 Kula – I. Bácskula
 Kumánd (Kumán, Torontál vm., ma: Kumane, YU), 85, 357, 358
 Kunbaja (Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 97, 154, 525, 537, 538
 Kunszentmiklós (Jászkun ker., ma: Bács-Kiskun m.), 109, 514, 636, 676
 Kupuszina (Bács-Bodrog vm., ma: Kupusina, YU), 571, 572
 külső temetők (Baja), 41, 420

L

Lacháza – I. Kiskunlacháza
 Lak (Pest-Solt vm., ma: Géderlak, Bács-Kiskun m.), 402, 403
 Lalic (Lality, Bács-Bodrog vm., ma: Lalić, YU), 330, 505
 Légrad (Zala vm., ma: Legrad, HR), 67
 Likka (Horvátország, ma: ?HR), 429
 London (Anglia fővárosa), 595
 Lipótvár (Leopoldstadt, Nyitra vm., ma: Leopoldov, SK), 440
 Lövészkert (Baja), 600

M

Madaras (Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 154, 359, 518, 658
 Magyarbecse (Rác- vagy Óbecse, Bács-Bodrog vm., ma: Stari Bečej, YU), 90, 461, 474
 Magyarország (Magyarhon), 14, 35, 42, 44, 45, 52, 67, 117, 130, 145, 154, 181, 190, 201, 207, 215, 247, 250, 263, 280, 293, 321, 324, 334, 364, 371, 377, 378, 385, 400, 406, 439, 454, 461, 491, 518, 542, 587, 588, 589, 590, 592, 606, 608, 636, 668, 680, 708, 710, 711, 723, 728
 Majland (Lombardia, ma: Milánó, I), 215, 378
 Majsza – I. Kiskunmajsa
 Makó (Csanád vm. szh., ma: Csongrád m.), 79, 88, 673
 Maros, 88
 Maros megye, 636
 Marosvásárhely (Maros szék szh., ma: Tirgu Mureș, RO), 636
 Mateovich-pusztá, Mateovics (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Mátételke, Bács-Kiskun m.), 12, 154
 Máramarossziget (Máramaros vm., ma: Sighetul Marmăției, RO), 254, 394
 Máriampol (Galícia), 254
 Mátéháza-pusztá (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Baja külterületi lakott része, Bács-Kiskun m.), 12, 19, 20, 21, 22, 26, 112, 137, 147, 160, 182, 203, 204, 230, 231, 260, 303, 304, 307, 553

Mecsek, 352

Mezőkövesd (Borsod vm., ma: Borsod-Abaúj-Zemplén m.), 82, 325, 326

Mélykút (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 12, 17, 49, 63, 75, 94, 110, 111, 131, 142, 143, 154, 155, 184, 228, 263, 295, 303, 314, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 329, 331, 484, 511, 512, 518, 620, 646, 658, 698

Mihályevác (Alsómiholjác, Verőce vm., Ho., ma: Donji Miholjac, HR), 84, 332

Miholác (Felsőmiholjác, Verőce vm. Ho., ma: Gornji Miholjac, HR), 103, 654

Miske (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 339, 340, 402, 539

Miskolc (Borsod vm. szh., ma: Borsod-Abaúj-Zemplén m.), 394

miskolc-tokaji tábor, 440

Mohács (Baranya vm., ma: Baranya m.), 11, 84, 85, 99, 101, 104, 106, 108, 312, 351, 352, 533, 577, 579, 582, 586, 595, 630, 661, 668, 680, 693, 694

Mohol (Bács-Bodrog vm., ma: Mol, YU), 267, 347

Monostorszeg (Bács-Bodrog vm., ma: Bački Monoštor, Monoštorseg, YU), 106, 628, 629, 630, 651, 652, 694

Moson megye, 436

Mór (Fejér vm., ma: Fejér m.), 428

Munkács (Bereg vm., ma: Mukacsevo, UA), 394, 440

Mura, 378

N

Nagyatád (Somogy vm., ma: Somogy m.), 107

nagyatádi tábor, 107

Nagybánya (Szatmár vm., ma: Baia-Mare, RO), 41, 42, 431, 447, 453, 488, 507, 508

Nagybecskerek (Torontál vm. szh., ma: Zrenjanin, YU), 85, 318, 347, 363, 611, 647

Nagykanizsa (Gros-Kanischa, Velika-Kanisa, Zala vm., ma: Zala m.), 13, 35, 36, 91, 107, 135, 138, 250, 251, 271, 327, 373, 378, 394, 435, 442, 482

Nagykikinda (Torontál vm., ma: Kikinda, YU), 522, 568

Nagykőrös (Pest-Solt vm., ma: Pest m.), 35, 36, 81, 250, 251

nagykőrösi tábor (Újvidék mellett), 77, 246, 247

Nagymihály (Borsod vm., ma: Mezőnagymihály, Borsod-Abaúj-Zemplén m.), 394

Nagysalló (Bars vm., ma: Tekovské Šarluhy, SK), 44, 724

Nagyszög (Komárom vm., ma: ?), 282

Nagyvárad (Groswardein, Orádia, Magovaradinum, Bihar vm. szh., ma: Oradea, RO), 94, 394, 440, 477, 503, 523, 557, 558, 651

Nádudvar – I. Nemesnádudvar

Nemesmilitics (Bács-Bodrog vm., ma: Svetozar Miletič, Nemešmilitić, YU), 104

Nemesnádudvar (Nádudvar, Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 92, 124, 339, 340, 402, 510, 529, 539, 660, 683, 684, 689, 690

Neuzina (Nagynezsény, Torontál vm., ma: Srpska Neuzina, YU), 292

Novoszelló (Batsch-Neudorf, Bács-Bodrog vm., ma: Bačko Novo Selo, YU), 216, 372

Nógrád megye, 282

O

Olaszország (Olaszhon), 99, 429, 430, 530, 569

Oláhország (Románia), 682

Olmütz (Morvaország, ma: Olomouc, CZ), 522

Ordas – I. Karavukova

Oroszló (Baranya vm., ma: Baranya m.), 84, 85, 351

Orsova (Oláh-bánsági hőrv., ma: Orșova, RO), 101, 610, 611, 682

Ó

Óarad (Orodinum, Altarad, Arad vm., ma: Arad, RO), 113

Óbecse (Rác- vagy Magyarbecse, Bács-Bodrog vm., ma: Stari Bečej, YU), 53, 81, 89, 101, 104, 183, 184, 186, 282, 358, 380, 429, 579, 652, 658, 659

óbecsei tábor, 79, 579

Ókér (Bács-Bodrog vm., ma: Pašičevo, YU), 57, 58, 74, 200, 201, 245, 251, 259, 266, 268, 274, 276, 311, 314, 315, 380

ókéri tábor, 58, 75, 76, 78, 79, 80, 216, 220, 245, 251, 255, 258, 260, 264, 266, 343, 344, 487, 545, 607, 619

Ómoravica (Bács-Bodrog vm., ma: Stara Moravica, YU), 69, 348, 485, 486, 518

Ómoravicai kerület, 398

Óverbász (Bács-Bodrog vm., ma: Stari Vrbas, YU), 111, 259, 274, 383

P

Pacsér (Bács-Bodrog vm., ma: Pačir, YU), 518, 525, 540, 543, 544

Paks (Tolna vm., ma: Tolna m.), 76, 92, 104, 106, 226, 508, 510, 528, 533, 612, 620, 681

paksi rév, 226

Palánka (Bács-Bodrog vm., ma: Bačka Palanka, YU), 60, 82, 312, 610, 611, 612, 630, 730

Pancsova (Német-bánsági hőrv. főtisztvári helye, ma: Pančevo, YU), 523, 595, 671, 672, 679

Pandúr (Pest-Solt vm., ma: Bajaszentistván része), 12

Pataj – I. Dunapataj

Párizs (Franciaország fővárosa), 595, 606

Perlak (Zala vm., ma: Prelog HR), 67, 76

Perlasz (Német-bánsági hőrv., ma: Perlez, YU), 318, 610, 611, 612

perleszi tábor, 318

Pest (Pest, Pestinum, Pest-Pilis vm. szh., ma: Budapest, Pest m.), 7, 10, 12, 13, 32, 33, 35, 37, 38, 39, 41, 49, 50, 51, 52, 55, 57, 59, 62, 77, 78, 80, 81, 82, 85, 86, 87, 88, 89, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 104, 109, 111, 112, 113, 114, 122, 123, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 142, 147, 152, 153, 155, 160, 173, 174, 175, 176, 180, 181, 182, 197, 207, 217, 223, 246, 247, 248, 249, 255, 256, 258, 267, 270, 279, 280, 282, 283, 288, 290,

- 292, 293, 297, 299, 313, 316,
320, 321, 326, 329, 331, 332,
338, 339, 341, 344, 346, 347,
349, 355, 357, 358, 362, 363,
364, 366, 367, 373, 378, 383,
384, 386, 387, 388, 392, 402,
406, 413, 427, 428, 429, 430,
434, 436, 437, 442, 443, 444,
445, 450, 453, 459, 478, 479,
502, 503, 504, 508, 510, 514,
515, 527, 529, 530, 536, 569,
571, 578, 579, 580, 581, 582,
583, 584, 585, 587, 593, 594,
595, 596, 600, 605, 609, 610,
612, 613, 623, 624, 628, 629,
630, 631, 636, 637, 638, 647,
648, 649, 650, 651, 654, 655,
661, 663, 664, 671, 672, 673,
674, 676, 677, 678, 682, 683,
697, 699, 708, 719, 728
- pesti járás, 682
- pesti kapu (Baja), 503
- pesti lánchídő, 682
- Pest megye (Pest-Pilis-Solt megye),
12, 39, 51, 57, 90, 94, 96, 102,
107, 113, 119, 120, 121, 122,
123, 124, 200, 207, 217, 221,
257, 267, 277, 299, 340, 362,
363, 402, 403, 413, 428, 460,
462, 478, 479, 509, 510, 514,
518, 519, 529, 540, 570, 577,
578, 642, 645, 646, 654, 655,
656, 660, 661, 662, 663, 670,
676, 678, 680, 682, 683, 684,
688, 690, 691
- Petrovác (Petrowatz, Bács-Bodrog
vm., ma: Bački Petrovac, YU),
75, 86, 386, 479, 480, 481, 506,
620
- Petrovoszello (Bács-Bodrog vm.,
ma: Bačko Petrovo Selo, YU),
646
- Pécs (Fünfkirchen, Quinque Eccle-
siae, Baranya vm. szh., ma: Ba-
ranya m.), 37, 38, 69, 84, 99,
103, 105, 106, 107, 242, 283,
285, 348, 351, 352, 391, 392,
394, 434, 435, 444, 474, 490,
569, 596, 614, 654, 655, 667,
668, 679, 695, 727, 728
- pécsi marhatér, 667
- Pécska (Arad vm., ma: Pecica, RO),
79
- Pétervárad (Pétervár) (Pétervárad
hőrv., ma: Petrovaradin, YU),
56, 58, 81, 86, 88, 89, 90, 101,
102, 109, 113, 181, 198, 207,
347, 373, 404, 406, 411, 412,
428, 429, 430, 440, 442, 443,
444, 479, 480, 481, 570, 571,
580, 611, 653, 659, 682, 696,
697
- Poroszló (Heves vm., ma: Heves
m.), 394
- Pozsony (Pressburg, Posonium, Po-
zsony vm. szh., ma: Bratislava,
SK), 52, 117, 131, 367, 378,
394, 619, 710
- Pozsony megye, 436
- Priglevic Szentiván (Bács-Bodrog
vm., ma: Prigrevica, YU), 330,
331
- Promontor (Budafok, Pest vm., ma:
Budapest része, Pest m.), 577

R

- Ráckeve (Pest-Pilis vm., ma: Pest
m.), 719, 720
- Rácváros (Rácvára) (Pécs), 105,
667, 695
- Rém-puszta (Rémi puszta, a Bajai
Uradalom birtoka, Bács-Bodrog
vm., ma: Rém, Bács-Kiskun m.),
12, 19, 20, 21, 22, 26, 147, 160,
203, 204, 230, 231, 303, 307

Rigyica (Bács-Bodrog vm., ma: Riđica, YU), 154, 220, 276, 331, 420
Rozenberga, Rózsahegy (Liptó vm., ma: Ružomberok, SK), 394
római sáncok (Szenttamás mellett, ma: YU), 56, 199, 259, 260, 570, 578, 589, 611
Ruszkabánya (Krassó-Szörény vm., ma: Rusen Montana, RO), 636

S

Sárköz, 10, 12
Sásd (Baranya vm., ma: Baranya m.), 352
Sátoraljaújhely (Zemplén vm., ma: Borsod-Abaúj-Zemplén m.), 682
Schabatz (Szabács, Szerbia, ma: Šabac, YU), 383
Sebesfok, 563
Selmecebánya (Hont vm., ma: Banská Štiavnica, SK), 80, 255, 394
Siklós (Baranya vm., ma: Baranya m.), 103, 654
Solt (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 58, 95, 97, 103, 578, 655, 699, 719, 720
solti járás, 38, 95, 107, 113, 119, 120, 122, 217, 221, 257, 477, 478, 479, 514, 515, 518, 660, 676, 682, 686, 687
Soltvadkert (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 113, 402, 403, 680, 682, 684, 697
Somogy megye, 105, 107, 114, 435, 444, 511, 525, 528, 588, 589, 595, 614, 651, 664, 667, 668, 681, 693, 695
Soóvár (Sóvár, Sáros vm., ma: várrom Solivar (Sósújfalú), Ruská Nová Ves területén, SK), 394

Sopron (Oedenburg, Sopronium, Sopron vm. szh., ma: Győr-Moson-Sopron m.), 394, 400
Sopron megye, 436
Soroksár (Pest vm., ma: Budapest része, Pest m.), 109, 655
Soroksári utca (Pest), 349
Stanitics – I. Sztanisis
Strimbul (Horgospataka, Sztrimbuly, Szolnok-Doboka vm., ma: Strâmbu, RO), 42, 488, 508
Sugovica (Sugovica folyam) (Baja), 10, 35, 250, 420, 564, 576
Sükösd (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 38, 92, 120, 121, 122, 123, 124, 339, 340, 363, 402, 478, 491, 510, 529, 539, 653, 660, 662, 663, 683, 684, 689, 690
Sütő (Süttő, Esztergom vm., ma: Komárom-Esztergom m.), 670

SZ

Szabadka (Mária Theresiopolis, Theresiopel, Szubotica, Bács-Bodrog vm., ma: Subotica, YU), 7, 18, 37, 38, 44, 47, 51, 52, 53, 62, 64, 65, 73, 75, 77, 79, 83, 84, 87, 88, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 105, 109, 110, 112, 114, 123, 138, 155, 181, 200, 245, 259, 267, 277, 278, 279, 293, 316, 347, 355, 364, 373, 429, 430, 442, 443, 451, 469, 471, 472, 482, 483, 484, 485, 487, 489, 490, 491, 502, 508, 509, 511, 515, 517, 518, 519, 523, 524, 525, 527, 528, 529, 530, 534, 535, 537, 538, 539, 546, 549, 550, 558, 560, 562, 563, 564, 566, 567, 568, 569, 571, 572, 574, 577, 578, 581, 583, 594, 596, 598, 601, 602, 604,

- 605, 610, 615, 616, 619, 622, 623, 625, 627, 628, 631, 632, 635, 639, 640, 641, 644, 646, 647, 649, 650, 652, 658, 669, 674, 675, 678, 683, 689, 692, 696, 697, 714
- Szabolcs megye, 378
- Szalkszentmárton (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 514
- Szatmár megye, 41, 488
- Szatmárnémeti (Szatmár vm., ma: Satu-Mare, RO), 394
- Szántova (Szántó, Bács-Bodrog vm., ma: Hercegszántó, Bács-Kiskun m.), 154
- Szeged (Szegeđin, Szegeđinum, Csongrád vm., ma: Csongrád m.), 10, 11, 19, 35, 38, 39, 40, 51, 52, 55, 61, 62, 64, 65, 75, 79, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 98, 101, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 110, 113, 123, 124, 133, 134, 135, 138, 146, 189, 199, 200, 250, 251, 278, 287, 293, 313, 347, 355, 380, 394, 429, 430, 440, 443, 444, 445, 447, 450, 454, 460, 462, 469, 470, 471, 476, 482, 483, 487, 490, 491, 503, 505, 506, 507, 509, 510, 511, 512, 514, 515, 518, 519, 520, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 530, 535, 536, 538, 539, 541, 546, 557, 558, 583, 608, 611, 620, 623, 631, 636, 645, 647, 648, 652, 657, 658, 662, 671, 672, 673, 675, 676, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 688, 689, 690, 691, 694, 696, 697, 698, 725
- szeged-szabadkai tábor (szegedi tábor), 79, 113
- Szeghegy (Bács-Bodrog vm., ma: Sikic, YU), 101, 589
- Szekcső – I. Dunaszekcső
- Szekszárd (Tolna vm., ma: Tolna m.), 39, 95, 100, 217, 226, 227, 242, 244, 271, 436, 510, 521, 527, 577, 586, 593, 619, 677, 681
- Szent Antal utca (Baja), 27, 159
- Szentbenedek – I. Dunaszentbenedek
- Szentgyörgy (Sankt-Georgen, Vas vm., ma: Répceszentgyörgy, Vas m.), 277
- Szentistván – I. Bajaszentistván
- Szentiván – I. Felsőszentiván
- Szentjános (Baja), 26, 101, 111, 160, 188, 261, 320, 712
- Szentlászló – I. Bakonyszentlászló
- Szentlőrinc (Baranya vm., ma: Baranya m.), 695
- Szenttamás (Bács-Bodrog vm., ma: Srbobran, YU), 58, 61, 75, 80, 83, 84, 89, 259, 260, 267, 293, 299, 300, 311, 312, 314, 315, 316, 338, 339, 341, 354, 380, 383, 397, 411, 451, 520, 539, 580, 582, 619, 646, 647
- szenttamási sáncok, 315
- Szepes megye, 607, 636
- Szepesvár-alja (Kirchdrauf, Kirchdorf, Szepes vm., ma: Spišské Podhradie, SK), 607
- Szerbia, 679
- Szerb Vajdaság, 53, 90, 453, 454, 557, 568, 591
- Szered (Pozsony vm., ma: Sered', SL), 394

- Szeremle (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 38, 61, 90, 92, 96, 99, 100, 103, 106, 120, 121, 123, 124, 160, 257, 287, 339, 340, 363, 402, 428, 462, 478, 491, 503, 510, 530, 539, 576, 577, 578, 581, 591, 592, 603, 654, 655, 660, 662, 669, 670, 680, 683, 684, 690, 693,
szeremlei part, 577, 581
szeremlei rév, 76, 121, 123, 428, 620, 670, 690
szeremlei tábor, 577, 680
Szeremlei utca (Baja), 27, 160
Szerém megye (Szlavónia), 406, 511
Szerémség (Szrem), 10, 53, 81, 454
Szerós (Bács-Bodrog vm., ma: ?), 380
Szervográd (Bács-Bodrog vm., ma: ?), 383
Székesfehérvár (Stuhlweissenburg, Alba Regia, Fejér vm. szh., ma: Fejér m.), 82, 84, 104, 108, 336, 338, 436, 674, 694
Szigetvár (Somogy vm., ma: Baranya m.), 108, 614, 668
Szikics (Szeghegy, Sekitsch, Bács-Bodrog vm., ma: Lovćenac, YU), 90, 461, 474
Szivác (Ó- és Újszivác, Bács-Bodrog vm., ma: Sivac, YU), 82, 90, 104, 282, 326, 331, 460, 474, 515
Szlavónia, 207, 406
Szolnok (Külső-Szolnok vm., ma: Jász-Nagykun-Szolnok m.), 394, 432, 673, 675, 676, 682
Szöreg (Torontál vm., ma: Szeged része, Csongrád m.), 523
Sztanisics (Bács-Bodrog vm., ma: Stanišić, YU), 64, 154, 229, 282, 326, 331, 351, 359, 464, 517
Sztapár (Bács-Bodrog vm., ma: Stapar, YU), 93, 380, 515, 516, 658
Sztapári út, 516
Sztára (Somogy vm., ma: Stara Gradina, HR), 67
Szurdok (Kis-Szurdok, Nagy-Szurdok, Gross-Surduk, Krassó vm., ma: Sur-ducu Mic, Surducu Mare, RO), 610, 611

T

- Tass (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 43, 427, 514, 599
Tataháza (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 12, 63, 111, 320, 485, 518, 646, 658
Tárkány (Nagy-Tárkány, Zemplén vm., ma: Vel'ké Trakany, SK), 394
telecskai járás (Bács-Bodrog vm.), 328, 373
Temerin (Bács-Bodrog vm., ma: Temerin, YU), 57, 207, 242, 318, 328, 329, 354, 397
Temesköz (Bánát), 53
Temes megye, 53, 57, 189, 293, 708
Temesvár (Temes vm. szh., ma: Timișoară, RO), 53, 429, 522, 579, 611, 682
Técső (Máramaros vm., ma: Tyacsi, UA), 636
Tétény (Pest-Pilis vm., ma: Budapest része, Pest m.), 577

- Tisza, 10, 81, 87, 109, 269, 373, 439, 440, 519, 528, 579, 584, 595, 610, 611, 623, 658, 675, 676, 677
- Tiszaföldvár (Bács-Bodrog vm., ma: Jász-Nagykun-Szolnok m.), 267, 397
- Tiszai járás (Bács-Bodrog vm.), 373
- Tiszaújlak (Ugocsa vm., ma: Vilok, UA), 394
- Titel (Csajkás ker. főtisztikari helye, ma: Titel, YU), 53, 81, 108, 183, 186, 519, 580, 595, 596, 611
- titeli fennsík, 109
- Titeli hegység, 611
- Tokaj (Zemplén vm., ma: Borsod-Abaúj-Zemplén m.), 87, 394
- Tolna (Tolna vm., ma: Tolna m.), 62, 79, 80, 85, 95, 100, 218, 226, 228, 241, 242, 243, 244, 251, 259, 271, 355, 367, 514, 522, 534, 582, 592, 612,
- Tolna megye, 37, 38, 39, 57, 58, 79, 80, 85, 94, 102, 105, 107, 200, 207, 216, 217, 218, 219, 226, 227, 229, 242, 243, 244, 245, 267, 271, 292, 293, 434, 435, 436, 444, 474, 505, 508, 510, 519, 524, 528, 589, 618, 619, 620, 632, 640, 645, 651, 664, 667, 677, 681, 693
- Tomasovác (Tomasevác, Tomasovec, Német-bánsági hőr. e., ma: Tomaševac, Tomaševci, YU), 363
- Topolya (Bács-Bodrog vm., ma: Bačka Topola, YU), 259, 486, 509
- Torda (Torda vm., ma: Turda, RO), 107, 679
- Torda megye, 636
- Torontál megye, 53, 58, 59, 91, 154, 183, 189, 278, 279, 292, 511, 708
- Torzsa (Bács-Bodrog vm., ma: Torza, YU), 63, 75, 479, 480, 481, 506, 620
- Tótkomlós (Békés vm., ma: Békés m.), 679
- Tótország (Szlavónia), 519
- Törökbecse (Újbecse, Torontál vm., ma: Novi Bečej, YU), 568, 623, 652, 658
- Törökkanizsa (Torontál vm., ma: Novi Kneževac, YU), 523
- Törökország, 679
- Törökszentmiklós (Heves vm., ma: Jász-Nagykun-Szolnok m.), 95, 482, 511, 513, 528
- Trieszt (Ausztria, ma: Trieste, I), 46, 416
- Turdosin (Turdossin, Árva vm., ma: Tvrdošín, SK), 394
- Turia (Turja, Bács-Bodrog vm., ma: Turija, YU), 259, 260, 300, 354, 397

U

- Ungvár (Ung vm., ma: Uzshorod, UA), 394
- Uszód (Pest-Solt vm., ma: Bács-Kiskun m.), 120, 402, 535
- Uzdin (Torontál vm., ma: Uzdin, YU), 578, 579
- uzdini tábor, 578

Ú

- Újhely – I. Sátoraljaújhely
- Újszász (Pest-Pilis vm., ma: Jász-Nagykun-Szolnok m.), 341, 694

- Újverbász (Bács-Bodrog vm., ma: Novi Vrbas, YU), 16, 111, 112, 184, 276, 281, 289, 294, 298, 310, 315, 321, 322, 323, 327, 330, 334, 335, 343, 348, 353, 354, 356, 360, 365, 366, 442, 447, 417, 441, 442, 505, 506
- Újvidék (Neusatz, Neoptania, Bács-Bodrog vm., ma: Novi Sad, YU), 18, 52, 63, 77, 87, 181, 220, 246, 247, 373, 380, 399, 404, 405, 406, 428, 430, 432, 480, 481, 570, 571, 583, 585, 611, 659, 674
- V**
- Vadkert – I. Soltvadkert
- Vajas (Vajas folyó) (Baja), 99, 101, 576, 616, 712
- Vajdaság, 53, 90, 453, 454, 511, 557, 568, 591
- Varasd (Varasd vm. szh., ma: Varaždin, HR), 67
- Varasdszentgyörgy (Horvátország, ma: Veliki Grotjevac, HR), 95, 527, 534
- Vaskút (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Bács-Kiskun m.), 12, 61, 92, 103, 149, 154, 287, 331, 423, 450, 503, 554, 655
- vaskúti határ, 554
- vaskúti szőlők, 554
- Vas megye, 106, 444, 681, 682
- Vác (Waitzen, Vacium, Pest-Pilis vm., ma: Pest m.), 80, 82, 255, 256, 325, 390, 391, 392, 612
- Vágújhely (Neustadt an der Vaagh, Nyitra vm., ma: Nové Mesto nad Váhom, SK), 394
- Vásárhely – I. Hódmezővásárhely
- Vecse – I. Dunavecse
- Veprovác (Bács-Bodrog vm., ma: Veprovac, YU), 330
- Verbász (Óverbász, Alt-Werbass, Bács-Bodrog vm., ma: Stari Vrbas, YU és Újverbász, Neu-Werbass, Bács-Bodrog vm., ma: Novi Vrbas, egyesülés után: Vrbas YU), 18, 45, 53, 61, 62, 76, 80, 81, 82, 83, 84, 89, 90, 114, 186, 216, 268, 274, 275, 278, 282, 292, 294, 296, 315, 318, 319, 325, 326, 327, 330, 331, 332, 333, 336, 338, 341, 343, 346, 347, 348, 349, 351, 353, 355, 363, 366, 367, 379, 383, 393, 397, 399, 404, 406, 411, 413, 428, 430, 432, 435, 443, 444, 451, 461, 474, 479, 506, 520, 646, 647, 657
- verbászi tábor, 62, 80, 82, 85, 89, 113, 296, 326, 330, 333, 354, 355, 367, 383, 397, 412, 435, 487
- Verebély (Bars vm., ma: Vráble, SK), 394
- Versec (Temes vm., ma: Vršac, YU), 708
- Veszprém (Veszprém vm. szh., ma: Veszprém m.), 394
- veszprémi tábor, 82
- Vodica (Baja), 41, 420
- vodicai szőlők, 554
- Volf-féle kert (Baja), 61, 287
- Vörösmart (Baranya vm., ma: Zmajevac, HR), 582
- Vukovár (Szerém vm. szh., ma: Vukovar, HR), 312, 323

Z

Zalaegerszeg (Zala vm. szh., ma: Zala m.), 434, 435, 673

Zala megye, 434, 435, 436, 444, 588, 681

Zágráb (Zágráb vm. szh. és Horvátország fővárosa, ma: Zagreb, HR), 378

zbiskói rév , 226

Zenta (Bács-Bodrog vm., ma: Senta, YU), 34, 91, 215, 259, 313, 347, 373, 442, 482, 658

Zilah (Közép-Szolnok vm. szh., ma: Zălău, RO), 636

Zimony (Zemun, Semlin, Pétervárad-i hörv., ma: Zemun, YU), 611

Zombor (Bács-Bodrog vm. szh., ma: Sombor, YU), 18, 28, 34, 37, 38, 47, 64, 71, 72, 80, 81, 82, 86, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 98, 102, 103, 106, 109, 110, 111, 112, 114, 118, 121, 131, 132, 141, 142, 151, 153, 154, 158, 168, 181, 198, 200, 215, 216, 238, 245, 255, 256, 269, 272, 273, 274,

275, 276, 278, 288, 289, 314, 317, 326, 347, 355, 358, 365, 367, 368, 373, 375, 376, 380, 382, 386, 393, 394, 395, 398, 401, 405, 408, 409, 410, 417, 431, 443, 444, 446, 451, 457, 465, 466, 467, 469, 473, 474, 476, 486, 489, 490, 502, 504, 506, 508, 510, 511, 512, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 523, 524, 526, 527, 528, 531, 543, 557, 563, 566, 570, 571, 579, 587, 594, 612, 623, 630, 631, 633, 640, 645, 646, 647, 648, 651, 652, 653, 655, 658, 666, 669, 677, 696, 697, 709, 717, 721, 722, 725, 728

Zs

Zside-pusztá (a Bajai Uradalom birtoka, Bács-Bodrog vm., ma: Dsida, külterületi lakott hely Borotától ÉK-re, Bács-Kiskun m.), 12

Zsolna (Zsilina, Silein, Trencsén vm., ma: Trenčín, SK), 394

ÖSSZEFOGLALÓ

A 15 ezer fős Baja katonai szerepe és jelentősége nem vehető össze olyan helyekével, mint Arad, Temesvár, Pétervárad, Eszék, Szeged stb., hiszen itt nem volt vár, sem más fontos katonai erődítmény, és nagy csata sem zajlott a közelében. Viszont forradalomparti városként a Bács-Bodrog megyei nemzetőrség egyik fontos utánpótlási bázisát képezte, és más területeken is egyáltalán nem lebecsülendő szerepet játszott, amelyben meghatározó jelentősége volt a földrajzi fekvésének.

A város viszonylag messze esett a délvidéki hadszíntértől, de baj esetén elérhető távolságban volt az ottaniak számára, és menedékhelyként szolgált. Ám nemcsak a forradalomparti menekültek számára töltötte be a gyülekezőhely szerepét, hanem pl. Heinrich Hentzinek, Pétervárad parancsnokának 1848. október 18-án történt elmozdítása után tisztikara császári érzelmű része is Bajára vonult vissza, és hasonlóképpen cselekedett 1848–1849 fordulóján a császárpárti gróf Esterházy Sándor tábornok és tisztikara is. Baja helyzetét érdekessé tette még az a körülmény is, hogy mind a magyarok, mind pedig a szerbek hadművelési vonalán feküdt, mindkét fél hadművelési kiindulópontnak tekintette. Emellett érintett volt a szerbek politikai törekvéseként megvalósítandó szerb vajdaság ügyében is, ennek az északi határa ugyanis a Maros–Szeged–Szabadka–Baja vonal lett volna.

Az akkori Baja nemcsak kisebb volt, mint ma, hanem a szomszédsága is egészen más. A mai Baja 1848–1849-ben három önálló településből állt. Közülük Baja szabadalmas mezőváros és Istvánmegye község Bács-Bodrog vármegyéhez, míg a tőlük alig 780 méterre északra fekvő Bajaszentistván község Pest-Pilis-Solt vármegyéhez tartozott. A két megye határa Istvánmegye és Bajaszentistván között húzódott. Baja járási székhely is, itt működött Bács-Bodrog vármegye felső járásának főszolgabírórsága. Pest-Pilis-Solt megye átszervezésekor, 1849-ben Bajaszentistván is szolgabírói székhely lett. Ez azt jelentette, hogy Bajáról és Bajaszentistvánról küldték szét a környező településekre a főszolgabírói, illetve a szolgabírói körrendeleteket. A közigazgatási határ illetően alakulása révén a Baja történetét kutatók egyidejűleg két vármegye életébe nyerhetnek bepillantást. De más, főként dél-dunántúli megyék életébe is betekinthetünk innen. 1849-ben ugyanis rövid ideig Baján működött Csertán Sándor Zala megyei, Pomutz György és Noszlopy Gáspár Somogy megyei, valamint Majthényi József Baranya megyei kormánybiztos.

A polgári és katonai feladatok ellátásában fontos szerepet játszottak a városi intézmények. Közéjük tartozott a bajai sóhivatal, amely ekkor kettős feladatot látott el. Elsődleges funkciója szerint sóval látta el a várost és környékét, amelyet a szegedi központi sóraktárból szállítottak tengelyen Bajára. Másodlagos tevékenységként állami bankként működött, vagyis helyettesítő funkciót töltött be. Állami bankok ugyanis az országban ekkor még csak kevés helyen léteztek. Ezért a pénzügyminisztérium a sóhivatal közbenjöttével

utalt ki nagy összegű állami pénzeket a mindenkori megyei kormánybiztosok részére, de a nemzetőrtisztek és a nyugalmazott katonatisztek havi járandóságát is ily módon fizette.

Fontos, Bács-Bodrog vármegye egészére kiható szerepet játszott a Baja Szentjános városrészében felállított állami gabonaraktár. Nemcsak a városnak és környékének, hanem a megyei nemzetőrségnek és sorkatonaságnak gabona- és lisztellátását is szolgálta. 1849-ben arra is akadt példa, hogy a főváros gabona- és takarmányszükségletének egy részét Bajáról fedezték. A bajai gabonaraktár jelentős szerepet játszott Tolna vármegye déli részének gabona- és lisztellátásában is.

Az események alakulásában tagadhatatlan a Duna fontossága. A város 1835 óta fennálló gőzhajóállomása a szabadságharc alatt fontos szerepet töltött be a folyami áru- és személyszállításban, összekötő kapcsot jelentett egyrészt a Dél-Dunántúl felé, másrészt a főváros és a péterváradai erőd között. 1848-ban a Mészáros hadigőzös egyik bázisának számított. 1849-ben alaposan felértékelődött katonai jelentősége is, hiszen innen folyamatosan figyelemmel lehetett kísérni a Dráva-torkolatot, ahonnan Eszék felől az ellenséges császári gőzösök haladtak felfelé a Dunán, és a gőzhajóállomásnál elhelyezett ágyúüteggel sakkban lehetett tartani őket.

Hasonlóan fontos szerep jutott a postának. Természetszerűleg a bajai postahivatal továbbította a város vezetői és irányító testületei által az OHB-hez, az egyes minisztériumokhoz, megyei és városi hatóságokhoz stb. küldött leveleket és jelentéseket, illetve juttatta célba a máshonnan ide küldötteket. 1849-től, amikor a magyar kormány előbb 1849 januárjában Debrecenbe, majd 1849. július 5-én Szegedre tette át a székhelyét, megnőtt a jelentősége, ugyanis a dél-dunántúli megyék, elsősorban Tolna, Baranya, Somogy, Zala, sőt Vas megye számára is a legbiztonságosabb, legmegbízhatóbb összeköttetést jelentette az OHB-vel és a magyar kormánnyal. A szűkebb hazán, Bács-Bodrog megyén belül a bajai postahivatal szerepe Zombor 1849. február 11-én történt szerb megszállása előtti időben vált különösen fontossá, ekkor ugyanis Baja és Zombor, valamint Baja és Zenta között napi postai futárszolgálat működött, amely friss, megbízható híreket szolgáltatott az ellenség mozgásáról.

Baján uradalmi és megyei börtön is volt, ide szállították az 1848. szeptember végén Oroszlónál elfogott 80 horvát határőrt és a Délvidéken magyar fogságba esett rác foglyokat.

A város egyetlen egészségügyi intézménye, a Remete Szent Pálról elnevezett kórház ingyen látta el 1848–1849-ben a sebesült nemzetőröket és sorkatonákat. A városi kórház szerepét 1849 júliusában a Baján felállított hadikórház vette át.

Baja katonai téren is teljesítette hazafias kötelességét. Nemzetőrségét már 1848 márciusában felállította, létszáma június végére elérte az 1100 főt. A nemzetőrség belső és külső feladatokat is ellátott. A városban felügyelte a közcsendet és a rendet, örködött a vagyonszükség felett, őrizte a városkapukat, a sóházat, a gabonaraktárat és a gőzhajóállomást. Emellett Bács-Bodrog vármegye védelmében is részt vettek a bajai nemzetőrök. Hol aktív, hol

passzív szereplői voltak a délvidéki harcoknak. Jelenlétük bizonyított a szenttamási, a torzsai, a zombori, a kaponyai stb. ütközetekben, ahol megállták a helyüket. Állami járandóságukon (a zsoldon és a kenyéren) felül a városi közgyűlés 1848 júliusától 40 pengőkrajcár rapidíjjal jutalmazta szolgálataikat. Augusztustól a város az arányos közteherviselést a nemzetőrökre is kiterjesztette, emiatt a rapidíj 35 pengőkrajccárra csökkent. Egy nemzetőr előbb egy hónapig, 1848 augusztusától 10 hétig tartozott táborozni és teljesíteni nemzetőri kötelességeit.

Jellačić 1848. szeptember 11-i betörése után Baja igyekezett teljesíteni újoncállítási kötelezettségét is. Az újoncokat kezdetben toborzással, később sorozással állították ki. Méltánylást érdemlő esetekben megengedték a helyettesítést is, amennyiben a besorozandó újonc szülei képesek voltak vállalni ennek anyagi terheit, és katonáskodásra alkalmas személyt tudtak a fiuk helyett állítani. Az újoncok 20 pengőforint ún. előpénzt kaptak a városi közpénztárból. További 80 pengőforint járandóságukat négy évi katonáskodás után kellett volna megkapniuk. A toborzott újoncok 1848. október 1-jétől élelempénz gyanánt fejenként 8 pengőkrajcárt kaptak a várostól. Az újoncállítás hatalmas anyagi terhet rótt a városra, amit az idő előrehaladtával egyre nehezebben tudott előteremteni. Előbb a lakosok megadóztatása, később kölcsönök felvétele vált szükségessé.

Baja az elhúzódó harcok és az egyre súlyosabbá váló anyagi terhek miatt nem tudta teljesíteni újoncállítási kötelezettségét. Az 1849. április 25-i tanácsülés azt kérte Haczell Márton kormánybiztostól, hogy a mozgó csapatoknál szolgáló bajai nemzetőröket avassák rendes honvédekké, és számítsák be a városra kivetett újonclétszámba. A város ekkor még 70 újonccal tartozott, és más módot nem látott arra, hogy kötelességét teljesíthesse, jóllehet a város vezetői újabb kedvezményekkel igyekeztek kedvet csinálni a katonáskodáshoz. Kimondták, hogy aki beáll katonának a városért, az a 20 pengőforint felavatási pénzen felül egy belső háztelket és egy hold kukoricaföldet is kap.

Az ajánlat azonban megkésétt. A szabadságharc ügye egyre reménytelenebbé vált. Althann császári királyi ezredes csapatai 1849. július 27-én bevonultak Bajára, és ezzel a város számára véget ért a forradalom és szabadságharc időszaka.

Kétségtelen tény, hogy a város vezető testületei, mögöttük a lakosság többségével végig a maguk ügyének tekintették a forradalmat és szabadságharcot, és nyögtek ugyan a súlyos terhek alatt, de a legnehezebb időkben sem fordultak ellene.

SUMMARY

The military importance of Baja with its 15 000 inhabitants cannot be compared with Arad, Temesvár, Pétervárad, Eszék, Szeged, etc. as in Baja there were no castles, no important fortresses or there were no big battles near the town. On the contrary, as a revolutionary town it was one of Bács-Bodrog county's base of reserves and because of its good location it had an important role in other fields, too.

The town was comparatively far from the South seat of war but in case of any troubles it was within easy reach and it was a shelter, as well. However, it was not only a meeting point for the refugees. 18th October 1848 Henrik Hentzi's adherent officers of Emperor retreated to Baja after Hentzi's removal from his position and earl Sándor Esterházy general and his officers did the same. What made Baja more interesting that it was located between the Hungarian and the Serbian military operational points and it was considered as a basic point of departure by both nations. Last but not least it was substantial in the Serbians' political efforts because they would have liked the borders of the country to reach the line of Maros-Szeged-Szabadka-Baja.

In those days Baja was not only smaller than nowadays but its surrounding was totally different. In 1848-1849 Baja consisted of three independent settlements. One of them, Baja, a prairie town with a patent low and the other one, Istvánmegye belonged to Bács-Bodrog county. The third one, the one located 780 km far, Bajaszentistván belonged to Pest-Pilis-Solt county. The border could be found between Istvánmegye and Bajaszentistván. Baja was a district residence seat, too. The chief constable's office of Bács-Bodrog county's upper district could be found here. In 1849, during the reorganisation of Pest-Pilis-Solt county Bajaszentistván became a residence seat of district administrator. It meant that the general orders of chief constable's office and of the district administrator's office were sent from here. Therefore, researchers of Baja's history can have a look at two counties' life. We are also allowed to examine other South Transdanubian counties' life from here because in 1849 Sándor Csertán from Zala county, György Potmutz and Gáspár Noszlopy from Somogy county and also József Majtényi from Baranya county government commissioners had been working in Baja for a while.

The institutions of the town had an important military and civil role such as the operation of the Salt Office which supplied the town and the surroundings with salt and it was also a governmental bank, as well. In those times there were only a couple of governmental banks in the country so the Minister of Finance had to pay for the government commissioner's, the National Guards' and the retired military officer's salary through the Salt Office.

The governmental granary in Szentjános quarter was very important in the whole Bács-Bodrog county's life. It was responsible for supplying not only the town and its surrounding but also the National Guard and the regular army with corn and flower. In 1849 there was an event when the capital's necessity of corn and forage was ensured from Baja, what is more, the town took part in supplying South part of Tolna county, too.

Certainly, we cannot forget about the importance of Duna. Baja had a landing place of steamers which was a great help in transport during the war of independence. Moreover, it could ensure the connection between Baja and South-Transdanubia and between the capital and Pétervárad fortress. In 1848 the landing place was one of the basis of Mészáros military steamer and in 1849 its military importance grew more because Dráva-mouth could have been checked from here where the steamers had been shipping on the river.

The other offices which got a great importance were the post offices. They were responsible for delivering reports and letters from the management of the town to National Defence Committee. It became more important in January, 1849 when the government replaced its residence seat into Debrecen and on 5th July, 1849 into Szeged, therefore, it was the most reliable connection between the counties (Tolna, Baranya, Somogy, Zala, Vas), the National Defence Committee and the government. The function of post offices became especially important before taking possession of Zombor by the Serbians 11. 02. 1849. because in those times up-to-date news could be delivered between Baja and Zombor or between Baja and Zenta by post offices about the moving of the enemies.

In Baja there was a manorial and a county prison. At the end of September 1848 the border guards who were caught at Oroszló and also the prisoners who were caught in the South were delivered there.

The only health institute of Baja was the hospital named after Remete Szent Pál which was free for the national guard and the regular soldiers, as well. In July 1849 a military hospital was established in Baja.

Baja performed its military duty by establishing the National Guard in March 1848 of which number had reached 1100 people by the end of July. Its responsibility involved internal and external duties to ensure the silence, everything to be in order, it had guarded the gates of the town, the public safety, the Salt House, the corn warehouse and the landing place of steamers. They also protected Bács-Bodrog county. They had once active and other times passive role in South fights. For instance, it is proved that they took part in the fights at Szenttamási, Torzsa, Zombor and Kaponya. Besides, their governmental salary (money and bread) from July 1848 they got 40 pengó daily allowance from General Assembly of the town. National guards' daily allowance was reduced to 35 pengó due to proportional taxation introduced by the town from August. A member of the National Guard's duty lasted a month and after August 1848 it lasted 10 weeks.

On 11th September 1848, after the attack of Jellačić soldiers were recruited. The recruits were first recruited then later they were enlisted. The soldiers could be covered by someone else if the young boys' parents could undertake the expenses and if they could find somebody suitable for being a soldier. The recruits got 20 pengó in advance. They should have been given the other 80 pengó salary after spending 4 years in the army. From 1st October 1848 they also got 8 pengó for their food but to pay such a lot of amount of money meant a great burden for the town which was month by month more and more difficult to raise and as a result taxes must have been collected from the inhabitants and later the town should approach for a loan.

Because of the dragging fights Baja was not able to recruit any more soldiers. On 25th April 1849 the council asked from Márton Haczell, government commissioner to create military officers from the members of the National Guard and encout them into the list of the recruited youngsters. The town owed 70 recruits and the management of the town could not find any other possibilities to do its duty in spite of some other advantages they had offered to make people interested in becoming soldiers. For example, it was announced that every recruit was given not only 20 pengó installation money but an inner piece of land and a hold of corn-land.

Unfortunately, it was too late. The fight for freedom became more and more hopeless. On 27th July 1849 imperial colonel Althann's troops marched in Baja and for the town it was the end of the revolution.

There is no doubt, that the war of independence was considered their own fight by the leader corporate of the town and the inhabitants and in spite of the burdens they did not turn against it even in the most difficult times.

ZUSAMMENFASSUNG

Die militärische Rolle und Bedeutung der 15.000 Bewohner zählenden Stadt Baja kann mit anderen Siedlungen, wie Arad, Temesvár, Pétervárad, Eszék, Szeged usw. nicht verglichen werden, weil es hier weder eine Burg, noch andere wichtige militärische Festungen gab, und keine große Schlacht in ihrer Nähe stattfand. Aber Baja als Sympathisant der Revolution war eine wichtige Nachschubbasis der Nationalgarde des Komitats Bács-Bodrog, und die Stadt – dank ihrer günstigen Lage – spielte auch auf anderen Gebieten eine nicht zu unterschätzende Rolle.

Die Stadt lag vom südländischen Kriegsschauplatz relativ weit entfernt, war aber im Notfall schnell zu erreichen und diente als Zufluchtsort. Baja bedeutete nicht nur für die flüchtigen Revolutionssympathisanten einen Versammlungsplatz. Nach der Absetzung des Kommandanten von Pétervárad, Heinrich Hentzi (18. Oktober 1848) zog auch der kaisertreue Teil seines Offizierskorps nach Baja zurück und um die Wende 1848/1849 tat es ähnlicher Weise der kaisertreue General Sándor Graf von Esterházy und sein Offizierskorps. Die Situation von Baja wurde durch den Umstand interessant gemacht, dass die Stadt auf der Operationslinie sowohl der ungarischen als auch der serbischen Truppen lag, Baja wurde von beiden Parteien als Operationsausgangspunkt betrachtet. Daneben wurde die Stadt durch die – als die politischen Bestrebungen der Serben zu realisierende – serbische Woiwodschaft betroffen, weil deren nördliche Grenze die Linie von Maros-Szeged-Szabadka-Baja geworden wäre.

Das damalige Baja war nicht nur kleiner, als das heutige, auch seine Nachbarschaft war ganz anders. Das heutige Baja bestand in den Jahren 1848/1849 aus drei selbständigen Siedlungen. Davon gehörte der freie Marktflecken Baja und die Gemeinde Istvánmegye zum Komitat Bács-Bodrog, die von ihnen kaum 780 Meter entfernt nach Norden liegende Gemeinde Bajaszentistván zum Komitat Pest-Pilis-Solt. Die Grenze der zwei Komitate verlief zwischen Istvánmegye und Bajaszentistván. Baja war auch eine Bezirksstadt, hier fungierte das Bezirksgericht des Komitats Bács-Bodrog. Als das Komitat Pest-Pilis-Solt im Jahre 1849 reorganisiert wurde, wurde auch Bajaszentistván zum Bezirksgerichtssitz. Das bedeutete, dass die Erlasse der Hauptbezirksrichter und Bezirksrichter an die umliegenden Ortschaften von Baja und von Bajaszentistván verschickt wurde. Deshalb konnten die sich für Baja interessierenden Geschichtsforscher – wegen derartiger Gestaltung der Verwaltungsgrenze – gleichzeitig einen Einblick ins Leben von beiden Komitaten bekommen. Von hier kann sogar Einsicht auch ins Leben von anderen, besonders süd-transdanubischen Komitaten gewonnen werden. Im Jahre 1849 waren Sándor Csertán aus Komitat Zala, György Pomutz und Gáspár Noszlopy aus Komitat Somogy, bzw. József Majthényi aus Komitat Baranya als Regierungskommissare in Baja kurze Zeit tätig.

Die Stadtsinstitutionen spielten in Erfüllung der bürgerlichen und militärischen Aufgaben eine wichtige Rolle. Eine davon war die Salzbehörde von Baja, die damals eine doppelte Aufgabe hatte. Erstens versorgte sie die Stadt und deren Umgebung mit Salz, was vom Zentralsalzdepot von Szeged nach Baja geliefert wurde. Zweitens fungierte sie als Staatsbank, das heißt sie versah eine Ersatzfunktion, weil Staatsbanken im Lande damals noch an wenigen Stellen existierten. Deshalb wies das Finanzministerium große Staatsmittel den jeweiligen Komitatsregierungskommissaren durch die Salzbehörde zu, und das Monatsgehalt der Nationalgardistoffiziere und pensionierten Offiziere wurde auch gleichermaßen bezahlt.

Eine, für das ganze Komitat Bács-Bodrog wichtige Rolle spielte das im Bajaer Stadtteil Szentjános errichtete Getreidemagazin. Das diente der Getreide- und Mehlversorgung nicht nur der Stadt und deren Umgebung, sondern auch der Nationalgarde und den Frontsoldaten. Im Jahre 1849 kam es sogar vor, dass ein Teil des Getreide- und Futtersbedarfs der Hauptstadt durch Baja gedeckt wurde. Das Getreidemagazin in Baja spielte in der Getreide- und Mehlversorgung des südlichen Teils des Komitats Tolna eine bedeutende Rolle.

Die Wichtigkeit der Donau im Verlauf der Ereignisse ist unleugbar. Die seit 1835 bestehende Stadtdampfschiffstation hatte während des Freiheitskampfes in der Waren- und Personenbeförderung eine wichtige Rolle, sie war das Bindeglied einerseits nach Süd-Transdanubien, andererseits zwischen der Hauptstadt und der Festung von Pétervárad. Sie wurde 1848 als eine Basis des Kriegsdampfschiffs „Mészáros“ angesehen. Seit 1849 wurde ihre militärische Bedeutung gründlich aufgewertet, weil die Mündung des Flusses Dráva – woher die gegnerischen kaiserlichen Dampfschiffe von Eszék flussauf an der Donau fuhren – von hier ständig beobachtet werden konnte, und sie mit der Geschützbatterie bei der Dampfschiffstation in Schach gehalten werden konnten.

Die Post hatte eine ähnlich wichtige Rolle. Das Bajaer Postamt beförderte natürlicherweise die Briefe und Meldungen, die durch die Stadtführung und Leitungsgremien dem Landesverteidigungskomitee (*Országos Honvédelmi Bizottmány – OHB*), den einzelnen Ministerien, den Stadt- und Komitatsbehörden, bzw. die anderswoher hierher gesendet wurden. Im Januar 1849 verlegte die ungarische Regierung ihren Sitz nach Debrecen, dann am 5. Juli 1849 nach Szeged. Von nun an nahm die Bedeutung des Bajaer Postamtes zu, weil es die sicherste und verlässlichste Verbindung mit dem Landesverteidigungskomitee und mit der ungarischen Regierung für die südtransdanubischen Komitate (Tolna, Baranya, Somogy, Zala, Vas) – bedeutete. Innerhalb der engeren Heimat, im Komitat Bács-Bodrog wurde die Rolle des Bajaer Postamts vor 11. Februar 1849, vor der serbischen Besetzung von Zombor besonders wichtig, weil es zu dieser Zeit täglicher Postkurierdienst zwischen Baja und Zombor, bzw. zwischen Baja und Zenta gab, dadurch frische, verlässliche Nachrichten über die Bewegung des Feinds geliefert wurden.

Es gab in Baja sowohl Guts- als auch Komitatskerker. Hierher wurden die im September 1848 bei Oroszló gefangen genommenen 80 kroatischen Grenzsoldaten und die in Südungarn in Gefangenschaft geratenen serbischen Gefangenen transportiert.

Die einzelne Gesundheitseinrichtung der Stadt, das nach dem heiligen Einsiedler Paulus (*Remete Szent Pál*) genannte Hospital betreute die verwundeten Nationalgardisten und Frontsoldaten 1848-1849 kostenlos. Die Rolle des Stadthospitals wurde durch das im Juli 1849 in Baja errichtete Militärhospital übernommen.

Baja erfüllte seine patriotische Pflicht auch auf militärischem Gebiet. Seine Nationalgarde, deren Gesamtzahl sich bis ans Ende Juni auf 1100 Mann belief, wurde schon im März 1848 aufgestellt. Die Nationalgarde hatte sowohl innere, als auch äußere Aufgaben. In der Stadt beaufsichtigte sie die öffentliche Ruhe und Ordnung, wachte über die Sicherheit des Vermögens, bewachte die Stadttore, das Salz- und Getreidemagazin und die Dampfschiffstation. Daneben nahmen die Bajaer Nationalgardisten auch an der Verteidigung des Komitats Bács-Bodrog teil. Sie waren mal aktive, mal passive Beteiligte der südungarischen Kämpfe. Ihre Anwesenheit in den Gefechten bei Szenttamás, Torza, Zombor, Kaponya – mit gutem Erfolg – ist bewiesen. Ab Juli 1848 belohnte die Stadtsgeneralversammlung ihre Militärdienste – über das Staatsgehalt, wie Sold und Brot – mit einem Tagegeld von 40 Pengökrajcár. Ab August wurde das proportionale Tragen der öffentlichen Lasten durch die Stadt auch auf die Nationalgardisten erstreckt, dadurch nahm das Tagegeld auf 35 Pengökrajcár ab. Ein Nationalgardist mußte früher einen Monat lang, ab August 1848 zehn Wochen lang seine Nationalgardistenpflichten erfüllen.

Nachdem Jellačić am 11. September 1848 in Ungarn eingedrungen war, bemühte sich Baja auch seine Rekrutenstellungspflicht zu erfüllen. Die Rekruten wurden anfangs durch Anwerbung, später durch Musterung ausgewählt. In gewissen Fällen wurde auch die Ersetzung zugelassen, wenn die Eltern des zu mustern den Rekruten deren Kosten auf sich nehmen konnten, und eine zum Heeresdienst taugliche Person statt ihres Sohns stellen konnten. Die Rekruten bekamen ein sogenanntes Vorgeld von 20 Pengöforint von der Stadtkämmerei. Sie hätten ihr weiteres Gehalt von 80 Pengöforint nach einem vier Jahre langen Soldatendienst bekommen sollen. Die geworbenen Rekruten bekamen von der Stadt ab 1. Oktober 1848 als Ernährungsgeld acht Pengökrajcár pro Kopf. Die Rekrutenstellung bürdete der Stadt eine große finanzielle Überlastung auf, die später immer höher wurde. Zuerst wurden die Einwohner besteuert, später wurde es nötig Darlehen aufzunehmen.

Baja konnte seine Rekrutenstellungspflicht wegen der sich hinziehenden Kämpfe und der immer größeren finanziellen Lasten nicht erfüllen. Die Ratsitzung am 25. April 1849 bat den Regierungskommissar Márton Haczell, die bei der Kavallerie dienenden Bajaer Nationalgardisten zum regelrechten Soldaten ernannt zu werden und in der der Stadt auferlegten Rekrutenzahl angerechnet zu werden. Die Stadt war damals noch 70 Rekruten schuldig, und fand keinen anderen Weg ihre Pflicht zu erfüllen, obwohl die Führung

der Stadt mit neueren Begünstigungen zum Militärdienst Lust zu machen probierte. Es wurde erklärt, wer sich zum Heeresdienst für die Stadt meldet, der über das Einweihungsgeld von 20 Forint auch ein inneres Grundstück und ein Joch Maisfeld bekommt.

Das Angebot kam aber zu spät. Der Ausgang des Freiheitskampfes wurde immer hoffnungsloser. Am 27. Juli 1849 marschierten die Truppen vom kaiserlichen königlichen Obersten Althann in Baja ein, und damit endete die Zeit der Revolution und des Freiheitskampfes für die Stadt.

Es ist zweifellos, dass die führenden Körperschaften der Stadt und die Mehrheit der Einwohner die Revolution und den Freiheitskampf bis zu Ende als eigene Sache betrachteten. Obwohl die Stadt unter den schweren Lasten litt, wandte sie sich nicht einmal in der schwersten Zeiten gegen die Revolution.

BIBLIOGRÁFIA

- ANDICS Erzsébet**
1965 A nagybirtokos arisztokrácia szerepe 1848–1849-ben. Budapest. III. köt.
- ANDRÁSSY Antal**
1973 Noszlopy Gáspár Somogy megyei kormánybiztos Baranya megyei iratai 1849. május–augusztus. In: Baranyai helytörténetírás. Szerk.: Szita László. Pécs. 251–292.
- ANTALFFY Gyula**
1982 Reformkori magyar városrajzok. Budapest.
- BAKOS Ferenc**
1989 Idegen szavak és kifejezések szótára. Budapest.
1994 Idegen szavak és kifejezések kézis�ótára. Budapest.
- BAKÓ Imre**
1942 A magyar állami „Országos Fegyvergyár” működése 1848–49-ben. (Bölcsészdoktori értekezés). Budapest.
- BALÁZS József**
1960 A délvidéki hadműveletek 1848 nyarán és őszén. In: HK Budapest, 1960. 2. szám 24–42.
- BARCZY Zoltán-SOMOGYI Győző**
1986 A szabadságharc hadserege. Budapest.
- BÁRTH János**
1975 Adalékok az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc kalocsai történetéhez. In: Cumania III. Szerk.: Horváth Attila. Kecskemét. 229–246.
- BEÉR János–CSIZMADIA Andor**
1954 Az 1848/49. évi népképviselési országgyűlés. Szerkesztette: Beér János. Budapest.
- BISZTRAY Gyula–KOMLÓS Aladár**
1961 Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta: Bisztray Gyula és Komlós Aladár. In: A magyar irodalomtörténet forrásai 5. Budapest.

- BOGDÁN István**
 1987 Régi magyar mértékek. Budapest.
 1990 Magyarországi hossz- és földmértékek 1601–1874. Budapest.
- BONA Gábor**
 1983 és 2000 Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban. Budapest.
 1984 Szabadságharc 1848–1849-ben. In: Magyarország hadtörténete. Szerk.: Borus József. Budapest. I. köt.
 1988 Kossuth Lajos kapitányai. Budapest.
 1998 Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban. Budapest. I–III. köt.
- BOROVSKY Samu**
 (1909) Magyarország vármegyéi és városai: Bács-Bodrog vármegye. Szerk.: Borovszky Samu. Budapest. I–II. köt.
- BÖZÖDI György**
 1974 Petőfi egy napja. In: 1848 Arcok, eszmék, tettek. (Tanulmányok) Szerk.: Dávid Gyula. Bukarest. 277–287.
- BŐHM Jakab**
 1970 A német légió szervezése és tevékenysége az 1848–1849. évi magyar szabadságharcban. In: HK Budapest, 1970. XVII. évf. 2. szám 194–218.
 1976 A magyarországi főhadparancsnokság 1848 tavaszán. In: HK Budapest, 1976. XXIII. évf. 2. szám 241–289.
- BŐHM Jakab–FARKAS Györgyi**
 1998 Saját kezébe, ott ahol ... Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc Hadtörténelmi Levéltárban őrzött katonai irataiból. Szerk.: Farkas Györgyi. Az iratokat válogatta, a német nyelvű iratokat fordította: Bőhm Jakab. A bevezető tanulmányt írta: Csikány Tamás. Budapest.
- BREIT József**
 1897–1899 Magyarország 1848/49. évi függetlenségi harcának katonai története. Budapest. 1–3. köt.
- CSERNA Anna**
 1999 Gróf Batthány Kázmér és Sztankovánszky Imre kormánybiztosok levelezése 1848–1849-ben. In: Tolna megyei levéltári füzetek 7. Szerk.: Dobos Gyula. Szekszárd. 347–392.

- CSETRI Károly, mezőbándi
1936 Bácska lakossága a legrégebb időktől a XIX. század végéig. Budapest.
- CSIZMADIA Andor
1963 A magyar választási rendszer 1848–1849-ben. (Az első népképviselési választások). Budapest.
- DÁTÁN Cecília
1998 Noszlopy Gáspár (1820–1853). Életrajzi kronológia. Készült Andrássy Antal azonos című könyve alapján. In: Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága. Múzeumi tájékoztató. Kaposvár, 1998. 2. szám 17–41.
- DEÁK Imre
1942 1848, ahogyan a kortársak látták. A szabadságharc története levelekben. Budapest.
- DOBOS Gyula
1998 Tolna megye 1848–1849-ben. Forrásgyűjtemény. Szerk.: Dobos Gyula dr. Szekszárd.
2001 A Perczelek. Szekszárd.
- EMBER Győző
1950 Az 1848/49-i minisztérium levéltára. Budapest.
1951 Iratok az 1848-i magyarországi parasztmozgalmak történetéhez. Budapest.
- FÉNYES Elek
1847 Magyarország leírása. Pest. II. rész
1851 Magyarország geographiai szótára, mellyben minden város, falu és pusztá betűrendben körülményesen leíratik. Pest. I–II. köt.
- F. KISS Erzsébet
1987 Az 1848–1849-es magyar minisztériumok. Budapest.
- GELICH Rikárd
év nélkül Magyarország függetlenségi harca 1848–49-ben. Budapest. I–III. köt.
- GÖRGEY István id.
1885–1888 1848 és 1849-ből. Élmények és benyomások. Okiratok és ezek magyarázata. Tanulmányok és történelmi kritika. Budapest. I–III. köt.

- GRACZA György
(1894–1898) Az 1848–49-iki magyar szabadságharc története. Buda-
pest. I–V. köt.
- GROSSCHMID Gábor
1886 Az utolsó báró Kray a szerbek között 1848–1849. In:
Bács-Bodrog vármegyei Történelmi Társulat évkönyve.
Szerk.: Iványi István. Zombor, 1886. 2. évf. 4. füzet 97–
121.
- G. TÓTH Ilona
2000 Az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc szegedi
dokumentumai a Csongrád Megyei Levéltárban. In: Tan-
ulmányok Csongrád megye történetéből XXVIII. Sze-
ged.
- GYÖRE Zoltán
2000 A délvidéki szerb mozgalom céljai. In: Délvidék, negy-
vennyolc. Szerk.: Bosnyák István. Újvidék. 2000. 58–
72.
- HABERMANN Gusztáv
1992 Személyi adattár a szegedi polgár-családok történeté-
hez. In: Tanulmányok Csongrád megye történetéből.
XIX. Szeged.
- HERMANN Róbert
1992 Kossuth Lajos, az Országos Honvédelmi Bizottmány és
a kormányzóelnöki iroda kiadatlan iratai 1849-ből. In:
HK Budapest, 1992. 105. évf. 3. szám 137–162.
- 1992 Kormánybiztosi iratok Buda visszafoglalásának törté-
netéhez. In: HK Budapest, 1992. 105. évf. 4. szám 112–
143.
- 1993 Mészáros Lázár altábornagy fővezérsége. (1849. július
1.–1849. július 30.) Bajai dolgozatok 8. Mészáros Lázár
emlékezete. (Az 1991. március 13-ai tudományos ülés-
en elhangzott előadások.). Szerk.: Köhegyi Mihály és
Merk Zsuzsa. Baja. 52–72.
- 1996 Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc története.
Szerk.: Hermann Róbert. Budapest.
- 1996 1848–1849. A szabadságharc és forradalom története.
Szerk.: Hermann Róbert. Budapest.
- 1998 A kormánybiztosi rendszer 1848–1849-ben. In: HK Bu-
dapest, 1998. 111. évf. 1. szám 28–76.
- 1998 Győr város és megye hadtörténete 1848–49-ben. Győr.

- 1998 Csány László kormánybiztosi iratai 1848–1849. Sajtó alá rendezte: Hermann Róbert. In: Zalai Gyűjtemény 44. Zala Megyei Levéltár. Zalaegerszeg. I–II. köt.
- 1998 A Drávától Schwechatig. Az 1848 őszi hadiesemények a Dunántúlon és a Felvidéken: 1848. szeptember–november Jellačić horvátországi csapatainak támadásától Simunich kiszorításáig. In: Századok Budapest, 1998 132. évf. 2. szám 327–370.
- 1999 „Tenni kevés, de halni volt esély.” Az 1849. évi nyári hadjárat. In: HK Budapest, 1999. 112. évf. 2. szám 223–276.
- 1999 Az iházi ütközet emlékkönyve 1849–1999. Pápa.
- 2000 Az 1848–49-es források kiadása. In: Fons 2000. VII. évf. 1. szám 151–170.
- 2001 Kossuth Lajos és Görgei Artúr levelezése 1848–1849. Összeállította, szerkesztette és az előszót írta: Hermann Róbert. Budapest.

HERMANN Róbert–MOLNÁR András

- 2000 Nagykanizsa és környéke 1848–1849-ben. Okmánytár. Nagykanizsa. I. k.

HERMANN Róbert–PELYACH István

- 1990 Szemere Bertalan: Politikai jellemrajzok. – Okmánytár. Sajtó alá rendezte: Hermann Róbert és Pelyach István. Budapest.

HORVÁTH Árpád dr.

- 1968 A Tolna megyei 1848-as szabadságharcosok nyomában. Tanulmányok Tolna megye történetéből I. Szerk.: Dr. Puskás Attila. Szekszárd. 85–138.

IVÁNYI István

- 1886 Szabadka szabad királyi város története. Szabadka.

IVÁNYI István–MAGYAR László

- 1998 Szabadka és vidéke 1848/49-ben. Levéltári dokumentumok. Szabadka.

IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor

- 1988 A mai Bács-Kiskun megye az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején. Szerk.: Iványosi-Szabó Tibor. Kecskemét.

- JÁROLI József
2001 A rendszerváltás folyamata az 1848–48-i forradalom és szabadságharc első hónapjaiban. Budapest.
- KATONA Tamás
1980 Görgey István: 1848 júniusától novemberéig. Okmánytár. Sajtó alá rendezte: Katona Tamás. Bibliotheca Historica. Budapest.
1989 Budavár bevételének emlékezete 1849. Válogatta, szerkesztette, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: Katona Tamás. Sajtó alá rendezte: Hermann Róbert, Pelyach István, Tirts Tamás. Budapest.
- KATONA Tamás–ROSONCZY Ildikó
1988 A magyarországi hadjárat 1849. Orosz szemtanúk a magyar szabadságharcról. Szerkesztette: Katona Tamás. Budapest.
- KEMÉNY János
2000 Baja város katonai szerepe az 1848–1849-es szabadságharcban a közgyűlési és tanácsülési jegyzőkönyvek tükrében. In: Bács-Kiskun megye múltjából évkönyv 16. Szerk.: Dr. Tóth Ágnes. Kecskemét.
- KEREKES Zoltán
1971 Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc hadi zászlói. In: HK Budapest, 1971. XVIII. évf. 4. szám 611–648.
- KISS Gábor Ferenc
1999 A 33. honvédszászlóalj szervezése és felállítása. In: Katonák, papok, polgárok 1848/49-ben. Tudományos konferencia a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Történettudományi Tanszékén 1998. szeptember 24. Kiskönyvtár 12. Szerkesztette: Döbör András, Jancsák Csaba, Kiss Gábor Ferenc, Nagy Tamás és Zakar Péter. Szeged, 33–49.
- KISS Z. Géza
1989 A török alóli felszabadulástól az első világháború végéig. In: Baja története a kezdetektől 1944-ig. Szerk.: Kőhegyi Mihály. Budapest. 200–286.

- KLÖM XII.
1957 Kossuth Lajos összes munkái. XII. köt. Kossuth Lajos az első magyar felelős minisztériumban. Sajtó alá rendezte: Sinkovics István. Budapest.
- KLÖM XIII.
1952 Kossuth Lajos összes munkái. XIII. köt. Kossuth Lajos az Országos Honvédelmi Bizottmány élén. 1848 szeptember–december. Sajtó alá rendezte: Barta István. Budapest.
- KLÖM XIV.
1953 Kossuth Lajos összes munkái. XIV. köt. Kossuth Lajos az Országos Honvédelmi Bizottmány élén. 1849. január 1.–április 14. Sajtó alá rendezte: Barta István. Budapest.
- KLÖM XV.
1955 Kossuth Lajos összes munkái. XV. k. Kossuth Lajos kormányzóelnöki iratai. Sajtó alá rendezte: Barta István. Budapest.
- KOPASZ Gábor
1973 A baranyai nemzetőrség és ennek szerepe 1848–1849-ben. In: Baranyai helytörténetírás 1973. Szerk.: Szita László. Pécs. 51–90.
- KOSÁRY Domokos
1999 Magyarország és a nemzetközi politika 1848–1849-ben. Budapest.
- KŐHEGYI Mihály
1999 A bajai zsidók összeírása 1847-ben. In: Két víz között. Szerk.: Bárh János. Baja-Kecskemét, 1999. 197–208.
- LEÁNYFALUSI Károly–NAGY Ádám
2000 Pénzek 1848–49-ben. A magyar forradalom és szabadságharc pénzei. Kecskemét.
- LELKES György
1998 Magyar helységnév-azonosító szótár. Baja.
- LEMBERGER Ármin dr.
1900 A bajai helyi iparkiállítás kalauza. Baja város történetének rövid ismertetésével. Baja.

MAGYAR ÉRTELMEZŐ KÉZISZÓTÁR

1989 Szerkesztette: Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós. Budapest. 1–2. köt.

MAGYARORSZÁG HADTÖRTÉNETE. A honfoglalástól a kiegyezésig.

1984 Főszerkesztő: Liptai Ervin. Budapest. I. köt.

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETI KRONOLÓGIÁJA

1983 Főszerkesztő: Benda Kálmán. Budapest. I–IV. köt.

MARKOVIĆ, Milica

1966 Geografsko-istorijski imenik naselja Vojvodine za period od 1853. godine do danas. Novi Sad.

MOLNÁR András

1998 Deák Ferenc igazságügyi miniszteri irataiból. In: A Batthyány-kormány igazságügyi minisztere. Szerk.: Molnár András. Zalai Gyűjtemény 43. Zala Megyei Levéltár. Zalaegerszeg, 1998. 231–242.

NAGY SZEDER István

1936 (1993) A Redemptio utáni kor 1745-től kezdve. Kiskunhalas, 1936. (Megjelent 1993-ban.) Kiskunhalas város története oklevéltárral II. rész

N. N.

1849 Gyűjteménye a Magyarország számára kibocsátott Legfelsőbb Manifestumok és Szózatoknak, valamint a cs. kir. hadsereg főparancsnokai által Magyarországon kiadott hirdetményeknek. Buda.

N. N.

1850 Militär-Schematismus des Österreichischen Kaiserthumes. – Wien: aus der Kaiserl. Königl. Hof- und Staats-Druckerei.

NOVÁK László

1987 'Szabados Nagy Körös Várossa' Nemzetes Főbírája Bakos Ambrus. In: Az Arany János Múzeum Kismonográfiái 7. Nagykőrös.

1998 Egy nagykőrösi vadász főhadnagy visszaemlékezése az 1848/49. évi szabadságharcra. In: Az Arany János Múzeum kismonográfiái 11. Nagykőrös.

- OLCHVÁRY Ödön
1901 A magyar függetlenségi harc 1848–1849-ben a délvidéken. Szabadka.
- OLTVAI Ferenc
1968 Szeged múltja írott emlékekben 1222–1945. Szeged.
- Ö. KOVÁCS József
1988 Kiskunhalas 1848 tavaszán és nyarán. In: Halasi Téka. Kiskunhalas, 1988. 8. szám 5–61.
- PAP Dénes
1868 Okmánytár Magyarország függetlenségi harcának történetéhez 1848–1849. Pest. I. köt.
- PÁL Tibor
2000 Kossuth Lajos az 1848/49-es forradalomban és szabadságharcban, különös tekintettel nemzetiségi politikájára. In: Délvidék, negyvennyolc. Szerk.: Bosnyák István. Újvidék, 2000. 73–89.
- PÁLMÁNY Béla
2002 Az 1848–1849. évi első népképviselői országgyűlés történeti almanachja. Szerk.: Pálmány Béla. Budapest.
- PEJIN Attila
2000 A magyarországi zsidóság 1848–49-ben. In: Délvidék, negyvennyolc. Szerk.: Bosnyák István. Újvidék, 2000. 215–227.
- RAPCSÁNYI Jakab
1934 Baja és Bács-Bodrog vármegye községei. Budapest.
- SPIRA György
1959 A magyar forradalom 1848–1849-ben. Budapest.
- SZABÓ István
1948 A szabadságharc fővárosa Debrecen 1849. január–május. Szerk.: Szabó István. Debrecen.

- SZÁNTÓ Imre**
1982 A délvidék feladása és Szeged 1848/1849 telén. (Az újszeged-szőregi csata.). In: HK Budapest, 1982. XXIX. évf. 3. szám 482–494.
- 1987 Szeged az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején. Szerk.: Blazovich László. In: Tanulmányok Csongrád megye történetéből XI. Szeged.
- SZEREMLEI Samu**
1867 Magyarország krónikája az 1848. és 1849. évi forradalom idejéről. Pest. I–II. köt.
- SZITA László**
1973 Baranyai okmánytár 1848–1849. Közreadja: Baranya Margit, Bezerédy Győző, Fánecs József, Kardhordó Kálmán, Kisasszony Éva, Kopasz Gábor, Sándor László, Szita László, Tegzes Ferenc. In: Baranyai helytörténetírás 1973. Szerk.: Szita László. Pécs. 295–413.
- SZOKOLY Viktor**
1866 Mészáros Lázár élettörténete, külföldi levelezései és emlékiratai. Pest.
- SZÜTS Emil**
1973 Baranya megye 1848–1849-ben. In: Baranyai helytörténetírás 1973. Szerk.: Szita László. Pécs. 13–50.
- THIM József**
1886 Zombor város eleste 1849. febr. 11-én. In: A Bács-Bodrog megyei Történelmi Társulat évkönyve. Szerk.: Dr. Margalits Ede. Zombor, 1886. 2. évf. 1–2. füzet 29–35.
- 1887 Délmagyarország önvédelmi harca 1848–1849-ben. Zombor.
- 1896 Az 1848–49. évi események. In: Bács-Bodrog vármegye egyetemes monográfiája. Szerk.: Dudás Gyula. Zombor. I–II. köt.
- 1930 és 1935 A magyarországi 1848–49-iki szerb fölkelés története. Budapest. II–III. köt.
- TRATTNER (János Mátyás) és KÁROLYI (István)**
1847. és 1848. Közhasznú és mulattató nemzeti vagy hazai Kalendárium, magyarországi és erdélyi katolikusok' evangélikusok' és ó hitűek számára, Krisztus urunk születése után 1848^{dik} szökő azaz 366 nappól álló esztendőre. A' mezei gazdával szaporítva. Szerkesztették és kiadták: Trattner (János Mátyás) és Károlyi (István). Pest.

URBÁN Aladár

- 1956 Utasítások és tervezetek az 1848-as nemzetország szervezésére. In: HK Budapest, 1956. III. évf. 3–4. szám 333–356.
- 1973 A nemzetország és honvédség szervezése 1848 nyarán. Budapest.
- 1987 A „Mészáros hadigőzös” 1848-ban. In: HK Budapest, 1987. 4. szám 668–690.
- 1988 Kossuth szabadcsapata 1848 őszén. In: HK Budapest, 1988. XXXV. évf. 4. szám 638–667.
- 1998 Mészáros Lázár seregvezéri jelentései a bácskai táborból 1848. augusztus 27.–szeptember 28. In: HK Budapest, 1998. 111. évf. 3. szám 700–727.
- 1999 Gróf Batthyány Lajos miniszterelnöki, hadügyi és nemzetőri iratai I–II. köt. A dokumentumokat válogatta, a jegyzeteket készítette, az előszót írta: Urbán Aladár. Budapest.
- 2001 A Miniszteri Országos Ideiglenes Bizottmány működése 1848. március–április. In: Századok Budapest, 2001. 135. évf. 1. szám 3–32.

VAJDA László–VAJDA Lászlóné

- 1974 Zala megye az 1848–49-es polgári forradalom és szabadságharc idején. In: Zalai Tükör 1974 I. kötet 1848/49. zalai eseménytörténete. Zalaegerszeg, 5–42.

VARGA János

- 1953 Népfelkelő és gerillaharcok Jellasics ellen 1848 őszén. Budapest.
- 1971 A jobbágyfelszabadítás kivívása 1848-ban. Budapest.

VARSÁNYI Péter István

- 1980 A karlócai ütközet. (Újabb adalékok a szabadságharc első csatájához.) In: HK Budapest, 1980. XXVII. évf. 3. szám 455–464.
- 1993 Mészáros Lázár hadügyminiszter és a báci örvonal szervezése. In: Bajai dolgozatok 8. Mészáros Lázár emlékezete. (Az 1991. március 13-ai tudományos ülésen elhangzott előadások.) Szerk.: Kőhegyi Mihály és Merk Zsuzsa. Baja, 1993. 44–51.

VASS László

- 1998 Három hét a szabadságharc történetéből. Szeged 1849. július 11.–augusztus 5. Szerk.: Hegyiné Déri Erzsébet. Szeged.

- VASVÁRI Jenő
2000 A szabadságharc tábori kórházai. In: Az 1848–49-es szabadságharc egészségügye és honvédorvosai. Sajtó alá rendezte: Gazda István. Piliscsaba–Budapest, 2000. I-II. köt.
- VIRÁG Gábor
2000 A hegyesi csata. In: Délvidék, negyvennyolc. Szerk.: Bosnyák István. Újvidék, 2000. 168–200.
- VÖRÖS Károly
1966 Pest-budai hétköznapiak egykorú naplók és emlékiratok tükrében. 1805–1848. Sajtó alá rendezte: Vörös Károly. Budapest. (Alexy Lajos naplója)
- V. WALDAPFEL Eszter
1950–1952 A forradalom és szabadságharc levelestára. Összeállította, jegyzetekkel és bevezetéssel ellátta: V. Waldapfel Eszter. Budapest. I–II. köt.
- ZOMBORCSEVITS György
1887 A hegyesi csata 1849. évi július 14-én. In: Bács-Bodrog vármegyei Történelmi Társulat évkönyve. Szerk.: Gosschmid Gábor. Zombor, 1887. 3. évf. 3. füzet 81–92.
- ZSOLDOS Jenő
1998 1848–1849 a magyar zsidóság életében. Bp., 1948.; Gyoma.

HÍRLAPOK

KOSSUTH HÍRLAPJA	1848 (Bp.)
KÖZLÖNY	1848–1849 (Bp.), Debrecen, Szeged
MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKE	1848–1849 (Bp.)
NEMZETI ÚJSÁG – NEMZETI POLITIKAI HÍRLAP	1848 (Bp.)
PESTI HÍRLAP	1848–1849 (Bp.)

IDŐRENDI TÁBLA

1848.

március

16. A pesti forradalom híre Bajára érkezik.
19. A városi tanács és a nép ünnepi közgyűlést tart a városháza udvarán, és elfogadja a pesti 12 pontot. Este a város ünnepi kivilágítására kerül sor.
25. A közgyűlés a márciusi események megörökítésére emlékoszlop felállítását határozza el a piactéren.
27. A közgyűlés „Te Deum” tartását rendeli el a helyi egyházakban.

április

9. Baja város 9 pontban foglalja össze a polgári átalakulással kapcsolatos kívánságait.
- 13–19. Népszavargások a városban, amelyek a felfokozott földosztási vágyakból erednek.
29. A közgyűlés az 1848. évi XXIII. tc. alapján elrendeli a tisztújítás azonnali végrehajtását. Tisztújítási elnökké Bayer Mihály tímármestert választják meg.

május

6. A közgyűlés korlátozza a városban a puskapor és az ón szabad árusítását.
23. A tisztújítási elnöki tisztéről lemondott Bayer Mihály helyébe a közgyűlés Horváth József ügyvédet választja meg.
25. Horváth József lemondott tisztújítási elnök helyébe a közgyűlés Szevics Döme ügyvédet választja meg.
28. V. Ferdinánd rendeletben szólítja fel Baját országgyűlési követe megválasztására.
30. A közgyűlés 63 tagú Középponti Választmányt alakít a követválasztás lebonyolítására.
31. A Középponti Választmány megválasztja elnökét és jegyzőit. Az elnök Bayer Mihály tímármester lesz.

június

1. Csernovits Péter királyi biztos Pestről Bajára érkezik, és intézkedéseket tesz a tisztújítási mozgalmak lecsillapítására. A csend fenntartására bizottmányt nevez ki.
- 3–16. Sor kerül az országgyűlési képviselőválasztók összeírására.
8. A közgyűlés tisztiügyészi hivatal felállítását határozza el.

9. Befejeződik a városban a tisztújítás. Az új főbíró Pila-
szanovics József lesz.
15. A városi tanács elrendeli annak a kihirdetését, hogy ma-
gánszemélyeknek nincs bormérési joguk.
19. A közgyűlés megszünteti a kukoricaföldek évenkénti tu-
lajdonosváltogatásával járó szokásjogot.
20. Baja 300 (360) nemzetőrt indít az ókéri táborba.
23. Megtörténik az országgyűlési követválasztás Baján,
amelynek eredményeképpen Mészáros Lázár hadügy-
minisztert választják meg a város országgyűlési köve-
tévé.
27. A város újabb 375 nemzetőrt indít az ókéri táborba az
előző csapat felváltására.
- július**
2. Baja város arra kéri a Megyei Bizottmányt, hogy újon-
nan állapítsa meg az eddigi vámjegyzéket.
2. A város 416 nemzetőrt küld az ókéri táborba az ott
táborozó nemzetőrei felváltására.
5. 2190 főnyi tolnai nemzetőr vonul át Baján.
14. Sor kerül Szenttamás első ostromára, amelynél bajai
nemzetőrök is jelen vannak.
31. A Mészáros hadigőzös kiköt Baján.
- augusztus**
5. A Komáromból a Délvidékre vezényelt 5. zászlóalj Ba-
jára érkezik.
10. Decsy Károly ügyvédet, Gunics Mihályt és Bárcki Kár-
oly bajaszentistváni kasznárt a városi tanácsot becs-
mérő kifejezéseik és garázdálkodásuk miatt felügyelet
alá helyezteti a város főbírája.
- 12–16. A városi tanács 40 pengőkrajcárban állapítja meg a
nemzetőrök állami járandóságukon felül járó napidíját.
18. Mészáros Lázár hadügyminiszter átiratban szorgalmaz-
za Szemere Bertalan belügyminiszternél Istvánmegye és
Baja egyesítését.
- szeptember**
1. A bajai görög nem egyesült hitközség hazafias nyilatko-
zatot tesz.
- 17–21. A Hunyadi-szabadcsapat Baján tartózkodik.
26. Mészáros Lázár hadügyminiszter 400 szuronyos fegy-
vert ígér a bajaiaknak
- október**
- vége** A péterváradi várból eltávolított császári érzelmű tisztek
Baján gyülekeznek.

- november**
6. Az OHB arra utasítja Beöthy Ödön kormánybiztost, hogy Baján és környékén búzaszállító hajókat rekviráljon a lovasság Pestre szállításához
 12. A közgyűlés elrendeli a városban a házról házra történő örködést.

- december**
- 11–13. A Német Légión tiszthai Gravogel György és Somossy Ferenc Baján toboroznak.
 30. A közgyűlés az ország szorult helyzetére hivatkozva felajánlja a bajai templomok nélkülözhető harangjait ágyúöntés céljára.

1849.

- január**
- 2–4. A bajai görög nem egyesült hitközség felajánlja egy harangját ágyúöntésre.
 3. Bartók Mátyás prépost-plébános a közgyűlésen óvást emel, amiért a város ágyúk öntésére két harangot ajánlott fel.
 6. Pilaszanovics József főbíró levélben közli Kossuthal, hogy a város 9 harangját ajánlotta fel a haza védelmére.
 16. Az OHB 439. számú körrendeletében felszólítja Baját, hogy vesse alá magát a nemzeti kormánynak.
 17. Kossuth Lajos az OHB elnöke levélben mond köszönetet Baja városának a felajánlott harangokért.
 18. Szentgyörgyi Horváth Antal Bács-Bodrog vármegye főispánja jelenti az OHB-nek a Bátaszék–Baja közti postavonal megnyitását.
 21. A közgyűlés elrendeli a Baja városára eső 186 gyalogos és 21 lovas nemzetőr kiállítását.
 23. Az OHB felszólítására Pilaszanovics József főbíró, a város nevében, hazafias nyilatkozatot tesz.
 23. A városi tanács elrendeli a város valamennyi tizedében a fegyverforgatásra alkalmas személyek összeírását, és 3 napi élelemmel ellátva a rácok ellen indíttatja őket.
 23. Az OHB arra utasítja gróf Vécsey Károly tábornokot, hogy figyeltesse gróf Esterházy Sándor tábornokot és a Baján gyülekező, árulóvá vált tisztjeit.
 26. A kulai bizottmány hódolat kinyilvánítására szólítja fel Baját.

- február**
1. A bajai nemzetőrség lovas mozgó csapata rész vesz a torzsai ütközetben.
 5. A bajai harangok megérkeznek Nagybányára.
 - 5–10. A képviselőtestület és a városi tanács közös ülése úgy dönt, hogy védelmi bizottmánná alakul.
 - 5–10. A védelmi bizottmány beszedei a helyi rácok fegyvereit.
 - 5–10. A védelmi bizottmány a rác fenyegetés hatására népfelkelést rendel el.
 - 5–10. A védelmi bizottmány Szabadka és Zombor közt lovas postát állít fel megbízható hírek szerzésére.
 11. Sándor József százados vezetésével a bajai mozgó csapat egy divisioja is részt vesz Zombor védelmében.
 13. Baja az ellenség kezére kerül.
 24. Az OHB arra utasítja a nagybányai katonai parancsnokságot, hogy a bajai harangokat Sztrimbulból szállítassa át Kabolapolyánára.
 27. Volarich Antal tanácsnok és Gyurinovics Mátyás a városi árvák gyámja letétbe helyezi a bajai árvatári iratokat a nagyváradai káptalan levéltárában.
- március**
5. A kaponyai csárdánál a rácokkal vívott csatában Pál Antal vezetésével részt vesz egy bajai mozgó zászlóalj is.
 13. Putnik Béla és Pál Antal szabadcsapatai bevonulnak Bajára. Putnik Béla még aznap jelentős zsákmánnyal tér vissza Szabadkára.
 16. Egy zászlóalj császári katona érkezik Bajára, emiatt a magyar szabadcsapatok elhagyni kényszerülnek a várost.
 17. A császáriak gözösön Bajáról Kalocsa felé távoznak.
 19. Báró Petrichevich Horváth János cs. kir. ezredes vezetésével 1200 gyalogos és 150 lovas horvát katona jelenik meg Baján ellenőrizni, vannak-e magyar csapatok a városban. Még aznap Bátára távoznak.
 22. Az ellenség Bajáról 2000 horvátot szállít Kalocsára.
- április**
- eleje** Baja ismét a magyar csapatok kezén.
8. Windisch-Grätz elengedi a Bajára március 16-án báró Petrichevich Horváth János cs. kir. ezredes által kivetett hadisarc hátralevő részét.
 - 12–13. Pilaszanovics József főbíró tudatja a közgyűléssel, hogy újra át kívánja venni főbírói hivatalát.

- 12–13. A közgyűlés a súlyos élelmiszerhiány miatt engedélyezi a bajai és a mátéházi határban fekvő ugarföldek bevetését.
- 13–17. A városi tanács Herdlein Györgyöt és Reichl Benjámint bízza meg egy mozgó nemzetőrszázad megalakításával.
- 13–17. A városi tanács Kanyó Alajost megválasztja adószedőnek.
18. Noszlopy Gáspár Somogy megyei kormánybiztos Baján egyenruhákat varrat.
19. Noszlopy Gáspár kis csapatával Bajánál, a Kishuja haláskunyhónál átkel a Dunán, és elindul Somogy megye felszabadítására.
- május**
6. Geysau százados csapatai a Herkules gőzössel előbb Szeremlét, majd Baját rohanják meg. A bajaiak Killinger Zsigmond főtüzér vezetésével megrongálják a gőzöst. A gőzös legénysége menekülni kényszerül.
24. A közgyűlés Buda vára bevételeinek hírére ünnepi istentisztelet tartását rendeli el a helyi egyházakban.
28. Haczell Márton Bács megyei kormánybiztos engedélyezi a gabonának Bajáról Pestre történő szállítását.
- június**
1. Rosenman Pál városi főorvos közbenjárására sikerül az addig üresen álló lovas kaszárnyában katonai kórházat berendezni.
- 1–2. A városi tanács engedélyezi a gabonának kisebb mértékű szállítását Tolna megye ellenségtől mentes részébe.
24. A Német Légión gőzhajón Bajára érkezik.
- július**
8. Vetter Antal altábornagy Bajára küldi Kohlman József ezredes dandárát.
9. Majtényi József Baranya megyei kormánybiztos jelenti a BM-nek, hogy Meszéna István alezredes Mohácson elfoglalt egy sóval megrakott hajót, amit Bajára szállított.
14. Kossuth Bajára küldi a baranyai beütés támogatására a 113. zászlóaljbat Szegedről, és a Nádor-huszárok egy 450 fős osztályát Csongrádból, Farkas Károly ezredes parancsnoksága alatt.
14. Kossuth utasítja Mészáros Lázár altábornagyot egy figyelőcsapat felállítására Baján. Ennek parancsnokává Gersei Károly századost nevezi ki.

16. Bátaszék és Baja között ismét helyreáll a közvetlen postai összeköttetés.
27. Zámberly Lajos ezredes a kormány utasítására Bajáról Szeged felé vonul. Ugyanezen a napon Althann császári királyi ezredes különítménye megszállja Baját.

szeptember

2. Vörös lobogós gyermekmenet a városban.

október

24. A Kossuth-féle bankjegyek beszedésére kiküldött városi bizottmány 361 242 pengőforint értékű Kossuth bankót gyűjt be eddig az időpontig a helyi lakosoktól.

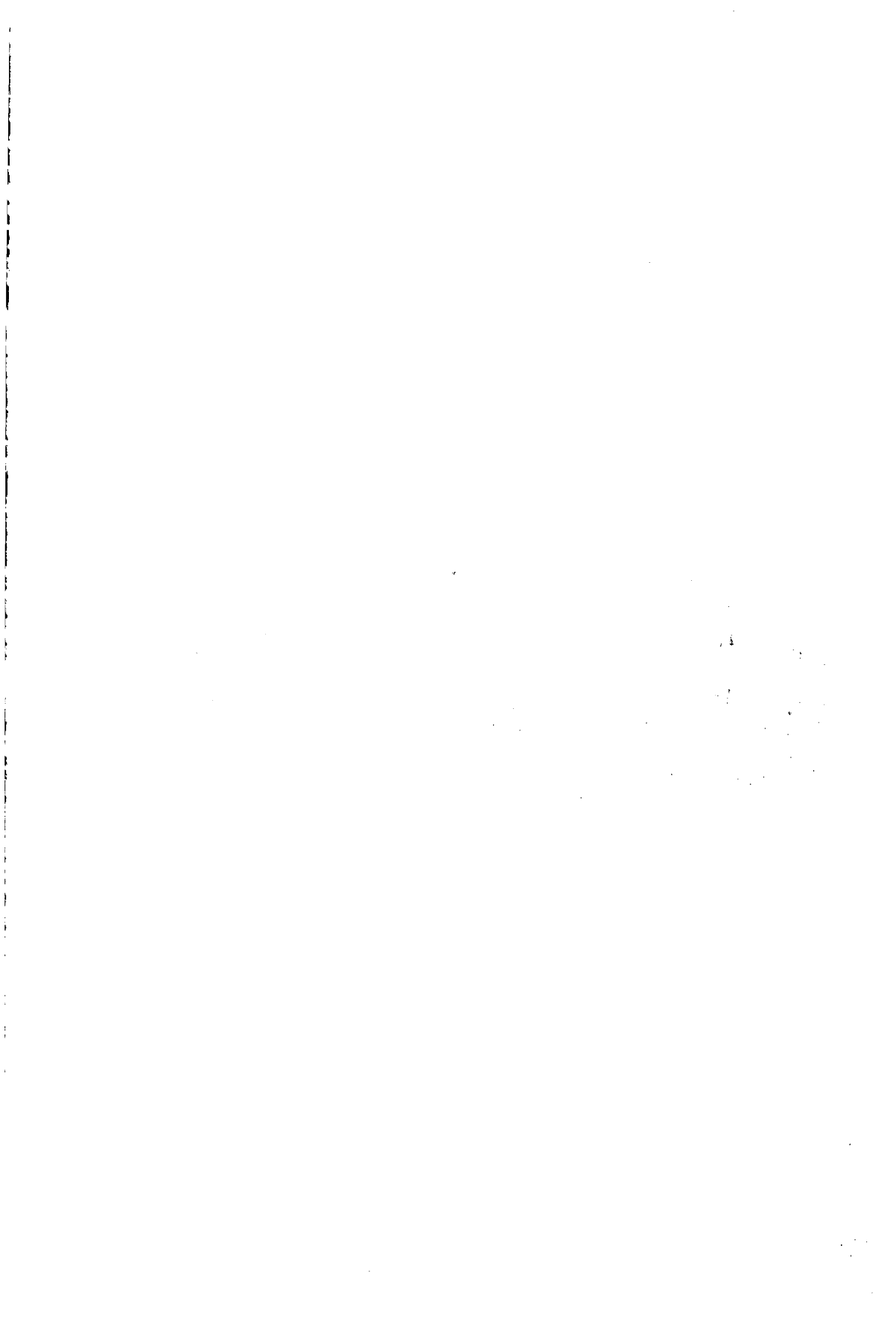
TARTALOM

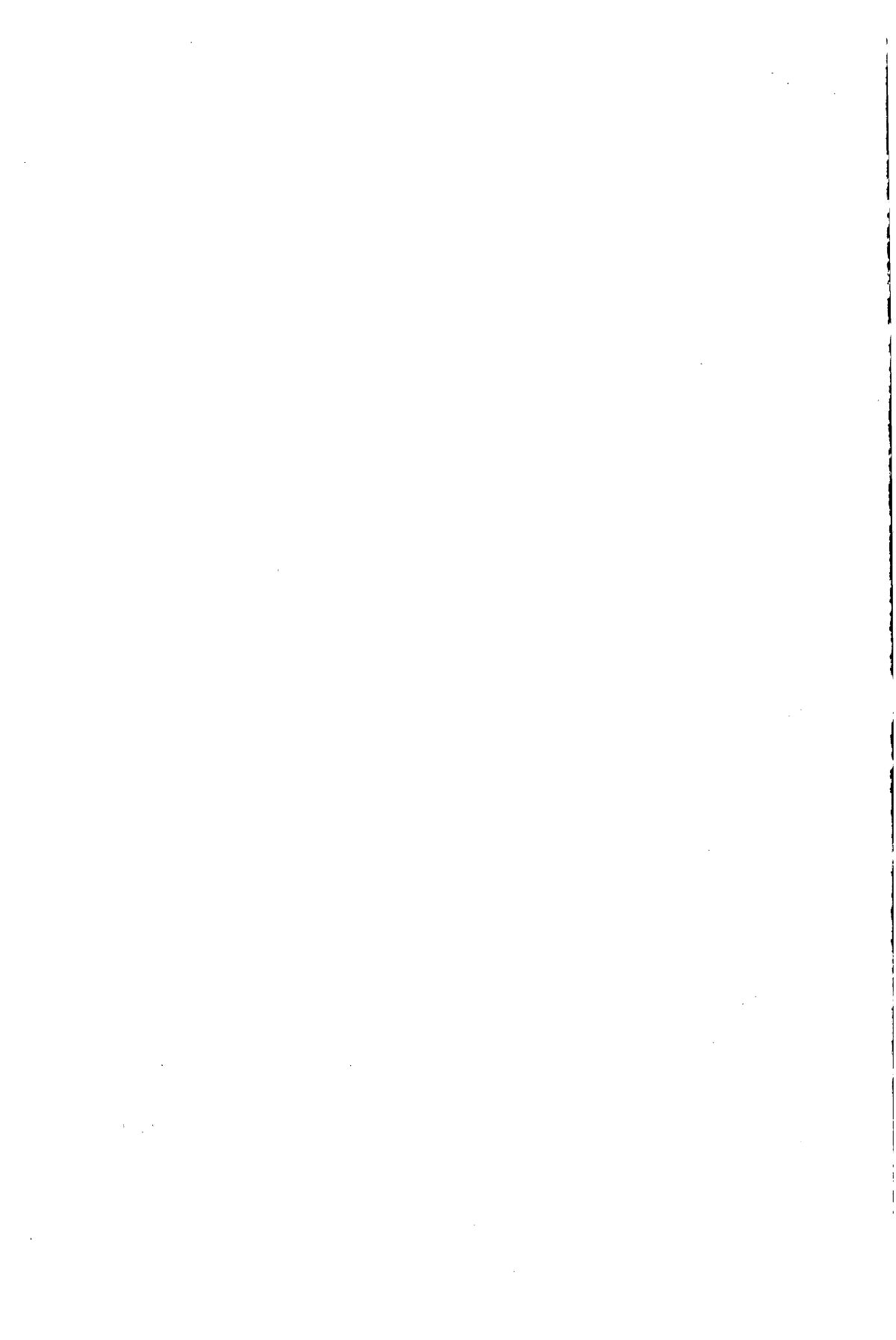
BEVEZETŐ.....	7
TANULMÁNY.....	9
A civil élet eseményei Baján 1849/49-ben.....	10
Baja mezőváros, Istvánmegye és Bajaszentistván község az 1848. márciusi forradalom előestéjén.....	10
A márciusi események fogadtatása a városban.....	12
Tömegmozgalmak a forradalom győzelme utáni hónapokban.....	14
A pénz- és a kereskedelmi forgalom nehézségei.....	15
A földkérdés.....	19
Közteherviselés.....	22
Tisztújítás, tisztviselői állások.....	26
Követválasztás.....	32
A bajai posta szerepe a szabadságharcban.....	37
Gyűjtések a haza javára.....	39
A városi lakosok bizonyítvány-kiállítási kérelmei.....	42
Nemzetiségi problémák.....	45
Katonai események.....	48
A nemzetőrség szervezése és alkalmazása.....	48
Az újoncállítás végrehajtása Baján.....	66
A nemzetőri és katonai szolgálat alóli mentesítések.....	74
Csapatmozgások, fegyverszállítások Baján át; császári tisztek gyülekezése Baján.....	79
Baja a császári és a szerb csapatok fenyegetésének árnyékában.....	87
Baja város ideiglenesen az ellenség kezén.....	92
Baja ismét a forradalmi erők kezén.....	98
Baja mint a hadsereg élelmezési, szállítási és hadfelszerelési bázisa.....	110

A város kórházai az egészségügy szolgálatában	114
A város császári kézre kerülését követő 1849. évi események	115
Bajszentistván szerepe az 1848–1849. évi szabadságharcban	119
DOKUMENTUMOK (1–360.; I.kötet)	127
DOKUMENTUMOK (361–618.; II.kötet)	501
Rövidítések	733
Idegen szavak és kifejezések	735
Régi magyar szavak és kifejezések	741
Mértékegységek	744
Pénznemek	748
Kronológiai kifejezések	749
Személynévmutató	751
Tárgymutató	817
Helynévmutató	879
Összefoglaló.....	899
Summary	902
Zusammenfassung.....	905
Bibliográfia	909
Hírlapok	921
Időrendi tábla	922

Nyomdai munkálatok:
ADRIA-PRINT
Nyomdaipari Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.
6000 Kecskemét, Külső-Szegedi út 136.
Készült: 300 példányban

Az első és második kötet
együttes ára: **2000 Ft**